Funding: Tata Trusts Digitization Project. Digitized by eGangotri

quickened and
of ways with-
This was true
also in some
did not make
ongue was dan-
hrough foreign
external and
education cut
apt to lead to
ersen observed
the desperately
languages in
and he gave
ns thereof. It
og up of words
e language was
sake of easy
d not mix up

concluding re-
a for his lucid
ortance of the
stem of their
a country of
he said that a
er found from
istory without
and the present
the All-India
ow provincial
er and without
present system
a to them to
ch would give

proposed by
rman, and the
minated.

ERS

AY, July 9.
amer "Orca,"
y of the 3rd
at 9.30 p.m.
left there at

ner "Kaiser-i-
on Thursday,

"Razmak"
English mails
to-day from
us.
S.S. "Razmak"
eased strong
s and 7 heavy
from Aden.

Women's

LEWIS STONE

The following is a little biography of Lewis Stone, who is taking part as La Tour D'Azyr in "Scaramouche," opening at the Crown Theatre to-night:—

Lewis Stone was born in Worcester, Mass., but he had hardly passed the teething stage when the family moved to Boston. He wanted to become a great playwright, and so one day sat down and in four hours wrote a one-act play. He showed it to a producer, but the producer wasn't interested in the play—he was interested in Stone, who then and there was engaged and sent out with a road show to Canada. That was the start of his histrionic career, and for some years before being drawn to the screen he played on the stage. Of course the movies eventually got him, and some of his most recent and notable screen performances have been "The Talker," "The "Scarmouche," "Trifling Women," "The Prisoner of Zenda," "The River's End," "The Lady Who Lied," "Confessions of a Queen," "The Good Bad Girl," and "The "Lost World." Recently he completed work in "What Fools Men" and his latest vehicle is "Spanish Sunlight," in which he is co-featured with Barbara La Marr.

THE CITY THEATRES

SAMUDRANANTHANA

Samudrananthana, also known as Mohini Avatar, promises to be a magnificent show which is for the first time to be released at the Globe from to-night onwards. Mr. R. Prakasam, whose excellent artistic taste and genius for originality is well known to us, is responsible for the scenario, production and photography and some fine specimens of the cameraman's tricks can be seen in our present story.

SCARAMOUCHE

The Crown Theatre management is to be particularly congratulated on having secured this very popular film adaptation by Rex Ingram of Rafael Sabatini's famous novel. The principal parts are played by the leading stars, Lewis Stone, Alice Terry and Ramon Novarro. The plot, though containing a love episode is something entirely different from stories with such themes. The film, a Metro product, has long passed into the ranks of the classic films of the world. It is to be exhibited from to-night.

"ALL COMICS"

Keep on Gen... its widest ... these two important condi... kept in mind, the faults of ... posure may be avoided and ... snappy prints got. I must ... that there is no remedy by ... underexposed film can be set ... The old maxim, 'Prevention is ... than cure' cannot be more ... applied than in their case. T... place for an underexposed film ... waste paper basket to which ... find a speedy way.

Cases of faults due to ov... sure are rare. An overexposed ... tive is too black and the details ... picture are buried in density. ... image can hardly be seen even ... the negative is held up to ligh... a negative must be reduced in ... and of this I shall write in ... article.

Another very common e... defect is a blurred ... This is due to shaking ... camera while making the ex... The camera must be kept stea... ing exposure and a time e... especially should not be made ... the camera in hand. A blurred ... may also be due to snapping a... moving object like a cyclist or ... ning man travelling across the ... front. Such objects require ... instantaneous exposure to arre... motion, while the shutter speed ... ordinary boxform is only ab... twenty-fifth of a second which ... slow for satisfactorily recordi... rapid movements. However, ... object is travelling *towards* o... *from* the camera front, a sati... exposure can be made even w... shutter in question, as the m... in this case is different from on... ing the camera. Thus own... cheap boxforms who wish to ... graph athletes, running trains ... must do so while such objects ... on towards them and not wh... on.

(Next week: Some more d...

IN REPLY

Enquiries on photographic ... will be dealt with in these colu... prints or negatives may be sent ... tician. A stamped addressed ...

... over and the scenes show... prov... no exception.

GO GET 'EM HUTCH

The second ... of the ...

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

possible word in the English language. Besides Cotts at his most virulent was milk to Milver; it wasn't mamul to say some of the things Milver said—not about anybody.

After seventeen years of service the inevitable happened. It is a well-known fact that all persons who are talented with their pen invariably, sooner or later, write a book; the unfortunate thing, of course, is that men of real genius never do, this being one way by which their genius becomes known. However, let that be. At any rate Milver wrote a book. If it was strange that Milver's character—anybody's character—should be like Milver's appearance, it was still more strange that Milver's book—anybody's book—should also be like that same. Books but rarely represent their authors but there were uncombed hair and bitten nails in every page of Milver's. Being Milver, he naturally did the unusual thing and expressed himself in the medium of fiction—in fact a novel, a degraded act to which no member of his Service should have stooped. He had not even the decency to camouflage it as a treatise on the Palaeolithic Habits of the Carnatic Qui-Hai or anything of that kind. It was a sheer blatant novel, a horrid thing about men and women and sex and love and hate; especially hate. Milver wrote it with

civilised world at large.

So
fello
Bran
form
psych
cient
had
he f
(Cott
to a
have
cavo
justly
all c
indul
the s
it wa
is ce
cause

there little Cotts was caught up by his story and forgot about Milver and his purpose altogether. It has plot and balance and if Raymond as hero is a cross between a prig and the ideal Under-Secretary (who has never existed). Marion the heroine isn't really a bad sort of girl at all. Naturally, because Cotts was out in the first instance to counter Milver, we are all shown a little nobler and purer and sweeter than we are; but a man who can't be flattered is a brute. So little Cotts wrote and published *Raymond Bransome: A Novel of Indian Life*. It was the only un-mamul thing he ever did.

Reports have been received that heavy rains in Myitkyina District caused rivers in the neighbourhood of Mogaung overflow their banks in the small hours of the 2nd morning, flooding a small town, most of the roads being water-logged. Water commenced subsiding since 3rd. No loss of life or collapse of house is yet reported. Rice and other commodities in several godowns were damaged and inconvenience was caused to the people. Flood caused breaches in Myitkyina railway line, which is not uncommon during the monsoon but they have been repaired. No official report of the flood has been yet received here

No. 3258
Received Rupees (in words)
being amount of money order payable to (payee's name)
Commission Rs. As. A. O. Clerk.
DEVARAJ MOHALLA
MYSORE

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

Funding: Tattva,Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ:

లక్ష్మీశోవిజయతేతరామ్.

గీర్వాణ భాషాభ్యేశేషాణా మన్యేషాంచోపకారాయ
శ్రీమత్సమీరసమయ సిద్ధాంతసముద్ధరణ పరిశీలనాయచ
హితకరణివైయాకరణతిమ్మణ్ణాచార్యస్యపుత్రేణ

గరణి-వైయాకరణ కృష్ణాచార్యేణ విరచితా

ధాతురత్నావళీ

బ్రహ్మశ్రీ వెంకటేశ్వరసిద్ధాంతి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిణా
సవ్యక్వరిష్కృతా
చన్నపట్టణస్థ మాదిసరస్వతీ నిలయ ముద్రాయంత్రే
బ్ర॥శ్రీ॥ వావిళ్ళ-రామస్వామిశాస్త్రిణా
బ్ర॥శ్రీ॥ సిద్ధాంతి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిణా
బ్ర॥శ్రీ॥ గరణి-వైయాకరణ కృష్ణాచార్యేణచ
ముద్రాపితా ప్రకటీకృతా చ

విజయతే తరామ్.

MADRAS.
1886.

All rights reserved.

ఏతద్గ్రంథమూల్యము రూ ౩-౩-౦

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పాణినిః.

కాత్యాయనః.

పతఞ్జలిః.

వాక్యకారం వరరుచిం భాష్యకారం పతఞ్జలిమ్॥
పాణినిం సూత్రకారఞ్చ ప్రణతోఽస్మి మునిత్రయమ్॥

ఓం నమో పాణిని కాత్యాయన పతఞ్జలిభ్యో
మునిభ్యో మహద్భ్యశ్చ గురుభ్యః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

51

To

THE REV. WILLIAM MILLER M. A., LL.D., C. I. E.,

Principal, Madras Christian College,

THIS WORK

IS INSCRIBED

As a token

OF

Admiration and Gratitude.

BY

THE AUTHOR.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

PREFACE.

Language is the medium employed by men to express their thoughts, and Grammar, like a fence round a garden, keeps this language within bounds, and guards it from encroachments.

Most languages have a tendency to assume different dialectic forms which sometimes vary in so many essentials as to make it difficult to see how they could have a common origin. Grammar has also to shift its ground along with each such variation, so as to adapt itself to new circumstances. Of the Dravidian dialects, Canarese seems to have undergone the most change, and is consequently the most corrupted form of the original language.

Sanskrit, which is the mother of all the languages, is now and has been always pure and unmixed with any foreign elements, though it supplies words to every other language in a greater or less degree.

Of this language there are many Grammars, *e.g.*, those written by *Indra* and others in ancient times and by *Panini* in more modern times. The rules of *Panini* are in harmony with the Sanskrit of the Vedas, the Sastras and the Puranas. *Katyayana* and *Patanjali* are both learned and lucid. But the works of these three *Rishis* and their commentaries are so voluminous that nothing short of 10 to 15 years of close study will suffice for one who wishes to master their works.

As for the Siddhânta Kaumudi and other works of a similar description, they are mere epitomes of the aforementioned treatises. They will prove useful to those only who are already advanced in Sanskrit study, and even then will require four or five years of close application. Recent compilations like the DhâtuRûpâdarsa, &c., essay

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

to make Sanskrit Grammar clear, but omit many important points, and abound in glaring errors. (Vide Sanskrit Preface.)

Therefore, with a view to facilitate the task of the Sanskrit student and also to enable him to acquire in the shortest time possible a clear and correct knowledge of this great language, I, at the request of many learned gentlemen, wrote some years back a Sanskrit Grammar under the title of "Sabda Ratnavali" which mainly dealt with "Sandhi" (euphony), Subanta Sabda (inflexion of nouns), Avyayâs (indeclinables), Samasa (compound), Kridanta (verbal nouns), Thaddhitânta (derived nouns), Karakas (Case-affixes)and Dhâturûpa (verbal forms). Towards the part latter of the above book, I expressed the hope of being able to bring out another book, devoted exclusively to the treatment of Verbs, and the present work is the natural outcome of the resolution I then made. In this book, though I have not given the different forms of all the Sanskrit verbs, I have given as many, with rules and examples, as it is desirable for modern students to know. And another feature of the book is that all the Sanskrit verbs have been arranged alphabetically, and also the kind and form of each verb has been given together with some five or six words of other parts of speech derived from that particular verbal root.

This book forms only the first volume of my designed work. The second volume, which is far larger than the present one, is also taken up with the treatment of verbs and to give the reader an idea of what that work is like. I have appended at the end of this volume a few pages where I have taken up the verb (ಕೃ) Kri (to do) and have shown him the method in which the rest of the verbs will also be treated.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

This sample part can also be had separately bound. The second part is also ready for the press, but I very much regret my inability to get the book printed, and hope that lovers of Sanskrit literature will enable me to accomplish my desire by subscribing for the book. Though I am fully aware of my inability to undertake a work of this nature, I have ventured to do so by a rather rash inward prompting which is natural to men in my position, being also encouraged by the knowledge which the three holy sages above spoken of have been the means of imparting to me. And I have been emboldened to publish this book in the hope that my learned critics will treat with indulgence any shortcomings in this book.

No pains have been spared to revise the Text. And if there are still any inaccuracies in the book which have escaped notice, I shall be very thankful to be informed of them so that I might rectify them in a second Edition.

I much regret that I have not been able to get this book printed in Dêvanâgari characters. But I have great hopes that I shall be enabled to attain my wish by the help of persons who are learned and in affluent circumstances. In this connection I express the hope that promoters of learning will enable me by subscription to bring out the second volume also, printed in Nâgari characters.

In conclusion, I take this opportunity of tendering my hearty thanks to M. R. Ry. Siddhânti Subrahmanya Sastri who encouraged me to write this book and has given me much help to get it through the press.

G. V. K.

4th February 1886.

MADRAS CHRISTIAN COLLEGE.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

OPINIONS.

MYLAPUR, 14*th February* 1886.

I have the pleasure to certify that the "Dhaturatnavali," a treatise on Sanskrit verbs, written by G. Krishnacharyar, contains much useful information and will be a very valuable guide to students learning Sanskrit privately and in Colleges and Schools. There are similar works printed in other Presidencies in the Devanagari characters, but the work under notice contains more information than any one single work I have seen. I am sure that this compilation will be a very useful book for reference and study to Sanskrit students.

M. SESHAGIRI SASTRI, M. A,
Asst. Professor, Presidency College.

I have seen the "*Dhatur atnavali*" written and published by MR. G. V. *Krishnacharyar*. It is a well known fact that the study of Sanskrit Verbs is the most difficult part of the study of Sanskrit Grammar ; and any attempt to facilitate such study will be a move in the proper direction. The book in question is a great aid in this direction. Every learner of the Sanskrit language will find it convenient to master all the rules relating to the conjugation of Sanskrit verbs, and the construction of the various formations evolved from the Verb-roots from a study of this book instead of wasting his time and energy in mastering the complicated rules of ancient treatises on the subject. The author deserves every encouragement from the public.

T. SOOBBA ROW, B. A., B. L.,
High Court Vakil.

MADRAS, 21*st Feb.* 1886.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

Having glanced over Mr. G. V. *Krishnacharyar's "Dhaturatnavali,"* and conversed with those who examined it, I have reason to believe that the work would be of very great use to Sanskrit students in helping them to master the difficult rules of the conjugation of verbs more easily and more rapidly than any work now extant. I wish the learned author every success.

P. SREENIVASA ROW,

Small Cause Court Judge.

Madras, 21*st Feb.* 1886.

I am afraid that I am not competent to express a decided opinion on the treatise on Sanscrit verbs, written by *G. Krishna Charyar*—from what little I know of Sanscrit, I can say that the work will be of much use to those who wish to study Sanscrit.

DEWAN BAHADUR R. RAGOONATH ROW,

21*st Feb.* 1886. *Dy. Collector of Madras.*

Madras Christian College,

Madras, 22*nd February* 1886.

The first thing that must strike anybody that goes over the book is the immense labour it has cost the author. He has evidently made it as complete as one could wish. A great deal of useful information about a vast number of Sanskrit verbs is given in a convenient form that is sure to be highly useful to students of all classes. As a book of reference it will be found invaluable.

S. RUNGIAH CHETTI, B. A.,

Asst. Professor.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

MADRAS, 23*rd Feb.* 1886.

I have looked over the First Part of the "Dhaturatnavali" written by M. R. Ry. G. V. Krishna charyar, and have satisfied myself that it is a carefully compiled book, very useful to Sanskrit students, whose weakness generally is a deficiency in the knowledge of the conjugation of Sanskrit verbs. I have recommended the book to my pupils, and I trust they will be glad to obtain such a useful safe guide through the intricacies of the conjugation of Sanskrit verbs.

GUSTAV OPPERT, PH. D.,
Professor of Sanskrit,
Presidency College, MADRAS

ERRATA.

పు॥	పం॥	అశుద్ధమ్.	శుద్ధమ్.
౯	౨౩	దైవాది	క్ష్యాదియాది.
,,	౨౫	ఆలింగనే.	ఆలిఙ్గనే.
౧౧౧	౧	ప్యతాం.	ప్యమానానాం.
౧౧౪	౧	ప్రద్యోదితః.	ప్రద్యోతితః.
౧౭౩	౧౪	అగత.	అగమిత్.
,,	౨౬	నిన్ధార్థే.	నిన్దార్థే.
౨౩౦	౨	చనయోః	చలనయోః.

కృధాతురత్నే.

౧	౧౬	తచ్చ	తత్ర
౧౬	౧౮	ప్రాప	ప్రాప్త

పశ్యన్తుచరమం పత్రమపి. తత్రాప్యలభ్దా అపశబ్దా యైర్హ్రస్వశమైర్లభ్యన్తే తే మా మనుకమ్పయా బోధయన్త్వితి ముహుర్ముహు రభ్యర్థయే సతస్ఫురుషా ॥ గ. వై. కృ॥ సన్తతం శ్రీరస్తు.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CONTENTS.

	PAGE.
Transitive and Intransitive Verbs.	2
The Explanations of Parasmaipada and Âtmanepada ...	3
The Explanations of Sârvadhatuka and Ârdhadhatuka ...	4
General Rules on Tenses ...	5
Explanations of Sete and Anit Roots ...	8
General Rules in Aorist ...	12
Examples for the above ...	15
Shopadêsa and Nopadêsa roots substitution of క and చ for న and క ...	16
Conjugation of "Bhû" &c., roots, 1st class...	18
" " "Div" &c., roots, 4th class...	49
" " "Tud" &c., roots, 6th class ..	55
" " "Chur" &c.,roots, 10th class...	59
" " "Ad" &c., roots, 2nd class...	61
" " "Hu" &c., roots, 3rd class...	69
" " "Su" &c., roots, 5th class...	72
" " "Rudh"&c.,roots, 7th class...	74
" " "Tan" &c., roots, 8th class...	76
" " "Kri" &c., roots, 9th class...	78
Verbs ending in "ni" (Causals)...	81
" " "sun" (Desiderative)...	84
" " "yan" (Frequentative)...	88
" with a blank substituted for "yan" (Frequentative Parasmaipada) ...	90
Nominal Verbs ...	91
Conjugation of "Kandu" &c.,roots.	95
Impersonals and Passives ...	95
Reflective verbs ...	99
Meanings of the Tenses ...	100
Use of Prefixes ...	102
Verbs used in Atmanepada and Parasmaipada affixes ...	103
Words ending in "Krit" affixes (Verbal Derivative) ...	108
Dhatu Pâta Classification of Roots ...	118
Notes on the meanings of Roots.	140

Miscellaneouse Chapter.

Roots Marked with Mute Vowels.

1	Roots marked with â (ఆ)	143
2	" " i (ఇ)	144
3	" " î (ఈ)	145
4	" " u (ఉ)	146
5	" " û (ఊ)	147
6	" " ri (ఋ)	147
7	" " li (ఌ)	148
8	" " e (ఏ)	148
9	" " o (ఓ)	148
10	" " ir (ఇర్)	148
11	" " tu, du (టు, డు)	149
12	The class of roots అంచ్ &c., taking న్ in the Perfect ...	149
13	The penultimate of which is (ఋ) in causals ...	149
14	All the anit roots ending in consonants and vowels ...	150
15	All the vêt-roots ...	152
	List of all verbs (2,650) ...	154
	Conclusion of first Part ...	248
	Notice for second Part ...	1
	All conjugations of verb "Kri",	3

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధాతురత్నావళ్యాంవిషయానుక్రమణికా.

పుటే.	విషయాః.	పుటే.	విషయాః.
౧.	మజ్జళాచరణమ్.	౬౧.	అదాదయాః.
	ప్రతిజ్ఞాదికమ్.	౬౯.	జుహోత్యాదయాః,
౨.	సకర్మకాకర్మకవివేకాః	౭౨.	స్వాదయాః.
౩.	దశలకారాణాం. (కాః.	౭౪.	రుధాదయాః.
	పరస్మైపదాత్మనేపదవివే	౭౬.	తనాదయాః.
౪.	పురుషవచనవివేకాః,	౭౮.	క్ర్యాదయాః. (మ్
	సార్వధాతుకార్ధధాతుకవి	౮౧.	హేతుమణ్ణిజన్తప్రకరణ
	వేచనమ్.	౮౪.	సన్నన్తప్రకరణమ్.
౫.	లజాదౌసామాన్యవిధయాః.	౮౮.	యఙ్జన్తప్రకరణమ్.
౬.	లిటిసామాన్యవిశేషవి	౯౦.	యఙ్లుగన్తప్రకరణమ్.
	ధయాః.	౯౧.	నామధాతుప్రకరణమ్.
౭.	అనిట్కారికాః.	౯౫.	కణ్డ్వాదయాః.
౯.	ఇడాగమప్రకరణమ్.	౯౫.	భావకర్మప్రకరణమ్.
౧౧.	లుఙాదౌసామాన్యవిధయాః.	౯౯.	కర్మకర్తృప్రకరణమ్.
౧౩.	లుఙాదివృద్ధ్యాదివిధయాః.	౧౦౦.	లకారార్థప్రకరణమ్.
౧౫.	తదుదాహరణాని.	౧౦౩.	ఉపసర్గయోగేఅర్థవిచారః
౧౬.	ష్టోపదేశప్రకరణమ్.	౧౦౩.	పదవ్యవస్థాప్రకరణమ్.
౧౭.	ణోపదేశప్రకరణమ్.	౧౦౯.	కృదన్తప్రకరణమ్.
౧౮.	భూధాతోరూపాణి.	౧౧౯.	ధాతుపాఠః.
౨౦.	భ్వాదౌపరస్మైపదినాంరూ	౧౪౦.	ధాత్వర్థవివరణమ్.
	పాణి.	౧౪౩.	సఙ్కీర్ణప్రకరణమ్.
౩౬.	భ్వాదావాత్మనేపదినాః.	౧౫౪.	ధాత్వనుక్రమణికా.
౪౫.	తత్రోభయపదినాః.	౧౪౯.	పూర్వార్ధోపసంహారః.
౪౯.	దివాదయాః.	౧	ఉత్తరార్ధప్రకాశికా.
౫౫.	తుదాదయాః.	౩	కృధాతోస్సర్వాణిరూపా
౫౯.	చురాదయాః,	౩౩	శుద్ధిపత్రమ్. (ణి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధాతురత్నానళ్యా భూమికేయమ.

మసీషిహానసపుణ్డరీకేషుస్వైరం విహరమాణా సంస్కృతభాషామరాళీ న్యాయవ్యాకరణాభ్యాం వామదక్షిణాభ్యాం పక్షాభ్యా మభ్యుచ్ఛ్రితశ్రీ: సంశ్రితాన్ సరస్వతీకా న్నయతీతి సుసిద్ధోఽయముదన్త:. గభీరతయామర్విగాహమా దూరపారశ్శబ్దానుశాసనవారిరాశి రస ర్వజనేన:- స్వయమన్యజేవ విద్యాస్థానమ్. తేనచవ్యావహారికప్రయో గగుణదోషజ్ఞానమపి విలమ్బితాగమంసమజని యేన భాషణలేఖనయో ర్విరళీభావ:-పక్షాతిభారోహి పక్షిణామున్పతనహేతు- తదర్థమనాదృత ప్రక్రియాదిగౌరవం సుప్తిజన్తానాం పరినిష్పన్నరూపవిశేష వ్యవసాయ కం శిమపి నిబన్ధన మిష్యతే. సేయమేషణావిద్యాపయోదాయినీధాతు రూపాదశ్చాచిగ్రహేఽపి విషయీభవద్భి రాపూర్యేత యది పునస్తే ప్రమాణానిస్యు: తత్రైవచ విచకిత్సా మతిమతాంమతి మనేకా న్తయతి. తథాహి.— విద్యాపయోదాయిన్యామ్.—ఁజఘసిధ జఘసథు: జ ఘస జఘసివ జఘసిమ: (లోపఃకుతోనే)సర్వాసే, అపరిక్షతః (కథం తర్హి) అదిక్షేతామ్-అదిక్షేథామ్-అదిక్షే - (క్సస్యాదితిలోపః కుతో నే)అభాన్ధామ్. అభాన్ధమ్-అభాన్ధ (కథంభవ్యభావనే) యజ్లుకి- బోభూ య బోభువతు:, బోభూవతు:-అబోభావీత్, అబోభవీత్ - బుభూషతే- బోభూతే-శబ్దికే:-చిరంసతి-ఉదహరిష్యతే-వ్యుత్పత్స్యానామ్,, ఇత్యాదయ అపభ్రంశాస్తుపరశ్శతంవృశ్యన్తే॥ ధాతురూపాదర్శే.— ఁక్రమ్యతీత్యాదిసార్వధాతుకస్థలే సర్వత్రదీర్ఘాభావ:-అమదత్, అమాదీత్, ఇత్యాదివుపాదిగణీయానామజ్ వైకల్పికః. అన్వైక్షీత్ ఇతి అనాలిఙ్గ నే-(కథంసిచ్) అబాన్ధ్సత్ అబాన్త్సీ:-బిబన్ధ్ససి-(భవ్యభావనే) కృష్ - కరతీత్యాదిభ్యోడా - అపాణిసేయమేతదితిచవా చస్పత్యే-మృజూథాతో:-అమ్రాక్షీత్-మమార్ష్ట-మ్రష్టా-మ్రక్ష్యతి ఇతిస ర్వత్ర అమాగమ: (కథమ్;) క్వచిత్ అనిట్కానాంవేట్కత్వం- క్వచి త్పవ ర్యత్యయ: - నిత్యవిధీనాం వైకల్పికత్వం- పాక్షికాణాం నిత్య

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్వ మేవమాదయోపాహ పరస్పహ్రస్వం పరిగణ్య స్తే హి,, ఇత్థ మే వతత్కృత శబ్దస్తోమమహానిధా వాచస్పత్యాభ్య బృహదభిధానేచ॥ ధాతురూపకోశే. నుద్ - దివాదిఃి. మాద్యతి- లుజీ- అమాదీత్,అమ దీత్. మృగ-దివాదిఃి- మృగ్యశీత్యాది॥ కిఞ్చ- ధాతుమఞ్జరీ ధాతు ప్ర కాశాదిమతు అపశబ్దా అనిర్వచనీయాఏవ,, వివమాదీ నపభ్రంశా నశ్చాషయన్ కోనామ ఘనిత్రయదర్శితగతా వ్యాకరణత్రిపథగా యా మవగాఢాఃి సుధియామిహావతారం ననివారయిష్యతి, నకశ్చి ద మృతమపిగరళనిశ్శం పిపాసతో జానన్నపిపేఫతి. యత్తావ దీదృశా నాం శబ్దానాం స్తే కేవ గ్రన్థకారై రపాణినీయత్వ ప్రతిశ్రవణం తద పి వ్యాకరణాన్తరానుసరణ శరణతా మావిమ్కుర్వదపి దవీయసేవ ప్రమాణ పదవ్యాఃి. ఆభావ్య కార మకటాఢీతానా మపి శబ్దానాం యది కశ్చిద్వ్యాకర్తా ప్రమాణీభవతి ప్రయోక్తార స్సర్వ ఏవ తర్హి ప్రయోగాణా మనుశాసితార స్స్యుఃి- ముఢాతదాసీం శబ్దశాస్త్రప రిశ్రమ ఇతి కృత మతి విస్తరేణ.

హ్మాణభాషా కోవిదైస్తు సీమన్తితమర్యాదా విశేషాణి పా ణినీయా నుసారీణి చ సన్త్యేవ సంస్కృత శబ్దశిక్షణాని. తానిచా నాకలిత హ్మాణభాషాణాం నఫలాయ కల్పేరక, భాషాన్తరేణభా షాస్వరూప పరిశీలనమపి శనైరుత్పాదనాన మవద్యమేవ వ్యాకర ణీయాయా భాషాయాఃి॥ ఇత్యాది విమృశ్య సన్ధివిధానానిసుబన్తరూ పాణి అవ్యయ సమాస తద్ధితాన్తాదీనిచ సఙ్గృహ్యశబ్దరత్నావళిఃి ప్ర థమమేవ మయా వ్యరచి.తతస్తే ్వచాన్తతస్తి జ్ఞన్తరూపమపి స్తోకమద ర్శి. తదవసానే కృతాంప్రతిజ్ఞా మనుసృత్య సమ్ప్రతి పృథ గియం ధాతురత్నావళీ నిరమాయి. నేయంకాశ్యేన్నిన్ద్యేన తిజ్ఞన్తరూపాణిన్యూ నాని. అపితు దిగ్దర్శనేన చరితార్థతామశ్నుతే. తస్మాద్ధాతురత్నావ ళ్యాఏకపూర్వార్ధమాత్రమిదమ్. అన్యన్యచ్చత్తరార్ధమస్యాఃి యేనాశే షవిశేషవిచేచనమకారి. తన్నుద్రణాతు సంస్కృతభాషారసికానాం

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ద్రవిణోపకార ముదీక్షమాణా విళమ్బతే. భాషాన్యాకృతే రపా
జ్ఞ దుష్కరతామ్ ఆత్మనశ్చాస్తోకవ్యచతాం పరికలయన్నపి మాదృశో
బాలిశభావసహజేనోత్కణ్ఠా విశేషేణ ప్రచోదితో మునిత్రయకృపా
బల మవష్టభ్నం స్తాదృశేషికర్మణి ప్రవర్తతే, సన్నస్తుపృథుకభాషిత వది
హాపి ప్రసాదమన్ధరమాశయం న్యసిష్యన్తఇతి విశ్వసన్ ప్రాజ్ఞతమా
నామాదరణంశరణంకృణానశ్చ రచనామేనాం ప్రథయితుమపిప్రక్రమే.

సహజకుమాభూషణా గరీయాంసః. సహజాకుమాభీషణాః
క్రోడీయాంసః. అన్యవస్తాదుస్తా శ్చేతరే. ఇత్యేవమనుచిన్తయన్ ఫ
లానుపలమ్భేన కుమాభ్యర్థనా ద్విరమామి. (గ॥వై॥కృ॥)

యోగుణస్య జనాభ్యాశే దోషోఽసాదుర్జనా న్తికే॥
యదమ్బ మా క్తికం శుక్తా తద్దూష్యం పఙ్కదూషితే॥
అనాయి ప్రచయం సేయం వేదశా స్త్రాదిదేవినామ్॥
సిద్ధా న్తి సుబ్రహ్మ ణ్యార్య విదుషాం ప్రేరణా బలాత్।

సుధియా మాశయాః.

ఇహఖలు శ్రీమద్భిః గరణి వైయ్యాకరణ కృష్ణాచార్యైః"నా
మాన్యాఖ్యాత జాని,, ఇతి భగవద్వ్యాసోక్త్యా "నామచధాతుజమా
హనిరుక్తే. వ్యాకరణే శకటస్య చ తోకమ్,, ఇతిభగవ దాచార్యభా
ష్య కారవచనేన చ సకలశబ్దమూలభూతత్వేపి దుర్జ్ఞేయప్రక్రియా
మణ్డితతయా ధాతుస్వరూపస్య, తద్విజ్ఞానాయ లఘూపకరణాభా
వాచ్చ,విశ్రామ్యన్తి విజ్ఞేయేష్వంశే విదగ్ధా అపీతివిచార్య తత్రచ స
త్సచమహత్సు శబ్దసిద్ధాన్త కౌముదీప్రభృతిమ గ్రన్థేషు తేషాం వ్యు
త్పన్న జనాధికారికతాం తథాప్యల్పీయసాకాలేన అతిలఘునోపా
యేనచ అధిగన్తు మశక్యతా ఞ్చాకలయ్య సకలవ్యుత్పిత్సు జనోప
కారాయ సిద్ధాన్తకౌముద్యా ద్యర్థ సఙ్గ్రహపరోఽయంగ్రన్థో వ్యరచి.
తదస్య చాధ్యయన మల్పక్లేశేన కాల్పేన్యక్నధాతురూపస్వరూపపరిజ్ఞా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నోపయోగీతి ఆలోడ్యా మమాద్యన్తం గ్రన్థ మారచయత్యనుమోద
నమాశ్రి తమమ్భ ఘోణిః.— రా॥ శ్రీనివాసశాస్త్రీ.

కిఞ్చ.

ధాతురత్నావళీ సేయం బాలానాం నతథా ముదే॥
హృదయేచె త్సమనసాం యుక్త ముచ్చైర్గపదం భజేత్॥ ౧॥
కథంరత్నావళీం వత్సః కామయేత న మఞ్జుళామ్॥
కథం న తన్నిబద్ధోపి హర్షోత్క ర్షాయ కల్పతే॥ ౨॥
అచ్యుతవ క్తవ్యాంశా విధ్యభిముఖసర్వలక్ష్యాఖ్యా॥
సర్వజ్ఞ శిరోలాల్యా జయతా చ్ఛీ ధాతు రత్నావళీ॥ ౩॥
ధాతు రత్నావళీ మేతాం కృతచారు పరిష్క్రియామ్॥
కావ్మ ఘోణిరయం శాస్త్రీ శ్రీనివాసో ఽనుమోదతే॥ ౪॥

బ్రహ్మశ్రీ వైయాకరణ కృష్ణాచార్య విరచితా ధాతురత్నావళీమయా వ్యాలోకి. సేయం సూత్రార్థానువాదేన విశేషాన్విదధానా లాదేశభేద నిబన్ధనాన్ ధాతూనాం రూపభేదానపి దర్శయన్తీ సంస్కృతాధ్యయనవ్యసనినాం బాలానాం ధాత్రీదేశీయేతి సిషాధయిషాంనసంసయితు ముత్సహత్తే మే రసనా. యద్యపి ధాతు రత్నావళ్యాం కాత్సేన్కేన ధాతూనాంరూపాణి నాలేఖిషత. దిగేవతు కేవలం తత్ర తత్ర నిరదేశి. అథాపి సేడనిడాద్యనేకవిధవికల్పసమ్భృతానాంధాతురూపస్వరూపాణాంలక్షణతోనిరూపణం, లక్షణానాంచ లక్ష్యేషు సఙ్గమనం, పదవ్యవస్థాపనం, సనాదిషు విశేషాః, సర్వేషాం ధాతూనా మనుక్రమణికాచ ప్రాచీనవ్యాకరణపద్ధతి మనుల్లఙ్ఘ్య సంస్కృతభాషయైవవివిక్తమశిక్షితేతి విమృశతీ మన్మనీషా గ్రన్థాన్తరైర్ రచరితార్థమపి బాలేభ్యోధికఫలవిశేష ముపకర్తు మర్హత్యయంగ్రన్థఇతి నిశ్శఙ్క మాశిష్మతే॥ ॥ ఏతద్ధ్రీన్థావలోకేన సముదీర్ణ కుతూహలః ॥ శ్రీనివాసార్య సుకవి రలేఖీ దాశయం నిజమ్॥

తి. ఈ. శతావధాని శ్రీనివాసాచార్యః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీమతేనమః.

కృష్ణార్యవిరచితాయాం రత్నావళ్యాం హి ధాతుపాఠానామ్॥
కతిచన భాగాన్పృష్ట్వా బహుమానాద్వచ్మ్య ధస్తనీము క్తిమ్॥౧॥
ధాతూనామిహ కర్తరి కర్మణిచ స్వస్యాదిషు చ కృత్సు॥
రూపాణ్యాఖ్యాయన్తే ప్రాయో విధిపూర్వకం సునిశీతమ్॥౨॥
తస్తాదస్తిన్నర్థే విశిష్య సన్తప్యవచ్మి పఠితృభ్యః॥
ఆదరమత్రప్రకురుత బుధత్వ ఓద్రాక్షిరన్తనీంభాషామ్॥3॥
మద్రాస్కిశ్చియనాకలేజ్పణ్డితముఖ్యోహమాద్యభాషాయామ్॥
నరసింహార్యోఽవకథం తిరుమఙ్గలభూర్నుడాదు రుపనామా॥౪॥

తి॥న॥ నరసింహాచార్యః.

ఇయంధాతురత్నావళీ మయా వ్యలోకి. ఏతస్యా నిర్మాతా గరణి కృష్ణసూరిర్నామవిపశ్చిదపశ్చిమః నిజధీమన్దరేణ దురవగాహం పాణినీయవ్యాకరణ పారావారం గాహఙ్గాహ మాలోడ్య ఈదృ జ్నిబన్ధనా భావా త్సంస్కృతభాషా ధ్యయనా త్పరాజయమానా నాం బాలానాం సుఖప్రవృ త్తిహేతుం తామిమాం రత్నావళీ మగ్ర థ్నాత్. సేయంహి అనుషఙ్గాధ్యాహారాదిభిః పరిక్లిష్టాని సూత్రా ణి విస్పష్టలక్షణైర్లఘుపదై స్సూత్రార్థాన్పరం వివృణ్వతీ లథాతాన్లక్ష్యే షు యోజయన్తీ దుర్బోధానిరూపాణి దర్శయన్తీ పదవ్యవస్థా దిమ తథా తథా విశకలితానర్థా నేకత్ర సఙ్గృహ్ణతీచసతీ బాలానాం పరంప్రహర్ష మాదధీతేతిమన్యే. తదియం నకేవలంమమ సర్వేషాం సహృదయానాం మనఃప్రహర్ష యేదితి ప్రత్యేమి.

ధాతురత్నావళీ సేయం రచితా కృష్ణసూరిణా॥
జేజీయతాం చిరం విద్వద్గోష్ఠీమ ణిభదర్శనా॥

తి॥ కుప్పనాచార్యాంగార్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీ:

శ్రీమత్పుష్యచరణ వ్యాసకృష్ణాచార్య కృతాశయస్సుమల్లసన్తు.

ఆయుష్మన్ సుభ్రువ.

కదాచేహ జితిపతిమణి శ్చామరాజస్సమిన్ద్రే
తస్యాస్థానే స్థిత బుధ జనః ప్రాప్యవృత్తిం ప్రపన్నః।
సోఽహంపృష్ట్వా ప్రముదితమతి ర్ధాతురత్నావళీంత
త్కర్తారం ప్రత్యమరవచసా కించిదేవం బ్రవీమి॥

ఆయివస్స భవత్ప్రీతిలేయం ధాతురత్నావళీ మయాన్యలోకి. ఇయం కృతిః ప్రపీరవైయాకరణజనైకాపేక్షణీయైస్తైస్తై రధికవిషయై ర్వినాకృతాపి సులభమార్గేణ కామదీ కార్యకారితయా తనూతలే సకలజనోపకార తమేతి ప్రతిభాతి. అనయాకిల గరణీపుర కృష్ణాచార్యఇతి భవన్నామధేయమివ బాలానాంబుద్ధికౌశలమపి ప్రకాశతర భవేత్. అహొ పండితపామరాది సకలజనాపేక్షణీయామినాం భవదీయాం కృతిమాలోక్య మదంతేవాసిన స్సర్వేపి లేలే పారాశరి ఫణిపతిపదచ: పారగామినోప్యేవమేవ సుభాధినస్తాం స్తాన్ప్రబంధా న్నిర్మాయ భవానివ లోకోపకారకారిణో భూయాసురితి చూయోభూయో భగవంతమనుసందర్ధ్మహే॥

*

ఏషా సంస్కృతరూపా సుధాతు రత్నావళీ నూత్నా
బాలక కంఠాభరణం భూత్వాతాన్భువనభూషణీకురుతే॥ ౧॥
కించైషా భువివిదుషాం శ్లాఘాపదవీ ముపేత్యాద్రా
గుణినాం హృదయారూఢా తానివసర్వాన్ప్రకాశయేదర్థాన్॥ ౨॥
నన్వన్యాని నిబన్ధనాని శతశ: సారజ్ఞ సన్దానితా
న్యేషాపండితపుఙ్గవైర్బుధజనైశ్చాభ్యర్థనీయాభవేత్॥
నవ్యోత్పాదిత భూమయంత్ర శకటీ ద్రాగర్థసంసిద్ధయే
జఙ్ఘాలై ర్బుధిపఙ్గుభిశ్చ కుతుకాన్నాపేక్ష్యతే కిం జనైః॥ 3॥

కృతినాంవ్యాకృతావేషా కృతి రత్యుపకారిణీ॥
ధాతు రత్నావళీ బుద్ధ్యా యా తు సమ్యగ్వినిర్మితా॥౧॥
యథాసా విదుషాం హృద్యా తథా బాలావబోధపి
అత్యంతముపకారేణ నిత్యమానందదా భవేత్॥౨॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఇయంతు భవతాంబుద్ధేః కియంతం వాదిశశ్చ్రమమ్
యావదానంద కృన్మేవ్య తావద్వశ్శ్రమచాథవా॥3॥
ఏవమేవోత్తరార్ధంచ యావద్బుద్ధిబలోదయమ్
పరిపక్వత్యావధానేన త్వరితం ముద్య్రతామితి॥4॥
అన్వమోదిమహీశూర చామరాజేంద్ర మీయషా
భమాఽధికారిశ్రీచక్రవర్త్యయ్యంగార్యధీమతా ॥ ౫ ॥

ధాతురత్నావళీయోగా ద్యాతుసూత్రావళి శ్శ్రియమ్
ఇతిపాణినిరాగామి మతిమూక్తసూత్రమాత్రకృత్॥6॥
ఆనయాసుదృశాంసద్య స్తనయాచ్ఛావహక్రియా
బాలానామపి చాగామి కాలానాదరపూర్వకమ్॥7॥
అయోగాదంతరాసూత్ర చయోనైవేతి హృద్యతామ్
ఏషాతు సుదృశాం చూడా భూషాస్యాదంతరాపితమ్॥8॥
ధాతు రత్నావళీయోక్తు స్నాతుసూత్రాభియోజనా
కీదృక్శ్రమప్రదాక్రేతు శ్రైవ్రతస్యా అపి తత్క్రియత్॥9॥
ఏతానచకథం శ్లోకాన్ జాతానంప భరస్వ్యయమ్
కేతాండ పట్ట్యభిజ్ఞో గీతాచార్యాభిధాధరః॥10॥
చక్రవర్తిఽ మహీశూర చక్రవర్తిఽ శిఖామణేః
మహాప్రభోః పాఠశాలా మిహాధ్యాస్య చిరాదహమ్॥11॥
నిత్యమధ్వరమీహాసా కృత్యధ్యాపనకర్మణా
అధిక్రియావానిత్యేవం సుధియోఽద్యవిదంతుమామ్॥12॥
ధాతురత్నావళిమహ్యం సాతుసంప్రేష్యతాంప్రతమ్
అవశ్యమత్తరార్ధంచ భవద్భిః ప్రేష్యతాంతథా॥13॥
ఇదమేవహి తస్యాపి మదంగీకారలేఖనమ్
యదాపేక్ష్యేత తద్ధామూల్యం తదాతత్ప్రేషయిష్యతే॥14॥

శ్రీ-3-రాఽ-
మైసూరు-

శ్రీ గీతాచార్యః-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీః.

శ్రీమత్సమర సమయ సిద్ధాంతరణ బద్ధావర్మ
గరణి వైయాకరణ కృష్ణాచార్యాణ.

నమస్కరోతి ॥ థ ॥ కాశీశేషరామశాస్త్రీ - అత్రాహ మాఘాధిక్య ఫాల్గునిక ప్రథమదళ నవమి సంజాతకుశలే - యూష్మత్కేణమపి కుశలమనుపదం పత్రికాముఖేన ప్రేషణీయమిత్యభ్యర్థయే.

ఏతత్ప్రేషితాచ భవద్భిర్మహ్యం ధాతురత్నావళీ సారయమేత్య మామకసవిధం మోదయతిస్మ - పాఠ ప్రవచనాదినాఽలస్యేనచ తదీక్షణాఽ పర్యాప్తావకాశేనమయాతత్రతత్ర శైథిల్యలోకి- ఆథాఽప్యాఽస్తమసఘఽమేవేతి ప్రత్యేమి - ఇదానీంతనవ్యుత్పిత్సూనామనాయాయ ముపచరీకృథ - ఆవిలంబి తమిత్థమేవ ద్వితీయదలస్యాపికరాఽకోభవంత స్వరయంతాం - ముద్రయిష్యం తోఽపియూయం నైవమపేక్షధ్వంతదానీమపి స్ఖాలిత్యాదీని . స్వత్తస్సమధిగత సకలాథాఽనాం కిమస్మాభేదనీయం-ఇతినమస్క్రియాః. *

శ్రీః.

స్వాభిప్రాయ ప్రఖ్యాపన పత్రికా.

మహతా యత్నేన కాలేనచ చురవగాహమపి శబ్దశాస్త్రాంబుధిం అధ్యయన ప్రవచనాభ్యాం పక్షాభ్యామివవ్యసంగమందరేణాంతః ప్రవిశ్య గాహంగాహమా లోడ్య విచింత్యచ నిఖిలసూత్రాణి సందభఽం వాణిభాషాసాజాత్యేన గీ ర్వాణభాషాధ్యయన కుతుకానామభఽకానాముపకారాయ గురుశుశ్రూషాధ్యయ నప్రవచనాభ్యాం సంపాదిత సంస్కృతవాణీ విలాసాలంకృతైః, దిగంగనా కు చతటీ దుకూలాయితకీర్తిమద్భిః, గరణికృష్ణాచార్యైః ఆథునైవ విరచితాం ధాతురత్నావళీ మహమపి మహసీయగణమధ్యవర్తి మసీషిణాణివా హమహమి కయావాలోకయమ్. తత్రాసేకవిధవికల్పసంఘాతానాంచారూనాం కేషాంచిత్స్వ రూపప్రదర్శనేన, అన్యేషాం దిఙ్మాత్ర ప్రదర్శనేన, కేషాంచిల్లక్షణనిరూపణేన, విశిష్యలక్ష్యేషులక్షణానాం సమ్యగ్యోజనేన, ధాతూనా మనుక్రమస్యసమ్యక్త్వేన చ, తామనఘాంరత్నావళిమివమన్యే-ధాతుస్వరూపపరిజ్ఞానసమ్పాదక శబ్దసిద్ధా న్తకామధ్యధ్యనేక పృథుతరగ్రన్థసందర్భనశ్లేపి కేషాం బహుతర మశక్తిప్రతిప త్తి హేతుతయా సానూన్యతః సంస్కృతభాషాధ్యేతౄణాం ధాతుస్వరూప పరిజ్ఞానని దాన లక్షూపకరణా భాషేన గీర్వాణభాషా ధ్యయనశీలానాం, కేషాంచిద్బాలి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శాస్త్రం, తచ్ఛాపాప్రవృత్తి ఖాయిసిమిషతో ఽ లఘ్వ్యాకా స్తగ్రన్థపరిచయవతా మ
ప్యస్యేషా, మస్మాభిఃప్రయుజ్యమాన వాక్సన్దర్భశ్శబ్దశా స్త్ర శిష్టోనవేతి బుద్ధ్యా
క్రియాచ సభాసు మాకభావమాపన్నానా, మితఃపరంవా క్రుచారోప కారిణీ
భూత్వా, సమస్తసర్వత్రాజ్ఞ ప్రాజ్ఞ భేదమనాశ్రిత్య మనీషిజనమనఃపుణ్డరీకచ
ణ్డాకరణోపమిత వికాసనమణ్డనమణ్డితా విజయతామిత్యభిలషామి, ప్రార్థయామిచ
నిరన్తరం నిరంతరాయసార్వత్రిక గ్రన్థప్రచారప్రదాన పూర్వకతయా గ్రన్థక
ర్తృమనోరథ సిద్ధింసమ్పాదయత్వితి సకలవిద్యేశానం, సర్వభూతేశం, బ్రహ్మణో
ప్యధిపం, సదాశివం, వరమశివమ్. అనేనచ గ్రన్థభణేన గీర్వాణభాషాధ్యయన ప్ర
వర్తమానో విద్యార్థిజనోపి శిష్టిలవాగ్విలాసో భూయాదితిచ.

వ్యయసంవత్సర చైత్రకృష్ణద్వాదశీ. } క్రీమన్నహీశూరపురవరాధీశమహారాజద త్త
మహావిద్వాన్నామా—వాసుదేవశా స్త్రీ

శ్రీరస్తు.

అయంకిల ధాతురత్నావళీ నామాగ్రన్థ స్తత్రభవతా వైయాకరణశిరోమ
ణినా శ్రీ॥ గరణి కృష్ణాచార్యేణ జనోపచికీర్షయా విరచితః సర్వేభ్యోపి ధా
తుభ్యః నిష్పద్యమానాని తిఙ్ కృత్ సన్ యఙ్ యఙ్లుగన్తాదీని రూపాణి పరస్మై
పదాత్మనేపద సేట్కానిట్కత్వాది భేదజ్ఞాపన పురస్సరం సమ్యక్ ప్రదర్శ
యన్ అఖిలైరపి చిరాయ కాఙ్క్ష్యమాణః సర్వోత్తరః ప్రథతే.

గ్రంథకర్తుర్యం పరిశ్రమః స్వయ మామహాభాష్యాంతమధీతవ్యాకరణ
శాస్త్రానవ్యుపకరోతి కిముతేతరాన్ - యతోఽస్మిన్వ్యాకరణ శాస్త్ర మహాప
యోధ్ధ పయోనిధి నిర్మథనోద్ధృతాని నవనీతానీవ తత్తద్రూపాణి సులక్ష్యేణ స
ర్వేషామవ్యనుభవానుకూలాన్యత్రైయంత- ఏవ్చ సతీన్యేవ తత్తచ్ఛాస్త్రాణి ఆలో
చ్యకార్యవిశేషా నతిప్రయాసేననిష్పాదయంతోపి శబ్దరూపాణి వైయాకరణాః
ఆత్మబుద్ధి ప్రత్యాయనాయ అవశ్యమిదమాద్రియంతే- ఆస్యేతుపైత్కకంథనమివా
నాయానలభ్యమిదమత్యాదరేణానుభుంజతే.

తస్మాదిదం పుస్తకంస్వకీయైరేవగణ్యై రఖిలానవ్యసూయా నామోదయతీతి
నిస్సంశయం నిశ్చినుమహే - వయమప్యస్మత్పాఠశాలా విద్యార్థినోయథాశక్తి త
దానవ్యేతదమృతా స్వాదనాయ హితైషితయా ప్రచోదయంతః ప్రాప్నుమ్యమః
స్వమనోరథమ్- *

వ్యయసం॥వైశాఖ బగప్రథమా } పెరిస్వామి తిరుమలాచార్యర్,
మైసూరు సంస్కృతపాఠశాలాధ్యక్షుః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Hermitage Foundation, Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

ధాతురత్నావళ్యామ్ - పూర్వార్ధే

ప్రథమావళిర్ప్రారభ్యతే.

అపాఙ్గసరణాద్యస్య భువనాని చకాసతి।
విద్యాయతేచమూఢోఽపితంవన్దే పురుషం పరమ్॥
ధాతురత్నావళీనామ్నా తన్యతే పితురాజ్ఞయా।
కృష్ణేన బాలబోధాయ ధాతూనాం రూపబద్ధతిః॥

లోకేసుబన్తానాం తిఙన్తానాంచ పదానాం ధాతుమూలకత్వాత్ప్రథమాదా భాషావ్యుత్పిత్సుభిః ధాతుప్రకృతి ప్రత్యయ స్వరూప మవాన్తర కార్యఞ్చావశ్యమవగన్తవ్యమ్ - అతోఽనాయాసేన ధాతురూప జ్ఞానార్థం సర్వత్రోపయుజ్యమానాన్ కేచన సామాన్య విధయస్సవిదర్శ్యన్తే.సచ్చధాతురూపాణిచ (పు।౧౧.పశ్య) ॥ తథాహి . —

క్రియావాచినో భ్వాదయో ధాతవః. తే దశవిధాః. (కర్తరిప్రయోగే)

భ్వాదయ్యాదీ జుహోత్యాదిర్దివాదిస్స్వాదిరిత్యపి।
తుదాదిశ్చ రుధాదిశ్చ తనాద్యాదిశ్చురాదయః॥

౧. —ఏభ్యస్తి పరతస్తి క్రమేణశబాదయోవికరణ ప్రత్యయాస్సు స్యుఃకర్తర్యర్థే సార్వధాతుకే (౧౯) పరే. (సిచ్తుఅనైమిత్తికః) యథా భ్వాదిభ్యస్తి పరతః శప్, అదాదిభ్యశ్శపోలుక్, జుహోత్యాదిభ్యశ్శపః ష్లుః,దివాదిభ్యః శ్యక్, స్వాదిభ్యః శ్నుః,తుదాదిభ్యఃశః, రుధాదిభ్యః శ్నమ్, తనాదిభ్య ఉః, క్ర్యాదిభ్యః శ్నా, చురాభ్యోణిచ్ తతశ్నప్, ఇతి॥

పునస్తేధాతవోద్వివిధాః అకర్మకాఃసకర్మకాశ్చ.
వృద్ధిక్షయభయజీవితమరణం, లజ్జాసత్తాస్థితిజాగరణమ్।
(కాటిల్యాత్సక్యభ్రమయత్నక్లాసిజరాసామర్థ్యశరణమ్॥)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(శాన్తిధ్వనిమజ్జనవైకల్యజృమ్భణదమ్భనరోదనహసనమ్)

(౧.)శయనక్రీడారుచిదీప్త్యర్థం, ధాతుగణస్తృతీయకర్మకమాహుః ఏతల్లోచోపాత్తభిన్నార్థకాధాతవర్థ ప్రాయేణసకర్మకాః. ౬

౨.—తత్ర సకర్మకేభ్యో ధాతుభ్యస్తి పరతస్తి కర్మణ్యకర్తరిచ,అకర్మకేభ్యోఽభావే, కర్తరిచ; లడాదయోభవన్తి. తేతుదశవిధాః.—లట్,లిట్, లుట్, లృట్, లేట్,లోట్,లఙ్,లిఙ్, లుఙ్,లృఙ్చేతి. తత్ర ॥శ్లో ॥ లడ్వర్తమానే లేడ్వేదే భూతేలుఙ్ లఙ్ లిట స్తథా । విధ్యా శిష్టోస్తు లిఙ్లోటౌ లృఙ్ లృఙ్లుట్చభవిష్యతి ॥ ॥ అయం భావః- కాలోద్వివిధః అద్యతనోఽనద్యతనశ్చేతి। అద్యతనోనామ అతీతాయా రాత్రేస్తి పశ్చార్ధేన ఆగామిన్యా రాత్రేస్తి పూర్వార్ధేనచ సహితోదివసః - తద్భిన్నోఽనద్యతన ఇత్యుచ్యతే. తత్రాద్యస్త్రివిధః భూతభవిష్యద్వర్తమాన భేదాత్. ద్వితీయోఽపిత్రివిధః భూతోభవిష్యంశ్చ - తత్ర॥

౩.—వర్తమానత్వేవివక్షితేధాతోస్తి పరతః లట్స్యాత్.

౪.—భూతత్వమాత్రేవివక్షితేధాతోస్తి పరతః లుఙ్స్యాత్.

౫.—భవిష్యత్త్వమాత్రేవివక్షితేధాతోస్తి పరతఃలృట్స్యాత్.

---

(౧) సత్తా = విద్యమానతా । స్థితిః=గతినివృత్తిః, మర్యాదా, స్థానఞ్చ। భ్రమః=భ్రమణమ్। శ్రవణమ్=శ్రవణమ్, మజ్జనమ్ = స్నానమ్,బుద్ధిః। రుచిః= స్పృహా, ఆసక్తిః । దీప్తిః=శాన్తిః॥

*ధాతోరర్థాన్తరేవృత్తే, ధాత్వర్థేనోపసఙ్గ్రహాత్। ప్రసిద్ధేరవివక్షాతఃకర్మణోఽకర్మికాక్రియా॥ క్రమేణోదాహరణాని-నదీవహతి= స్యన్దత ఇత్యర్థః। నజీవతి= ప్రాణాన్ధారయతి। మేఘోవర్షతి(జలమ్)।హితాన్నయస్సం శృణుతేస కిమ్పిభుఃగ ॥అస్తీత్యాదౌ ఫలసమానాధికరణ వ్యాపారార్థకత్వేనాకర్మకత్వేఽప్య, ఆత్మానమాత్మనాబిభ్రదస్తీతివ్యపదిశ్యతే॥ఆన్తర్భావాచ్చనైనాసాకర్మణాసకర్మక, ఇతివాక్యపదీయేప్యుక్తమ్॥ ఫలవ్యాపారయోరేకనిష్ఠతాయామకర్మకాః। ధాతుస్తయోర్భిన్నభేదేసకర్మకఉదాహృతః॥ఇతివైయాకరణభూషణసారే-సకర్మకాకర్మకవ్యవస్థా ప్రతిపాదితా॥ *భావోనామధాత్వర్థః॥స్వతన్త్రోకర్తా.౧-౪-౫४॥ కర్తరీప్సితమకర్మ॥౧-౪-౪౯॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౬.—హేతుహేతుమద్భావాద్యధికారాత్ వివక్షాయాంభవిష్యతిలృట్.

౭.—అనద్యతనే భూతత్వేన వివక్షితే ధాతోర్లఙ్పరతఃలఙ్ స్యాత్.

౮.—భూతానద్యతన పరోక్షత్వ వివక్షాయాం లిట్ స్యాత్.

౯.—అనద్యతన భవిష్యతివివక్షితేధాతోర్లృఙ్పరతఃలుట్ స్యాత్.

౧౦.—విధినిమన్త్రణామన్త్రణాధ్యేషణసమ్ప్రశ్నప్రార్థనాశీరాది
ష్వర్థేషు లిఙ్లోటౌ స్తః.

౧౧.—ఏషాందశలకారాణాం (స్థానే) తిజాదేశోభవతి.కిఞ్చిత్ప్రత్యా
హారేణబోధ్యః.(శబ్దరత్నావళౌసఙ్జ్ఞాప్రకరణంద్రష్టవ్యమ్)

ప్రథమఃపురుషః-	తప్-తస్-ఝి	ఇదంతిబాదినవకంపరస్మైపదసఙ్జ్ఞకంభవతి.
మధ్యమః ,,	సిప్-థస్-థ	
ఉత్తమః ,,	మిప్-వస్-మస్	

ప్రథమః ,,	త-ఆతామ్-ఝ	ఇదంతాది నవక మాత్మనే పద సఙ్జ్ఞకంభవతి-అస్మైవప్రత్యా హారేణ తఙ్ ఇతి చ నామ.
మధ్యమః ,,	థాస్-ఆథామ్-ధ్వమ్	
ఉత్తమః ,,	ఇట్-వహి-మహిఙ్.	

౧౨.—ఉపదేశే ఋ (ఆద్యోచ్చారణే) యోజిత్, (జ్ఞానుబన్ధః) అను
దాత్తేచ్చ, తదన్తాద్ధాతోర్లి పరస్య లస్యస్థానే ఆత్మనే పదం భ
వతి - యథా - సూఙ్ : సూతే, ఏధ - ఏధతే, లోకృ - లోకతే

౧౩.—యోఞిత్, స్వరితేచ్చ, తదన్తాద్ధాతోర్లి పరస్యలస్యస్థానే
క్రియాఫలే కర్తృగామినిసతి ఆత్మనేపదంస్యాత్. శ్రిఞ్ - శ్రయ
తే ధనాయరాజానం దేవదత్తః, యఙ్ - యజమానోయజతే.

౧౪.—క్రియాఫలే పరగామినిసతి ఞితః, స్వరితేతశ్చ;ఆత్మనేపదఃమి
త్తరహితాద్ధాతోశ్చ; పరస్యలస్య పరస్మైపదం భవతి-యథా-శ్ర
యతి మేరుంహరిః, ఋత్విజోయజన్తి, భూ - భవతి, ఖాదృ- ఖా
దతి, గద - గదతీత్యాది.

---

*ధాతుసూత్రగణోణాది వాక్యలిఙ్గానుశాసనమ్।
ఆగమప్రత్యయాదేశా ఉపదేశాస్త్రికీర్తితాః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౧౫.—పరస్మైపదే ఆత్మనేపదేచత్రయస్త్రికాః క్రమాత్ ప్రథమ, మధ్యమోత్తమసఞ్జ్ఞాః స్యుః. తత్రైకైకస్మిన్త్రికేక్రమాదేకవచన,ద్వివచన,బహువచన, సఞ్జ్ఞాశ్చజ్ఞేయాః.

౧౬.—తిబుక్తేకర్తరి, కర్మణిచ, అస్మదిప్రయుజ్యమానేఽప్రయుజ్యమానేఽపి ఉత్తమపురుషస్య ప్రయోక్తవ్యః . రక్షామ్యహమ్ పుత్రమ్ పుత్రౌపుత్రాన్వా.రక్ష్యేఽహంగురుణా త్వయాఽమయావా. ఏవముత్తరత్ర

౧౭.—తిబుక్తేకర్తరి , కర్మణిచ యుష్మదిప్రయుజ్యమానేఽ ప్రయుజ్యమానేచమధ్యమపురుషస్యాత్.త్వంరక్షసి-రక్ష్యసేత్వంగురుణా.

౧౮.—అస్మద్యుష్మద్భ్యాన్యేతిబుక్తే కర్తరి, కర్మణిచ, (మధ్యమోత్తమయోరవిషయే) ప్రథమపురుషస్యాత్ . సరక్షతితాన్వాంవా- గురుణారక్ష్యతేసః॥ భూవేతు-తేనత్వయామయావాభూయతే.

౧౯.—తిజిః, (౧౧) ధాత్వధికారోక్తాశ్చితశ్చ, (శానుబన్ధకాః) ప్రత్యయాస్సార్వధాతుకసఞ్జ్ఞాః స్యుః.

౨౦.—తిఙ్శిద్భిన్నాన్లకారప్రత్యయాః, ధాత్వధికారోక్తాః * సనాదయశ్చ లిఙాశీర్లిఙాదేశతజోచ ఆర్ధధాతుక సఞ్జ్ఞాస్స్యుః.

ఇష్టఙ్చ దశలకారేషు లిఙాశీర్లిఙ్భిన్న లకారస్థానికా దేశాస్సర్వేపి సార్వధాతుకాః - తత్ర లట్, లోట్ ,లఙ్, విధిలిఙ్ స్థానికాదేశేషు పరతః శపాదివికరణ ప్రత్యయాభవన్తి. లుట్, లృట్, లుఙ్, లృఙ్షు శపాదీన్యాధిక్యా క్రమేణ తాన్ , స్య, సిచ్ ,స్యాః, ఆర్ధధాతుకాభవన్తి. ఆర్ధధాతుకస్తలే (౨౮)లిఙాశీర్లిఙాదయశ్చజ్ఞేయాః।భూ- సత్తాయామిత్యస్మాద్ధాతోరిదం పరతః (౧౪)పరస్మైపద (౧౫- ౧౭) ప్రథమపురుషైకవచన వివక్షాయాం భూ+తి ఇతిస్థితే (౧) శపికృతేశకార పకారయోరిత్సఞ్జ్ఞాలోపాభ్యాంనివృత్తౌ (భూ+అ+తి)ఇతిస్థితే.

౨౧.—సార్వధాతుకార్ధ ధాతుకయోర్గు పరయోః ఇగన్తస్యాఙ్గస్యగుణః

---

*సన్, క్యచ్, కామ్యచ్,క్యఙ్ , కృఞోఽ,ధ్వాఽచారక్విబ్,ణిజ్ , యఙాత్మనేపదాని॥ యఙ్, య, ఈయఙ్,ణిజ్బహులం, ద్వావేతామీసనాదయః ॥ ఏషుధాత్వర్థేషు విహితా ఆర్ధధాతుకాస్స్యుః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లఘూ*పధాజ్గస్య, వుగన్తాజ్గస్యచ, (ఇకః)గుణస్స్యాత్ ॥ అనేనభూ ఇత్యస్య సార్వధాతుక పరత్వాభూ కారస్య ఓకార యూపేగుణేకృ తే(భో+అ) ఇత్యత్ర అనాదేశేద (శబ్దర॥ ౯-) " భవఃఇతి ప్రకృ తిస్సర్వత్ర సార్వధాతుకస్థలే తుల్యాభవతి. తతః ఇ-తః- అస్తీత్యా ది వక్ష్యమాణ పరిస్థిత ప్రత్యయ రూపాణాం శేషనే భవతి - భ వతః- భవన్తీత్యాదిరూపాణి సిధ్యన్తి.

౨౨.—లజ్ , లుజ్ , లృజ్లు పరేషు హలాదిధాతూనామాదౌఅకా రాగమస్స్యాత్ . అభవత్ , అభూత్ , అభవిష్యదిత్యాది.

౨౩.—లజ్ , లుజ్ , లృజ్లుపరేషు అజాదీనాం ధాతూనామాదౌ ఆకారాగమః, వృధ్ధిశ్చ, భవతిఅర్చ్-ఆర్చత్ , ఆర్చీత్ , ఆర్చి ష్యత్ ; ఇష్.ఐచ్ఛత్ , ఐషీత్ , ఐషిష్యత్ ;ఊహ- ఓహీత, ఓహిష్ట;ఓహిష్యత;ఇత్యాదయః.

౨౪.—ఛాతోధ్వాజ్యోగేలుజేవ భవతి. తత్రప్రోత్తరేమాజిఙ్ ఉపపదే లజ్భవతి.తస్మింశ్చసఃపూర్వోక్తా (౨౨-౨౩)ఽగమాద్యావపిన స్తః , వృధ్ధిశ్చ(౬-౬-౫౦)నభవతి. యథా - మాస్మభవత్ , మాభవాత్ భూత్,మాభవాసర్చీత్-మాభవానేధిష్ట, మాభవానేషీత్ఇత్యాది

౨౫.—లిట్యో, చజిః, శ్లౌ, సని యజి, యజ్లుకిచ(పరే) హలాదేర్ధా తోర్ద్వితీయస్యైకాచః ద్విత్వం భవతి, అజాదేర్ధాతోస్తు ద్వితీయస్యై కాజ్ఘటితసముదాయస్య"భూధాతోర్లిటిలుజిచఅచిపరేవుగాగమో భవతి,, త్యుత్తరేన భూవ్ +అఇతిస్థితే - హలాదిత్వాత్ప్రథమస్యై కాజ్ఘటితసముదాయస్య ద్వితీయేభూవ్ +భూవ్ +అఇతిజాతే- తత్ర పూర్వభాగస్యాభ్యాససఞ్జ్ఞాయాంసత్యామ్. (ఖాద్ +ఖాద్ +అ)

౨౬.—అభ్యాసస్య ఆదిర్హల్ శిష్యతేశ శయ్వాదేశ్చేత్ ఖయశ్శిష్యన్తే అన్యేహలోలుప్యన్తే. ఇతిపరేపే భూ+భూవ్ +అ (ఖా+ ఖాద్ +అ;స్పర్ధ్+స్పర్ధ్=ప+స్పర్ధ్= పస్పర్ధే)

---

* ఆస్త్యర్థణాత్ పూర్వోపర్ణఃఉపధాసఞ్జ్ఞఃస్యాత్.

* భూస్తిస్వేత్యాదానామేధార్థకోమాశబ్దఇతిబోధ్యః.

ఓఇట్స్థానికతిపాదినాంనవానాంక్రమాత్ ణల్-ఆతుస్-ఉస్-థల్- అ థుస్-ఆ-ణల్-వ-మ-ఏతేలఆదేశాస్స్యుః।శేత్రప్రథమేఉత్తమేచణలిఅ,ఇతి శిష్యతే- ఉపధాయావృధ్ధిశ్చజ్ఞేయా(సూ॥౮౪.)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౨౭.—అభ్యాసస్యాచో హ్రస్వస్స్యాత్ . ఇత్యనేనభు + భూవ్ + అ,ఖ+ఖాద్+అఇతిస్థితే.

౨౮.—అభ్యాసేవిద్యమాన ఉశాంస్థానేజశః , ఖయాంస్థానే చరశ్చ స్స్యాత్.అనేన బు+భూవ్+అ ఇతిజాతే "భవతేర," ఇతి ఉకారస్య అకారే=బభూవేతి సిధ్యతి। క+ఖాద్+అఇతిస్థితే

౨౯.—అభ్యాసకవర్గహకారయోశ్చవర్గాదేశస్స్యాత్.చ + ఖాద్ + అ=చఖాద.హు-జుహోవ.హ్వృ-జహారేత్యాది. ఎధాదీనాన్తు.—

౩౦.— ఇజాదికానురుమన్తశ్చ యేధాతవస్తేభ్యస్తిపరతః లిటిపరేఆమ్ప్రత్యయోభవతి, ఋచ్ఛధాతోస్తున.లిటశ్చ లుక్భవతి- తాదృశామ్ప్రత్యయాన్తాత్కృ, భూ,అస్,ఏతేధాతవః లిట్పరకాస్సన్తః (పర్యాయేణ)అనుప్రయుజ్యన్తే.ఉదాహరణాని - ఇన్ద్ - ఇన్ద్రాఞ్చకార.ఇన్ధ్యమ్బభూవ.ఇన్ధామాస-ఏవమ్ ఈక్ష్-ఈక్షాఞ్చక్రే - ఊర్జ్-ఊర్జ్ఞాఞ్చకార.ఊహ ఊహాఞ్చక్రే ఏధ్-ఏధాఞ్చక్రే-ఓఖ్-ఓఖాఞ్చకారఇత్యాది। ఋచ్ఛతేస్తు ఆనర్ఛ.

౩౧—అనేకాచేభ్యో. ధాతుభ్యః- కాన్- డయ్- అయ్ - ఆన్- ఏభ్యశ్చఆమ్పూర్వకాత్కృ,భూ-అస్-ఏతేఽనుప్రయుజ్యన్తేలిటిపరే దరిద్రా=దరిద్రాఞ్చకార- కాసాఞ్చక్రే- దయాఞ్చక్రే ఇత్యాది.

౩౨.—ఉమ్, విద్, జాగృ, భీ, హ్రీ, భృ, హు , ఏభ్యః వికల్పేన ఆమ్పూర్వకాత్కృ,భూ,అస్,ఏతేఽనుప్రయుజ్యన్తే.భీ-హ్రీ-భృ-హు ఏషామ్ ఆమిపరే ద్వ్యాది తద్గణకార్యఞ్చభవతి . ఉదాహరణాన్తూత్తరత్ర సూత్రాజ్ఞానసహావశ్యాయమ్.

౩౩.— అనుప్రయుక్తకృభ్వస్ధాతుమధ్యేకృధాతుర్యద్ధాతు ప్రకృతికామన్తాదను ప్రయుజ్యతే తద్పదమేవ లభతే- భూ,అస్,ధాతుభ్యాన్తుపరస్మైపదమేవ-(కర్తరి)యథా-ఇన్ద్ఞ్చకార - ఏధాఞ్చక్రేఇతి-కృధాతోరుభయపదమపి-భూ, అస్ధాత్వోస్తు ఏధామ్బ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

భూవ, ఎధామాస ఇత్యేవ నత్వాత్మనేపదమ్. కిఛ్ప ఎధాఞ్చ కార, విధామ్బభూవే, విధామాసే, ఇన్దాఞ్చక్రే ఇత్యాది విపరీతం నేతిభావః. కర్మజితుసర్వేభ్యోపితజేవవత్యుత్తె.

౩౪.—(౩౮-౩౯) సూత్రోక్తవైరూప్యసమ్పాదకలిఞ్ఞిమిత్తాదేశాదిశూన్యః యోధాతుః తదవయవభూతస్య అసంయుక్త హల్కధ్యష్టస్య హ్రస్వాకారస్య వికారస్సాన్నత్. - అభ్యాసలోపశ్చకితిలిటి క్వసేటిథలిచ. (ఇడ్విశిష్టలిఞ్ఞిధ్యమైకవచనేపరే) యథా - పేఠతుః, పేఠుః - పేఠిథ - పేఠథుః- పేఠ- పేఠివ- పేఠిమ. ఏవమేవ పేచతుః, శేకతుః, చేమతుః, రేసతుః ఇత్యాది. సూత్రోక్తపదానాంప్రయోజనన్తు.—కన- చకనతుః అత్ర ककారస్య (౩౯) చకారేసతి వైరూప్యసమ్పాదకలిఞ్ఞిమిత్తాదేశాదిత్వాన్నైత్వభ్యాసలోపశ్చ. మన్ - మమన్థతుః ఇత్యాదిష్వ సంయుక్త హల్కధ్యష్టత్వాభావాన్న. దాశ్ - దదాశతుః ఇత్యాదిషు హ్రస్వాకారాభావాన్న. ఢివ్, లువ్,—దిదివతుః, లులువతుః. ఇత్యాదావకారస్యైవాభావాదేత్వాభ్యాసలోపానేత్యాద్యుహ్యమ్-కిఞ్చ.

౩౫.—తల్, ఫల్, భజ్, త్రప్, ఏషాంహింసార్థకరాధధాతోశ్చ, అకారస్యప్రత్వమ్, అభ్యాస్తలోపశ్చ, నిత్యంభవతికితిలిటి ;సేటిథలి, చ. తేరతుః తేరుః తేరిథ- ఫేలతుః-భేజతురిత్యాది.

౩౬.—జల్, భ్రమ్-త్రస్, ఫణ్, రాజ్, భ్రాజ్, భ్రాశ్, భ్లాశ్, స్యమ్ స్వన్, (దమ్భ్, శ్రన్థ్,)ఏషాంవా(వికల్పేన)ఏత్వాభ్యాసలోపౌస్తుః

---

§ తిప్, సిప్, మిప్, భిన్నానాంలిట్ప్రత్యయానామసంయోగాత్పరాణామేవకిత్వసిద్ధ్యర్థమిదమ్. కిఞ్చ(శ్రన్థగ్రన్థివమ్యస్వఞ్జీనాంలిటికిత్వంవా। బుధపథేభ్యోలిటఃకిత్వంనతూర్వవిప్రతిషేధేన। ఆశీర్లిఙోయాసుటఃకిత్వమ్। ఇన్ధిభవతిభ్యాంభూసూభ్యాంచ; ఋలాదీ; లిఙ్, తఙ్వరసిచ్చ; ఇత్యేతాస్తిస్రః ॥ జిత్వవిషయేపిచ్చజ్ఞేజ్ఞప్సిన్నేతిభాష్యాత్ సామాన్యతః పరారేత్వసిద్ధ్యర్థాస్తిస్రః సార్వధాతుకప్రత్యయాస్సర్వేపిజితః (జకారేత్వసిద్ధ్యర్థాః) విశేషతోలిఙఃపరస్తైపదానాంయాసుడాగమస్యజిత్వంబోధ్యమ్. కేచిత్(సూ॥౩౧-౬౨)ణిజిలిచప్రత్యయేపరేగుణవృద్ధీస్తఇత్యాదిచప్రయోజనమూహ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పూర్వవిషయే.జజరతుః జేరతుః, బభ్రమతుః భ్రేమతురిత్యాదీన్యుదాహరణాన్యపరిష్టాత్ప్రదర్శయిష్యన్తే.

౩౭.—శస్, దద్, అనయోః, వకారాదీనాన్ధాతూనాం, గుణశబ్దేన క్రియమాణోయోఽకారస్తస్యచ; ఏత్వాభ్యాసలోపౌ నభవతః. యథా.—శశసతుః, దదదే, వవమతుః- వవనతుః, శశరతుః. శృఇత్యస్య గుణేన(౩౧) శర్ ఇతిజాతే (౩౪) ద్విత్వే(౩౬-౩౮). అభ్యాసకార్యే చసతి శశర్ ఇత్యస్య (౩౮) ఏత్వేప్రాప్తే అనేన న్యషేధి, ఏవం పృదవృ ఇత్యాదిష్వప్యూహ్యమ్.

౩౮.—వలాద్యార్ధ ధాతుకస్య ఆద్యవయవ ఇడాగమస్స్యాత్.తత్ర టకారోనివర్తతే- బభూవ్+థ=బభూవ్+ఇథ=బభూవిథ-ఇతి

౩౯.—ఉపదేశేఅనుదాత్తాఏకాచశ్చయేధాతవః తేభ్యస్తి పరస్యవలాద్యార్ధధాతుకస్య ఇడాగమోనస్యాత్. పచ్-పక్తా. హు-హోతా, కృ - కర్తా. ఇత్యాది. అనుదాత్తాస్తు.—(అనిట్కారికాః.)

ఊదృదన్తైర్యోతిరుక్షుశీఙ్ష్ణుఞుస్విడీఙ్శ్రిభిః।

వృఙ్ వృఞ్ భ్యాఞ్చవినైకాచోఽజన్తేఽనిహతాస్స్మృతాఃగం॥

శక్ఽపచ్ ముచిరిచ్ వచ్ఽవిచ్, సిచ్ పృచ్ఛ్ త్యజ్నిజిర్భజిః।

భఞ్జ్ భుజ్ భ్రస్జ్మస్జియజ్యుచ్రుజ్,రఞ్జ్ ఏజిర్ స్వఞ్జిసఞ్జ్ సృజఃగం॥

అద్ క్షుద్ ఖిచ్ఛిత్తుది నుదవ్ది, పద్య ఖిద్విద్యతి ర్వినద్।

శద్ సదీస్విద్యతిస్యన్ది, హదీవ్రధ్ క్షుధి బుధ్యతీగం॥

బన్ధ్యుధిరుధీరాధి, వ్యధ్ శుధస్యాధి శుధ్యతీ।

మన్యహన్మ్నప్ క్షిప్ ఛుపితప్, తిపస్తృప్యతి దృప్యతీగం॥

లిప్లుప్వప్శప్స్వప్ స్పృపియభ్, రభ్లభ్ గమ్నమ్యమోరమిః

క్రుశిర్దంశిశీదృశ్ మృశ్, రిశ్రుశ్లిశ్విశ్స్పృశర్గకృషిగం॥

ష్వమ్తుమ్ద్విష్ దుష్వుష్యపిష్విష్, శిష్శుష్శ్లిష్యతయోఽసిః।

వసతిర్దహ్ దిహిదుహిహా, నహ్వహిహ్రుహ్ లిహ్వహిస్తథాగం॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అనుదాత్తాహలస్తేషుధాతవోద్వ్యధికంశతమ్। *
తుదాదౌమతభేదేనస్థితా యూచచురాదిషు॥౭॥
తృప్ దృపీతౌవారయితుం శ్యనాన్నిర్దేశ ఆదృతః ॥ కిఞ్చ॥
స్విద్య పద్యో సిధ్య బుధ్యో మన్య వుష్య శ్లిషఃశ్యనా॥౮॥
వసిశ్మపా, లుకాయాతి, ర్నిర్దిష్టోఽన్య నివృత్తయే। ‖
నిజిర్ విజిర్ శక్ష్వితి సానుబన్ధాఅమీతథా॥౯॥
విన్దతి శ్చాన్దర్ద్యాదే రిష్టోభాష్యేపి దృశ్యతే।
వ్యాఖ్రుభూత్యాదయస్త్వేనం నేహపేతురితిస్థితమ్॥౧౦॥
రజ్జి మజ్జీ అది పదీ తుద్ తుద్ శుషి పుషీశిషిః।
భాష్యానుక్తానవేహోక్తావ్యాఖ్రు భూత్యాదిసమ్మతేః॥౧౧॥
అత్రేదమవధేయమ్. (ఇడాగమప్రకరణమ్.)

౪౦.—ఊకారాన్తా, ఋూకారాన్తా, శ్చయేధాతవఃయు, రు, ఞ్ణు, శీఙ్, ష్ణు, ణు, ఞు, ష్వి, డీఙ్, శ్రిఞ్, వృఙ్, వృఞ్, శక్ష్వి పజి త్యాదిశ్లోకోపాత్తభిన్నా హలన్తా ధాతవశ్చ, ఏభ్యర్గ పరస్య వలా

---

* "కచచ్ఛజాదథనపాఃభమశాష్షసహాల్లక్రమాత్।కచాణణటాల్గఖఙ్ఘాగఘఞాష్టభజాఃస్మృతా" ఇతి॥ పూర్వార్ధోపాత్తాయేచతుర్దశవర్ణాఃతదన్తాధాతవః॥ ఉత్తరార్ధోక్తాల్గకాది క్రమేణయే వర్ణాస్తత్తత్సఞ్జ్ఞకా ఇతి బోధ్యమ్. యథా.— కాన్తాః - కఃఅకఃఏకఃచాన్తాఃచఃఅటఃఛాన్తాఃకఃఅకఃఏకఃజాన్తాఃణఃపఞ్చదశ. ఇత్థంయోజితా ధ్వ్యధికం శతం ధాతవోభవన్తి.

‖ నిర్దిష్టోఽన్యనివృత్తయే.—ఇత్యత్రనివర్తనీయాస్తు.—ఞిష్విదా స్నేహనమోచనయోఃబదఞ్ కైర్యే, ఞిధగత్యామ్, ఞిధూ శాస్త్రైమ్ఞ్ క్ష్యేచ, బధిర్ బోధనే, ఇతిభౌవాదికాగ్ల పఞ్చ।మన్ను అవబోధనే, తానాదికఃఏకఃపుమపుష్టోభౌవాదికఃపుమపుష్టోభౌవాదికఃపుమపుష్టోభౌవాదిక

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ద్యాద్ధ ధాతు కస్య నిత్యమిడాగమః స్యాత్. ఉ॥ లూ-లవితా, తృ - తరితా, యు - యవితా, ఇత్యాదయః.

౪౧.—ఏతద్భిన్నా జన్తానాం, శక్ఞుపజిత్యాది శ్లోకోపాత్త హల న్త ధాతూనాఞ్చ, అనుచాత్తత్వాత్ (౩౯) తేభ్యర్ధ పరస్య వలాద్యాద్ధ ధాతుకస్య నేట్. లిటితు (౪౪) విశేష ఉచ్యతే. హు-హ్వేతా, స్తు - స్తోతా, శక్ఞు - శక్తుః, ముచ్-ముక్త ఇత్యాది.

౪౨.—ఊకారేత్సంజ్ఞకాః (షిధూ, ఋమూ ఇత్యాదయః) స్వృ, సూ, ధూ, రధ్, నశ్, తృవ్, ద్రుహ్, ముహ్, ష్ణుహ్, ష్ణిహ్, కుష్, (నిర్వూర్వకాః) ఏభ్యర్ధ పరస్య వలాద్యార్ధధాతుకస్య విభాషా (వికల్పేన) ఇడాగమస్స్యాత్. అత్రాపిలిటితు విశేషః-స్వృ-సూ- ధూ- ఏభ్యర్ధ పరస్య లిటః- (వ-మ-సె-ధ్వే-వహే-మహే) నిత్యమిట్. అన్యత్రవేడితివివేకః. సేద్ధా - సేధితా, ఊన్తా - ఊమితా; సస్వరివ, సుషువిషే, దుధువిథ; స్వర్తా, స్వరితా, ఇత్యాది.

౪౩.—కృ, సృ, భృ, వృ, స్తు, ద్రు, స్రు, శ్రు, ఏభ్యర్ధ పరస్య లిటః ఇణ్నస్యాత్.

౪౪.—ఉపదేశే (౩. ఫు॥ టిప్పణ్యామ్.) అజన్తః, అకారవాన్వా, యోధాతుస్తాసౌ (లుటి ౪౮) నిత్యానిట్ తతర్ధ పరస్య థలః (లిణ్మధ్యమైకవచనస్య) ఇణ్నస్యాత్.

౪౫.—ఋకారాన్త ధాతోర్ధ పరస్య చ లిణ్మధ్యమైకవచనస్య ఇణ్న॥ ఫూర్వేణైవ (౩౯-౪౧) ఇణ్నిషేధే ప్రాప్తేపి ‘‘సిద్ధేనత్యారభ్య మాణోవిధి ర్నియమాయ భవతీ’’ త్యుక్తత్వా దేత త్సూత్ర్యా అయమత్ర నియమసఙ్గ్రహః.

అజన్తో,ఽ కారవాన్వా, య స్తాస్యనిట్థలివేడయమ్।
ఋద న్త ఈదృజ్ఞి త్యానిట్, క్రాద్యన్యోలిటి సేడ్భవేత్॥

అయం భావః.—అజన్తాయేధాతవః, యేచాకారవన్తస్తే (థలి) లిణ్మధ్యమైక వచనే వికల్పేన ఇడాగమం ప్రాప్నువన్తి లుడాదౌ తునప్రాప్నువన్తి॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఋకారాన్తేభ్యో వృధాతుం విహాయ సర్వేభ్యోఽపి ఋకారాన్తేభ్యో ధాతుభ్యో పరస్య ఇణ్ణస్యాత్. వ, మా, దిభ్యక్రాదిభిన్నానామిడ్భవతి.

కృ, సృ, భృ వృ, స్తు, ద్రు, స్రు, శ్రు, భిన్నానాన్తు సర్వేషాధాతవః అనుదాత్తేత్ కాచ్కాది (౩౯) నిషేధవిషయా, అపి(లిటి)థ, వ, మ, సే, ధ్వే, వహే, మహే, ఏషు నిత్యంసేట్కాభవన్తి.క్రాద్యన్తానాన్తు సర్వత్ర (౪౬-౪౭ సూత్రోక్తస్థలంవిహాయ) నేట్. తత్రాపి వృధాతోస్తు థలివరిధేతి విశేషః.

౪౬.—అద్, బ్రు, వ్యేఞ్, ఏభ్యోఽపరస్య థల్ప్రత్యయస్య నిత్యమిడాగమస్యాత్. యథా - ఆదిథ, ఆరిథ, విव्యయిథ.

౪౭.—ఋకారాన్తేభ్యః, హన్, పరస్మైపదీ గమ్, ఆభ్యాఞ్చపరస్య (౪౫) 'స్య' ప్రత్యయస్య నిత్యమిట్ స్యాత్. ఉ॥ కృ - కరిష్యతి, హన్-హనిష్యతి, గమ్- గమిష్యతి.

౪౮.—లుటిపరే ధాతోర్ల పరతః (౧) శబాదీన్యాధిక్యా (౨౦) 'తాసి *' ఇతి ప్రత్యయస్యాస్యాత్. యథా.— భూ+ఇ+తాస్=ఇత్యత్ర (౩౮-౨౧ శ॥ ర॥ ౪) ఇడాగమే, గుణే, అవాదేశేచకృతే భవితా, లవితా ఇత్యాది సిధ్యతి.

౪౯.—లృటి, లృజీచ, పరే ధాతోర్ల పరతః (౧-౨౦) శబాద్యపవాదత్వేన 'స్య' ఇతి ప్రత్యయస్యాస్యాత్. యథా.— భూ+ఇ+స్య+తి=ఇత్యత్ర (౩౮-౨౧-౬౯) ఇటి, గుణే, అవాదేశే, షత్వేచకృతే భవిష్యతి, అభవిష్యత్ (౨౨) ఇత్యాది రూపాణిసిధ్యన్తి.

౫౦.—లిజి పరస్మైపదస్య యాసుట్, స్ ఆత్మనే పదస్య సీ యుట్,

---

* తాసిప్రత్యయే షకారోఽప్యతే. లుట్పురుషవచనస్య (తిప్-తస్-ఝి.) క్రమాత్ ఆ, రౌ, రః. ఏతే ఆదేశాభవన్తి. ఏతేషుపరతః, సకారాది ప్రత్యయే పరేచ, తాస్ప్రత్యయ సకారస్య లోపోభవతి.

స్ యాసుట్, సీయుట్, సుట్, ఏషువిద్యమానోకార టకారా ఇత్సంజ్ఞా లోపాభ్యాంనివర్తన్తే. యాస్, ఈయ్, స్, ఇత్యవశిష్యన్తే.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఏతావాగమాస్తుః తత్రావిశేషేణ (తిజి) లిఙాదేశతకార, థకారయోః సుడాగమశ్చభవతి. తత్రాపి విధిలిజి హ్రస్వాకారాన్తాత్పరస్య యాసుట్ సమ్బన్ధినః 'యాన్' ఇత్యస్యస్థానే 'ఇయ్' ఇత్యాదేశోభవతి, ఇయాదేశయకారస్య వల్ ప్రత్యాహార ఘటితవర్ణేషు పరతః లోపశ్చభవతి.— విధి లిజి (సార్వధాతుకే గ) యాసుడాగమ సుడాగమ సీయుడాగమ సమ్బన్ధినః సకారా లుప్యన్తే. ఆశీర్లిఙితున. తత్రాప్యాత్మనేపదే స్ఫుటతరం శ్రూయన్తే నతు లోపం ప్రాప్నువన్తి. (౨౦) ఆశీర్లిఙః ఆర్ధధాతుకత్వాత్ (౧) శబాది వికరణ ప్రత్యయాన భవన్తి.

ఇత్థఞ్చ విధిలిఙః ఆశీర్లిఙశ్చప్రక్రియాభేదాత్ రూపభేదోవర్తతఇతి కృత్వా సర్వత్ర ఇమాని విధిలిఙ్రూపాణి, ఏతాని ఆశీర్లిఙ్రూపాణీతి రూపద్వయఞ్చ ప్రదర్శయిష్యామః. యథా.— విధిలిజి భూ+అ+యాన్ (ఇయ్) +స్+త్= (౨౧-౪౦) గుణే, అవాదేశే, సలోపేచ భవేత్, * భవేతామ్ భవేయుః. ఏధ్+అ+సీయ్+స్+త= గుణసలోపయోస్సతోః ఏధేత, ఏధేయాతామ్, ఏధేరన్. ‖ ఆశీర్లిజి భూ+యాస్+స్+త్=భూయాత్, భూయాస్తామ్, భూయాసుః. ఏధ్+ఇ+సీయ్+స్+త= (౩౮-౭౯-౪౦)ఇటి, షత్వే, యలోపసలోపయో, శ్చసతోః ఏధిషీష్ట, ఏధిషీయాస్తామ్, ఏధిషీరన్. ఇత్యాదీన్యుదాహరణాన్యూహనీయాని సుకుమారమతిభిః.

ధాతోర్లుఙిపరే శపోఽపవాదత్వేన సిచ్, క్వచిత్క్సః, క్వచిచ్చఙ్, క్వచిదఙ్, క్వచిచ్చిణ్, క్వచిత్సిచోలుక్, ఇతిప్రకృతిభేదేన ప్రత్యయరూపాణిచభిన్నా జాయన్తేతాని వివిచ్యవక్ష్యామఃతథాహి.—

---

* పరస్మైపదేషు జిల్లకారస్థానికేకారస్యలోపోభవతి. తత్రలి ప్ర్థమపురుషబహువచనస్య (ఝి) 'ఉస్' ఇత్యాదేశః,

‖ ఆత్మనేపదే లిజి (ఝ) ఇత్యస్య 'ర' ఇత్యాదేశశ్చ. ఇత్యాదీనిప్రత్యయరూపాణిచ (పరినిష్ఠితాని) తత్రతత్రప్రదర్శయిష్యామః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౫౧.—లుజిపరే ధాతోర్ల పరతః సిచ్ ప్రత్యయస్స్యాత్ సకారఅవశి
ష్యతే. కృ (౬౨౬-౮౯-౮౯) అకార్షీత్-అకాష్టామ్, అకార్షుః.
౫౨.—ఇగుపధా శ్శలన్తా అనిట్కా-శ్చయేధాతవస్తేభ్యఃక్సప్రత్యయ
స్స్యాత్ లుజి. ఉ॥ దుహ్—అధుక్షత్. (౪౧. ౭౧ - ౭౭)
ద్విష్ - అద్విక్షత్.
౫౩.—దృశిర్ ధాతోర్నక్సః; శ్లిషధాతో రా లిఙ్గనార్థే ఏవక్సః
లుజిపరే. నాన్యత్ర. అదర్శత్, అద్రాక్షీత్; అశ్లిషత్క-న్యాందేవ
దత్తః. ఆలిఙ్గనభిన్నార్థేతు (౫౬) అజ్-సమాశ్లిషజ్జతుకాష్ఠమ్.
౫౪.—స్పృశ్, మృశ్, కృష్, తృవ్, దృవ్, ఏభ్యఃవికల్పేనసిచ్, సక్షేక్సః,
ఉదాహరణానితుత తత్ప్ర్రకరణేసూత్రసఙ్ఖ్యాయాసాకంవక్ష్యామః.
౫౫.—ణ్యన్తాత్, (౯౧) క్రి, ద్రు, స్రు, కమ్, ఏభ్యశ్చఙ్ స్యాన్నిత్యమ్. ఛేట్, శ్వి, అనయోర్విభాషయాచఙ్ స్యాత్. (౭౫)
ద్విత్వాదిః అచూచురదిత్యాది. చఙి అకారోఽవశిష్యతే.
౫౬.—ఋదిత్, దివాదిస్థవృషాదిః, ద్యుతాదిః, సృ, శాస్, ఋు, అసు,
వచ్, ఖ్యా, లివ్, సిచ్, హ్వేఞ్; ఏభ్యఙ్పరస్మైపదేషుపరేషునిత్యమఙ్ స్యాత్ - గమ్ఋ - అగమత్, వృష్ - అవృషత్ - ఇత్యాది.
౫౭.—ఇరిత్, జృ, స్తమ్భ్, క్రుచ్, మ్లుచ్, గ్రుచ్, గ్లుచ్, గ్లుఞ్చ్,
శ్వి, ఏభ్యోవా అఙ్ స్యాత్పరస్మైపదేపరే. పక్షేసిచ్ - ఉ॥ చ్యుతిర్ - అచ్యుతత్-అచ్యోతీత్, అచ్యోతిష్టామ్. (౭౭-౬౭)
౫౮.—లివ్ - సిచ్ - హ్వేఞ్ ఏభ్యఙ్పరస్మైపదేపరేనిత్యమఙ్ (౫౬)
తఙిపరేవాఅఙ్, పక్షేసిచ్- అలిపత్, అలిపత- అలిప్త.(౭౬-౭౮)
౫౯.—గా, పా-పానే, స్థా, భూ, దా, దాఞ్, దాణ్, దో, ధాఞ్,
ఏభ్యస్సిచోలుక్ స్యాత్ పరస్మైపదేపరే. అగాత్ - అపాత్.
౬౦.—క్రూ, ఛేట్, శో, ఛో, షో, ఏభ్యఙ్పరస్యసిచఃవిభాషాలుక్
స్యాత్ పరస్మైపదేపరే. అక్రూత్ - అక్రూసీత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౬౧.—త, థాన్, అనయోర్ల పరతః తనాదిభ్యర్ల పర స్యసిచోలుగ్వా స్యాత్: అతత - అతనిష్ట

లు జి వృ ద్ధి వి ధిః.

౬౨.—పరస్మైపదపరకసిచ్ప్రత్యయేపరతః ఇగన్తస్యాజ్గస్యనిత్యంవృ ద్ధిఃస్యాత్ జి, అజైషీత్. షీ - అశ్రైషీత్.

౬౩.—వద్, వ్రజ్, హలన్తాజ్గం, ఏషామచస్థాన్నేనిత్యంవృద్ధిఃస్యాత్ అనిడాదౌసిచిపరస్మైపదెషు. ఇడాదౌసిచితువద్వ్రజ్భిన్నహలన్తానాంనఉఅవాదీత్, అవ్రాజీత్, పచ్ - అపాక్షీత్ - దహ్-అధాక్షీత్, అత్ - మాభవాన్అతీత్ (౨౪)ఇత్యాది.

౬౪.—హ్రస్వాకారసమీపవర్తినో యోరేఫ, లకారో, తదన్తోయో ధాతుస్తదన్తస్యాజ్గస్యాతో నిత్యంవృద్ధిస్స్యాత్ పరస్మైపద పరె ఇడాదావపిసిచి. ఫల- అఫాలీత్. ఘర - అఘారీత్. ఇత్యాది.

౬౫.—హలాదేర్ధాతోర్లఘుభూతాకారస్యవృద్ధిఃఆకారఃవాస్యాత్ ఇడాదౌసిచిపరస్మైపదేషు. ఊర్ణుఞ్ ధాతోరపివా ఖద్ - అఖాదీత్ - అఖదీత్. గద్-అగాదీత్ - అగదీత్ ఇత్యాది ఔర్ణావీత్-ఔర్ణవీత్.

౬౬.—హకారాన్త, మకారాన్త, యకారాన్తానాం, ఏకాచేత్సంజ్ఞకానాం, ఋణ- శ్వస, ఘాగృ, ష్వి, ఏషాఞ్చవృద్ధిర్ల పూర్వోక్తానస్యాత్ ఇడాదౌసిచిపరస్మైపదెషు - క్ర॥ ఉ॥ అగ్రహీత్, అవమీత్, అహయీత్, కటే - అకటీత్, అఋణీత్, అశ్వసీత్, అజాగరీత్, అశ్వయీత్, ఏవమేవ లఙ్యేషూహ్యమ్.

బాలానాం లుజిషోధాప్రదర్శిత విధ్యవధారణాయాదౌ గణాదిక్రమమనాదృత్య పరినిష్ఠిత ప్రత్యయ రూపాణి తదుదాహరణానిచ సూత్రసఙ్గ్రహాసాకమాదా హ్రియన్తే. తథాహి.—

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లుఙి పరస్మైపద రూపాణి షట్.

౬౭.—ఈత్ - ఇష్టామ్-ఇషుః } అవాదీత్-అవాదిష్టామ్ - అవాదిషుః.
ఈః - ఇష్టమ్ - ఇష్ట } అవాదీః - అవాదిష్టమ్ - అవాదిష్ట.
ఇషమ్-ఇష్వ - ఇష్మ } అవాదిషమ్- అవాదిష్వ - అవాదిష్మ.

ఏవం సేట్కా- ధాతవోఽఙ్ఞేయాః (౪౦-౬౭. ౬౫-౬౬.)

౬౮.—సీత్ - స్తామ్ - సుః } అనైషీత్ - అనైష్టామ్ - అనైషుః.
సీః - స్తమ్ - స్త } అనైషీః - అనైష్టమ్ - అనైష్ట.
సమ్ - స్వ - స్మ } అనైషమ్ - అనైష్వ - అనైష్మ.

ఏవం (౩౯-౪౧-౫౧) విధ్యుక్తాఅనిట్కా-ధాతవః.

౬౯.—సీత్ - సిష్టామ్- సీషుః } అగ్లాసీత్- అగ్లాసిష్టామ్- అగ్లాసిషుః.
సీః - సిష్టమ్ - సిష్ట } అగ్లాసీః - అగ్లాసిష్టమ్ - అగ్లాసిష్ట.
సిషమ్-సిష్వ - సిష్మ } అగ్లాసిషమ్-అగ్లాసిష్వ - అగ్లాసిష్మ.

ఏవమాకారాన్త, ఏ, ఓ, ఐ, కారాన్తానాం(౮౫)ధాతూనాం ;

యమ్, నమ్, అనయోశ్చరూపాణిఙ్ఞేయాని.

౭౦.—త్-తామ్-ఉ(ుః)న్ } అదాత్ - అదాతామ్. అదుః.
న్(ుః)-తమ్- త } అదాః - అదాతమ్. అదాత.
అమ్ - వ - మ } అదామ్- అదావ. అదామ.

ఏవం (౫౯ - ౬౦) విధ్యుక్తానాన్ధాతూనాంరూపాణి.

౭౧.—ఋత్-ఋతామ్-ఋత } అద్విఋత్- అద్విఋతామ్- అద్విఋత.
ఋః - ఋతమ్ - ఋత } అద్విఋః. అద్విఋతమ్. అద్విఋత.
ఋమ్- ఋవ-ఋమ } అద్విఋమ్- అద్విఋవ. అద్విఋమ.

ఏవం (౫౭- ౫౩ - ౫౪) సూత్రోక్తానామనిట్కా-నాంరూపాణి.

౭౨.—త్ - తామ్ - అన్ } అగమత్ - అగమతామ్- అగమన్.
న్ (ుః) తమ్ - త } అగమః - అగమతమ్ - అగమత.
అమ్ - వ - మ } అగమమ్ - అగమావ - అగమామ.

ఏవమచూచురత్. (౫౫-౫౬-౫౭-౫౮) సూత్రోక్తానాం రూపాణి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లఙి ఆత్మ నేపదరూపాణి పఞ్చ.

౭౩. ఇష్ట-ఇషాతామ్-ఇషత } అస్పన్దిష్ట-అస్పన్దిషాతామ్-అస్పన్దిషత.
ఇష్ఠాఃఇషాథామ్-ఇధ్వమ్ } అస్పన్దిష్ఠాఃఅస్పన్దిషాథాం-అస్పన్దిధ్వం
ఇషి-ఇష్వహి-ఇష్మహి } అస్పన్దిషి-అస్పన్దిష్వహి-అస్పన్దిష్మహి.

ఏవమాత్మ నేపదిషు సేట్కానాం ధాతూనాం రూపాణి.

౭౪.—స్త - సాతామ్-సత } అరంస్త - అరంసాతామ్-అరంసత.
స్థాఃసాథామ్-ధ్వమ్ } అరంస్థాఃఅరంసాథామ్-అరఙ్ధ్వమ్.
సి - స్వహి - స్మహి } అరంసి - అరంస్వహి - అరంస్మహి.

ఏవం (౩౯-౪౧) అనిట్కానాంరూపాణి.

౭౫.—త - షాతామ్ - షత } అభృత - అభృషాతామ్- అభృషత
థాఃషాథామ్-ధ్వమ్ } అభృథాఃఅభృషాథామ్-అభృధ్వమ్
షి - ష్వహి - ష్మహి } అభృషి - అభృష్వహి - అభృష్మహి

ఏవం (౪౧) ఇ, ఉ, ఋు, కారాన్తానామాత్మ నేపదిషురూపాణి.

౭౬.త - ఇతామ్- అన్త } అచీకమత-అచీకమేతామ్- అచీకమన్త.
థాఃఇథామ్-ధ్వమ్ } అచీకమథాఃఅచీకమేథామ్-అచీకమధ్వమ్
ఇ - వహి - మహి } అచీకమే- అచీకమావహి- అచీకమామహి

ఏవం (౫౫) ణ్యన్తానాం ధాతూనాం రూపాణి.

౭౭.—ఋత-ఋతామ్-ఋన్త } అదిఋత- అదిఋతామ్ - అదిఋన్త.
ఋథాఃఋథామ్-ఋధ్వమ్ } అదిఋథాఃఅదిఋథామ్-అదిఋధ్వమ్
ఋి - ఋవహి- ఋమహి } అదిఋి - అదిఋవహి - అదిఋమహి

ఏవం (౫౨-౫౩-౫౪) విధ్యుక్తానామనిట్కానాంరూపాణి.

షోపదేశప్రకరణమ్.

౭౮.ధాతోరాదిభూతషకారస్య సకారాదేశస్స్యాత్. షోపదేశాస్తు.

సెక్సృసృవ్సృజస్తృస్త్యాస్త్యేదన్త్యాజన్తసాదయః।
ఏకాచష్షోపదేశాఃష్వక్క-స్వద్స్విద్స్వఞ్జ్-స్వపిస్మి జిః॥

అయమాశయః.—దన్త్యవర్ణాన్త సాదయః- అజ్వర్ణాన్త సాదయ
శ్చైకాచస్సేకాదిభిన్నాఃష్వక్కాదయశ్చ,ఉపదేశావస్థాయాంషకా
రవన్త ఇతిబోధ్యమ్. అస్యఫలన్తు.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౭౯.—ఇణ్ ప్రత్యాహారఘటితవర్ణేభ్యః, (ఇ ఉ ఋ ఌ ఏ ఓ ఐ ఔ హ య వ ర ల) కవర్గాచ్చపరస్య ; ఆదేశావయవస్య, ప్రత్యయావయవస్యచ సకారస్య షకారాదేశోభవతి. ఉ॥ భవి+స్య= (౮౯) భవిష్యతి. షిధ (౭౮) సిధ, ని+సిధ= నిషేధతి నిషిషేధ. (౨౧) జి+సిచ్= (౫౧-౬౮) అజైషీత్. శక్ + స్య=శక్ష్యతి.

ణోపదేశప్రకరణమ్.

౮౦.—ధాతోరాదిభూత ణకారస్య నకారాదేశోభవతి.

"ణోపదేశా స్త్వనర్ధ్నాటి నాథ్ నాధ్ నన్ద్ధ్రక్క్రన్యాసృతః" ఇత్యుక్తత్వేన నర్దాద్యష్టభ్యోభిన్నాః నకారాదికాధాతవ స్సర్వేపి ఉపదేశావస్థాయాం ణకారవన్త ఇతిజ్ఞేయమ్. అస్యప్రయోజనన్తు.

౮౧.—(ఉపసర్గస్థ) రేఫ,షకారాభ్యాం,పరస్య(ణోపదేశధాతు)నకారస్య ణకారాదేశస్స్యాత్. (ప్రాదీనాంగతిసంజ్ఞాఉపసర్గసంజ్ఞాచ ప్రాగేవశబ్దరత్నావళౌ (౭౨ పు॥) ప్రదర్శితా) 'తాదృశాద్గ్ర ప్రాదయః ధాతోర్గ ప్రాగేవ ప్రయోక్తవ్యా' ఇత్యుక్తత్వాత్ప్ర పూర్వకణదధాతోః (౮౦-౮౧) నకారాదేశే ణత్వేచ ప్రణదతి నానాద. ఏవం ణిద్ (౮౨) నిన్ద్ - నిన్దతి, ప్రణిన్దతీత్యాది.

౮౨.—ఇదితాం (ఇకారేత్సంజ్ఞకానాం) ధాతూనాం నుమాగమః అన్త్యాదచ్పరస్స్య భవతి. నకార అవశిష్యతే. ఉ॥ వది-వద్-వన్ద్, ఏవం స్పది-స్పన్ద్, ణిది-నిన్ద్=వన్దతే, స్పన్దతే, నిన్దతీత్యాది.

౮౩.—అకారాదికా స్సంయుక్తాన్తా యే ధాతవస్తేషామభ్యాసాకారాత్పరస్య, అశూధాతోశ్చ,నుడాగమః అభ్యాసస్య ఆదేరకారస్య ఆకారశ్చ, (నకార అవశిష్యతే) అర్చ్- ఆనర్చ. అశ్చ్-ఆనశ్చ.ఆనశే-ఋచ్ఛధాతోరపి తథాభూతత్వాదానర్చ్ఛ ఇత్యాది.

౮౪.—అకారోపధ ధాతుష సర్వత్ర ఉపధాభూతాకారస్య ఆకారస్స్యాత్ (ఝిఝినిథి) లిట్ప్రథమ పురుషైక వచనేపరే. విభక్తమైకవచనేతు వా ఆకారః. ఉ॥ జగాద-జగదతుః-జగదుః. జగాద, జగద-జగదివ- జగదిమ. ఏవం నదబదాదీనాం రూపాణి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఇత్థం సామాన్యాకారేణ సూత్రార్థా నవబధ్య వక్ష్యమాణ ధాతురూపేషు సజ్జనయ్య అనుక్త ధాతూనాం రూపాణ్య ప్యూహనీ యాని సుకుమారమతిభిః విశేష విశిష్టరూపాణి తూత్తరత్రప్రదర్శ్య న్తే ఏవ తథా విశేష విధయశ్చ.

ప్రథమ చతుర్థ షష్ఠ దశమ గణేషు; లట్, లోట్, లఙ్, విధి లిఙ్ షుచ; సామాన్యతో రూపత్రౌళ్యం వర్తత ఇతి ఆదౌ తేషాంనిర్దేశ౯ క్రియతే. ద్వితీయ తృతీయ పఞ్చమ సప్తమా ష్టమ నవమ గణేషు; లిట్, లుట్,లృట్, ఆశీర్లిఙ్, లుఙ్, లృఙ్ షుచ, పరస్పరంరూపభేదో వర్తత ఇతి తదనన్తరంతేషాం కథనమితి వివేక్తవ్యమ్. భవ, దీవ్య, ఇత్యాది శప్, శ్యనాద్యన్త ప్రకృతేః తి, తః, అన్తీ, త్యాది పరినిష్ఠిత ప్రత్యయానాం యోజనేన భవతి, దీవ్యతి భవతః దీవ్యతః - బహుచ నేపరే (అన్తి, అన్తు, అక) అపదాన్తాకారత్వా ద్దీర్ఘఁబాధిత్వా పరరూపేకృతే భవన్తి దీవ్యన్తి - ఉత్తమపురుషే (మి-వ-మ) పరే పూర్వస్య అకారస్య ఆకారేకృతే భవామి దీవ్యామీత్యాది రూపాణి జాయన్తే యథా.—

భూ-సత్తాయామ్-ఉదాత్తః-పరస్మైపదీ- సేట్-అకర్మకః.(౪౦)

సార్వధాతుక రూపాణి.

ఏ. ద్వి. బ.		లటి - (౩-౧౧)	
ప్ర.	తి -తః-అన్తి	స-భవతి- తౌ-భవతః- తే-భవన్తి	
మ.	సి -థః- థ	త్వం-భవసి- యువాం-భవథః- యూయం-భవథ	
ఉ.	మి-వః-మః	అహం-భవామి-ఆవాం-భవావః-వయం-భవామః	

లోటి - (౧౦)

తు,తాత్ - తామ్-అన్తు	భవతు,భవతాత్ - భవతామ్- భవన్తు	
హి,తాత్ -తమ్- త	భవ,భవతాత్ - భవతమ్- భవత	
ఆని- ఆవ- ఆమ	భవాని- భవావ- భవామ	

---

§ "హి" ఇత్యేతదవర్ణాన్తా,దవర్ణాన్తాచ్చ పరశ్చేల్లుప్యతే.ఋలన్తాద్ధాతోః, హుధాతోశ్చ పరస్యహ్యాదేస్య 'ధి' ఇత్యాదేశః స్యాత్. యథా. భవ-శృణు, కురు-రుణద్ధి, విద్ధి- జుహుధీత్యాది.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection:

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లజీ (౭-౨౨)

త్-	తామ్-	అన్	అభవత్-	అభవతామ్-	అభవన్
స్ (ఃు)	తమ్-	త	అభవః	అభవతమ్-	అభవత
అమ్-	వ-	మ	అభవమ్-	అభవావ	అభవామ

విధి లిజీ (౧౦-౫౦)

ఇత్-	ఇతామ్-	ఇయుః	భవేత్-	భవేతామ్-	భవేయుః
ఇః-	ఇతమ్-	ఇత	భవేః	భవేతమ్-	భవేత
ఇయమ్-	ఇవ-	ఇమ	భవేయమ్-	భవేవ-	భవేమ

లిటి (౮-౨౫—౨౭) (ఆర్ధధాతుకరూపాణి.)

అ-	అతుఃు-	ఉఃు	బభూవ-	బభూవతుఃు-	బభూవుఃు
థ-	అథుఃు-	అ	బభూవిథ-	బభూవథుఃు-	బభూవ
అ-	వ-	మ	బభూవ-	బభూవివ	బభూవిమ

లుటి (౯-౪౮)

తా-	తారౌ-	తారః	భవితా-	భవితారౌ-	భవితారః
తాసి-	తాస్థఃు-	తాస్థ	భవితాసి-	భవితాస్థఃు-	భవితాస్థ
తాస్మి-	తాస్వఃు-	తాస్మఃు	భవితాస్మి-	భవితాస్వఃు-	భవితాస్మ

లృటి (౫-౪౯-౭౯)

స్యతి-	స్యతఃు-	స్యన్తి	భవిష్యతి-	భవిష్యతఃు	భవిష్యన్తి
స్యసి-	స్యథఃు-	స్యథ	భవిష్యసి-	భవిష్యథఃు-	భవిష్యథ
స్యామి-	స్యావఃు-	స్యామఃు	భవిష్యామి	భవిష్యావఃు-	భవిష్యామఃు

ఆశీర్లిజీ (౧౦-౫౦)

యాత్-యాస్తామ్-	యాసుఃు	భూయాత్-భూయాస్తామ్-భూయాసుఃు			
యాఃు- యాస్తమ్-	యాస్త	భూయాఃు- భూయాస్తమ్- భూయాస్త			
యాసమ్-యాస్వ-	యాస్మ	భూయాసమ్-భూయాస్వ-భూయాస్మ			

లుజీ (౪-౨౨-౫౯-౭౨)

త్-	తామ్-	అన్	అభూత్-	అభూతామ్-	అభూవన్
స్ (ఃు)	తమ్-	త	అభూఃు-	అభూతమ్	అభూత
అమ్-	వ-	మ	అభూవమ్	అభూవ	అభూమ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లృజీ (౬-౨౨)

స్యత్-	స్యతామ్-	స్యక్
స్యః-	స్యతమ్	స్యత
స్యమ్-	స్యావ-	స్యామ

అభవిష్యత్-	అభవిష్యతామ్-	అభవిష్యక్
అభవిష్యః-	అభవిష్యతమ్-	అభవిష్యత
అభవిష్యమ్-	అభవిష్యావ-	అభవిష్యామ

ఏవ మూకారాన్తానాం ధాతూనాం రూపాణి బోధ్యాని.

భ్వాదౌ పరస్మైపది ధాతుషు తత్ర తత్ర వక్ష్యమాణ విశేష రూపాణి వినా అన్యత్సర్వం భూధాతువదూహ్యం.

షిధ-గతౌ సకర్మకః సేట్ (౨౧-౭౮-౭౯)సిధ్-సేధ్+అ+తి=

లటి (సార్వధాతుక రూపాణి.) లోటి

సేధతి-	సేధతః-	సేధన్తి
సేధసి-	సేధథః-	సేధథ
సేధామి-	సేధావః-	సేధామః

సేధతు-(తాత్)	సేధతాం-	సేధన్తు
సేధ(తాత్)	సేధతమ్-	సేధత
సేధాని	సేధావ-	సేధామ

లజీ (౨౨)

అసేధత్-	అసేధతామ్-	అసేధన్
అసేధః-	అసేధతమ్-	అసేధత
అసేధమ్-	అసేధావ-	అసేధామ

విధిలిజీ (౪౦)

సేధేత్-	సేధేతామ్-	సేధేయుః
సేధేః-	సేధేతమ్-	సేధేత
సేధేయమ్-	సేధేవ-	సేధేమ

లిటి.(౨౪-౭౯) (ఆర్ధధాతుకరూపాణి.) లుటి. (౪౮)

సిషేధ-	సిషిధతుః-	సిషిధుః
సిషేధిథ-	సిషిధథుః-	సిషిధ
సిషేధ-	సిషిధివ-	సిషిధిమ

సేధితా-	సేధితారౌ-	సేధితారః
సేధితాసి-	సేధితాస్థః-	సేధితాస్థ
సేధితాస్మి-	సేధితాస్వః-	సేధితాస్మః

లృటి (౪౯)

సేధిష్యతి-	సేధిష్యతః-	సేధిష్యన్తి
సేధిష్యసి-	సేధిష్యథః-	సేధిష్యథ
సేధిష్యామి-	సేధిష్యావః-	సేధిష్యామః

ఆశీర్లిజీ (౪౦)

సిధ్యాత్-	సిధ్యాస్తామ్-	సిధ్యాసుః
సిధ్యాః-	సిధ్యాస్తమ్	సిధ్యాస్త
సిధ్యాసమ్-	సిధ్యాస్వ-	సిధ్యాస్మ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

लुजे (७७-६८)	असेधीत्-	असेधिष्टाम्-	असेधिषुः
	असेधीः-	असेधिष्टम्-	असेधिष्ट
	असेधिषम्-	असेधिष्व-	असेधिष्म
लृजे(७७-४८-४८)	असेधिष्यत्-	असेधिष्यताम्-	असेधिष्यन्
	असेधिष्यः-	असेधिष्यतम्-	असेधिष्यत
	असेधिष्यम्-	असेधिष्याव-	असेधिष्याम

एवं चित् कित् इह् इत्यादीनामिकारोपधानामंरूपाणि.

पुष-पुष्टौ. सक॥ सेट्. (७८) पुष्-पोष्+अ+ति=

लटि (सार्वधातुकरूपाणि) लोटि (८०)

पोषति-	पोषतः-	पोषन्ति	पोषतु(तात्)पोषताम्-पोषन्तु
पोषसि-	पोषथः-	पोषथ	पोष(तात्) पोषतम्- पोषत
पोषामि-	पोषावः	पोषामः	पोषाणि(८८) पोषाव- पोषाम

लजे (७७)			विधिलिजे (८०)
अपोषत्-	अपोषताम्-	अपोषन्	पोषेत्- पोषेताम्- पोषेयुः
अपोषः-	अपोषतम्-	अपोषत	पोषेः- पोषेतम्- पोषेत
अपोषम्-	अपोषाव-	अपोषाम	पोषेयम्- पोषेव- पोषेम

लिटि	(आर्धधातुकरूपाणि.)		लुटि
पुपोष-	पुपुषतुः-	पुपुषुः	पोषिता- पोषितारौ- पोषितारः
पुपोषिथ-	पुपुषथुः-	पुपुष	पोषितासि- पोषितास्थः- पोषितास्थ
पुपोष-	पुपुषिव-	पुपुषिम	पोषितास्मि-पोषितास्वः-पोषितास्मः

लृटि (८८)	पोषिष्यति-	पोषिष्यतः-	पोषिष्यन्ति
	पोषिष्यसि-	पोषिष्यथः-	पोषिष्यथ
	पोषिष्यामि-	पोषिष्यावः-	पोषिष्यामः
आशीर्लिजे(८०)	पुष्यात्-	पुष्यास्ताम्-	पुष्यासुः
	पुष्याः-	पुष्यास्तम्-	पुष्यास्त
	पुष्यासम्-	पुष्यास्व-	पुष्यास्म

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లుజి (౨౨-౬౭)	అపోషీత్-	అపోషిష్టామ్-	అపోషిషుః
	అపోషీః-	అపోషిష్టమ్-	అపోషిష్ట
	అపోషిషమ్-	అపోషిష్వ-	అపోషిష్మ
లృజి (౮౯)	అపోషిష్యత్-	అపోషిష్యతామ్-	అపోషిష్యన్
	అపోషిష్యః-	అపోషిష్యతమ్-	అపోషిష్యత
	అపోషిష్యమ్-	అపోషిష్యావ-	అపోషిష్యామ

ఏవం కుచ కుజ ప్రుష రుహ బుధ ఇత్యా దీనాముకారోపధా నాం ధాతూనాం రూపాణి జ్ఞేయాని.

వృష-సేచనే. అకర్మకః. సేట్ (౨౧) వృష-వర్ష్+అ+తి=

లటి (సార్వధాతుకరూపాణి) లోటి

వర్షతి-	వర్షతః-	వర్షన్తి	వర్షతు (తాత్)	వర్షతామ్-	వర్షన్తు
వర్షసి-	వర్షథః-	వర్షథ	వర్ష (తాత్)	వర్షతమ్-	వర్షత
వర్షామి-	వర్షావః-	వర్షామః	వర్షాణి (౮౧)	వర్షావ-	వర్షామ

లజి (౨౨) విధిలిజి (౫౦)

అవర్షత్-	అవర్షతామ్-	అవర్షన్	వర్షేత్-	వర్షేతామ్-	వర్షేయుః
అవర్షీః-	అవర్షతమ్-	అవర్షత	వర్షేః	వర్షేతమ్-	వర్షేత
అవర్షమ్-	అవర్షావ-	అవర్షామ	వర్షేయమ్	వర్షేవ	వర్షేమ

లిటి (ఆర్ధధాతుకరూపాణి) లుటి.

వవర్ష	వవృషతుః	వవృషుః	వర్షితా	వర్షితారౌ	వర్షితారః
వవర్షిథ-	వవృషథుః	వవృష	వర్షితాసి	వర్షితాస్థః	వర్షితాస్థ
వవర్ష	వవృషివ	వవృషిమ	వర్షితాస్మి	వర్షితాస్వః-	వర్షితాస్మః

లృటి (౮౯)	వర్షిష్యతి	వర్షిష్యతః	వర్షిష్యన్తి
	వర్షిష్యసి	వర్షిష్యథః	వర్షిష్యథ
	వర్షిష్యామి	వర్షిష్యావః	వర్షిష్యామః
ఆశీర్లిజి (౫౦)	వృష్యాత్	వృష్యాస్తామ్	వృష్యాసుః
	వృష్యాః	వృష్యాస్తమ్	వృష్యాస్త
	వృష్యాసమ్	వృష్యాస్వ	వృష్యాస్మ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లుజీ (౪౧-౬౭) అవర్ష్టీత్ అవర్ష్టిష్టామ్ అవర్ష్టిషుః
అవర్ష్టీః అవర్ష్టిష్టమ్ అవర్ష్టిష్ట
అవర్ష్టిషమ్ అవర్ష్టిష్వ అవర్ష్టిష్మ
లృజీ (౪౯-౭౯) అవర్ష్టిష్యత్ అవర్ష్టిష్యతామ్ అవర్ష్టిష్యన్
అవర్ష్టిష్యాః అవర్ష్టిష్యతమ్ అవర్ష్టిష్యత
అవర్ష్టిష్యమ్ అవర్ష్టిష్యావ అవర్ష్టిష్యామ

ఏవం భృష్ హృష్ మృష్ ఇత్యాదీనామ్ ఋకారోపధానాం ధాతూనాం రూపాణి బోధ్యాని.

షిధూ - శాస్త్రేమాఙ్గల్యేచ. శాసనే సక॥ మాఙ్గల్యే అక॥ వేట్. (౨౧. ౪౨. ౭౮. ౭౯) సిధ్+సేధ్+అ+తి= సేధతి. సేధతు. అసేధత్. సేధేత్. (లిటి) సిషేధిథ, సిషేద్ధ. సిషిధివ, సిషిధ్వ. సిషిధిమ, సిషిద్ధ్మ। సేద్ధా సేద్ధారౌ సేద్ధారః. సేధితా సేధితారౌ సేధితారః। (లృటి) సేత్స్యతి సేత్స్యతః సేత్స్యన్తి. సేత్స్యసి సేత్స్యథః సేత్స్యథ. సేత్స్యామి సేత్స్యావః సేత్స్యామః. సేధిష్యతి। (ఆశీర్లిఙి) సిధ్యాత్। (లుఙి) అసైత్సీత్ అసైద్ధామ్ అసైత్సుః అసైత్సీః అసైద్ధమ్ అసైద్ధ అసైత్సమ్ అసైత్స్వఅసైత్స్మ. అసేధీత్. అసేధిష్టామ్। (లృఙి) అసేత్స్యత్ అసేత్స్యతామ్ అసేత్స్యన్. అసేధిష్యత్. ఏవం ఋమూ కృపూ గుపూ ఇత్యాదీనామూకారేత్సంజ్ఞకానాం ధాతూనాం రూపాణి.

చ్యుతిర్-ఋరణే. అక॥ సేట్. ఇరిత్. (౪౯-౬౭-౭౭) చ్యోతతి। (లుఙి) అచ్యుతత్ అచ్యుతతామ్ అచ్యుతన్. అచ్యోతీత్ అచ్యోతిష్టామ్. అచ్యోతిషుః. శేషంవ్రశ్చవత్ ఏవం శ్చ్యుతిర్, తుహిర్, ఇత్యాదయః ఇరిత్సంజ్ఞకా ధాతవోజ్ఞేయాః.

ఖద-స్థైర్యేహింసాయాంభక్షణేచ. స్థైర్యే అక॥ సేట్. ఖదతి-ఖదతు-అఖదత్-ఖదేత్। చఖాద (౮౪) చఖదతుః చఖదుః-చఖదిథ-చఖదథుః- చఖద చఖాద, చఖద- చఖదివ. చఖదిమ ।ఖదితా - ఖది

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ష్యతి - ఖద్యాత్ - అఖాదీత్, (౬౫) అఖదీత్ - అఖదిష్యత్. ఏవం గద నద పఠ బద భణాదయః.

అర్ద - గతౌ యాచనేచ. సక ॥ సేట్. (౭౩) అర్ద్+అ+తి= అర్దతి। అర్దతు। ఆర్దత్। అర్ద్యాత్। ఆనర్ద- ఆనర్దతుః- ఆనర్దుః। అర్దితా। అర్దిష్యతి। అర్ద్యాత్। ఆర్దీత్। ఆర్దిష్యత్। ఏవం అర్చ- అర్జ- అట్ట-అడ్డ అర్హ- అర్ధ- ఇత్యాదయః (౮౩) సంయుక్తాన్తా ధాతవః.

(టు)నది-సమృద్ధౌ-అక॥ సేట్. (౮౨) నద్-నన్ద్+అ+తి=నన్దతి।నన్దతు। అనన్దత్। నన్దేత్। ననన్ద। నన్దితా। నన్దిష్యతి। నన్ద్యాత్। అనన్దీత్।అనన్దిష్యత్। ఏవం నిది ఇగి ఇదిక్రదీత్యాదీకాఁశ్చన్ద్రకాధాతవః.

ఉఖ, ఉఖి- గతౌ- సక॥ సేట్. (౨౧-౨౩) ఉఖ్-ఓఖ్+అ+తి= ఓఖతి। ఉవోఖ ఊఖతుః ఊఖుః- ఉవోఖిథ- ఊఖథుః- ఊఖ - ఉవోఖ- ఊఖివ- ఊఖిమ। ఓఖితా। ఓఖిష్యతి। ఉఖ్యాత్। ఔఖీత్। ఔఖిష్యత్। ఏవముకారాదీనాం రూపాణి- ఉఖిధాతోస్తు. (౮౨) ఉజ్ఝతి।ఉజ్ఝాఞ్చకార(౩౧)ఉజ్ఝితా।ఔజ్ఝీత్ శేషంనదివత్ ఏవమిజాదిశ్చితామ్.

అజ - గతిక్షేపణయోః. సక ॥ సేట్ (౨౩-౬౨) వలాద్యార్ధధాతుక స్థలే (వా) వీ ఇత్యాదేశః. అజతి। అజతు।ఆజత్।అజేత్।లిటి-వివాయ- వివ్యతుః- వివ్యుః- వివయిథ, వివేథ, ఆజిథ- వివ్యథుః -వివ్య- వివాయ, వివయ- వివ్యివ, ఆజివ- వివ్యిమ, ఆజిమ। లుటి-అజితా, వేతా। లృటి- అజిష్యతి, వేష్యతి। వీయాత్ । అవైషీత్ (౬౮) ఆజీత్ (౬౭)। అవేష్యత్, ఆజిష్యత్.

క్షి- క్షయే- అక ॥ అనిట్. (౨౧-౩౯-౪౧-౪౪-౫౧-౬౨-౬౮) క్షి- క్షయ్+అ+తి=క్షయతి। క్షయతు। అక్షయత్। క్షయేత్ । చిక్షాయ చిక్షియతుః- చిక్షియుః- చిక్షయిథ, చిక్షేథ- చిక్షియథుః-చిక్షియ చిక్షాయ, చిక్షయ- చిక్షియివ- చిక్షియిమ। క్షేతా। క్షేష్యతి। క్షీయాత్। అక్షైషీత్। అక్షైష్టామ్। అక్షేష్యత్। ఏవమికారాన్తా ధాతవః జి ఇ- ఇత్యాదయః. జిధాతోర్విశేష ఉచ్యతే.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జి - జయే. ఆక॥ అనిట్. (౨౧-౪౧-౬౨-౬౮) జయతి। లిటి-జిగాయ జిగ్యతుః జిగ్యుః జిగయిథ, జిగేథ- జిగ్యథుః జిగ్య జిగాయ, జిగయ- జిగ్యివ జిగ్యిమ శేషం ఖ్యాతువత్.

ఇ, ఈ-గతౌ. సక॥ అనిట్. అయతి। ఇయాయ ఈయతుః ఈయుః ఇయయిథ, ఇయేథ ఈయథుః ఈయ ఇయాయ, ఇయయ. ఈయివ-మ। ఏతా। ఐషీత్। ఐష్యత్। శేషంఖ్యివత్. ఈధాతోస్తు లిటి (౩౦) అయాఞ్చకార-బభూవ-ఆస। ఇయాసేవవిశేషః.

వజ, వ్రజ-గతౌ. సక॥ సేట్. వజతి। వవాజ వవజతుః (౩౭) వవజిథ। అవాజీత్ (౬౪-౬౭) అవజీత్। వ్రజధాతోస్తు (౬౩) లుఙి అవ్రాజీదిత్యేవవిశేషః శేషం ఖదవత్.

శంసు-స్తుతౌ. సక॥ సేట్. శంసతి। శశంస- శశంసిథ। శంసితా। శంసిష్యతి। (ఆశీర్లిఙినలోపః) శస్యాత్ శస్యాస్తామ్। అశంసీత్। ఏవం మన్థ్-మథ్యాత్, తుమ్ప్- తుప్యాత్ కుఞ్చ- క్రుఞ్చ- వఞ్చు- చఞ్చు- దంశ-తృమ్భ. ఇత్యాదీనాం నకారోపధానాం హలన్తానా మనిదితాం ధాతూనాం రూపాణి.

దంశ-దశనే. సక॥ అనిట్. (శ్నపినకారస్య లోపః) - దశతి। దశతు। అదశత్। దశేత్। దదంశ దదంశిథ, దదంష్థ। దంష్టా। దక్ష్యతి। దక్ష్యాత్। అదాక్ష్ఈత్ అదాంష్టామ్ అదాక్ష్టుః। అదక్ష్యత్। ఏవం రక్ష సక్ష స్వక్ష ధాతూనాం రూపాణి. గణాదిభేదస్తు వక్ష్యమాణానుక్రమణికయాబోధ్యః.

అఞ్చు-గతిపూజనయోః. సక॥ సేట్. అఞ్చతి। (౮౩) ఆనఞ్చ ఆనఞ్చిథ। ఆశీర్లిఙి అచ్యాత్, పూజార్థే నకారలోపేన అక్ష్యాత్। ఆక్షీత్। శేషం శంసువత్.

మ్రుచు, మ్లుచు - గతౌ. సక॥ సేట్. మ్రోచతి- మ్లోచతి। లుఙి (౫౭) అమ్రుచత్, అమ్రోచీత్; అమ్లుచత్, అమ్లోచీత్. శేషంపుషవత్. ఏవం గ్రుచు గ్లుచు గ్లుఞ్చు ధాతవః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఆచ్ఛి - ఆయామే. సక॥ సేట్. ఆఛ్ఛతి। ఆఛ్ఛ-ఆఛ్ఛతుః. మతాన్త రే ఆనాఛ్ఛ ఆనాఛ్ఛతుః। శేష మర్దవత్.

స్యమ, స్వన, ధ్వన- శబ్దే। అక ॥ సేట్. స్యమతి। (౩౬) సస్యామ సస్యమతుః, స్యేమతుః- సస్యమిథ, స్యేమిథ।స్యమితా।స్యమిష్యతి। స్యమ్యాత్। (౬౬) అస్యమీత్. ఏవం స్వనధాతుః అస్వానీత్, (౬౪) అస్వనీత్ । ధ్వన ధాతోస్తు దధ్వాన దధ్వనతుః దధ్వనుః దధ్వనిథ ఇతివిశేషః. శేషం ఖదవత్.

స్కన్దిర్-గతిశోషణయోః। సక॥ అనిట్. స్కన్దతి। చస్కన్ద-చస్కన్దిథ, చస్కన్థ - చస్కన్దివ। స్కన్తా। స్కన్త్స్యతి। స్కన్ద్యాత్। అస్కన్దత్ (౪౭) అస్కాంత్సీత్ అస్కాన్తామ్ అస్కాంత్సుః। అస్కన్త్స్యత్.

ణమ-ప్రహ్వత్వేశబ్దే।సక॥అనిట్. (౯౦)నమతి।నమతు।అనమత్ ।నమేత్ ననామ నేమతుః నేముః నేమిథ, ననన్థ-నేమివ । నన్తా । నంస్యతి। నమ్యాత్ ।అనంసీత్ అనంసిష్టామ్(౬౯)అనంస్యత్. ప్రణమతి(౯౧)

దహ- భస్మీకరణే। సక॥ అనిట్. దహతి। దదాహ దేహతుః దేహిథ, దదగ్ధ-దేహీవ-మ। దగ్ధా దగ్ధారౌ దగ్ధారః।ధక్ష్యతి।దహ్యాత్। అధాక్షీత్-అదాగ్ధామ్ అధాక్షుః అధాక్షీః అదాగ్ధమ్ అదాగ్ధ అధాక్షమ్ అధాక్ష్వ అధాక్ష్మ। అధక్ష్యత్.

మిహ-సేచనే. సక॥ అనిట్. మేహతీత్యాది షిధవత్ ।మిమేహ-మిమేహిథ। మేఢా మేఢారౌ మేఢారః। మేక్ష్యతి। మిహ్యాత్। అమిక్షత్ (౪౭) అమేక్ష్యత్ ఏవం రుహ్ లిహ్ ధాతూఞ్ఛేయా.

షణ-సంభక్తౌ. సక॥ సేట్. (౩౪-౬౪-౬౭-౭౮) సన్+అ+తి= సనతి।ససాన సేనతుః సేనుః సేనిథ సేనథుః సేన ససాన, ससन-సేనివ సేనిమ । సనితా । సనిష్యతి । సాయాత్ సాయాస్తామ్ సాయాసుః, సన్యాత్ ,సన్యాస్తామ్ సన్యాసుః। అసానీత్, అసనీత్। అసనిష్యత్। ఏవం ఖన జన ధాతోరపి ఆశీర్లిఙ్రూపద్వయమ్.

చమ-అదనే. సక॥ సేట్. ఆఙ్పూర్వశ్చేద్దీర్ఘుః శితి ప్రత్యయే.(౩౪-౬౬)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చమతి- విచమతి- ఆచామతి. చచామ-చేమతుః-చేముః. ఆచమితా. ఆచమిష్యతి. ఆచమ్యాత్. ఆచమీత్. ఆచమిష్యత్.

క్రమ-పాదవిక్షేపే. అక॥ సేట్. (౬౬) సార్వధాతుకస్థలే (వా) శ్యన్, దీర్ఘశ్చ. ఆర్ధధాతుకస్థలే శ్యన్ దీర్ఘశ్చనభవతి. క్రామ్యతి, క్రామతి. క్రామ్యతు, క్రామతు. అక్రామ్యత్, అక్రామత్. క్రామ్యేత్, క్రామేత్. చక్రామ. క్రమితా. క్రమిష్యతి. క్రమ్యాత్. అక్రమీత్. అక్రమిష్యత్. ఏవం భ్రాశ, భ్లాశ, భ్రమ, క్లమ, త్రసీ, త్రుట, లష. ఏషాంవా శ్యక్ భవతి. అతః భ్వాదివచేకం దివాది వచ్చైకం రూపం జ్ఞేయమ్. త్రుటధాతు స్తుదాదౌపఠ్యతే. తస్య పక్షే తుదధాతువద్రూపమ్.

భ్రమ-చలనే. అక॥ సేట్. భ్రమ్యతి, భ్రమతి. బభ్రామ-బభ్రమతుః, బభ్రమతుః-బభ్రమూ, భ్రేమిథ- బభ్రమిథ, భ్రేమిథ-బభ్రమథుః, భ్రేమథుః-బభ్రమ, భ్రేమ-బభ్రామ, బభ్రమ- బభ్రమివ- మ. భ్రేమివ-మ. శేషం క్రమువత్. వికల్పేన శ్యన్. దీర్ఘస్తుభ్వాదేర్నేతిజ్ఞేయమ్.

ష్ఠీవు-నిరసనే. సక॥ సేట్. శితిదీర్ఘుః. ష్ఠీవతి. ష్ఠీవతు. అష్ఠీవత్. ష్ఠీవేత్. టిష్ఠేవ టిష్ఠివతుః టిష్ఠివుః, తిష్ఠేవ తిష్ఠివతు రితిచ రూపద్వయమ్. ష్ఠేవితా. ష్ఠేవిష్యతి. ష్ఠీవ్యాత్. అష్ఠేవీత్. అష్ఠేవిష్యత్.

(ష్ఫా)ఫలా- విశరణే. సక॥ సేట్. (౩౪-౬౪) ఫలతి. పఫాల- ఫేలతుః ఫేలుః. ఫలితా. అఫాలీత్. శేషం ఖదవత్. ఏవ మదుపధానాం లాన్తానాం శ్వల, జ్వల, క్ష్వల, గళ ఇత్యాదీనాం రూపాణి.

శ్రు - శ్రవణే. సక॥ అనిట్. (౯౫-౪౩-౬౨-౬౮) సార్వధాతుకే శ్నుప్రత్యయః ఁశృ, ఇత్యాదేశశ్చ. శృ+ను+తి= శ్నుప్రత్యయస్య (తిపి, సిపి, మిపి) (౯౧) గుణః ఋవర్ణాత్పరత్వాన్నస్య ణత్వమ్.

(సార్వధాతుక రూపాణి.)

లటి—శృణోతి	శృణుతః	శృణ్వన్తి
శృణోషి	శృణుథః	శృణుథ
శృణోమి	{ శృణువః శృణ్వః	{ శృణుమః శృణ్మః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లోటి—శృణోతు శృణుతాత్		శృణుతామ్	శృణ్వన్తు
	శృణు, (తాత్)	శృణుతమ్	శృణుత
	శృణవాని	శృణవావ	శృణవామ
లజి—అశృణోత్		అశృణుతామ్	అశృణ్వన్
	అశృణోః	అశృణుతమ్	అశృణుత
	అశృణవమ్	అశృణువ(ణ్వ)	అశృణుమ(ణ్మ)
విధిలిజి—శృణుయాత్		శృణుయాతామ్	శృణుయుః
	శృణుయాః	శృణుయాతమ్	శృణుయాత
	శృణుయామ్	శృణుయావ	శృణుయామ

లిటి (౪౩) (ఆర్ధధాతుకరూపాణి.) లుటి

శుశ్రావ	శుశ్రువతుః	శుశ్రువుః	శ్రోతా శ్రోతారౌ శ్రోతారః
శుశ్రోథ	శుశ్రువథుః	శుశ్రువ	లృటి.
శుశ్రావ	శుశ్రువ	శుశ్రుమ	శ్రోష్యతి శ్రోష్యతః శ్రోష్యన్తి

ఆశీర్లిజి-శ్రూయాత్ -శ్రూయాస్తామ్-శ్రూయాసుః. లుజి అశ్రౌషీత్-అశ్రౌష్టామ్-అశ్రౌషుః. లృజి- అశ్రోష్యత్.

ధివి=ప్రీణనే. అక॥సేట్. (౮-౭)ధిన్వ్-వలోపః,ఉప్రత్యయశ్చ.తనువత్

లటి (సార్వధాతుకరూపాణి) లోటి

ధినోతి	ధినుతః	ధిన్వన్తి	ధినోతు- ధినుతాత్ ధినుతామ్-ధిన్వన్తు
ధినోషి	ధినుథః	ధినుథ	
ధినోమి.ధిన్వః,ధినువః.ధిన్మః,ధినుమః			ధిను,ధినుతాత్,ధినుతమ్-ధినుత
			ధినవాని- ధినవావ- ధినవామ

లజి

అధినోత్	అధినుతామ్	అధిన్వన్	విధిలిజి
అధినోః	అధినుతమ్	అధినుత	ధినుయాత్, ధినుయాతామ్,
అధినవమ్	అధినువ అధిన్వ	అధినుమ అధిన్మ	ధినుయుః।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఆర్ధ ధాతుకరూపాణి.)

లిటి—దిధిన్వ దిధిన్వతుః, దిధిన్వుః। ధిన్వితా। ధిన్విష్యతి, ఆశీర్లిజి. ధిన్వ్యాత్, ధిన్వ్యాస్తామ్, ధిన్వ్యాసుః, । అధిన్వీత్, అధిన్విష్టామ్, అధిన్విషుః। అధిన్విష్యత్. ఏవం కృవిధాతుః కృణోతికృణుతఇత్యాది. గుపూ- రక్షణే- సక॥ వేట్. (౩౧-౪౨-౬౩-౬౭-౬౮) గుప్-గోప్+ఆయ+ తి= గోపాయతీత్యాది సర్వం వక్ష్యమాణ చురధాతువత్. గోపాయతి। గోపాయతు। అగోపాయత్। గోపాయేత్. లిటి- గోపాయాఞ్చకార, గోపాయామ్బభూవ, గోపాయామాస; జుగోప- జుగుపతుః - జుగుపుః - జుగోపిథ, జుగోష్ఠ - జుగుపథుః- జుగుప - జుగోప - జుగుపివ, జుగుప్వ- జుగుపిమ, జుగుప్మ। లుటి- గోపాయితా, గోపితా, గోప్తా । లృటి - గోపాయిష్యతి, గోపిష్యతి, గోప్స్యతి. ఆశీర్లిజి - గోపాయ్యాత్, గోప్యాత్। లుజి- అగోపాయీత్, అగోపీత్, అగాప్సీత్- అగాప్తామ్ - అగాప్సుః- అగాప్సీః- అగాప్తమ్- అగాప్త- అగాప్సమ్- అగాప్స్వ-అగాప్స్మ.

లృజి - అగోపాయిష్యత్, అగోపిష్యత్, అగోప్స్యత్. ఏవమాదితాక్ర్యంవినా (౪౨) ధూప, విచ్ఛ, పణ, పన, ఏతే తుల్యాః.

అశూ- వ్యాప్తౌ. సక॥ వేట్. (౪౨-౬౩-౬౭-౬౮)

అశ్నోతి	అశ్నుతః	అశ్నువన్తి	ఏవమేవ సార్వధాతుకేసర్వత్ర
అశ్నుతి	అశ్నుతః	అశ్నున్తి	వాశ్నుప్రత్యయః(రూపద్వయమ్)
అశ్నోషి	అశ్నుథః	అశ్నుథ	లోటి—అశ్నోతు. అశ్నుతు.
అశ్నుషే	అశ్నుథః	అశ్నుధ్వ	
అశ్నోమి	అశ్నువః	అశ్నుమః	లజి— ఆశ్నోత్. ఆశ్నుత్.
అశ్నవై	అశ్నావః	అశ్నామః	విధిలిజి—అశ్నుయాత్, అశ్నీత్.

లిటి—ఆనశ-ఆనశతుః-ఆనశుః

ఆనశిథ / ఆనశ్థ	ఆనశథుః	ఆనశ	లుటి: అశితా, అశితారౌ, అశితారః / అష్టా, అష్టారౌ, అష్టారః
ఆనశ	ఆనశివ	ఆనశిమ	
	ఆనశ్వ	ఆనశ్మ	లృటి: అశిష్యతి; అక్ష్యతి, అక్ష్యతః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఆశీర్లిఙి—అక్ష్యాత్, అక్ష్యాస్తామ్, అక్ష్యాసుః. లుఙి—ఆక్షీత్, ఆక్షిష్టామ్, ఆక్షిషుః;ఆక్షీత్,ఆక్షామ్,ఆక్షుః. లృఙి—ఆక్షిష్యత్,ఆక్ష్యత్.

తక్షూ- తనూకరణే. సక॥ వేట్. (౮౨) తక్ష్ణోతి, తక్షతీత్యాద్యక్షూవత్। లిటి తతక్ష తతక్షతుః తతక్షుః తతక్షిథ, తతక్థ। లుఙి-అతక్షీత్ అతక్షిష్టామ్ అతక్షిషుః, అతాక్షీత్ అతాక్షామ్ అతాక్షుః।

రుష - హింసాయామ్. సక॥ సేట్. తకారాదావార్ధధాతుకే విభాషా ఇడాగమః. రోషతీత్యాదిపుషవత్। లుటి- రోషితా రోషితారా రోషితారః, రోష్టా రోష్టారా రోష్టారః ఇతిరూపద్వయమ్। ఏవం రిష లుభ ఇష సహ ధాతూనాంతాద్యార్ధధాతుకే వా ఇట్.

పత్ఌ-గతౌ. సక॥ సేట్. పతతి। పతతు। అపతత్। పతేత్। పపాత (౩౪) పేతతుః పేతుః పేతిథ పేతివ పేతిమ । పతితా। పతిష్యతి। పత్యాత్। అపప్తత్ అపప్తతామ్ అపప్తన్! అపతిష్యత్॥

౮౫.— ఉపదేశావస్థాయా మేకారాన్తా, ఓకారాన్తా, ఐకారాన్తా, శ్చ ధాతవః శిచ్ఛిన్న ప్రత్యయేపరతః (ఆర్ధధాతుకస్థలే) ఆకారాన్తాభవన్తి। తాదృశాకారాన్తేషు దాప్ దైప్ భిన్నదారూపాణాం, ధా రూపాణాం, ధాతూనాం షూ, ష్ఠా, గై, పానార్థక పా, ఓహాక్, ఙో, ఏషాఞ్చ ఆకారస్య ఏకారాదేశోనిత్యం భవతి ఆర్ధధాతుకే కితిలిఙి(ఆశీర్లిఙి);ఏతద్భిన్నానాంసంయుక్తాదికానాం ధ్యై గ్లై ధ్మా మ్నా ఇత్యాదీనామాకారాన్తానాం వికల్పేన ఏకార ఇతిబోధ్యమ్. యథా.— దే- దాతా, ధ్యై- ధ్యాతా।ఆశీర్లిఙి-దేయాత్, ధేయాత్, మేయాదిత్యాద్యేకంరూపమ్; ధ్యాయాత్, ధ్యేయాత్. గ్లాయాత్ గ్లేయాదిత్యాది సంయుక్తాది స్థలేరూపద్వయ మితిజ్ఞేయమ్. దాప్, దైప్, అనయోస్తు ఆశీర్లిఙి దాయాత్ ఇత్యేవ. లుఙి (౫౯) సిజ్లుక్చన (౬౯) అదాసీత్ అదాసిష్టామ్ అదాసిషుః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధేట్-పానే. సక॥ అనిట్. టకారోలుప్యతే. ధే+అ+తి= (శ॥ర॥x) అయాదేశే. ధయతి ధయతః ధయన్తి।ధయతు।అధయత్।ధయేత్। లిటి (౮x) ఆత్వే (౩x——౨౭) ద్విత్వాదికార్యేసతి దధౌ దధతుః దధుః. దధిథ, దధాథ- దధథుః- దధ-దధౌ-దధివ-దధిమ।ధాతా। ధాస్యతి। ధేయాత్।లుఙి (xx-౬౦-౬౭-౭౦-౭౨) తైరూప్యమ్. అదధత్- అదధతామ్ - అదధన్, అధాత్- అధాతామ్- అధుః, అధాసీత్- అధాసిష్టామ్- అధాసిషుః। అధాస్యత్। ఏవం దేఙ్, వేఞ్ ఇత్యాద్యేకారాన్తానాం రూపాణి. ఓకారాన్తాస్తు దివాదా ప్రదర్శ్యన్తే. ఔకారాన్తా ధాతవో మృగ్యాః.

ధ్యై - చిన్తాయామ్. సక॥ అనిట్. ధ్యై+అ+తి= ఆయాదేశేధ్యాయతి ధ్యాయతః ధ్యాయన్తి। ధ్యాయతు।అధ్యాయత్।ధ్యాయేత్ (౮x) దధ్యౌ। ధ్యాతా। ధ్యాస్యతి। ధ్యాయాత్ ధ్యాయాస్తామ్, ధ్యేయాత్ ధ్యేయాస్తామ్। (౬౯) అధ్యాసీత్ అధ్యాసిష్టామ్। అధ్యాస్యత్। శేషం ధేడ్వత్. ఏవమైకారాన్తానాం మ్లై మ్లే మ్లా మ్లా ఇత్యాదీనాం రూపాణి.

వ్లా,గ్లా-శబ్దే.సక॥అనిట్. కాయతి।చకౌ।కాయాత్।అకాసీత్॥గాయతి। జగౌ జగతుః జగుః। గేయాత్ (౮x) అగాసీత్ శేషం ధ్యైవత్.

పా - పానే. సక॥ అనిట్ (౪౧-x౯-౭౦) సార్వ ధాతుకస్థలే పా, ఘ్రా, ధ్మా, స్థా, మ్నా, దాణ్, దృశ్, ఋు, సృ, శద్, సద్; ఏషాంస్థానే క్రమేణ పిబ, జిఘ్ర, ధమ, తిష్ఠ, మన, యచ్ఛ, పశ్య, ఋచ్ఛ, ధా, శీయ, సీద, ఏతే ఏకాదశ ఆదేశాభవన్తి। పా+అ+తి=పిబాదేశే పరరూపేచసతి పిబతి- పిబతః- పిబన్తి। పిబతు। అపిబత్। పిబేత్। పపౌ పపతుః పపుః। పాతా। పాస్యతి। పేయాత్ (౮x) అపాత్ (x౯) అపాస్యత్. శేషం ధేడ్వత్.

ఘ్రా-గన్ధోపాదానే. సక॥ అనిట్. (౮x) జిఘ్రతి।జిఘ్రతు।అజిఘ్రత్। జిఘ్రేత్। జఘ్రౌ। ఘ్రాతా। ఘ్రాస్యతి। ఘ్రాయాత్, ఘ్రేయాత్। అఘ్రాత్, (౬౦-౬౯-౭౦) అఘ్రాసీత్। శేషంధేడ్వత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధ్మా- శబ్దాగ్నిసంయోగయోః. సక॥అనిట్. ధమతి। ధమతు।అధమత్। ధమేత్। దధ్మౌ। ధ్మాతా ఇత్యాది వ్యైవత్.

ష్ఠా-గతినివృత్తౌ. అక॥ అనిట్ (౭౮-౭౯) తిష్ఠతి। తిష్ఠతు। అతిష్ఠత్। తిష్ఠేత్। తస్థౌ। స్థాతా । స్థాస్యతి । స్థేయాత్ (౮౫) । అస్థాత్ (౫౯)అస్థాస్యత్. ఉపసర్గపూర్వశ్చేత్ షత్వమ్. అధిష్ఠాతాఇత్యాది.

మ్నా-అభ్యాసే. సక॥ అనిట్. మనతి। మనతు। అమనత్ । మనేత్। (౮౫) మమ్నౌ। మ్నాయాత్, మ్నేయాత్। అమ్నాసీత్। అమ్నాస్యత్। శేషం వ్యైవత్.

దాణ్ - దానే. సక॥ అనిట్. యచ్ఛతి। యచ్ఛతు। అయచ్ఛత్ । యచ్ఛేత్. దదౌ (౮౫) ఇత్యాది పా వత్ (౫౯-౭౦)

దృశిర్- ప్రేక్షణే (౫౩-౫౭-౬౮-౭౨) ఇరిత్. సక॥ అనిట్. పశ్యతి। పశ్యతు। అపశ్యత్ । పశ్యేత్। దదర్శ దదృశతుః దదృశుః దదర్శిథ, దదర్శథ- దదృశివ। ద్రష్టా- ద్రష్టారౌ । ద్రక్ష్యతి। దృశ్యాత్- దృశ్యాస్తామ్। అదర్శత్ - అదర్శతామ్ - అదర్శుఃక, అద్రాక్షీత్ - అద్రాష్టామ్ అద్రాక్షుః। అద్రక్ష్యత్.

ఋ-గతిప్రాపణయోః. సక॥ అనిట్. ఋచ్ఛతి। ఋచ్ఛతు। ఆర్ఛత్। ఋచ్ఛేత్। ఆర ఆరతుః ఆరుః ఆరిథ (౮౬) ఆరివ।అర్తా।అరిష్యతి। (౮౭) । అర్యాత్ అర్యాస్తామ్। ఆర్షీత్ (౫౧) ఆర్ష్టామ్। ఆరిష్యత్.

సృ- గతౌ. సక॥ అనిట్. శీఘ్రగమనార్థే ధా ఆదేశః అక॥ ధా+అ+తి= ధావతి। ధావతు। అధావత్ । ధావేత్ । ససార సస్రతుః సస్రుః ససర్థ(౮౩-౮౫) ససృవ-మ।సర్తా।సరిష్యతి (౮౭)స్రియాత్। అసార్షీత్। అసరిష్యత్।గతౌతు సరతీత్యాది. ఏవమ్ ఋకారాన్తానాంధాతూనాం రూపాణి జ్ఞేయాని.

శద్ఌ-శాతనే. సక॥ అనిట్. శప్ప్రత్యయే (సార్వధాతుకే) ఆత్మనేపదమ్. ఆర్ధధాతుకే పరస్మైపదమ్.శీయతే।శీయతామ్। అశీయత। శీయేత.ఏధధాతువత్।శశాద (౩౪) శేదతుః శేదిథ, శశత్థ శేదివ। శత్తా। శత్స్యతి। శద్యాత్।అశదత్। అశత్స్యత్। (౮౧-౫౬-౭౨)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

షద్ఌ - విశరణగత్యవసాదనేషు. సక ॥ అనిట్ (౪౧ - ౫౬ - ౭౨) సీదతి। సీదతు। అసీదత్। సీదేత్। ససాద (౩౪) సేదతుః। శేషం శద్ఌవత్. (౭౮-౭౯) నిషీదతి. న్యషీదత్.

ఘస్ఌ - అదనే. సక॥ అనిట్. అయంలిటి ఆశీర్లిజి కర్మణిచనప్రయుజ్యతే। ఘసతి । ఘసతు । అఘసత్ । ఘసేత్ । ఘస్తా । ఘత్స్యతి। అఘసత్ (౫౬)। అఘత్స్యత్.

ఉష - దాహే. సక॥ సేట్. (౨౧-౩౨) ఓషతి। ఓషతు। ఔషత్। ఓషేత్। ఉవోష ఊషతుః ఊషుః ఉవోషిథ, ఓషాఞ్చకార-బభూవ- ఆస। శేషం వుషవత్.

హసే - హసనే. అక॥ సేట్. హసతి। జహాస। హసితా। హసిష్యతి। హస్యాత్। అహసీత్ (౬౬)। ఏవమేకారేత్సంజ్ఞికానాంరూపాణి.

ఱ—ధాతోరుపధాభూతయోఃహల్పరకరేఫ, వకారయోర్ల పరతఃపూర్వస్య ఇకారస్య ఈకారః, ఉకారస్య ఊకారశ్చస్యాత్॥ హలిపరే రేఫాన్తస్య, వాన్తస్యచ, ధాతోఃఉపధాభూతస్య ఇకారస్య, ఈకారః; ఉకారస్య, ఊకారశ్చస్యాత్. ఉ॥ కృత ధాతోరిత్వేకీర్త్ ఇత్యస్య ఈకారేకీర్తయతి, ఉర్వ - ఊర్వతి। తుర-తుతూర్తిః, దివ్ - దీవ్యతి. ఇత్యాది.

మూర్ఛ - మోహసముచ్ఛ్రాయయోఃి. అక॥ సేట్. హల్పరకరేఫపరత్వాదుకారస్య ఊకారః। మూర్ఛతి। నుమూర్ఛ। మూర్ఛితా। మూర్ఛిష్యతి। మూర్ఛ్యాత్। అమూర్ఛీత్. ఏవం స్ఫుర్ఛ మూర్వీ పూర్వ ఉర్వీ తుర్వీ గుర్వీ ఇత్యాదీనాంరూపాణి.

దు - గతౌ. సక॥ అనిట్ (౨౧) దు+అ+తి=దవతి। దవతు। అదవత్। దవేత్। దుదావ దుదువతుః దుదవిథ, దుదోథ. దుదువివ। దోతా। దోష్యతి। దూయాత్। అదౌషీత్। అదోష్యత్।ఏవనుకారాన్తానాం ధాతూనాం రూపాణిజ్ఞేయాని.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

द्रु, स्रु, गतौ. सक॥ अनिट् (४३-४४-४७) द्रवति। स्रवति॥ लिटि- दुद्रोथ दुद्रुव। सुस्रोथ सुस्रुव॥ लुङि - अदुद्रुवत्। असुस्रुवत्॥ शेषं दु धातुवत्.

षु - प्रसवैश्वर्ययोः. सक॥ अनिट्. (४८-४९) सवति। सुषाव सुषुवतुः सुषविथ, सुषोथ. सुषुविव। लुङि (६१) असावीत् असाविष्टाम्, (६४) मतान्तरे- असौषीत् असौष्टाम् (६८) असौषुः। शेषं दुवत्.

हृ - संवरणे. सक॥ अनिट्. (४८-४४-४४-४८-६८) हरति। हरतु। अहरत्। हरेत्। जहार जह्रतुः जहर्थ जह्रिव। हर्ता। हरिष्यति। ह्रियात्। अहार्षीत्। अहरिष्यत्। एवं गृ भृ इत्यादीनाम् ऋदन्तानां रूपाणि.

स्मृ - चिन्तायाम्. सक॥ अनिट् (४८-४४-४४-४८-६८) स्मरति। लिटि- सस्मार सस्मरतुः सस्मरुः सस्मर्थ सस्मरथुः सस्मर सस्मरिव। आशीर्लिङि - स्मर्यात्। इतिविशेषः शेषंहृवत्। एवंह्वृ इत्यादिसंयोगादिकानाम् ऋकारान्तानांरूपाणि.

स्वृ- शब्दोपतापयोः. सक॥ वेट् (४१) स्वरति। लिटि- सस्वरिथ, सस्वर्थ. सस्वरिव-म.। स्वर्ता, स्वरिता। स्वरिष्यति।(४४)। लुङि- अस्वारीत् (६१) अस्वारिष्टाम्, अस्वार्षीत् (६८) अस्वार्ष्टाम् इयानेवविशेषः शेषं स्मृवत्.

सृप्ऌ-गतौ. सक॥ अनिट् (४८-४६) सर्पतीत्यादि वृधुवत्। लिटि- ससर्प ससृपतुः ससर्पिथ। स्रप्ता, सप्तासि।स्रप्स्यति, सर्प्स्यति सृप्यात्। असृपत्। एवं कृष् तृव् दृव् इत्याद्यनुदात्तान्तानामृदुपधानां धातूनां रूपाणिज्ञातव्यानि.

कृष- विलेखने. सक॥ अनिट्. कर्षति। चकर्ष।क्रष्टा, कर्ष्टा। क्रक्ष्यति, कर्क्ष्यति। कृष्यात्। लुङि - (४८-६८-४८) अक्राक्षीत् अक्राष्टाम् अक्राक्षुः, अकार्क्षीत् अकार्ष्टाम् अकार्क्षुः; अकृ

CC-0, Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కృత్ అకృక్షతామ్ అకృక్షుక్. ఏవం స్పృశ్, మృశ్, తృప్, దృ పాం లుజిత్రైరూప్యమ్. తృప్ దృపోర్దివాచ్యాదిశేష ఉచ్యతే.

గమ్ఌ-గతౌ. సక॥ అనిట్ (౨౧-౫౬) గచ్ఛతి। గచ్ఛతు। అగచ్ఛత్। గచ్ఛేత్ । జగామ జగ్మతుః జగ్ముః జగమిథ, జగన్థ. జగ్మివ - మ। గన్తా। గమిష్యతి (౪౭) గమ్యాత్। అగమత్। అగమిష్యత్.

తృ-ప్లవనతరణయోః. సక॥ సేట్ (౩౫-౪౦) తరతి। తరతు। అతరత్। తరేత్ । తతార తేరతుః తేరుః తేరిథ తేరివ - మ। తరితా, తరీతా। తరిష్యతి, తరీష్యతి। తీర్యాత్ । అతారీత్ (౬౭) । అతరిష్యత్, అతరీష్యత్॥ ఏవమృదన్తానాం రూపాణి.

వస- నివాసే. అక ॥ అనిట్ (౪౧-౯౯) వసతి। వసతు। అవసత్। వసేత్। ఉవాస ఊషతుః ఊషుః ఉవసిథ, ఉవస్థ. ఊషివ-మ। వస్తా। వత్స్యతి।ఉష్యాత్।అవాత్సీత్ అవాత్తామ్ అవాత్సుః। అవత్స్యత్.

వద- వ్యక్తాయాంవాచి. సక ॥ సేట్. వదతి । (౯౯) ఉవాద ఊదతుః ఉవదిథ। వదితా। వదిష్యతి। ఉద్యాత్। అవాదీత్ (౬౩-౬౭) అవదిష్యత్. శేషం వసవత్.

(టుఓ)శ్వి-గతివృద్ధ్యోః. సక॥అక॥ సేట్ (౪౦-౫౫-౫౭-౬౬-౬౭-౭౨) శ్వయతి। శ్వయతు। అశ్వయత్ । శ్వయేత్ । లిటి రూపద్వయమ్- (౯౯) శుశావ శుశువతుః శుశవిథ శుశువివ-మ, శిశ్వాయ శిశ్వియతుః శిశ్వయిథ శిశ్వియివ। శ్వయితా । శ్వయిష్యతి। శూయాత్। లుజి రూపత్రయమ్-అశ్వత్ (౫౭) అశ్వతామ్, అశిశ్వియత్ (౫౫) అశిశ్వియతామ్,అశ్వయీత్ (౬౬) అశ్వయిష్టామ్।అశ్వయిష్యత్॥ ఇత్థం పరస్మైపదిషు విశేషరూపాణి బుద్ధ్వా అనుక్తానాం ధాతూనాం రూపాణిచ పూర్వోక్త విధ్యనుసారేణ బోధ్యాని.

ఇతిభ్వాదౌ పరస్మైపదినః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథాత్మనేపదినః.

ఏధ-వృద్ధౌ. అనుదాత్తేత్ (౧౨) ఆత్మనేపదీ. అక ॥ సేట్, ఏధ్+అ+త (౧-౧౧) అత్ర లట్ లిట్ లుట్ లృట్ స్థానిక తజ్ప్రత్యయానాం ‘టేః’ * ఏకారాదేశః, తత్రమధ్యమపురుషైకవచన ‘థాస్’, ప్రత్యయస్యస్థానే ‘సే’ ఇత్యాదేశశ్చస్యాత్; తత్రాపి లిటి ప్రథమపురుషైకవచన బహువచనయోః ‘త, ఝ’ అనయోః స్థానే క్రమాత్ ‘ఏ, ఇరే’ ఇత్యేతావాదేశౌ స్తః. ఇత్యనేన ఏత్వే ఏధతే ఇతిసిధ్యతి. ఏధ్+అ+ఆతామ్ ఇత్యత్ర ‘‘హ్రస్వాకారాత్పరస్య ఆతామ్, ఆథామ్, ప్రత్యయసమ్బన్ధినః ఆద్యాకారస్యస్థానే ఇకారాదేశస్స్యాత్’’ ఇత్యనేన ఇత్వేగుణే టేః ఏత్వేచకృతే ఏధ + ఇతే=ఏధేతే. ఏధ + ఝ ఇత్యత్ర ‘‘ ‘ఝ’ స్య స్థానేసర్వత్ర తజి ‘అత’ ఇత్యాదేశః, హ్రస్వాకారాత్పరశ్చేత్ అన్తాదేశః’’ ఇత్యనేన ఝస్య అకార పరత్వాత్ అన్తాదేశే ఏత్వే అపదాన్తాకారత్వా త్సవర్ణదీర్ఘం బాధిత్వా పరరూపేచకృతే ఏధ+అన్తే=ఏధన్తే. ఏధ+వహి ఇత్యత్ర ‘‘(లట్ లోట్ లఙ్ లృట్ లృఙ్) వహి, మహి, అనయోర్గ పరతః అకారస్య ఆకారో భవతి’’ ఇత్యనేన దీర్ఘే ఏత్వేచకృతే ఏధావహే ఏధామహే ఇత్యాదిరూపాణి సిధ్యన్తి. ఇత్థమాత్మనేపదిషు వక్ష్యమాణ పరినిష్ఠిత ప్రత్యయ రూపాణి యోజనీయానీతి దిఙ్మాత్రమిహ ప్రక్రియా ప్రకారర్గ ప్రాదర్శి.

సార్వధాతుక రూపాణి.

లటి ప్రత్యయరూపాణి.			లటి ధాతురూపాణి.			
తే	ఇతే	అన్తే	ఏధతే	ఏధేతే	ఏధన్తే	ప్ర॥
సే	ఇథే	ధ్వే	ఏధసే	ఏధేథే	ఏధధ్వే	మ॥
ఏ	ఆవహే	ఆమహే	ఏధే	ఏధావహే	ఏధామహే	ఉ॥

---

* టేః=టిర్నామ క్వచిదన్త్యావ్యఞ్జనస్యః, క్వచిద్వ్యఞ్జన (హల్) పరకాన్త్యా జ్వర్ణశ్చ. తస్యస్థానే యథా- ‘త’ ఇత్యత్రతకారోత్తరః అకారః, ‘ఆతామ్’ ఇత్యత్ర ఆమ్, ధ్వమిత్యత్ర అమ్, వహీత్యత్ర ఇకారః ఇత్యాదయష్టి సంజ్ఞకా ఇతిబోధ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melùkote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లోటి (౧౦)

తామ్	ఇతామ్	అన్తామ్	ఏధతామ్	ఏధేతామ్	ఏధన్తామ్
స్వ	ఇథామ్	ధ్వమ్	ఏధస్వ	ఏధేథామ్	ఏధధ్వమ్
ఐ	ఆవహై	ఆమహై	ఏధై	ఏధావహై	ఏధామహై

లఙి (౭-౨౩.)

త	ఇతామ్	అన్త	ఐధత	ఐధేతామ్	ఐధన్త
థాఃఇథామ్		ధ్వమ్	ఐధథాఃఐధేథామ్		ఐధధ్వమ్
ఇ	ఆవహి	ఆమహి	ఐధే-	ఐధావహి	ఐధామహి

విధిలిఙి (౧౦ - ౫౦.)

ఈత	ఈయాతామ్	ఈరన్	ఏధేత	ఏధేయాతామ్	ఏధేరన్
ఈథాఃఈయాథామ్		ఈధ్వమ్	ఏధేథాఃఏధేయాథామ్		ఏధేధ్వమ్
ఈయ	ఈవహి	ఈమహి	ఏధేయ	ఏధేవహి	ఏధేమహి

లిటి. (౮-౨౫-౩౦-౩౩-౪౩) (ఆర్ధధాతుకరూపాణి.)

ఏ	ఆతే	ఇరే	ఏధాఞ్చక్రే ఏధాఞ్చక్రాతే ఏధాఞ్చక్రిరే
సే	ఆథే	ధ్వే,ధ్వే	ఏధాఞ్చకృషే ఏధాఞ్చక్రాథే ఏధాఞ్చకృధ్వే
ఏ	వహే	మహే	ఏధాఞ్చక్రే-ఏధాఞ్చకృవహే-ఏధాఞ్చకృమహే

ఏధామ్బభూవ ఏధామ్బభూవతుఃఏధామ్బభూవుఃఏధామాస ఏధామాసతుఃఏధామాసురిత్యాది రూపద్వయమపి పరస్మైపదివత్.

లుటి (౯ - ౪౮.)

తా	తారౌ	తారః	ఏధితా	ఏధితారౌ	ఏధితారః
తాసే	తాసాథే	తాధ్వే	ఏధితాసే	ఏధితాసాథే	ఏధితాధ్వే
తాహే-తాస్వహే-తాస్మహే			ఏధితాహే	ఏధితాస్వహే-ఏధితాస్మహే	

లృటి (౫-౪౯- ౭౯.) [హే

స్యతే-స్యేతే		స్యన్తే	ఏధిష్యతే	ఏధిష్యేతే	ఏధిష్యన్తే
స్యసే-స్యేథే		స్యధ్వే-	ఏధిష్యసే	ఏధిష్యేథే	ఏధిష్యధ్వే
స్యే-స్యావహే-స్యామహే			ఏధిష్యే	ఏధిష్యావహే	ఏధిష్యామహే

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

आशीर्लिङि (८०-४०-४८)

सीष्ट सीयास्ताम्-सीरन् } एधिषीष्ट एधिषीयास्ताम्-एधिषीरन्
सीष्ठाः-सीयास्थाम्-सीध्वम् } एधिषीष्ठाः-एधिषीयास्थाम्-एधिषीध्वम्
सीय सीवहि सीमहि } एधिषीय एधिषीवहि एधिषीमहि

लुङि (४-७३-४८-४३) ऐधिष्ट-ऐधिषाताम्- ऐधिषत-ऐधिष्ठाः-ऐधिषाथाम्-ऐधिढ्वम्, (ढ्वम्) ऐधिषि-ऐधिष्वहि-ऐधिष्महि.

लृङि(६-४८-४३-४८-)

स्यत स्येताम्-स्यन्त } ऐधिष्यत ऐधिष्येताम्-ऐधिष्यन्त
स्यथाः-स्येथाम्-स्यध्वम् } ऐधिष्यथाः-ऐधिष्येथाम्-ऐधिष्यध्वं
स्ये स्यावहि-स्यामहि } ऐधिष्ये ऐधिष्यावहि-ऐधिष्यामहि

एवम् एजृ ईज ऊह इत्यादीना (३०) मिजादीनांयू पाणि. भ्वादौ आत्मनेपदिषु तत्र तत्र वक्ष्यमाण विशेषरूपाणि विना अन्यत्सर्व मेधधातुव दूहसीयम्.

विथृ- वेथृ-याचने. सक॥ सेट्.(७८)वेथते वेथेते वेथन्ते। वेथ ताम्।अवेथत।वेथेत।विविथे विविथाते-विविथिरे-विविथिषे विविथाथे विविथिढ्वे. विविथे विविथिवहे विविथिमहे। वेथिता। वेथिष्यते।वेथि षीष्ट। अवेथिष्ट। अवेथिष्यत। एवंतीकृ टीकृ इत्यादीनामिकारोप धानांधातूनांयूपाणि. वेथृधातोस्तु लिटिविवेथे विवेथा ते विवेथिरे— विवेथिमहे. इयानेवविशेषः. शेषमेधवत्.

मुद- हर्षे. अक॥ सेट्(७८)मोदते। मोदताम्। अमोदत। मोदेत। मुमुदे मुमुदाते मुमुदिरे मुमुदिषे। मोदि ता।मोदिष्यते। मोदिषीष्ट। अमोदिष्ट। अमोदिष्यत। शेषमेध वत्.एवंस्तुभ कुक रुच इत्यादीनामुकारोपधानां धातू नांयूपाणिज्ञेयानि.

वृक- आदाने. सक- सेट् (७८) वरक्-ते। वरक्-ताम्। अवरक्-त। वरेक्-त। ववृके ववृकाते ववृकिरे ववृकिषे— ववृकिवहे।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వర్క్-తా। వర్క్-వ్యతే। వర్క్-షీష్ట। అవర్క్-ష్ట। అవర్క్-వ్యత। ఏవ మృకారోపధానాం భృజ్ వృత్ వృధ్ ఇత్యాదీనాంరూపాణి.

ఋజ- గతిస్థానార్జనోపార్జనేషు. సక॥ సేట్. (౨౧) అర్జతే। లిటి- (౮౩) ఆనృజే ఆనృజాతే ఆనృజిరే ఆనృజిషే। అర్జితా। లుజి-ఆర్జిష్ట। ఆర్జిష్యత। శేషమేధవత్.

గాజ్-గతౌ. సక॥అనిట్. గాతే గాతే గాతే-గాసే గాథే గాధ్వే-గై గావహే గామహే। గాతామ్ గాతామ్ గాతామ్-గాస్వ గాథామ్ గాధ్వమ్-గై గావహై గామహై। అగాత అగాతామ్ అగాత-అగాథాః అగాథామ్ అగాధ్వమ్-అగ అగావహి అగామహి। గేత గేయాతామ్ గేరన్। జగే జగాతే జగిరే జగిషే। గాతాసే। గాస్యతే గాస్యేతే। గాసీష్ట గాసీయాస్తామ్ గాసీరన్।అగాస్త (౭౪) అగాసాతామ్। అగాస్యత। ఏవ (౮౫) మాకారాన్తానాం ధాతూనాం రూపాణి జ్ఞేయాని.

శకి - శక్తౌ-యామ్. సక॥ సేట్. (౮౨) శక్నుతే। శక్నుతామ్। అశక్నుత। శక్నోత। శశక్రే। శక్నుతా। శక్నుష్యతే। శక్నుషీష్ట। అశక్నుష్ట। అశక్నుష్యత। ఏవం శిఘి పడి పచి ఖడి వది స్పది ఇత్యాదీనామికారేత్సంజ్ఞకానాం రూపాణి.

ష్మిజ్-ఈషద్ధసనే. అక॥ అనిట్. (౧౨-౨౧-౭౮-౭౯) స్మయతే।స్మయతామ్। అస్మయత। స్మయేత। సిష్మియే సిష్మియాతే సిష్మియిరే సిష్మియిషే సిష్మియిధ్వే (ధ్వే)। స్మేతా। స్మేష్యతే। స్మేషీష్ట। అస్మేష్ట (౭౪-౭౫) అస్మేష్యత। ఏవమికారాన్తానాం రూపాణి.

డీజ్ - విహాయసాగతౌ. అక ॥ సేట్. (౪౦) డయతే।డయతామ్। అడయత। డయేత। డిడ్యే డిడ్యాతే డిడ్యిరే డిడ్యిషే। డయితా। డయిష్యతే। డయిషీష్ట। అడయిష్ట (౭౩) అడయిష్యత. ఏవ మీకారాన్తానాం రూపాణి,

చ్యుజ్ - గతౌ. సక ॥ అనిట్. చ్యవతే।చ్యవతామ్। అచ్యవత। చ్యవేత।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చుచ్యువే చుచ్యువిషే। చ్యోతా । చ్యోష్యతే। చ్యోషీష్ట। అచ్యోష్ట। అచ్యోష్యత। ఏవముకారాన్తానాం రూపాణి.

ప్లూఙ్-పవనే. సక ॥ సేట్. (౪౦) పవతే। పవతామ్।అపవత।పవేత। పువువే పువువిషే । పవితా। పవిష్యతే। పవిషీష్ట। అపవిష్ట । అపవిష్యత। ఏవమూకారాన్తానాం రూపాణి.

భృఞ్-అవధ్వంసనే. అక॥ అనిట్. ధరతే। ధరతామ్। అధరత। ధరేత। దధ్రే దధ్రిషే। ధర్తా। ధరిష్యతే। భృషీష్ట భృషీయాస్తామ్। అధృత అధృషాతామ్ (౭౫) అధరిష్యత।ఏవమృకారాన్తానాం రూపాణి.

మేఙ్-ప్రణిదానే. సక॥ అనిట్. మయతే। మయతామ్ । అమయత। మయేత। (౮౫) మమే మమిషే। మాతా । మాస్యతే । మాసీష్ట । అమాస్త (౭౪) అమాస్యత. ఏవమేకారాన్తానాంరూపాణి.

దేఙ్-రక్షణే. సక॥ అనిట్. దయతే। లిటి- దిగ్యే దిగ్యాతే దిగ్యిరే దిగ్యిషే। (౮౫) లుఙి ఆకారస్య ఇకారః (౭౫) అదిత అదిషాతామ్ అదిషత అదిథాః ఇత్యాది. ఏవమేవ సమవాదిపూర్వకస్థాధాతోః తఙిసతి లుఙి సమస్థి తేతిరూపమ్. శేషం మేఙ్వత్.

త్రైఙ్-పాలనే. సక॥ అనిట్. త్రాయతే। త్రాయతామ్। అత్రాయత। త్రాయేత। తత్రే తత్రిషే। త్రాతాసే।త్రాస్యతే। త్రాసీష్ట। అత్రాస్త (౭౪) అత్రాస్యత। ఏవ మైకారాన్తానాంరూపాణి.

స్పర్ధ-సఙ్ఘర్షే. అక॥ సేట్ (౫౬) స్పర్ధతే। స్పర్ధతామ్। అస్పర్ధత। స్పర్ధేత। పస్పర్ధే పస్పర్ధిషే। స్పర్ధితా। స్పర్ధిష్యతే।స్పర్ధిషీష్ట। (౭౩) అస్పర్ధిష్ట। ఏవం హలన్తాస్సేట్కా-ధాతవః.

రమ-క్రీడాయామ్. అక ॥ అనిట్. రమతే। రమతామ్। అరమత। రమేత। రేమే (౩౪) రేమిషే। రన్తా। రంస్యతే । రంసీష్ట। అరంస్త (౭౪) ఏవమనిట్కా- హలన్తా ధాతవః.

దద-దానే. సక॥ సేట్.దదతే।(౩౭)దదదే దదదిషే।దదితా. స్పర్ధవత్.

దధ-ధారణే. సక॥ సేట్. దధతే। (౩౪) దేధే దేధాతే దేధిరే దేధిషే దధితా. ఇత్యాది శేషం స్పర్ధవత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కుర్ద- క్రీడాయామ్. అక॥ సేట్. (౮౬) కూర్దతే। కూర్దతామ్। అకూర్దత। కూర్దేత। చుకూర్దే। కూర్దితా। కూర్దిష్యతే। కూర్దిషీష్ట। అకూర్దిష్ట। అకూర్దిష్యత । ఏవం ఖుర్ద గుర్ద ఉర్ద ఇత్యాదయః హ్వల్పరక రేఫాన్తా ధాతవః.ఉర్దధాతోస్తు ఊర్దాఞ్చక్రే (౨౩- ౩౪)ఔర్దత.

తిపృ-తృప్తౌ. అక॥ అనిట్. ఋదిత్. తేపతే తేపాతే తేపన్తే ఇత్యాది విధృవత్. తితిపే తితిపిషే। తేప్తా । తేప్స్యతే । తిప్సీష్ట తిప్సీయాస్తామ్ తిప్సీరన్। అతిప్త అతిప్సాతామ్ అతిప్సత అతిప్థాః (౭౪) ।

జభ,జృభి-గాత్రవినామే.అక॥ సేట్. (జభధాతోరచిపరేనుమాగమః) జమ్భతే । జమ్భితా మిత్యాది శకివత్, జృభి ధాతో ర్నుమాగమే (౮౨) జృమ్భతే అజృమ్భిష్ట ఇతిచ.

షహ-మర్షణే. సక॥ సేట్. (౭౮) సహతే। సేహే (౩౪) సేహాతే। సహితా, సోఢా సోఢారౌ సోఢారః-తాద్యర్థధాతుకేవా ఇట్. (వు॥ ౩౦) శేషం స్పర్ధవత్.

కము- కాన్తౌ. సక॥ సేట్. అస్మాణ్ణిచ్ సార్వధాతుకే నిత్యమ్. ఆర్ధధాతుకేవిభాషా. కమ్+ఇ (౪౮)=కామి+అ+తే= (౨౧) కామయతే కామయేతే కామయన్తే। కామయితామ్। అకామయత। కామయేత। (౩౧) కామయాఞ్చక్రే (౩౩) బభూవ-ఆస; చకమే చకమాతే చకమిరే చకమిషే॥ కామయితా, కమితా । కామయిష్యతే, కమిష్యతే।కామయిషీష్ట, కమిషీష్ట। అచీకమత (౭౬),అచకమత। అకామయిష్యత, అకమిష్యత.

అయ-గతౌ, సక॥ సేట్. అయతే। (౩౧) అయాఞ్చక్రే-బభూవ-ఆస। (౩౩)అయితా। అయిష్యతే।అయిషీష్ట అయిషీధ్వమ్ అయిషీధ్వమ్। ఆయిష్ట (౭౩) ఆయిధ్వమ్, ఆయిధ్వమ్। ఆయిష్యత। ఏవందయ ధాతుః.అయధాతౌ పరతః ఉపసర్గస్థ రేఫస్యలత్వమ్. యథా-ప్ర, పరా, నిర్, దుర్ ; ప్లాయతే, పలాయతే, నిలయతే, దులయతే.

రభ-రాభస్యే. అక॥ అనిట్. ప్రాయేణాజ్ఝార్వ్యః. ఆరభతే। ఆరేభే

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

आरेभिषे। आरब्धा। आरप्स्यते। रप्सीष्ट। (४४) आरब्ध आरप्साताम् आरप्सत। आरप्स्यत। एवं लभधातुः।

ष्वञ्ज-परिष्वङ्गे. सक॥अनिट्. (४८) स्वजते।सस्वजे सस्वञ्जाते सस्वजिरे सस्वञ्जिषे सस्वञ्जाथे सस्वञ्जिध्वे। स्वञ्जै। स्वञ्जावहै। स्वञ्जामहै। स्वञ्जिता। स्वञ्जिष्यते। स्वञ्जिषीष्ट। असस्वञ्जत असस्वञ्जेताम् (४८) प्रत्यष्वञ्जत पर्यष्वञ्जत, पर्यस्वञ्जत। इतिविशेषः शेषं दंशवत्.

त्रपूष्-लज्जायाम्. अक॥ वेट्. त्रपते। त्रेपे (३४) त्रेपाते त्रेपिरे- (४७) त्रेपिषे, त्रेप्से। त्रपिता, त्रप्ता। त्रपिष्यते, त्रप्स्यते। त्रपिषीष्ट,त्रप्सीष्ट। अत्रपिष्ट (४३) अत्रपिषाताम्,(४४) अत्रप्त अत्रप्साताम्। अत्रपिष्यत, अत्रप्स्यत.

ष्णमाष्-सहनें. सक ॥ वेट्. ष्णमते। चष्णमे (४७) चष्णमिवहे, चष्णंसे- चष्णमाथे चष्णमिध्वे, चष्णन्धे-चष्णमे चष्णमिवहे, चष्णण्वहे चष्णमिमहे,चष्णण्महे। ष्णमिता, ष्णन्ता। ष्णमिष्यते, ष्णंस्यते। ष्णमिषीष्ट, ष्णंसीष्ट। अष्णमिष्ट (४३-४४) अष्णंस्त। अष्णमिष्यत, अष्णंस्यत.

गृहूग्-गर्ह्णे. सक॥ वेट् (४७) गर्ह्णते। जगृहे जगृहाते जगृहिरे- जगृहिषे, जघृढ्वे-जगृहाथे जगृहिध्वे, (ध्वे) जघृढ्वे- जगृहिवहे, जगृह्वहे। गर्ह्णिता, गर्द्धा। गर्ह्णिष्यते, घर्त्स्यते। गर्ह्णिषीष्ट, घृक्षीष्ट। अगर्ह्णिष्ट, अघृक्षत(४४) अगर्ह्णिष्यत, अघर्त्स्यत। एवं गाहूग् गुहूग् इत्यादीनामादितां हान्तानां रूपाणिज्ञेयानि.

प्यायी-वृद्धौ. अक॥सेट्. प्यायते। पिप्ये पिप्याते पिप्यिरे पिप्यिषे। प्यायिता। प्यायिष्यते। प्यायिषीष्ट।अप्यायि, अप्यायिष्ट अप्यायिषाताम् अप्यायिषत। अप्यायिष्यत.

ताय्-सन्तानपालनयोः, सक॥ सेट्. तायते। तताये।अतायि, अतायिष्ट- इत्यादि. शेषं प्यायीवत्.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౪౭.—ద్యుత శ్వితా ఞిమిదా ఞిష్విదా ఞిష్ష్విదా రుచ ఘుట రుట లుట లుఠ శుభ తుభ నభ తుభ స్రంసు ధ్వంసు భ్రంసు భ్రంశు స్రమ్భు వృతు వృధు శృధు స్యన్దూ కృపూ ఏభ్యస్తు పరస్య లుజ్ వి భాషా పరస్మైపదంభవతి. పరస్మైపదపక్షే (౫౬-౭౨) అజ్ .ఆత్మనేపదపక్షే (౫౧-౭౩) సిచ్ ఇతిజ్ఞేయమ్ ॥ ॥ తత్ర వృతాదిభ్యః స్యప్రత్యయే (౪౯) సనిచపరేపి వా పరస్మైపదంభవతి; పరస్మైపదపక్షే స్యసనోరిడాగమశ్చ నభవతి. తత్రాపి కృపూ ధాతోస్తాసి ప్రత్యయేపి వా పరస్మైపదమ్, ఇడభావశ్చ- వక్ష్యమాణ లక్ష్యేషు క్రమాదీక్షణీయమ్ ప్రేక్షావద్భిః.

ద్యుత-దీప్తౌ. అక॥ సేట్. ద్యోతతే। ద్యోతతామ్। అద్యోతత । ద్యోతేత। దిద్యుతే దిద్యుతాతే దిద్యుతిరే. దిద్యుతిషే। ద్యోతితా। ద్యోతిష్యతే । ద్యోతిషీష్ట। అద్యుతత్ అద్యుతతామ్ అద్యుతక్, అద్యోతిష్ట అద్యోతిషాతామ్ అద్యోతిషత। అద్యోతిష్యత. ఏవం శ్వితాదీనామ్ అశ్వితత్, అశ్వేతిష్టేత్యాది లుజి రూపద్వయం బోధ్యమ్.

స్రంసు - అవస్రంసనే. అక ॥ సేట్. స్రంసతే । సస్రంసే। స్రంసితా। (అజినలోపః) అస్రసత్ అస్రసతామ్ అస్రసక్,అస్రంసిష్ట అస్రంసిషాతామ్ అస్రంసిషత।ఏవమేవ ధ్వంసు భ్రంసు భ్రంశు స్రమ్భు ధాతూనాం రూపాణిజ్ఞేయాని.

వృతు - వర్తనే. అక॥ సేట్. వర్తతే। వర్తతామ్। అవర్తత। వర్తేత। వవృతే । వర్తితా । వర్తిష్యతే, వర్త్స్యతి (౯౭) వర్త్స్యతః వర్త్స్యన్తి। వర్తిషీష్ట।అవృతత్,అవర్తిష్ట।అవర్తిష్యత, అవర్త్స్యత్. ఏవం వృధు శృధు ధాతూఞ్ఞేయా. శేషంవృకవత్.

స్యన్దూ - ప్రస్రవణే. అక ॥ వేట్. స్యన్దతే। సస్యన్దే (౪౨) సస్యన్దిషే, సస్యన్త్సే సస్యన్ధ్వే సస్యన్దిధ్వే, సస్యన్ధ్వే - సస్యన్దివహే, సస్యన్ద్వహే। స్యన్దితా, స్యన్తా।స్యన్దిష్యతే, స్యక్ష్యతే; స్యక్ష్యతే।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

स्यन्दिषीष्ट, स्यक्त्सीष्ट।अस्यन्दिष्ट, (४३) अस्यन्त अस्यक्त्साताम् अस्यक्त्सत;अस्यदत् (४७-४४) अस्यन्दिष्यत,अस्यक्त्स्यत-त्.

कृपृ - सामर्थ्ये. अक ॥ वेट्. (४७-४४) कृपूधातोरेफस्यलकारः बुकारस्य ॥कारश्चयथासम्भवंभवति. कल्पते । कल्पेताम्। अकल्पत । कल्पेत। चक्॥पे चक्॥पाते चक्॥पिरे चक्॥पिषे, चक्॥प्से।कल्पिताऽसे, कल्प्तासे; कल्प्तासि कल्प्तास्थः।कल्पिष्यते, कल्प्स्यते;कल्प्स्यति। कल्पिषीष्ट, क्॥प्सीष्ट। अकल्पिष्ट(४३) अक्॥प्त (४४) अक्॥प्साताम्;अक्॥पत (४७) अक्॥पताम्। अकल्पिष्यत, अकल्प्स्यत; अकल्प्स्यत्.

४४.—घटादयः षणान्ता मित्संज्ञकाः. तेषांञ्चि सर्वत्रप्रसिद्धाः चिण्णमुलोर्दीर्घविकल्पश्च. ॐ॥ घटयति- अजीघटत्। अघटि, अघाटि। घटञ्घटम्. घाटञ्घाटमित्यादि.

घट- चेष्टायाम्. अक॥ सेट्. घटते। जघटे। घटिता। अघटिष्ट.

व्यथ- भयसञ्चलनयोः. अक॥ सेट्. व्यथते। विव्यथे विव्यथाते विव्यथिरे- विव्यथिषे- विव्यथिध्वे- व्यथिता।अव्यथिष्ट।शेषमेधवत्.

गुप- गोपने, तिज-निशाने, मान- पूजायाम्, बध- बन्धने. एते चत्वारःक्रमात् निन्दायाम्, क्षमायाम्, जिज्ञासायाम्, चित्तविकारेष्वर्थे नित्यंसन्नन्ताभवन्ति. गोपनाद्यर्थेतु गोपयतीत्यादिवत्प्रयुज्यमाणा चुरवद्रूपाणिलभन्ते. सनिसतिदिव्येव अभ्यासकार्येचकृते (४५-४७) गुव्+गुव्+स+ते=जुगुप्सते जुगुप्सेते जुगुप्सन्ते। जुगुप्सताम्। अजुगुप्सत। जुगोप्सेत (३०)। जुगुप्साञ्चक्रे (३३) बभूव, आस। जुगुप्सिता । जुगुप्सिष्यते। जुगुप्सिषीष्ट। अजुगुप्सिष्ट। अजुगुप्सिष्यत। तिज् - तितिक्षते, मान्- मीमांसते, बध् - बीभत्सते. तितिक्षाञ्चक्रे, मीमांसाञ्चक्रे, बीभत्साञ्चक्रे- इत्यादिसर्वंगुपवत्. एवमेवदान - खण्डने इत्यस्मात् आर्जवेऽर्थे, शान- तेजने इत्यस्मात् तीक्ष्णीकरणेऽर्थे, कित

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధాతోః వ్యాధిప్రతీకారే నిగ్రహే అపనయనే నాశనే సంశయేర్థే చసక్ భవతి. క్ర॥ఉ॥దీదాంసతి-తే,శీశాంసతి-తే,ఇతిపదద్వయమపి. కితధాతోః చికిత్సతి- చికిత్సాఞ్చకారేతి పరస్మైపదమేవ. సంశయార్థేప్రాయేణవిపూర్వః విచికిత్సాతుసంశయ ఇత్యభిధానాత్. ఇత్థమాత్మనేపదిషు విశేషరూపాణి విజ్ఞాయ అనుక్తరూపాణిచ పూర్వోక్తశాస్త్రానుసారేణప్రదర్శితసాధారణధాతువదూహ్యాని.

ఇత్యాత్మనేపదినః.

అ థో భ య ప ది నః.

జేష్-ప్రాపణే - ద్వికర్మకః. అనిట్ (౮౦-౧౩) ఋత్ - ఉభయపదీ-పరస్మైపదపక్షేభూ ధాతువద్రూపాణిఆత్మనేపదపక్షేఏధధాతువద్రూపాణీతి విజ్ఞేయమ్. నీ+అ+తి= (౨౧)గుణే అయాదేశేచసతి. నయతి నయతః నయన్తి- నయతే నయేతే నయన్తే। నయతు, నయతాత్ నయతాం నయన్తు- నయతాం నయేతాం నయన్తామ్। అనయత్ అనయతామ్ అనయన్- అనయత అనయేతామ్ అనయన్త। నయెత్ నయేతామ్ నయేయుః-నయేత నయేయాతామ్ నయేరన్। నినాయ నిన్యతుః నిన్యుః నినయిథ, నినేథ నిన్యివ - నిన్యే నిన్యాతే నిన్యిరే నిన్యిషే । నేతాసి - నేతాసే । నేష్యతి నేష్యతః నేష్యన్తి- నేష్యతే నేష్యేతే నేష్యన్తే। నీయాత్ నీయాస్తాం నీయాసుః-నేషీష్ట నేషీయాస్తాం నేషీరన్ । అనైషీత్ (౬౮) అనేష్ట (౭౪) అనేషాతామ్ అనేషత । అనేష్యత్ - అనేష్యత। ఏవ ముభయపదిషువక్ష్యమాణవిశేషరూపాణి వినా అన్యత్సర్వంనీధాతువద్బోధ్యమ్.

(టు) యాచృ - యాచ్ఞాయామ్. స్వరితేత్ (౧౩) ద్వికర్మకః. సేట్. యాచతి- యాచతే। యాచతు- యాచతామ్। అయాచత్ - అయాచత। యాచేత్ - యాచేత। యయాచ - యయాచే । యాచితాసి-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యాచితాసే। యాచిష్యతి- యాచిష్యతే। యాచ్యాత్ - యాచిషీష్ట। అయాచీత్ -అయాచిష్ట।అయాచిష్యత్ -త।ఏవంహలన్తాః.

ఖను- అవదారణే. సక॥ సేట్.ఖనతి-ఖనతే। చఖాన చఖ్నతుః చఖ్నుః చఖనిథ- చఖ్నే చఖ్నిషే। ఖనితాసి- సే। ఖనిష్యతి- తే। ఖాయాత్, ఖన్యాత్ - ఖనిషీష్ట । అఖానీత్ (౬౫) అఖనీత్- అఖనిష్ట.

బుధిర్ - బోధనే. సక ॥ సేట్. బోధతి- బోధతే । బుబోధ- బుబుధే। బోధితాసి- సే। బోధిష్యతి- తే। బుధ్యాత్- బోధిషీష్ట । అబుధత్, (౫౭) అబోధీత్- అబోధిష్ట। అబోధిష్యత్- త.

లష- కాన్తౌ- అక ॥ సేట్. సార్వధాతుకే భ్రమువత్. లష్యతి, లషతి- లష్యతే, లషతే। లలాష లేషతుః- లేషే। లషితాసి- సే। లషిష్యతి- తే। లష్యాత్- లషిషీష్ట।అలాషీత్,అలషీత్-అలషిష్ట।అలషిష్యత్-త.

గుహూ - సంవరణే: సక ॥ వేట్ (గుణనిమిత్తకాజాదిప్రత్యయే పరే గుహధాతోరుకారస్య ఊకారః) గూహతి- తే। గూహతు- తామ్। అగూహత్- త । గూహేత్- త । జుగూహ జుగూహిథ, జుగోఢ జుగుహివ, జుగుహ్వ - జుగుహే జుగుహిషే, జుఘుక్షే జుగుహిధ్వే (ధ్వే), జుఘూఢ్వే జుగుహివహే, జుగుహ్వహే। గూహితాసి- సే, గోఢాసి- సే। గూహిష్యతి- తే, ఘోక్ష్యతి- తే। గుహ్యత్- గూహిషీష్ట, ఘుక్షీష్ట। అగూహీత్, అఘుక్షత్ (౫౨)- అగూఢ, అఘుక్షతఅఘుక్షేతామ్ అఘుక్షత-అగూఢాం,అఘుక్షథాఃఅఘుక్షేథామ్ అఘుక్ఢ్వమ్, అఘూఢ్వమ్-అఘుక్షి అఘుక్షేవహి, అగుహ్వహి అఘుక్షేమహి- అగూహిష్ట (౭౩)। అగూహిష్యత్ - త। అఘోక్ష్యత్ - త। శేషంనీవత్.

శ్రిఞ్-సేవాయామ్. సక॥ సేట్ (౪౦) శ్రయతి- శ్రయతే। శిశ్రాయ శిశ్రియతుః శిశ్రయిథ-శిశ్రియే శిశ్రయిషే। శ్రయితాసి-సే। శ్రయిష్యతి-తే। శ్రీయాత్ - శ్రయిషీష్ట । అశిశ్రియత్ - త (౫౫-౭౨) శేషం నీధాతువత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

హృషీ-హరణే. సక ॥ అనిట్. హరతి- హరతె। జహార జహ్రతుః జహ్రుః జహర్థ జహ్రివ-మ, జహ్రే జహ్రిషే। హర్తా సి - సే। హరిష్యతి-తె (౪౭)। హ్రియాత్-హృషీష్ట। అహార్షీత్ (౬౮)-అహృత (౭౫)। అహరిష్యత్-త।ఏవం భృఞ్ భృఞ్ ఇత్యాదీనామ్ ఋదన్తానాంధాతూనాంరూపాణిజ్ఞేయాని.

భృఞ్-భరణే. సక॥ అనిట్. భరతి-భరతె। బభార బభర్థ (౪౩) బభృవ- బభ్రె బభృషే। శేషంహృవత్.

భజ-సేవాయామ్. సక॥ అనిట్. భజతి-భజతె। భజతు- తామ్। అభజత్-త। భజేత్-త। బభాజ భేజతుః (౩౫) భేజిథ, బభక్థ. భేజివ-భేజె భేజిషే। భక్తాసి- సే। భక్ష్యతి- తె। భజ్యాత్- భక్షీష్ట। అభాక్షీత్ (౬౮) అభాక్తామ్ అభాక్షుః-అభక్త అభక్షాతామ్ అభక్షత (౭౪)। అభక్ష్యత్-త। ఏవం పచ్ శవ్ ఇత్యాద్యనిట్కా-బోధ్యాః.

రజృ-రాగే. సక॥ అనిట్. (శపినలోపః) రజతి-రజతె। రజతు- తామ్। అరజత్- త। రజేత్- త। ररञ्ज - ररञ्जिथ, ररङ्क- ररञ्जे ररञ्जिषे। రఙ్క్తాసి- సే। రఙ్క్ష్యతి- తె । రజ్యాత్- రఙ్క్షీష్ట। అరాఙ్క్షీత్- అర ఙ్క్త। అరఙ్క్ష్యత్- త.

త్విషీ- దీప్తౌ. అక॥ అనిట్. త్వేషతి- తె। తిత్వేష-తిత్విషె। త్వేష్టాసి-సే। త్వేక్ష్యతి-తె। త్విషీష్యాత్- త్విక్షీష్ట । అత్విక్షత్- త । శేషంభజవత్.

యజ- దేవపూజాసఙ్గతి కరణదానేషు. సక॥ అనిట్- యజతి- యజతె.

ర్ధా.— యజిర్వపిర్వహిశ్చైవ వసిర్వేష్ట్యేవ్యఃఇత్యపి।
హ్వేఞ్వదిశ్వయతిశ్చేతి యజాద్యాస్స్యురిమేనవ॥

యజాదీనాం ; వచ్ స్వప్ గ్రహ్ జ్యా వేఞ్ వ్యధ్ వశ్ వ్యచ్ ప్రశ్చ్ ప్రచ్చ్ భ్రస్జ్, ఏషాఞ్చ అభ్యాసస్య సమ్ప్రసారణంస్యాత్ లిటి (సమ్ప్రసారణంనామ=య, వ, ర, ణాం స్థానేక్రమాత్ ఇ,ఉ,బు, ఇత్యాదేశః) అత్రాయంవిశేషః ॥ ॥ యజాదీనాం వచ్, స్వప్రోశ్చ, కితి ప్రత్యయేపరే సమ్ప్రసారణమ్; గ్రహాదీనాం కితి ఙితిచప్రత్యయే

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పరే సమ్ పూర్వస్య సారణఞ్చ లఙ్యేషూహ్యమ్. ఉ॥ ఇయాజ ఈజతుః ఈజుః ఇయజిథ, ఇయష్ఠ- ఈజథుః ఈజ - ఇయాజ, ఇయజ ఈజివ ఈజిమ; ఈజే ఈజాతే ఈజిరే-ఈజిషె। యష్టాసి, సే।యక్ష్యతి, తే। ఇజ్యాత్-యష్టీష్ట। అయాక్షీత్ అయాష్టామ్ అయాక్షుః+అయష్ట అయక్షాతామ్ అయక్షత। అయక్ష్యత్-త। ఏవం వపాదయఃవిశేషస్తూచ్యతే.

(డు)వప్ - బీజసంతానే. సక॥ అనిట్. వపతి-తే। ఉవాప- ఊపతుః ఊపుః- ఉవపిథ, ఉవప్థ ఊపివ- ఊపే ఊపిషె। వప్తాసి,సే । వప్స్యతి,తే। ఉప్యాత్ వప్సీష్ట।అవాప్సీత్ అవప్త శేషంయజవత్.

వహ - ప్రాపణే. సక॥ అనిట్. వహతి,తే। ఉవాహ ఉవహిథ, ఊఢ ఊహ ఊహివ ఊహే ఊహిషె । వోఢాసి, సే। వక్ష్యతి,తే । ఉహ్యాత్ -వక్షీష్ట। అవాక్షీత్ అవోఢామ్ అవాక్షుః - అవాక్షీః అవోఢమ్ అవోఢ - అవాక్ష్మ అవాక్ష్వ అవాక్ష్మ, అవోఢ అవక్షాతామ్ అవక్షత - అవోఢాః అవక్షాథామ్ అవోఢ్వమ్ అవక్షి అవక్ష్వహి అవక్ష్మహి అవక్ష్యత్, త.

వేఞ్- తన్తుసన్తానే. సక॥అనిట్. వయతి వయతె। లిటి వా వయాదేశః ఉవాయ ఊయతుః, ఊవతుః ఊయుః, ఊవుః ఉవయిథ - ఊయే ఊయాతె ఊయిరే ఊయిషె, వవౌ వవతుః వవుః వవిథ,వవాథ, ఊవే ఊవాతె ఊవిరే ఊవిషె, వవే వవాతె వవిరే, వవిషె। వాతాసి, సే। వాస్యతి, తే । ఊయాత్- వాసీష్ట । అవాసీత్ (ఓ) అవాస్త (౭౪) అవాస్యత్, త.

వ్యేఞ్- సంవరణే. సక॥ అనిట్- వ్యయతి, తే। వివ్యాయ వివ్యతుః వివ్యుః- వివ్యయిథ - వివ్యే వివ్యిషే ॥ వ్యాతాసి - సే । వీయాత్ వ్యాసీష్ట। అవ్యాసీత్ (ఓ), అవ్యాస్త (౭౪).

హ్వేఞ్- స్పర్ధాయాంశబ్దేచ. సక ॥ అక॥ అనిట్- హ్వయతి- తే। జుహావ జుహువతుః జుహువుః - జుహవిథ, జుహోథ జుహువివ-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జుహుత్వే జుహుత్విష్యే। హ్వేతాసి- సే। హ్వేస్యతి-తే। హూయాత్-హ్వేసీష్ట।అహ్వత్-అహ్వ తామ్ (౭౨) అహ్వాక్,అహ్వత అహ్వేతామ్ అహ్వన్త;అహ్వేస్త అహ్వేసాతామ్(౭౪)। అహ్వేస్యత్-త॥

ఇతి భ్వాదయః.

అథ దివాదయః.

దివు-క్రీడా విజిగీషా వ్యవహార ద్యుతి స్తుతి మోద మద స్వప్న కాన్తి గతిషు. అక॥ సక॥ సేట్- పరస్మైపదీ. (౧) దివాదిభ్యః శ్యన్ ఃయ, ఇత్యవశిష్యతే. (౭౫॥టి॥)జిత్వాద్గుణాభావః.(౮౬)ఉపధాదీర్ఘుః. దివ్+య= సార్వధాతుకస్థలే సర్వత్ర ఃదీవ్య, ఇతి జాయతే.

లటి.			సార్వధాతుకరూపాణి.			లోటి.		
ఏ.	ద్వి.	బ.		ఏ.	ద్వి.	బ.
దీవ్యతి	దీవ్యతః	దీవ్యన్తి	}	దీవ్యతు(తాత్)	దీవ్యతామ్	దీవ్యన్తు.
దీవ్యసి	దీవ్యథః	దీవ్యథ		దీవ్య(తాత్)	దీవ్యతమ్	దీవ్యత.
దీవ్యామి	దీవ్యావః	దీవ్యామః		దీవ్యాని	దీవ్యావ	దీవ్యామ.

లజి.				విధిలిజి.		
అదీవ్యత్	అదీవ్యతామ్	అదీవ్యన్	}	దీవ్యేత్	దీవ్యేతాం	దీవ్యేయుః
అదీవ్యః	అదీవ్యతమ్	అదీవ్యత		దీవ్యేః	దీవ్యేతమ్	దీవ్యేత
అదీవ్యమ్	అదీవ్యావ	అదీవ్యామ		దీవ్యేయం	దీవ్యేవ	దీవ్యేమ

లిటి.			ఆర్ధధాతుకరూపాణి.	లుటి.		
దిదేవ	దిదివతుః	దిదివుః	}	దేవితా	దేవితారౌ	దేవితారః
దిదేవిథ	దిదివథుః	దిదివ		లృటి.		
దిదేవ	దిదివివ	దిదివిమ	}	దేవిష్యతి	దేవిష్యతః	దేవిష్యన్తి

ఆశీర్లిజి-దీవ్యాత్ దీవ్యాస్తామ్ దీవ్యాసుః. లుజి (౬౭) అదేవీత్ అదేవిష్టామ్ అదేవిషుః. లృజి- అదేవిష్యత్. శేషంభూవత్-ఏవం షివు ష్ఠివు ఇత్యాదీనాంరూపాణి. దివాదౌవక్ష్యమాణ విశేషరూపాణివినా అన్యత్సర్వం దివుధాతు వదూహ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్రసీ- ఉద్వేగే. అక ॥ సేట్. (౨౭వు॥) త్రస్యతి, త్రసతి । త్రస్యతు, త్రసతు। అత్రస్యత్, అత్రసత్। త్రస్యేత్, త్రసేత్। తత్రాస(౩౬) తత్రసతుః, త్రేసతుః తత్రసుః, త్రేసుః-తత్రసిథ, త్రేసిథ। త్రసితా త్రసిష్యతి। త్రస్యాత్। అత్రాసీత్, అత్రసీత్ (౬౫-౬౭)

నృతీ-గాత్రవిక్షేపే. అక॥ సేట్. (లృటిలృజేచ వా ఇడాగమః) నృత్యతి। నృత్యతు। అనృత్యత్। నృత్యేత్। ననర్త-ననృతతుః। నర్తితా। నర్తిష్యతి, నర్తస్యతి।నృత్యాత్। అనర్తీత్।అనర్తిష్యత్, అనర్తస్యత్.

జృష్-వయోహానౌ. అక॥ సేట్. ఋకారస్య ఇత్వేరపరే(జిర్+య) (౮౬) జీర్యతి జీర్యతః జీర్యన్తి । జీర్యతు । అజీర్యత్ । జీర్యేత్। జజార (౩౬) జజరతుః, జేరతుః జజరుః, జేరుః - జజరిథ, జేరిథ। జరితా, జరీతా । జరిష్యతి, జరీష్యతి । జీర్యాత్। (౫౭) అజరత్, అజారీత్। అజరిష్యత్, అజరీష్యత్. ఏవంఋకారాన్తాధాతురపి. లిటి- జఝురతుః లుఙి- అఝూరీదిత్యేవవిశేషః.

శో- తనూకరణే. సక ॥ అనిట్ - శ్యన్ప్రత్యయేపరే ఓకారస్యలోపః (౮౫) అన్యత్ర ఆకారః. శ్+ య+ తి=శ్యతి శ్యతః శ్యన్తి। శ్యతు। అశ్యత్। శ్యేత్। శశౌ శశతుః శశుః శశిథ, శశాథ శశివ। శాతా। శాస్యతి। శాయాత్ । (౬౦) అశాత్, అశాసీత్ (౬౯-౭౦) అశాస్యత్. ఏవంఛో, ఘో, దో, ఏషాం ఛ్యతి, స్యతిః ద్యతి, ఇత్యాదీని జ్ఞేయాని. దోఇత్యస్యతు (౮౫) దేయాత్ । అదాత్. ఇతివిశేషః.

రాధ- వృద్ధౌ- అక ॥ అనిట్. రాధ్యతి । రరాధ రరాధతుః రరాధిథ। రాద్ధా। రాత్స్యతి। రాధ్యాత్ । అరాత్సీత్ (౬౮) అరాత్స్యత్. ఏవంస్విద్, శుధ్, క్షుధ్, సిధ్, క్రుధ్, ఇత్యాద్యనిటః.

వ్యధ-తాడనే. సక॥అనిట్. శ్యనః (౭వు॥టి॥) జిత్వాత్ (౮౯) సమ్ప్ర సారణమ్. విధ్యతి విధ్యతః విధ్యన్తి। విధ్యతు । అవిధ్యత్। విధ్యేత్। వివ్యాధ వివిధతుః విధ్యుధ, విధ్యుధిథ వివిధివ । వ్యద్ధా । వ్యత్స్యతి। విధ్యాత్। అవ్యాత్సీత్ అవ్యాత్తామ్ అవ్యాత్సుః। అవ్యత్స్యత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పుష-పుష్టౌ. సక॥అనిట్. పుష్యతి। పుపోష పుపుషతుః పుపుషిథ।పోష్టా।పోక్ష్యతి। పుష్యాత్।(౪౬) అపుషత్।అపోక్ష్యత్।ఏవంతుషదుషశుషాదయః.

శ్లిష- ఆలింగనే. సక॥అనిట్. శ్లిష్యతి।శిశ్లేష।శ్లేష్టా।శ్లేక్ష్యతి। శ్లిష్యాత్। (౪౩) అశ్లిక్షత్, అనాలిఙ్గనే అశ్లిషత్।అశ్లేక్ష్యత్.

రధ- హింసాసంరాధ్యోః. సక॥ వేట్. (౪౭) రధ్యతి। ररन्ध ररन्धतुः- ररन्धिथ, ररद्ध ररन्धिव, रेद्ध्वे। रधिता, रद्धा।रधिष्यति, रत्स्यति।र द्ध्यात् (౪౬) अरधत्। अरधिष्यत्, अरत्स्यत्.

णश - अदर्शने. अक ॥ వేట్. (౪౭) నశ్యతి । ननाश नेशतुः (౩౪) नेशुः नेशिथ, ननंष्ठ नेशिव, नेश्व नेशिम, नेश्म।नशिता, नंष्टा। नशिष्यति, नङ्क्ष्यति। नश्यात् । अनशत् (౪౬) अनङ्क्ष्यत्.

తృప - ప్రీణనే. సక ॥ వేట్. తృప్యతి । తతర్ప తతృపతుః తతర్థ, తత్రప్థ - తతృపివ, తతృప్వ। తర్పితా; తర్ప్తా, త్రప్తా। తర్పిష్యతి; తర్ప్స్యతి, త్రప్స్యతి । తృప్యాత్ । (౪౪-౪౬) అత ర్పీత్; (౬౯) అతార్ప్సీత్, (౬౮) అత్రాప్సీత్; అతృపత్ (౭౩)। అతర్పిష్యత్, అతర్ప్స్యత్, అత్రప్స్యత్. ఏవందృపధాతుః.

ద్రుహ-జిఘాంసాయామ్. అక॥ వేట్. द्रुह्यति। दुद्रोह दुद्रुहतुः दुद्रोहिथ; दुद्रोग्ध, दुद्रोढ दुद्रुहिव,दुद्रुह्व।द्रोहिता; द्रोग्धा,द्रोढा।द्रोहिष्यति, द्रोक्ष्यति।द्रुह्यात्।अद्रुहत्।अद्रोहिष्यत्,अद्रोक्ष्यत्। ఏవంముహ్, స్నిహ్,స్నుహ్.

శము-ఉపశమే. అక॥ సేట్ (శ్యనిపరేదీర్ఘుః) शाम्यति।शाम्यतु।अशाम्यत्। शाम्येत् । शशाम शेमतुः शेमिथ। शमिता। शमिष्यति। शम्यात्। अशमत्। ఏవం తము, దము, శ్రము, మదీ, ఏతేతుల్యాః,

భ్రము-అనవస్థానే. అక॥ సేట్. भ्राम्यति, भ्रमतीति सार्వధాతుకే రూపద్వయమ్. లుఙి అభ్రమత్ (౪౬-౭౨) శేషం భ్వాదికవత్. (వు॥౩౭) ఏవం క్లము ధాతుర్భ్వాదిః.

క్షమూ-సహనే. సక॥ వేట్. క్షామ్యతీత్యాదిశమువత్। చక్షాసు చక్ష

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మతుః (౪-౨) చక్షుమిథ, చక్షుష్ఠ చక్షుమివ, చక్షుష్వ చక్షుమిమ చక్షుష్మ। క్షుమితా, క్షుష్తా। క్షుమిష్యతి, క్షుంస్యతి। క్షుమ్యాత్। అక్షుమత్। అక్షుమిష్యత్, అక్షుంస్యత్.

అసు-క్షేపణే. సక॥ సేట్. అస్యతి। ఆస। అసితా। అసిష్యతి। అస్యాత్। ఆస్థత్ ఆస్థతామ్ ఆస్థన్-ఆస్థాః ఆస్థతమ్ ఆస్థత-ఆస్థమ్ ఆస్థావ-మ.

యసు-ప్రయత్నే. అక॥ సేట్. సంయస్యతి, సంయసతీతివాశ్యక్. పక్షే శవ్. సమ్భిన్న ప్రాద్యుపసర్గ పూర్వశ్చేత్ శ్యనేవ - ప్రయస్యతి-అనుయస్యతి - నిర్యస్యతి। యయాస యేసతుః యేసిథ। యసితా। యస్యాత్। అయసత్। అయసిష్యత్.

లుభ-గార్ధ్న్యే. సక॥ సేట్. లుభ్యతి। లులోభ। లోభితా, లోద్ధా।లోభిష్యతి। లుభ్యాత్। అలుభత్। అలోభిష్యత్. ఏవం రుష రిష ధాతూఞ్జేయా. (వు॥౩౦)

ఇతిదివాదౌ పరస్మైపదినః.

దీపీ-దీప్తౌ. అక॥ సేట్. ఆత్మనేపదీ. దీవ్+య+తే=దీప్యతే దీప్యేతే దీప్యన్తే. ఇత్యాది సర్వమ్ ఏధవత్ (వు॥౩౬) ద్రష్టవ్యమ్। దీప్యతామ్। అదీప్యత। దీప్యేత। దిదీప్సే దిదీపాతే దిదీపిరే దిదీపిషే దిదీపాథే దిదీపిధ్వే దిదీపే దిదీపివహే- మహే। దీపితాసే। దీపిష్యతే। దీపిషీష్ట। అదీపి, అదీపిష్ట అదీపిషాతామ్ అదీపిషత- అదీపిష్ఠాః అదీపిషాథామ్ అదీపిధ్వమ్ (ధ్వమ్) అదీపిషి అదీపిష్వహి అదీపిష్మహి। అదీపిష్యత। ఏవముత్తరత్ర. [దీపీవత్.

పూరీ-ఆప్యాయనే. సక॥ సేట్. పూర్యతే। అపూరి, అపూరిష్టేత్యాది

షూఙ్-ప్రాణిప్రసవే. సక॥ వేట్. జిత్ (౧౨-౪౨-౭౮-౭౯)సూ+య+తే=సూయతే సూయేతే సూయన్తే। సూయతామ్। అసూయత। సూయేత। సుషువే సుషువాతే సుషువిరే సుషువిషే సుషువివహే। సవితాసే, సోతాసే। సవిష్యతే, సోష్యతే।సవిషీష్ట, సోషీష్ట। అసవిష్ట (౭౩) అసోష్ట ౭౪। అసవిష్యత, అసోష్యత.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దూఙ్-పరితాపే. అక॥ సేట్. (౪౦) దూయతే।దూయేతామ్। అదూయత। దూయేత। ఆర్ధధాతుకే పూజ్వత్ (వు॥౪౦) ద్రష్టవ్యమ్.

డీఙ్-విహాయసాగతౌ. సేట్ (౪౦) డీయతే। డీయేతామ్ । అడీయత। డీయేత। శేషం (వు॥౪౦) భ్వాదికడీఙ్వత్.

దీఙ్-క్షయే. అక॥ అనిట్. దీయతే॥ దిదీయే దిదీయాతే దిదీయిరే దిదీయిషే। (లుఙాదౌ ఆత్వమ్.) దాతాసే। దాస్యతే। దాసీష్ట। అదాస్త। అదాస్యత. ఏవం డుమిఙ్ మీఙ్ ధాత్వోర్లుఙాదౌ ఆత్వమ్.

ధీఙ్-ఆధారే, సక॥ అనిట్. ధీయతే। దిధ్యే దిధ్యిషే। ధేతా। ధేష్యతే। ధేషీష్ట।అధేష్ట। అధేష్యత. ఏవం రీఙ్ మిఙ్ పీఙ్ ఇత్యాదీకారాన్తాః.

లీఙ్-శ్లేషణే. అక॥అనిట్. లీయతే।లిల్యే।(లుఙాదౌవా ఆత్వమ్.)లేతా, లాతా। లేష్యతే, లాస్యతే। లేషీష్ట, లాసీష్ట। (౭౫-౭౮) అలేష్ట, అలాస్త। అలేష్యత, అలాస్యత.

ప్రీఙ్ - ప్రీతౌ. సక॥ అనిట్. ప్రీయతే । పిప్రియే పిప్రియాతే పిప్రియిరే పిప్రియిషే। శేషం ధీఙ్వత్.

ఈఙ్-గతౌ. సక॥ అనిట్. ఈయతే। అయాఞ్చక్రే- అయామ్బభూవ- అయామాస।ఏతా।ఏష్యతే।ఏషీష్ట। ఐష్ట।ఐష్యత.

మాఙ్-మానే. సక॥ అనిట్. మేయతే। (వు॥౪౦) శేషంమేఙ్వత్.

జనీ-ప్రాదుర్భావే. అక ॥ సేట్. సార్వధాతుకే ఙా, ఇత్యాజ్ఞేశః. జాయతే-జాయేతే-జాయన్తే। జాయతామ్। అజాయత। జాయేత। జఞ్ఞే- జఞ్జాతే-జఞ్జిరే- జఞ్జిషే। జనితాసే। జనిష్యతే। జనిషీష్ట। అజనిష్ట, అజని- అజనిషాతామ్- అజనిషత- అజనిష్ఠాః-అజనిషాథామ్ అజనిధ్వమ్ (ధ్వమ్)అజనిషి- అజనిష్వహి అజనిష్మహి। అజనిష్యత.

ఘద-గతౌ. సక॥అనిట్. పద్యతే। పద్యతామ్। అపద్యత। పద్యేత। పేదే పేదాతే పేదిరే పేదిషే। పత్తా। పత్స్యతే। పత్సీష్ట। అపాది, అపత్తామ్- అపత్సత- అపత్తాః- అపత్సాథామ్- అపద్ధ్వమ్- అపత్సి- అపత్స్వహి అపత్స్మహి। అపత్స్యత.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

విద-సత్తాయామ్. అక॥ అనిట్. విద్యతే। వివిదే । వేత్తా । వేత్స్యతే। విత్సీష్ట । అవిత్త అవిత్సాతామ్- అవిత్సత - అవిద్ధాః। అవేత్స్యత। ఏవంయుధ్లిశ్ యుజ్-ఖిద్ ఏతేతుల్యాః. అయమదాదౌ రుధాదౌ తుదాదౌచపఠ్యతే-సత్తాయాం విద్యతే,జ్ఞానేవేత్తి,విస్తేవిచారణే,। విన్దతే విన్దతి ప్రాప్తౌ, శ్యక్, లుక్, శ్నమ్, శే, ష్విదంక్రమాత్.

బుధ-అవగమనే. సక॥ అనిట్. బుధ్యతే।బుబుధే।బోద్ధాసే।భోత్స్యతే। భుత్సీష్ట।అబోధి,అబుద్ధ-అభుత్సాతామ్- అభుత్సత-అబుద్ధాః-అభుత్సాథామ్- అభుద్ధ్వమ్- అభుత్సి-అభుత్స్వహి। అభోత్స్యత.

మన-జ్ఞానే. సక ॥ అనిట్. నున్యతే। మేనే- మేనాతే- మేనిరే- మేనిషే। మన్తా। మంస్యతే। మంసీష్ట। అమంస్త-అమంసాతామ్। అమంస్యత.

సృజ-విసర్గే. అక ॥ అనిట్. సృజ్యతే। ససృజే- ససృజిషే। స్రష్టా। స్రక్ష్యతే। సృక్షీష్ట। అసృష్ట అసృక్షాతామ్।అస్రక్ష్యత.

(అనో)రుధ-కామే. సక॥అనిట్. ప్రాయేణఅనుపూర్వాః-అనురుధ్యతే। అనురురుధే। అనురోద్ధా। అన్వరుద్ధ। అన్వరోత్స్యత.

ఇతిదివాదౌ ఆత్మనేపదినః.

మృష-తితిక్షాయామ్. సక॥ సేట్. ఉభయపదీ. మృష్యతి మృష్యతః మృష్యన్తి- మృష్యతే మృషేతే మృషతే। మృష్యతు- మృష్యతామ్। అమృష్యత్-అమృషత।మృషేత్-త। మమర్ష -నుమృషే।మర్షితాసి-సే।మృషాత్,మర్షిషీష్ట।అమర్షీత్-అమర్షిష్ట। అమర్షిష్యత్- త.

(ఈ)శుచిర్-పూతీభావే. అక॥ సేట్. శుచ్యతి-తే। శుశోచ - శుశుచే। శోచితాసి-సే। శుచ్యాత్- శోచిషీష్ట। అశుచత్ (౫౭), అశోచీత్; అశోచిష్ట। అశోచిష్యత్- త.

ణహ-బన్ధనే. సక॥ అనిట్. (౮౦) నహ్యతి-తే। ననాహ నేహతుః నేహిథ, ననద్ధ నేహివ-మ; నేహే నేహిషే।నద్ధాసి-సే।నత్స్యతి-తే। నహ్యాత్- నత్సీష్ట।అనాత్సీత్- అనద్ధ।అనత్స్యత్-త। శేషంమృషవత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రజ్జ-రాగే. సక॥ అనిట్.(శ్యనినలోపః) రజ్యతి-తే।రజ్యతు-తామ్। అర
జ్యత్- త। రజ్యేత్-త॥ శేషం (వు॥౪౭) భ్వాదికవత్.

శప-ఆక్రోశే. సక॥అనిట్. శప్యతి-తే। శశాప శేపతుః శేపిథ, శశప్థ-
శేపే శేపిషే। శప్తాసి- సే। శప్స్యతి-తే। శప్యాత్. శప్సీష్ట। అశా
ప్సీత్-అశప్త. ఏవం శక,తప,ధాతూఞ్జేయాం. తపధాతుర్వైశ్వ్యేర్థే
వికల్పేన తజ్ శ్యనౌలభతే. అన్యదాపరస్మైపదీ-శబ్వికరణ ఇతికేచి
దాహుః. తన్మతే తప్యతే, తపతీతివిశేషః॥*॥ఇత్యుభయపదినః.

ఇతి దివాదయః.

తుద - వ్యథనే. సక ॥ అనిట్. ఉభయపదీ. తుదాదిభ్యఃశః. శస్య
(౭.వు॥టి॥) జిత్వాద్గుణోనభవతి. తుదాదౌప్రాయశః గుణంవినా
భ్వాదివదేవ రూపాణిజాయన్తే. తుద్+ అ+ తి= తుదతి తుదతః
తుదన్తి. తుదసి-తుదామి, తుదతే తుదేతే తుదన్తే. తుదసే-తుదే।
తుదతు- తుద- తుదాని, తుదతామ్ - తుదస్వ- తుదై। అతుదత్-
అతుదః- అతుదమ్, అతుదత-అతుదతాం- అతుదే।తుదేత్-తుదేః-
తుదేయమ్, తుదేత - తుదేథాం - తుదేయ। తుతోద తుతుదతుః-
తుతోదిథ; తుతుదే తుతుదాతే- తుతుదిషే। తోత్తాసి- తోత్తాసే।
తోత్స్యతి- తే । తుద్యాత్- తుత్సీష్ట । అతౌత్సీత్ అతౌత్తామ్
అతౌత్సుః, అతుత్త అతుత్సాతామ్ అతుత్సత । అతోత్స్యత్- త.

దిశ- అతిసర్జనే. సక॥ అనిట్. దిశతి- తే। దిదేశ- దిదిశే। దేష్టాసి- సే।
దేక్ష్యతి- తే। దిశ్యాత్- దిక్షీష్ట । అదిక్షత్ - త (౭౧-౭౭) అదే
ష్ట్యత్- త। శేషంతుదవత్.

భ్రస్జ- పాకే- సక. అనిట్. (ర్ా) భృజ్జతి- తే। భృజ్జత్ - తామ్।అభృ
జ్జత్- త। భృజ్జేత్-త । బభర్జ, బభ్రజ్జ బభర్జతుః, బభ్రజ్జతుః బభ
ర్జిథ, బభ్రజ్జిథ; బభర్జ్, బభ్రజ్జ బభర్జివ, బభ్రజ్జివ - బభర్జే,

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

బభ్రజ్జే బభర్జిషే, బభ్రజ్జిషె। భ్రష్టాసి-సే, భర్ష్టాసి-సే। భ్రక్ష్యతి-తే, భర్క్ష్యతి-తే। భృజ్యాత్; భర్క్షీష్ట, భ్రక్షీష్ట। అభార్క్షీత్, అభ్రాక్షీత్-అభర్ష్ట, అభ్రక్ష్ట। అభ్రక్ష్యత్-త; అభర్క్ష్యత్-త.

కృష-విలేఖనే. సక॥ అనిట్. కృషతి-తే। కృష్యాత్-కృక్షీష్ట। అక్రాక్షీత్, అకార్క్షీత్, అకృక్షత్-అకృష్ట అకృక్షాతామ్ (౭౪) శేషం భ్వాదిస్థకృషవత్ (వు॥౩౪)

ముచ్ఌ-మోక్షణే. సక ॥ అనిట్. (ముచ్, లుప్, విద్, లిప్, సిచ్, కృత్, ఖిద్, పిశ్. ఏషాం శేపరేనుమాగమః) ముఞ్చతి-తే। ముఞ్చతు-తామ్। అముఞ్చత్-త। ముఞ్చేత్-త। ముమోచ-ముమోచిథ-ముముచే ముముచిమే। మోక్తాసి-సే। మోక్ష్యతి-తే। ముచ్యాత్-ముక్షీష్ట। అముచత్-అముక్త। అమోక్ష్యత్-త। ఏవంలుమ్పతి-తే. విన్దతి-తే. లిమ్పతి-తే. సిఞ్చతి-తే. కృన్తతి. ఖిన్దతి. పింశతీత్యాదీని ముచ్ ధాతువద్ జ్ఞేయాని॥ —*ఇత్యుభయపదినః.*—

ఋచ-స్తుతౌ. సక ॥ సేట్. పరస్మైపదీ. ఋచతి ఋచతః ఋచన్తి। ఋచతు-ఋచ-ఋచాని। ఆర్చత్। ఋచేత్। ఆనర్చ-ఆనర్చిథ। అర్చితా। అర్చిష్యతి। ఋచ్యాత్। ఆర్చీత్। ఆర్చిష్యత్.

(ఓ) వ్రశ్చూ-ఛేదనే. సక ॥ వేట్. (ర్ధ) వృశ్చతి। వృశ్చతఃవృశ్చన్తి। వృశ్చతు। అవృశ్చత్। వృశ్చేత్। వవ్రశ్చ వవ్రశ్చిథ, వవ్రష్ఠ వవ్రశ్చివ, వవ్రశ్చ్వ। వ్రశ్చితా, వ్రష్టా। వ్రశ్చిష్యతి, వ్రక్ష్యతి। వృశ్చ్యాత్। అవ్రశ్చీత్, అవ్రాక్షీత్। అవ్రశ్చిష్యత్, అవ్రక్ష్యత్.

వ్యచ-వ్యాజీకరణే. అక॥ సేట్. (ర్ధ) విచతి। విచతు। అవిచత్। విచేత్। వివ్యాచ వివిచతుః। వ్యచితా। వ్యచిష్యతి। విచ్యాత్। అవ్యాచీత్, అవ్యచీత్। అవ్యచిష్యత్.

తృప-తృమ్ఫ-తృప్తౌ. సక॥ సేట్. తృపతి-తతర్ప-తర్పితా-తృప్స్యాత్ అతర్పీత్-అతర్పిష్యత్; తృమ్ఫతి-తతృమ్ఫ-తృమ్ఫితా-తృమ్ఫ్యాత్ అతృమ్ఫీత్. ఏవం తుమ్పాదయః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౯౦.—కుటాదిభ్యర్గ పరే ఞిత్ ణిద్ భిన్నాగ్ ప్రత్యయాఃజితస్స్యుఃజిత్వాద్గుణవృద్ధీ నస్తః. ఉ॥ కుటితా- కుటితుమ్, స్ఫుటితా- స్ఫుటితుమిత్యాదయర్గ కుట్ ధాత్వన్తాబోధ్యాఃకుట-కౌటిల్యే. అక॥ సేట్. కుటతి। చుకోట-చుకుటిథ। కుటితా। కుటిష్యతి।కుట్యాత్।అకుటీత్।అకుటిష్యత్. ఏవంకుచ,గుజ,డిపాదయఃత్రుట-ఛేదనే. సక॥ సేట్. త్రుట్యతి, త్రుటతి। త్రుట్యతు, త్రుటతు। అత్రుట్యత్, అత్రుటత్। త్రుట్యేత్, త్రుటేత్। తుత్రోట-తుత్రుటిథేత్యాది కుటధాతువత్.

ధూ-విధూననే. సక॥ సేట్. ధువతి। ధువతు। అధువత్। ధువేత్। దుధావ। ధువితా। ధువిష్యతి। ధూయాత్। అధువీత్। అధువిష్యత్. ఏవం నూ గు ధ్రు ఇత్యాదయఃధి-ధారణే. సక॥అనిట్. ధియతి ధియతఃధియన్తి। ధియతు। అధియత్। ధియేత్। దిధాయ-దిధ్యతుఃధేతా। ధేష్యతి। ధీయాత్।అధైషీత్। అధేష్యత్. ఏవ మికారాన్తాఃరి, క్షి, పి, ఇత్యాదయఃషూ-ప్రేరణే. సక॥ సేట్. సువతి (౭౮-౭౯) విషువతి। సుషావ। సవితా। సవిష్యతి। సూయాత్। అసావీత్. శేషం ధూవత్.

కృ-విక్షేపే. సక॥ సేట్. (ఋకారాన్తానాంధాతూనామికారఃకిరతి కిరతఃకిరన్తి।కిరతు।అకిరత్।కిరేత్।చకార చకరతుఃకరితా, కరీతా। కరిష్యతి, కరీష్యతి। కీర్యాత్। అకారీత్। అకరి (రీ) ష్యత్.

గృ-నిగరణే.సక॥ సేట్. (అచిపరేవా లత్వమ్) గిరతి, గిలతి। జగార, జగాల।గరితా, గరీతా; గలితా, గలీతా।గీర్యాత్ శేషంకృవత్.

ప్రచ్ఛ-జ్ఞీప్సాయామ్. సక॥ అనిట్. (ఋ) పృచ్ఛతి। పృచ్ఛతు। అపృచ్ఛత్। పృచ్ఛేత్। పప్రచ్ఛ - పప్రచ్ఛిథ, పప్రష్ఠ। ప్రష్టా। ప్రక్ష్యతి। పృచ్ఛ్యాత్। అప్రాక్షీత్ అప్రాష్టామ్ అప్రాక్షుఃఅప్రక్ష్యత్.

సృజ-విసర్గే. సక॥ అనిట్. సృజతి ; ససర్జ ససృజతుఃససర్జిథ, సస్రష్ఠ ససృజివ। స్రష్టా। స్రక్ష్యతి। సృజ్యాత్। అస్రాక్షీత్। అస్రక్ష్యత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(టు) మజ్జో-శుద్ధౌ. అక॥ అనిట్. మజ్జతి మజ్జతః మజ్జన్తి।మజ్జతు। అమజ్జత్। మజ్జేత్। మమజ్జ మమజ్జిథ, మమజ్ఢ్వ। మజ్ఢ్వా । మజ్ఢ్యతి। మజ్జ్యాత్।అమాజ్ఢీత్ అమాజ్ఢ్వామ్ అమాజ్ఢుః।అమజ్ఢ్యత్.

స్పృశ-సంస్పర్శనే. సక॥ అనిట్. స్పృశతి। పస్పర్శ- పస్పర్శిథ-పస్పృశివ । స్పృష్టా, స్పర్ష్టా । స్పృక్ష్యతి, స్పర్క్ష్యతి । స్పృశ్యాత్। అస్పృక్షీత్, అస్పార్క్షీత్; అస్పృక్షత్. ఏవం మృశ ధాతుః.

కృతీ-ఛేదనే. సక॥ సేట్. కృన్తతీతిమచ్ఛవత్।చకర్త। కర్తితా। కర్తిష్యతి, కర్త్స్యతి। కృత్యాత్।అకర్తీత్।అకర్తిష్యత్, అకర్త్స్యత్। ఏవం చృతీధాతోరార్ధధాతుకరూపాణి. * ఇతిపరస్మైపదినః. *

(ఓ) విజీ-భయచలనయోః. అక॥ సక॥ సేట్. ఆత్మనేపదీ. (ఇడాగమస్థలే నగుణః) ప్రాయేణాయముత్పూర్వః. ఉద్విజతే।ఉద్విజతామ్। ఉదవిజత। ఉద్విజేత। ఉద్విజేత। ఉద్విజీ। ఉద్విజితాసే। ఉద్విజిష్యతే। ఉద్విజిషీష్ట। ఉదవిజిష్ట। ఉదవిజిష్యత। శేషమేధవత్.

(ఓ) లజ్జీ-వ్రీడాయామ్. అక॥ సేట్. లజ్జతే। లజ్జతామ్।అలజ్జత। లజ్జేత। లలజ్జే। లజ్జితాసే। లజ్జిష్యతే। అలజ్జిష్ట। శేషమేధవత్.

కుజ్-శబ్దే. అక॥ అనిట్. కుటాదిః ౯౦॥ కువతే చుకువే। కుతా। కుష్యతే। కుషీష్ట । అకుత (౭౫) । అకుష్యత। కూజ్ ధాతుస్సెట్. కువితా। కువిష్యతే। కువిషీష్ట। అకువిష్టేతివిశేషః.

ధృజ్-అవస్థానే. సక॥ అనిట్. ధ్రియతే। ధ్రియతామ్। అధ్రియత। ధ్రియేత। దధ్రే- దధ్రిషే। ధర్తా। ధరిష్యతే। ధృషీష్ట। అధృత (౭౫) । అధరిష్యత.ఏవంపృజ్,దృజ్,మృజ్।మృజ్ ధాతోర్లిటిలుటిలృటిలృజిచ పరస్మైపదమన్యత్రాత్మనేపదమితిజ్ఞేయమ్. మమార- మమర్థ-మమ్రివ। మర్తాసి। మరిష్యతి। అమరిష్యత్. ఇతివిశేషః శేషంధృజ్వత్.

ఇతి తుదాదయః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథ చురాదయః.

చుర-స్తేయే. సక॥ సేట్. ఉభయపదీ. చురాదిభ్యః స్వార్థేణిచ్. ణి, ఇత్యవశిష్యతే. చుర్+ఇ=గుణేచోరి ఇత్యస్య (౯౨) ధాతుత్వాల్ల డాదయః. చోరి+అ+ తి= గుణాయాదేశయోర్ల కృతయోః చోరయతి చోరయతః చోరయన్తి, చోరయతే చోరయేతే చోరయన్తే, చోరయతు, చోరయతాత్ చోరయతామ్ చోరయన్తు- చోరయ- చోరయాని; చోరయతామ్ చోరయేతామ్ చోరయన్తామ్, చోరయస్వ- చోరయై. అచోరయత్, అచోరయత. చోరయేత్, చోరయేత. చోరయాఞ్చకార, చోరయాఞ్చక్రే, చోరయామ్బభూవ, చోరయామాస. చోరయితాసి-సే; చోరయిష్యతి-తే. చోర్యాత్, చోరయిషీష్ట. అచూచురత్ (౭౨) అచూచురతామ్ అచూచురన్, అచూచురత (౭౬) అచూచురేతామ్ అచూచురన్త. అచోరయిష్యత్-త. ఏవం చురాదౌ ణిజన్తప్రకరణేచ రూపాణ్యూహ్యాని. లఞాదౌ తత్ర తత్ర విశేష ఉచ్యతే.

చితి-స్మృత్యామ్. చిన్తయతి- తే. చిన్తయామాస. చిన్తయితా. అచిచిన్తత్-త. శేషం చురవత్. ఇకారేత్సంజ్ఞకధాతుషణిచో వై కల్పికత్వ జ్ఞాపనాత్ చిన్తతి-చిన్త్యాత్- అచిన్తీత్. ఇతిభ్వాదివద్రూపాణిజాయన్తే. చురాదయ స్సర్వేపి పాఠికణిచ ఇతికేచిత్. తన్మతే చోరతీత్యాది. [నుడి భదీత్యాదయః.

ఖడి-భేదనే. ఖణ్డయతి- తే. అచఖణ్డత్-త. పక్షే-ఖణ్డతి-అఖణ్డీత్. ఏవం పడి

పీడ-అవగాహనే. పీడయతి- తే. అపీపిడత్-త, అపిపీడత్-త.

ప్రథ-ప్రఖ్యానే. ప్రాథయతి- తే. అపప్రథత్-త. శేషంచురవత్.

పృధ-ప్రక్షేపే. పర్ధయతి- తే. అపపర్ధత్-త, అపీపృధత్-త. ఏవమ్ ఋకారోపధానాం ధాతూనాం రూపాణి.

జ్ఞప-జ్ఞానే జ్ఞాపనేచ. జ్ఞపయతి- తే. అజిజ్ఞపత్-త. ఏవం యమ-యమయతి, చహ (ప)-చహ (ప)యతి, రహ. రహయతి, బల. బలయతి. అయీయమత్, అచీచహదిత్యాది.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిఞ్-చయనే. చపయతి-తే, చయయతి-తే। అచీచపత్-త, అచీచయత్-త। ణిజభావపక్షే-చయతి-చయతే ఇత్యాది.

కృత-సంశబ్దనే. (౮౬) కీర్తయతి-తే। కీర్తయాఞ్చకార-చక్రే। అచికీర్తత్-త, అచీకృతత్-త। ఏవమ్యాకారోపధా ధాతవః.

ధూఞ్-కమ్పనే (ణిచినుగాగమః) ధూనయతి।ధూనయాఞ్చకార। అధూనత్। పక్షేఽవయతి, ధవతి - ధవతే. అయంస్వాదౌక్ర్యాదౌ తుదాదౌచపఠ్యతే.ఉక్తఞ్చ కవిరహస్యే—ధూనోతిచమ్పకవనాని ధునోత్యశోకం, చూతం ధునాతి, ధువతి స్ఫుటితాతిముక్తమ్॥ వాయుర్విధూనయతి ధావయతీహ రేణూన్యత్రాననే ధవతి చన్దనమఞ్జరీశ్చ॥ ఏవం ప్రీఞ్-ప్రీణయతి-తే। అపిప్రీణత్-తః ప్రాయయతి, ప్రయతి,ప్రయతే ఇత్యాది. * ఇత్యుభయపదినః. *

కథ-వాక్యప్రబన్ధే. పరస్మైపదీ. అదన్తః. కథయతి।కథయామాస। అచకథత్। ఏవం వరరహస్తనగదరచాదయ అదన్తాధాతవః.

గణ-సఙ్ఖ్యానే. గణయతి। అజీగణత్, అజగణత్. ఇతివిశేషః.

సూచ-పైశున్యే.సూచయతి।అసుసూచత్(అపోపదేశత్వాన్నషత్వమ్)

నివాస-ఆచ్ఛాదనే. నివాసయతి। అన్వనివాసత్.

ఊన-పరిహాణే. ఊనయతి। ఔనినత్। మాభవానూనినత్ (౨౪- ౨౫)

స్తైన-చౌర్యే. స్తైనయతి। అతిస్తైనత్ (౨౬ - ౨౭)

యుజ - సంయమనే. యుజధాతుమారభ్య ధృషధాతు పర్యన్తం విద్యమానా ధాతవః విభాషితణిచః. తేన-యోజయతి, యోజతి। యోజయామాస,యుయోజ।అయూయుజత్, అయూజీత్।ఇత్యాది రూపాణిజ్ఞేయాని. ఏవం వృచ అర్చ సహాదయః.

—* ఇతి పరస్మైపదినః. *—

చిత-సఞ్చేతనే. ఆత్మనేపదీ. చేతయతే। చేతయాఞ్చక్రే-ఆస-బభూవ। చేతయిష్యతే। అచిచేతత.

దామృ-దానే. దామయతే। అదదామత. ఏవమ్ ఋదితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

दंश-दंशनें. दंशयते। अददंशत। इदित्त्वात्पक्षे दंशतीत्यादि.
गृ॒ - विज्ञानें. गारयते। गारयाञ्चक्रे। अजीगरत.
विद - चेतनाख्यान निवासनेषु। वेदयते। अवीविदत. (वृ॥ ५४)
भू॒- प्राप्तौ. आधृषीयः. भावयते। अबीभवत। भवते॒ णिच्
सन्नियोगे नैवात्मनेपदं नान्यत्रेत्येके - तन्मतेभवतीत्येव.
पद-गतौ. अदन्तः. पदयते। अपपदत ॥ एवम् अर्थ- अर्थयते।
आर्तथत॥सत्र-सत्रयते।असिसत्रत.एवं शूर वीर गर्वादयः.

इति चुरादयः.

इति प्रथमावलिस्समाप्ता.

अद-भक्षणे. सक॥ अनिट्. परस्मैपदी. (१) अदादिभ्यः पर स्य
शपोलुक् (अदर्शनम्) भूधातावि व (वृ॥ ७८) प्रत्ययाव
स्संयोज्याः-विशेषस्तूच्यते.

	लटि. (सार्वधातुकरूपाणि.)		लोटि
प्र॥	अत्ति अत्तः अदन्ति	अत्तु,अत्तात्	अत्ताम् अदन्तु
म॥	अत्सि अत्थः अत्थ	अद्धि, अत्तात्	अत्तम् अत्त
उ॥	अद्मि अद्वः अद्मः	अदानि	अदाव अदाम

लजे (७३)			विधिलिजे (५०)		
आदत्	आत्ताम्	आदन्	अद्यात्	अद्याताम्	अद्युः
आदः	आत्तम्	आत्त	अद्याः	अद्यातम्	अद्यात
आदम्	आद्व	आद्म	अद्याम्	अद्याव	अद्याम

लिटि. (आर्धधातुकरूपाणि) लिटि रूपान्तरम्.

जघास	जक्षतुः	जक्षुः	आद	आदतुः	आदुः
जघसिथ	जक्षथुः	जक्ष	आदिथ(९९)	आदथुः	आद
जघास	जक्षिव	जक्षिम	आद	आदिव	आदिम

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లుటి.			లృటి.		
అత్తా	అత్తారౌ	అత్తారః	అత్స్యతి	అత్స్యతః	అత్స్యన్తి
అత్తాసి	అత్తాస్థః	అత్తాస్థ	ఆశీర్లిఙి.		
అత్తాస్మి	అత్తాస్వః	అత్తాస్మః	అద్యాత్	అద్యాస్తామ్	అద్యాసుః

లుఙి-అఘసత్ అఘసతామ్ అఘసన్. (౭౨) లృఙి-అత్స్యత్.

హన - హింసాగత్యోః. సక॥ అనిట్. హన్తి హతః ఘ్నన్తి-హంసి హథః హథ - హన్మి హన్వః హన్మః। హన్తు, హతాత్ హతామ్ ఘ్నన్తు-జహి, హతాత్ హతం హత-హనాని హనావ హనామ। అహన్ అహతామ్ అఘ్నన్-అహన్ అహతమ్ అహత- అహనమ్ అహన్వ అహన్మ। హన్యాత్ హన్యాతామ్ హన్యుః। జఘాన జఘ్నతుః జఘ్నుః జఘనిథ, జఘన్థ జఘ్నథుః జఘ్న-జఘాన, జఘన జఘ్నివ-మ। హన్తా హన్తారౌ హన్తారః హన్తాసి। హనిష్యతి (౪౭) హనిష్యతః హనిష్యన్తి। (ఆశీర్లిఙిలుఙిచవధాజేశః.) వధ్యాత్ వధ్యాస్తామ్ వధ్యాసుః। అవధీత్ అవధిష్టామ్ (౬౭) అవధిషుః। అహనిష్యత్. శేషమ్ అదధాతువత్.

ణు- స్తుతౌ. సక॥ సేట్. (౪౦-౯౦) నౌతి నుతః నువన్తి- నౌషి నుథః నుథ- నౌమి నువః నుమః। నౌతు, నుతాత్ నుతామ్ నువన్తు-నుహి, నుతాత్ నుతం నుత- నవాని నవావ నవామ। అనౌత్ అనుతామ్ అనువన్ - అనౌః అనుతమ్ అనుత - అనవమ్ అనువ అనుమ। నుయాత్ నుయాతామ్ నుయుః। నునావ నునువతుః నునువుః నునవిథ। నవితా। నవిష్యతి। నూయాత్ నూయాస్తామ్ నూయాసుః। అనావీత్ అనావిష్టామ్ అనావిషుః। అనవిష్యత్. ఏవంయ, ఙు, ష్ణు, ష్ణ, రు, తు, స్ను, ధాతవః. రుతుస్తూనాంవిశేషఃప్రదర్శ్యతే.

రు- శబ్దే. అక॥ సేట్. రౌతి రుతః రువన్తీత్యాదిసర్వంనువత్. విశేషస్తు రవీతి రువీతః రువన్తి-రవీషి రువీథః రువీథ-రవీమి రువీవః రువీమః। రవీతు, రువీతాత్ రువీతామ్ రువన్తు- రువీహి, రువీతాత్ రువీతం

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రువీత। అరవీత్ అరువీతామ్ అరువన్ - అరవీః అరువీతమ్ అరువీత- అరవమ్ అరువీవ- మ। రువీయాత్ రువీయాతామ్ రువీయుః శేషంనువత్-ఏవం తు, స్తు ధాత్వో ర్నువత్ రువచ్చరూపాణ్యూహ్యాన్యని. అనడోరనిట్కత్వాత్ (౪౧) తోతా- తోష్యతి, స్తోతా- స్తోష్యతి। ఇత్యాదివిశేషశ్చబోధ్యః.

ఇణ్- గతౌ- సక॥ అనిట్. ఏతి ఇతః యన్తి- ఏషి ఇథః ఇథ-ఏమి ఇవః ఇమః। ఏతు, ఇతాత్ ఇతామ్ యన్తు- ఇహి, ఇతాత్ ఇతమ్ ఇత- అయాని అయావ అయామ। ఐత్ ఐతామ్ ఆయన్- ఐః ఐతమ్ ఐత- ఆయమ్ ఐవ ఐమ। ఇయాత్ ఇయాతామ్ ఇయుః- ఇయాః ఇయాతమ్ ఇయాత - ఇయామ్ ఇయావ- మ । ఇయాయ ఈయతుః ఈయుః- ఇయయిథ, ఇయేథ ఈయథుః ఈయ- ఇయాయ, ఇయయ ఈయివ- మ। ఏతా- ఏతాసి- ఏతాస్మి। ఏష్యతి ఏష్యతః ఏష్యన్తి। ఈయాత్ ఈయాస్తామ్ ఈయాసుః । లుఙి (౫౯-౭౦) అగాత్- అగాతామ్ అగుః। ఐష్యత్। ఏవమ్ ఇక్ ధాతుః.

వీ- గత్యాదిషు. అనిట్. వేతి వీతః వియన్తి- వేషి- వేమి । వేతు-వీహి వయాని। అవైట్ అవీతామ్ అవియన్, (అవ్యన్) అవేః-అవేయమ్। వీయాత్ ।వివాయ।అవైషీత్ ।శేషమిణ్వత్ ఏవమీధాతురపి (వు॥౩౫)

యా- ప్రాపణే. అనిట్. యాతి యాతః యాన్తి - యాసి - యామి। యాతు, యాతాత్ యాతామ్ యాన్తు- యాహి - అయాని। అయాత్ అయాతామ్ అయుః, అయాట్- అయాః - అయామ్। యాయాత్। ఆర్ధధాతుకె (వు॥౩౧) కైవత్. యయా। యాతా। యాస్యతి। యాయాత్ యాయాస్తామ్। అయాసీత్ (౬౯) అయాస్యత్. ఏవంవా, భా, లా, రా,పా, స్నా ఇత్యాదయఆకారాన్తాః.

వచ-పరిభాషణే. అనిట్. వక్తి వక్తః (అయమన్తాదేశస్థలే నప్రయుజ్యతే.అస్యబహువచనప్రయోగోనేతిశేచిత్) వక్తు-వక్ష్మి-వచాని।అవక్- అవచమ్। వచ్యాత్ (౮౯) ఉవాచ। వక్తా। వక్ష్యతి। ఉచ్యాత్। అవోచత్ । అవక్ష్యత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

విద- జ్ఞానే. సక॥ సేట్॥ (లటి,లోటి,లిటిచరూపద్వయమ్) లటి- వేద విదతుః విదుః- వేత్థ విదథుః విద - వేద విద్వవిద్మ; వేత్తి విత్తః విదన్తి- వేత్సి విత్థః విత్థ-వేద్మి విద్వః విద్మః। లోటి - విదాఞ్కరోతు, విదాఞ్కురుతాత్ విదాఞ్కురుతామ్ విదాఞ్కుర్వన్తు- విదాఞ్కురు, తాత్ విదాఞ్కురుతం విదాఞ్కురుత - విదాఞ్కరవాణి విదాఞ్కరవావ - మ; వేత్తు, విత్తాత్ విత్తాం విదన్తు- విద్ధి, విత్తాత్ విత్తం విత్త- వేదాని వేదావ వేదామ। లజి- అవేత్ అవిత్తామ్ అవిదుః- అవేః, అవేత్ అవిత్తమ్ అవిత్త - అవేదమ్ అవిద్వ- ద్మ। విద్యాత్ విద్యాతామ్। లిటి- వివేద వివిదతుః వివేదిథ; (3-౨-33) విదాఞ్చకార- బభూవ- ఆస। వేదితా। వేదిష్యతి।విద్యాత్ విద్యాస్తామ్। అవేదీత్ (౬౭) అవేదిష్యత్.

అస-భువి. అక॥ సేట్. (ఆర్ధధాతుకే ఽభూ, ఇత్యాదేశః) అస్తి స్తః సన్తి- అసి స్థః స్థ- అస్మి స్వః స్మః। అస్తు, స్తాత్ స్తామ్ సన్తు- ఏధి, స్తాత్ స్తమ్ స్త- అసాని అసావ- మ। ఆసీత్ ఆస్తామ్ ఆసన్-ఆసీః ఆస్తమ్ ఆస్త- ఆసమ్ ఆస్వ ఆస్మ। స్యాత్ స్యాతామ్ స్యుః- స్యాః స్యాతమ్ స్యాత- స్యామ్ స్యావ స్యామ। (వు॥౧౯) బభూవ। భవితా। భవిష్యతి। భూయాత్ ।అభూత్ ।అభవిష్యత్.

మృజూ- శుద్ధౌ - సక ॥ వేట్. (హలాదౌశితివృద్ధిఃకిఙ్జిత్యజాదౌవా) మార్ష్టి మృష్టః మృజన్తి, మార్జన్తి- మార్ష్టి మృష్ఠః మృష్ఠ - మార్ష్మి మృజ్వః మృజ్మః। మార్ష్టు- మృడ్ఢి - మార్జాని । అమార్ట్ అమృష్టామ్ అమార్జన్-అమార్ట్-అమార్జమ్। మృజ్యాత్ మృజ్యాతామ్।మమార్జ మమృజతుః, మమార్జతుః-మమార్జిథ,మమార్ష్ఠ।మార్జితా, మార్ష్టా। మార్జిష్యతి, మార్క్ష్యతి । మృజ్యాత్ మృజ్యాస్తామ్ । అమార్జీత్, (౬౭-౬౮) అమార్క్షీత్। అమార్జిష్యత్, అమార్క్ష్యత్.

రుదిర్ - అశ్రువిమోచనే. అక॥ సేట్. (రుద్, స్వప్, శ్వస్, అన్, జక్ష్. ఏభ్యస్ పరవలాదిసార్వధాతుకస్యాపి ఇడాగమః) రోదితి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రుదితః రుదన్తి- రోదిషి రుదిథః రుదిథ - రోదిమి రుదివః రుదిమః। రోదితు, రుదితాత్- రుదితామ్ రుదన్తు- రుదిహి, రుదితాత్- రోదాని రోదావ- మ। అరోదీత్, అరోదత్ అరుదితామ్ అరుదన్- అరోదీః, అరోదః అరుదితమ్ అరుదిత- అరోదమ్ అరుదివ - మ। రుద్యాత్ రుద్యాతామ్। రురోద రురుదతుః- రురోదిథ।రోదితా। రోదిష్యతి। రుచ్యాత్ రుచ్యాస్తామ్। అరుదత్ (౫౭), అరోదీత్। అరోదిష్యత్. ఏవం స్వపాదయః.

(౫) ష్వప్ - శయే. అక॥ అనిట్. (౭౮-౭౯-౮౦) స్వపితి । స్వపితు। అస్వపీత్, అస్వపత్। స్వప్యాత్। సుష్వాప సుషుపతుః-సుష్వపిథ, సుష్వప్థ- సుషుపివ-మ। స్వప్తా। స్వప్స్యతి। సుప్యాత్।అస్వాప్సీత్। అస్వప్స్యత్. శేషం రుదిర్వత్.

శ్వస- ప్రాణనే. సేట్. శ్వసితి। శశ్వాస। శ్వసితా।అశ్వసీత్ (౬౬).

అన- ప్రాణనే.అనితి-ప్రాణితి। ఆనీత్,ఆనత్।ఆన।అనితా।ఆనీత్(౬౭).

జక్ష- భక్షహసనయోః. సేట్. జక్షితి. జక్షితః జక్షతి।జక్షితు-జక్షిహి। అజక్షీత్, అజక్షత్ అజక్షితామ్ అజక్షుః। జక్ష్యాత్। జక్షితా। అజక్షీత్।అజక్షిష్యత్. శేషంరుదివత్.

జాగృ- నిద్రాక్షయే. అక॥ సేట్. జాగర్తి జాగృతః జాగ్రతి- జాగర్షి జాగృథః జాగృథ- జాగర్మి జాగృవః - మః । జాగర్తు- జాగృహి- జాగరాణి। అజాగః అజాగృతామ్ అజాగరుః- అజాగరీ- అజాగరమ్। జాగృయాత్। (౩౨-౩౩) జాగరాఞ్చకార, బభూవ, ఆస; జజాగార జజాగరతుః । జాగరితా । జాగరిష్యతి । జాగర్యాత్। (౬౬-౬౭) అజాగరీత్। అజాగరిష్యత్.

దరిద్రా- దుర్గతౌ. అక॥ సేట్. దరిద్రాతి దరిద్రితః దరిద్రతి- దరిద్రాసి- మి।దరిద్రాతు, దరిద్రితాత్ దరిద్రిహి-దరిద్రాణి। అదరిద్రాత్ అదరిద్రితామ్ అదరిద్రుః। దరిద్రియాత్। (౩౧) దరిద్రాఞ్చకార, మతా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

స్తరే- దదరిద్రౌ దదరిద్రతుః। దరిద్రితా। దరిద్రిష్యతి। దరిద్ర్యాత్। అదరిద్రీత్, (౬౭-౬౯) అదరిద్రాసీత్। అదరిద్రిష్యత్.

చకాస్ృ- దీప్తౌ. అక॥ సేట్. చకాస్తి చకాస్తః చకాసతి - చకాస్సి- చకాస్మి। చకాస్తు - చకాద్ధి, చకాధి. చకాసాని। అచకాత్ (ద్) అచకాస్తామ్ అచకాసుః- అచకాః, అచకాత్। చకాస్యాత్। చకాసాఞ్చకార (౩౧)। చకాసితా। చకాసిష్యతి। అచకాసీత్.

శాసు- అనుశిష్టౌ. సక॥ సేట్. శాస్తి శిష్టః శాసతి- శాస్సి శిష్ఠః శిష్ఠ- శాస్మి శిష్వః శిష్మః। శాస్తు, శిష్టాత్ శిష్టాం శాసతు - శాధి- శాసాని। అశాత్ అశిష్టామ్ అశాసుః - అశాః, అశాత్ - అశాసమ్। శిష్యాత్। శశాస శశాసతుః। శాసితా। శాసిష్యతి। అశిషత్ ౫౬। అశాసిష్యత్॥ * ఇతిపరస్మైపదినః. *

ఆస-ఉపవేశనే. అక॥ సేట్. * ఆత్మనేపదీ. ఆస్తే ఆసాతే ఆసతే- ఆస్సే ఆసాథే ఆధ్వే- ఆసే ఆస్వహే ఆస్మహే। ఆస్తామ్- ఆస్వ ఆసాథామ్ ఆధ్వమ్ - ఆస్తై। ఆస్త। ఆసీత ఆసీయాతామ్। ఆసాఞ్చక్రే (౩౧)। ఆసితా। ఆసిష్యతే। ఆసిషీష్ట। ఆసిష్ట। ఆసిష్యత. ఏవంవసాదయః. ణిజధాతోః- నిక్ష్వే-నిజ్ క్షే-నిక్ష్ జే-ఇత్యాది.

శీఙ్-స్వప్నే. అక॥ సేట్. (సర్వత్రగుణః) శేతే శయాతే శేరతే-శేషే శయాథే శేధ్వే- శయే శేవహే శేమహే। శేతాం శయాతాం శేరతాం శేష్వ-శయై। అశేత- అశేథాః- అశయి। శయీత- శయీథాః- శయీయ। శేష్యే। శయితా। శయిష్యతే। శయిషీష్ట। అశయిష్ట। అశయిష్యత.

---

* లటి-తే ఆతే ఆతే-సే ఆథే ధ్వే-ఏ వహే మహే। లోటి- తామ్ ఆతామ్ అతామ్- స్వ ఆథామ్ ధ్వమ్-ఐ ఆవహై ఆమహై।లఙి-త ఆతామ్ ఆత-థాః ఆథామ్ ధ్వమ్-ఇ వహి మహి। విధిలిఙాదౌ (పు॥౩౭) భ్వాదౌ ఏధ ధాతా ఏవప్రత్యయా స్సంయోజ్యాః. ఏవమేవ అదాదౌ, జుహోత్యాదౌ, స్వాదౌ, రుధాదౌ, తనాదౌ, క్ర్యాదౌ చ ఆత్మనేపదిషు ప్రత్యయరూపాణి యోజనీయాని.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఈడ-స్తుతౌ. సక॥ సేట్. ఈట్టే ఈడాతే ఈడతే - ఈడిషే ఈడాథే ఈడిధ్వే-ఈడే ఈడ్వహే ఈడ్మహే। ఈట్టామ్ - ఈడిష్వ- ఈడైై। ఐట్ట-ఐడ్ధ్వమ్। ఈడీత। ఈడాఞ్చక్రే। ఈడితా।ఈడిష్యతే।ఈడిషీష్ట। ఐడిష్ట। ఐడిష్యత. ఏవమీశ్-ఈష్టే- ఈశిషే- ఈశిధ్వేఇత్యాది.

షూఙ్-ప్రాణిగర్భవిమోచనే. సక ॥ వేట్. సూతే సువాతే సువతే. సూషే-సువే। సూతామ్-సూష్వ- సువై। అసూత। సువీత।సుషువే। సవితా, సోతా। ఇత్యాది శేషం ధైవాదికషూఙ్వత్. (వు॥౫౨)

ఇఙ్-అధ్యయనే. సక॥ అనిట్. నిత్యమధిపూర్వః. అధీతే అధీయాతే అధీయతే- అధీషే అధీయాథే అధీధ్వే-అధీయే అధీవహే- మహే। అధీతామ్- అధీష్వ-అధ్యయై। అధైైత అధైైయాతామ్ అధైైయత - అధైైథాః- అధైైయి । అధీయీత అధీయీయాతామ్ అధీయీరన్- అధీయీయ। అధిజగే అధిజగాతే అధిజగిరే- అధిజగిషే। అధ్యేతా। అధ్యేష్యతే। అధ్యేషీష్ట। అధైైష్ట, అధ్యగీష్ట (౭౫) అధ్యగీష్యత, అధైైష్యత.

చక్షిఙ్-వ్యక్తాయాంవాచి. సక ॥ సేట్. (ఆర్ధధాతుకేఖ్యాఖ్యాఙ్ఞేశః. లిటివా। భాష్యకారమతేఖ్యాఙ్ఞేశః) చష్టే చక్షాతే చక్షతే- చక్షే చక్షాథే చడ్ఢ్వే- చక్షే చక్ష్వహే చక్ష్మహే। చష్టామ్-చక్ష్వ-చక్ష్వై। అచష్ట। చక్షీత। చఖ్యౌ, చఖ్యేః చచక్షే। ఖ్యాతాసి-సే। ఖ్యాస్యతి-తే। ఖ్యాయాత్, ఖ్యేయాత్; ఖ్యాసీష్ట। అఖ్యత్, అఖ్యత; అక్ష్ణాసీత్, అక్ష్ణాస్త. వర్జనార్థేసమచక్షీష్ట। అఖ్యాస్యత్-త। భాష్యకారమతేక్ష్ణాలేత్యాదిజ్ఞేయమ్. * ఇత్యాత్మనేపదినః. *

ద్విష- అప్రీతౌ. సక॥అనిట్. స్వరితేత్. ఉభయపదీ. ద్వేష్టి ద్విష్టః ద్విషన్తి- ద్వేక్షి - ద్వేష్మి; ద్విష్టే ద్విషాతే ద్విషతే- ద్విక్షే - ద్విషే। ద్వేష్టు, ద్విష్టాత్ ద్విష్టామ్ ద్విషన్తు- ద్విడ్ఢి - ద్వేషాణి; ద్విష్టామ్- ద్విడ్ఢ్వ- ద్వేషై।అద్వేట్ అద్విష్టామ్ అద్విషుః, అద్విషత్-అద్వేట్ అద్వేషమ్; అద్విష్ట-అద్విష్టాంః- అద్విషి। ద్విష్యాత్ ద్విష్యాస్తామ్;

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ద్విషీత ద్విషీయాతామ్। దిద్వేషః దిద్విషే। ద్వేష్టాసి-సే।ద్వేక్ష్యతి-తే। ద్విష్యాత్ ద్విష్యాస్తామ్; ద్విక్షీష్ట ద్విక్షీయాస్తామ్। అదిద్విక్షత్-త (౭౧-౭౭)। అద్వేక్ష్యత్-త.

దుహ-ప్రపూరణే. ద్విక॥ అనిట్. దోగ్ధి దుగ్ధః దుహన్తి-ధోక్షి-ధోఢ్వమ్ దుహ్వాః; దుగ్ధే దుహాతే దుహతే- ధుక్షే- ధుగ్ధ్వే- దుహే। దోగ్ధు, దుగ్ధాత్ దుగ్ధాం దుహన్తు-దుగ్ధి-ధోఢమ్; దుగ్ధాం-ధుక్ష్వ-ధోగ్ధ్వమ్। అధోక్ అదుగ్ధామ్ అదుహన్-అధోక్- అదోహమ్; అదుగ్ధ-అధుగ్ధాః-అధుగ్ధ్వమ్- అదుహి। దుహ్యాత్; దుహీత। దుదోహ; దుదుహే। దోగ్ధాసి,సే। ధోక్ష్యతి,తే। దుహ్యత్, ధుక్షీష్ట। అధుక్షత్ (౭౧); అదుగ్ధ, అధుక్షత అధుక్షాతామ్ అధుక్షన్త-అదుగ్ధాః, అధుక్షథాః అధుక్షాథామ్ అధుగ్ధ్వమ్, అధుగ్ధ్వమ్-అధుక్షి అధుక్షావహి, అదుహ్వాహి అధుక్షామహి।అధోక్ష్యత్-త. ఏవం దిహ్.

లిహ-ఆస్వాదనే. సక॥అనిట్. లేఢి లీఢః లిహన్తి-లేక్షి లీఢః లీఢ-లేఢ్వమ్ లిహ్వాః లిహ్మః; లీక్షే లిహాతే లిహతే- లీక్షే లిహాథే లీఢ్వే. లిహే లిహ్వహే లిహ్మహే। లేధు- లీఢి- లేహాని; లీక్షామ్- లిగ్ధ్వ-లేఢ్వమ్। అలేట్; అలీఢ। లిహ్యాత్, లిహీత। లిలేహ; లిలిహే। లేక్షాసి-సే। లేక్ష్యతి-తే। లిహ్యాత్, లిక్షీష్ట। అలిక్షత్ (౭౧); అలీఢ, అలిక్షత అలిక్షాతామ్ అలిక్షన్త. అలీక్షాః, అలిక్షథాః- అలిక్షాథామ్ అలీఢ్వమ్, అలిక్షధ్వమ్- అలిక్షి అలిక్షావహి, అలిహ్వాహి అలిక్షామహి।అలేక్ష్యత్-త। శేషందుహవత్.

ఊర్ణుఞ్-ఆచ్ఛాదనే. సక॥ సేట్. (ఇడాది ప్రత్యయస్థలేవాగుణః హలాదౌపితి ప్రత్యయేవావృద్ధిశ్చ.) ఊర్ణోతి, ఊర్ణౌతి-ఊర్ణుతః ఊర్ణువన్తి. ఊర్ణోషి, ఊర్ణౌషి-ఊర్ణోమి, ఊర్ణౌమి; ఊర్ణుతే ఊర్ణువాతే ఊర్ణువతే। ఊర్ణౌతు, ఊర్ణోతు, ఊర్ణుతాత్- ఊర్ణుహి- ఊర్ణవాని; ఊర్ణుతామ్- ఊర్ణుధ్వమ్। ఔర్ణోత్- ఔర్ణుత। ఊర్ణుయాత్- ఊర్ణువీత। ఊర్ణునావ-ఊర్ణునువిథ, ఊర్ణునవిథ; ఊర్ణునువే- ఊర్ణునువిహే, ఊర్ణ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నవిషే। ఊర్ణవితాసి-సే, ఊర్ణవితాస-సే। ఊర్ణవిష్యతి-తే, ఊర్ణవిష్యతి-తే। ఊర్ణయాత్- ఊర్ణవిషీష్ట, ఊర్ణవిషీష్ట। ఔర్ణావీత్, ఔర్ణవీత్, ఔర్ణవీత్; ఔర్ణవిష్ట, ఔర్ణవిష్ట। ఔర్ణవిష్యత్-త, ఔర్ణవిష్యత్-త.

బ్రూఞ్-వ్యక్తాయాంవాచి. ద్విక॥ సేట్. (ఆర్ధధాతుకేవచాదేశః) బ్రవీతి, ఆహ- బ్రూతః, ఆహతుః- బ్రువన్తి, ఆహుః-బ్రవీషి, ఆత్థ-బ్రూథః, ఆహథుః- బ్రూథ- బ్రవీమి- బ్రూవః- నుమః; బ్రూతే బ్రువాతే బ్రువతే- బ్రూషే- బ్రూధ్వే- బ్రువే-బ్రూవహే। బ్రవీతు, బ్రూతాత్ బ్రూతాం బ్రువన్తు- బ్రూహి- బ్రవాణి; బ్రూతాం- బ్రూష్వ- బ్రవై। అబ్రవీత్ అబ్రూతామ్ అబ్రువన్; అబ్రూత। బ్రూయాత్-బ్రువీత। ఉవాచ (ర్ధా) ఊచతుః, ఊచే। వక్తాసి-సే। వక్ష్యతి-తే। ఉచ్యాత్- వక్షీష్ట। అవోచత్-త। అవక్ష్యత్-త.

ఇత్యాదయః.

అథ జుహోత్యాదయః.

హు- దానాదనయోః. సక॥ అనిట్. పర॥ జుహోత్యాదిభ్యః శపఃస్లుః (అదర్శనమ్) (౧-౨౫) శ్లౌసతి ద్విత్వమభ్యాస కార్యఞ్చోహ్యమ్. జుహోతి జుహుతః జుహ్వతి; జుహోషి జుహుథః జుహుథ-జుహోమి జుహువః- మః। జుహోతు, జుహుతాత్ జుహుతామ్ జుహ్వతు- జుహుధి, జుహుతాత్ జుహుతమ్ జుహుత. జుహవాని జుహవావ-మ। అజుహోత్ అజుహుతామ్ అజుహవుః-అజుహోః- అజుహుతమ్। జుహుయాత్ జుహుయాతామ్। జుహవాఞ్చకార- బభూవ-ఆస, (౩-౨) జుహావ। హోతా। హోష్యతి। హూయాత్ హూయాస్తామ్। అహాసీత్ అహాష్టామ్। అహోష్యత్.

ఞ జుహోత్యాదౌ సర్వత్ర ఋవర్ణస్య 'అత్', ఇత్యాదేశోభ్యః. ఙితి (లఙ్చౌ) ఉస్ ఇత్యాదేశాఃఉసిపలోగుణాదయశ్చ.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఛీ) భీ- భయే. అక ॥ అనిట్. బిభేతి బిభితః, బిభీతః బిభ్యతి - బిభేషి బిభిథః, బిభీథః బిభిథ, బిభీథ- బిభేమి బిభివః, బిభీవః, మః। బిభేతు బిభితాత్, బిభీతాత్- బిభిహి, బిభీహి- బిభయాని। అబిభెత్- అబిభితామ్, అబిభీతామ్- అబిభయుః । బిభియాత్, బిభీయాత్ । బిభయాఞ్చకార, బిభాయ బిభ్యతుః-బిభయిథ, బిభేథ- బిభ్యివ।భేతా। భేష్యతి। భీయాత్। అభైషీత్। అభేష్యత్.

హ్రీ- లజ్జాయామ్. అక ॥ అనిట్. జిహ్రేతి జిహ్రీతః జిహ్రియతి - జిహ్రేషి- జిహ్రేమి। జిహ్రేతు, జిహ్రీతాత్-జిహ్రీహి-జిహ్రియాని అజిహ్రేత్ । జిహ్రీయాత్ । జిహ్రియాఞ్చకార, జిహ్రియ । హ్రేతా। అహ్రైషీత్- శేషంహ్రువత్.

పూ - పాలనపూరణయోః. సక ॥ సేట్. పిపర్తి పిపూర్తః పిపురతి- పిపర్షి - పిపర్మి। పిపర్తు, పిపూర్తాత్ - పిపూర్హి- పిపరాణి। అపిపఃఅపిపూర్తామ్ అపిపరుః। పిపూర్యాత్।పపార పప్రతుః, పపరతుః పప్రుః, పపరుః। పరితా, పరీతా। పరిష్యతి, పరీష్యతి। పూర్యాత్ అపారీత్। అపరిష్యత్- అపరీష్యత్.

పృ- పాలనే. ఇతి హ్రస్వాన్త ఇతికేచిత్ తత్పక్షేతు అనిట్. పిపర్తి- పిపృతః- పిప్రతి। పిపర్తు, పిపృతాత్ పిపృహి।అపిపఃఅపిపృతామ్। పిపృయాత్। పపార- పపర్థ। పర్తా। పరిష్యతి। ప్రియాత్ । అపార్షీత్। అపరిష్యత్। శేషంపూర్వవత్.

ఓహాక్- త్యాగే. సక॥అనిట్. (హలాదికిర్జిత్సార్వధాతుకేవా ఇకారఃపక్షేఈకారః) జహాతి- జహీతః,జహితః జహతి-జహాసి జహిథఃజహీథః జహిథ, జహీథ - జహామి - జహివః, జహీవః _ మః। జహాతు, జహితాత్, జహీతాత్- జహాహి, జహిహి, జహీహి- జహాని। అజహాత్ - అజహితామ్, అజహీతామ్- అజహుః। జహ్యాత్। జహౌ- జహతుః (రూ) జహిథ, జహాథ। హాతా। హాస్యతి। హేయాత్। అహాసీత్। అహాస్యత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఋ- గతౌ. సక ॥ అనిట్. ఇయర్తి ఇయృతః- ఇర్యతి-ఇయర్షి- ఇయృథః ఇయృథ- ఇయర్మి- ఇయృవః-మః। ఇయర్తు ఇయృతామ్ ఇర్యతు- ఇయర్హి - ఇయరాణి । ఐయః - ఐయృతామ్ ఐయరుః।ఇయృయాత్। ఆర। అర్తా। అరిష్యతీత్యాదిభౌవాదిక ఋధాతువత్.

మృజ్- మానేశబ్దేచ సక॥ అక ॥ ఆత్మనేపదీ. మిమీతే మిమాతే మిమతే- మిమీషే మిమాథే మిమీధ్వే - మిమే మిమీవహే- మహే। మిమీతామ్- మిమీష్వ- మిమ్రే। అమిమీత। మిమీత। మమే - మమిషే। మాతాసే। మాస్యతే। మాసీష్ట। అమాస్త। అమాస్యత.

ఓహాఙ్ - గతౌ । జిహీతే జిహాతే జిహతె ఇత్యాది సర్వంమాఙ్వత్.

డుభృఞ్-ధారణపోషణయోః. సక॥ అనిట్. ఉభయపదీ. బిభర్తి- బిభృతః బిభ్రతి; బిభృతే బిభ్రాతే బిభ్రతే। బిభర్షి- బిభృథః- బిభరాణి; బిభృతామ్- బిభృష్వ- బిభర్వై। అబిభః అబిభృతామ్ అబిభరుః, అబిభృత। బిభృయాత్; బిభ్రీత।బభార; బభ్రే। భర్తాసి-సే। భరిష్యతి-తే। భ్రియాత్; భృషీష్ట। అభార్షీత్; అభృత.

డుదాఞ్-దానే. సక॥అనిట్. దదాతి దత్తః దదతి- దదాసి దత్థః దత్థ- దదామి దద్వ్ః దద్మ్ః; దత్తే దదాతే దదతే-దత్సే దదాథే దద్ధ్వే- దదే దద్వహే దద్మహే।దదాతు, దత్తాత్ దత్తామ్ దదతు-దేహి- దదాని; దత్తామ్- దత్స్వ- దదై। అదదాత్. అదత్తామ్ అదదుః; అదత్త। దద్యాత్; దదీత। దదౌ (౮౫) దదే। దాతాసి-సే। దాస్యతి-తే।దేయాత్; దాసీష్ట। అదాత్ (౭౦); అదిత అదిషాతామ్ (౭౫) అదిషత। అదాస్యత్.

డుధాఞ్-ధారణపోషణయోః. సక॥ అనిట్. దధాతి ధత్తః దధతి దధాసి ధత్థః ధత్థ-దధామి; ధత్తే-ధత్సే-ధధ్వే।దధాతు; ధత్తామ్। అదధాత్; అధత్త। దధ్యాత్, దధీత।దధౌ;దధే।శేషందాఞ్వత్.

ణిజిర్-శౌచపోషణయోః. సక॥ అనిట్. (౮౦) నేనేక్తి నేనిక్తః నేనిజతి- నేనేక్షి నేనిక్థః నేనిక్థ - నేనేజ్మి నేనిజ్వః నేనిజ్మః; నేనిక్తే

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నేనిజాతే నేనిజతే-నేనిక్షే నేనిజాథే నేనిగ్ధ్వే। నేనేక్తు- నేనిగ్ధి-నేని జానిః నేనిక్తామ్-నేనిక్ష్వ- నేనిజై। అనేనెక్-అనేనిక్త। నేనిజ్యాత్-నేనిజీత। నినెజ-నినిజే। నెక్తాసి- సే। నెక్ష్యతి-తే। నిజ్యాత్; నిక్షీష్ట। అనిజత్, అనైక్షీత్; అనిక్త అనిక్షాతామ్ అనిక్షత, అనేక్ష్యత్-త। ఏవం విజిర్, విక్ష్ణథాత్వోఃవేవే క్తి-వేవిక్తే, వేవేష్టి-వేవిష్టే.ఇత్యా దిరూపాణిబోధ్యాని. ॥*॥ఇతిజుహోత్యాదయః. ॥ * ॥

అథ స్వాదయః.

షుఞ్- అభిషవే. సక॥ అనిట్. (౭౮) ఞిత్ - ఉభయపదీ. ౧ స్వాదిభ్యఃశ్నుః. సు ఇత్యవశిష్యతే. తస్యతిపి,సిపి,మిపి,గుణః (ఖు॥౨౭) శృణోతివత్-సు+సు+తి=సునోతి సునుతఃసున్వన్తి- సునోషి- సునోమి సున్వః, సునువః- మః; సునుతే సున్వాతే సున్వతే- సునుషే-సున్వే సునువహే, సున్వహె-మహె। సునోతు, సునుతాత్-సునుసునుతాత్-సునవాని; సునుతామ్- సునుష్వ- సునవై। అసునోత్; అసునుత। సునుయాత్; సున్వీత సున్వీయాతామ్ సున్వీరన్। సుషావ సుషువతుః; సుషువే - సుషవిష్టే। సోతాసి- సే । సోష్యతి- తే। సూయాత్; సోషీష్ట।అసావీత్ (౬౭), అసోష్ట(౭౪)। అసోష్యత్-త। ఏవంస్వాదౌ వక్ష్యమాణవిశేషరూపాణి వినాసర్వంషుఞ్వత్.

చిఞ్- చయనే. సక॥ అనిట్. చినోతి- చినుతే । చినోతు- చినుతామ్। అచినోత్- అచినుత । చినుయాత్ - చిన్వీత । చికాయ చిక్యతుః, చిచాయ చిచ్యతుః; చిక్యే, చిచ్యే।చేతాసి- సే।చీయాత్; చేషీష్ట। అచైషీత్; అచేష్ట। శేషంషుఞ్వత్.

స్తృఞ్- ఆచ్ఛాదనే. సక॥ అనిట్. స్తృణోతి-స్తృణుతే। తస్తార-తస్తరే। స్తర్తాసి-సే। స్తరిష్యతి-తే। స్తర్యాత్; స్తరిషీష్ట, స్తృషీష్ట।అస్తార్షీత్; అస్తరిష్ట,అస్తృత (౭౪) అస్తరిష్యత్-త. శేషం షుఞ్వత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation, Kolkata. Digitization: eGangotri.

కృష్-హింసాయామ్. అనిట్.కృణోతి-కృణుతే।చకార-చకర్థ-చకృవ; చక్రే।కర్తాసి-సే। కరిష్యతి-తే।క్రియాత్-కృషీష్ట। అకార్షీత్-అకృత.

వృష్-వరణే. సేట్. వృణోతి-వృణుతే। ववार-ववरिథ-ववృవ; వవ్రే ववృషె। వరితా, వరీతా। వరిష్యతి-తే, వరీష్యతి - తే। వ్రియాత్; వరిషీష్ట, వృషీష్ట। అవారీత్; అవరిష్ట, అవరీష్ట, అవృత.

(డు) మిష్-ప్రక్షేపణే. సక॥ అనిట్. మినోతి; మినుతే। మమౌ మమతుః-మమిథ, నుమోథ; మిమ్యే। మాతా। మాస్యతి-తే। మీయాత్; మాసీష్ట। అమాసీత్; అమాస్త। (వు॥౫(౩)అమాస్యత్-త.

ధుష్-కమ్పనే. అనిట్. ధునోతి- ధునుతే। అధాషీత్-అధోష్ట। (౮౨) దీర్ఘాన్త పఠ్యతే వేట్-ధూనోతి-ధూనుతే।దుధావ-దుధవిథ, దుధోథ-దుధువివ; దుధువే- దుధువిషే। ధవితా, ధోతా। అధావీత్; అధవిష్ట,అధోష్ట।అధవిష్యత్-త; అధోష్యత్-త. *ఇత్యుభయపదినః.*

హి-గతౌ వృద్ధౌచ. సక॥ అక॥ అనిట్. పరస్మైపదీ. ప్రాదిపూర్వశ్చేణ్ణత్వమ్. ప్రహిణోతి ప్రహిణుతః ప్రహిణ్వన్తి। ప్రహిణోతు।ప్రాహిణోత్। ప్రహిణుయాత్। జిఘాయ జిఘ్యతుః। హేతా। హేష్యతి। హీయాత్। అహైషీత్।అహేష్యత్.

ఆప్ఌ-వ్యాప్తౌ. సక॥అనిట్. ఆప్నోతి ఆప్నుతః ఆప్నువన్తి- ఆప్నోషి-ఆప్నోమి। ఆప్నాతు- ఆప్నుహి - ఆప్నవాని। ఆప్నోత్ - ఆప్నోః-ఆప్నవమ్।ఆప్నుయాత్। ఆప ఆపతుః। ఆప్తా। ఆప్స్యతి।ఆప్యాత్। ఆపత్ ఆపతామ్ ఆపన్। ఆప్స్యత్. ఏవం శక్ఌధాతోరూహ్యాణి.

రాధ-సంసిద్ధౌ. సక॥ అనిట్. రాధ్నోతి। రాధ్నోతు। అరాధ్నోత్। రాధ్నుయాత్। రరాధ రేధతుః (౩౫)। రాద్ధా। రాత్స్యతి। రాధ్యాత్। అరాత్సీత్। అరాత్స్యత్। ఏవం సాధధాతుః.

(ఋ) ధృషా - ప్రాగల్భ్యే. అక॥ సేట్. ధృష్ణోతి। దధర్ష। ధర్షితా। ధర్షిష్యతి।ధృష్యాత్। అధర్షీత్। అధర్షిష్యత్. శేషమావ్ఌవత్.

దమ్భు-దమ్భనే. అక॥ సేట్. దభ్నోతి।*దదమ్భ దేభతుః, దదమ్భతుః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(మతాన్తరే దేభ దేభతుః దేభురిత్యాది)। దమ్భితా। దభ్యాత్। అదమ్భీత్। అదమ్భిష్యత్. శేషమాత్మవత్.*ఇతిపరస్మైపదినః.*

అశూ-వ్యాప్తౌ సఙ్ఘాతేచ. సక ॥ వేట్. ఆత్మనేపదీ. అశ్నుతే అశ్నువాతే అశ్నువతే- అశ్నుషే - అశ్నువే। అశ్నుతామ్ - అశ్నువ్వ- అశ్నవై। ఆశ్నుత। అశ్నువీత। ఆనశే ఆనశాతే ఆనశిరే-ఆనశిషే, ఆనశ్మహే। అశితా, అష్టా । అశిష్యతే, అక్ష్యతే । అశిషీష్ట, అక్షీష్ట। ఆశిష్ట, ఆష్ట (౭౩ - ౭౪) ఆశిషాతామ్, ఆక్షాతామ్ - ఆశిషత, ఆక్షత।ఆశిష్యత, ఆక్ష్యత. *ఇత్యాత్మనేపదినః. *

ఇతి స్వాదయః.

అథ రుధాదయః.

రుధిర్-ఆవరణే. సక॥ అనిట్. ఇరిత్. (౫౭) స్వరితేత్ (౧౩) ఉభయపదీ. రుధాదిభ్యః శ్నమ్. న ఇత్యవశిష్యతే. మిత్త్వా దన్త్యాదచ ౧౯ పరోభవతి. రుధ్+తి, రునద్ధ+తి. ఝషస్తథోర్ధోధః ఝకారాదేశః. శ్నమ్ సమ్బన్ధినః నకారస్య రేఫాత్పరత్వాణ్ణత్వమ్= రుణద్ధి. రున్ధ ఇత్యాది కిఞ్జిత్సార్వధాతుకే శ్నమః అకారస్య లోపః. (౧౮-౩౭-౬౬) పాశ్చేష్వఘ ప్రదర్శితప్రకారేణప్రత్యయ రూపాణి యోజయిత్వా అవాన్తరకార్యాణి చోహనీయాని॥ రుణద్ధి రున్ధః రున్ధస్తి- రుణత్సి రున్ధః రున్ధ- రుణద్మి, రున్ధ్వః రున్ధ్మః; రున్ద్ధే రున్ధాతే రున్ధతే- రుత్సే రున్ధాథే రున్ధ్వే- రున్ధే రున్ధ్వహే రున్ధ్మహే।రుణద్ధు, రున్ధాత్ రున్ధాం రున్ధన్తు-రున్ధి, రున్ధాత్ రున్ధం రున్ధ- రుణధాని రుణధావ రుణధామ; రున్ధాం రున్ధాతాం రున్ధతామ్- రుత్స్వ రున్ధాథాం రున్ధ్వమ్- రుణధై రుణధావహై రుణధామహై। అరుణత్ అరున్ధామ్ అరున్ధన్ - అరుణత్సి, అరున్ధమ్ అరున్ధ - అరుణద్ధమ్ అరున్ధ్వ అరున్ధ్మ; అరున్ధ అరున్ధాతామ్ అరు

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధ్వత- అరున్ధాః అరున్ధాథామ్ అరున్ధ్వమ్-అరున్ధి అరున్ధ్వహి అరున్ధ్మహి। రున్ధ్యాత్ రున్ధ్యాతామ్ రున్ధ్యుః-రున్ధ్యాః-రున్ధ్యామ్; రున్ధీత రున్ధీయాతామ్ రున్ధీరన్-రున్ధీథాః-రున్ధీయ। రురోధ రురుధతుః-రురోధిథ; రురుధే రురుధాతే రురుధిరే-రురుధిషే। రోద్ధాసి-సే। రోత్స్యతి-తే। రుధ్యాత్; రుత్సీష్ట। అరుధత్, (౭౨) అరౌత్సీత్ అరౌత్తామ్ అరౌత్సుః (౬౮); అరుద్ధ అరుత్సాతామ్ అరుత్సత (౭౪)। అరోత్స్యత్-త.

భిదిర్- విదారణే- అనిట్. భినత్తి భిన్తః భిన్దన్తి- భినత్సి భిన్థః భిన్థ- భినద్మి భిన్ద్వః భిన్ద్మః; భిన్తే భిన్దాతే భిన్దతే। భినత్తు-భిన్ధి-భినదాని; భిన్తామ్- భిక్షీయ-భిన్దీత। అభినత్-అభినః- అభినదమ్; అభిన్త-అభిన్థాః- అభిన్ది। భిన్ద్యాత్; భిన్దీత। బిభేద; బిభిదే। భేత్తాసి-సే। భేత్స్యతి- తే। భిద్యాత్; భిత్సీష్ట। అభిదత్, అభైత్సీత్; అభిత్త। శేషంరుధ్వత్. ఏవంఛిదిర్, రిచిర్, విచిర్, తుదిర్, ఛాతవః.

యుజిర్-యోగే. యునక్తి యుఙ్క్తః యుఞ్జన్తి- యునక్షి-యునక్థ్; యుఙ్క్థ- యుఙ్క్థాతే యుఙ్క్ధ్వే- యుఙ్క్ష్వే- యుఙ్క్ష్వే। యునక్తు-యుఙ్క్తామ్। అయునక్-అయుఙ్క్త-।యుఞ్జ్యాత్- యుఞ్జీత।యుయోజ-యుయుజే। యోక్తా। యోక్ష్యతి- తే। యుజ్యాత్-యుక్షీష్ట। అయుజత్, అయాక్షీత్; అయుక్త-శేషంరుధ్వత్.

శృదిర్- శృణత్తి- శృన్తే। చశర్ద; చశృదే- చశృదిషే, చశృత్సే। శర్దితాసి- సే। శర్దిష్యతి- తే; శర్త్స్యతి- తే। అశర్దిష్యత్-త; అశర్త్స్యత్-త. శేషంరుధ్వత్-ఏవంతృదిర్ధాతోరూపాణిబోధ్యాని.

పిష్ఌ- సఙ్ఘాతే. సకః॥ అనిట్. పరస్మైపదీ. పినష్టి పింష్టః పింషన్తి- పినక్షి పింక్థః పింక్థ- పినష్మి పింష్వః పింష్మః। పినష్టు, పింష్టాత్-పిణ్ఢి-పినషాణి। అపినట్ అపింష్టామ్ అపింషన్-అపినట్-అపినషమ్। పింష్యాత్। పిపేష; పేష్టా। పేక్ష్యతి।పిష్యాత్। అపిషత్ ౨౬-౭౨। అపేక్ష్యత్-ఏవంశిష్ఌధాతోరూపాణి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

భుజ- పాలనాభ్యవహారయోః. అనిట్. పాలనార్థే పరస్మైపదీ. భక్ష
ణార్థే త్వాత్మనేపదీతి పదవ్యవస్థాయాంవివిచ్యతే. భునక్తి-భుంక్తే-
ఇత్యాదిసర్వంయజిర్వత్॥ కృతీ - కృణత్తి కృన్తతః కృన్తన్తీత్యాది
రుధ్వత్. ఆర్ధధాతుకే (వు॥౫౮) తౌదాదికవద్ద్రష్టవ్యమ్.

తృహ- హింసి- హింసాయామ్. సక॥ సేట్. తృణేఢి తృణ్ఢః తృంహన్తి-
తృణేక్షి తృణ్ఢః తృణ్ఢ - తృణేహ్మి తృంహ్వః తృంహ్మః। తృణేఢు,
తృణ్ధాత్- తృణ్ఢి- తృణహాని। అతృణెట్-అతృణహామ్। తృంహ్యాత్।
తతర్హ। తర్హితా। తర్హిష్యతి।తృహ్యాత్। అతర్హీత్।అతర్హిష్యత్॥
హింసిధాతోఃహినస్తి హింస్తః హింసన్తి। జిహింసేత్యాది.(౮౨)

అజ్ఞూ- వ్యక్తిక్షణక్షకాన్తి గతిషు. సక॥ వేట్. అనక్తి అక్తః అజ్ఞన్తి-
అనక్షి అక్థః అక్థ- అనజ్మి అజ్వ్యః అజ్మః।అనక్తు,అక్తాత్-
అక్ధి-అనజాని।ఆనక్ ఆక్తామ్ ఆజ్ఞన్- ఆనక్-ఆనజమ్।అక్యాత్
అక్యాతామ్। ఆనక్ష ఆనక్షాథ, ఆనక్థ। అక్షీతా, అక్తా। అక్ష్యతి,
అక్ష్యతి। అక్యాత్। ఆక్షీత్ । ఆక్ష్యత్, ఆక్ష్యత్ - ఏవం
తథ్సా ధాతుః. లుఙి- అతక్షీత్, అతాక్షీత్-ఇతివిశేషః.

(ఋి) ఇన్ధీ- దీప్తౌ- అక॥ సేట్. ఆత్మనేపదీ. ఇన్ధే ఇన్ధాతే ఇన్ధతే - ఇక
త్సే- ఇన్ధే। ఇన్ధామ్- ఇకత్స్వ- ఇనధై। ఐన్ధ - ఐన్ధాః- ఐన్ధీ। ఇన్ధీత।
ఇన్ధాఞ్చక్రే। ఇన్ధితా। ఇన్ధిష్యతే। ఐన్ధిషీష్ట। ఐన్ధిష్ట। ఐన్ధిష్యత.

విద-విచారణే. విత్తే। విన్తామ్। అవిన్త। విన్దీత। వివిదే। వేత్తా (వు॥౫౪)
ఏవం ఖిదధాతోరూహాపోహ్యాని॥ *ఇత్యాత్మనేపదినః.*

ఇతిరుధాదయః.

అథతనాదయః.

తను-విస్తారే. సక॥అనిట్. ఉభయపదీ. తనాదిభ్య ఉః. తన్+ఉ+తి=
తనోతీత్యాది ధినోతివత్ (వు॥౭౮)॥తనోతి తనుతః తన్వన్తి-తనో
షి- తనోమి తనువః, తన్వః తనుమః, తన్మః;తనుతే తన్వాతే తన్వ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తే - తనుషే తన్వాథే తనుధ్వే - తన్వే తనువహే, తన్వహే తనుమహే, తన్మహే। తనోతు, తనుతాత్ తనుతామ్ తన్వన్తు- తనుతనుతాత్- తనవాని; తనుతామ్ తన్వాతామ్ తన్వతామ్-తనుష్వ-తనవై। అతనోత్; అతనుత- అతన్వి। తనుయాత్ తనుయాతామ్, తనుయుఃతన్వీత తన్వీయాతామ్ తన్వీరన్। తతాన తేనతుఃతేనుఃతేనిథ; తేనే తేనాతే తేనిరే- తేనిషే। తనితాసి- సే। తనిష్యతి- తే। తన్యాత్ తన్యాస్తామ్; తనిషీష్ట తనిషీయాస్తామ్। అతానీత్, అతనీత్ (౬౫-౬౭)అతత, అతనిష్ట (౬౧) అతనిషాతామ్ అతనిషత-అతథాః, అతనిష్థాః అతనిషాథామ్ అతనిధ్వమ్ (ధ్వమ్)-అతనిషి అతనిష్వహి అతనిష్మహి। అతనిష్యత్ - త। ఏవంసను ఋణు ఋణు ఇత్యాదయః॥ సనధాతో రాశీర్లిఙి సాయాత్, సన్యాత్ ఇతిరూపద్వయమ్- లుఙి అసాత, అసనిష్ట- అసాథాః, అసనిష్థాః. ఇతివిశేషః॥ ఋణు- అఋణీత్. (౬౬)।ఋణు - (వా ఉపధాగుణః ఉప్రత్యయస్థలే.) ఋణోతి, ఋణోతి; ఋణుతే ఋణుతే। ఋణితాసి - సే। అర్ణీత్; అర్ణిత, అర్ణిష్ట॥ ఏవమ్ ఋణు- అర్ణోతి, ఋణోతి; అర్ణుతే, ఋణుతే। ఆనర్ణ, ఆనృణే। అర్ణితాసి- సే। ఆర్ణీత్;ఆర్త, ఆర్ణిష్ట - ఆర్థాః, ఆర్ణిష్ఠాః. శేషం తనువత్. ఏవంతృణ్,ఘృణ్.

(డు) కృఞ్ - కరణే. సక॥ అనిట్. కరోతి కురుతః కుర్వన్తి- కరోషి కురుథః కురుథ- కరోమి కుర్వఃకుర్మఃకురుతే కుర్వాతే కుర్వతే- కురుషే కుర్వాథే కురుధ్వే- కుర్వే కుర్వహే కుర్మహే। కరోతు, కురుతాత్ (వు॥ ౬౮)- కురు, కురుతాత్ - కరవాణి; కురుతామ్-కురుష్వ- కరవై। అకరోత్ అకురుతామ్ అకుర్వన్- అకరోఃఅకరవమ్; అకురుత- అకురుథాఃఅకుర్వి। కుర్యాత్ కుర్యాతామ్ కుర్యుఃకుర్యాఃకుర్యామ్; కుర్వీత- కుర్వీయాతామ్ కుర్వీరన్-కుర్వీథాఃకుర్వీయ। చకార-చక్రతుఃచక్రుఃచకర్థ-చక్రథుఃచక్రవఃచక్రేచక్రాతే చక్రిరే- చక్రిషే। కర్తాసి- సే। కరిష్యతి- తే। క్రియాత్ క్రియాస్తామ్ క్రియా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

సుః- క్రియాఃి- క్రియాసమ్; కృషీష్ట కృషీయాస్తామ్ కృషీరన్- కృషీష్ఠాఃి- కృషీయ। అకార్షీత్; (౫౧) అకృత. (౭౫)।అకరిష్యత్- త.
మను- అవబోధనే. సక॥ సేట్. ఆత్మనేపదీ. మనుతే మన్వాతే మన్వతే- మనుషె- మన్వే। మనుతాం- మనుష్వ- మనవై। అమనుత। మన్వీత। మేనే మేనాతే మేనిరే- మేనిషె।మనితా। మనిష్యతే। మనిషీష్ట। అమనిష్ట, అమత- అమనిష్ఠాఃి, అమఢ్వాఃి- అమనిషి।అమనిష్యత.

ఇతితనాదయఃి.

అథ క్ర్యాదయఃి.

(డు) క్రీఞ్- ద్రవ్యవినిమయే. సక॥ అనిట్. ఇత్- ఉభయపదీ. క్ర్యాదిభ్యఃి శ్నాి।నా ఇత్యవశిష్యతే.రషాభ్యాం పరశ్చేణత్వంప్రాప్నోతి. హలాదికిఙ్జి ఆర్ధధాతుకే శ్నాిప్రత్యయాకారస్యఈకారఃి, అజాదౌతు లోపఃి. క్రీ+నా+తి=క్రీణాతి క్రీణీతఃి క్రీణన్తి - క్రీణాసి క్రీణీథఃి క్రీణీథ - క్రీణామి క్రీణీవఃి క్రీణీమఃి; క్రీణీతే క్రీణాతే క్రీణతే- క్రీణీషే క్రీణాథే క్రీణీధ్వే- క్రీణే క్రీణీవహే క్రీణీమహే । క్రీణాతు, క్రీణీతాత్ క్రీణీతామ్ క్రీణన్తు- క్రీణీహి, క్రీణీతాత్ క్రీణీతమ్ క్రీణీత క్రీణాని క్రీణావ క్రీణామఃి క్రీణీతామ్ క్రీణాతామ్ క్రీణతామ్ క్రీణీష్వ- క్రీణాథామ్ క్రీణీధ్వమ్- క్రీణై క్రీణావహై క్రీణామహై। అక్రీణాత్ అక్రీణీతామ్ అక్రీణన్- అక్రీణాఃి అక్రీణీతమ్ అక్రీణీత- అక్రీణామ్ అక్రీణీవ- మఃి అక్రీణీత అక్రీణాతామ్ అక్రీణత - అక్రీణీథాఃి అక్రీణాథామ్ అక్రీణీధ్వమ్-అక్రీణి అక్రీణీవహి- మహి। క్రీణీయాత్ క్రీణీయాతామ్ క్రీణీయుఃి- క్రీణీయాఃి- క్రీణీయామ్ఃి క్రీణీత క్రీణీయాతామ్ క్రీణీరన్-క్రీణీథాఃి-క్రీణీయ।చిక్రాయ చిక్రియతుఃి చిక్రియుఃి- చిక్రయిథ, చిక్రేథ- చిక్రియివ - మఃి చిక్రియే చిక్రియాతే చిక్రియిరే- చిక్రియిషె। క్రేతాసి-సే। క్రేష్యతి-తే। క్రీయాత్ క్రీయాస్తామ్ఃి క్రేషీష్ట క్రేషీయాస్తామ్। అక్రైక్షీత్ (౬౮)ఃిఅక్రేష్ట (౭౫)। అక్రేష్యత్-త। ఏవంప్రీఞ్ శ్రీఞాదయఃి. [త్- (వ్ర॥౭౩).

సీఞ్-హింసాయామ్.ప్రమీణాతిఃిప్రమీణీతే।ఆర్ధధాతుకేస్వాదిష్టమిఙ్వ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

స్కు-ఇ-ఆప్రవణే- అనిట్.స్కునాతి; స్కునీతే (వా శ్నుః) స్తునోతి; స్కునుతే- ఇత్థం షుఞ్వత్ క్రీవచ్చ రూపాణిజ్ఞేయాని. ఏవం స్తన్భ్ స్తున్భ్, స్కన్భ్, స్కున్భ్ ధాతవః సౌత్రాః॥ ఏషాంలోణ్మధ్యమైక వచనే- స్తభాన, స్తభ్నుహి- స్తుభాన, స్తుభ్నుహి- స్కభాన, స్కభ్నుహి- స్కుభాన, స్కుభ్నుహి. స్తన్భ్- లుఙి (౫౭) అస్తభత్, అస్తన్భత్. ఇత్యాది-శేషంక్రీఞ్వత్.

పూఙ్ - పవనే. సక ॥ సేట్. (హ్వాదీనాం శితిపరే= సార్వధాతుకే హ్రస్వః.) పునాతి పునీతః పునన్తి; పునీతే పునాతే పునతే ఇత్యాదిక్రీఞ్వత్. పుపావ; పుపువే. పవితాసి-సే. పవిష్యతి-తే. పూయాత్; పవిషీష్ట.అపాషీత్; అపవిష్ట. ఏవంలూ, స్త్రీ, కృ ధాతవః.

వృఙ్- వరణే. సక॥ సేట్. వృణాతి; వృణీతే. వవార; వవరే. వరితాసి- సే. వరీతాసి- సే. వరిష్యతి- తే. వరీష్యతి- తే. వూర్యాత్; వరిషీష్ట, వూర్షీష్ట. అవారీత్; అవరిష్ట,అవరీష్ట,అవూర్ష (౭౩-౭౫)

ధూఙ్-కమ్పనే. ధునాతి; ధునీతే. (వు॥౭౩)స్వాదిష్ఠ ధూఞ్వత్.

గ్రహ-ఉపాదానే. సక॥ సేట్. (ర్ఘ సమ్ప్ర్తిసారణేన రేఫస్య ఋకారః) గృహ్ణోతి గృహ్ణీతఃగృహ్ణన్తి; గృహ్ణీతే.గృహ్ణోతు,గృహ్ణీతాత్- గృహాణ, గృహ్ణీతాత్-గృహ్ణీతి; గృహ్ణీతామ్- గృహ్ణీష్వ- గృహ్ణై. అగృహ్ణోత్; అగృహ్ణీత. గృహ్ణీయాత్; గృహ్ణీత. జగ్రాహ జగృహతుః- జగ్రహిథ; జగృహే జగృహిమే. గ్రహీతాసి-సే. గ్రహీష్యతి-తే. గృహ్యాత్; గ్రహీషీష్ట. అగ్రహీత్ అగ్రహీష్టామ్; అగ్రహీష్ట. అగ్రహీష్యత్-త. * ఇత్యుభయపదినః. *

శృ-హింసాయామ్. సక॥ సేట్. పరస్మైపదీ.(హ్రస్వఃప్వాదిత్వాత్) శృణాతి శృణీతః శృణన్తి. శృణాతు -శృణీహి. అశృణాత్. శృణీయాత్. శశార శశ్రతుః, శశరతుః (౩౭) శశ్రుః శశరుః-శశ్రివ, శశరివ. శరితా, శరీతా. శరిష్యతి, శరీష్యతి. శీర్యాత్. అశారీత్ అశారిష్టామ్. అశరిష్యత్, అశరీష్యత్. ఏవ మృకారాన్తాః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జ్యా-వయోహానౌ. అక॥ అనిట్. (ర్ఘ సమ్ప్రసారణేన యకారస్య ఇకారః) జినాతి జినీతః జిన న్తి।జినాతు, జినీతాత్-జినీహి-జినాని। అజినాత్। జినీయాత్। జిజ్యౌ జిజ్యతుః। జ్యాతా। జ్యాస్యతి। జీయాత్। అజ్యాసీత్। అజ్యాస్యత్.

లీ-శ్లేషణే. లినాతి। (ఆర్ధ ధాతుకే వా ఆల్వమ్ వు॥ ×3) లలౌ, లిలాయ। లాతా, లేతా। లాస్యతి, లేష్యతి। లాయాత్, లీయాత్। అలాసీత్, అలైషీత్।అలాస్యత్, అలేష్యత్.

జ్ఞా-అవబోధనే. సక॥ అనిట్. జానాతి జానీతః జాన న్తి- జానాసి-జానామి। జానాతు, జానీతాత్- జానీహి-జానాని। అజానాత్-అజానాఃఅజానామ్। జానీయాత్। జజ్ఞౌ। జ్ఞాతా।జ్ఞాస్యతి।జ్ఞాయాత్, ర్ఘ× జ్ఞేయాత్। అజ్ఞాసీత్ (ర్ఘ)। అజ్ఞాస్యత్.

బన్ధ-బన్ధనే. సక॥అనిట్. (శ్నా ప్రత్యయస్య (వు॥౭) జిత్వాన్నలోపః) బధ్నాతి బధ్నీతఃబధ్న న్తి।బధ్నాతు,బధ్నీతాత్-బధాన-బధ్నాని। అబధ్నాత్। బధ్నీయాత్। బబన్ధ- బబన్ధిథ, బబన్ధ - బబన్ధివ। బన్ధా। భన్త్స్యతి। బధ్యాత్। అభాక్షీత్ అచాన్ధామ్ అభాక్షుఃఅభాక్షీఃఅబాన్ధమ్ అబాన్ధ- అభాన్త్సమ్ అభాక్ష్వ అభాక్ష్మ। అభక్ష్యత్। ఏవంశ్రన్థ మన్థ కున్థాదయః. శ్రన్థధాతోఃశ్రైథతుఃశ్రైథుఃశ్రైథేతి కేషాఞ్చిన్మతమితివిశేషః.

కుష- నిష్క్వ్- కుష్ణాతి। చుకోష। కోషితా(ర్ఘ)నిష్కోషితా,నిష్కోష్టా। నిరకోషీత్, నిరకుక్షత్। నిరకోషిష్యత్, నిరకోక్ష్యత్.

వృజీ-సమ్పక్తౌ.సక॥ సేట్. జిత్.ఆత్మనేపదీ।వృణీతే వృణాతేవృణతే। వృణీతామ్। అవృణీత। వృణీత। వవ్రే - వవృషే। వరితా, వరీతా। వరిష్యతే, వరీష్యతే। వరిషీష్ట, వృషీష్ట।అవరిష్ట, అవరీష్ట, అవృత। అవరిష్యత, అవరీష్యత.

ఇతి క్ర్యాదయః.

ఇతి ద్వితీయావళిస్సమాప్తా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథ హేతుమణ్ణిజన్తప్రకరణమ్.

౯౧.—ప్రయోజకవ్యాపారే ప్రేరణాదౌ § వాచ్యే ధాతోర్ణిచ్ స్యాత్.

౯౨.— ణిచ్, సఙ్, యఙ్, (యఙ్లుక్) క్యచ్, కాన్యచ్, క్యఙ్, క్యష్, ఆచారక్విప్, ఆయ, ఈయఙ్, ణిఙ్, యక్; ఏతదన్తానాం శబ్దానాం ధాతుసంజ్ఞాస్యాత్. తస్మాల్లడాదయః (౨-౧౧) భవన్తం ప్రేరయతీత్యర్థే భూధాతోర్ణిచి, భూ+ఇ (పు॥ ౪).

౯౩.— అజన్తాఙ్గస్య, అకారోపధధాతుషు ఉపధాభూతాకారస్యచ వృద్ధిస్స్యాత్ ణితి ఞితి చప్రత్యయేపరే. ఇత్యనేన ఊకారస్య ఔకారే ఆవాదేశేచ=భావి, ఇత్యస్య ధాతుత్వాల్లడాదౌ, తిపి, శపి, గుణాయాదేశయోశ్చసతోః భావయతి, కృ+ణిచ్ = కారయతి, వచ్+ణిచ్=వాచయతీత్యాది రూపాణిసిధ్యన్తి. ఏవమున్నరత్రాపి.

౯౪.— ణిజన్తే సర్వత్ర క్రియాఫలే కర్తృగామినిసతి ఆత్మనేపదమ్, పరగామినితు పరస్మైపదం, స్యాత్. తేన కులాలోఘటం కరోతి. తంప్రేరయతీత్యర్థే కారయతి, కారయతే, ఇత్యుభయపదమపిసిధ్యతి.

౯౫.— ఋకారో పధధాతుషు ఉపధాభూత ఋవర్ణస్యస్థానే ఋకారోవాభవతి (౫౫) చఙ్పరేణౌ పరతః. అనేనగుణవృద్ధీవికల్పేన స్తఇతిభావః. దృశ్-అదీదృశత్, అదదర్శత్. మృజ్-అమీమృజత్, అమమార్జత్. ఇత్యాదయ ఋకారోపధ పట్టీకాయాంసన్దృశ్యన్తే.

౯౬.— లుజీ చఙ్పరకణౌపరతః యదఙ్గం తస్యోపధాయాః హ్రస్వః, లఘు పరకా భ్యాసాకారస్య ఇత్వంచదీర్ఘశ్చస్యాత్; ఋదితామనుపధాయాః, అగ్లోపినః, ఘాస్ధాతోశ్చనభవతి. ఉ॥ వహ్-వాహయతి- అనీవహత్; కాశృ-కాశయతి- అచకాశత్- ఖాదృ-అచఖా

---

§ ఆదిపదేన అధ్యేషణానుమత్యుపదేశానాం సఙ్గ్రహః. ప్రేరణమ్= ప్రేషణమ్- భృత్యాదేర్నికృష్టస్య! ప్రవర్తనా. అధ్యేషణమ్= సమానస్యాధికస్యవా ఋత్విగాచార్యాదేర్గ ప్రార్థనా. అనుమతిః= రాజాదేః సమ్మతిః. ఉపదేశః=అనుశాసనం, శిష్యాదీనాంప్రవర్తకవాక్యఞ్చేత్యమీవిశేషా ప్రకరణాదినావగమ్యాః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దత్. ఇత్యాదయ ఋదిత్పట్టికాయాం ద్రష్టవ్యాః, కథ- కథయతి-అచకథత్ ఇత్యాదయశ్చ రాదావదన్తాఅగ్లోపినః. శాస్-అశశాసత్

౬౭.— ణౌపరతః ఆకారాన్తానాం ధాతూనాం; ఋు, ఘ్రీ, ష్ఠ్లీ, రీ, క్ష్ణూయ్, క్ష్ణ్మీయ్, ఏషాఞ్చ వుగాగమస్స్యాత్. పకారశ్శిష్యతే. దా - చాపయతి, అదీదపదిత్యాది ॥ అస్మిన్ణిజన్త ప్రకరణేరూపాణిసర్వాణ్యపి సామాన్యతః (వు॥ ౪౯) చుర ధాతువద్ జ్ఞేయాని. లఙాదౌ విశేషరూపాణితు అకారాదిక్రమేణో దాహ్రియన్తే.

అజ్జ్. అజ్జయతి-ఆజ్జిజత్
అట్. ఆటయతి-ఆటిటత్ *
అద్. ఆదయతి-ఆదిదత్
అర్చ్. అర్చయతి-ఆర్చిచత్
అశ్. ఆశయతి-ఆశిశత్
ఆప్. ఆపయతి-ఆపిపత్
ఇక్. అధిగమయతి-అజీగమత్ ‖
ఇణ్. గమయతి-అజీగమత్
ఇజ్. అధ్యాపయతి-అధ్యాపిపత్ అధ్యజీగపత్. [ఐర్ష్యత్
ఈర్ష్య్-ఈర్ష్యయతి-ఐర్ష్యయత్,
ఉన్ద్. ఉన్దయతి-ఔన్దిదత్
ఉబ్జ్. ఉబ్జయతి-ఔబ్జిజత్
ఋు. అర్పయతి-ఆర్పిపత్
ఏధ్. ఏధయతి-ఐదిధత్-మాభవానిదిధత్,ప్రేదిధత్ (౨౪-౬౬)
కణ్. కాణయతి-అచీకణత్,అచకాణత్
కృ. కారయతి- అచీకరత్
క్ష్ణూయ్.క్ష్ణూపయతిఅచుక్ష్ణుపత్
క్ష్ణ్మీయ్. క్ష్ణ్మీపయతి-అచిక్ష్ణ్మిపత్
గుహ్. గూహయతి-అజూగుహత్
ఘట్.ఘటయతి-అజీఘటత్ (౮౮)
ఘ్రూ. ఘ్రూపయతి - అజిఘ్రిపత్, అజిఘ్రుపత్
చకాస్. చకాసయతి- అచచకాసత్,అచీచకాసత్
చిఖ్. (వు॥౬౦- ౭౨) చాపయతి, చాయయతి, అన్యచ్చురాదివత్
చేష్ట్.చేష్టయతి- అచిచేష్టత్,అచచేష్టత్
చ్యు.చ్యావయతి; అచిచ్యవత్, అచుచ్యవత్
ఛో.ఛాయయతి అచిచ్ఛయత్
జభ్.జమ్భయతి; అజజమ్భత్

---

* ణిజన్తేసర్వత్ర ఆటయతి-ఆటయతే.ఆటిటత్-శ. ఇత్థ ముభయపదమవ్యూహ్యమ్.
‖ ఇక్, ఇణ్ధాత్వోఃబోధనార్థేగమ్యాదేశోన.అధ్యాయయతి, ప్రత్యాయయతి. లుఙి. అధ్యాయయత్, ప్రత్యాయయత్ ఇతి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జాగృ.జాగరయతి; అజజాగరత్
జి. జాపయతి-అజీజిపత్
జీవ్. అజిజీవత్, అజీజివత్
తృ్. తారయతి- అతీతరత్
త్వర్(౮౮)త్వరయతి-అతత్వరత్
దరిద్రా. దరిద్రయతి-అదదరిద్రత్
దా. చాపయతి- అదీదపత్
దీప్. అదిదీపత్, అదీదిపత్
దుష్. దూషయతి-అప్రియార్థేతు దోషయతి, దూషయతి వాచిత్తం కామః-అదూదుషత్.
దృ్. దారయతి - అదదరత్
దృణన్తంప్రేరయతి= దరయతి (౮౮) చిణి-అధారి, అదరి
ద్యుత్. ద్యోతయతి- అదిద్యుతత్
ద్రు. ద్రావయతి - అదుద్రవత్, అదిద్రవత్
ధా. ధాపయతి- అదీధపత్
పాపానే. పాయయతి-అపీప్యత్
పారక్షణే. పాలయతి-అపీపలత్
పీడ్. అపిపీడత్, అపీపిడత్
పూ. పావయతి- అపీపవత్
పృ్. పారయతి- అపీపరత్
ప్రథ్.ప్రథయతి అప్రథత్(౮౮)
ప్లు. ప్లావయతి - అపిప్లవత్, అపుప్లవత్
ప్లృ. ప్లావయతి-అపిప్లవత్, అపుప్లవత్
భణ్. భాణయతి - అబీభణత్, అబభాణత్
భాష్. అబీభషత్, అబభాషత్
భాస్. అబీభసత్, అబభాసత్
భీ- ప్రయోజకాద్భయహ్వేత్ భీషయతే, అన్యత్రభాపయతే
భూ. భావయతి- అబీభవత్
భ్రస్జ్. భ్రజ్జయతి, భర్జయతి- అబభర్జత్. త
భ్రాజ్. అబిభ్రజత్, అబభ్రాజత్
మీల్. అమీమిలత్, అమిమీలత్
మూ. మావయతి- అమీమవత్
మృ. మారయతి- అమీమరత్
మ్రద్. మ్రదయతి - అమమ్రదత్
యు. యావయతి- అయీయవత్
రఞ్. రఞ్జయతి పక్షిణః, మృగయార్థేతు- రజయతిమృగాన్
రణ్. రాణయతి-(౮౮) రణయతి అరీరణత్,అరరాణత్
రధ్. రన్ధయతి - అరరన్ధత్
రభ్. రమ్భయతి,అరరమ్భత్
రీ. రేపయతి - అరీరిపత్
రు. రావయతి- అరీరవత్
రుహ్. రోపయతి, రోహయతి
లభ్. లమ్భయతి - అలలమ్భత్
లీ. స్నేహద్రవేర్థే లీనయతి, లాలయతి, లాయయతి, లాపయతి వాఘృతమ్. అన్యత్రలోహం విలాపయతి, విలాయయతీతి,
లుప్. లోపయతి - అలూలుపత్, అలులోపత్
లూ. లావయతి- అలీలవత్
వా. గత్యాదౌ - వాపయతి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వీ. గర్భగ్రహణార్థే- వాపయతి, వాయయతివాగార్భపురోవాతః
వేష్. వాయయతి - అవీవయత్
వేష్ట్. వేష్టయతి - అవవేష్టత్-అవివేష్టత్ [వాపయతి
వై. కన్పనార్థే-వాజయతి,అన్యత్ర వ్యేష్. వ్యాయయతి అవివ్యయత్
వ్లీ. వ్లేపయతి- అవివ్లిపత్
శద్. శాతయతిశరమ్ - గతౌతు గా శ్శాదయతి గోవిన్దః
శాన్. శాసయతి-అశశాసత్
శో. శాయయతి- అశీశయత్
శ్రణ్. శ్రాణయతి- అశిశ్రణత్-అశశ్రాణత్. [శ్రవత్
శ్రు. శ్రావయతి- అశిశ్రవత్, అశు
శ్వి. శ్వాయయతి-అశూశవత్-అశిశ్వయత్ (౫౫)
సిధ్. ఐహలౌకికేకార్థే సాధయత్యన్నంవటుః- పారలౌకికేకార్థే సేధయతి తాపసం తపః
సో. సాయయతి-అసీషయత్
స్తన్భ్. స్తమ్భయతి-అతస్తమ్భత్
స్తృ. స్తారయతి-అతస్తరత్
స్థా. స్థాపయతి- అతిష్ఠిపత్
స్నాయ్. స్నాపయతి-అపస్నపత్
స్ఫుర్. స్ఫారయతి, స్ఫోరయతి- అపుస్ఫురత్ - అపుస్ఫురత్
స్మి. ప్రయోజకాద్విస్మయేద్యోత్యే విస్మాపయతే- అన్యత్ర విస్మాయయతి-అసిష్మప(య)త
స్మృ. స్మారయతి- అసస్మరత్
స్రు. స్రావయతి - అసిస్రవత్, అసుస్రవత్
స్వప్. స్వాపయతి-అసూషుపత్
స్పృశ్. స్పాశయతి-అపస్పశత్
హన్. ఘాతయతి- అజీఘతత్
హ్రీ. హ్రీయయతి- అజీహ్రయత్
హ్వ. హ్వావయతి- అజూహవత్
హ్రేఠ. అజీహ్రీఠత్, అజిహ్రేఠత్
హ్రీ. హ్రేపయతి-అజిహ్రిపత్
హ్వే. హ్వాయయతి- అజుహవత్, అజూహవత్

అవశిష్టాని సామాన్యవిధి ప్రకారేణ జ్ఞేయాని-అధికన్తూత్తరార్ధే ద్రష్టవ్యమ్.

ఇతి హేతుమణ్ణిజన్తప్రకరణమ్.

అథసన్నన్తప్రకరణమ్.

౯౮.— ఇచ్ఛార్థాత్ధాతోర్ధ కర్మభూతాత్ ఇచ్ఛాతునాసమానకర్తృకాద్ధాతోః ఇచ్ఛాయాం సన్ ప్రత్యయోవాస్యాత్; * సనిసతి ద్విత్వే అభ్యాసాకారస్య ఇత్వఞ్చ. ‘స, ఇత్యవశిష్యతే. (౯౭) ధాతుత్వా

* సనఃవైకల్పికత్వాత్పక్షేవాక్యమపివ్యవహ్రియతే. శిష్యగమయితుమిచ్ఛతీత్యాది.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(౨-౧౧) ల్లఙాదౌ (౨౫) ద్వితీయాదికార్యే సన ఆర్ధధాతుకత్వా (౨౦-౩౮) దిఙాగమే చసతి శిష్యర్థ పఠితుమిచ్ఛతీత్యర్థే-పఠ్+స, పపఠ్+స, పిపఠ్+ఇ+స, షత్వేచ (౭౯) కృతే=పిపఠిషతి.

౯౯.— సన పూర్వోయోధాతుస్తేనతుల్యం సన్నన్తాదపి యథాస మ్భవం పరస్మైపదాత్మనేపదే భవతః. యథా- భూ- బుభూషతి- ఏధ్-ఏదిధిషతే. ణీఞ్-నినీషతి, నినీషతే. ఏవంప్రకారేణజ్ఞేయమ్.

భవితుమిచ్ఛతీత్యర్థేభూ+స, బు+భూ+స+తి. షత్వమ్. (ఇష్టు ణౌన)=బుభూషతి ॥ బుభూషతః బుభూషన్తి. బుభూషసి-బుభూషథః బుభూషామి।బుభూషతు- బుభూషతాత్- బుభూషాణి। అబుభూషత్। బుభూషేత్। బుభూషాఞ్చకార, బభూవ, ఆస। బుభూషితా। బుభూషిష్యతి। బుభూష్యాత్। అబుభూషీత్-౬౭ అబుభూషిష్యత్. ఏవం పరస్మైపదిన స్సర్వేష్టేయాఃఏధితుమిచ్ఛతి=ఏదిధిషతే ఇత్యాది గుఎ వత్ (వు॥౪౪) ద్రష్టవ్యమాత్మనేపదిషు ॥ విశేషరూపాణ్యకారాదిక్రమేణ కథ్యన్తే.

అజ్-అజ్జితుమిచ్ఛతి-అజ్జిజిషతి
అద్-అత్తుమిచ్ఛతి ॥ జిఘత్సతి
అన్-అనితుమ్-ప్రాణిణిషతి.
అశ్-అశితుమ్-అశిశిషతే.
ఆప్-ఆప్తుమ్-ఈప్సతి
ఇక్ } ఏతుం(జిగమిష)అధిజిగమి
ఇణ్ } షతి. బోధనార్థేప్రతీషిషతి.
ఇజ్-అధ్యేతుమ్-అధిజిగాంసతే.
ఇష్-ఏషితుమ్-ఏషిషిషతి.
ఈక్ష్-ఈక్షితుమ్-ఈచిక్షిషతే.
ఈర్ష్య్-ఈర్ష్యితుమిచ్ఛతి-ఈర్ష్యిషతి
ఊర్ణు-ఊర్ణుతుమిచ్ఛతి, ఊర్ణునవిషతి, ఊర్ణునవిషతి-తే. (వు॥౬౮)
ఋ- అర్తుమ్- అరిరిషతి. [షతి.
ఋధ్-అర్ధితుమ్-ఈర్త్సతి, అర్ధిధి
కృత్ కర్తితుంచికర్తిషతి,చికృత్సతి
కృ- కర్తుమ్-చికీర్షతి-తే
కృప్-కల్పితుమ్-చికల్పిషతే-చిక్ష్ప్సతే, చిక్ష్పిసతి
కృఞ్-కరితుమ్-చికరిషతి
క్రమ్-క్రమితుమ్-చిక్రమిషతి, ఉప చిక్రంసతే.

॥ పరస్మైపదిషు వు।౧౧. ఉక్తప్రకారేణ, ఆత్మనేపదిషు వు॥౩౬. ప్రదర్శిత విధయాచప్రత్యయాస్సంయోజ్యాః. ఏవంయజ్జన్తాదావపి:

॥ సర్వత్ర ఇచ్ఛతీత్యధ్యాహర్తవ్యమ్ క్వచిత్తుమున్నన్తశ్చ.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

క్రీ-క్రేతుమ్-చిక్రీషతి. [సతే.
గమ్-గన్తుమ్- జిగమిషతి, సజ్ఞిగం
గృ-జిగరిషతి, జిగలిషతి.
గుహ్-గూహితుమ్-జుగుక్షతి-తే
గ్రహ్-గృహీతుమ్-జిఘృక్షతి.
చి-చేతుమ్-చికీషతి,చిచీషతి-తే.
జి-జేతుమ్- జిగీషతి.
జ్ఞప }జ్ఞాప్స్యతి, జిజ్ఞాపయిషతి.
జ్ఞాపి }జిజ్ఞాపయిషతి-తే.
జ్ఞా-జ్ఞాతుమ్-జిజ్ఞాసతే.
ణు-నవితుమ్-నునూషతి.
తన్-తనితుమ్-తితనిషతి; తితంసతి,
తితాంసతి-తే.
తృంహ్-తితృక్షతి, తితృం హిషతి.
తృ-తితరి(రీ)షతి, తితీర్షతి.
త్యజ్-త్యక్తుమ్-తిత్యక్షతి.
దమ్భ్-ధిప్సతి, ధీప్సతి, దిదమ్భిషతి
దరిద్రా-దిదరిద్రిషతి, దిదరిద్రాసతి
దాఞ్-దాతుమ్-దిత్సతి,దిత్సతే.
దాణ్, దో,, దిత్సతి.
దాప్, దైప్,, దిదాసతి.
దివ్-దేవితుందిదేవిషతి,దిద్యూషతి
దిశ్-డెష్టుమ్- దిదిక్షతి- తే.
దీజ్-దాతుమ్ దిదీషతే.
దుహ్-దోగ్ధుమ్-దుధుక్షతి-తే.
దృజ్-దర్తుమ్-ఆదిదరిషతే వు॥౫౮
దృశ్-ద్రష్టుమ్-దిదృక్షతే.
దేజ్-దాతుమ్-దిత్సతే.
ద్యుత్-దిద్యుతిషతే-దిద్యోతిషతే.
ధా, ధే-ధాతుమ్- ధిత్సతి-(తే)
ధృజ్-ధర్తుమ్-దిధరిషతే *
ధ్వృ-ధ్వర్తుమ్-దుధూర్షతి.
నశ్-నినశిషతి,నినక్ష్టతి.
నృత్-నినర్తిషతి, నినృత్సతి.
పచ్-పక్తుమ్-పిపక్షతి-తే.
పత్-పతితుం-పిపతిషతి, పిత్సతి.
పద్-పత్తుమ్-పిత్సతే.
పూజ్-పవితుమ్-పిపవిషతే-ణ్యన్న
స్యపిపావయిషతి-తే.
ప్రచ్ఛ్-ప్రష్టుమ్-పిపృచ్ఛిషతి
భిద్-భేత్తుమ్-బిభిత్సతి-తే.
భీ-భేతుమ్ బిభీషతి.
భుజ్-భోక్తుమ్-బుభుక్షతి-తే
భూ-ణౌ-బిభావయిషతి-తే.
భృ-బుభూర్షతి, బిభరిషతి.
భ్రజ్జ్-భ్రష్టుమ్-బిభ్రజ్జిషతి, బిభర్జిష
తి, బిభ్రక్షతి, బిభర్క్షతి(తే)
మజ్జ్-మంష్టుమ్-మిమజ్క్షతి.
మా-హాతుమ్-మిత్సతి (తే) ఏవం
మిఞ్, మీఞ్, మేజ్ ధాతవః.
ముచ్-మోక్తుమ్-మోక్తుతే, ముము
క్షతే వా వత్సస్య వ్యయమ్.సక
ర్మకస్యతు- ముముక్షతి వత్సమ్
ముష్-మోషితుమ్-ముముషిషతి.
మృ-మర్తుమ్- ముమూర్షతి.
మృజ్-మిమృక్షతి,మిమార్జిషతి.

* భ్వాదికయోర్ధృజ్ధృషోఃఉత్పూర్వకయోఃఉద్ధిధీర్షతే-తి-ఉద్ధిధీర్షరిత్యాది.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యజ్-యష్టుమ్-యియక్షతి-తే.
యు-యవితుమ్-యియవిషతి, యు
యూషతి.ణౌ-యియావయిషతి
రభ్-రబ్ధుమ్-రిప్సతే.
రమ్-రన్తుమ్-రిరంసతే.
రాధ్- రాద్ధుమ్ - రిత్సతీతిహింసా
యామ్. అన్యత్ర ఆరిరాత్సతి.
రు-రవితుంరురూషతి.ఏవముదన్తాః
రుచ్-రురుచిషతే, రురోచిషతే. ఏ
వముకారోపధకహలాదిరలన్తాః
రుద్-రోదితుమ్-రురుదిషతి.
లభ్-లబ్ధుమ్-లిప్సతే.
లిఖ్-లేఖితుమ్-లిలిఖిషతి,లిలేఖిషతి
ఏవమిదుపధక హలాదిరలన్తాః
లూ-లవితుమ్-లులూషతి-తే.
వచ్-వక్తుమ్-వివక్షతి-తే.
విద్-వేదితుమ్-వివిదిషతి.
వృ-వురూర్షతి-వివరిషతి,వివరీషతి-
తే. ఏవమృకారాన్తోపి
వృత్-వివర్తిషతే, వివృత్సతి.
వృధ్-వివర్ధిషతే, వివృత్సతి.
శక్-శక్తుమ్-శిక్షతి-తే.
శృధ్-శిశర్ధిషతే, శిశృత్సతి.
శ్రి-శిశ్రయిషతి, శిశ్రీషతి.
శ్రు-శ్రోతుమ్ - శుశ్రూషతే. ణౌ
శిశ్రావయిషతి,శుశ్రావయిషతి
శ్వి-ణౌ-శిశ్వాయయిషతి, శుశ్రావ
యిషతి-తే.
సన్-సిసనిషతి, సిసాసతి.
సహ్- సోఢుమ్. సిసహిషతే. ణౌ
సిసాహయిషతి-తే.
సాధ్-సాద్ధుమ్-సిసాత్సతి.
సిచ్-సేక్తుమ్-సిసిక్షతి-సరిషిషిక్షతి.
సిధ్-సేద్ధుంసిషిత్సతి, సేధితుంసిషే
ధయిషతి. ణౌ.సిసాధయిషతి.
సివ్-సుస్యూషతి, సిసేవిషతి.
స్తు-స్తోతుమ్-తుష్టూషతి.
స్థా-స్థాతుమ్-తిష్ఠాసతి.
స్ఫుర్-ణౌ-వుస్ఫారయిషతి-తే.
స్మి-స్మేతుమ్-సిస్మయిషతే.
స్యన్ద్- సిస్యన్త్సతి; సిస్యన్దిషతే,
సిస్యన్త్సతే.
స్రు- స్రోతుమ్ - సుస్రూషతి. ణౌ.
సిస్రావయిషతి,సుస్రావయిషతి
స్వప్-స్వపితుమ్-సుషుప్సతి. ణౌ.సు
ష్వాపయిషతి- తే.
స్వృ-సుస్వూర్షతి, సిస్వరిషతి.
హన్-హన్తుమ్-జిఘాంసతి.
హా-హాతుమ్-జిహాసతి.
హ్రీ-హ్రేతుమ్ జిహ్రీషతి.
హృ-హర్తుమ్-జిహీర్షతి-తే. [తే.
హ్వేఞ్- హ్వాతుమ్- జుహూషతి-
ణౌ-జుహావయిషతి-తే.

ఇచ్ఛా సన్నన్తాత్సన్న. స్వార్థ
సన్నన్తాత్సన్భవత్యేవ (వ్ర॥౪౪)
చికిత్సితు మిచ్ఛతీత్యర్థే చికిత్సిషతి.
ఏవం జుగుప్సిషతే, మీమాంసిషత
ఇత్యాది. అనుక్త ముత్తరార్థేవ
ద్ధ్యామ ఇత్యలంవిస్తరేణ.

ఇతి సన్న న్తప్రకరణమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథయజ్ఞన్తప్రకరణమ్.

౧౦౦.—హలాదిరేకాచ్క-శ్చయోధాతు స్తస్మాద్యఞ్ప్రత్యయస్స్యాత్ పొనర్ల పున్యే, అతిశయేచద్యోత్యే. ఆయ, ఇత్యవ శిష్యతే. యజిః (౯౨) ధాతుత్వాల్లఁడాదయఃజిత్త్వాదాత్మనేపదమ్.(౨-౧౧-౧౨ ౩౫) భూ+య+తే ద్వితీత్వాదికార్యేసతి బు+భూ+య+తే.

౧౦౧.—యజీ, యఙ్లుకిచ అభ్యాసస్య ఇకఃగుణస్స్యాత్ పునర్లపున రతిశయేనవా భవతీత్యర్థే= బోభూయతే (పు॥౩౬-౩౭) బోభూ యేతే బోభూయన్తే। బోభూయతామ్। అబోభూయత। బోభూ యేత। బోభూయాఞ్చక్రే, బభూవ; ఆస। బోభూయితాసే। బో భూయిష్యతే। బోభూయిషీష్ట।అబోభూయిష్ట।అబోభూయిష్యత.

౧౦౨.—సూచ, సూత్ర, మూత్ర, అట, ఋు, అశూ, ఊర్ణు, ఏభ్యో పి యఙ్స్యాత్; ఆయ, ఇత్యేతద్ధలన్తపరశ్చేదార్ధధాతుకే లుప్యతే. క్ర॥ఉ॥సోసూచ్యతే।సోసూచ్యతామ్। అసోసూచ్యత।సోసూచ్యేత। సోసూచాఞ్చక్రే। సోసూచితా । సోసూచిష్యతే । సోసూచిషీష్ట। అసోసూచిష్ట। అసోసూచిష్యత। ఏవం హలన్తేషు సర్వత్ర ఆర్ధధా తుకేయలోపోద్రష్టవ్యః॥ సోసూత్యతే, మోమూత్యతే, అటా ట్యతే, అరార్యతే, అశాశ్యతే, ఊర్ణోనూయతే.

౧౦౩.— గత్యర్థశేభ్యోధాతుభ్యః యఙ్భవతిచేత్కాటిల్యేర్థ ఏవన తుపొనర్ల పున్యాతిశయయోః. కుటిలంవ్రజతీత్యర్థే=వా వ్రజ్యతే।

౧౦౪.— లుప, సద, చర, జప, జభ, దహ, దశ, గృ, ఏభ్యోయ ఞ్యాఞ్చేద్ధాత్వర్థ గర్హాయామేవనతుక్రియాసమభిహారే- గర్హితం లుమ్పతి=లోలుప్యతే-గర్హితంసీదతి=సాసద్యతే- ఇత్యాది.

౧౦౫.— ఋకారవతాం ధాతూనామభ్యా సస్య రీగాగమస్స్యాత్ యజీ, యఙ్లుకిచ; అనునాసికాన్తానామదన్తాభ్యా సస్యనుగాగమః; వశ్చ, స్రంస్, ధ్వంస్, భ్రంస్, కస్, పత్, పద్, స్కన్ద్, ఏషామభ్యా సస్యనీగాగమ ఇతిబోధ్యమ్,నృత్- నరీనృత్యతే; రమ్- రరంరమ్యతే; వసేవశ్చ్యత ఇత్యాదివిశేషాశ్చకారాదిక్రమేణ బోధ్యాః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata: Digitization: eGangotri.

కనా-చనీకన్యతే
కు-కోకూయతే, చోకూయతే.
కృ-చేక్రీయతే
కృఞ్-చలీక్ష్ణ్యతే
గమ్-జఙ్గమ్యతే
గా-జెగీయతే
గృ-జేగిల్యతే
గ్రహ్-జరీగృహ్యతే
ఘుష్-జోఘుష్యతే
ఘ్రా-జేఘ్రీయతే
చర్-చఞ్చూర్యతే
చి-చేకీయతే
ఛిద్-చెచ్ఛిద్యతే
జన్-జాజాయతే
జజ్ఞన్యతే
జప్-జజ్ఞప్యతే
జభ్-జజ్ఞభ్యతే
డాక్-డోఢాక్యతే
తన్-తన్తన్యతే
తృఫ్-తరీతృఫ్యతే
దహ్-దన్దహ్యతే
దా-దేదీయతే
దివ్-దేదీవ్యతే
దిశ్-దేదిశ్యతే
దుహ్-దోదుహ్యతే
దృఫ్-దరీదృఫ్యతే
దృశ్-దరీదృశ్యతే
ధా-దేధీయతే
ధ్మా-దేధ్మీయతే
ధ్వంస్-దసీధ్వస్యతే
నమ్-నంనమ్యతే
నశ్-నానశ్యతే
నీ-నేనీయతే
ను-నోనూయతే
నృత్-నరీనృత్యతే
పచ్-పాపచ్యతే
పత్-పసీపత్యతే
పద్-పనీపద్యతే
పశ్-పమ్పశ్యతే
పా-పేపీయతే
ప్యాయ్-పేపీయతే
ప్రచ్ఛ్-పరీపృచ్ఛ్యతే
ఫల్-పమ్ఫల్యతే
బుధ్-బోబుధ్యతే
భఞ్జ్-బమ్భజ్యతే
భాష్-చాభాష్యతే
భిద్-బేభిద్యతే
భ్రంస్-బసీభ్రస్యతే
భ్రమ్-బమ్భ్రమ్యతే
మా-మేమీయతే
యమ్-యంయమ్యతే, యయ్యమ్యతే
రుచ్-పానర్లపున్యా-రోరుచ్యతే
లుప్-లోలుప్యతే
వచ్-వనీవచ్యతే
వశ్-వావశ్యతే
వృత్-వరీవృత్యతే
వ్యేఞ్-వెవీయతే
శీ-శాశయ్యతే
శుభ్-పానర్లపున్యా-శోశుభ్యతే
శ్వి-శోశూయతే
శ్వేశ్వీయతే
సిచ్-సేసిచ్యతే
సివ్-సేసీవ్యతే
స్కన్ద్-చనీస్కన్ద్యతే
స్తు-తోష్టూయతే
స్థా-తేష్ఠీయతే
స్పర్ధ్-పాస్పర్ధ్యతే
స్మృ-సాస్మర్యతే
స్యమ్-సేసిమ్యతే
స్రంస్-సనీస్రస్యతే
స్వప్-సోషుప్యతే
హన్ - హింసాయాం జేఘ్న్యతే; గతౌ తు-జఙ్ఘన్యతే
హా-జేహీయతే

అధికన్తూత్తరార్ధే విఘ్నేయమ్.

ఇతి యజ్ఞన్తప్రకరణమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

౧౦౬.— యజోబహుళంలుక్ స్యాత్. ఆత్మనేపదనిమిత్తా భావాత్పర స్మైపదమేవ - హలాది పిత్సార్వధాతుకస్థలే వికల్పేన ఈడాగమః- పక్షేగుణః - ద్విత్వాదికం సర్వమపియజ్ఞన్త వదూహనీయమ్.

పునర్గపునరతిశయేనవాభవతి=బోభవీతి, బోభోతి బోభూతః బోభువతి-బోభవీషి బోభోషి బోభూథః బోభూథ. బోభవీమి, బోభోమి-బోభూవః- మః। బోభవీతు, బోభోతు బోభూతామ్ బోభువతు-బోభూహి, బోభూతాత్ - బోభవాని। అబోభవీత్, అబోభోత్ - అబోభూతామ్ అబోభవుఃఅబోభవీఃి, అబోభోఃి- అబోభవమ్। బోభూయాత్ బోభూయాతామ్;బోభవాఞ్చకార, బభూవ,ఆస।బోభవితా। బోభవిష్యతి। బోభూయాత్ బోభూయాస్తామ్।అబోభూవీత్, అబోభోత్ అబోభూతామ్ అబోభూవుఃి - అబోభూవీఃి- అబోభూవమ్।అబోభవిష్యత్. ఏవ మూకారాన్తాలూ, పూ ఇత్యాదయఃి.

స్పర్ధ్- పునర్గ పునరతిశయేనవా స్పర్ధతే=పాస్పర్ధితి, పాస్పర్ధ్ధి పాస్పర్ధ్ధఃి పాస్పర్ధతి.పాస్పర్ధీషి,పాస్పర్త్తి పాస్పర్ధ్ధఃి పాస్పర్ధ్ధ- పాస్పర్ధీమి, పాస్పర్థ్మి పాస్పర్ధ్వఃి పాస్పర్థ్మఃి। పాస్పర్ధీతు, పాస్పర్ధు పాస్పర్ధి- పాస్పర్ధాని। అపాస్పర్త్ (ర్ద్ధ), అపాస్పాఃి। పాస్పర్ధ్యాత్। పాస్పర్ధాఞ్చకార। పాస్పర్ధితా। పాస్పర్ధిష్యతి। పాస్పర్ధ్యాస్తామ్। అపాస్పర్ధీత్। అపాస్పర్ధిష్యత్। ఏవంహలన్తాఏకాచ అకారవన్తఃి.

విద్-వేవిదీతి, వేవేత్తి వేవిత్తఃి వేవిదతి।వేవేదితా।అవేవేదీత్.

ముద్-మోముదీతి, మోమోత్తిమోమున్తఃి మోముదతి. ఏవముదుపధాఃి.

౧౦౭.— యఙ్లుకిసతి-ఋకారోపధానామ్, ఋకారాన్తానాఞ్చధాతూనామభ్యాసస్య రుక్, రిక్, రీక్, ఏతే ఆగమాగ్ర పర్యాయేణస్యుఃి.సర్వత్రరూపత్రయమ్. పితిహలాదౌవా ఈడాగమేసతి రూపషట్కఞ్చలక్ష్యేఽహ్యామ్. యథా.—

వృత్- వర్వృతీతి, వరివృతీతి, వరీవృతీతిఃి వర్వర్త్తి, వరివర్తి, వరీవర్తి- వర్వృత్తఃి, వరివృత్తఃి, వరీవృత్తఃి- వర్వృతతి, వరివృతతి, వరీవ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తతి. వర్వృతీషిట- వర్వృత్థఃȝ- వర్వృతీమిట- వర్వర్తాఖ్చకారȝ వర్వర్తితాȝ।వర్వర్తిష్యతిȝ।అవర్వర్తీత్ȝ। ఏవంవృధ్నృతాదయః.

కృ- చర్క-రీతి, చరికరీతి, చరీకరీతి, చర్క-ర్తి, చరిక ర్తి, చరీక ర్తి- చర్క-ృతఃȝ, చరికృతఃȝ, చరీకృతఃȝ - చర్క-్రీతి, చరిక్రతి, చరీక్రతి. చర్క-రీషిట- చర్క-ృథఃȝ- చర్క-రీమిట। ఏవన్మృదన్తా ఏకాచఃȝ.

తృ-తాత ర్తి, తాతరీతి తాతీర్తఃȝ తాతిరతి- తాతర్పి, తాతరీషి।తాత ర్తు- తాతరీతు తాతీర్హి-తాతరాణి। అతాతరీత్, అతాతఃȝ-అతా తీర్తామ్ అతాతరుఃȝ। తాతీర్యాత్। లుజి- అతాతారీత్ । అతాతరి (రీ)ష్యత్. ఏవం కృ దృ ఇత్యాదయః.

హన్- జఙ్ఘనీతి, జఙ్ఘన్తి జఙ్ఘతఃȝ జఙ్ఘన్తి-జఙ్ఘనీషి, జఙ్ఘన్సి। జఙ్ఘనీతు జఙ్ఘన్తు- జఙ్ఘహి। అజఙ్ఘనీత్, అజఙ్ఘక్ । జఙ్ఘన్యాత్। జఙ్ఘనితా। వధ్యాత్। అవధీత్।అజఙ్ఘనిష్యత్. [కాన్తాః.

గమ్-జఙ్గమీతి, జఙ్గన్తి జఙ్గతఃȝ జఙ్గతి।జఙ్గమితా।అజఙ్గమీత్ ।ఏవమనూనాస వఖ్చ్-వనీవఖ్చీతి,వనీవ ఖ్చిక్-వనీవ క్తఃవనీవచతిఏవంస్రంసాదయఃȝ౧౦౫ గ్రహ్-జాగ్రహీతి,జాగ్రాధి జాగృధఃజాగృహతి-జాగ్రహీషి,జాగ్రుక్షి. ప్రచ్ఛ్- పాప్రచ్ఛీతి, పాప్రష్టీ పాప్రష్టఃȝ పాప్రచ్ఛతి. (ర్ద) పృచ్ఛతీతి శ్తిపానిర్దిష్టత్వాత్సమ్ప్రసారణంన ఁశ్తిపా,శపా,నుబన్ధేన,నిర్దిష్టం యద్గణేనచ।యత్రైకాజ్గ్రహణఞ్చైవ, పఞ్చైతానినయఙ్లుకీత్యుక్త త్వాత్.యద్యపీత్థంజ్ఞాతవ్యావిషయాబహావోవిద్యన్తే. తథాపితాక గ్రన్థగౌరవభియాత్ర సంక్షిప్య సప్రపఞ్చముత్తరాద్ధేప్రదర్శయిష్యామ ఇత్యలంపల్లవితేన. —*ఇతి యఙ్లుగ న్తప్రకరణమ్.*—

అథనామధాతుప్రకరణమ్.

౧౧౮.—ఇష్ఠాతా కర్మభూతాత్ ఏషితృ సమ్బన్ధినఃȝ (ఆత్మనఃȝ)సుబ న్తాత్ ఇచ్ఛాయామర్థేక్యచ్, కామ్యచ్ప్రత్యయావా స్తాంȝ. సుపఃలుక్. ఁయ,కామ్య,,ఇతిశిష్యతే.క్యచిపరతఃȝ అకారస్య ఈకారఃȝ క్యజన్త స్య కామ్యజన్తస్యచ(౯౫)ఛాతుత్వాల్లఢాదయఃȝ (౨-౧౧)పుత్ర్తీ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మాత్మన ఇచ్ఛతీత్యర్థే-వుత్రీయతి, వుత్రకామ్యతీతిసిధ్యతి। వుత్రీయతి వుత్రీయతః వుత్రీయన్తి। వుత్రీయతు। అవుత్రీయత్। వుత్రీయేత్। వుత్రీయాఞ్చకార, ఆస, బభూవ। వుత్రీయితా। వుత్రీయిష్యతి। వుత్రీయ్యాత్। అవుత్రీయీత్। అవుత్రీయిష్యత్। ఏవం సుధాతుషు సర్వత్రజ్ఞేయమ్, విశేషస్తూచ్యతే.

రాజానమాత్మన ఇచ్ఛతి=రాజీయతి। సమిధమ్-సమిధ్యతి-సమిధితా, సమిధ్యితా ఇతి హలన్తనామధాతుషు ఆర్ధధాతుకే (వా) యలోపే రూపద్వయమితి బాధ్యమ్॥ బుభుక్షాయాం సత్యామశనమాత్మనఇచ్ఛతి=అశనాయతి- అన్యత్ర అశనీయతి।ఏవముదకంపాతుమిచ్ఛతి=ఉదన్యతి, స్నాతుమిచ్ఛేత్ ఉదకీయతి। యశ్చధనేసత్యపి వునర్ధనమిచ్ఛతి=ధనాయతి, దరిద్రస్యక ధనమిచ్ఛతి చేత్తత్ర ధనీయతి॥ గాన్మైథునార్థం వృషమిచ్ఛతి=వృషస్యతి. ఏవ మశ్వస్యతిబడబా॥ క్షీరమత్యటమిచ్ఛతి బాలః= క్షీరస్యతి. ఏవం లవణస్యతి ఉష్ట్ర్రిః॥ఉత్కటేచ్ఛాయాం సుగసుగాగమోభవతః - దధిస్యతి,దధ్యస్యతిః మధుస్యతిమధ్వస్యతీత్యాది॥ ఆచారార్థే ఉపమానవాచకాత్ క్యచ్- వుత్రమివాచరతిచ్ఛాత్రమ్=వుత్రీయతి. విష్ణుమివాచరతి ద్విజమ్-విష్ణూయతి. కుట్యాంప్రాసాదే ఇవాచరతి భిక్షుః=ప్రాసాదీయతి. కుటీయతి చ ప్రాసాదే.

౧౦౯.—ఉపమానవాచకాత్సుబన్తాదాచారార్థేక్యఙ్ వాస్యాత్. సాన్తస్యలోపశ్చ.జిత్వాదాత్మనేపదమ్(౯౨)కృష్ణ ఇవాచరతి=కృష్ణాయతే, విద్వానివ= విద్వాయతే, విద్వస్యతే. ఏవం యశాయతే, యశస్యతే ఇత్యాది. ఓజస్, అప్సరస్,అనయోఃఓజస్వీవాచరతి=ఓజాయతే, అప్సరాయతే ఇత్యేవ॥ గుర్వీవ=గురూయతే. (పుంవద్భావః) సపత్నీవ=సపత్నాయతే, సపత్నీయతే, సపతీయతే. యువతిరివ=యువాయతే. కుమారీవ=కుమారాయతే.హరిణీవ=హరితాయతే॥ అభూతతద్భావేపి క్యఙ్ భవత్యర్థే-అపణ్డితఃపణ్డితోభవతి=పణ్డితాయతే. ఏవంభృశాయతే-సుమనాయతఇత్యాది॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కష్టాయక్రమతే=కష్టాయతేపాపం కర్తుమిత్సహత ఇత్యర్థః ఏవం పాపం చికీర్షతీత్యర్థే= సత్రాయతే, కక్షాయతే, కృచ్ఛ్రాయతే, గహనాయతఇతి ॥ రోమన్థం వర్తయతి= రోమన్థాయతే ॥ తపశ్చరతి=తపస్యతి॥ బాష్పముద్వమతి=బాష్పాయతే. ఏవ మూష్మాయతే, ఫేనాయతే॥శబ్దంకరోతి=శబ్దాయతే. ఏవంవైర,కలహ, అభ్ర, కర్వ, మేఘాఽబాధ్యాఃసుఖంవేదయతే=సుఖాయతే ఏవందుఃఖ, కృచ్ఛ్ర, కరుణ, కృపణాదీని ॥ నమస్కరోతి=నమస్యతి। ఏవం వరివస్యతి గురూ=శుశ్రూషతయిత్యర్థః. చిత్రీయతే=విస్మయతే.

౧౧౦.—లోహితాదిభ్య శ్శబ్దేభ్యః భవత్యర్థే క్యఙ్స్యాత్. అభూత తద్భావవిషయే. అలోహితో లోహితోభవతి= లోహితాయతి-తే।లోహినీయతి-తే. ఏవంహరితాదయఃలోహితాదిరాకృతిగణఃి.

౧౧౧.—ప్రాతిపదికేభ్యఃక్విబ్వా స్యాదాచారార్థే కృష్ణ ఇవాచరతి=కృష్ణతి। కవిరివ=కవయతి। శ్రీరివ=శ్రయతి। భూరివ=భవతి-బభూవ। పితేవ=పితరతి । రాజేవ=రాజానతి । రమేవ=రమాతి। అశ్వవాచరతి=అతి । ద్రురివాచరతి=ద్రవతి ॥ అవగల్భక్లీబహేఽడానాం-అవగల్భతె, క్లీబతే, హేఽడతే ఇతి తజ్.

ణిచ్ప్రత్యయఃి స్వార్థే ప్రేరణాదౌచ ప్రాగేవోక్తఃి (వు॥౪౯. సూ॥౯౧) ఇదానీమర్థవిశేషేణిచ్ ప్రదర్శ్యతే.

౧౧౨.—తత్కరోతి,తదాచష్టే,ఇత్యర్థేప్రాతిపదికాణ్ణిచ్స్యాత్.ణిచిసతి ప్రాతిపదికస్య భ్వంవద్భావ,రభావ,టిలోప,(విక్,మతుప్,) ప్రత్యయలోప, యణాదిలోప,ప్ర,స్థ,స్ఫ,ద్యాదేశాదయస్స్యుఃి.

క్ర॥ ఉ॥ ఏసీమూచష్టే= ఏతయతి, దృఢమ్= ద్రఢయతి,ఏవంకృశ,మృదు, భృశ, పరిబృఢాదయఃి పటుమ్=పటయతి, స్రగ్వీణమ్= స్రజయతి- పయస్వినీం=పయసయతి- శ్రీమతీంశ్రీమన్తంవా=శ్రాయయతి. గోమన్తమ్=గవయతి,స్థూలం=స్థవయతి-దూరం=దవయతి,ప్రియమ్=ప్రాప (య) యతి. స్థిరమ్= స్థాపయతి. స్థిరం= స్థాపయతి, ఉ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రుం= వరయతి (వారయతి)। బహులం=బంహయతి। గురుం= గర
యతి।వృద్ధమ్=వర్షయతి, జ్యాపయతి। తృప్రం= త్రపయతి। ధీర్ఘమ్=
ద్రాఘయతి।బృన్దారకం=బృన్దయతి।బహూక్=భావయతి (బహయతి)
యువానమ్= యవయతి - కనయతి। అన్తికమ్= నేదయతి। బాఢమ్=
సాధయతి।కంసవధమాచష్టే=కంసంఘాతయతి। అశ్వేనాతిక్రామతి=
అశ్వయతి, ఏవంహస్తినా తిక్రామతి= హస్తయతి। అసినాహన్తి=ల
సయతి॥ ముణ్డాదిభ్యర్ణ కరోత్యాద్యర్థేణిచ్. ముణ్డంకరోతి=ముణ్డయతి
మాణవకమ్; ఏవంమిశ్రయత్యన్నమ్, శ్లక్ష్ణయతివస్త్రమ్, లవణయతి,
వ్యఞ్జనమ్। (వ్రతశబ్దాత్- భోజనే,తన్నివృత్తౌవా) పయోవ్రతయతి=
అశ్నాతీత్యర్థః. శూద్రాన్నంవ్రతయతి= వర్జయతీత్యర్థః । వస్త్రమా
చ్ఛాదయతి=సంవస్త్రయతి । హలింగృహ్ణాతి= వాలయతి,ఏవంకలిం=
కలయతి, కృతం=కృతయతి। తూస్తానివిహన్తి=వితూస్తయతి- పాపం
నాశయతీత్యర్థః॥ సత్యంకరోత్యాచష్టేవా= సత్యాపయతి, ఏవమర్థా
పయతి, వేదాపయతి । పాశంవిముఞ్చతి= విపాశయతి । రూపంపశ్య
తి= రూపయతి। వీణయా ఉపగాయతి= ఉపవీణయతి। తూలేనానుకు
ష్ణాతి= అనుతూలయతి తృణాగ్రం తూలేనానుఘట్టయతీత్యర్థః। శ్లోకై
రుపస్తౌతి= ఉపశ్లోకయతి। సేనయా అభియాతి= అభిషేణయతి । లో
మాన్యనుమార్ష్టి=అనులోమయతి । త్వచంగృహ్ణాతి= త్వచయతి । వర్మ
ణాసన్నహ్యతి= సంవర్మయతి । వర్ణంగృహ్ణాతి=వర్ణయతి । చూర్ణైరవ
ధ్వంసయతి = అవచూర్ణయతి। త్వాం,మాం,వాఆచష్టే = త్వా(ప)
దయతి, మా(ప)దయతి, ద్విత్వ బహుత్వయోస్తు యుష్మయతి, అస్మ
యతీత్యేవ। త్వామాత్మన ఇచ్ఛతీత్యర్థేక్యచ్=త్వద్యతి, మాం=మద్యతి;
యుష్మాక్, అస్మాక్=యుష్మద్యతి, అస్మద్యతి। త్వమివాచరతీత్యర్థేక్య
జ్=త్వద్యతే, అహమ్=మద్యతే, బహుత్వే- యుష్మద్యతే, అస్మద్యతే।
ఇదమివాచరతి= ఇదామతి, ఏవంసఇవ=తతతి। పన్థాన=పథీనతి।శ్వా
నమాచష్టే= శావయతి, (శునయతి)। ఏవ విద్వాంసం = విద్వయతి,

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(విదావయతి,విదయతీతి కేచిత్)। ఉదఞ్చం=ఉదీచయతి, తిర్యఞ్చం=తిరాయయతి,సమ్యఞ్చం=సమీచయతి. ఏవంప్రతీచయతి సద్రాయయతి.

౧౧౩.—గుప్, ధూప్,విచ్ఛ,పణ్,పన్, ఏభ్యఆయప్రత్యయస్స్యాత్. స్వార్థే. ఋతధాతోరీయఙ్చ. ఆర్ధధాతుకేవా. ధాతుత్వాల్లఙాదయః(౧-౧౧-౨౧-౯౨) గోపాయతీత్యాదీ న్యచాహారణానిప్రాగేవ (వు॥౯౯) ప్రదర్శితాని. ఋత్ - ఋతీయతే। ఋతీయాఞ్చక్రే, ఆనర్త। ఋతీయితా, అర్తితా । ఋతీయిషీష్ట, ఋత్యాత్ । ఆర్తీయిష్ట, ఆర్తీత్। ఆర్తీయిష్యత, ఆర్తిష్యత్- ఇతి.

౧౧౪.— వుచ్ఛ, భాణ్డ, చీవరేభ్యోణిచ్ స్యాత్.(౯౨)వుచ్ఛశబ్దాదుదసనే,వ్యసనే,పర్యసనేచార్థే = ఉత్వుచ్ఛయతే,వివుచ్ఛయతే, పరివుచ్ఛయతే ఇతి। రూపాణితు (వు॥౪౧) కమ్ధాతువత్. ఏవంభాణ్డాని సమాచినోతి = సమ్భాణ్డయతే । చీవరాణ్యార్జయతి, పరిధత్తే వా = సఞ్చీవరయతే భిక్షురిత్యాదివిశేషాబోధ్యాః.

—* ఇతి నామధాతుప్రకరణమ్. *—

౧౧౫.—కణ్ఠ్వాది గణపఠితేభ్యోయక్ ప్రత్యయస్స్యాత్ (౯౨)ఁయ, ఇతిశిష్యతే కిత్త్వాన్నగుణః. కణ్ఠూఙ్-గాత్రవికర్షణే. కణ్ఠూయతితే। ఇత్యాది చురవత్. సుఖ,దుర్గఖ తత్క్రియాయామ్. సుఖ్యతి, దుర్గఖ్యతి=సుఖం దుర్గఖఞ్చాను భవతీత్యర్థః।సపర-పూజాయామ్-సపర్యతి। మహిఙ్-పూజాయామ్- మహీయతే- ఏవం ఘృణిచ్। తిరస్-అన్తర్ధౌ- తిరస్యతి। ఏవమురస్ పయసాదయోగ్రాహ్యాః అయమాకృతిగణః॥ ఇతి కణ్ఠ్వాదయః

౧౧౬.—సకర్మకేభ్యర్థకర్మణి, అకర్మకేభ్యోభావేలడాదయ ఇతి(౯౨) ప్రాగేవోక్తమ్. తత్రభావకర్మవాచిని సార్వధాతుకే పరతః ధాతోర్యక్ ప్రత్యయస్స్యాత్. భావకర్మణో రాత్మనేపదమేవ.నతు పరస్మైపదమ్. తత్రాపిభావే ప్రథమపురుషః ఏకవచనమేవ నద్వివచనాది. కర్మణితు యథాపూర్వం సర్వపురుషవచనానీతిబోధ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఉ॥ భావే-భూయతే. కర్మణి-అనుభూయతే అనుభూయే తే అనుభూయన్తే- అనుభూయసే- అనుభూయే। అనుభూయతామ్।అన్వభూయత। అనుభూయేత। అనుబభూవే.

౧౧౭.— భావే, కర్మణిచ, అజన్తానాం ధాతూనాం, హన్, గ్రహ్, దృశ్,ఏషాఞ్చ తాస్,స్య, సీయుట్, సిచ్ (లుటి, లృటి, ఆశీర్లిఙి, లుఙి, లృఙి) ప్రత్యయేషు పరేషు (చిణ్వద్భావః) అఙ్గస్యవాగుణ వృద్ధీ, తాసాదీనాంవలాదిప్రత్యయానా మిడాగమశ్చస్యాత్. లుఙి ప్రథమ పురుషైకవచనస్యతు, ఇత్యస్య సర్వత్రలోపః ధాతోశ్చిణ్ చనిత్యం భవతి. చిణిపరతః ఆదన్తానాం యుగాగమశ్చ.యథా.—

అనుభావితా, అనుభవితా । అనుభావిష్యతే, అనుభవిష్యతే। అనుభావిషీష్ట, అనుభవిషీష్ట।అన్వభావి అన్వభావిషాతామ్, అన్వభవిషాతామ్ అన్వభావిషత, అన్వభవిషత-అన్వభావిష్ఠాః,అన్వభవిష్ఠాః-అన్వభావిషి, అన్వభవిషి । అన్వభావిష్యత, అన్వభవిష్యత.ఏవం భావకర్మప్రక్రియాయాం సర్వత్ర దశగణీయానాన్ధాతూనామపి ఏధధాతావివ (పు॥౩౬-౩౭) ప్రత్యయాస్సంయోజ్యాః॥ దివ్-దీవ్యతే-లుఙి-అదేవి। తుద్-తుద్యతే- అతోది। చుర్-చుర్యతే-అచోరి।అద్- అద్యతే. అఘసి। హు-హూయతే- అహావి। సు- సూయతే-అసావి। రుధ్-రుధ్యతే- అరోధి। తన్- తన్యతే, తాయతే- అతాని. ఏవంజన, సన, ఖనామ్। క్రీఙ్-క్రీయతే- అక్రాయి ॥ ణిజన్తాత్కర్మణి - భావ్యతే । భావయాఞ్చక్రే, భావయామ్బభూవే, భావయామాసే। భావయితా, భావితా । భావయిష్యతే, భావిష్యతె । భావయిషీష్ట, భావిషీష్ట । అభావి అభావయిషాతామ్,అభావిషాతామిత్యాది। ఏవం దివ్-జేష్యతె,తుద్-తోద్యతె, చుర్- చోర్యతే ఇత్యాది॥ సన్నన్తాత్కర్మణి- బుభూష్యతే। బుభూషాఞ్చక్రే। బుభూషితా। బుభూషిష్యతే బుభూషిషీష్ట। అబుభూషి ॥ యఙన్తాద్భావే.— బోభూయ్యతే, యఙ్లుగన్తాత్తు బోభూయతే। బోభవాఞ్చక్రే । బోభావితా, బోభవితా ఇత్యాదివిశేషాస్తు ప్రకరణానుసారేణజ్ఞేయాః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గా- గాయతే। జగే। గాయితా, గాతా। గాయిష్యతే, గాస్యతే। గాయిషీష్ట, గాసీష్ట। అగాయి అగాయిషాతామ్, అగాసాతామ్ అగాయిషత, అగాసత- అగాయిష్ఠాః,అగాస్థాః-అగాయిషి,అగాసి। అగాయిష్యత, అగాస్యత. ఏవం వా, గ్లా,ధ్మా, భా ఇత్యాదీనామాకారాన్తానాంరూపాణి ॥ విశేషస్తు- ధా, ధేటోఃధీయతే। దా, దో, దే - దీయతే। దావ్, ద్రైపోఃదాయతే। మా- మీయతే। స్థా - స్థీయతే। గై- గీయతే। పా- పానే- పీయతే; పా - రక్షణే, పైఅనయోఃపాయతే। ఓహాక్- హీయతే; ఓహాఙ్- హాయతే। సో- సీయతే। వ్యే-(ర్ఘ) వీయతే। నే- ఊయతే। జ్యా- జీయతే. లుఙి-అధాయి అధాయిషాతామ్, అధిషాతామ్ అధాయిషత, అధిషత - అధాయిష్ఠాఃఅధిథాఃఏవందా, ధే, దో, స్థా, నాంరూపాణి॥ నీ- నీయతే। నాయితా, నేతా। అనాయి అనాయిషాతామ్, అనేషాతామ్ అనాయిషత,అనేషత- అనాయిష్ఠాఃఅనేష్ఠాఃఅనాయిషి, అనేషి । ఏవమజన్తానాంరూపాణి ॥ స్తు- స్తూయతే । అస్తావి అస్తావిషాతామ్, అస్తోషాతామ్ అస్తావిషత, అస్తోషత - అస్తావిష్ఠాఃఅస్తోష్ఠాఃఅస్తావిషి, అస్తోషి॥ ఏవముకారాన్తాఃకృ- క్రియతే। కారితా, కర్తా । అకారి. ఏవమృదన్తాఃస్మృ- స్మర్యతే- అస్మారి। ఋ- అర్యతే। స్మృ - స్తర్యతే। స్తృ-స్తీర్యతే। వృ- వూర్యతే। హ్వే- (ర్ఘ) హూయతే। యజ్- ఇజ్యతే-అయాజి ఏవం వచ్-ఉచ్యతే। స్వప్- సుప్యతే।వప్-ఉప్యతే। వస్-ఉష్యతే। వహ్- ఉహ్యతే। వద్- ఉద్యతే। ష్వి- శూయతే। గ్రహ్-గృహ్యతే అగ్రాహి (౧౧౭) అగ్రాహిషాతామ్, అగ్రహీషాతామ్ । వ్యధ్ - విధ్యతే। వశ్- ఉశ్యతే। వ్యచ్- విచ్యతే। వ్రశ్చ్- వృశ్చ్యతే। ప్రచ్ఛ్- పృచ్ఛ్యతే। భ్రస్జ్- భృజ్జ్యతే ॥ వది- వన్ద్యతే అవన్ది. ఏవమిదితఃబన్ధ్-బధ్యతే - అబన్ధి। స్రంస్ - స్రస్యతే - అస్రంసి, ఏవంనకారోపధాఃశాస్- శిష్యతే॥ హన్- హన్యతే- (౧౧౭) హన్తా, ఘనితా । హనిష్యతే, ఘనిష్యతే। వధిషీష్ట, ఘనిషీష్ట। అఘని, అఘనిషాతామ్, అహ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute; Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

సాతామ్; అవధి అవధిసాతామ్॥ జాగృ- జాగర్యతే- అజాగారి॥దిశ్-దిశ్యతే- అదేశి అదిక్షాతామ్ అదిక్షత- అదిక్షథాః- అదిక్షి - ఏవమనిటి ఇగుపధాః ౫౭॥ పచ్- పచ్యతే-అపాచి అపక్షాతామ్ అపక్షత-అపక్షాః అపక్షి. ఏవమనిట్కాహలన్తాః (౪౧)॥ దృశ్- దృశ్యతే- అదర్శి- అదర్శిషాతామ్,అదృక్షాతామ్ అదర్శిషత,అదృక్షత- అదర్శిష్ఠాః, అదృష్ఠాః-అదర్శిషి, అదృక్షి (౧౧౭)॥ ఘుటాదీనాం(౮౮) ణ్యన్తానాం ఘట్యతే। ఘటితా, ఘాటితా। ఘటిష్యతే, ఘాటిష్యతే। అఘాటి, అఘటి- అఘాటిషాతామ్, అఘటిషాతామిత్యాది ఫణా న్తంజ్ఞేయమ్॥శమ్-శమ్యతే- అశమి। జన్- జన్యతే - అజని । ఏవం దమ్యతే - అదమీత్యాదినాన్తా మాన్తాశ్చ। విశేషస్తు-గమ్- గమ్యతే- అగామి- అగంష్ఠాః, అగథాః- అగంసి, అగసి। కమ్- కమ్యతే-అకామి- అకామయిష్ఠాః, అకామిష్ఠాః, అకమిష్ఠాః। చమ్-ఆచమ్యతే-ఆచామి।వమ్- వమ్యతే-అవామి. ఏవంనమ్, రమ్,యమ్,మనఃభక్ష్-భజ్యతే-అభాజి, అభక్షి।లభ్-లభ్యతే-అలాభి, అలమ్భి । రధ్-రధ్యతె-అరన్ధి. ఏవంరభ్,జభ్॥ తప్- తప్యతే- (అతాపి) అనుతాపార్థే- అన్వతప్తపాపేన అభ్యాహతఇత్యర్థః.

అథ యే ద్వికర్మకా స్తేభ్యో లఙాదయః కిం నుఖ్యేకర్మణి ఉత గౌణే కింవోభయోరితి సన్దేహే వ్యవస్థా మాహ.

౧౧౮.— గౌణేకర్మణిదుహ్యాదేః, ప్రధానే నీహృ కృష్వహామ్,
బుద్ధిభక్ష్యార్థయో శ్శబ్ద కర్మణాఞ్చ నిజేచ్ఛయా,
ప్రయోజ్యకర్మణ్యన్యేషాం ణ్యన్తానాం,లాదయోమతాఇతి.

దుహ్- యాచ్ పచ్ దణ్డ్ రుధ్ ప్రచ్ఛ్ చి బ్రూ శాస్ జి మన్థ్ ముష్- ఏభ్యోగౌణేకర్మణిలాదయః = దశలకారాః కృత్యక్త ఖలర్థాస్యుః। నీ, హృ, కృష్, వహ్, ఏభ్యోముఖ్యేకర్మణి।బుధ్యర్థక భక్ష్యార్థక, శబ్దకర్మకేభ్యో, గౌణేవా ముఖ్యేవాకర్మణి। అన్యేషామ్ = గత్యర్థాకర్మకాణాం హృ కృ అనయోశ్చప్రయోజ్యకర్మణి=అణ్యన్తావస్థాయాం కర్తుర్ణికర్మసంజ్ఞాయస్య తత్ప్రయోజ్యంకర్మ-తస్మిన్ లాదయస్సమ్మతా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఇతిభావః॥ క్ర॥ఉ॥ గాణే-గాం దోగ్ధి పయోగోపః. పయోఽత్రముఖ్యం కర్మ కర్తురీప్సితతమత్వాత్. గౌస్తు పయసోనిమిత్తతామాత్రేణోపాత్తత్వాద్గౌణంకర్మ- అతః గా దుహ్యతే పయోగోపేన. ఏవముత్తరత్రాపి. బలిర్యాచ్యతేవసుధాం వామనేనేత్యాది।ముఖ్యే-గ్రామమజాం నయతి గోపః, హరతి, కర్షతి, వహతివా. అత్రాజాయాః కర్తురీప్సితతమత్వాన్ముఖ్యత్వం. గ్రామస్య త్వజాశ్రయత్వాద్గౌణత్వమ్. అతః అజాగ్రామం నీయతే,హ్రియతే,కృష్యతే,ఉహ్యతే వా॥ఉభయోః.—బుధ్-బోధ్యతేహరణవకంధర్మః- మాణవకోధర్మమితివాఃభోజ్యతే సీతయారామమోదనః ఓదనంరామఇతివా,పాఠ్యతేగురుణారామోవేదంవేదోరామమితివా. —※ ఇతిభావకర్మప్రకరణమ్. ※—

—※ అథకర్మకర్తృప్రకరణమ్. ※—

౧౧౯.— యదా పదార్థేషు సాకర్యాతిశయం ద్యోతయితుం కర్తృవ్యాపారో నవివక్ష్యతే తదా కారకాన్తరాణ్యపి కర్తృసంజ్ఞాంలభన్తే స్వవ్యాపారే స్వతన్త్రత్వాత్. తేన అసినాచ్ఛినత్తి,కాష్ఠైఃస్థాల్యామోదనం పచతీత్యాదౌ కరణాదీనాం సాకర్యాత్కర్తృత్వవివక్షాయాం కర్తరిలకారే- సాధ్వసిచ్ఛినత్తి, కాష్ఠానిపచన్తి, స్థాలీ పచతీత్యాదిసిధ్యతి. తేషాం (1) భావేలకారేసతి కర్మవద్భావాత్కర్మణి యథాహాపాణి తత్రైవకర్మకర్తర్యపీతిజ్ఞేయమ్.

పచ్యతే ఓదనః, భిద్యతేకాష్ఠమ్;-అపాచి అపక్షాతామిత్యాది. కర్మకర్తరి సకర్మకాణాం కర్మవద్భావోన. అజా గ్రామం నయతి। గౌర్గ పయో దుహ్యతే. అదోహి, అదుగ్ధ, అధుక్షత ఇత్యాది ॥ సృజ్యతే స్రజంభక్తఃశ్రద్ధయా నిష్పాదయతీత్యర్థః। రుధ్యతేవ్రజేగౌఃస్వయమేవ- అవారుద్ధగౌఃి తప్యతే తపస్తాపసఃఅర్జయతి. అతప్త। ప్రస్నుతేప్రాస్నావిష్ట।నమతేదణ్డిఃఅనంస్త।కారయతే-అచీకరత్ .ఏవంన్యూన్తాః.

(1) సాకర్యాతిశయద్యోతనాయ కర్మణ్యకర్తృత్వవివక్షాయాం భిద్ భిద్ప్రభృతయస్సకర్మకా అకర్మకాభవన్తి. యేద్వికర్మకా దహ్యాదయస్తే సకర్మకాఇతిబోధ్యమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కుష్, రజ్జ్ అనయోర్గి కర్మక ర్తరి శ్యనేవ నయక్చిణౌ - కుష్యతి - తే, రజ్యతి- తే. కర్మక ర్తరి అజస్తేభ్యోధాతుభ్యశ్చిణ్ వాస్యాల్లుజిప్రథమ పురుషైకవచనేపరే. అకారి, అకృత. అస్తావి, అస్తోష్ట ఇత్యాదయః.

ఇతికర్మక ర్తృప్రకరణమ్.

దశలకారాణామర్థాః ప్రాగేవ (వు॥౨-౩) సామాన్యతర్గ ప్రాదర్శితత. అత్రతుకేచన విశేషార్థాస్సజ్ఞ్రిహేణకథ్యన్తే. తథాహి.—

౧౨౦.—స్మృతిబోధకపనైర్యోగేలజర్థే ధాతోఃలృట్స్యాత్. స్మరసి కృష్ణ గోకులేవత్స్యామః=అవసామేత్యర్థః ఏవం చేతసే బుధ్యసే ఇత్యాదియోగేపి. యచ్ఛబ్దయోగేతున - అభిజానాసి కృష్ణయద్వనే అభుజ్మహి.

ఆసన్నకాలే ప్రశ్నేలజ్లిటౌప్రయోక్తవ్యా అగచ్ఛశ్చిమ్. జగామకిమ్॥ స్మ,యోగేలిజర్థే లట్స్యాత్. యజతిస్మ యుధిష్ఠిరఃఇయాజేత్యర్థః॥ యావత్,పురా, అభ్యాంయోగే భవిష్యదర్థే లట్. యావత్, పురావాభుక్తేఃభోక్ష్యతయిత్యర్థః॥పురాశబ్దయోగేలజర్థేలుల్లటౌస్తః. వసన్తేహ పురాచ్ఛత్రాణి, అవాత్సుఃి, అవసన్, ఊషుర్వా ॥ లోడర్థలక్షణే భవిష్యతి లడ్వాస్యాత్-కృష్ణశ్చేద్భుక్తే- (భోక్తా, భోక్ష్యతే) త్వంగాశ్చారయ॥వర్తమానసమీపేభూతే భవిష్యతిచలడ్వా-కదాఆగతోసిఃి అయమాగచ్ఛామి,అగమమ్;కదాగమిష్యసిఃిఏషగచ్ఛామిగమిష్యామివా॥ భవిష్యతికాలే ఆశంసాయాం గమ్యమానాయాం భూతవద్వ్యుత్పన్నవచ్చ ప్రత్యయాస్స్యుఃి. దేవశ్చేద్వవర్షీత్, వర్షతి, వర్షిష్యతివా,వయం భూమాధాన్యమవాప్స్మ, వపామఃి, వప్స్యామోవా॥ అపి, జాతు, ఆభ్యాంయోగే నిన్దాయాం కాలత్రయేపి లట్స్యాత్; కథంశబ్దే ఉపపదేలిచ్చ.అపిజాయాం త్యజసిఃి జాల్మ జాతు గణికాముధత్సేః; కథం ధర్మంత్యజేత్త్యజసివాఃి గర్హ్యంతమేతత్॥ జాతు, యదా, యత్ర, యత్, యది, ఏభిర్యోగే కాలత్రయేపి లిఙ్స్యాదసమ్భావనా మర్షయోరర్థ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యోఽ. జాతుయద్యదాయదివా త్వాదృశోహరింనిన్దేత్, యచ్చ యత్ర వా త్వమేవం కుర్యాఃనశ్రద్దధే నమర్షయామి। ఆశ్చర్యం యదిసోఽధీయీత॥ యత్, యత్ర ఆభ్యాంయోగేనిన్దాయామాశ్చర్యే వాలిఙ్-యచ్చయత్రవా త్వం శూద్రంయాజయేః అన్యాయ్య మాశ్చర్యఞ్చతత్; అన్యత్ర- ఆశ్చర్యమన్ధోనామ కృష్ణంద్రక్ష్యతి ॥ ధాత్వర్థయోఃకార్యకారణభావే ద్యోత్యే లిఙ్లృఙౌస్తఃకృష్ణం నమేచ్ఛేత్సుఖం యాయాత్, నంస్యతిచే చ్ఛ్యాస్యతివా ॥ ఇచ్ఛార్థైరపూపదేశేషు ఏకకర్తృకేషు లిఙ్. భుఞ్జీయేతేతిచ్ఛతి,విద్యాంలభేయేత్యభికాఙ్క్షతీత్యాది॥ ధాత్వర్థానాం సమ్బన్ధేసతి యస్మిన్కాలే ప్రత్యయా ఉక్తాస్తతోన్యత్రాపి భవేయుఃవసన్దదర్శ=ఉషిత్వాదదర్శేత్యర్థఃపశ్యన్యయా=దృష్ట్వాయయా. నివేదయిష్యతోమనోనవివ్యథే=నివేదనం కృతవత ఇత్యాద్యూహ్యమ్॥ కిఞ్చ॥పౌనఃపున్యే, భృశార్థేచద్యోత్యే కాలసామాన్యే లోట్స్యాత్. అనేకక్రియాసముచ్చయేతువా. తస్యలాటఃసర్వపురుషవచనవిషయేపి పరస్మైపదిభ్యఏవ కర్తరి ఽహి త, ఇత్యాదేశఃఆత్మనేపదిభ్యఃభావకర్మకకర్తృషు ఽస్వ ధ్వమ్, ఇతిచ. తధ్వమోర్విషయే హిస్వోచవాస్తఃతాదృశలోట్ప్రకృతిభూతధాతోరనుప్రయోగస్యాస్యత్. సముచ్చయే త్వేకార్థానామపి. అనుప్రయుక్తాద్ధాతోస్తుసర్వపురుషవచనాని. ఉ॥యాహి యాహీతి * యాతి,అయాసీత్, యాస్యతివా. యాత యాతేతి యూయంయాథఃఅధీష్వాధీష్వేఽధీతే, అధీధ్వమధీధ్వమితి యూయమధీధ్వే।భావకర్మణోస్తు. భూయస్వభూయస్వేతి భూయతే, పచ్యస్వపచ్యస్వేతి పచ్యతే ఇత్యాది। సముచ్చయేతు- సక్తూన్పిబ ధానార్ద్ధ ఖాదేత్యభ్యవహరతి, అన్నం భుఙ్క్ష్వ చాధికమాస్వాదయస్వేత్యభ్యవహరతే, పిబత అస్వాదయతేత్యభ్యవహరథ, భుఙ్క్ష్వమాస్వా

* హి,త, ఏతదన్తస్య పున్ర్ పున రభీక్షేయేన వా యాన మర్థఃఽ.

ఽ స్వ, ధ్వమ్——,,——,,——అధ్యయనమర్థఃఽ. లడన్తస్యతు ఏకకర్తృకం వర్తమానం యానం అధ్యయనఞ్చార్థఃఽ॥ పౌనఃపున్యేద్విత్వం సముచ్చయేతునభవతి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGahgotri.

దయధ్వ మిత్యభ్యవహరధ్వే. పక్షే- సక్తూన్పిబతి ధానార్గ్ఘాదతి, అన్నంభుఙ్క్తే-దాధికమాస్వాదతే ఇతి॥ ఏతదనుసారేణైవ మాఘ కృతౌ ప్రభమసర్గే శ్లో॥ ౪౧॥ ‘‘పురీమవస్కన్దలసీహినన్దనం ముషాణరత్నాని హరామరాఙ్గనాః। విగృహ్యచక్రేనముచిద్విషాబలీ యఇత్థమస్వాస్థ్య మహర్ది వం దివ,, ఇతి॥అత్రలోడన్తానామవస్కన్ద నలవనాదిరూపార్థః చక్రే ఇతి లిడన్తస్యతుతదేకకర్తృకా భూతానద్యతనపరోక్షౌ అస్వాస్థ్య క్రియేత్యర్థశ్చలభ్యతే.తంవిహాయ అవస్కన్ద లసీహి ముషాణే త్యాదికం లోణ్మధ్యమైకవచన మితివ్యాఖ్యానం; తేషాం పునర్గ పునశ్చ స్కన్ద,పునర్గపునఃలులావ, ముమోషే త్యాద్యర్థఇతి వ్యాఖ్యానఞ్చ భ్రమమూలకమేవేతి భట్టోజి దీక్షితైరేవ స్పష్టీకృతమ్- అస్మిన్ ప్రకరణే జిజ్ఞాసుజనతోషాయ మయాపి తదుదాహృత వాక్యాన్యే వోద్ధృత్య సమగ్రాహిషతేతిశివమ్. * ఇతిలకారార్థప్రకరణమ్. *

అథపదవ్యవస్థాప్రారభ్యతే.

ధాతూనామర్థ నిర్దేశ ఉపలక్షణమ్. ఏతచ్చ సత్తాద్యర్థ నిర్దేశం కృతవతాం భీమసేనాచార్యాణామపి సమ్మతమేవ-యాగాత్ స్వర్గోభవతీత్యాదౌస్వర్గ ఉత్పద్యతయిత్యర్థ గ్రహణాత్. ఏవఞ్చ ఉపసర్గం వినాపి ఉత్పత్త్యర్థ ప్రతీతేః ఉద్భవతీత్యాదౌ ప్రయుజ్యమానో వ్యుపసర్గోద్యోతకఏవ నతువాచక ఇతిభావః. అతఃప్రాద్యుపసర్గా ధాతూనామర్థ విశేషాన్ ద్యోతయన్తి- భూధాతోస్సత్తార్థకత్వేపి ప్రభవతి, పరాభవతి, సమ్భవతి, అనుభవతి, ఉద్భవతి, పరిభవతీత్యాదౌ ప్రాదియోగేన సామర్థ్య,తిరస్కారాద్యర్థావగమాత్. తథాచోక్తమ్.— ‘‘నిపాతాశ్చాదయోజ్ఞేయాప్రాదయస్తూపసర్గకాః। ద్యోతకత్వాత్క్రియాయోగే లోకాదవగతాఇమే; ఉపసర్గేణ ధాత్వర్థో బలాదన్యత్రనీయతే। ప్రహారాహారసంహార విహారపరిహారవత్,, ఇతి. తథైవామరసింహేనాప్యభాణి. ‘‘స్యాదాభాషణ మాలాపర్గ ప్రలాపోనర్థకంవచః। అనులాపోముహుర్భాషా విలాపర్గపరిదేవనమ్॥ విప్రలాపోవిరో

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధాత్వర్థోక్తిస్సల్లాపోభావణంమిథః । సుప్రలాపస్సువచన మపలాపస్తు నిహ్నవః,, ఇతిచ॥ ధాతూపసర్గయోస్సంహితాచనిత్యా- తదుక్తమ్ ,,సంహితైకపదేనిత్యా నిత్యాధాతూపసర్గయోః। నిత్యాసమాసేవాన్యత్తు సావివక్షామపేక్షతే,, ఇతి. అతఏవ ప్రణిగదతి ప్రాణితీత్యాదౌసమానపదత్వాణ్ణత్వంసిధ్యతి॥ఇత్యాద్యర్థవిశేషో ప్రక్రియావిశేషశ్చగ్రన్థగౌరవభియాత్రదిఙ్మాత్రముదాహృతోవ్యుత్తరార్ధేప్రతిధాతుప్రపఞ్చ్యతే.

౧౩౧.— ధాతూనా ముపసర్గయోగే అర్థవిశేషెచ పదానిభిద్యన్తేకర్తరివాచ్యే. అతఃఅస్యధాతోరస్మిన్నర్థే ఏతదుపసర్గయోగే ఇదం పదం భవతీతివ్యవస్థా కర్తవ్యేతి దృష్టిసౌకర్యాయాకారాదిక్రమేణ పదవ్యవస్థా ప్రదర్శ్యతే. తథాహి.— [వ్యమ్.

ధాతుః. ఉపసర్గయోగఃి. అర్థఃి. పదమ్. ఉదాహరణమితి క్రమేణద్రష్టవ్యమ్. అద్-ణ్యన్తాదస్మాత్కర్మణ్యాఖ్యాతే కర్తృగామిని ఆత్మనేపదమ్, పరగామిని పరస్మైపదమ్- ఆదయతే-తి। అదధాతుభిన్న భక్షణార్థకకమ్వనార్థక ణ్యన్తానాం పరస్మైపదమేవ - ఆనయతి, నిగారయతి, కమ్వయతి, చలయతీత్యేవమాదయఃి. [తీత్యేవ.

అసు-ఉపసర్గాత్పరశ్చేదుభయపదీ. బన్ధంనిరస్యతి-తే. కేవలస్యతు-అస్య ఇచ్-ణ్యన్తాదస్మాత్పరస్మైపదమేవ. అధ్యాపయతివటునాగురుర్వేదమ్. ఊహ-సోపసర్గశ్చేదుభయపదీ. సమూహతి-తే (యాదౌకిఞ్చిత్ప్రస్వఃి సముహ్యాత్) । ,,అనుక్తమప్యూహతి పణ్డితోజనఃి, ఇత్యాదౌ అనుదాత్తేత్త్వనిమిత్తస్యాత్మనేపదస్యానిత్యత్వాన్నదోషఇతిబోధ్యమ్. ఋు-సమ్+ఋు. తఙ్. సమృచ్ఛతే. ఋౌహాత్యాదికస్యసమియర్తే. ఋుచ్ఛ- సమ్పూర్వాద్ధాత్మనేపదమ్. సమృచ్ఛతే. సమార్చ్ఛత్.

కృఞ్-అను,పరా, భ్యాంయోగేకర్తృగేపిఫలే పరస్మైపదమేవ. అనుకరోతి,పరాకరోతి॥సూచన,భర్త్సన, సేవన,సాహసిక్య, గుణాధాన,ప్రకథన,వినియోగా, ర్థేషుతఙ్ .క్ర॥ఉ॥ఉతుక్-రుతే=సూచయతి,

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఉదాకురుతే=భర్త్సయతి, హరిముపకురుతే=సేవతే, పరదారా
న్స్పృకురుతే=తేషుసహసాప్రవర్తతే,ఉపస్కురుతే=గుణమాధత్తే,
గాథాల్గ ప్రకురుతే= ప్రకథయతి, శతంప్రకురుతే=ధర్మ్యార్థం విని
యుక్తే- ఇతి॥అధి+కృ. క్షమా, భిభవయో, స్తృజ్. శత్రుమధి కరు
తే=క్షమతే, అభిభవతీతివా॥ వి+శబ్దకర్మకాత్కృఞః, కర్మరహి
తాదపిచ తజ్. స్వరాన్వికురుతే = ఉచ్చారయతి, ఛాత్రాన్వికర్వ
తే=వికారంలభన్తే॥ మిథ్యోపపదాణ్ణ్యన్తాత్కృఞః అభ్యాసార్థే
తజ్, పదంమిథ్యాకారయతే=స్వరాదిదుష్టమసకృదుచ్చారయతి.
కృ-అప+కృ. హర్ష, జీవికా, కులాయకరణేషు తజ్ సుడాగమశ్చ
స్యాత్. అపస్కరతే. అన్యత్ర-అపకిరతి.
క్రమ్-అనుపసర్గాత్క్రమ్ ధాతోర్నిత్యం తజ్ అప్రతిబన్ధే,ఉత్సాహే,
వృద్ధౌచ,ద్యోత్యే. క్రమతే. అన్యత్ర వా తజ్. క్రామతి- తే॥ ఉప,
పరా, ఆభ్యాంపరశ్చే దుక్తార్థేష్వేవ. ఉపక్రమతే, పరాక్రమతే.
నేహ. సఙ్క్రామతి॥ ఆ+జ్యోతిరుదయేతజ్, రవిరాక్రమతే=ఉద
యతే. అన్యత్రన-ఆక్రామతిధూమోహర్మ్యతలాన్నభ॥ప్ర,ఉప+
ప్రారమ్భే; వి+సమ్యక్పదవిక్షేపేఽర్థేతజ్. ప్రక్రమతే ఉపక్రమ
తే వా పదంశిష్యః; సాధువిక్రమతేవాజీ రణే. [క్రీణీతే.
క్రీ-పరి,వి,అవ+అకర్తృగేపిక్రియాఫలేతజ్. పరిక్రీణీతే,విక్రీణీతే, అవ
క్రీడ్-అను,పరి,ఆ+ఏభిర్యోగే తజ్. అనుక్రీడతే, పరిక్రీడతే-ఇత్యాది॥
సమ్పూర్వాత్ అకూజనే ఏవతజ్. కూజనేతు సఙ్క్రీడతిచక్రమ్.
క్షిప్-అభి,ప్రతి,అతి+ఏభిర్యోగేపరస్మైపదమ్. అభిక్షిపతీత్యాది.
క్ష్ణు-సమ్పూర్వాత్తజ్. సఙ్క్ష్ణుతే శస్త్రం శూరః. [సమగంస్త.
గమ్-సమ్+ అకర్మకాత్తజ్. సఙ్గచ్ఛతే। సఙ్గంసీష్ట, సఙ్గంసీష్ట। సమగత,
గృధ్-అస్మాణ్ణ్యన్తాత్పృతారణే తజ్: శిశుం గర్ధయతే మాతా.
గ్యా-అవ+అవగిరతే। సమ్+ప్రతిజ్ఞాయామేవ.వాచంనిత్యంసఙ్గిరతే.
జన-ణ్యన్తాత్కర్తృగేపి ఫలేపరస్మైపదమ్. జనయతిసుఖమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జి-వి+పరా+ఆభ్యాంయోగేతఙ్- విజయతే, పరాజయతే.

జ్ఞా- అప+నిహ్నవేతఙ్- శతమపజానీతే॥ అకర్మకాదపి- సర్పిషోజానీతే=సర్పిషాఉపాయేనప్రవర్తతె॥ సమ్, ప్రతి+అనాధ్యానే-తఙ్. సజ్ఞానీతె, ప్రతిజానీతె॥అనుభినోప్సర్గాత్సన్నన్తాచ్చతఙ్-ధర్మం జిజ్ఞాసతే- అను+జ్ఞా=పుత్రమనుజిజ్ఞాసతి.

తప్- ఉత్, వి+అకర్మకా, తాన్ప్యజ్ఞి కర్మకాచ్చతఙ్. (స్వయమ్) ఉత్తపతె,వితపతెవాపాణిమ్-అన్యత్రన-సువర్ణముత్తపతి=సన్తాపయతి.

దమ్-ణ్యన్తాదక ర్తృగేపిఫలేతఙ్-దమయతెయతిః. [వ్యాదదాతి.

దాఞ్- ఆ+తఙ్. విద్యామాదత్తె=గృహ్ణాతి. ముఖవికసనేతున.ముఖం

దాణ్- సమ్+తృతీయాన్తేనయోగేతఙ్. దాస్యాసంయచ్ఛతెకాముకః. భార్యాయైసంయచ్ఛతి- అత్రన.

దృశ్- సమ్+తఙ్. సమ్పశ్యతే. సన్నన్తాదపి. దిదృక్షతే.

ద్రు- ణ్యన్తాత్క-ర్తృగేపిఫలే పరస్మైపదమ్. ద్రావయతి=విలాపయతి.

ధేట్- ణ్యన్తాదక ర్తృగేపిఫలేతఙ్. ధాపయతే శిశుంమాతా.

నశ్- ణ్యన్తాత్క-ర్తృగేపిఫలే పరస్మైపదమ్. నాశయతి దుఃఖమ్.

నాథ్-ఆశిష్యర్థే ఏవ తఙ్. సర్పిష్మోనాథతే=సర్పిర్మెస్యాదిత్యాశాస్తే.

నీ- సమ్మాననే, ఉత్ క్షేపణే, ఉపనయనే, జ్ఞానే, భృతౌ, ఋణాదినిర్యాతనే, వ్యయేచార్థెతఙ్. క్ర॥ఉ॥ శాస్త్రేనయతే, దణ్డమున్నయతే,మాణవకముపనయతే, తత్త్వంనయతే=నిశ్చినోతి,కర్మకరానుపనయతే=భృతిదానేన స్వసమీపంప్రాపయతి,కరం (ధనం) వినయతే, శతం వినయతే విప్రేభ్యఃవినియుఙ్క్తె॥కర్తృస్థె అశరీరే కర్మణి చ తఙ్.క్రోధంవినయతే=అపగమయతి.

ను- ఆ+అనేనయోగేతఙ్. ఆనుతేశివమ్.

నృత్- ణ్యన్తాదక ర్తృగేపిక్రియాఫలేతఙ్. నర్తయతేనటః.

పా- ణ్యన్తాదక ర్తృగామిని క్రియాఫలేపితఙ్. పాయయతే అన్నమ్.

ప్రచ్ఛ్- ఆ, సమ్+ఆభ్యాంయోగేతఙ్. ఆపృచ్ఛతే, సమ్పృచ్ఛతే.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప్రు- ణ్యన్తాత్కర్తృగేపిఫలే పరస్మైపదమ్. ప్రావయతి=ప్రాపయతి.
బుధ్-ణ్యన్తాత్ క్రియాఫలేఆత్మగామిన్యపిపరస్మైపదమ్.బోధయతి రవిర్ల
భీ- ణ్యన్తాద్ధేతు భయేర్థేతఙ్- భీషయతే, భాపయతే [పద్మం.
భుజ్-పాలనార్థే పరస్మైపదం.మహీంభున క్తి-భోజనేతుఓదనంభు ఙ్క్తే-
ముహ్- పరి+ణ్యన్తా దాత్మనేపదమ్. పరిమోహయతే.
మృష్- పరి+పరస్మైపదమ్. పరిమృష్యతి- భ్వాదికస్య-పరిమర్షతి.
యమ్-ఆ,సమ్,ఉత్+అగ్రన్థేర్థేతఙ్.ఆయచ్ఛతే,సంయచ్ఛతేఉద్యచ్ఛతే.
యుజ్-ప్ర,ఉప,ఉత్,ని,వి,ఆవ,అను,ఆ,ను,అభి,ప్రతి+ ఏభిర్యోగేతఙ్.
ప్రయుఙ్క్తే-,ఉపయుఙ్క్తే-ఇత్యాది. యజ్ఞపాత్రేతున-పాత్రాణిప్ర
యుధ్- ణ్యన్తాత్పరస్మైపదం.యోధయతికాష్ఠానిపరశునా. [యునక్తి.
రమ్- వి, ఆ, పరి,ఉప.ఏభిర్యోగేపరస్మైపదమ్.విరమతి, ఆరమతీత్యాది.
రుచ్- ణ్యన్తా దకర్తృగేపిఫలేతఙ్. రోచయతే.
లీ- ణ్యన్తా త్పూజాభి భవయోర్గ ప్రలమ్భనేచార్థేతఙ్. క్ర॥ఉ॥ జటాభి
ర్లాపయతే=పూజామధిగచ్ఛతి, శ్యేనోవ ర్తికాముల్లాపయతే=అభి
భవతి,బాలమల్లాపయతే=వఞ్చయతే ఇత్యర్థః.
వఞ్చ్- ణ్యన్తాత్ప్రతారణేర్థేతఙ్. బాలంవఞ్చయతేమాతా.
వద్- అవ్+కర్తృగేఫలేతఙ్. న్యాసమపవదతే॥ణ్యన్తాచ్చ-వాదయతే॥
భాసనే, ఉపసన్త్వనే, జ్ఞానే, యత్నేవిమతౌ,ప్రార్థనాయామ్;
స్ఫుటోచ్చారణేచార్థేతఙ్. క్ర॥ఉ॥ సభాయాంవదతే, భార్యాముప
వదతే,శాస్త్రేవదతే,కృతావదతే, శ్లోత్రేవిదన్తే, గురుంశిష్య ఉప
వదతే; విప్రాస్సమ్ప్రవదన్తే.నేహ- పక్షిణస్సమ్ప్రవదన్తి॥ అను+
అకర్మకాత్ వ్యక్తవాగ్విషయేతఙ్. అనువదతే కఠస్య కలాపస్య.
నేహ- ఉక్తమనువదతి. అనువదతివీణా॥ వ్యక్తవాగ్విషయే విరుద్ధో
క్తిరూపేతఙ్ వా. వైద్యావిప్రవదన్తే, విప్రవదన్తివా.
వస్- ణ్యన్తాదకర్తృగేపి ఫలేతఙ్. వాసయతే.
వహ్- ప్ర+అనేనయోగే పరస్మైపదమేవ. ప్రవహతి హిమవతోగఙ్గా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

విద్- సమ్+యోగేతఙ్. సంవిత్తే సంవిదాతే సంవిద్రతే ఇతిసంవిదతే,
విశ్ - ని+అనేనయోగే ఆత్మనేపదమ్. నివిశతేరామః.
శప్- శపథేఽర్థే అకర్తృగేపిఫలేతఙ్. కృష్ణాయశపతే.
శిక్ష్- జిజ్ఞాసాయాం తఙ్. ధనుషిశిక్షతేరామః.
శ్రు- సమ్+అకర్మకాత్తఙ్ - సంశృణుతే. సన్నన్తాత్-శుశ్రూషతే.
స్థా-సమ్, అవ,ప్ర, వి+ఏభిర్యోగేతఙ్-సన్తిష్ఠతే,అవతిష్ఠతయిత్యాది.
ఆ+ప్రతిజ్ఞాయామ్, ఉత్+అనుత్థానే, తఙ్. నిత్యమాతిష్ఠతే=నిత్యత్వేనప్రతిజానీతే, ముక్తావుత్తిష్ఠతే=ననివర్తతే; ఉత్థానేతు - పీతాదుత్తిష్ఠతి॥ ఉప+మన్త్రేణస్తుతౌ, దేవపూజనే, సఙ్గమనే, మిత్రకరణే, మార్గేచార్థేనిత్యంతఙ్; లిప్సాయాంవా. క్ర॥ ఉ॥ ఐన్ద్యాగార్హపత్యనుపతిష్ఠతే, ఆదిత్యముపతిష్ఠతే,గఙ్గాయమునాముపతిష్ఠతే, పథికానుపతిష్ఠతే, అయంపన్థార్గకాశీముపతిష్ఠతే; భిక్షుకర్గప్రభుముపతిష్ఠతే- తి॥ అకర్మకాదపి- భోజనకాలే ఉపతిష్ఠతే= సన్నిహితోభవతి॥ జ్ఞాపనే, నిర్ణయార్థమాశ్రయేచ- గోపీకృష్ణాయతిష్ఠతి=ఆశయంప్రకాశయతి, సంశయ్యకర్ణాదిషుతిష్ఠతేయః=కర్ణాదీన్నిర్ణేస్మి-ణ్యన్తాద్ధేతుభయేర్థేతఙ్. విస్మాపయతే. [తృత్వేనాశ్రయతి.
స్మృ - అస్మాత్సన్నన్తాత్తఙ్. సుస్మూర్షతే.
స్రు- అస్మాణ్ణ్యన్తాత్పరస్మైపదమ్. జలంస్రావయతి.
స్వృ- సమ్+అనేనయోగే తఙ్. సంస్వరతే.
హన్ § ఆ+అకర్మకాత్స్వఙ్గకర్మకాత్తఙ్ భుజమాహతే. నేహ-పరస్య

---

§ గతి హింసార్థక భిన్నార్థేభ్యశ్చ క్రియావినిమయే ద్యోత్యే కర్తరితఙ్ స్యాత్. వి+ఆది+లూ= వ్యతిలునీతే= అన్యస్యయోగ్యం లవనం కరోతి త్యర్థః, వ్యతిలునన్తి= ఇతరేతరస్య, పరస్పరస్యా, న్యోన్యస్యవా, యోగ్యం లవనం కుర్వన్తి. వి+ఆది+అస్+తే=వ్యతిస్తే వ్యతిషాతే వ్యతిషతే-వ్యతిసే వ్యతిషాథే వ్యతిధ్వే-వ్యతిహే ఇత్యాది ॥ గతిహింసార్థకానాన్తు న.వ్యతిగచ్ఛన్తి, వ్యతిహన్తీత్యాది. ఎవం హస్యాదీనామపి. వ్యతిహసన్తే. వ్యతిజల్పన్తీత్యాదయః. హృధాతోస్తు - సమ్పూర్వ హరన్తే రాజానః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శర ఆహ న్తి.లుఙి-అవధిష్ట అవధిషాతాం, అహత అహసాతామ్.
హృ- అను+ప్రకారతాచ్ఛీల్యేతఞ్. పైతృకమశ్వా అనుహార న్తేమాతృ
కంగావః=పితుర్మాతుశ్చప్రకారం సతతంపరిశీలయ న్తీత్యర్థః.
హ్వే-ని,సమ్,ఉప, వి+ఏతైర్యోగేతఞ్. నిహ్వాయతే, సంహ్వాయతయి
త్యాది॥ఆ+స్పర్ధాయాంతఞ్. కృష్ణశ్చాణూరమాహ్వాయతే. నేహా-
పుత్రమాహ్వాయతి. * సమాప్తాపదవ్యవస్థా. *

కృదన్తప్రకరణమ్.

౧౨౨.— ధాతోర్విహితా స్తిఙ్ భిన్నాగ్ర ప్రత్యయాగ్ర కృత్సంజ్ఞకా
స్స్యుః. తే కృత్యాః, శుద్ధకృతః,ఉణాదికృత,ఇతిత్రివిధాః. తత్రకృ
త్యాః.—తవ్య, అనీయర్, యత్, క్యప్, ణ్యత్, ఇత్యేతే భావక
ర్మణోరేవస్యుఃశుద్ధకృతః.—ణ్వుల్, ల్యుట్, తృచ్, క్ష్వున్, శతృ,
శానచ్, క్తః, క్తవతుః, క్తిన్,ఘఞ్,తుమున్,క్త్వా (ల్యప్), ణముల్,
ఇత్యాదయః ధాతుసామాన్యా ద్యథాయథం కర్తృకర్మ భావేషు
విధీయన్తే;ల్యుః,ణినిః,అచ్,కః, ణః,డః,ఖశ్(చ్),ఇష్ణుచ్,ఘినుణ్,
వున్,ఉకఞ్,పాకన్,ఆళుచ్,ఉః,ష్ణ్రిన్, ఇత్రః,అప్, క్తిన్రిమప్, అ
థుచ్, కిః, అఙ్,కారః,క్వసు రిత్యాదయః, ఉణాదికృతశ్చ ధాతు
విశేషా ద్యథాతథం కర్త్రాదిషు విధీయన్తే।తత్ర (సత్) శతృశాన
చావ ర్తమానే భవిష్యతిచ స్తుః- క్త, క్తవతూ(నిష్ఠా)భూతే. తత్రా
పి క్తః భావకర్మణోరేవ, క్తవతుస్తుక ర్తరీతిబోధ్యమ్.

(౩౮-౪౨) పూర్వోక్తప్రకారేణ వలాదిప్రత్యయస్థలే ఇడాగ
మతన్నిషేధాదయః, అకితిగుణః, ఇతినితివృద్ధిః, (౭౮—౮౧)శిత్సన్
త్యయస్థలే శచాదిగణకార్యఞ్చేత్య మీవిశేషాః త త్రద్రూపై రేవోన్నే
యాః. గ్రన్థగౌరవభియాత్రదిఙ్మాత్రం కతిపయ సాధారణ రూపాణ్యు
దాహృత్యతత్తద్గకానిచి ద్విశేషరూపాణ్యపిప్రదర్శ్య న్తే. తథాహి.—

కృత్యాః.— తవ్య-భూ-భవితవ్యం త్వయా. ఇతిభావే ఏకవ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చనం క్లీబత్వఞ్చ జ్ఞేయంసర్వత్ర. ఏధ్- ఏధితవ్యం. పుష్ - పోషితవ్యం త్వయాకులం,పోషితవ్యావధూఃి, పోషితవ్యోవిప్రః. ఏవము త్తరత్రాపి. హృష్- హర్షితవ్యం. పచ్- పక్తవ్యం. భిద్-భేత్తవ్యం. ముచ్- మోక్తవ్యం, తుష్-తోష్టవ్యం. దుహ్- దోగ్ధవ్యం. దృశ్- ద్రష్టవ్యం. లిహ్-లేఢవ్యం. వహ్- వోఢవ్యం. సహ్- సహితవ్యం, సోఢవ్యమ్. ఋమ్-ఋమితవ్యం, ఋన్తవ్యం. స్తు-స్తోతవ్యం. నీ-నేతవ్యం. దా- దాతవ్యమిత్యాది॥ అనీయర్.—భవనీయమ్. ఏధనీయమ్. ఏవం పోషణీయ హర్షణీయ పచనీయ మోచనీయ భేదనీయ స్తవనీయ నయనీయాదయఃి॥ యత్.— జి-జేతుంయోగ్యం జెయం. చి - చేయం, (ఆదన్తానామేకారశ్చ) దా-దేయం. గా-గేయం. స్థా-స్థేయం. విశేషస్తు-గద్యం-మద్యం చర్యం-యమ్యం- తక్యం- శస్యం- చత్యం- యత్యం- జన్యం. హన్-వధ్యఃి. శప్యం-లభ్యం, ఆలమ్భ్య గౌఃి, ఉపలమ్భ్యస్సాధుఃి (ఉపలబ్ధుంశక్య ఉపలభ్యఃి) . శక్యం. సహ్యం. అవద్యం-పాపం. పణ్యా- గౌఃి. శతేనవర్ష్యా కన్యా. వహత్యనేనేతివహ్యం శకటం. ఋ-అర్యఃి=స్వామీ వైశ్యోవా॥ క్యప్.— * యఞతిశిష్యతేఃి వద్ భూ హన్ ఏభ్యోభావేక్యప్ సుబన్తోపపదే. బ్రహ్మవద్యం, బ్రహ్మోద్యం. బ్రహ్మభూయం, బ్రహ్మహత్యా. ఇ,స్తు,శాస్,వృ,దృ,జుష్, ఏభ్యశ్చక్యప్-ఇత్యఃి, స్తుత్యఃి,శిష్యఃి.వృత్యఃి, ఆదృత్యఃి, జుష్యఃి, ఏవం శస్యం, శంస్యమ్. దుహ్యమ్, దోహ్యమ్. అర్జ్-ఆర్జ్యమ్. భృత్యఃి. కృత్యమిత్యాది. ణ్యత్.—కృ-కార్యమ్. పచ్ పాక్యం. భుజ్-భక్ష్యార్థే భోజ్యమ్. అన్యత్రభోగ్యమ్. ఏవం వచ్-వాచ్యం. శబ్దాఖ్యాయాం వాక్యం. ప్రయోక్తుం శక్యఃి ప్రయోజ్యఃి, ఏవం నియోజ్యఃి. లావ్యం-భావ్యం పావ్యమిత్యాది. ॥ ॥ శుద్ధ కృత్సు.— ణ్వుల్-వకారశ్చిష్యతే. తస్య అకాఙ్శేషఃి. కృ-కారకఃి. వహ్- వాహకఃి. హన్-ఘాతకఃి. దా-దాయకఃి. రభ్ - రమ్భకఃి. ఏవం లమ్భకఃి. జమ్భ

---

* పకారశ్చిత్సఞ్జ్ఞకకృత్ప్రత్యయేపరేప్రాస్వస్యతుగాగమఃి. ఇ+య=ఇత్యఃిఏవం క్విప్, ణ్యపిచ. హృ-హర్, కృత్,ఆహృత్యప్రేషకృత్య ఇత్యాది తత్తత్ప్రకరణేభోధ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కః. రన్ధకః. జనకః. వధకః. శమకః. దమక ఇత్యాది॥ల్యుట్—యకా రశ్నిష్యతే తస్య అనాదేశః. శయనం. హసనం. కరణం. భరణం. అయనం.వ్రశ్చనః. గావః దుహ్యన్తేస్యామితిగోదోహనీస్థాలీ. రాజ్ఞా భుజ్యన్తే రాజభోజనాశ్శాలయ ఇత్యాదిచ॥తృచ్.—కృ-కర్తా.ధర్తా-స్త్రియాం- కర్త్రీ. క్ష్మీభే- కర్తృ. ఏవం సర్వత్ర. దాతా. పాతా. వహోఢా. సహా- సహితా, సోఢా. తుమితా, తున్తా. (౪౧-౪౨) పక్తా. లబ్ధా.రబ్ధా.హన్తా. కుటితా(౯౦)ఇత్యాది॥క్విప్(సర్వంలుప్యతే-పిత్త్వాత్తుగాగమః) కృత్. హృత్. ఛిత్ (ద్) త్విట్. రాట్. భాః. సమ్రాట్. జగత్. ధీః. శ్రీః. ఇత్యాదయః॥ శతృ.—(అత్ ఇతిశిష్యతే, ౧౯ సార్వధాతుకత్వాత్ శబాదయః ఏవం శానచి) పచ్-పచత్-పచ పచన్తౌ పచన్తః. ఏవం భవత్. దీవ్యత్.తుదత్.చోరయత్.అదన్,ద్విషత్, జుహ్వత్,దదత్, సున్వన్,రున్ధత్,తన్వత్,కృణ్వత్, క్రీణన్నిత్యాది. ఏతచ్ఛబ్దరత్నావళౌ విశదీకృతమ్. మహత్ భవంశ్చభిద్యేతే ధీమాంశ్చమధువాన్ భవాన్॥త్రయస్తుల్యా అథమరుజ్జుజ్ఞుజ్ఞాగ్ర ద్దద ద్దధత్॥ దరిద్రచ్ఛతథాశాసచ్ఛకాసచ్ఛసమా ఇమే. ఏవం క్ష్మీజేపి-సమానాతుపచ ద్దీవ్యచ్ఛబ్దాతుల్యాదదద్దధత్ । తుదద్యకృచ్ఛకృచ్ఛాపి భిన్నాస్సర్వరితి తాన్తకా ఇతిచ. రూపభేదస్తు తత్రైవ ద్రష్టవ్యః॥శానచ్(మాన-ఆనఇతిచ) ఆత్మనేపదసంజ్ఞా. ఏధమానః,యజమానః,పవమానః,దీప్యమానః,తుదమానః,చోరయమాణః,ద్విషాణః,శయానః,దదానః, సున్వానః, రున్ధానః, తన్వానః, క్రీణానః; ఏధిష్యమాణః వచ్-వక్ష్యమాణః. కరిష్యమాణః. ఏవం భోగం భుఞ్జానః. కవచం బిభ్రాణః. శత్రుం నిఘ్నానః. ఇత్యాది చైతత్ప్రకరణేష్టేయమ్॥భూతే భావకర్మణోః క్తః, కర్తరి క్తవతుః.—స్నాతంనయా, స్తుతస్త్వయావిష్ణుః, స్నాతవాక్,స్తుతవాక్ చైత్రః. ౧౩౩.—ఆ,ఈ,ఉ,ఊ,కారేత్సంజ్ఞాభ్యాగ్ పరయోర్ క్త, క్తవతోఃనిష్ఠాయాం) ఇణ్నస్యాత్. క్ర॥ ఉ॥ స్విచా- స్విన్నః- స్విన్నవాక్, కృతీ-కృత్తః కృత్తవాక్,గ్రసు-గ్రస్తః గ్రస్తవాక్, గుహూ-గూఢః-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గూఢవాక్, ఏవం సర్వత్ర ప్రకరణోదాహరిష్యతాం రూపాణి.
౧౨౪.—ఓకారేత్సంజ్ఞకేభ్యః, దివాద్యన్తర్గణభూతస్వాదిభ్యః, క్ర్యాద్యన్తర్గణ భూతల్వాదిభ్యశ్చ, పరస్యక్త, క్తవతు, సమ్బన్ధితకారస్య నకారాదేశస్స్యాత్॥ కిఞ్చ. రేఫ దకారాభ్యాం పరస్యక్త, క్తవతు, సమ్బన్ధి తకారస్యః పూర్వస్య దకారస్యచ నకారాదేశః।ఆకారాన్తేషుయణ్వతః సంయోగాదేర్ధాతోర్ల పరస్యక్త క్తవతుసమ్బన్ధి తకారస్య నకారాదేశశ్చస్యాత్. క్ర ॥ ఉ ॥ భుజో- భుగ్నః, సూ- సూనః, లూ- లూనః॥ శృ- శీర్ణః,భిద్- భిన్నః. ఏవం స్తీర్ణః, స్తీర్ణవాక్;భిన్నః, భిన్నవాక్;స్త్యై-స్త్యానః. ద్రాణః,ద్రాణవాక్.గ్లానః గ్లానవానిత్యాదిసామాన్యాకారేణజ్ఞేయమ్॥ విశేషస్తూచ్యతే.కర్తరి క్ష్వీ-క్ష్వీణః క్ష్వీణవాక్-భావకర్మణోస్తు క్ష్వీత్వో మయాకామః- ఏవమ్.

శ్రి- శ్రితః,శ్రితవాక్	శ్వి- ఊనః	ప్ర స్తీతః
స్తు- స్తుతః,స్తుతవాక్	ప్రీ- ప్రీణః	ఫుల్ల- ఫుల్లః *
భూ- భూతః, భూతవాక్	స్కన్ద్- పరిస్కన్నః, విస్కన్నః	క్ష్వీబ- క్ష్వీబః
ఋ-ఋతః;ఋతవాక్	స్తన్భ్- ప్రతిస్తబ్ధః, నిస్తబ్ధః	కృశ్- కృశః
ఊర్ణు- ఊర్ణుతః	దివ్- ద్యూనః, ద్యూతమ్	లాఘృ- ఉల్లాఘః
ను- నుతః	వా-నిర్వాణః, నిర్వాతః	నుద్- నున్నః,నుత్తః
వృ- వృతః	శుష్- శుష్కః	విద్-విన్నః,విత్తః, విదితః *
పూ- పూనః,పూతమ్	పచ్- పక్వః	ఉన్ద్- ఉన్నః,ఉత్తః
సి-సినః, సితః	శ్లై- శ్లీనః	త్రై-త్రాణః,త్రాతః
శ్ఞా- శ్ఞానః, శీనః, శీతమ్	శ్రీ- శ్రీణః	ఘ్రూ-ఘ్రూణః- ఘ్రూతః
అక్ష్ణు- సమక్ష్ణుః, ఉదక్తమ్.	శ్లై- శ్లీమః	హ్రీ- హ్రీణః, హ్రీతః
	శ్లై- ప్రస్తీమః,	ధ్యై- ధ్యాతః
		ఖ్యా- ఖ్యాతః

---

* ఉపసర్గాత్పరశ్చేత్ ప్రఫుల్లఃప్రక్షీబితఃప్రకృశితఃప్రోల్లాఘితఃఉత్ఫుల్లస్సమ్ఫుల్లశ్చ)
* వేత్తేస్తువిదితోనిష్ఠావిద్యతేర్విన్నఇష్యతే।విత్తేర్నిస్సశ్చ విత్తశ్చభోగేవిత్తశ్చవిన్దతేఃకి॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పృ-పూర్తః పూర్ణః
మూర్ఛ్ఛ-మూర్తః
మద్-మత్తః
భిద్-భిత్తంశకలం, భిన్నమన్యత్
ఋు-ఋణమ్
స్ఫాయ్-స్ఫీతః
కుష్-నిష్కుషితః
వస్-ఉషితః
ఋధ్-ఋధితః
అక్ష్ణ్-అక్ష్ణితః, గతౌ-అక్తః
లుభ్-లుభితః, గార్ధ్న్యలుబ్ధః
క్లిశ్-క్లిశితః, క్లిష్టః
పూజ్-పూతః, పవితః
పూష్-పూనాః= వినష్టాః
శీఙ్-శయితః
స్విద్-ప్రస్వేదితః §

మిద్-ప్రమేదితః
ష్విద్-ప్రష్వేదితః
ధృష్-ప్రధర్షితః
మృష్-మర్షితః
తన్-తతః- *
ఋణ్-ఋతః
ఋణ్-ఋితః
ఋుణ్-ఋుతః
తృణ్-తృతః
ఘృణ్-ఘృతః
వన్-వతః
మన్-మతః
రమ్-రతః
నమ్-నతః
హన్-హతః
గమ్-గతః
యమ్-యతః
జన్-జాతః
సన్-సాతః
ఖన్-ఖాతః

పత్-పతితః
గుహూ-గూఢః ‖
గాహూ-గాఢః
కృపూ-క్ఋప్తః
ఋుభ్-ఋుబ్ధః ¶
స్వన్-స్వాన్తమ్
ధ్వన్-ధ్వాన్తమ్
లగ్-లగ్నమ్
ష్లిష్-ష్లిష్టమ్
రేభ్-విరిబ్ధః
ఫణ్-ఫాణ్టః
బాహృ-బాఢమ్
ధృష్-ధృష్టః
శస్-విశస్తః
దృహ, దృహి } దృఢః = బల వాన్ స్థూలో వా-అన్యత్ర దృహేతః, దృంహితః.
బృహ-(బృహి) పరిబృఢః=ప్రభుః

---

§ ఆదికర్మణినిష్ఠావక్తవ్యా. క్తక్తవతూ కర్తర్యపి। భావేఆదికర్మణిచ ఆదితోనిష్ఠాయా ఇడ్వాస్యాత్-ప్రస్వేదితః, ప్రస్విన్న ఇత్యాది.

* తనాదీనామష్టానామ్, 'అనుచాత్తానాం రమాదీనాఞ్చాను నాసికలోపః, జస్, శక్, ఖనాం, దీర్ఘశ్చ కితి ప్రత్యయేపరే.

‖ పాఙీకేట్కాయేధాతవః (౮౭ సూ॥) తేభ్యోనిష్ఠాయాఇణ్న॥

¶ ఋుభ్ణస్వాన్త,ధ్వాన్త, లగ్న,ష్లిష్ట, విరిబ్ధ,ఫాణ్ట,బాఢాని, క్రమేణ మన్థ, మన,స్రమ, నక్తా,విస్రబ్ధ, స్వనా, నాయాస,భృశేషు,వాచ్యేషునిపాత్యన్తే.తతోఽన్యస్మిన్నర్థేఋుభితం, స్వనితం, ధ్వనితం, లగితం, ష్లేష్మితం,విరేభితం ఫణితం, బాహితమితి॥ ధృష్, శస్, ఆనయోరవినయార్థేధృష్టః, విశస్తః.వినయేతు ధర్షితః,విశసితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కష్-కష్టమ్= దుఃఖం తత్కారణఞ్చ- కష్టమన్యత్

ఘుష్ ఘుష్టో= రజ్జుః, ఘుషితం=నాక్యమ్

అర్ద్-సమ్, ని,వి,అభి+ సమర్దనం.పక్షేఅర్దితం అభ్యర్ణం=నాతిదూర మాసన్నం వా. అభ్యర్దితమన్యత్

వృత్ - వృత్తంభద్రం= అధీతమిత్యర్థం. అధ్యయనభిన్నార్థే- వర్తితారజ్జుం

శ్రా, శ్రప్- శృతంక్షీరంహవిశ్చ. తతోన్యత్ర శ్రాణం, శ్రపితమ్

శ్రు-శ్రవణే- శ్రుతం= శాస్త్రాది

దమ్- దాన్తం,దమితం

శమ్-శాన్తం, శమితం

పూర్ - పూర్ణం, పూరితం

దన్-దస్తం, దాసితం

స్పశ్-స్పష్టం,స్పశితం

ఛద్-ఛన్నం, ఛాదితం

క్షప్-క్షప్తం,క్షపితం

రుష్-రుష్టం,రుషితం

అమ్-ఆన్తం,అమితం

త్వర్-తూర్ణం, త్వరితం

ఘుష్ - సఙ్ఘుష్టం, సఙ్ఘుషితం

స్వన్- ఆస్వాన్తం, ఆస్వనితం

హృష్- హృష్టం, హృషితం=లోమ

చి- అపచితం, అపచాయితం

ప్యాయ్-పీనం నుఖం. ప్యానం,పీనం స్వేదం సోప సర్గశ్చేత్ ప్ర ప్యాన ఇత్యేవ. తత్రాప్యాజ్పూర్వశ్చేత్- ఆపీనమ్=ఊధం, ఆపీనోన్ధుశ్చ.

ష్లోవ్-శ్లథ్లాన్తం

స్థా-స్థితం।దో-దితం

మా-మితం।సో-సితం

శో-శితం,శాతం

ఛో-ఛితం, ఛాతం

దావ్,దైవ్-దాతం

ధా-హితం, నిహితమ్

దా,దో,దే,— దత్తం. సోపసర్గశ్చేత్- ప్ర త్తం, అవ త్తం, నూ త్తం,నీ త్తమ్

ఛేట్-ధీతం। పా-పీతం

గై-గీతమ్। అద్-జగ్ధం

స్నా-నిష్నాతం

గ్రహ్-గృహీతం

జ్యా-జీనం। (ర్ణ)

వ్యధ్-విద్ధం।వశ్-ఉష్టం

వ్యచ్-విచితం

వ్రశ్చ్-వృక్ణం

ప్రచ్చ్-పృష్టం

భ్రజ్జ్-భృష్టం

వచ్-ఉక్తం

స్వప్-నుప్తం

యజ్-ఇష్టం

వప్-ఉప్తం

వహ్-ఊఢం

వస్-ఉషితం

వద్-ఉదితం

వేష్-ఉతం

వ్యేష్-వీతం

హ్వేష్-హూతం

భ్రంశ్-భ్రష్టం

స్రంస్-స్రస్తం

ధ్వంస్-ధ్వస్తం

శాసు-శిష్టం

దరిద్రా-దరిద్రితం

ౡ "ఆవదత్తంనిదత్తఞ్చ ప్రదత్తఞ్చాదికర్మణి। సుదత్తమనుదత్తఞ్చ నిదత్తమితిచేష్యతే" ఇతి॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధావ్-ధాతః,ధావితః తః - చికీర్షితః, జి ప్రద్యోదితః, ప్రముది
ణిజన్తాత్ - భావితః, ఘూంసితః,జుగుప్సితః తం, ప్రమోదిత మి
చోదితః.తోషితః. భావాదికర్మణోః త్యాదివిశేషాశ్చభో
దాపితః,స్థాపితః ఉదుపధేషువా [౫] ధ్యాః. ఏవమేవ క్త
సన్నన్తాత్ - బుభూషి గుణః - ప్రద్యుతితః, వతుప్రత్యయేపి.

స్త్రీలిఙ్గేభావాదౌ క్తిన్ (తి).—కృ-కృతిః, చితిః,స్తూయతేఽన
యేతిశ్రుతిః. ఏవమిష్టిః,స్తుతిః. (ఋూకారాన్తేభ్యఃల్వాదిభ్యశ్చపరస్య
క్తినః నత్వమ్) కృ-కీర్ణిః, గృ-గీర్ణిః,లూనిః,ధూనిః, యూనిరిత్యాది।
వేష్ ఊతిః,ఏవముపస్థితిప్రస్థితిసజ్జీతిసమ్మీతిపత్తియాతిజాతిసాతిహేతి
కీర్తయశ్చ॥ భావాదౌఘఞ్.—భూ-భావః.పచ్-పాకః. భజ్-భాగః.
రఞ్జ్-రాగః. హృ-హారః, నీ-నాయఇత్యాది॥ తుమున్-క్రియార్థాయాం
క్రియాయాం,సమానకర్తృకేషూపపదేషుచ తుమున్ స్యాత్. ద్రష్టుం
యాతి, ఇచ్ఛతిభోక్తుమ్, ఏవం కర్తుం గదితుం దాతుం నేతుం తనితు
మిత్యాది॥ సమానకర్తృకయోర్ధాత్వర్థయోర్మధ్యే పూర్వకాలే విద్య
మానాద్ధాతోః భావేక్త్వాస్యాత్; తస్య అవ్యయ పూర్వపదే నఞ్ భి
న్నేసమానే ల్యబాదేశశ్చ. పోనర్గవున్యేద్యోత్యే తత్రైవార్థేణముల్,
క్త్వాచభవతః. క్ర॥ఉ॥భుక్త్వావ్రజతి, సమ్భుజ్య,భోజమ్భోజం, భుక్త్వా
భుక్త్వావా గచ్ఛతీత్యాది శబ్దరత్నావళౌ అవ్యయప్రకరణే ద్రష్టవ్యమ్.
౧౩౫.—ఉకారేత్సంజ్ఞకేభ్యఃపరస్యక్త్వా ప్రత్యయస్యవా ఇడాగమఃస్యా
సేట్కానాం గుణశ్చ తత్రాప్యుదుపధేషువా। అనునాసికాన్తానా
మనునాసికలోపః. మాన్తానిటాంవా, నాన్తానిటాంనిత్యం. ల్యపి
హ్రస్వస్య తుగాగమః.శ్రిధాతోః,ఋగన్తాచ్చ,పరస్య క్త్వాప్రత్యయ
స్యనేడాగమ ఇత్యాదిచజ్ఞేయమ్. యథా.—

---

[౫] స్త్రైస్యగమనభోజనార్థేభ్యోధికరణేకర్తర్యాదౌచక్తిః- ముకున్దస్యాసీత
మిదమిదం యాతంరమాపతేః। భుక్తమేతదనన్తస్యేత్యూచుర్గోప్యోదివృకవః॥ఆసీత్తో
ముకున్దఃఅసీతంతేన. ఏవం రాజ్ఞాంమతో బుద్ధఃపూజితఃశీలిత ఇత్యాదిచజ్ఞేయమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శమ్-శమిత్వా,శాన్త్వా.నిశమ్య. శమంశమం,శామంశామం।శమితుమ్.
దివు-దేవిత్వా,ద్యూత్వా.సన్దీవ్య. దేవక్ దేవం. దేవితుమ్.ఏవముదితః.
గమ్-గత్వా.అవగమ్య (అవగత్య)-గమఙ్గమం,గామఙ్గామం.గన్తుమ్.
నమ్-నత్వా. ప్రణమ్య (ప్రణత్య)-నమంనమం, నామంనామం. నన్తుమ్.
హన్-హత్వా.ప్రహత్య.ఘాతఙ్ఘాతమ్.హన్తుమ్. ఏవమనునాసికాన్తాః.
స్మృ-స్మృత్వా. విస్మృత్య. స్మారంస్మారం. స్మర్తుమ్।ధూ-ధూత్వా. ప్రధూయ. ధావన్ధావం. ధవితుమ్. ఏవమగితః।శ్రి-శ్రయిత్వా. ఆశ్రిత్య.శ్రాయంశ్రాయం. శ్రయితుమ్। శ్రు-శ్రుత్వా. సంశ్రుత్య. శ్రావంశ్రావం. శ్రోతుమ్। స్థా-స్థిత్వా- ప్రస్థాయ-స్థాతుమ్ ఏవముత్తరత్ర।
సో-సిత్వా-ప్రసాయ।పా-పీత్వా-రక్షణార్థస్యపాత్వా.ప్రపాయ।ధా-హిత్వా-విధాయ।మా-మిత్వా-ప్రమాయ.మ్లేఙ్-ప్రమిత్య।హా-హిత్వా ప్రహాయ.ఓహాఙ్-హాత్వా।దో-దిత్వా-ప్రదాయ।దా-దత్త్వా-ప్రదాయ
అద్-జగ్ధ్వా-ప్రజగ్ధ్య। మృజ్-మార్జిత్వా,మృష్ట్వా-సమ్మృజ్య। గుహూ-గూహిత్వా,గూఢ్వా.స్యన్ద్-స్యన్దిత్వా, స్యన్త్వా-నిష్యన్ద్య ఏవమాదితః
మృడ్-మృడిత్వా।మృద్-మృదిత్వా।గాధ్-గాధిత్వా। కుష్-కుషిత్వా। క్లిశ్-క్లిశిత్వా,క్లిష్ట్వా। వద్-ఉదిత్వా-అనూద్య। వస్-ఉషిత్వా (వసిత్వా) ఉషిత్వా.రుద్-రుదిత్వా ప్రరుద్య. ఏవంవిదిత్వా-ముషిత్వా-గృహీత్వా-సఙ్గృహ్య.సుప్త్వా-విమృష్య. పృష్ట్వా-సమ్పృచ్ఛ్య।వచ్-ఉక్త్వా-ప్రోచ్య।
యజ్-ఇష్ట్వా-సమిజ్య।వప్-ఉప్త్వా-నిరుప్య।వహ్-ఊఢ్వా-ప్రోహ్య। సహ్
సోఢ్వా,సహిత్వా-ప్రసహ్య। లుభ్-లుభిత్వా, లోభిత్వా,లుబ్ధ్వా-ప్రలుభ్య.ఏవంరుషరిషధాతూన్జ్ఞేయా।లిఖ్-లిఖిత్వా,లేఖిత్వా-సంలిఖ్య.ఏవం
ద్యుత నుద తుదాదయః। హ్వే-హూత్వా-ఆహూయ। వ్యధ్-విద్ధ్వా-ఆవిద్ధ్య। వశ్-ఉష్ట్వా-సనుశ్య। భ్రస్జ్-భృష్ట్వా-ప్రభృజ్య। శాస్-శిష్ట్వా-ఆశిష్య। వక్ష్-వచిత్వా, వక్ష్చిత్వా ఏవం లుక్ష్। ఋత్-ఋర్తిత్వా। తృష్-తృషిత్వా,తర్షిత్వా. ఏవం మృష్, కృశ్। క్రమ్-క్రమిత్వా,క్రాన్త్వా,క్రన్త్వా ఉపక్రమ్య।పూ-పవిత్వా,పూత్వా।భజ్-భక్త్వా,

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

భక్త్వా ఏవం రజ్జ్,మజ్జ। అజ్జ్-అక్త్వా,అక్త్వా-అక్తిత్వా। నశ్-నష్ట్వా,నంష్ట్వా,నశిత్వా।ఖన్-ఖాత్వా,ఖనిత్వా। సన్-సాత్వా,సనిత్వా। ప్రసన్య, ప్రసాయ। జన్-జనిత్వా- ప్రజన్య, ప్రజాయ। కృ-కృత్వా- ప్రకృత్య।కృ-కరి (రీ)త్వా-ప్రకీర్య।తృ-తీర్త్వా-ఉత్తార్య।జ్యా-జీత్వా-ప్రజ్యాయ।వేఞ్-ఉత్వా. సంవాయ।వ్యేఞ్-వీత్వా-ప్రవ్యాయ, పరివీయ,పరివ్యాయ।ఇ-ఇత్వా-ప్రేత్య-అధీత్య।గ్రన్థ్-గ్రథిత్వా,గ్రన్థిత్వా.ఏవంశ్రన్థ్, గుమ్ఫ్ఇత్యాదయః థాన్తాఫాన్తానోపధాః। స్కన్ద్-స్కన్త్వా।ఆప్-ఆప్త్వా-ప్రాపయ్య, ప్రాప్య। లఘుపూర్వాణ్ణ్యన్తాత్- ప్రణమయ్య-విగణయ్యేత్యాది. అనుక్తముత్తరార్ధే విజ్ఞేయమ్॥

నన్ద్యాశ్యర్ల్యుః(అన)—నన్దనః జనార్దనః మధుసూదనః విభీషణః లవణఇత్యాది॥ గ్రహ్యోశ్చిణ్ణిః-గ్రాహీ, స్థాయీ, విశయీ,మన్త్రీ,అపరాధీత్యాది॥ పచాదేరచ్-పచః, చరః,చోరః, జేవః,లోలుపః,చేక్రియ ఇత్యాది॥ ఆదన్తాత్, ఇగుపధేభ్యశ్చకః.—ప్రదకి ప్రజ్ఞః బుధః కృశః ఋషిః లిఖఇత్యాది॥ జ్వలాదిభ్యోణిః.—జ్వాలః,జ్వలః, ఋరః, ఋరఇత్యాది ॥ అన్తాదిషూపపదేషు గమేర్డః.—అన్తగః,సర్వత్రగః, పన్నంపతితం గచ్ఛతీతిపన్నగః, ఉరగః,దుర్గః, విహగస్తురగఇత్యాది ॥ ఖశ్, ఖచ్.—జనమ్ ఏజయతీతి జనమేజయః ఏవం స్తనన్ధయః, నాడిన్ధమః, ప్రియంవదః, వశంవదః, భుజఙ్గమః,భుజఙ్గః,విహఙ్గమః,విహఙ్గః,వాచంయమః, పురన్దరః, సర్వఙ్కషః, భగన్దరః, భయఙ్కరః, క్షేమఙ్కరఇత్యాది॥ఖ్యుక్-అనాఢ్యమాఢ్యం కుర్వన్త్యనేన ఆఢ్యఙ్కరణమ్ ఏవం సుభగఙ్కరణ స్థూలఙ్కరణాదయః॥ ఇష్ణుచ్.— అలఙ్కరోతీతి అలఙ్కరిష్ణుః, ఏవంవర్ధిష్ణుః, సహిష్ణుః, రోచిష్ణుః, చరిష్ణుః, అపత్రపిష్ణుః, వర్తిష్ణురిత్యాది॥ శమాదిభ్యోఖినుణ్.—శమీ,దమీ,తమీ,శ్రమీత్యాది॥ నిన్దాదిభ్యవుఞ్ (అక).—నిన్దకః హింసకఇత్యాది॥లషపతపదస్థాభూవృషహనకమగమశ్యాభ్యః ఉకఞ్.—లాఘుకః, పాతుకః, పాదుకఇత్యాది॥ జల్ప భిక్ష కుట్ట లుణ్ట వృ- ఏభ్యస్తాకఞ-జల్పాకః,భిక్షాకః, కు

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ట్టాకః,లుణ్టాకః,వరాకః॥స్పృహి గృహి పతి దయి నిద్రా తన్ద్రాశ్రద్ధా కృపిశీభ్య ఆళుచ్.——స్పృహయాళుః - కృపాళుశ్చయాళురిత్యన్తమ్॥ ఆశంస్,భిక్ష్;సన్నన్తాత్ ఉః.——ఆశంసుః, భిక్షుః; చికీర్షుః, జిజ్ఞాసురిత్యాది॥ ఘేటోధాఞశ్చకర్మణిష్ట్రిక్;(ఞిత్రకిః)—ధాత్రీ-ఏవంధాత్ర, నేత్ర, శస్త్ర; చరిత్ర పవిత్రాదయః ॥ ఋవర్ణాన్తా దువర్ణాన్తాశ్చ అప్.——కరః గరః శరః యవః లవః స్తవః భవఇత్యాది॥ భావే ష్వితక్తిక్తిమప్-నిర్వృత్తేర్థే.——ఉపచ్-పాకేననిర్వృత్తం పక్తిమమ్. ఏవంఉవప్- ఉప్తిమం కృత్రిమమిత్యాది ॥ ట్వితఃఅథుచ్.——టునది-నన్దథుఃఏవం వేపథుః శ్వయథురిత్యాది ॥ ఉపసర్గే కర్మణ్యుపపదేచ దా, ధారూపేభ్యఃకిం,——ఆదిఃవిధిఃఅన్తర్ధిఃఉపాధిఃజలధిఃఉదధిరిత్యాది॥షిద్భ్యఃభిదాదిభ్యశ్చఅఙ్.——ఋమాష్-ఋమా;త్రపూష్-త్రపా;భిదాచ్ఛిదేత్యాది ॥ వర్ణాత్కారఃఅకారఃఇకారఃఉకారఇత్యాది॥క్వసుః.(ధాతోర్ద్విత్వంలిడ్వత్.) ఋ-ఆరివాన్.పచ్-పేచివాక్.పా-పపివాక్ స్థా- తస్థివాక్. ఘస్ - జక్షివాక్. భిద్ - బిభిద్వాక్; దా- దదివాక్. భూ-బభూవాక్. శ్రి-శిశ్రివాక్. వచ్-ఊచివాక్. గమ్-జగ్మివాక్;జగన్వాక్. హన్-జఘ్నివాక్, జఘన్వాక్. విద్- వివిద్వాక్, వివిదివాన్. విశ్- వివిశ్వాన్,వివిశివాక్. దృశ్- దదృశ్వాక్, దదృశివాక్.ఇణ్- ఈయివాక్. వస్-ఊషివాక్. సద్-సేదివాక్. తృ- తితీర్వాక్. అజ్జ్- ఆజివాన్ఇత్యాదయః ॥ ॥ ఉణాదికృతస్తు, కృవాపాజిమిస్వదిసాధ్యశూభ్య * ఉణ్,ఇత్యారభ్య మన్నిరలజిత్యన్తంపఞ్చపఞ్చాశదుత్తరసప్తశతీపరిమిత సూత్రైఃకర్త్రాద్యర్థేషు బహులం ప్రయుజ్యన్తే. ‘‘సంజ్ఞాసుధాతురూపాణిప్రత్యయాశ్చ తతఃపరేకార్యాద్విద్యాదనూ

---

* ఏభ్యోఽష్టభ్య ఉణ్ ప్రత్యయస్స్యాత్. క్ర॥ ఉ ॥ కరోతీతికారుఃశిల్పీ. వాతీతి వాయుః. పాతీతి పాయుర్గుదమ్. జయతిరోగానితి జాయురామధంవైద్యశ్చ. మినోతిప్రక్షిపతిదేహే ఊష్మాణమితిమాయుఃపిత్తమ్. స్వద్యతఇతిస్వాదుః, సాధ్నోతి పరకార్యం సాధుః. అప్నోతఇతి ఆయుఃగ్రహమ్ ఆయుర్వేదిశ్చ.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

బన్ధమేతచ్ఛ్రమణాదిషు,, ఇత్యుక్తత్వాత్కే-చిదవిహితా అప్యూహ్యాః. తాక్ఞగ్రన్థ గారవభియాత్రోపేక్ష్యోకాశాది క్రమేణాన్యత్ర తదర్థంపృథక్కృతిరేవారభ్యత ఇతి శివమ్. * ఇతికృదన్తప్రకరణమ్. *

ధాతుపాఠర్ప్రారభ్యతే.

ఓం నమర్గపాణినికాత్యాయనపతఞ్జలిభ్యో మునిభ్యో మహద్భ్యో గురుభ్యః ॥ భూసత్తాయా ముదాత్తర్గ పరస్మైభాషా। అథకత్థ్యన్తాష్ట్త్రింశదనుదాత్తెతఃఏధ- వృద్ధౌ। స్పర్ధ-సఙ్ఘర్షే। గాధృ-ప్రతిష్ఠాలిప్సయోర్గ్రన్థేచ। బాధృ-విలోడనే। నాథృ-నాధృ-యాచ్ఞో పతాపైశ్వర్యాశీష్షు। దధ-ధారణే। స్కుది-ఆప్రవణే। ష్వది-శైత్యే। వది-అభివాదనస్తుత్యోఃభది-కల్యాణేసుఖేచ।మది-స్తుతిమోద మదస్వప్నకాన్తిగతిషు। స్పది-కిఞ్చిచ్చలనే। క్లిధి- పరిదేవనే। ముద-హర్షే।దద-దానే। ష్వద-స్వర్ద-ఆస్వాదనే। ఉర్ద- మూనేక్రీడాయాఞ్చ।కుర్ద-ఞుర్ద-గుర్ద- గుద-క్రీడాయామేవ। ష్ణుద-తురణే।ష్రోద-అవ్యక్తేశబ్దే।ష్లోదీ-సుఖేచ।స్వాద-ఆస్వాదనే। పర్ద-కుత్సితేశబ్దే। యతీ-ప్రయత్నే। యుతృ- జుతృ- భాసనే। విథృవేథృ-యాచనే। శ్రథి-శైథిల్యే। గ్రథి- కౌటిల్యే।కత్థ-శ్లాఘాయామ్॥ 36॥ అథాష్టత్రింశత్తవర్గీయాన్తార్గ పరస్మైపదినఃఅత- సాతత్యగమనే।చితీ- సంజ్ఞానే।చ్యుతిర్-ఆసేచనే।శ్చ్యుతిర్-శ్చుతిర్-ఝరణే। మన్థ-విలోడనే।కుథి-పుథి-లుథి-మథి-హింసాసఙ్క్లేశనయోః। షిధ-గత్యామ్। షిధూ- శాస్త్రేఖూఙ్గల్యేచ । ఖాదృ-భక్షణే । ఖద-స్థైర్యేహింసాయాఞ్చ। బద-స్థైర్యే। గద- వ్యక్తాయాంవాచి। రద-విలేఖనే। ణద-అవ్యక్తేశబ్దే। అర్ద-గతౌయాచనేచ।నర్ద- గర్ద-శబ్దే। తర్ద-హింసాయామ్। కర్ద-కుత్సితేశబ్దే। ఖర్ద-దన్దశూకే।అతి-అది-బన్ధనే। ఇది-పరమైశ్వర్యే। బిది-అవయవే. (భిదీతిపాఠాన్తరమ్)। గడి- వదనైకదేశే। ణిది- కుత్సాయామ్। టునది-సమృద్ధౌ। చది-ఆహ్లాదనేదీప్తౌచ। త్రది-చేష్టాయామ్। కది-క్రది-క్లది- ఆహ్వానే రోదనేచ।క్లిది-పరిదేవనే।శున్ధ- శుద్ధౌ॥ 37॥ అథకవర్గీ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యాన్తా అసుదా త్తేతోద్విచత్వారింశత్.—శీకృ-సేచనే।(సీకృఇత్యేకే) లోకృ-దర్శనే। శ్లోకృ-సఙ్ఘాతే। ఢ్రేకృ-ఢ్రేకృ-శబ్దోత్సాహయోః। రేకృ-శబ్దాకృ-యామ్। సేకృ-ష్రేకృ-స్రకి-శ్రకి-శ్లకి- గతౌ। శకి-శఙ్కాకృ-యామ్। అకి-లక్ష్ణే। వకి-కాటిల్యే। మకి-మణ్డనే।కక-లౌల్యే। కక-వృక-ఆదానే। చక-తృప్తౌ ప్రతిఘాతేచ। కకి-వకి-శ్వకి-త్రకి- ఢాకృ-త్రాకృ-వ్వస్కృ-వస్కృ--మస్కృ--టికృ-టీకృ-తికృ-తీకృ-రఘి-లఘి-గత్యర్థాఃవ్వష్కృ-త్యేకే-తృతీయోదన్త్యాదిః) । లఘిర్భోజననివృత్తావపి। అఘి-వఘి-మఘి-గత్యాక్షేపే। (గతౌగత్యారమ్భేచేత్యన్యే- మఘి- కైతవేచ)। రాఘృ-లాఘృ-ద్రాఘృ-సామర్థ్యే- ద్రాఘృ-ఆయామేచ- (ధ్రాఘృఇత్యపికేచిత్)। శ్లాఘృ-కత్థనే॥ ౪౨॥అథపరస్మైపదినర్గ పఞ్చాశత్.—ఘక్ష-- నీచైర్గతౌ। తక్ష- (తక)- హాసనే।తకి-కృచ్ఛ్రజీవనే। భుకృ-భక్షణే। కఖ-హాసనే। ఓఖృ- రాఖృ- లాఖృ-ద్రాఖృ-ధ్రాఖృ-శోషణాలమర్థయోః। శాఖృ-శ్లాఖృ- వ్యాప్తౌ।ఉఖ-ఉఖి- వఖ-వఖి- మఖ-మఖి- ణఖ-ణఖి- రఖ-రఖి-లఖ-లఖి- ఇఖ-ఇఖి-ఈఖి- వల్గ-రగ-లగి-అగి-వగి-మగి-తగి-త్వగి-శ్రగి-శ్వగి-శ్లగి- ఇగి-రిగి- లిగి-గత్యర్థాః। (ఇహఖా న్తేషురిఖ-త్రిఖ-త్రిఖి- శిఖి(రిఖి-లిఖి) ఇత్యపిచతురర్గకేచిత్పఠన్తి. త్వగి- కమ్పనేచ)। యుగి-జుగి- బుగి-వర్జనే। గఘ- హాసనే।మఘి-మణ్డనే।శఘి-ఆక్రోశనే॥ ౫౦॥ అథచవర్గీయా న్తాస్తత్రానుదా త్తేత ఏకవింశతిః.—వర్చ-దీప్తౌ।ఋచ- సేవనేసేచనేచ। లోచృ-దర్శనే। శచ-వ్యక్తాయాంవాచి। శ్వచృ-శ్వచి-శ్వథా।కచ-బన్ధనే। కచి-కాచి-దీప్తి బన్ధనయోః।ఋచ-ముచి-కల్కనే। మచి-ధారణోచ్చ్రాయపూజనేషు। పచి-వ్యక్తీకరణే। ఋచ-ప్రసాదే। ఋజ-గతిస్థానార్జనోపార్జనేషు। ఋజి-భృజీ- భర్జనే । ఏజృ-భ్రేజృ- భ్రాజృ- దీప్తౌ। ఈజ-గతికుత్సనయోః॥ ౭౧॥అథద్విసప్తతిర్వ్యఞ్జన్తాఽపరస్మైపదినః.—శుచ-శోకే। కుచ-శబ్దేతారే।కుచ-క్రుఞ్చ-గతికౌటిల్యాల్పీభావయోః। లుఞ్చ-అపనయనే। అఞ్చు- గతి పూజనయోః। వఞ్చు-చఞ్చు- తఞ్చు-త్వఞ్చు-క్రుఞ్చు-మ్లుఞ్చు- క్రుచు- మ్లుచు- గత్యర్థాః। గ్రుచు-మ్లుచు-కుజు-ఖుజు-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

స్తేయకరణే। గ్లహ్చ-షష్ఠ-గతౌ (సజ్జతిరాత్మనేపద్యపి) । గుజి-అవ్యక్తే శబ్దే। అర్చ-పూజాయామ్।ఇచ్ఛ-అవ్యక్తేశబ్దే।లచ-లాచ్ఛి-లక్ష్మణే।వాచ్ఛి-ఇచ్ఛాయామ్। ఆచ్ఛి-ఆయామే। హ్రీచ్ఛ-లజ్జాయామ్। హుర్చ్ఛా-కౌటిల్యే। ముర్చ్ఛా-మోహసముచ్ఛ్రాయయోశ్చ।స్ఫుర్చ్ఛా-విస్మృతౌ।యుచ్ఛ-ప్రమాదే।ఉచ్ఛి-ఉఞ్ఛే।ఉచ్ఛీ- వివాసే। ధ్రజ- ధ్రజి- ధృజ- ధృజి- ధ్వజ- ధ్వజి- గతౌ। ధ్రిజచ। కూజ-అవ్యక్తేశబ్దే।అర్జ-షర్జ-అర్జనే।గర్జ-శబ్దే। తర్జ-భర్త్సనే।కర్జ-వ్యథనే।ఖర్జ-పూజనే। అజ-గతిక్షేపణయోశ్చ। తేజ- పాలనే। ఖజ-నుస్థైర్యకజ-మదఇత్యేకే)।ఖజి-గతివైక్లవ్యే।ఏజృ- కమ్పనే। టుఓస్ఫూర్జా-వజ్రనిర్ఘోషే।ఓఁ-ఋయే।ఓఁజ-అవ్యక్తేశబ్దే।లజ-లజి-భర్త్సనే।లాజ-లాజి-భర్జనేచ।జజ-జజి-యుద్ధే।(తుజ)రుజ-హింసాయామ్।తుజి-పాలనే। గజ గజి-గృజ-గృజి-ముజ-ముజి-శబ్దార్థాశ్చ । గజ-మదనేచ। వజ-వ్రజ- గతౌ॥ ౭౨॥అథటవర్గీయాన్తాశ్చోద్యన్తా అనుదాత్తేతష్షట్త్రింశత్.—— అట్ట-అతిక్రమహింసయోశ్చ। వేష్ట-వేష్టనే।చేష్ట-చేష్టాయాం।గోష్ట-లోష్ట-సఙ్ఘాతే।ఘుట్ట-చలనే।స్ఫుట-వికసనే।(స్ఫుడిత్యేకే)।అఠి(అటి)-గతౌ।వఠి_ఏకచర్యాయామ్।మఠి_కఠి-శోకే।ణుఠి-పాలనే। హేఠ-విచార్యాయాం।ఏఠచ। హిడి-అనాదరయోశ్చ।హుడి-పీడి- సఙ్ఘాతే। కుడి- దాహే। వడి-విభాజనే-మడిచ।భడి-పరిభాషణే।ముడి- హర్షనే।తుడి-తోడనే।హుడి-వరణే। చడి-కోపే।శడి-రుజాయాంసఙ్ఘాతేచ।తడి-తాడనే।పడి-గతౌ।కడి-మదే। ఖడి_మన్థనే। హేడృ-హేఠృ-అనాదరే। చాడృ- ఆప్లావ్యే। ద్రాడృ-ద్రాఢృ-విశరణే। శాడృ-శ్లాఘాయామ్॥ ౭౩॥ అథ టవర్గీయాన్తసమాప్తేర్ఽపరస్మైపదినస్త్రిసప్తతిః.——శాటృ-గర్వే।యాటృ-బన్ధనే। మ్లేటృ-మ్లేడృ-ఉన్మాదే (మ్లేటృ- మ్లేడృ- ఇత్యేకే)। కటే - వర్షావరణయోశ్చ। (చటే ఇత్యేకే) అట-పట-గతౌ। రట- పరిభాషణే। లట-బాల్యే। శట- రుజా విశరణగత్యవసాదనేషు। వట-వేష్టనే। కిట- ఖిట- త్రాసే। శిట- షిట- అనాదరే। జట-ఝట- సఙ్ఘాతే। భట-భృతౌ। తట- ఉచ్ఛ్రాయే। ఖట- కాఙ్క్షాయామ్। నట-నృతౌ।పిట-శబ్దసంఘాతయోశ్చ। హట-దీప్తౌ।షట-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అవయవే।లుట-విలోడనే। (డాన్తోయమిత్యన్యే) చిట-పరిపేష్యే।విట-శబ్దే। బిట- ఆక్రోశే। (హిట,హిఠేత్యేకే) ఇట-కిట-కటీ- గతౌ। మడి-భూషాయామ్। కుడి-వైకల్యే। ముట-పిట-మర్దనే।చుడి-అల్పీభావే।ముడి-ఖణ్డనే (పుడిచేత్యేకే)। రుటి-లుటి-స్తేయే (రుడి- లుడీత్యేకే- రుఠి-లుఠీత్యపరే)। స్ఫుటిర్-విశరణే (ఇదిదితికేచిత్)।పఠ-వ్యక్తాయాంవాచి।వఠ స్థౌల్యే। మఠ-మదనివాసయోఃి। కఠ-కృచ్ఛ్రజీవనే। అఠ-గతౌ।రఠ- పరిభాషణే। హఠ-ప్రసహనఠత్వయోఃి। రుఠ-లుఠ-ఉఠ-ఉపఘాతే।(ఉఠేత్యేకే) పిఠ- హింసాసన్క్లేశనయోఃి । శఠ- కైతవేచ । ఋఠ - గతిప్రతిఘాతే। (ఋఠీతిస్వామీ-ఋఠిచ)। లుఠి-ఆలస్యేప్రతిఘాతేచ। శుఠి- శోషణే। రుఠి-లుఠి-గతౌ। చుడ్డ-భావకరణే। అడ్డ-అభియోగే। కడ్డ- కార్శ్యే। క్రీడృ-విహారే।తుడృ-తోడనే (తూడృ ఇత్యేకే)। హ్నుడృ- హూడృ-పేహూడృ-గతౌ। రాడృ-అనాదరే। రోడృ- లోడృ-ఉన్మాదే। అడ- ఉద్యమే। లడ-విలాసే। కడ-మదే (కడీత్యేకే)। గడి- వదనైకదేశే ॥ ౭౩ ॥ అథపవర్గీయాన్తాఅనుదాత్తేతస్తోభత్యన్తాశ్చతుస్త్రింశత్.— తిపృ-తేపృ-ష్టిపృ-ష్టేపృ-ఋరణార్థాఃి।గ్లేపృ-ధైర్యే।టువేపృ-కమ్పనే। కేపృ-గేపృ-గ్లేపృ-చ। మేపృ-రేపృ-లేపృ-గతౌ। త్రపూష్-లజ్జాయామ్।కపి-చలనే।రబి-లబి-అబి-శబ్దే।కబృ-వర్ణేక్లీబృ-అధార్ష్ట్యే।ఓీబృ-మదే।శీభృ-కత్థనే।చీభృచ రేభృ-శబ్దే।అభి-రభీ-క్వచిత్పర్యాతే।లభిచ। ష్టభి-స్కభి-ప్రతిబన్ధే।జభ-జృభి-గాత్రవినామే। శల్భ-కత్థనే।వల్భ-భోజనే। గల్భ-ధార్ష్ట్యే।స్రన్భు-శ్రన్భు-ప్రమాదే। ష్టభు-స్తమ్భే ॥ ౭౪ ॥ అథపరస్మైపదినఏకోనచత్వారింశత్.— గుపూ-రక్షణే।ధూప-సన్తాపే।జప-జల్ప-వ్యక్తాయాంవాచి (జప-మానసేచ) । చప-సాన్త్వనే। షప-సమవాయే। రప-లప-వ్యక్తాయాంవాచి। చుప-మన్దాయాంగతౌ। తుప-తుమ్ప-త్రుప-త్రుమ్ప-తుఫ-తుమ్ఫ-త్రుఫ-త్రుమ్ఫ-హింసార్థాఃి। పర్వ రఫ-రఫి అర్బ వర్బ-లర్బ-బర్బ మర్బ-కర్బ-ఖర్బ-గర్బ శర్బ-షర్బ-చర్బ- గతౌ। కుబి- ఆచ్ఛాదనే। లుబి-తుబి-అర్దనే। చుబి- వక్త్రసంయోగే । మృభృ- మృంభు - హింసార్థా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(షిభు-షిమ్భు-ఇత్యేకే)। శుభ-శుమ్భ-భాషణే॥ ౩౯॥ అథానునాసికా
న్తాస్తత్రకమ్యన్తా అనుదాత్తేతోదశ.— ఘుణి-ఘుణీ- ఘృణీ - గ్రహణే।
ఘుణ-ఘూర్ణ-భ్రమణే। పణ- వ్యవహారేస్తుతౌచ। పనచ। భామ- క్రోధే।
క్షమూష్-సహనే। కము-కాన్తౌ ॥ ౧౦ ॥ అథక్రమ్యన్తా స్త్రీం శత్పరస్మై
పదినః.— అణ-రణ-వణ భణ-మణ కణ-క్వణ-వ్రణ-భ్రణ ధ్వణ శబ్దా
ర్థాః (ధ్వణిరపిత్కైశ్చిత్పఠ్యతే)। ఓణృ- అపనయనే। శోణృ- వర్ణగత్యోః।
శ్రోణృ-శ్లోణృ-సఙ్ఘాతే। శ్వైణృ - గతిప్రేరణశ్లేషణేషు। శ్వైణృచ । ధ్వణ-
శబ్దే(బణేత్యన్యే)। కనీ- దీప్తికాన్తిగతిషు। ష్టన- వన- శబ్దే। వన- షణ-
సమ్భక్తౌ। అమ-గత్యాదిషు। ద్రమ-హ్మమ్- మీమృ- గతౌ। చము-ఛము-
జము-ఝము-అదనే(జిమింకేచిత్పఠన్తి)॥క్రమ్ను-పాదవిక్షేపే॥ ౩౦॥ అథ
దేవత్యన్తా అనుదాత్తేతశ్చతుర్వింశత్.— అయ-వయ- పయ-మయ-
చయ-తయ-ణయ-రయ లయ-షయ-గతౌ। దయ- దానగతిరక్షణహిం
సాదానేషు।ఊయీ-తన్తుసన్తానే।పూయీ-విశరణే దుర్గన్ధేచ।క్ష్ణూయీ
శబ్దే ఉద్గనేచ । ష్ఠ్యూయీ - విధూనన । స్ఫాయీ- ఓప్యాయీ- వృద్ధౌ।
తాయృ- సన్తానపాలనయోః। శల-చలనసంవరణయోః।వల-వల్ల-సంవ
రణే సఞ్చలనేచ। మల-మల్ల-ధారణే । బల భల్ల -పరిభాషణ హింసా
దానేషు।కల - శబ్దసఙ్ఖ్యానయోః । కిల్ల - అవ్యక్తేశబ్దే । (అశబ్దయితి
స్వామీ)। తేవృ- దేవృ-దేవనే । మేవృ-గేవృ-గ్లేవృ-పేవృ-మేవృ-మ్లేవృ-
సేవనే (కేవృ-ఖేవృ-ప్లేవృ-శేవృ-ఇత్యేకే)। రేవృ-ప్లవగతౌ॥ ౩౬॥అథా
వత్యన్తాస్తే పరస్మైపదినస్త్రింశవతిః.— మవ్య - బన్ధనే। ఊర్ష్య - ఈ
ర్ష్య ఈర్ష్య - ఈర్ష్యార్థాః। హయ- గతౌ। శుచ్య- అభిషవే (చుచ్య-
ఇత్యేకే)।హర్య-గతికాన్త్యోః।అల- భూషణపర్యాప్తివారణేషు।ఖిఫలా-
విశరణే। మీల-శ్మీల-స్మీల-ష్మీల-నిమేషణే। పీల-ప్రతిష్టమ్భే।నీల-వర్ణే।శీల-
సమాధౌ। కీల-బన్ధనే। కూల-ఆవరణే।శూల-రుజాయాం సఙ్ఘాతేచ।
తూల-నిష్కర్షే। పూల-సఙ్ఘాతే।మూల-ప్రతిష్ఠాయామ్। ఫల- నిష్పత్తౌ।
చుల్ల-భావకరణే।ఫుల్ల-వికసనే।చిల్ల-శైథిల్యే భావకరణేచ।తిల-గతౌ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(తిల్లేత్యేకే) । వేలృ-చేలృ-కేలృ- ఖేలృ- ఖ్వేలృ- వేల్ల- చలనే। పేలృ-ఫేలృ-శేలృ గతౌ (షేలృ ఇత్యేకే)। స్ఖల- సఞ్చలనే। ఖల- సఞ్చయే। గళ-అదనే। షల- గతౌ। దళ-విదారణే।శ్వల-శ్వల్ల-ఆశుగమనే।ఖోలృ-ఖోరృ-గతిప్రతిఘాతే। ధోరృ- గతిచాతుర్యే। త్సర- ఛద్మ-గతౌ।క్ష్మర-హూర్ఛనే। అభ్ర-వభ్ర-మభ్ర-చర- గత్యర్థాః (చరతిర్భక్షణేపి)। ష్ణువు-నిరసనే। జి-జయే। జీవ-ప్రాణధారణే। పీవ-మీవ- తీవ- ణీవ- స్థౌల్యే। ష్ణీవు-ష్ణేవు-నిరసనే।ఉర్వీ-తుర్వీ-ఘుర్వీ-దుర్వీ-ధూర్వీ-హింసార్థాః। గుర్వీ-ఉద్యమనే। మూర్వీ-బన్ధనే। పుర్వ- పర్వ- మర్వ- పూరణే। చర్వ-అదనే। భర్వ-హింసాయాం। కర్వ-ఖర్వ-గర్వ- దర్పే।అర్వ-శర్వ-ఖర్వ-హింసాయామ్।ఇవి-వ్యాప్తౌ।పివి-మివి-ణివి-సేచనే(షివ్లేత్యేకే సేవనఇత్యన్యే)। హివి-దివి-ధివి-జివి- ప్రీణనార్థాః। రివి-రవి-ధవి-గత్యర్థాః।కృవి- హింసాకరణయోశ్చ। మవ- బన్ధనే। అవ- రక్షణగతికాన్తిప్రీతితృప్త్యవగమప్రవేశశ్రవణస్వామ్యర్థయాచనక్రియేచ్ఛాదీప్త్యవాప్త్యాలిఙ్గనహింసాదానభాగవృద్ధిషు ॥ ౯౩ ॥ ధావు-గతిశుద్ధ్యోః-స్వరితేత్ ॥ ౧॥ అథోష్మాన్తా అనుదాత్తేతోద్విపఛ్చాశత్.——ధుక్ష- ధిక్ష- సన్దీపనక్లేశనజీవనేషు। వృక్ష-వరణే। శిక్ష- విద్యోపాదానే। భిక్ష- భిక్షాయాంలాభేలాభేచ । క్లేశ- అవ్యక్తాయాంవాచి (బాధనయితిదుర్గః)।దక్ష- వృద్ధౌశీఘ్రార్థేచ।దీక్ష-మౌణ్డ్యజ్యోపనయననియమవ్రతాదేశేషు। ఈక్ష-దర్శనాఙ్కనయోః। ఈష-గతిహింసాదానేషు। భాష- వ్యక్తాయాంవాచి। వర్ష- స్నేహనే। గేష్ణృ అన్విచ్ఛాయామ్ (గ్లేష్ణృ- ఇత్యేకే)। యేష్ణృ-ప్రయత్నే। (పేష్ణృచ)। జేష్ణృ-జైష్ణృ-ఏష్ణృ-ప్రేష్ణృ-గతౌ। రేష్ణృ- హేష్ణృ-ప్రేష్ణృ- అవ్యక్తేశబ్దే - తత్రాద్యోవ్యక్తశబ్దే-తతోద్వావశ్వశబ్దే। కాస్ఞృ-శబ్దకుత్సాయామ్। భాస్ఞృ- దీప్తౌ।ణాస్ఞృ- రాస్ఞృ- శబ్దే। ణస-కాటిల్యే। భ్యస-భయే। ఆజశ్వసి- ఇచ్ఛాయామ్। గ్రసు-గ్లసు-అదనే। ఈహా-చేష్టాయామ్। బహి-మహి- వృద్ధౌ। అహి-గతౌ।గర్హా-గల్హా-కుత్సాయామ్। బర్హా - బల్హా - ప్రాధాన్యే । వర్హా - వల్హా -పరిభాషణహింసాచ్ఛాద

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నేఘృ। ష్లిహ-గతౌ। వేహృ-జేహృ-బాహృ-ప్రయత్నే। ద్రాహృ-నిద్రాణే (నిష్పేపఇత్యేకే) కాశృ-దీప్తౌ। ఊహ-వితర్కే। గాహూ-విలోడనే। గృహూ-గ్రహణే। గ్లహచ। ఘుషి-కాన్తికరణే॥ ౪౩॥ అథార్హాదయన్తార్ధ పరస్మైపదినఏకోనవతిః.— ఘుషిర్ - అవిశబ్దనే (శబ్దఇత్యన్యే)। అతూ-వ్యాప్తౌ। తతూ-త్వతూ-తనూకరణే। ఉతృ-సేచనే। రప-పాలనే। ణిఙ-చుమ్బనే। తృఙ-ప్లవృఙ-ణఙ-గతౌ। వఙ-రోషే। మృఙ-సఙ్ఘాతే (మ్రక్షేత్యేకే)। తఙ-త్వచనే। పఙ-పరిగ్రహే। సూర్ఙ-ఆదరే। కాఙి-వాఞి-మాఞి-కాఙ్క్షాయామ్। ద్రాఞి-ధ్రాఞి-ధ్వాఞి-ఘూరవాశితేచ। చూష-పానే। తూష-తుష్టౌ। పూష-వృద్ధౌ। మూష-స్తేయే। లూష-రూష-భూషాయామ్। శూష-ప్రసవేహ్యూష-హింసాయాం, జూషచ। భూష-అలఙ్కారే। ఊష-రుజాయామ్। ఈష-ఉఞ్ఛే। కష-ఖష-శిష-జష-ఝష-శష వష-మష-రుష-రిష హింసార్థాః। భష-భర్త్సనే। ఉష-దాహే। జిఘ-విఘ మిఘ-సేచనే। ఘుష-ఘుష్టౌ। శ్లిష-శ్లిష-ఘ్రుష-ఘ్లుష-దాహే। పృష-వృష-మృష-సేచనే। ఘృష-సఙ్ఘర్షే। హృష-అలీకే। తుస-ఘ్రస-ఘ్లస-రస-శబ్దే। లస-శ్లేషణక్రీడనయోః। ఘస్ఌ-అదనే। చర్చ-జర్జ-ఝర్ఝ-పరిభాషణ-హింసాతర్జనేషు। పిసృ-పేసృ-గతౌ। హసే-హసనే। ణిశ-సమాధౌ। మిశ-మిశ-శబ్దేరోషణేచ। శవ-గతౌ। శశ-ప్లుతగతౌ। శసు-హింసాయామ్, శంసు-స్తుతౌ, చహ-పరికల్కనే। మహ-పూజాయామ్। రహ-త్యాగే। రహిగతౌ। బృహ-బృహి-బృహ-బృహి-వృద్ధౌ (బృహి-శబ్దేచ-బృహిర్ఇత్యేకే)। తుహిర్-దుహిర్-ఉహిర్-అర్దనే। అర్హ-పూజాయామ్॥ ౯౯॥ అథకృపూపర్యన్తా అనుదాత్తేతోద్యుతాదయస్త్రిపఞ్చవింశతిః.— ద్యుత-దీప్తౌ। శ్వితా-వర్ణే। ష్ణిమిదా-స్నేహనే। ష్ణిష్విదా-స్నేహనమోచనయోః। (ష్ణిష్విదాచేత్యేకే)। రుచ-దీప్తావభిప్రీతౌచ। ఘుట-పరివర్తనే। రుట-లుట-లుఠ-ప్రతిఘాతే। ణుభ-దీప్తౌ। ష్ణుభ-సఞ్చలనే। ణభ-ష్ణుభ-హింసాయామ్। స్రంసు-ధ్వంసు-భ్రంసు-అవస్రంసనే। ధ్వంసు-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గతౌచ (భ్రంశు భ్రశు ఇతికేచిత్పఠంతి) స్రస్కుఁ-విశ్వాసే।వృతు- వర్తనే। వృధు-వృద్ధౌ। శృధు-శబ్దకుత్సాయామ్। స్యన్దూ-ప్రస్రవణే। కృపూ-సామర్థ్యే॥ ఇతిభ్వాదయః॥ ౨౫॥ అథఘుటాదయః. త్వరత్యన్తాస్త్రయోదశానుదాత్తేతష్షితశ్చ.— ఘుట-చేష్టాయామ్। వ్యథ-భయసఞ్చలనయోః।ప్రథ-ప్రఖ్యానే।ప్రస-విస్తారే।మ్రద-మర్దనే।స్ఖద-స్ఖదనే।ఋజి-గతిదానయోః।దఋ-గతిహింసనయోః। క్రప-కృపాయాంగతౌ। కది-క్రది-క్లది-వైక్లవ్యే (వైకల్యఇత్యేకే)। ఖిత్వరా-సన్భ్రమే॥ ౧౩॥ అథఫణాన్తాద్గపరస్మైపదిన స్సప్తషష్టిః.—జ్వర-రోగే। గడ-సేచనే। హేడ-వేష్టనే।వట-భట-పరిభాషణే। ణట-నృత్తౌ।ష్టక-ప్రతిఘాతే।చక-తృప్తౌ। కఖే-హసనే।రగే-శబ్దార్థాయామ్।లగే-సఙ్గే।ఘ్రగే-ఘ్లగే-ఘగే-ష్టగే-సంవరణేకగే-నోచ్యతే।అక-అగ-కుటిలాయాంగతౌ। కణ-రణ-గతౌ।చణ-శణ-ఘ్రణ-దానే (శణ-చణ-గతావిత్యన్యే) । శ్రథ క్రథ-క్లథ-క్వథ హింసార్థాః।చనచ-వనుచ-నోచ్యతే। జ్వల-దీప్తౌ।హ్వల-హ్మల-చలనే । స్మృ-ఆధ్యానే।దృ-భయే।నృ-నయే।ఖా-పాకే।మారణతోషణనిశామనేషుజ్ఞా।కమ్పనే-చలిః।ఖదిర్-ఔర్జనే।జిహ్వాన్మథనే-లడిః।మదీ- హర్షగ్లేపనయోః। ధ్వన-శబ్దే।దలి-వలి-స్ఖలి-రణి-ధ్వని-త్రపి-ఋపయశ్చేతిభోజః।స్వనఅవతంసనే।ఘుటాదయోమితః।జసీ-జృమ్భా-క్నసు-రఞ్జోఽమన్తాశ్చ।జ్వలహ్వల హ్మల నహామనుపసర్గాద్వా।గ్లా-స్నా-వను-వమాఞ్చనకమ్యమిచమామ్।శమో-దశ్చనే।యమోపరివేషణే। స్ఖదిరవపరిభ్యాఞ్చ।ఫణ-గతౌ॥ఇతిఘుటాదిః॥౬౭॥ రాజృ-దీప్తౌ-స్వరితేత్॥౧॥టుభ్రాజృ- టుభ్రాశృ-టు భ్లాశృ-దీప్తౌ. అనుదాత్తేతః॥౩॥ అథస్యమాదయఃఋరత్యన్తాద్గపరస్మైపదినష్షడ్వింశతిః.— స్యమ-స్వన-ధ్వన-శబ్దే।ష్ఠమ- ష్టమ-అవైక్లవ్యే।జ్వల-దీప్తౌ। చల-కమ్పనే।జల-ఘాతనే। టల ట్వల- వైక్లవ్యే।ష్ఠల-స్థానే।హల-విలేఖనే।ణల-గన్ధే। పల-గతౌ।బల-ప్రాణనే ధాన్యావరోధేచ। వుల-మహత్వే।ఖుల-సంస్త్యానే బన్ధుషుచ। శల-ఖుల-పత్॥-గతౌ।క్వథే-నిష్పాకే।పథే-గతౌ।నుథే-విలోడనే। టువమ-ఉద్గిరణే।భ్రమ-చలనే।ఋర

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

సఞ్చలనే॥ ౨౬॥అథ ద్వావనుదాత్తేతౌ——షహ-మర్షణే।రమ-క్రీడాయామ్॥ ౭॥అథకసన్తాఽపరస్మైపదినస్సప్త.——షద్ఌ-విశరణగత్యవసాదనేషు।శద్ఌ-శాతనే। క్రుశ-ఆహ్వానేరోదనేచ।కుచ-సమ్పర్చనకౌటిల్యప్రతిష్టమ్భవిలేఖనేషు।బుధ-అవగమనే।రుహ-బీజజన్మనిప్రాదుర్భావే చ।కస-గతౌ॥ ౮ ॥జ్వలాదిర్గణః॥అథాష్టత్రింశద్ధాత్వన్తాఃస్వరితేతః.——హీక్ఌ-అవ్యక్తేశబ్దే।అక్ష్ణు-గతౌయాచనేచ (అచఇత్యేకే- అచీత్యపరే)। టుయాచృ-యాచ్ఞాయామ్। రేటృ-పరిభాషణే। చతే-చదే-యాచనే। ప్రోథృ-పర్యాప్తౌ। మిదృ-మేదృ-మేధాహింసనయోః। (థాన్తావితిస్వామీ-ధాన్తావితిన్యాసకారః)। మేధృ-సఙ్గమేచ। ణిదృ-ణేదృ- కుత్సాసన్నికర్షయోః।శృధు-మృధు-ఉన్దనే। బుధిర్-బోధనే। ఉబున్దిర్-నిశామనే। వేణృ-గతిజ్ఞానచిన్తానిశామనవాచిత్రగ్రహణేషు-నాన్తోప్యయమ్। ఖను-అవదారణే।చీవృ-ఆదానసంవరణయోః। చాయృ-పూజానిశామనయోః।వ్యయగతౌ। దాశృ-దానే। భేషృ-భయే (గతావిత్యేకే) ।భ్లేషృ-భ్లేషృ-గతౌ। అస-గతిదీప్త్యాదానేషు।అయంషాన్తోపి।స్పశ- బాధనస్పర్శనయోః।లషకాన్తౌ।చష-భక్షణే। ఛష-హింసాయామ్। ఝష-ఆదానసంవరణయోః। భ్రక్ష-భ్లక్ష-అదనే(భక్షఇతిమైత్రేయః)। దాసృ-దానే।మాహృ-మానే। గుహూ-సంవరణే॥ ౯॥అథాజన్తాఉభయపదినః.——శిక్ష్-సేవాయామ్।భిక్ష్-భరణే।హిక్ష్-హరణే।ధిక్ష్-ధారణే।ణీక్ష్-ప్రాపణే॥ ౧౦ ॥అథాజన్తాఽపరస్మైపదినః—ఛేట్-పానే।గ్లై -మ్లై-హర్షక్షయే।ధ్యై న్యక్కరణే। ధ్రై ర్-స్వప్నే। ధ్మై ర్-తృప్తౌ। ధ్యై-చిన్తాయామ్ । ర్వై- శబ్దే। స్మ్యై-ష్ట్యై-శబ్దసఙ్ఘాతయోః।ఖై-ఖేదనే।క్ష్వి-జై -క్షై-క్షయే।కై-గై శబ్దే। శై -శ్రీఞ్ పాకే(స్రీచ)।ప్సై-ఓవై -శోషణే। ష్ఠై-ష్ణై-వేష్టనే(శోభాయామ్ఛ్వేత్యేకే)।ష్ఠైవ్-శోధనే।పా-పానే।ఘ్రూ-గన్ధోపాదానే।ధ్మా-శబ్దాగ్నిసంయోగయోః।ష్ఠా-గతినివృత్తౌ। మ్నా-అభ్యాసే। దాణ్-దానే। ఓవ్యై-కౌటిల్యే।స్వ్యై- శబ్దోపతాపయోః। స్మృ - చిన్తాయామ్। హృ- సంవ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రణే।స్వ-గతౌ। ఋు-గతిప్రాపణయోః। గృ-భృ-సేచనే।ధ్వృ-హింసార్థ
నే।స్రు-గతౌ।ష్ణు-ప్రసవైశ్వర్యయోః। శ్రు-శ్రవణే। ద్రు-స్రై-ద్రు-
గతౌ।జి-క్రి-అభిభవే॥ ౪౬॥ అథడీఙన్తాజిత ఏకవింశతిః.— ష్మిఙ్-ఈ
షద్ధసనే।గుఙ్-అవ్యక్తేశబ్దే।గాఙ్-గతౌ।కఙ్-ఖుఙ్-ఉఙ్-ఙుఙ్శబ్దే।(గు
ఙ్-ఘుఙ్ ఇత్యేకే)। చ్యుఙ్-జ్యుఙ్-వ్రుఙ్-ష్లుఙ్-గతౌ (క్లుఙ్-ద్రుఙ్ ఇ
త్యేకే)। రుఙ్-గతిరేషణయోః। ధృఙ్-అవధ్వంసనే। మేఙ్- ప్రణిదానే।
దేఙ్-రక్షణే।శ్యైఙ్-గతౌ।ప్యైఙ్-వృద్ధౌ।త్రైఙ్-పాలనే।పూఙ్-పవ
నే-మూఙ్-బన్ధనే।డీఙ్-విహాయసాగతౌ॥ ౩౧॥ తృ-ప్లవనతరణయోః
పరస్మైపదీ॥ ౧॥ అథాష్టావనుదాత్తేతః.—గుప-గోపనే।తిజ-నిశానే।
మాన-పూజాయామ్।బధ-బన్ధనే।రభ-రాభస్యే।డులభష్-ప్రాప్తౌ। ష్వ
ఞ్జ-పరిష్వఙ్గే।హద-పురీషోత్సర్గే॥ ౮॥ అథషరస్మైపదినష్షోడశ.—ఞిష్వి
దా-అవ్యక్తేశబ్దే।స్కు-స్కిర్-గతిశోషణయోః।యభ-మైథునే।ణమ-ప్రహ్వ
త్వేశబ్దే। గమ్ఌ-సృవ్ఌ-గతౌ। యము-ఉపరమే।తప-సన్తాపే।త్యజ-హా
నౌ।షఞ్జ-సఙ్గే।దృశిర్-ప్రేక్షణే।దంశ-దశనే। కృష- విలేఖనే। దహ-భ
స్మీకరణే।మిహ-సేచనే।కిత-నివాసేరోగాపనయనేచ॥ ౧౬॥ ఇతోవహ
త్యన్తాస్స్వరితేత ఏకాదశ.— దాన-ఖణ్డనే।శాన-తేజనే। ఉపచష్-
పాకే।షచ-సమవాయే।భజ-సేవాయామ్।రఞ్జ-రాగే।శప-ఆక్రోశే। ష్వ
ష-దీప్తౌ॥అథయజాదిః (సూ॥౮౯)యజ-దేవపూజాసఙ్గతికరణదానేషు
ఉవఙ్-బీజసన్తానేచ్ఛేదనేచ। వహ-ప్రాపణే ॥ ౧౧ ॥ వస-నివాసే-పర
స్మైపదీ॥ వేఞ్-తన్తుసన్తానే।వ్యేఞ్-సంవరణే। హ్వేఞ్-స్పర్ధాయాం శబ్దే
చ॥ఋిత స్త్రీఃు॥ 3॥అథద్వాపరస్మైపదినా.—వద-వ్యక్తాయాంవాచి।టు
ఓశ్వి-గతివృద్ధ్యోః॥ ౨॥ యజాదిర్వృత్-భ్వాదిస్త్వాకృతిగణః_తేనచులు
మ్పతీత్యాదిసఙ్గ్రహః॥ ఇతిశబ్వికరణాభ్వాదయః ॥ ॥ ఋుతిస్నాత్రుః
సజుగుప్సాకృపయోః ॥ ॥ అథద్వాపరస్మైపదినా.— అద-భక్షణే।
హన-హింసాగత్యోః॥ ౨॥ అథచతుర్వారస్వరితేతః.—ద్విష-అప్రీతౌ।
దుహ-ప్రపూరణే।దిహ-ఉపచయే।లిహ-ఆస్వాదనే॥ ౪॥ చక్షిఙ్-వ్యక్తా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యాంవాచి॥౧॥ అథపఞ్చ్యన్తాఅనుదాత్తేతస్ప్రయోదశ.—ఈర-గతౌ కమ్పనేచ।ఈడ-స్తుతౌ।ఈశ-ఐశ్వర్యే।ఆస-ఉపవేశనే।ఆఙఃశాసు-ఇచ్ఛాయామ్।వస-ఆచ్ఛాదనే।కసి-గతిశాసనయోఃI (అయమనిదిత్యేకే, తాలవ్యాన్తఇత్యన్యే)। ణిసి-చుమ్బనే।ణిజి-శుద్ధౌ।శిజి-అవ్యక్తేశబ్దే।పిజి-వర్ణే (సమ్పర్చనావయవావ్యక్తశబ్దేష్విత్యేకే, పృజీత్యన్యే)।వృజీ- వర్జనే। (వృజి-ఇత్యన్యే)।పృచీసమ్పర్చనే॥౧౩॥ షూఙ్-ప్రాణిగర్భవిమోచనే। శీఙ్-స్వప్నే॥ జితాద్యా ౩॥ అథపరస్మైపదినోదశ-ఋితస్ప్రీఃI—యమిశ్రణేఽమిశ్రణేచ।రు-శబ్దే।తు-స్సాత్రోగతివృద్ధిహింసాసు।ణు-స్తుతౌ। టుటు-శబ్దేష్టుతేజనే।ష్ణు-ప్రస్రవణే।ఊర్ణుఞ్-ఆచ్ఛాదనే।ద్యు-అభిగమనే।ఘు-ప్రసవైశ్వర్యయోఃI।కు-శబ్దే।ష్టుఞ్-స్తుతౌ। బ్రూఞ్-వ్యక్తాయాంవాచి ॥ ౧౩ ॥ అథశాస్యన్తాద్వాత్రింశ త్పరస్మైపదినఃI ఇఙ్ తాత్మనేపదీ.—ఇణ్-గతౌ।ఇఙ్-అధ్యయనే।ఇక్-స్మరణే।వీ-గతివ్యాప్తిప్రజననకాన్త్యసనఖాదనేషు।ఈ-చోక్తార్థే।యా-ప్రాపణే।వా-గతిగన్ధనయోఃI। భా-దీప్తౌ।ష్ణా-శౌచే।ష్ఠా-పాకే।ద్రా-కుత్సాయాంగతౌ।ప్సా-భక్షణే। పా-రక్షణే।రా-దానే।లా-ఆదానే।(ద్వావపిదానఇతిచన్దఃI)దాఙ్-లవనే।ఖ్యా-ప్రకథనే।ప్రా-పూరణే।మా-మానే। వచ-పరిభాషణే। విద-జ్ఞానే।అస-భువి।మృజూ-శుద్ధౌ।రుదిర్-అశ్రువిమోచనే। ఖిష్వఙ్-శయే।శ్వసప్రాణనే।అనచ।జక్ష-భక్ష హసనయోఃII రుదాదిర్గతఃII జాగృ-నిద్రాక్షయే।దరిద్రా-దుర్గతౌ।చకాసృ-దీప్తౌ।శాసు-అనుశిష్టౌ॥౩॥ అథఛాన్దసాఽపఞ్చ.—ఏధీఙ్-దీప్తిదేవనయోఃI వేవీఙ్-వేతినాతుల్యే। ఘస-స్తైస్వప్నే (సంస్తఇత్యేకే)।వశ-కాన్తౌ॥౪॥హ్నుఙ్-అపనయనే॥౧॥చర్కరీతఞ్చ ॥ * ॥ ఇతిలుగ్వికరణాఅదాదయఃI ॥ * ॥ అథజుహోత్యాదయఃI ॥ ఆద్యాశ్చత్వారఃపరస్మైపదినఃI—హు - దానాదనయోఃI (ఆదానేచేత్యేకే, ప్రీణనఇతిభాష్యమ్)। ఓభీఙ్-భయే। హ్రీ-లజ్జాయామ్। పూ- పాలనపూరణయోఃI (పృఇత్యన్యే) । డుభృఞ్ - ధారణపోషణయోఃI।మాఙ్-మానేశబ్దేచ।ఓహాఙ్-గతౌ। ఓహాక్-త్యాగే - పరస్మైపదీ।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

డుదాఞ్-దానే।డుధాఞ్-ధారణపోషణయోః (దానేపీత్యేకే) ॥౧౦॥ అథత్రయస్స్వరితేతః.—ణిజిర్-శౌచపోషణయోః। విజిర్-పృథగ్భావే। విష్ఌ-వ్యాప్తౌ॥ ౩॥ అథాగణాన్తాన్తపరస్మైపదినశ్చాన్దసాశ్చైకాదశ. ఋ-ఋరణదీప్త్యోః।హృ-ప్రసహ్యకరణే। ఋు-స్వ-గతౌ। ఋస-భర్త్సనదీప్త్యోః। కి-జ్ఞానే।తుర-త్వరణే।ధిష-శబ్దే। ధన-ధాన్యే।జన-జననే। గా-స్తుతౌ ॥ ౧౧ ॥ * ॥ ఇతిస్వ్లికరణా జుహోత్యాదయః ॥ * ॥ అథదివాదయః॥ ॥అథఋ్యూషన్తాన్తపరస్మైపదినష్షడ్వింశతిః.—దివు-క్రీడావిజిగీషావ్యవహారద్యుతిస్తుతిమోదమదస్వప్నకాన్తిగతిషు। షివు-తన్తుసన్తానే।స్రివు-గతిశోషణయోః।ష్ఠివు-నిరసనే।ష్ణసు-అదనే (ఆదానేచేత్యేకే)। ష్ణసు-నిరసనే। క్ష్ణసు-హ్వరణదీప్త్యోః। వ్యష-దాహే। ష్లషచ।నృతీ-గాత్రవిక్షేపే।త్రసీ-ఉద్వేగే।కుథ-పూతీభావే। ప్రుథ- హింసాయామ్। గుధ-పరివేష్టనే।ఓప-ప్రేరణే।పుష్ప-వికసనే। తిమ-తీమ-ష్టిమ-ష్టీమ- ఆర్ద్రీభావే। వ్రీడ-చోదనేలజ్జాయాఞ్చ। ఇష-గతౌ। షహ-షుహ-చక్యర్థే।జ్వాష్-ష్ణుష్-వయోహానౌ ॥ ౨౬ ॥ స్వాదిరన్తర్గణాః.— ష్ణూఞ్-ప్రాణిప్రసవే। ష్ణూఞ్-పరితాపే। దీఙ్-క్షయే। డీఙ్-విహాయసాగతౌ।ధీఙ్-ఆధారే।మీఙ్-హింసాయాం। రీఙ్-స్రవణే।లీఙ్-శ్లేషణే।వ్రీఙ్-వృణోత్యర్థే। వ్రీఙ్-పానే।మాఙ్-మానే। ఈఙ్-గతౌ। వ్రీఙ్-ప్రీతౌ॥ స్వాదయఓదితః॥ ౧౩॥అథచత్వారర్ణపరస్మైపదినః.— శో-తనూకరణే।ఛో-ఛేదనే। ష్ఠో-అన్తకర్మణి। దో- అవఖణ్డనే ॥ ౪ ॥ అథాత్మనేపదినర్ణ పఞ్చదశ.— జనీ-ప్రాదుర్భావే। దీపీ-దీప్తౌ । పూరీ-ఆప్యాయనే । తూరీ-గతిత్వరణహింసనయోః।ధూరీ-గూరీ-హింసాగత్యోః।ఘూరీ-జూరీ-హింసావయోహానోర్యోః (ఘూరీత్యేకే) । శూరీ-హింసాస్తమ్భనయోః। చూరీ-దాహే। తప-ఐశ్వర్యేవా।(పతేతిపాఠాన్తరమ్)। వృతు-వరణే (వావృతు ఇత్యేకే) । క్లిశ-ఉపతాపే। కాశృ-దీప్తౌ। వాశృ-శబ్దే॥ ౧౪॥ అథపఞ్చస్వరితేతః.—మృష-తితిక్షాయామ్।ఈషుచిర్-పూతీభావే।ణహ-బన్ధనే।రజ్జ-రాగే।శప-ఆక్రోశే॥ ౫ ॥ అథైకాదశానుదాత్తేతః.— పద-గతౌ।ఖిద-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వైన్యే।విద-సత్తాయామ్।బుధ అవగమనే। యుధ-సమ్ప్రహారే। అనో రుధ-కామే। అణ-ప్రాణనే (అనేత్యేకే)। మన-జ్ఞానే।యుజ- సమాధౌ। సృజ-విసర్గేలిశ-అల్పీభావే॥ ౧౧ ॥ అథాగణాన్తార్గపరస్మైపదినోఽష్ట షష్టిః.—రాధోఽకర్మకాద్వృద్ధావేవ। వ్యధ-తాడనే।అథపుషాదిః।పు ష-వృష్టౌ।శుష-శోషణే।తుష-ప్రీతౌ।దుష-వైకృత్యే।శ్లిష-ఆలిఙ్గనే।శక-వి భాషితోమర్షణే।ఇషిష్విదా-గాత్రప్రక్షరణే।క్రుధ-క్రోధే। క్షుధ-బుభుక్షా యామ్।శుధ-శౌచే।షిధు-సంరాద్ధౌ।రధ(థ) హింసాసంరాద్ధ్యోఃణశ- అదర్శనే। తృప-ప్రీణనే। దృప- హర్ష మోహనయోః। దృహ-జిఘాంసా యామ్।ముహ-వైచిత్యే।ష్ణుహ-ఉద్గిరణే।ష్ణిహ-ప్రీతౌ॥రధాదిర్గతః॥శము ఉపశమే।తము-కాఙ్క్షాయామ్।దమూ-ఉపశమే।శ్రము-తపసిఖేదేచ।భ్రమ- అనవస్థానే।క్షమూ-సహనే।కము-గ్లానౌ।మదీ-హర్షే॥శమాదిర్గతః।అసు క్షేపణే।యసు-ప్రయత్నే।జసు-మోక్షణే। తసు-ఉపక్షయే।దసుచ।వసు- స్తమ్భే। వ్యుష-విభాగే (వుసీత్యేకే) ష్లుష-దాహే।బిస-ప్రేరణే।కుస- సంశ్లేషణే। బుస-ఉత్సర్గే।ముస-ఖణ్డనే। మసీ-పరిణామే। (సమీత్యేకే)। లుట-విలోడనే। ఉచ-సమవాయే। భృశు-భ్రంశు-అధఃపతనే। వృశ- వరణే।కృశ-తనూకరణే। ఇతిపిపాసాయామ్।హృష-తుష్టౌ।రుష- రిష-హింసాయామ్।డిప-క్షేపే। కుప-క్రోధే। గుప-వ్యాకులత్వే।యువు- రువు-లువు-విమోహనే।(ష్టూప-సముచ్ఛ్రాయే)।లుభ-గార్ధ్న్యే।క్షుభ- సఞ్చలనే।ణభ-తుభ-హింసాయామ్।క్లిదూ-ఆర్ద్రీభావే।ఇషిమిదా-స్నే హనే।(ఇషిష్విదా)। ఇషిష్విదా-స్నేహనమోచనయోః। ఋధు-వృద్ధౌ।గృ ధు-అభికాఙ్క్షాయామ్॥ ౬౮ ॥ వృత్॥పుషాదయో దివాదయశ్చవృత్తాఃఇతిశ్యన్వికరణాఃఅథస్వాదయఃషుఞ్-అభిషవే।షిఞ్-బన్ధనే। శిఞ్-నిశానే।డుమిఞ్-ప్రక్షేపణే।చిఞ్-చయనే। స్తృఞ్-ఆచ్ఛాదనే।కృ ఞ్-హింసాయాం।వృఞ్-వరణే।ధుఞ్-కమ్పనే।ధూఞిత్యపి॥౧౦॥అథా ష్టౌ పరస్మైపదినఃటుదు-ఉపతాపే। ఘి-గతౌవృద్ధౌచ।పృ-ప్రీతౌ। స్పృ-ప్రీతౌ (స్మృఞిత్యేకే)। (పృణోత్యాదయస్త్రయశ్చన్నసాఞిత్యా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

హుఃఆవ్ఞ్_వ్యాప్తౌ। శక్ఞ్_శక్తౌ।రాధ-సాధ-సంసిద్ధౌ॥ ౮॥ ద్వావసు దాత్తేతౌ.— అశూ-వ్యాప్తౌ।ష్టిఘు-ఆస్కన్దనే ॥ ౯ ॥ అథాగణాన్తాష్ట పరస్మైపదినష్షోడశ.—తిక_తిగ-గతౌచ।షఘు_హింసాయామ్।ఇధృషా-ప్రాగల్భ్యే।దమ్భ-దమ్భ నే।ఋధు-వృద్ధౌ।(తృప_ప్రీణనఇత్యేకే)।అథా గణాన్తాశ్చన్దసాః।అహ-వ్యాప్తౌ।దభ-భూత నేపాలనేచ।చమూ-భక్షణే రిఙీ- చిరి- జిరి- దాశృ- దృ- హింసాయామ్। ఙీణోతిర్భాషాయామపి। (ఋఙీత్యేకే, రిఙీత్యన్యే) ॥ ౧౬ ॥ ఇతి స్వాదయః శ్నువికరణాః॥

॥ అథతుదాదయశ్నువికరణాః ॥ ॥ ఇతష్షట్స్వరితేతః.— తుద-వ్యథనే।ణద-ప్రేరణే।దిశ-అతిసర్జనే।భ్రస్జోఁ- పాకే।ఙీప-ప్రేరణే।కృష-విలేఖనే ॥ ౬ ॥ ఋఙీ_ గతౌ. పరస్మైపదీ ॥ ౧ ॥ అథాత్మనేపదినశ్చ త్వారః॥ జుఙీ-ప్రీతిసేవనయోః । ఓ-విజీభ్యశ్చలనయోః। ఓలజీ-ఓలస్జీ-వ్రీడాయామ్॥౪॥అథచతుశ్శతంపరస్మైపదినః.— ఓవ్రశ్చూ - చ్ఛేదనే। వ్యచ—వ్యాజీకరణే।ఉచ్ఛి-ఉఞ్ఛే।ఉచ్ఛీ-వివాసే।ఋచ్ఛ_గతీన్ద్రియప్రళయమూర్తిభావేషు। ఋచ్ఛ-ఉల్లేఖశే। జర్జ-చర్చ-ఝర్ఝ- పరిభాషణభర్త్సనయోః। త్వచ-సంవరణే।ఋచ స్తుతౌ। ఉజ్జ ఆర్జవే। ఉఞ్ఛు-ఉత్సర్గే। లుభ-విమోహనే। రిఫ-కత్థనయుద్ధనిన్దాహింసాదానేషు (రిఫేత్యేకే)। తృప-తృమ్ఫ.తృప్తౌ (ద్వితీయాన్తావిత్యేకే) । తుప-తుమ్ప-తుఫ-తుమ్ఫ-హింసార్థాః। దృప-దృమ్ఫ- ఉత్ల్లేశే (ఉభౌద్వితీయాన్తావితికేచిత్) । ఋుఫ-ఋుమ్ఫ-హింసాయామ్। గుఫ-గుమ్ఫ-గ్రన్థే। ఉభ_ఉమ్భ- పూరణే। శుభ_శుమ్భ-శోభార్థే। దృభీ_గ్రన్థే।చృతీ-హింసాగ్రన్థనయోః।విభ-విధానే।జుడ-గతౌ (జునేత్యేకే) । మృడ-సుఖనే। పృడచ।పృణ_ప్రీణనే।వృణచ।మృణ-హింసాయామ్। తుణ-కౌటిల్యే। పుణ-కర్మణిశుభే।ముణ- ప్రతిజ్ఞానే।కుణ-శబ్దోపకరణయోః। శుకఁ_గతౌ। ద్రుణ_హింసాగతికౌటిల్యేషు। ఘుణ-ఘూర్ణ- భ్రమణే। ఘుర-ఐశ్వర్యదీప్త్యోః। కుర-శబ్దే। ఖుర-ఛ్ఛేదనే। మురసంవేష్టనే। తుర-విలేఖనే। ఘుర- భీమార్తశబ్దయోః। పుర-అగ్రగమనే। వృహూ-ఉద్యమనే। బృహూఇత్యపి। తృహూ-స్తృహూ-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తృంహూ-హింసార్థాః। ఇషు-ఇచ్ఛాయామ్। మిష-స్పర్ధాయామ్। కీల-
శైల్యక్రీడనయోః। తిల-స్నేహే। చిల-వసనే। చల-విలసనే। ఇల-స్వప్న
క్షేపణయోః। విల-సంవరణే। బిల-చ్ఛేదనే। ణిల-గహనే। హిల-భావకరణే।
శిల-షిల-ఉఞ్ఛే। మిల-ప్రశ్లేషణే। లిఖ-అక్షరవిన్యాసే॥ అథకుటాదిః॥ కుట-
కౌటిల్యే। వుట-సంశ్లేషణే। కుచ-సఙ్కోచనే। గుజ-శబ్దే। గుడ-రక్షాయామ్।
డిప-క్షేపే। ఛుర-చ్ఛేదనే। స్ఫుట-వికసనే। ముట-ఆక్షేపప్రమర్దనయోః।
త్రుట-చ్ఛేదనే। తుట-కలహకర్మణి। చుట- ఛుట- చ్ఛేదనే। జుడ-బన్ధనే।
కుడ-మదే। లుట-లుఠ-సంశ్లేషణే। కృడ-ఘనత్వే। కుడ-బాల్యే। వుడ-
ఉత్సర్గే। ఘుట-ప్రతిఘాతే। తుడ-తోడనే। థుడ- స్థుడ- సంవరణే (ఖుడ-
ఛుడ- ఇత్యేకే)। స్ఫుర-స్ఫుల-సఞ్చలనే, స్ఫురఇత్యేకే)। స్ఫుడ-చుడ-వృడ-
సంవరణే (జుడ-బుడ-నిమజ్జనఇత్యేకే) ॥ ౧౦౪ ॥ గురీ-ఉద్యమనే। అనుదాత్తేత్ ॥ ౧ ॥ ఇతశ్చత్వారర్ధ పరస్మైపదినః.— ణూ-స్తవనే। ఛూ-
విధూననే। గు-పురీషోత్సర్గే। ధ్రూ-గతిస్థైర్యయోః। ధ్రువఇతిపాఠాన్తరమ్॥
౪॥ కుఙ్-శబ్దే (దీర్ఘాన్తోపి)। కూటాదయోవృత్తాః॥ పూఙ్-వ్యాయామే।
మూఙ్-ప్రాణత్యాగే॥ ఏతేజితః ॥ 3 ॥ అథపరస్మైపదినస్సప్త.—రి-షి-
గతౌ। ధి-ధారణే। ఈ-నివాసగత్యోః। ఘ్రూ-ప్రేరణే। కృ-విక్షేపే। గృ-
నిగరణే ॥ ౭ ॥ దృఙ్-ఆదరే। ధృఙ్-అవస్థానే ॥ ౮ ॥ అథపరస్మైపదిన
ష్షోడశ.— ప్రచ్ఛ-జ్ఞీప్సాయామ్। వృత్- కిరాదిః। సృజ-విసర్గే। టుమ
జ్జో-శుద్ధౌ, రుజో-భఙ్గే। భుజో-కౌటిల్యే। ఛుప-స్పర్శే। రుశ-రిశ- హిం
సాయామ్। లిశ-గతౌ। స్పృశ-సంస్పర్శనే। విచ్ఛ-గతౌ। విశ-ప్రవేశనే।
మృశ-ఆమర్శనే। ణుద-ప్రేరణే। షద్ఌ-విశరణగత్యవసాదనేషు। శద్ఌ-
శాతనే ॥ ౧౬ ॥ అథషట్స్వరితేతః.— మిల-సఙ్గమే। ముచ్ఌ-మో
క్షణే। లుప్ఌ-ఛేదనే। విద్ఌ-లాభే। లిప-ఉపదేహే। షిచ-క్షరణే॥౬॥
త్రయస్త్రింపరస్మైపదినః.—కృతీ-ఛేదనే। ఖిద-పరిఘాతే। పిశ- అవయవే।
(అయందీపనాయామపి) ॥ 3 ॥ వృత్ ॥ ముచాదయః ॥ తుదాదయశ్చ
వృత్తాః॥ ఇతశ్శవికరణాః ॥ ॥ అథరుధాదయః శ్నమ్వికరణాః॥ ॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఆద్యానవస్వరితేత ఇరితశ్చ.— రుధిర్- ఆవరణే । భిదిర్- విదారణే। ఛిదిర్-ద్వైధీకరణే। రిచిర్-విరేచనే।విచిర్-పృథగ్భావే।తుదిర్-సమ్పే షణే। యుజిర్-యోగే। ఉచ్ఛృదిర్-దీప్తిదేవనయోః। ఉత్కృదిర్-హింసా నాదరయోః ॥ ౯ ॥ కృతీ-వేష్టనేచేదనేచ-అయంపరస్మైపదీ॥ ౧ ॥ అథ త్రయఅనుచాత్తేతః.— ఖిఇన్ధీ-దీప్తౌ। ఖిద-ద్వైన్యే। విద- విచారణే॥ ౩॥ అథపరస్మైపదినోద్వాదశ.—శిష్లృ-శేషణే।పిష్లృ-సఞ్చూర్ణనే।భఞ్జో- ఆమర్దనే। భుజ-పాలనాభ్యవహారయోః। తృహ-హింసి-హింసాయామ్। ఉన్దీ-క్లేదనే। అఞ్జూ-వ్యక్తిమ్రక్షణకాన్తిగతిషు। తఞ్చూ-సఙ్కోచనే।ఓవిజీ భయచలనయోః। వృజీ-వర్జనే। పృచీ-సమ్పర్కే ॥ ౧౨ ॥ వృత్॥ ఇతిరు ధాదయః శ్నమ్వికరణాః॥ ॥అథతనాదయ ఉవికరణాః॥ ॥ఆద్యా స్సప్తస్వరితేత ఉదితః.—తను-విస్తారే। ఋణ-దానే। ఋణు- హింసా యామ్। ఋణుచ। ఋణు-గతౌ। తృణు-అదనే।ఘృణు-దీప్తౌ॥ ౭ ॥ ద్వా వనుదాత్తేతౌ.— వను-యాచనే (చాన్ద్రిమతెపరస్మైపదీ)। మను- అవ బోధనే ॥ ౮ ॥ డుకృఞ్-కరణే।ఞిత్ ॥ ౧ ॥ వృత్॥ ఇతితనాదయ ఉవి కరణాః॥ ॥అథక్ర్యాదయః ఞ్నావికరణాః॥ ॥ఇతర్గపఞ్చదశ ఞితః.— డుక్రీఞ్ - ద్రవ్యవినిమయే। ప్రీఞ్-తర్పణేకాన్తౌచ , శ్రీఞ్- పాకే। మీఞ్-హింసాయామ్। ఘిఞ్-బన్ధనే। స్కుఞ్-ఆప్రవణే।(అత్ర స్తున్భు, స్తున్భు, స్కున్భు, స్కున్భు, ఇతిచతురస్సూత్రాన్ పఠన్తి)। యుఞ్-బన్ధనే। క్ష్ణూఞ్-శబ్దే। ద్రూఞ్-హింసాయామ్। అథప్వాదిః- ప్లూఞ్-పవనే। లూఞ్-ఛేదనే। స్తృఞ్ -ఆచ్ఛాదనే। కృఞ్-హింసాయామ్। వృఞ్-వరణే।ధూఞ్-కమ్పనే॥ ౧౫ ॥ అథబధ్నాత్యన్తార్గ పరస్మైపదిన ఏకవింశతిః.— శృ-హింసాయామ్। పృ-పాలనపూర ణయోః।వృ-వరణే।భృ-భర్తృనే(భరణే)మృ-హింసాయాం।దృ- విదారణే। జృ-వయోహానౌ (ఋగిత్యేకే,ధృఞ్ ఇత్యన్యే) । నృ- నయే। కృ-హింసాయామ్। ఘూ-గతౌ। గృ-శబ్దే। జ్యా- వయోహా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నా। రీ-గతిరేషణయోః। లీ-శ్లేషణే। ప్లీ-వరణే। ప్లీ-గతౌ । వృత్-ల్వాదయోవృత్తాః (ప్వాదయోపీత్యేకే)।వ్రీ-వరణే।వ్రీ-భయే (భరణఇత్యేకే) శీఙ్-హింసాయామ్। జ్ఞా-అవబోధనే। బన్ధ-బన్ధనే ॥ ౨౧॥వృజీ-సమ్పక్తౌ-జిత్ ॥ ౧ ॥ అథపరస్మైపదినోద్వావింశతిః.— శ్రన్థ-మోచనహర్ష్యోః। మన్థ-విలోడనే। శ్రన్థ-గ్రన్థ- సన్దర్భే। కున్థ-సంక్లేషణే (కుథేతిదుర్గః,సక్లేశయిత్యేకే) మృద-క్షోదే। మృడ-సుఖేచ। గుధ-రోషే। కుష-నిష్క్వ్లే। క్షుభ-సఞ్చలనే।ణభ-తుభ-హింసాయామ్। క్లిశూ-విబాధనే। అశ-భోజనే। ఉధ్రస-ఉఞ్ఛే (ఉకారోఛాత్వవయవఇత్యేకే)। ఇష-ఆభీక్ష్ణ్యే। విష-విప్రయోగే। ప్రుష-ప్లుష- స్నేహన సేవనపూరణేషు। ఫుష-వుష్టౌ। ముష-స్తేయే। ఖచ - భూతప్రాదుర్భావే (ఖవేత్యేకే)। హేఠచ (హిడేత్యన్యే)॥ ౨౨॥ గ్రహ-ఉపాదానే.స్వరితేత్ ॥౧॥వృత్ ॥ఇతిక్ర్యాదయః శ్నావికరణాః ॥ ॥ అథచురాదయో ణిజ్వికరణాః ॥ ॥ చుర-స్తేయే। చితి-స్మృత్యామ్।యత్రి-సఙ్కోచే। స్ఫుడి-పరిహాసే।(స్ఫుటీత్యేకే)। లక్ష-దర్శనాఙ్కనయోః। కుద్రి-అనృతభాషణే। లడ-ఉపసేవాయామ్। మిది-స్నేహనే। ఓలడి- ఉత్క్షేపణే (ఓకారఇదిత్యేకే,ఉకారాదిరిత్యన్యే)।జల అపవారణే (లజేత్యేకే)। పీడ-అవగాహనే। నట- అవస్పన్దనే।శ్రథ ప్రయత్నే (ప్రస్థానేచ)।బధ-సంయమనే (బన్ధేతిచాన్యాః) పూ-పూరణే। ఊర్జ-బలప్రాణనయోః। పక్ష-పరిగ్రహే। వర్ణ-చూర్ణ-ప్రేరణే(వర్ణ-వర్ణనే)। ప్రథ-ప్రఖ్యానే। పృథ-ప్రక్షేపే (పథేతికేచిత్) షమ్భ-సమ్భనే। శమ్భచ- (సామ్భఇత్యేకే)। భక్ష-అదనే । కుట్ట-చ్ఛేదనభర్త్సనయోః (పూరణే)।పుట్ట-చుట్ట అల్పీభావే। అట్ట-ఘట్ట-అనాదరే। లుణ్ఠ-స్తేయే। శఠ-శ్వఠ-అసంస్కారగత్యోః (శ్వఠిఇత్యేకే)। తుజి-పిజి-హింసాబలాదాననికేతనేషు (తుజపిజేతికేచిత్,లజి-లుజీత్యేకే)। పిస-గతౌ। పాన్త్వ-సామప్రయోగే। శ్వల్క-వల్క- పరిభాషణే। క్ష్ణిహ-స్నేహనే (స్నిహేత్యేకే)।స్మిట అనాదరే (స్మిఙ్ఇత్యేకే)। శ్లిష-శ్లేషణే। పథి- గతౌ। పిచ్ఛ-కుట్టనే। ఛది- సంవరణే। శ్రణ-చానే। తడ-ఆఘూతే।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఖడ-ఖడి-కడి-భేదనే। కుడి-రక్షణే। గుడి-వేష్టనేచ (కుఠిత్యన్యే, గుఠిత్యపరే) ఖుడి-ఖణ్డనే,పడి-విభాజనే (పటీత్యేకే)।చడి-కోపే।మడి-భూషాయాంహర్షేచ। భడి-కల్యాణే। ఛర్ద-వమనే। వుస్త- బుస్త- ఆదరానాదరయోఃి। చుడ-సఙ్ఘోదనే। నక్క-ధక్క--నాశనే, చక్క-చుక్క-- వ్యథనే। ఝల-శౌచకర్మణి। తల-ప్రతిష్ఠాయామ్। తుల-ఉన్మానే। దుల- ఉత్క్షేపే। వుల- మహత్వే। చుల- సముచ్ఛ్రాయే। మూల- రోషణే। కలవిల-క్షేపే।బిల-భేదనే।తిల-స్నేహనే।చల-భృతౌ।పాల-రక్షణే। లూష-హింసాయామ్। శుల్బ-మానే। శూర్పచ। కుట-చ్ఛేదనే। ముట-సఙ్ఘూర్ణనే। పడి-పసి-నాశనే। వజ-మార్గసంస్కారగత్యోఃి । శుల్క-- అతిసర్జనే। చపి-గతౌ। ఝపి-క్షన్తౌ। ఝజి-కృచ్ఛ్రజీవనే । శ్వర్త-గత్యామ్। శ్వభ్రచ, జ్ఞపమిచ్ఛ-అయంజ్ఞానేజ్ఞాపనేపి। యమచ-పరివేషణే, చహ-పరికల్కనే (చపఇత్యేకే) । రహ - త్యాగే। బల- ప్రాణనే,చిఖ్-చయనే। ఘట్ట- చలనే। ముస్త- సఙ్ఘాతే। ఖట్ట- సంవరణే। షట్ట- స్ఫిట్ట-చుబి- హింసాయామ్। పూల- సఙ్ఘాతే (పూర్ణేత్యేకే,పుణేత్యన్యే)।పుంస-అభివర్ధనే।టకి-బన్ధనే,ధూస-కాన్తికరణే (మూర్ధన్యాన్తఇత్యేకే, తాలవ్యాన్తఇత్యపరే)। కీట-వర్ణే। చూర్ణ- సజ్యోచనే । పూజ- పూజనే। అర్క--స్తవనే (తపనఇత్యేకే) ।శ్లథ-ఆలస్యే। శుఠి-శోషణే। ।జుడ-ప్రేరణే। గజ-మార్జ-శబ్దార్థౌ। మర్చ్చ। ఘృ-ప్రస్రవణే।పచి-విస్తారవచనే। తిజ-నిశానే । కృత-సంశబ్దనే। వర్ధ-చ్ఛేదనపూరణయోఃి। కుబి-ఆచ్ఛాదనే (కుభీత్యేకే)।లుబి-తుబి-అదర్శనే(అర్దనే)। ప్లుప-వ్యక్తాయాంవాచి (ప్రపేత్యేకే,క్లపేత్యన్యే)। చుట-చ్ఛేదనే। ఇల-ప్రేరణే। ప్రమ్ల్లేచ్ఛనే।మ్లేచ్ఛ-అవ్యక్తాయాం.వాచి। బ్రూస బర్వ్స- హింసాయామ్ । (కేచిదిహ-గర్జ-గర్ద-శబ్దే, గర్ధ.అభికాఙ్క్షాయామితిపఠన్తి)। గుర్ద-పూర్వనికేతనే।జసి-రక్షణే (మోక్షణే)। ఈడ-స్తుతౌ।జసు-హింసాయామ్।పిడి-సఙ్ఘాతే। రుష-రోషే (రుట-ఇత్యేకే) । డిప-క్షేపే। ష్టూప-సముచ్ఛ్రాయే॥౧౩౦॥ఆకుస్మాధాత్మనేపదినఃి.——చిత-సఙ్చేతనే। దామృ-దానే। దశి-దంశనే। దసి-దంశన దర్శనయోఃి (దసేత్యేకే) । డపడిప-సఙ్ఘాతే।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తత్రి-కుటుమ్బధారణే। (కుటుమ్బేతిధాత్వన్తరమితిచాన్యాఃి) మత్రి-గుప్తభాషణే। స్పశ-గ్రహణసంశ్లేషణయోఃి। తర్జ-భర్త్స-తర్జనే, వస్త-గన్ధ-అర్దనే।విషక-హింసాయామ్(హింస్కేత్యేకే)। నిషక-పరిమాణే। లల-ఈప్సాయామ్। కూణ-సఙ్కోచనే। తూణ-పూరణే। భ్రూణ ఆశా విశఙ్క-యోఃి।శఠ-శ్లాఘాయామ్।యక్ష-పూజాయామ్। స్యమ-వితర్కే-। గుర-ఉద్యమనే (గూరీత్యేకే)। శమ-లక్ష-ఆలోచనే। కుత్స-అవక్షేపణే। త్రుట-చ్ఛేదనే। కుటచ। గల స్రవణే। భల-ఆభణ్డనే। కూట-ఆప్రదానే। (అవసాదనే) కుట్ట-ప్రతాపనే। పక్ష్చ-ప్రలమ్భనే। వృష శక్తిబన్ధనే।మద-తృప్తియోగే। దివు- పరికూజనే। గృ విజ్ఞానే। విద-వేదనాఖ్యాననివాసేషు।మన-స్తమ్భే।యత-ఙ్బుగుప్సాయామ్।కుస్మనామ్నోవా ॥౮౦॥

ఇత్యాకుస్మీయాఃి॥ చర్చ-అధ్యయనే।బుక్క-భషణే। శబ్ద-ఉపసర్గాదావిష్కారేచ। కణ-నిమీలనే। జభి- నాశనే।ఖుద-క్షురణే జసు-తాడనే। పశ-బన్ధనే। అమ-రోగే। చట-స్ఫుట-భేదనే, ఘట- సఙ్ఘాతే ॥ హన్త్యర్థాశ్చ॥ దివు-మర్దనే। అర్జ- ప్రతియత్నే, ఘుషిర్- విశబ్దనే। ఆఙ్పూర్వక్రన్దసాతత్యే। లస-శిల్పయోగే। తసి- భూషఅలఙ్కారే, ఘోష- అసనే। అర్హ-పూజాయామ్, జ్ఞా-నియోగే, భజ-విశ్రాణనే। శృధు-ప్రసహనే। యత-నికారోపస్కారయోఃి। రక-లగ-ఆస్వాదనే (రఘు-లఘు-ఇత్యేకేరగేత్యన్యే)। అక్ష్చ- విశేషణే। లిఖి-చిత్రీకరణే। ముద- సంసర్గే। త్రస-ధారణే (గ్రహణఇత్యేకేవారణఇత్యన్యే)। (ఢ) ధ్రస- ఉఞ్ఛే । ణుచ-ప్రమోచనేమోదనేచ । వస-స్నేహచ్ఛేదాపహరణేషు । చర - సఞ్చయే।చ్యు-సహనే(చ్యుస-హసనేచేత్యేకే)।భువోఽవకల్కనే॥కృపేశ్చ॥ఆస్వాదస్యకర్మకాత్॥ గ్రస-గ్రహణే।వృష-ధారణే।దశ-విదారణే। పట-పుట-లుట-తుజి-మిజి-పిజి- లుజి-భజి-లక్ష్మి-లపి-త్రసి-పిసి-కపి-దసి-కుశి-ఘట-ఘటి-బృహ- బర్హ- బల్హ-గుప- ధూప-విచ్ఛ- చీవ-పుథ- లోకృ-లోచృ-ణద-కుప-తర్క--వృతు- వృధు-భాషార్థాఃి, రుట-లజి- అజి-దశి-భృశి రుశి- శీక-నట-ఘటి- రుచి- జివి-రక్ష్మి- లక్ష్మి- అహిం- రహి-మహి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లడి-తడి-నడచ। పూరీ-ఆప్యాయనే। రుజ-హింసాయామ్। ష్వద-ఆస్వాదనే (స్వాదఇత్యేకే)॥ ౯౦ ॥ అథృషాద్వా। యుజ-పృచ-సంయమనే। అర్చ-పూజాయామ్। షహ-మర్షణే। ఈర-క్షేపే। లీ-ద్రవీకరణే। వృజీ-వర్జనే। వృష్-వరణే। బృహా-వయోహానౌ, బ్రిచ।రిచ-వియోజనసమ్పర్చనయోః। శిష-అసర్వోపయోగే। తప-దాహే। తృప-తృప్తౌ (సన్దీపనే) భృదీ-సన్దీపనే। (బృప-భృప-తృప-దృప-సన్దీపనే)। దృభీ-భయే। దృభ-సన్దర్భే। శ్రథ-మోక్షణే (హింసాయామిత్యేకే)। మీ-గతౌ।గ్రన్థ-బన్ధనే। శీక-ఆమర్షణే, చీకచ। అర్ద-హింసాయామ్- స్వరితేత్। హిసి-హింసాయామ్। అర్హా-పూజాయామ్। ఆజఘ్రద-పర్యాప్తౌ। శున్ధ-శౌచకర్మణి। ఛద-అపవారణే-స్వరితేత్। ఋష-పరితర్కణే పరితర్పణేచ - (పరికర్ణనే)। ధూష్-కమ్పనే। ప్రీష్-తర్పణే । శ్రన్థ-గ్రన్థ-సన్దర్భే । ఆఙ్-లమ్భనే-స్వరితేత్। తను-శ్రద్ధోపకరణయోః। ఉపసర్గాచ్చదైప్యోః (చనశ్రద్ధోపహాననయోరిత్యేకే)। వద-సన్దేశవచనే (ఉభయపదీ)। వచ-పరిభాషణే। మాన-పూజాయామ్ । భూ-ప్రాప్తౌవాత్మనేపదీనిచ్సన్నియోగేనైవ। గర్హా-వినిన్దనే। మార్గ-అన్వేషణే। కతి-శోకే- ఉత్పూర్వోయముక్తార్థాయామ్। మృజా-శౌచాలఙ్కారయోః। మృష-తితిక్షాయామ్-అయంస్వరితేత్। ధృష-ప్రసహనే ॥ ౯౫ ॥ ఇత్యాధృషీయాః ॥ అథాదన్తాః.—

కథ-వాక్యప్రబన్ధే। వర- ఈప్సాయామ్। గణ-సఙ్ఖ్యానే। శఠ-శ్వఠ-సమ్యగవభాషణే। పట-వట- గ్రన్థే। రహా-త్యాగే। స్తన-గద-దేవ-శబ్దే। పత-గతౌ (వాఅదన్తాః) ణిజన్తోవా। పష- అనుపసర్గాద్గతౌ। స్వర-ఆక్షేపే। రచ-ప్రతియత్నే। కల-గతౌసఙ్ఖ్యానేచ। చహా- పరికల్కనే। మహ-పూజాయామ్। సార-కృప-శ్రథ-దౌర్బల్యే। స్పృహా-ఈప్సాయామ్।భామ-క్రోధే। సూచ- సైశున్యే । ఖేట- భక్షణే (ఖేడేత్యేకే, ఖోటఇత్యన్యే)। క్షోట-క్షేపే। గోమ- ఉపలేపనే। కుమార- క్రీడాయామ్। శీల-ఉపధారణే। సామ-సాన్త్వప్రయోగే। వేల-కాలోపదేశే (కాలఇతిపృథగ్ధాతురిత్యేకే)। పల్వాల- లవనపవనయోః। వాత- సుఖసేవనయోః। గవేష-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మార్గణే। వాస-ఉపసేవాయామ్। నివాస-ఆచ్ఛాదనే। భాజ- పృథక్క-
ర్మణి। సభాజ-ప్రీతిదర్శనయోః। ఊన-పరిహాణే। ధ్వన-శబ్దే। కూట-పరి
తాపే (పరిదాహే)। సఙ్కు-త-గ్రామ- కుణ- గుణ- చామన్త్రణే।చా
తూక-టోపి। కేత- నికేత-శ్రీభావణేనిమన్త్రణేచ। కూణ- సఙ్కోచనే।
స్తేన-చౌర్యే ॥ ఆగర్వాదాత్మనేపదినః ॥ పద- గతౌ। గృహ- గ్రహణే।
మృగ-అన్వేషణే। కుహ-విస్మాపనే । శూర- వీర- విక్రాన్తౌ। స్థూల-పరి
బృంహణే। అర్థ-ఉపయాచ్ఞాయామ్। సత్ర- సన్తానక్రియాయామ్। గర్వ-
మానే ॥ ౪౮ ॥ ఇత్యాగర్వీయాః ॥ మూత్ర-వేష్టనే।మూత్ర-ప్రస్రవణే।
రూక్ష-పారుష్యే। పార-తీర-కర్మసమాప్తౌ।పుట-సంసర్గే।ఛేక-దర్శనే।
కత్ర-శైథిల్యే (కర్త్రేత్యేకే) ॥ ప్రాతిపదికాద్ధాత్వర్థే బహులమిష్ఠవచ్చ॥
తత్కరోతితదాచష్టే॥ తేనాతిక్రామతి॥కర్తృకరణాద్ధాత్వర్థే॥ వఞ్చ-
దర్శనే।చిత్ర-చిత్రీకరణే (కదాచిద్దర్శనే)। అంస - సమాఘాతే। వట-
విభాజనే। లజ- ప్రకాశనే (వటి- లజి- ఇత్యేకే) । మిశ్ర - సమ్పర్కే,
సఙ్గ్రామ యుద్ధే,అనుదాత్తేతౌ। స్తోమ-శ్లాఘాయామ్।ఛిద్ర-కర్ణ భేదనే।
(కర్ణ ఛేదనే, కర్ణేతిధాత్వన్తరమిత్యేకే) అన్ధ- దృష్ట్యుపఘాతే । దణ్డ-
దణ్డనిపాతనే। అజ్ఞ--పదేలఙ్ఞణేచ। ఆజ్ఞచ। సుఖ-దుర్గఖ- తత్క్రియా
యామ్। రస-ఆస్వాదనస్నేహనయోః । వ్యయ-విత్తసముత్సర్గే। రూప-
రూపక్రియాయామ్। ఛేద-ద్వైధీకరణే (ఛద- అపవారణే)। లాభ-ప్రేర
ణే। వ్రణ-గాత్రవిచూర్ణనే। వర్ణ-వర్ణక్రియావిస్తారగుణవచనేషు॥ 30॥
బహులమేతన్నిదర్శనమ్॥ బాహులకాదన్యేభ్యదన్తధాతవో బోధ్యాః
యథా.— వర్ణ- పర్ణ- హరితభావే। విష్క-- దర్శనే। ఋప- ప్రేరణే।
వస-నివాసే। తుత్థ-ఆవరణే॥ ఏవమాన్దోల,ప్రేఙ్ఖోల,విడమ్బ, అవధీరణ
త్యాదయః॥ దశగణీపాఠో బహులమిత్యన్యే । తేనాపఠితా అపిసౌత్ర
లౌకికవైదికాభోధ్యాః ॥ బహులగ్రహణాన్నవగణీ పఠితేభ్యోపి క్వచి
త్సాధ్వర్థేణిజిత్యేకే-తేనరామోరాజ్య మచీకరదిత్యాదిసిద్ధమిత్యాహుః।
చురాదిభ్య ఏవబహులం ణిజిత్యపరే - సర్వేపఙ్క్తౌ ప్రాచాంగ్రన్థేషు

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

స్థితాః॥ ణిజఙ్గాన్నిరసనే ॥ శ్వేతాశ్వాశ్వతర గాలోడితాహ్వరకాణా మశ్వతరేతకలోపశ్చ-ఏభ్యోణిచ్, ణిజిత్యేకే॥ వుచ్చాదిషుధాత్వర్థఇత్యేవసిద్ధమ్॥ ౧౦ ॥ ఇతిణిచ్వికరణాశ్చురాదయఃః ॥ ॥ అథయఙ్వికరణాఙ్గ కణ్డ్వాదయఃః.— కణ్డూఞ్-గాత్రవికర్షణే। మన్తు- అపరాధే (రోషఇత్యేకే-ఖిదితిచన్ద్రః)। వల్గు-పూజామాధుర్యయోఃః। అసు- అసూ- ఉపతాపే (ఖిదిత్యేకే) । లేట్ - లోట్ - ధాత్వ్యోర్పూర్వభావేస్వప్నేచ (దీప్తావిత్యేకే)। లేలా-దీప్తౌ। ఇరన్-ఇరజ్-ఇరఞ్-ఈర్ష్యాయాం।ఉషన్-ప్రభాతీభావే। వేద-ధాత్వ్యోస్వప్నేచ।ఞ్మేధా- ఆశుగ్రహణే। కుషుభ-శ్లేషే। మగధ-పరివేష్టనే (నీచదాస్యఇత్యన్యే) తన్తస్-పమ్పస్-దుఃఖే। సుఖ-దుర్గఖ-తత్ర్కియాయామ్।సపర-పూజాయామ్। అరర-ఆరాత్క్యర్మణి। భిషజ్-చికిత్సాయామ్। భిష్ణజ్-ఉపసేవాయామ్। ఇషుధ-శరధారణే। చరణ-వరణ-గతౌ। చురణ-చౌర్యే। తురణ-త్వరాయామ్।ధురణ-ధారణపోషణయోఃః। గర్గగ-వాక్స్ఖలనే। ఏలా- కేలా- ఖేలా- విలాసే। (ఇలేత్యన్యే)।లేఖా-స్ఖలనేచ (అదన్తఇత్యన్యే)। లిట-అల్పకుత్సనయోఃః। లాజ-జీవనే। ఘృణిజ్-రోషణేలజ్జాయాఞ్చ । మహిజ్-పూజాయామ్। రేఖా-శ్లాఘాసాదనయోఃః । ద్రవష్-పరితాపపరిచరణయోఃః । తిరన్-అన్తర్ధౌ। అగద-నీరోగత్వే। ఉరన్-బలార్థఃః।ఞ్తరణ-గతౌ। పయన్-ప్రసృతౌ। సమ్భ్రాయన్-ప్రభూతభావే। అమ్బర-సమ్బర-సంవరణే। సమర-యుద్ధే। లాట-గ్రహణే।వేలా-మర్యాదాయామ్। నమన్-పూజాయామ్॥ ఆకృతిగణోయమ్॥ తేన మృగ-అన్వేషణే, దువన్-సన్దీపనే, జనన్-పరితాపే పరిచర్యాయా ఞ్చేత్యాదయోగ్రాహ్యాఃః ॥ ౫౫ ॥ ఇతికణ్డ్వాదయఃః॥ ధాతుసఙ్ఖ్యా॥ ౨౦౩౪ ॥ మతాన్తరే॥ ౨౩౫౦ ॥ సౌత్రాణాంవైదికానాఞ్చసఙ్గ్రహేః॥౨౬౫౦॥వోపదేవమతే॥౧౭౫౪॥ సర్వేపిధాతవోధాత్వనుక్రమణికాయా మకారాదిక్రమేణ సఙ్గృహ్యన్తఇతిశివమ్.

ఇతిధాతుపాఠస్సమాప్తఃః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథాకారాదిక్రమేణ ధాత్వర్థానాంవివరణమారభ్యతే.

అజ్ఞాస్మిస్మరణమ్=క్షీవనమ్- ముఖే న క్షేప్తా చేర్వమనమ్
అతిసర్జనమ్=దానమ్
అధార్ష్ట్యమ్=క్లీబతా, భీతిః
అన్తకర్మ=నాశనమ్
అన్విచ్ఛా=అన్వేషణమ్
అభిభవః=న్యూనీకరణం,న్యూనీభవనఞ్చ
అభివాదనమ్=ప్రణామః
అభిశబ్దార్థః=ఘుట్టాఘోషః
అభిషవః= అవయవానాం శిథిలీకరణం,సురాయాస్సన్ధానమ్, స్నానంవా
అవకల్కనమ్=మిశ్రీకరణమ్, చిన్తనంవా
అవసాదనమ్=పీడా,నాశనఞ్చ
అవస్పన్దనమ్=నాట్యమ్, కిఞ్చిచ్చలనంవా
అవిశబ్దనమ్=ప్రతిజ్ఞానమ్
అశబ్దః=తూష్ణీమ్భావః
అసనమ్=క్షేపణమ్
అసర్వోపయోగః=న్యూనతా
ఆదానమ్=గ్రహణమ్,స్వీకారః
ఆధ్మానమ్=దహనం,శబ్దనఞ్చ
ఆధ్యానమ్=ఉత్కణ్ఠాపూర్వకస్మరణమ్,చిన్తనంవా [ఞ్చ
ఆప్రవణమ్=ఉత్ప్లవనం, ఉద్ధరణ
ఆప్లవనమ్=ఉత్ప్లత్యగమనమ్
ఆభీక్ష్ణ్యమ్=పౌనఃపున్యమ్-అసకృచ్చావః
ఆమర్శనమ్=స్పర్శః
ఆయామః=దైర్ఘ్యం,విస్తారశ్చ
ఆలాపః=సమ్భాషణమ్,కథనమ్
ఆసేచనమ్=ఆర్ద్రీకరణమ్
ఆస్కన్దనమ్=భీత్యా శబ్దకరణం, ఆక్రమణం,శోషణంవా
ఈర్ష్యా= పరోత్కర్షాసహిష్ణుతా
ఉఞ్ఛః=కణశ ఆదానమ్
ఉత్క్రోశః=ఉచ్చైశ్శబ్దకరణమ్
ఉల్లేశః=ఉత్కటక్లేశః,పీడా
ఉత్సాహః=వృద్ధిః,ఔద్ధత్యఞ్చ
ఉద్గిరణమ్=వమనమ్
ఉన్దనమ్=ఆర్ద్రీకరణమ్
ఉన్మథనమ్=విలోడ్యోత్థాపనం, హింసనంవా
ఉన్మాదః=చిత్తవిభ్రమః
ఉపక్షయః=నాశః
ఉపఘాతః=తాడనమ్
ఉపతాపః=రోగః
ఉపచేహాః=వృద్ధిః
ఉపచారణమ్=అభ్యాసః
ఉపలేశః=ఉపలేపనమ్
ఏకచర్యా=రహస్థితిః, (అసహాయగమనమ్)
ఐశ్వర్యమ్=ప్రభుతా, అణిమాద్యష్టవిధవిభూతిభేదః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఔత్సుక్యం=కాలాసహన రూపా ఇష్టప్రాప్తిః (ఉత్క-ణ్ఠా)
కత్థనమ్=నిస్సారంశ్లాఘనమ్
కరణం=క్రియానిష్పత్తౌసాక్షాదవ్యవధానేనసాధనమ్.కృధాత్వర్థః
కల్కనమ్=దమ్భః,శాఠ్యఞ్చ
కాన్తిః=ఇచ్ఛా,దీప్తిశ్చ
కామః=ఇచ్ఛా
కుత్సితమ్=నిన్దితమ్, కాక్షుశ్శబ్దః, గుదరవోవా
కౌటిల్యమ్=శాఠ్యమ్, అపసరణమ్.
క్లేదనమ్=ఆర్ద్రీకరణమ్
క్షరణమ్=స్రవణమ్
క్షేపః=నిన్దా, విక్షేపః(అసనం)
ఖదనమ్=హింసా,స్థైర్యఞ్చ
గత్వాక్షేపః=వక్రగతిః,నిన్దావా
గాత్రప్రక్షరణమ్=స్వేదోద్గమః
గాత్రవినామం=జృమ్భాగ్రహణం
గార్ధ్న్యమ్=ఆకాఙ్క్షా
గ్రన్థనమ్=గుమ్ఫనం,మూలాదిరచనా, సన్దర్భశ్చ
గ్లేపనమ్=గ్లైన్యమ్, చాలనంవా
ఘనత్వమ్=సాన్ద్రీభావా
ఘాతనమ్=తీక్ష్ణీకరణం, తాడనఞ్చ
ఘోరవాశితమ్=మణ్డూకాదీనాం ఘోరశబ్దః
చక్ష్యర్థః=తృప్తిః
ఛద్మగతిః=కపటగతిః
చయనమ్=రచనావిశేషః
ఛిప్తా=ఙ్ఞాతుమిచ్ఛా
తనూకరణమ్=సూక్ష్మీకరణమ్
తోడనమ్=హింసనం, దారణమ్
త్వచనమ్=సంవరణం, త్వచోగ్రహణం, పశుపరిగ్రహోవా
దన్దశూకః=దశనం,దన్తైర్లక్ర్తనం
దశనమ్=దంష్ట్రాద్వ్యాపారః
దేవనమ్=రోదనమ్
నికేతనమ్=నివాసః
నిమేషణమ్=సఙ్కోచః
నిశానమ్=తీక్ష్ణీకరణం
నిశామనమ్=జ్ఞాపనం, చాతుష జ్ఞానం, పరిచితదర్శనంవా
నిష్కర్షః=నిశ్చయః, ఇయత్తాపరిచ్ఛేదోవా
నిష్కోషణమ్=అన్తర్గతస్యబహిర్నిస్సారణమ్
నైర్ఋతిః=మన్దగమనమ్,అసద్వ్యవసాయశ్చ
న్యక్కరణమ్=తిరస్కారః
పద్యర్థః=పదధాత్వర్థః-గమనమ్
పరప్రేష్యః=దాసవదాజ్ఞాకారీ
పరికల్కనమ్=దమ్భః,శాఠ్యఞ్చ
పరితర్కణమ్=ఊహాః, హింసాచ
పరిదేవనమ్=విలాపః,రోదనఞ్చ
పరివేదనమ్= అనూఢాగ్రజకన్యవి [వాహః
పరిష్వఙ్గః=ఆలిఙ్గనమ్
పరిహాసః=సన్నిధోపాలమ్భః
పవనమ్=పవిత్రతా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పిచ్ఛమ్=పుచ్ఛవిశదీకరణమ్
పైశున్యమ్=పిశునతా(క్రౌర్యమ్)
పౌనఃపున్యమ్=శశ్వద్భావః
ప్రఖ్యానం=సమ్యక్ఖ్యానం, ప్రసిద్ధిః
ప్రజనమ్=గర్భగ్రహణమ్
ప్రణిదానమ్=వినిమయః,
ప్రత్యర్పణఞ్చ
ప్రతిబన్ధిః=రోధనమ్
ప్రతిష్టమ్భః=నిరోధః
ప్రమాదః=అనవధానతా
ప్రసవః=అభ్యనుజ్ఞానమ్
ప్రసృతిః=పరిమాణవిశేషః
ప్రభూతభావః=బాహుళ్యమ్
ప్రహ్వత్వమ్=నమ్రతా-ప్రణామః
ప్రీణనమ్=తర్పణమ్-పరితోషః
ప్లవగతిః=ప్లుతగతిః [శ్చ
ప్లుతగతిః=అశ్వగతిభేదః,తిర్యగ్గతి
బీజసన్తానమ్=గర్భాధానమ్,
క్షేత్రేవికిరణమ్
బృంహితమ్=కరిగర్జితమ్
భర్జనమ్=జలంవినాతణ్డులాదే
స్సన్తాపవిశేషః
భర్త్సనమ్=తర్జనం,శ్వరవః
భషణమ్=శ్వరవః
భావకరణం=అభిప్రాయసూచనం
భూతప్రాదుర్భావః=అతిక్రాన్తో
మణ్డనమ్=అలఙ్కారః [ప్తిః
మదః=గర్వః
మర్షణమ్=దుర్లభసహనమ్
మార్జనమ్=శుద్ధిః,న్యగ్భావః
మోహనమ్=వైచిత్త్యం,గర్వః
మ్రక్షణమ్=స్నేహః, లేపనమ్,
మ్లేక్షణమ్=దుర్గన్ధనం
మ్లేచ్ఛనమ్=అపశబ్దః
రాభస్యమ్=ఉపక్రమః,శైఘ్ర్యఞ్చ
రుజావిశరణమ్=రుగ్నతా
రూపక్రియా=రూపకరణమ్,
దర్శనంవా
రేషణమ్=హింసా, వృకశబ్దః
లక్షణమ్=చిహ్నమ్
లోడనమ్=ప్రతిఘాతః
లౌల్యమ్=గర్వః, చాపలఞ్చ
వరణమ్=స్వీకారః
వర్ణః=రఞ్జనమ్
వర్ణక్రియా=స్తుతిః,రూపక్రియావా
విక్రాన్తిః=పరాక్రమః
వినామః=అఙ్గాకృష్టిః(ఆకర్షణమ్)
విలేఖనమ్=భేదనం,ఆకర్షణమ్
వివాసః=సమాప్తిః
విశరణమ్=అవయవానాంవిభాగః
(వైధీకరణమ్)విస్తారః
విశ్రాణనమ్=దానమ్
వైకల్యమ్=వికలతా,అవివేకః
వైచిత్త్యమ్=అవివేకః
శక్తిబన్ధనమ్=ప్రజననసామర్థ్యమ్
శబ్దకుత్సా=నిన్దితశ్శబ్దః
శాతనమ్=కర్తనమ్
శాస్త్రమ్=శాసనమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్లాఘా=అవిద్యమానగుణసమ్బన్ధ
జ్ఞాపనమ్
శ్లేషణమ్=దుర్గన్ధః, ఆలిఙ్గనఞ్చ
సఙ్ఖ్యానమ్=గణనా
సఙ్ఘర్షః=పరాభిభవేచ్ఛా
సఞ్జ్ఞాతః=గ్రన్థిః, సమూహః,
తాడనఞ్చ
సఞ్చేతనమ్=స్మారణమ్
సత్తా=విద్యమానతా (స్థితిః)
సన్తానః=ప్రబన్ధః
సన్దర్భణమ్=గుమ్ఫనమ్
సమ్పర్చనమ్=విలాపః
సమ్భక్తిః=విభాగః, భఞ్జనఞ్చ
సమవాయః=సమ్బన్ధః,
సమ్యగవబోధోవా
సమాధిః=యోగాదినా
చిత్తవృత్తినిరోధః
సముచ్ఛ్రాయః=ఉత్థాపనమ్
సంరాద్ధిః=నిష్పత్తిః
సంవరణమ్=సఙ్గోపనమ్
సంశబ్దనమ్=కీర్తనమ్
సంసిద్ధిః=పూర్ణతా
సుఖనమ్=హర్షః
స్ఖదనమ్=విద్రావణమ్
స్తైయమ్=చౌర్యమ్ (క్షేపణమ్)
స్పర్శనమ్=దానమ్, గ్రన్థనమ్
స్వప్నిః=ఆలస్యమ్, శయనఞ్చ
హరణమ్=స్వీకారః, స్తైయమ్
నాశనమ్, ప్రాపణంవా
హర్షక్షయ్యః=ధాతుక్షయః
హింసా=హననమ్ (ప్రాణవియో-
జకవ్యాపారః)
హుర్ఛనమ్=కౌటిల్యమ్, ధూర్త
తా, వృకశబ్దశ్చ
హ్వరణమ్=కౌటిల్యమ్
ఇతిధాత్వర్థ వివరణమ్.

అథ సజీ-ర్ణప్రకరణమ్.

అస్మిఞ్చ సజీ-ర్ణప్రకరణేశబాదివికరణానాం వక్ష్యమాణప్రకా
రేణసంజ్ఞాబోధ్యాఃభ్వాదిః-౧। అదాదిః-౨। జుహోత్యాదిః-౩। దివా
దిః-౪। స్వాదిః-౫। తుదాదిః-౬। రుధాదిః-౭। తనాదిః-౮। క్ర్యాదిః-౯।
చురాదిః-౧౦॥ అథ ఆకారేత్సంజ్ఞకాః (సూ॥౧౨౩॥)

ష్ఠీవా-౧.	ధృషా-౪.	శ్వేతా-౧.	స్వేదా-౪.
ష్ఠీవ్యా-౧,౪	ఫలా-౧.	ష్ఠీవ్యా-౧.	హుర్ఛా-౧.
తృషా-౪.	మిదా-౧,౪	స్ఫుర్ఛా-౧.	(వృ॥౧౧౦)
త్వరా-౧.	మూర్ఛా-౧.	స్ఫుర్జా-౧.	

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథ ఇదితఃఇకారేత్సంజ్ఞకాః (సూ-౮౨.) (వు॥౧౭)

అకి-౧.	కది-౧.	ఘిణి-౧.	తుజి-౧.౧౦.	నిది-౧.
అగి-౧.	కపి-౧.	ఘుణి-౧.	తుడి-౧.	నివి-౧.
అఘి-౧.	కసి-౧.	ఘుషి-౧.	తుది-౧.	నిసి-౧.
అచి-౧.	కాచి-౧.	ఘృణి-౧.	తుబి-౧-౧౦.	పచి-౧.
అజి-౧౦.	కాక్షి-౧.	చడి-౧.	త్రకి-౧.	పచి-౧౦.
అఠి-౧.	కుఠి-౧,౧౦.	చది-౧.	త్రఖి-౧.	పడి-౧.
అఢి-౧.	కుడి-౧,౧౦.	చపి-౧౦.	త్రగి-౧.	పడి-౧౦.
అది-౧.	కుథి-౧.	చితి-౧౦.	త్రది-౧.	పడి-౧౦.
అబి-౧.	కుద్రి-౧౦.	చుటి-౧౦.	త్రసి-౧.	పసి-౧౦.
అభి-౧.	కుబి-౧,౧౦.	చుడి-౧.	త్రిఖి-౧.	పిజి-౨.
అహి-౧,౧౦.	కుభి-౧౦.	చుబి-౧,౧౦.	త్వగి-౧.	పిజి-౧౦.
ఆచి-౧.	కుశి-౧౧.	ఛది-౧-౧౦.	దఘి-౧.	పిడి-౧.
ఇఖి-౧.	కుసి-౧౦.	ఛజి-౧౦.	దభి-౧౦.	పిడి-౧౦.
ఇగి-౧.	కృవి-౧.	జజి-౧.	దశి-౧౦.	పివి-౧.
ఇచి-౧.	క్రచి-౧.	జభి-౧;౧౦.	దసి-౧౦.	పిసి-౧౦.
ఇవి-౧.	క్లది-౧.	జసి-౧,౧౦.	దివి-౧.	వుటి-౧౦.
ఈఖి-౧.	క్లిది-౧.	జివి-౧.	దృహి-౧.	వుడి-౧.
ఉఖి-౧.	ఖజి-౧.	జుగి-౧.	ద్రాక్షి-౧.	వుథి-౧.
ఉచి-౧.	ఖపి-౧.	జృభి-౧.	ధవి-౧.	వృజి-౨.
ఉచ్చి-౧.	ఖజి-౧.	టకి-౧,౧౦.	ధివి-౧.	బిది-౧.
ఉలడి-౧౦.	ఖడి-౧,౧౦.	డబి-౧౦.	ధృజి-౧.	బృహి-౧.
ఋజి-౧.	ఖుడి-౧౦.	డిభి-౧౦.	ధ్రజి-౧.	బృహి-౧౦.
ఓలడి-౧౦.	గుజి-౧.	తకి-౧.	ధ్రాక్షి-౧.	భజి-౧౦.
కకి-౧.	గుఠి-౧౦.	తగి-౧.	ధ్వజి-౧.	భడి-౧,౧౦.
కచి-౧.	గుడి-౧.	తడి-౧.	ధ్వాక్షి-౧.	భది-౧.
కటి-౧.	గృజి-౧.	తత్రి-౧౦.	నఖి-౧.	భిది-౧.
కఠి-౧,౧౦.	గ్రథి-౧.	తది-౧.	నది-౧.	భృళి-౧౦.
కడి-౧,౧౦.	ఘటి-౧౦.	తసి-౧.	నిజి-౨,	మకి-౧.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మఖి-౧.	యత్రి-౧౧.	లగి-౧.	వడి-౧౦.	శ్వకి-౧.
మగి-౧.	యుగి-౧.	లఘి-౧,౧౦.	వది-౧.	శ్వచి-౧.
మఘి-౧.	రఖి-౧.	లజి-౧,౧౨.	వహి-౧.	శ్వతి-౧౦.
మచి-౧.	రగి-౧.	లడి-౧౦.	వాఛి-౧.	శ్వీది-౧.
మతి-౧.	రఘి-౧.	లబి-౧.	వాఙ్ఛి-౧.	స్తస్తి-౩.
మడి-౧.	రఘి-౧౦.	లాఛి-౧.	వుగి-౧.	స్కభి-౧.
మడి-౧౦.	రఫి-౧.	లాజి-౧.	వుధి-౧౦.	స్తభి-౧.
మత్రి-౧.	రబి-౧.	లిగి-౧,౧౦.	వృజి-౩.	స్కుది-౧.
మథి-౧.	రభి-౧.	లుజి-౧,౧౦.	శకి-౧.	స్పది-౧.
మది-౧.	రవి-౧.	లుటి-౧.	శడి-౧.	స్ఫుటి-౧.
మహి-౧౦.	రహి-౧.	లుతి-౧.	శసి-౧.	స్ఫుటి-౧౦.
మహి-౧.	రహి-౧౦.	లుడి-౧.	శిఖి-౧.	స్ఫుడి-౧.
మాఙ్ఛి-౧.	రిగి-౧.	లుథి-౧.	శిఫి-౧.	స్ఫుడి-౧౦.
మిజి-౧,౧౦.	రివి-౧.	లుబి-౧,౧౦.	శిజి-౩.	స్రకి-౧.
మిది-౧,౧౦.	రుటి-౧.	వకి-౧.	శుతి-౧,౧౦.	స్వకి-౧.
మివి-౧.	రుతి-౧.	వఖి-౧.	శ్రకి-౧.	హిడి-౧.
ముచి-౧.	రుడి-౧.	వగి-౧.	శ్రగి-౧.	హివి-౧.
ముజి-౧.	రుశి-౧,౧౧.	వఘి-౧.	శ్రథి-౧.	హిసి-౭.
ముతి-౧.	రుసి-౧.	వటి-౧౦.	శ్లకి-౧.	హిసి-౧-౧౦.
ముడి-౧.	లఖి-౧.	వతి-౧.	శ్లగి-౧.	హుడి-౧.

ఏషామజ్ఝ, అజ్ఝ, అఛ్ఛ, అన్త, అమ్బేత్యాదీని (వు॥ ౧౭) జ్ఞేయాని.

అథ ఈదితః=ఈకారేత్సంజ్ఞకాః (సూ-౧౩౬.)

ఇన్ధీ-౭.	కృతీ-౬.	చూరీ-౪.	త్రసీ-౧,౪.	నృతీ-౪.
ఉచ్ఛీ-౧.	కృతీ-౭.	చృతీ-౬.	థుర్వీ-౧.	పూయీ-౧.
ఉన్దీ-౭.	కూన్యీ-౧.	చృదీ-౧౧.	దీపీ-౪.	పూరీ-౧౦.
ఉర్వీ-౧.	క్ష్మాయీ-౧.	జనీ-౪.	దుర్వీ-౧.	పూరీ-౧,౪.
ఊయీ-౧.	గురీ-౬.	జభీ-౧.	దృభీ-౬.	పృచీ-౩.
ఋషీ-౬.	గుర్వీ-౧.	జషీ-౬.	దృభీ-౧-౧౦.	పృచీ-౭.
కటీ-౧.	గూరీ-౪.	తుర్వీ-౧.	ధురీ-౪.	ప్యాయీ-౧.
కనీ-౧.	చిత్రీ-౧.	తురీ-౪.	ధుర్వీ-౧.	భృజీ-౧.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మదీ-౪.	లజీ-౬.	వృచీ-౭.	శుచీ-౪.	స్పాయీ-౧.
మసీ-౪.	లస్జీ-౬.	వృజీ-౩.	శురీ-౪.	ష్లోదీ-౧.
మూర్ఛీ-౧.	విజీ-౬.	వృజీ-౭.	శూరీ-౪.	(వు - ౧౧౦.)
యతీ-౧.	విజీ-౭.	వృజీ-౧,౧౦.	సమీ-౪.	

—※—

అథఉచితఃఊకారేత్సంజ్ఞకాః (సూ-౧౨౬,౧౨౪.)

అచు-౧	గ్లపిచ్-౧	దివు ౪	యసు-౪	శ్లిషు ౧
అఞ్చు-౧,౧౦	ఘృణు-౮	దివు-౧౦	యువు ౪	షణు-౮
అసు-౪	ఘృషు-౧	ధావు ౧	రువు-౪	షిధు ౪
ఋణు-౮	చఞ్చు-౧	ధ్రసు ౯,౧౦	లువు-౪	షివు ౧
ఋధు-౪	చము-౧,౪	ధ్వంసు ౧	వఞ్చు ౧	ష్ఠివు-౧,౪
కము-౧,౪	ఛము-౧	పృషు ౧	వసు ౧,౮	సిభు ౧
కుజు-౧	ఛృదు-౭	ప్రుషు ౧	వసు ౪	సిమ్ఫు ౧
క్నసు-౪	జము-౧	ప్లుషు ౧	వావృతు-౪	స్పృభు ౧
క్రము-౧	జసు-౪,౧౦	బసు ౪	విషు ౧	స్పృమ్ఫు ౧
క్లము ౪	జీమ ౧	బహు-౧౦	వృతు ౧	స్కన్ధు ౪,౯
క్ష్ణు-౮	జిషు-౧	బన్ధు ౧	వృతు-౪,౧౦	స్కన్ధు-౪,౯
క్ష్ణు-౮	ఝము-౧	భృశు ౪	వృధు ౧,౧౦	స్తుభు ౧
క్ష్వేళృ-౧,౪	తఞ్చు ౧	భ్రంశు ౧,౪	వృషు ౧	స్తన్ధు ౪,౯
క్ష్వేళృ-౧	తసు-౮	భ్రంసు ౧	శము-౪	స్తున్ధు ౪,౯
క్ష్వేళృ-౧	తసు ౧,౧౦	భ్రము ౧,౪	శసు-౧	స్నసు ౪
ఖసు-౧	తము-౪	మసు ౮	శంసు ౧	స్నుసు-౪
ఖుజు-౧	తసు-౪	మిషు-౧	శాసు-౧	స్యమ ౧
గృధు-౪	తృణు-౮	మృషు ౧	శాసు ౩	స్రంసు-౧
గ్రసు-౧	తృదు-౭	మ్రుచు ౧	శృభు-౧	స్రమ్ఫు-౧
గ్రుచు-౧	దమ్ఫు-౪	మ్రుషిచ్-౧	శ్రన్ధు-౧	స్రివు-౪
గ్లసు-౧	దమ ౪	మ్లుచు-౧	శ్రసు-౧	హృషు ౧
గ్లుచు-౧	దసు-౪	మ్లుష్ఫు ౧	శ్లిషు-౧	(వు - ౧౧౦)

ఏషామనిత్యా, అక్త్వా, అక్తః, అక్తవానిత్యాదిరూపాణిబోధ్యాని.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథఊదితఃఙకారేత్సంజ్ఞకాః. (సూ-౪౫-౧౩౬.పు-౧౦,౧౧౦)

అఊఙా-౧.	క్లిశూఙ్-౯.	గృహూఙ్-౧.	తృంహూఙ్-౬.	వృహూఙ్-౬.	
అఞ్జూఙ్-౭.	తుమూఙ్-౧,౪.	తక్షూఙ్-౧.	త్రపూఙ్-౧.	ప్రశ్చూఙ్-౬.	
అర్తిహూఙ్-౫.	గాహూఙ్-౧.	తఞ్చూఙ్-౭.	త్వక్షూఙ్-౧.	షిధూఙ్-౧.	
కృపూఙ్-౧.	గుపూఙ్-౧.	తఞ్జూఙ్-౭.	బృహూఙ్-౬.	స్తృహూఙ్-౬.	
క్లిదూఙ్-౪.	గుహూఙ్-౧.	తృహూఙ్-౬.	మృజూఙ్-౭.	స్యన్దూఙ్-౧.	

అథబుదితఃఙకారేత్సంజ్ఞకాః. (సూ-౬,పు-౪౧.)

ఏజ్బఙ్-౧.	గాధృఙ్-౧	ఙిక్బఙ్-౧	ఙ్రిధేక్బఙ్-౧	భేష్బఙ్-౧	మ్లేఛ్బఙ్-౧
ఏష్బఙ్-౧.	గేష్బఙ్-౧	తిష్బఙ్-౧	నాథృఙ్-౧	భ్రాజ్బఙ్-౧	మ్లేష్బఙ్-౧
ఓఖ్బఙ్-౧.	గేష్బఙ్-౧	ఙీక్బఙ్-౧	నాధృఙ్-౧	భ్రాశ్బఙ్-౧	యాచ్బఙ్-౧
ఓణ్బఙ్-౧.	గేష్బఙ్-౧	తుడ్బఙ్-౧	నాస్బఙ్-౧	భ్రేజ్బఙ్-౧	యుత్బఙ్-౧
కబ్బఙ్-౧.	గ్లేపృఙ్-౧	తేపృఙ్-౧	నిదఙ్-౧	భ్రేష్బఙ్-౧	యేష్బఙ్-౧
కాశృఙ్-౧.	గ్లేవృఙ్-౧	తేవృఙ్-౧	నేదఙ్-౧	భ్లాశ్బఙ్-౧	యూట్బఙ్-౧
,, ౪	గ్లేష్బఙ్-౧.	తోడృఙ్-౧	నేష్బఙ్-౧	భ్లేష్బఙ్-౧	రాఖృఙ్-౧
కాసృఙ్-౧,	చకాస్బఙ్-౭.	త్రైకృఙ్-౧	పిసృఙ్-౧	మాతృఙ్-౧	రాఘృఙ్-౧
కేపృఙ్-౧	చాయృఙ్-౧	దాయృఙ్-౧	పేలృఙ్-౧	మాహృఙ్-౧	రాజృఙ్-౧
కేలృఙ్-౧	చీభృఙ్-౧	దాశృఙ్-౧	పేవృఙ్-౧	మిథృఙ్-౧	రాస్బఙ్-౧
క్రీడృఙ్-౧	చీయృఙ్-౧	దాస్బఙ్-౧	పేష్బఙ్-౧	మిదృఙ్-౧	రేకృఙ్-౧
క్లేవృఙ్-౧	చీవృఙ్-౧	దేవృఙ్-౧	పేస్బఙ్-౧	మిధృఙ్-౧	రేజృఙ్-౧
క్ష్మేబృఙ్-౧	చేలృఙ్-౧	ద్రాఖృఙ్-౧	పైణృఙ్-౧	మీమృఙ్-౧	రేటృఙ్-౧
క్ష్మ్యేవృఙ్-౧	జుతృఙ్-౧	ద్రాఘృఙ్-౧	ప్రేషృఙ్-౧	మేథృఙ్-౧	రేపృఙ్-౧
క్ష్మేబృఙ్-౧	జేష్బఙ్-౧	ద్రాడృఙ్-౧	ప్రోథృఙ్-౧	మేదృఙ్-౧	రేబృఙ్-౧
క్ష్వేలృఙ్-౧	జేహృఙ్-౧	ద్రాహృఙ్-౧	ఫేలృఙ్-౧	మేధృఙ్-౧	రేభృఙ్-౧
ఖాదృఙ్-౧	టికృఙ్-౧	ద్రైకృఙ్-౧	బాడృఙ్-౧	మేపృఙ్-౧	రేవృఙ్-౧
ఖేలృఙ్-౧	టీకృఙ్-౧	ధోరృఙ్-౧	బాధృఙ్-౧	మేవృఙ్-౧	రేషృఙ్-౧
ఖేవృఙ్-౧	ఢౌకృఙ్-౧	ధ్రాఖృఙ్-౧	బాహృఙ్-౧	మ్లేటృఙ్-౧	రోడృఙ్-౧
ఘోరృఙ్-౧	ఢ్రౌకృఙ్-౧	ధ్రాఘృఙ్-౧	బేహృఙ్-౧	మ్లేడృఙ్-౧	రౌటృఙ్-౧
ఘోలృఙ్-౧	తాయృఙ్-౧	ధ్రాడృఙ్-౧	భాసృఙ్-౧	మ్లేటృఙ్-౧	రౌడృఙ్-౧

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లాఖృ-౧ వాశృ-౪ వేహృ-౧ శోణృ-౧ సేకృ-౧ హేషృ-౧
లాఘృ-౧ వాహృ-౧ శాఖృ ౧ శాటృ-౧ క్రేకృ-౧ హెూడృ-౧
లేపృ-౧ విథృ-౧ శాడృ-౧ క్రోణృ-౧ సేవృ-౧ క్రేషృ-౧
లోకృ-౧, వేణృ-౧ శాలృ-౧ శ్లాఖృ-౧ స్తిపృ-౧ ఏషాం ణిచి
లోకృ-౧౦ వేథృ-౧ శీకృ-౧ శ్లాఘృ-౧ స్తేపృ-౧ (వు - ౮౧)
లోచృ-౧ వేసృ-౧ శీభృ-౧ శ్లోకృ-౧ హుడృ-౧ ఐజిజత్,
లోచృ-౧౦ వేషృ-౧ శేలృ-౧ శ్లోణృ-౧ హూడృ-౧ అచకాసత్
లోడృ-౧ వేలృ-౧ శేషృ-౧ సీకృ-౧ హేడృ-౧ ఇత్యాదీని.

అథ ౫కారేత్సంజ్ఞకాః సూ॥౫౬ (వు॥౧౩)

ఆప్ఌ-౧।ఇమ్ఌ-౧।ఘున్ఌ-౧।పత్ఌ-౧। పిష్ఌ-౭। ముచ్ఌ-౬। లుప్ఌ-౬। విద్ఌ-౬।విష్ఌ-౩।శక్ఌ-౫,౪।శద్ఌ-౧,౬।శిష్ఌ-౭।షద్ఌ-౧,౬।సృవ్ఌ-౧ ॥ ఇతి ఌదితః (౧౩) లుజి-ఆపత్, అగమదిత్యాది.

అథ ఏకారేత్సంజ్ఞకాః సూ॥౬౬ (వు॥౧౪)

కఖే-౧।కగే-౧।కటే-౧।క్వథే-౧।చటే-౧।చతే-౧।చడే-౧।పథే-౧। మథే-౧।రగే-౧।లగే-౧।సగే-౧।స్తగే-౧। హసే-౧।హ్రసే-౧। ష్లగే-౧। ఏషాం లుజి - అకఖీత్, అగగీత్, అకటీదిత్యాది.

అథ ఓకారేత్సంజ్ఞకాః సూ॥౧౨౪(వు॥౧౧౧)

ఓప్యాయీ-౧।భజ్జో-౭। భుజో-౬।మస్జో-౬।రుజో-౬।ఓలజీ-౬। ఓలడీ-౧౦।ఓలస్జీ-౬।ఓవిజీ-౬,౭।ఓవై-౧।ఓవ్రశ్చూ-౬। ఓష్వి-౧। ఓహాక్-౩।ఓహాఙ్-౩॥ ఏషాంనిష్ఠానత్వే-పీనః, భగ్న, భుగ్నఇత్యాది.

ఆథ ఇరితః లుజీవా అఙ్ సూ॥౫౭ (వు॥౧౩)

ఉహీర్-౧।ఋదిర్-౭।ఘుషిర్-౧।చ్యుతిర్-౧।ఛిదిర్-౭।భృదిర్-౭ ణిజిర్-౩।తుహిర్-౧। తృదిర్-౭। దుహిర్-౧। దృశిర్-౧। బుధిర్-౧।బు న్దిర్-౧।బృహిర్-౧।భిదిర్-౭।యుజిర్-౭।రిచిర్-౭।రుదిర్-౩।రుధిర్-౭ విచిర్-౭।విజిర్-౩।శుచిర్-౪,శ్చుతిర్-౧।శ్చ్యుతిర్-౧।స్కన్దిర్-౧। స్ఫు టిర్-౧॥ఏషాంలుజి- ఔహత్,ఔహీత్; అఋదత్, అక్షౌత్సీదిత్యాది.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథట్వితః, ట్వితశ్చ. కృత్సు (వు-౧౧౭) ప్రదర్శితవిధయ ఇత్సంజ్ఞేయాః.—టునది,టువేపృ,టుఓస్మాఙ్ఘా,టుభాస్జృ,టుభ్రాశృ, టుభ్లాశృ, టువమృ, టుయాచృ, టుఓదృ, టుఓసృ, టుమస్జో, ఏషాం నన్దథుః, వేపథుః, స్మాఙ్ఘర్జథురిత్యాది.

డులభష్, డుపచష్, డుపవ్, డుభృఞ్, డుదాఞ్, డుధాఞ్, డుమిఞ్, డుకృఞ్, డుక్రీఞ్, ఏషాంలక్షణమ్, పక్షణమ మిత్యాదయశ్చబోధ్యాః.

లిటి నుడాగమవన్తః (సూ॥౮౩. వు॥౧౭)

అంహ్-౧	అట్ట్-౧	అమ్బ్-౧	అర్వ్-౧	ఋత్-౧
అఞ్జ్-౧	అడ్డ్-౧	అమ్భ్-౧	అల్హ్-౧	ఋధ్-౪
అక్ష్-౧	అణ్ట్-౧	అర్ఘ్-౧	అశ్-౫	ఋధ్-౫
అఞ్జ్-౧	అణ్ఢ్-౧	అర్చ్-౧	ఆచ్-౧	ఋఛ్-౬
అఞ్ఛ్-౧	అన్త్-౧	అర్జ్-౧	ఋచ్-౬	ఋష్-౬
అఞ్ఛ్చ-౧	అన్ద్-౧	అర్ద్-౧	ఋజ్ ౧	
అఞ్జ్-౧	అభ్ర్-౧	అర్బ్-౧	ఋణ్-౮	

ఏషాం లిటి ఆనంహే,ఆనజే,ఆనక్షే,ఏవంరీత్యాదూహ్యాని బోధ్యాని.

షోపదేశానోపదేశాశ్చ ధాతవః వక్ష్యమాణ ధాత్వనుక్రమణికాయాం పాదిణాది ధాతుష్వేవ (౭౮—౮౧.సూ॥)ద్రష్టవ్యాః.

అథఋకారోపధాధాతవః. సూ॥౫౫ (వు॥౮౧)

కృడ-౬	గృధు-౪	ఛృదీ-౧౦	తృఫ-౬	దృభీ-౬	పృచ-౧
కృతీ-౬,౭	గృహూ-౧	ఛృప-౧౦	తృషా-౪	దృశిర్-౧	పృచ-౧౦
కృప-౧౦	ఘృణు-౮	జృభీ-౧	తృహ-౭	దృహ-౧	పృచీ-౭
కృపూ-౧	ఘృషు-౧	తృణు-౮	దృప ౧	ధృజ-౧	పృడ-౬
కృశ-౪	చృత-౧౦	తృదిర్-౭	దృప-౪,	ధృష-౧	పృణ-౬
కృష-౬	చృతీ-౬	తృప-౧,౪	,, ౧౦	ధృష-౧౦	పృథ-౧౦
కృత-౧౦	చృప-౧౦	తృప-౫,౬	దృఫ-౬	ధృషా-౫	పృష-౧
గృజ-౧	ఛృదిర్-౭	,, ౧౦	దృభ-౧౦	నృతీ-౪	బృడ-౬

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

బృహ-౧౦ మృజ-౧, మృష-౧,౪ వృడ-౬ వృషు-౧ స్పృశ-౧
భృజీ-౧ ,, ౧౦,౩, ,, ౧౦ వృణ-౬ ,, ౧౦ స్పృశ-౧
భృడ-౬ మృడ-౬,౯ వృక-౧ వృణు-౮ వృహ-౧ స్పృహ-౬
భృశ-౪, మృణ-౬ వృచీ-౭ వృతు-౧,౪ ,, ౧౦ స్పృశ-౬
,, ౧౧ మృద-౯ వృజ-౧ ,, ౧౮ శృధు-౧ స్పృహ-౧౦
మృగ-౧౦, మృధ-౧ ,, ౧౦ వృధు-౧ శృధు-౧౦ హృష-౪
,, ౪ మృశ-౬ వృజీ-౭,౩ వృధు-౧౧ సృజ-౪,౬ హృషు-౧

ఏషాం ణిజన్తాల్లుజి-అచీకృడత్, అచకర్డత్; అచీకృతత్, అచకర్తత్; అచీకృపత్, అచకల్పదిత్యాది రూపాణి (౯౫ - సూత్రాను సారేణ) జ్ఞేయాని.

అనిట్కా-ధాతవః అజన్తా హలన్తాశ్చ (సూ॥౪౧. వృ॥౧౦)

అద-౧ క్రుశ్-౧ గా-౩ జు - ౧ దాక్ష్-౩ ద్రై-౧
ఆప్-౫ క్లుజ్-౧ గాజ్-౧ జృ - ౧ దాణ్-౧ ద్విష్-౨
ఇ-౧. క్రు-౬ గు - ౬ జై - ౧ దిశ-౬ ధాక్ష్-౩
ఇక్-౭ క్షి-౧ గుజ్-౧ జ్ఞా - ౯ దిహ-౨ ధి - ౫
ఇజ్-౭ క్షి-౫ గృ-౧ జ్యా-౯ దీజ్-౪ ధి - ౬
ఇణ్-౭ క్షి-౬,౯ గై-౧ ఙ్ఞి - ౧ దు-౧,౫ ధీ - ౪
ఈ-౧,౭ క్షివ్-౪,౬ గ్లై-౧ ఙ్ఞీ - ౯ దుష్-౪ ధు-౫,౧,౬
ఉజ్-౧ క్షీ-౧ ఘస్-౧ జ్యు - ౧ దుహ్-౭ ధృ-౧,౬
ఉ-౧ ఖురదిర్-౭ ఘుజ్-౧ తప-౪,౧ దృజ్-౬ ధేట్-
ఉ-౩ ఖుర్-౪ ఘృ-౩,౧ తు - ౭ దృప-౪ ధ్మా-౧
ఉ-౫ ఖై-౧ ఘ్రా-౧ తుద్-౬ దృశ్-౧ ధ్యై-౧
కి - ౩ ఖిద్- ౪ జుజ్-౧ తృప-౪ దేజ్-౧ ధ్రు - ౬
కు-౭ ,, ౬ చిక్ష్-౫ త్రైప్-౧ ద్వై - ౧ ధ్వై-౧
కుజ్-౧,౬ ,, ౭ చిక్ష్-౧ త్యజ-౧ ధో - ౪ ధ్వృ-౧
కృష్-౫, ఖుజ్-౧ చ్యుష్-౧ త్విష-౧ ధ్యు-౭ నహ్-౪
,, ౮. ఖై - ౧ ఛిద్ - ౭ దంశ-౧ ధ్యై-౧ నిజ్-౩
క్రిష్-౯ ఖ్యా-౫ ఛుప్-౬ దహ-౧ ధ్రా-౭ నీ - ౧
క్రుధ్ ౪ గమ్-౧ జి - ౧ దా-౭ ధ్రు-౧ నుద్-౬

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పచ్-౧ భృ-౧,౩ రజ్జ్-౧,౪ వహ్-౧ శ్లైష్-౧ స్నా-౩
పద్-౪ భ్రీజ్జ్-౬ రభ-౧ వా-౩ శ్రా-౧,౩ స్ను-౩
పా-౧,౩ భ్రీ-౯ రమ-౧ విచ్-౭ శ్రీ-౯ స్పృ-౫
పి-౬ మన-౪ రా-౩ విజ్-౩ శ్రు-౧ స్పృహ్-౬
పిష్-౧ మన్జ్-౬ రాధ్-౪,౫ విద్-౬ శ్లైష్-౧ స్మి-౧
పిష్-౭ మా-౩,౩ రి-౫,౬ విశ్-౬ శ్లిష్-౪ స్మృ-౧
పీ-౪ ,, ౪ రిచ్-౧,౭ విష్-౩,౯ సజ్జ్-౧ స్రు-౧
పుష-౪ మిక్ష్-౫ రిశ్-౭ వీ-౩ సద్-౧,౬ స్రై ౧
పృ-౩, మిహ-౧ రీ-౪,౬ వేష్-౧ సాధ్-౫ స్వజ్జ్-౧
,, ౫,౬ మీ-౪,౯ రుజ్-౬ వ్రై ౧ సి-౫,౯ స్వప్-౩
వ్రై-౧ ముచ్-౧,౬ రుధ్-౭ వ్యధ్-౪ సిచ్-౬ స్విద్-౪
ప్రచ్ఛ-౬ మృ-౬ రుశ్-౬ వ్యేష్-౧ సిధ్-౪ స్వృ-౧
ప్రీష్-౪,౯ మృశ-౬ రుహ్-౧ వ్రి-౪ సు-౩,౫ హద్-౧
ప్రు-౧ మేజ్-౧ రై-౧ వ్రీ-౯ సృ-౧,౩ హా-౩
ప్లీ-౯ మ్నా-౧ లభ్-౧ వ్లీ-౯ సృజ్-౪,౬ హి-౫
ప్లు-౧ మ్లే-౧ లా-౩ శక్-౫ సృప్-౧ హు-౩
ప్సా-౩ యజ-౧ లిప్-౬ శద్-౧ సై-౧ హృ-౧,౩
బన్ధ్-౯ యభ-౧ లిశ్-౪,౬ శప్-౧,౪ సో-౪ హ్ను-౩
బుధ్-౪ యమ-౧ లిహ్-౩ శి-౫ స్కన్ద్-౧ హ్రీ-౩
భ్రూ-౩ యా-౩ లీ-౪,౯ శిష్-౭ స్తు-౩ హ్వృ-౧
భజ-౧ యుష్-౯ లుప్-౪,౬ శుధ్-౪ స్తృ-౧ హ్వే-౧
భజ్జ్-౭ యుజ్-౪ వచ్-౧,౩ శుష్-౪ స్త్యై-౯ ఏతఏవ అని
భిద్-౭ ,, ౭ వప్-౧ శ్లై-౧ స్త్యై-౧ టాఁ
భుజ్-౬,౭ యుధ్-౪ వస్-౧ శో-౪ స్థా-౧

ఆర్ధధాతుకే ఇడాగమనప్రాప్త్యవస్థి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథవేట్క-ిా=పాఙి కేట్క-ిా=వికల్పి ఙేట్క-ిా (సూ ॥ ౪౨ వు॥౧౦) విభాషయా ఇడాగమవ న్తః.

అటూ-౧.	గాహూ-౧.	తృహూ-౬.	నశ- ౪.	సూ - ౨.
అట్టూ-౭.	గవూ-౧.	తృంహూ-౯.బృహూ-౬	,, ౪.	
అశూ- ౩:	గుహూ-౧.	త్రపూ-౧.	ముహ- ౪.	స్తృహూ-౬.
కృపూ-౪.	గృహూ-౧.	త్వటూ-౧.	మృజూ-౨.	స్నిహ-౪.
క్లిదూ-౪.	తటూ-౧.	దృప-౪.	రధ - ౪.	స్నుహ-౪.
క్లిశూ-౬.	తట్టూ-౭.	ద్రుహ-౪.	వృహూ-౬.	స్వప్దూ-౧.
క్షమూ-౧.	తట్టూ-౭.	ధూ - ౫.	వ్రశ్చూ-౬.	స్వృ-౧.
,, ౪.	తృప-౪.	,, ౯.	సిధూ-౧.	ఏతఏవ ఏట్కాఃి

అనిట్క- వేట్క- భిన్నాస్సర్వేపి ధాతవఃి నిత్య మిడాగమవ న్త ఇతిబోధ్యమ్ ॥ గ్రన్థ గౌరవభియాదిఙ్మాత్రమిత్థం ప్రదర్శితానాం ధాతూనాం తత్తత్ప్రకరణానుసారేణ తత్తత్ప్రక్రియాశ్చాను సన్ధేయా ఇతి శివమ్॥ —*ఇతి సఙ్కర్షణప్రకరణమ్.*—

ఫణిపతిభాషితపణ్డితపరిగీవురీ తిమ్మణార్యసత్పుత్రాత్ ॥
ఆసీ త్కృష్ణాచార్యా దావళిరేహిహి ధాతురత్నానామ్॥
వ్యాకరణార్ణవమాలోడ్యాన్వీప్స్యాహృత్యధాతురత్నాని॥
ఆవళి రారచితేయం భగవతి కృష్ణే సమర్పయతే భక్త్యా॥

ఇతి శ్రీధాతురత్నావళ్యామ్

పూర్వార్ధే

తృతీయావళిస్సమాప్తా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధాత్వనుక్రమణికాగతసఙ్కేతార్థసూచనా.

సంజ్ఞా.	సఙ్జ్ఞాబోధ్యః.	సూ.
భ్వా.	భ్వాదయః ...	౧
అ.	అదాదయః...	,,
జు.	జుహోత్యాదయః	,,
ది.	దివాదయః	,,
స్వా.	స్వాదయః ...	,,
తు.	తుదాదయః	,,
రు.	రుధాదయః	,,
త.	తనాదయః...	,,
క్రా.	క్ర్యాదయః...	,,
చు.	చురాదయః	,,
వాచు.	వికల్పేనచురాదయః	,,
అచు.	అదన్తచురాదయః	,,
క.	కణ్ణ్వాదయః	౧౧౪
సౌ.	సౌత్రాధాతవః	
వై.	వైదికాధాతవః	
ప.	పరస్మైపదీ	౧౪
ఆ.	ఆత్మనేపదీ	౧౩
ఉ.	ఉభయపదీ	౧౩
స.	సకర్మకాః	౩,౧౧౬
అక.	అకర్మకాః	౩,౧౧౬
ద్వి.	ద్వికర్మకాః	౩,౧౧౮
సే.	సేట్ధాతవః	౪౦
అని.	అనిట్ధాతవః	౪౧
వే.	వికల్పేట్ధాతవః	౪౩

సంజ్ఞా.	సఙ్జ్ఞాబోధ్యః.	సూ.
ణిచ్.	ణిజన్తరూపాణి	౯౧
సన్.	సన్నన్తరూపాణి	౯౮
ఘు.	ఘుటాదయః	౮౮
పు.	పుషాదయః	౫౬
ద్యు.	ద్యుతాదయః	౫౬,౮౭
య.	యజాదయః	౮౯
కు.	కుటాదయః	౯౧
ఆత్.	ఆకారే త్వంజ్ఞకాః ...	౧౩౩
ఇ.	ఇకారేత్వంజ్ఞకాః	౮౩
ఇర్.	ఇరిత్వంజ్ఞకాః	౫౭
ఈ.	ఈకారే త్వంజ్ఞకాః ...	౧౩౩
ఉత్.	ఉకారేత్వంజ్ఞకాః	౧౩౩,౧౩౫
ఊ.	ఊకారే త్వంజ్ఞకాః	౪౩,౧౩౩
ఋు.	ఋుకారేత్వంజ్ఞకాః	౫౬
ౠ.	ౠకారేత్వంజ్ఞకాః	౫౬
ఏ.	ఏకారేత్వంజ్ఞకాః,	
	యాన్తాః,మాన్తాః,	
	హాన్తాశ్చ, ...	౬౬
ఓ.	ఓకారేత్వంజ్ఞకాః	౧౩౪
సూ॥	సూత్రసఙ్జ్ఞాః	
వు॥	వుటసఙ్జ్ఞాః.	
కృ॥	కృదన్తమ్.	
కర్మ॰	కర్మణిలకారః.	

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అథ ధాత్వను క్రమణికా ప్రారభ్యతే.

శ్రీకృష్ణం మనసా ధ్యాత్వా కృష్ణేనపితురాజ్ఞయా॥
అనుక్రమణికా ధాతురత్నానాం క్రియతే ఽధునా॥

అ.

అంశ-విభాజనే. అచు. ఉ. స. సే. అంశయతి-తే|ఆంశశత్-త|అంశః,
అంస-సమాఘాతే. అచు.ఉ.స.సే. అంసయతి-తే|ఆంససత్-త|అంసః
అంహ-భాసనే. చు. ఉ. స. సే. అంహయతి-తే|ఆజ్ఝిహత్-త|అంహః
అంహ * గతౌ. భ్వా. ఆ. స. సే. అంహతే|ఆంహిష్ట|అంహః
అక-కుటిలగతౌ. భ్వా. ప. అక. సే. అకతి|ఆకీత్|ఘ-అకయతి-ఆకి
అకి-లక్ష్యణే. ఇ. భ్వా. ఆ. స సే. అఙ్క-తే|ఆఙ్కిష్ట|అఙ్కిః,అఙ్క-నా
అకి-లక్ష్యణే-చు. ఉ. ఇ. అఙ్క-యతి|ఆఙ్చీకత్|కర్మ-అఙ్క్యతే|అఙ్కితః
అక్ష్ణూ-వ్యాప్తౌసంఘాతేచ. ఊ. భ్వా(వు॥ర్ధా)అక్ష్ణోతి,అక్షతి|అక్షుః
అగ-వక్రగతౌ. భ్వా. ప. అక. సే. అగతి|ఆగీత్|ఘ-అగయతి|అగితః
అగద-నీరోగత్వే. క. ప. అక. అగద్యతి రోగిణం వైద్యః. అగదః
అగి-గతౌ. ఇ. భ్వా. ప. స. సే. అఙ్గతి|ఆఙ్గీత్|అఙ్గమ్,అఙ్గనా
అఘు-పాపకరణే. అచు.ఉ. అక. సే. అఘుయతి-తే|ఆజఘుత్-త|అఘుమ్
అఙ్ఘి-గత్యాక్షేపే. ఇ. భ్వా. ఆ. స. సే. అఙ్ఘు తే|ఆఙ్ఘిష్ట|అఙ్ఘ్రిః
అఙ్క-పదేలక్ష్యణేచ. అచు. ఉ. స. సే. అఙ్క-యతి|ఆఙ్చకత్|అఙ్కుః
అఙ్గ-పదే,లక్ష్యణేచ. అచు. ఉ. స. సే. అఙ్గయతి-తే|ఆజ్ఞగత్-త|అఙ్గమ్
అచ-అవ్యక్తేశబ్దే. భ్వా. ఉ. స. సే. అచతి-తే|ఆచీత్, ఆచిష్ట|అచితః
అచి-గతౌ,యాచనేచ. భ్వా. ఉ. స. సే.ఇ. అఞ్చతి-తే|ఆఞ్చీత్,ఆఞ్చిష్ట
అచు-గతౌ,యాచనేచ.భ్వా.ఉ.స.సే.ఉత్.అచతి-తే|అక్తః,అక్తవాక్

---

* అనన్తచురాదీన్వినా (ధాతుషు) సర్వత్ర ఆకారఉచ్చారణార్థ ఇతిజ్ఞేయమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(వు॥ ౨౪) ణిచి-వాయయతి. అవీవయత్। సని-వివీషతి, అజిజిషతి। కర్మణి-వీయతే- అవాయి। కృత్సు-అజితః, వీతః- అజా- అజిత్వా, వీత్వా, సంవీయ- అజినమ్, అజిరమ్.

అజి-దీప్తౌ. ఇ. చు. ఉ. అక. సే. అజ్జయతి-తే।ఆజ్జిజత్।అజ్జితః

అఞ్చు-విశేషణే-ఉత్.చు.ఉ.స.సే. అఞ్చయతి-తే।ఆఞ్చీచత్।అఞ్చితః

అఞ్చు-గతౌ-యాచనేచ.భ్వా. ఉ. స. సే. అఞ్చతి-తే।ఆఞ్చీత్,ఆఞ్చిష్ట। కర్మ- అచ్యతే-ఆఞ్చి। ఉత్-అఞ్చిత్వా, అక్త్వా। అక్తః.

అఞ్చు-గతిపూజనయోః. ఉత్।భ్వా.ప.స.సే. అఞ్చతి।ఆనఞ్చ।ఆఞ్చీత్. (వు॥ ౨౫) కర్మ-అచ్యతే,అఞ్చ్యతే।కృ-అఞ్చిత్వా, అక్త్వా।అక్తః.

అజ్ఞా-వ్యక్తిశ్లేష్మకాన్తిగతిషు. ఊ. రు. ప. స. వే. అనక్తి. (వు॥ ౭౬) ఆజ్ఞీత్. సని-అజ్ఞీజిషతి।ణిచి-అజ్ఞాయతి।కర్మ-అజ్ఞ్యతే-ఆజ్ఞి। అజ్ఞనమ్.

అట-గతౌ. భ్వా. ప. స. సే. అటతి।ఆటీత్। కర్మణి-అట్యతే। అటనమ్

అటి-గతౌ.ఇ. భ్వా. ఆ. స. సే. అణ్టతే।ఆణ్టిష్ట।ణిచి-అణ్టయతి-తే

అట్ట-అతిక్రమహింసయోః. భ్వా. ఆ.స. సే. అట్టతే।ఆనట్టే।ఆట్టిష్ట।అట్టః

అట్ట-అనాదరే. చు. ఉ. స. సే. అట్టయతి-తే।ఆట్టిటత్(ఆటిట్టత్)త।

అఠ-గతౌ. భ్వా-ప. స. సే. అఠతి।అఠిష్యతి।ఆఠీత్।అఠితః

అణి-గతౌ. ఇ. భ్వా. ఆ. స. సే. అణ్ఠతే।ఆనణ్ఠే।అణ్ఠిష్ట।అణ్ఠితః

అడ-ఉద్యమే. భ్వా. ఫ. అక. సే. అడతి।అడిష్యతి।ఆడీత్।అడనమ్

అడ్డ-అభియోగే. భ్వా. ప. స. సే. అడ్డతి।ఆనడ్డ।ఆడ్డీత్।ఆడ్డః

అణ-శబ్దే. భ్వా. ప. అక. సే. ఆణతి।ఆణీత్।ణిచి-ఆణయతి।అణితః

అణ-ప్రాణనే. ది. ఆ. అక. సే. అణ్యతే।ఆణిష్ట।ప్రాణితః,అణ్యమానః

అత-సాతత్యగమనే. భ్వా-ప. స. సే. అతతి।ఆతీత్।ఆత్మా, అతి

అతి-బన్ధనే. ఇ. భ్వా. ప. స. సే. అన్తతి।ఆనన్త।ఆన్తీత్।అన్త్యమ్

అద-భక్షణే. అ. ప. స. అని. అత్తి(వు॥ ౬౧)అఘసత్।అత్తిః, అదనమ్.

అది-బన్ధనే. ఇ. భ్వా-ప. స. సే. అన్దతి।ఆనన్ద।ఆన్దీత్। అన్దుకః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అన-ప్రాణనే. అ. ప. అక. సే. అనితి (వు॥౬౮) ఆనీత్।ప్రాణనిః
(అన) ప్రాణనే. ది. ఆ. అక. సే. అన్యతే।ఆనిష్ట।అనితా।అనః
అన్ధ-బృక్తయే. అచు. ఉ. స. సే. అన్ధయతి।ఆన్ధిధత్। అన్ధిః
అబి-శబ్దే. ఇ. భ్వా. ఆ స. సే. అమ్బతే।ఆనమ్బే।ఆమ్బిష్ట।అమ్బు
అభి-శబ్దే. ఇ. భ్వా. ఆ. స. సే. అమ్భతే।ఆనమ్భే।ఆమ్భిష్ట।అమ్భిః
అభ్ర-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే. అభ్రతి।ఆనభ్ర।ఆభ్రీత్।ఆభ్రిః,అభ్రమ్
అమ-గతిశబ్దభక్షిషు. భ్వా-ప. స. సే. అమతి।ఆమీత్।అన్తిః
అమ-రోగే. చు. ఉ. స. సే. పీడనే-అక. ఆమయతి।ఆమమత్-ఆమిః
అమ్బ-గతౌ. భ్వా-ప. స. సే. అమ్బతి।ఆనమ్బ।ఆమ్బీత్।అమ్బా
అమ్బర-సంవరణే. క. స. అమ్బర్యతివాతరంశిశుః।అమ్బరమ్
అయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.అయతే।అయాఞ్చక్రే।ఆయిష్ట।అయిః (వు॥౬
అరర-ఆరాత్క్ర్మణి. క. స. అరర్యతినూతనః - [సూ॥౩౧)
అర్క-స్తుతౌ, తాపేచ. చు. ఉ. స. సే. అర్క-యతి।ఆర్చికత్।అర్కిః
అర్ఘు-మూల్యే. భ్వా. ప. స. సే. అర్ఘుతి। అనర్ఘు।ఆర్ఘీత్।అర్ఘిః
అర్చ-పూజాయామ్. భ్వా- ప. స. సే. అర్చతి।ఆనర్చ।ఆర్చీత్।అర్చా
అర్చ-పూజనె.చు.ఉ.స.సే.అర్చయతి।ఆర్చిచత్-త।అర్చయామాస
అర్జ-అర్జనే. భ్వా. ప. స. సే. అర్జతి।ఆనర్జ।ఆర్జీత్।అర్జునిః-ఆర్జితిః
అర్జ-ప్రతియత్నే. చు. ఉ. స. సే. అర్జయతి।ఆర్జిజత్-త।ఉపార్జనమ్
అర్థ-యాచనే. అచు. ఆ. ద్వి. సే. ఆర్థయతే।ఆ ర్తథత।అర్థిః, ప్రార్థనా
అర్ద-గతౌయాచనేచ.భ్వా.ప.స.సే.అర్దతి।ఆనర్ద।ఆర్దీత్।కర్మ-అర్ద్యతే-
అర్ద-హింసాయామ్.చు.ఉ.స.సే.అర్దయతి।ఆర్దిదత్-త।అర్దితిః, అర్దనా
అర్బ-గతౌ. భ్వా. ప. స. సే. అర్బతి।ఆనర్బ।ఆర్బీత్। అర్బుదమ్
అర్వ-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే. అర్వతి।ఆనర్వ।ఆర్వీత్।అర్వణమ్
అర్హ-పూజాయాంయోగ్యత్వేచ.భ్వా.అర్హతి।ఆనర్హ।ఆర్హీత్।అర్హణా
అర్హ-పూజాయామ్.చు.ఉ.స.సే. అర్హయతి। ఆర్జిహత్-త।అర్హ్యతే।
అల-భూషణపర్యాప్తివారణేషు.భ్వా.ఉ.సే.అలతి।అలీత్, ఆలిష్ట।అలమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అవ-రక్షణగతికాన్తిప్రీతితృప్త్యవగమప్రవేశశ్రవణస్వామ్యర్థయాచన
క్రియేచ్ఛాదీప్త్యవాప్త్యాలిఙ్గనహింసాదానభాగవృద్ధిషు.భ్వా.ప.
యథాయథంసక, అక. సే. అవతి।ఆవ।అవ్యాత్ । ఆవీత్।కర్మ-అ
వ్యతే-ఆవి।కృ-అవనిః-అవనమ్-ఊతిః-ఓమ్

అవధీర-అవజ్ఞాయామ్.అచు.ఉ.స.సే. అవధీరయతి-తే। ఆవవధీరత్-త

అశ-భోజనే.క్ర్యా.ప.స.సే.అశ్నాతి।ఆశీత్।కర్మ-అశ్యతే-ఆశి। అశనమ్

అశూ-వ్యాప్తౌసంఘాతేచ. స్వా.ఆ.స.సే. అశ్నుతే। ఆనశే (వు॥౭౪)
ఆశిష్ట,ఆష్ట। కర్మ-అశ్యతే-ఆశి।కృ-అశనిః

అష-గతిదీప్త్యాదానేషు.భ్వా.ఉ.స.సే.అషతి-తే।ఆషీత్,ఆషిష్ట। అషితః

అస-గతిదీప్త్యాదానేషు. భ్వా.ఉ.స.సే.అసతి-తే। ఆసీత్,ఆసిష్ట। అసిః

అస-భువి.అ.ప.అక-సే.అస్తి(వు॥౬౪)అభూత్।సత్,సత్యమ్ (తుమ్

అసు-క్షేపణేది.ప.స.సే. అస్యతి(వు॥౫౨)అస్తః,అసిత్వా,అస్త్వా.అసి

అసు,అసూఙ్-ఉపతాపే. క. అస్యతి,అసూయతి-తే। అసూయా।

అహ-వ్యాప్తౌ.స్వా (వై.) ప.స.సే.అహ్నోతి। ఆహీత్।అహితః

అహి-గతౌ.ఇ. భ్వా. ఆ. స. సే. అంహతే । ఆంహిష్ట । అంహుః

అహి-భాసనే. చు. ఉ. స. సే. అంహయతి.తే। ఆజిహత్-త

ఆఙ్-ఆయామే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ఆఞ్ఛతి।ఆఞ్ఛ, ఆనాఞ్ఛ।ఆఞ్ఛీత్

ఆన్దోల-దోలనే.అచు.ఉ.స.సే.ఆన్దోలయతి।ఆన్దుదోలత్-త।ఆన్దోలనమ్

ఆప్ఌ-లమ్భనే.చు.ఉ.స.సే. ఆపయతి। ఆపిపత్-త। కర్మ-ఆప్యతే-ఆపి

ఆప్ఌ-వ్యాప్తౌ.ఌ.స్వా.ప.స.అని.ఆప్నోతి।ఆప (వు॥౭౩) ఆప్తః-ఆపః

ఆస-ఉపవేశనే. అ. ఆ. అక. సే. ఆస్తే (వు॥౬౬) ఆసిష్ట।ఆసనమ్

ఇ.

ఇ-గతౌ. భ్వా. ప. స. అని. అయతి। (వు॥౭౫) ఐషీత్।ఇతః।ఉదయత్

ఇక్-స్మరణే.అ.ప.స.అని.(వు౬౩)ఏతి ఇతః యన్తి।అధ్యగాత్(అధిపూ

ఇఖ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే. ఏఖతి।ఇయేఖ।ఐఖీత్।ఇఖితః [ర్వః)

ఇఙ్-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ఇఙ్ఖతి।ఇఙ్ఖాఞ్చకార।ఐఙ్ఖీత్।ప్రేఙ్ఖితః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఇగి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ఇఙ్గతి।ఇఙ్గాఞ్చకార।ఐఙ్గీత్।ఇఙ్గితమ్

ఇఙ్-అధ్యయనే. అ. ఆ. స. అని.అధీతే (వు॥౬౭) అధ్యగీష్ట,అధ్యైష్ట।

ఇట-గతౌ. భ్వా. ప. స. సే. ఏటతి।ఇయేట।ఐటీత్ [అధ్యయనమ్

ఇణ్-గతౌ.అ.ప.స.అని.ఏతి (వు॥౬౩)అగాత్।కర్మ-ఈయతే-అగాయి

ఇత-గతౌ(వై.)భ్వా.ప.స.సే.ఏతతి।ఐతీత్।(క్వాచిత్కోయమ్)

ఇది-పరమైశ్వర్యే.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.ఇన్దతి।ఇన్దాఞ్చకార।ఐన్దీత్। ఇన్ద్రః

ఇన్ధీ-దీప్తౌ.ఈ.రు.ఆ.అక.సే (వు॥౭౬)ఇన్ధే।ఐన్ధిష్ట।కర్మ-ఇధ్యతే।ఇన్ధనమ్

ఇరజ్, ఇరఞ్, ఇరన్=ఈర్ష్యాయామ్. క. ఇరజ్యతీత్యాది

ఇల-స్వప్నక్షేపణయోఃి. తు. ప. అక. స. సే. ఇలతి। ఐలీత్।ఇలా

ఇల-ప్రేరణే. చు. ఉ. స. సే. ఏలయతి-తే। ఐలిలత్-త। ఏలా

ఇలా-విలాసే. క. ఇలాయతి

ఇవి-వ్యాప్తౌ. ఇ. భ్వా. ప. స. సే. ఇన్వతి। ఇన్వాఞ్చకార। ఐన్వీత్

ఇష-గతౌ. ది.ప.స.సే. ఇష్యతి।ఐషీత్।ప్రైషఃఇషితః } (వు॥౮౪) [ష్టః

ఇష-ఆభీక్ష్ణ్యే-క్ర్యా.ప.అక.సే.ఇష్ణాతి। ఐషీత్।ఏషణా }

ఇషు-ఇచ్ఛాయామ్.ఉత్.తు.ప.స.సే.ఇచ్ఛతి।ఐషీత్।ఏషిత్వా, ఇష్ట్వా-ఇ

ఈ-గతివ్యాప్తికాన్తిషు. అ.ప.స.అని.ఏతి।అయాఞ్చకార।ఐషీత్। ఈతిః

ఈజ్-గతౌ. ది. ఆ. స. అని (వు౪౩) ఈయతే।అయాఞ్చక్రే। ఐష్ట।వి+ ఈతః=వీతః [ఈక్షణమ్

ఈక్ష-దర్శనే.భ్వా.ఆ.స.సే. ఈక్షతే। ఈక్షాఞ్చక్రే। ఐక్షిష్ట। ఈక్షితః,

ఈఖి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ఈఙ్ఖతి।ఐఙ్ఖీత్।ఈఙ్ఖాఞ్చకార

ఈజ-గతికుత్సనయోఃి.భ్వా.ఆ.స.సే. ఈజతే। ఈజాఞ్చక్రే।ఐజిష్ట।

ఈడ-స్తుతౌ.అ. ఆ. స. సే (వు॥౬౭) ఈట్టే।ఐడిష్ట।ఈడితః,ఈడా

ఈడ-స్తుతౌ.చు.ఉ.స.సే.ఈడయతి।ఐడిడత్-త।కర్మ-ఈడ్యతే-ఐడి।

ఈర-గతౌకమ్పనేచ.అ.ఆ.స.సే.ఈర్తే।ఈరాఞ్చక్రే।ఐరిష్ట।ఈరితః

ఈర-క్షేపే.గతౌచ.వాచు.ఉ.స.సే.ఈరయతి।ఈరయాఞ్చక్రే।ఐరిరత్-త।పక్షే-ఈరతి,ఐరీత్,ఈరణా,ఈర్మ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఈర్ష్య-ఈర్ష్యాయామ్. భ్వా. ప. అక. సే. ఈర్ష్యతి। ఐర్ష్యీత్।
ఈర్ష్య-ఈర్ష్యాయామ్.భ్వా.ప.అక.సే. ఈర్ష్యతి।ఐర్ష్యీత్। ఈర్ష్యా
ఈశ-ఐశ్వర్యే.అ.ఆ.స.సే.ఈష్టే।ఐశిష్ట(వుఒ)ఈశః, ఈశితా. ఈశ్వ
ఈష-ఉఞ్ఛే. భ్వా. ప. స. సే. ఈషతి। ఈషాఞ్చక్రార।ఐషీత్। [రః
ఈష-గతిహింసాదానేషు. భ్వా.ఆ.ససే.ఈషతే। ఈషాఞ్చక్రే।ఐషిష్ట।
కర్మ-ఈష్యతే,ఐషి।ఈషా [ఈహా
ఈహ-చేష్టాయామ్. భ్వా.ఆ.అక.సే. ఈహతే,ఈహాఞ్చక్రే।ఐహిష్ట

ఉ.

ఉక్ష-సేచనే.భ్వా.ప.స.సే.ఉక్షతి।ఉక్షాఞ్చకార।ఔక్షీత్। ఉక్షా
ఉఖ-గతౌ.భ్వా.ప.స.స్నే.ఓఖతి।ఉవోఖ।ఔఖీత్।ఉఖా,ఉఖ్యమ్
ఉఖి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ఉఙ్ఖతి।ఉఙ్ఖాఞ్చక్రార।ఔఙ్ఖీత్
ఉజ్-శబ్దే. భ్వా. ఆ. అక. అని. అవతే। ఊవే। ఔష్ట।ఉత
ఉచ-సమవాయే.ది.ప.స.సే.ఉచ్యతి।ఉవోచ।ఔచత్।ఉచితః.వు.
ఉఞ్ఛి-ఉఞ్ఛే.ఇ.భ్వా,తు.ప.స.సే.ఉఞ్ఛతి।ఉఞ్ఛాఞ్చక్రార।ఔఞ్ఛీత్।ఉఞ్ఛః
ఉచ్ఛీ-వివాసే.ఈ.భ్వా.తు.ప.స.సే.ఉచ్ఛతి।ఔచ్ఛీత్
ఉజ్ఝ-ఉత్సర్గే.తు.ప.స.సే.ఉజ్ఝతి।ఉజ్ఝాఞ్చక్రార।ఔజ్ఝీత్।ఉజ్ఝః
ఉఠ-ఉపఘాతే. భ్వా. ప. స. సే. ఓఠతి । ఉవోఠ । ఔఠీత్
ఉడ-సంహతౌ. సౌత్రః. ప. అక. సే. ఓడతి। ఔడీత్।ఓడనమ్
ఉదవ్-ఆఘాతే.సౌ.ప.స.సే.ఉదవతి।ఔదవీత్
ఉద్గ-ఉత్సర్గే.తు.ప.స.సే.ఉద్గతి।ఔద్గీత్।సర్వస్వచముద్గవాక
ఉద్రస-ఉఞ్ఛే-క్ర్యా-ప-అక-సే-ఉద్రస్నాతి । ఔద్రసీత్
ఉద్రస-ఉఞ్ఛే.చు.స.సే.ఉద్రాసయతిశాలికణాకభిక్షుఃఔదిద్రసత్
ఉన్దీ-క్లేదనే.రు.ప.అక.సే.ఉనత్తి।ఔన్దీత్।ఉన్దురుః,ఉన్నమ్।ఈ
ఉబ్జ-ఆర్జవే. తు. ప. అక. సే. ఉబ్జతి।ఉబ్జాఞ్చకార।ఔబ్జీత్। ఉబ్జితః
ఉభ-పూరణే.తు.ప.స.సే.ఉభతి।ఉవోభ।ఔభీత్
ఉమ్భ-పూరణే.తు.ప.స.సే.ఉమ్భతి।ఉమ్భాఞ్చకార।ఔమ్భీత్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఉర-గతౌ. సౌ. ప. స. సే. ఓరతి। ఉవోర।ఔరీత్

ఉరస్-బలాక్షే. క. ఉరస్యతి (వ్యు౫) ఉరః, ఔరసః [ష్ట

ఉర్ద-మానేక్రీడాయాఞ్చ.భ్వా.ఆ.స,అక.సే.ఊర్దతే।ఊర్దాఞ్చక్రే।ఔర్ది

ఉర్వహింసాయామ్-భ్వా.ప. స. సే. ఊర్వతి।ఊర్వాఞ్చకార।ఔర్వీత్

ఉల-దానే. సౌ. ప. స. సే. ఓలతి।ఔలీత్ [ఉష్టః

ఉష-దాహే.భ్వా.ప.స.సే.ఓషతి।ఉవోష।ఓషాఞ్చకార।ఔషీత్।ఉషా,

ఉషస్-ప్రభాతీభావే. క. ఉషస్యతి।ఉషస్-ఉషసీ

ఉహిర్-అర్దనే.ఇర్.భ్వా.ప.స.సే.ఓహతి।ఉవోహ।ఔహత్,ఔహీత్

ఊత-ఉపఘాతే. భ్వా. ప. స. సే. ఊతతి।ఔతీత్

ఊన-పరిహాణే. అచు. ఉ. స. సే. ఊనయతి-తే।ఔనినత్-త।ఊనమ్

ఊయీ-తన్తుసన్తానే.భ్వా.ఆ.స.సే. ఊయతే।ఔయిష్ట।ఊతమ్।ఈ

ఊర్జ-బలప్రాణనయోశ్చు.ఉ.స.సే ఊర్జయతి-తే।ఔర్జిజత్-త। (యుః

ఊర్ణుఞ్-ఆచ్ఛాదనే.అ.స.సే (వ్యు౮) ఊర్ణౌతి, ఊర్ణోతి।ఊర్ణా,ఊర్ణా

ఊష-రుజాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.ఊషతి।ఔషీత్।ఊషరః,ఊషణమ్

ఊహ-వితర్కే-భ్వా.ఆ.స.సే.ఊహతే। ఔహిష్ట।ఊహ్యః,ఊహా

ఋ. [ఋతుః

ఋ-గతిప్రాపణయోశ్చ.భ్వా.ప.స.అని. ఋచ్ఛతి।ఆర।ఆర్షీత్।(వ్యు౩-౨)

ఋ-గతౌ.జు.ప.స.అని.ఇయర్తి।ఆరత్।అరమ్-ఋతమ్ ఋణమ్

ఋక్షి-హింసాయామ్.స్వా.వై.ప.స.అని.ఋక్షీణోతి(ఋ-ఇతికేచిత్-
తన్మతే ఋణోతి॥ఋక్షీత్యేకే)

ఋచ-స్తుతౌ. తు. ప. స. సే. ఋచతి।ఆనర్చ। ఆర్చీత్।ఋక్, ఋక్థమ్

ఋచ్ఛ-గతీన్ద్రియప్రళయమూర్తిభావేషు. తు. ప. స, అక. ఋచ్ఛతి।
ఆనర్ఛ। ఆర్ఛీత్ [ష్ట।ఋజుః

ఋజ-గతిస్థానార్జనోపార్జనేషు.భ్వా.ఆ.స,అక.సే.అర్జతే।ఆనృజే।ఆర్జి

ఋజి-భర్జనే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.ఋఞ్జతే।ఋఞ్జాఞ్చక్రే।ఋఞ్జీషమ్

ఋణ-గతౌ.త.ఉ.స.సే.ఋణోతి, అర్ణోతి;ఋణుతే।ఆర్ణీత్; ఆర్ణిష్ట।

ఋత-జుగుప్సాకృపయోశ్చ.సౌ.ఆ.స.సే.ఋతీయతే (వ్యు౮౫)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఋధు-వృద్ధౌ.ది.ప.అక.సే.ఋధ్యతి।ఆనర్ధ।వు-ఆర్ధత్।ఋద్ధమ్
ఋధు-వృద్ధౌ.స్వా.ప.అక.సే.ఋధ్నోతి।ఆనర్ధ।ఆర్ధీత్।సమృద్ధిః } ఉత్.
ఋఫ-హింసాయామ్.తు.ప.స.సే.ఋఫతి।ఆనర్ఫ।ఆర్ఫీత్ [త్
ఋమ్ఫ-హింసాయామ్.తు.ప.స.సే.ఋమ్ఫతి।ఋమ్ఫాఞ్చక్రార। ఆర్మ్ఫీ
ఋషీ-గతౌ.ఈ.తు.ప.స.సే.ఋషతి।ఆనర్ష।ఆర్షీత్।ఋషిః
ఋూ-గతౌ.క్ర్యా.ప.స.సే.ఋణాతి।అరాఞ్చక్రార।అరి(రీ)తా।ఆరీత్

ఏ.

ఏజృ-దీప్తౌ. భ్వా. ఆ. అక. సే. ఏజతే।ఏజాఞ్చక్రే।ఐజిష్ట। ఏజమానః।
ఋు-ఏజయతి, ఐజిజత్ [జనమేజయః
ఏజృ-కమ్పనే. భ్వా. ప. స. సే. ఏజతి।ఏజాఞ్చక్రార।ఐజీత్।ఏజక-ఋు.
ఏఠ-విచార్ధాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే. ఏఠతే।ఏఠాఞ్చక్రే।ఐఠిష్ట।ఏఠమానః
ఏధృ-వృద్ధౌ.భ్వా.ఆ.అక.సే. ఏధతే।ఏధాఞ్చక్రే।ఐధిష్ట।ఏధమానః; ఏధి
ఏలా- విలాసే. క. ఏలాయతి॥ [తః (వు॥౩౭)
ఏషృ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.ఏషతే।ఏషాఞ్చక్రే।ఐషిష్ట।ఏషణమ్-ఋు. ఏష
యతి, ఐషిషత్।ఏషమాణః.

ఓ.

ఓఖృ-శోషణాలమర్థయోః. భ్వా. ప. స. అక. సే.ఓఖతి।ఓఖాఞ్చక్రార।
ఔఖీత్।ఋు-ఓఖయతి-ఔచిఖత్-త।ఓఖక
ఓజ-బలతేజసోః.అచు.ఉ.అక.సే.ఓజయతి-తే।ఔజజత్-త।ఓజః
ఓణృ-అపనయనే.భ్వా.ప.స.సే.ఓణతి।ఓణాఞ్చక్రార।ఔణీత్।ఋు-ఓణ
యతి-ఔణిణత్-త.
ఓలడి-ఉత్క్షేపే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.ఓలణ్డయతి-తే।ఔలలణ్డత్-త

క.

కక-లౌల్యే-భ్వా.ఆ.స.సే.కకతే।చకకే।అకకిష్ట।కకమానః-కకితః-కాకః
కకి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.కఞ్కతే।అకఞ్కిష్ట।కఞ్కాః।కఞ్కితః
కక్క-హసనే.భ్వా.ప.అక.సే.కక్కతి।అకక్కీత్।కక్కనమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కఖ-హసనే. భ్వా. ప. అక. సే.కఖతి।అకఖీత్,అకాఖీత్।ఏదితస్తుఅక
కగే-క్రియామాత్రే.భ్వా.ప.సే.కగతి।అకగీత్।ఏ-ఘు. [ఖీత్-ఘు
కచ-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.కచతి।అకాచీత్,అకచీత్।కచః
కచ-బన్ధనే.భ్వా.ఆ.స.సే.కచతే।అకచిష్ట।కచితః-వికచః
కచి-దీప్తిబన్ధనయోఃఇ.భ్వా.ఆ.అక,స.సే.కఞ్చతే।అకఞ్చిష్ట।కఞ్చకః
కజ-మదే.భ్వా.ప.అక.సే.కజతి।అకాజీత్,అకజీత్।కజితః
కజి-రోహాఇ.సౌత్రః.ప.సే.కఞ్జతి।అకఞ్జీత్।కఞ్జః
కట-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.కటతి।అకాటీత్,అకటీత్।కటిః
కటి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.కణ్టతి।అకణ్టీత్।కణ్టకః
కటీ-గతౌ.ఈ.భ్వా.ప.స.సే.కటతి।అకాటీత్,అకటీత్।కట్టః
కటే-వర్షావరణయోఃభ్వా.ప.స.సే.కటతి।అకటీత్।ఏ. [కఠోరః
కఠ-కృచ్ఛ్రజీవనే. భ్వా. ప. అక.సే.కఠతి।అకాఠీత్,అకఠీత్।కఠినమ్-
కఠి-ఆచ్యానే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.ఉత్క-ణ్ఠతే।ఉదకణ్ఠిష్ట।ఉత్క-ణ్ఠా
కఠి-శోకే. వాచు. ఇ.ప. స.సే. కణ్ఠయతి-తే।అచకణ్ఠత్-త।పక్షే-కణ్ఠతి।
అకణ్ఠీత్।కణ్ఠః।కణ్ఠాలః [కడమ్బః
కడ-మదభఙ్గనేచ. భ్వా. తు. ప. సే.కడతి।అకాడీత్,అకడీత్।కడకః,
కడీ-హర్షే తుపాపకరణేచ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.కణ్డతే।అకణ్డిష్ట।కణ్డితః
కడి-భేదనే రఙ్గనేచ.చు.ఉ.స.సే.కణ్డయతి-తే।అచకణ్డత్-త।
కడ్డ-కార్క-శ్యే.భ్వా.ప.అక.సే.కడ్డతి।అకడ్డీత్।కడ్డితః
కణ-గతౌ.భ్వా.ఘు.ప.స.సే.కణతి।అకాణీత్,అకణీత్॥ [ణిః
కణ-నిమీలనే.చు.ఉ.అక. సే. కాణయతి-తే।అచీకణత్,అచకాణత్। కా
కణ్డూఞ్-గాత్రవిఘూర్ణనే.క.ఉ.కణ్డూయతి,కణ్డూయతే।కణ్డూః
కత్థ-శ్లాఘాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే.కత్థతే।అకత్థిష్ట।కత్థనమ్
కత్ర-శైథిల్యే.అచు.ఉ.అక.సే.కత్రయతి-తే।అచకత్రత్-త।
కథ-వాక్యప్రబన్ధనే.అచు.ఉ.స.సే.కథయతి-తే।అచకథత్-త।కథకః
కద-వైక్లవ్యే.భ్వా.ఆ.అక.సే.ఘు.కదతే।అకదిష్ట।ఇదిచ్చ-కన్దతే

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కది-ఆహ్వానేరోదనేచ.ఇ.భ్వా.ప.స,అక.సే.కన్దతి।అకన్దీత్।కన్దితః
కన-దీప్తికాన్తిగతిషు.భ్వా.ప.అక,స.సే.కనతి। అకానీత్,అకనీత్। కని
కపి-చలనే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.కమ్పతే।అకమ్పిష్ట।కమ్పనమ్॥ [తః
కబ-వర్ణే.బు.భ్వా.ఆ.సే.కబతే।అకబిష్ట।ణిచి-కాబయతి।అచకాబత్
కము-కాన్తౌ.ఉత్.భ్వా.ఆ.స.సే.కామయతే (వు॥ ౪౧) కృ॥కాన్తః.
కమిత్వా,కాన్త్వా-కామయమానః
కమ్బ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.కమ్బతి।అకమ్బీత్।కమ్బలః॥ [రః
కర్క-హసనే.సౌత్రః.ప.అక.సే.కర్కతి.అకర్కీత్। కర్కటః, కర్క-
కర్జ-వ్యథనే.భ్వా.ప.స.సే.కర్జతి। అకర్జీత్। కృ॥కర్జితః
కర్ణ-భేదనే.అచు.ఉ.స.సే.కర్ణయతి-తే। అచకర్ణత్-త। ఆజ్పూర్వశ్చే
చ్ఛివణే-ఆకర్ణయతి-తే।కృ॥కర్ణః.ఆకర్ణనీమ్
కర్త(కృత్)-శైథిల్యే.అచు.ఉ.స.సే.కర్తయతి-తే।అచకర్తత్-త।
కర్ద-కుత్సితశబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.కర్దతి।అకర్దీత్।కర్దః,కర్దనుః
కర్బ,కర్వ-దర్పే.భ్వా.ప.అక.సే.కర్బతి,కర్వతి।అకర్బీత్।కర్వటః
కల-శబ్దసఙ్ఖ్యానయోః.భ్వా.ఆ.అక,స.సే.కలతే।అకలిష్ట।కలితః,కలః
కల-గతౌసఙ్ఖ్యానేచ.అచు.ఉ.స.సే.కలయతి-తే।అచకలత్-త।
కల-క్షేపే.(ప్రేరణే)చు.ఉ.స.సే.కాలయతి।అచీకలత్-త।కలనా.కలిః
కల్ల-అవ్యక్తశబ్దే.భ్వా.ఆ.అక.సే.కల్లతే।అకల్లిష్ట।కల్లోలః
కవ-వర్ణనే.భ్వా.ఆ.స.సే.బు.కవతే।అకవిష్ట।కవిః-కావ్యమ్
కశ-గతిశాసనయోః.భ్వా.ప.స.సే.కశతి।అకాశీత్,అకశీత్।కశా
కశ-గతిశాసనయోః.అ.ప.స.సే.కష్టే-కశాతే-కశతే,కష్టే।అకశిష్ట
కష-హింసాయామ్. భ్వా.ప.స.సే.కషతి।అకాషీత్,అకషీత్।కషణః-క
కస-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.కసతి।అకాసీత్,అకసీత్।కసనమ్. [ష్టమ్
కస-గతిశాసనయోః.అ.ఆ.స.సే.కస్తే-కసాతే-కసతే।అకసిష్ట
కసి-గతిశాసనయోః.ఇ.అ.ఆ.స.సే.కంస్తే।అకంసిష్ట।కంసః [కాఙ్క్షా
కాక్షి-కాఙ్క్షాయామ్. ఇ.భ్వా. ప. స. సే. కాఙ్క్షతి।అకాఙ్క్షీత్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కాచి- దీప్తిబన్ధనయోఃి. భ్వా. ఆ. అక,స. సే. కాఞ్ఛతే।అకాఙ్క్షీత్।కా
కాల-కాలోపదేశే।అచు-స. సే. కాలయతి-తే।అచకాలత్-త। [ఞ్ఛనమ్
కాశృ-దీప్తౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.అక. సే. కాశతే।అకాశిష్ట।కాశఃి
కాశృ-దీప్తౌ.ఋు.ది.ఆ.అక. సే. కాశ్యతే।ణిచి-అచకాశత్-త।
కాసృ-దీప్తౌ.ఋు.ది.ఆ.అక. సే. కాస్యతే।అకాసిష్ట।ణిచి-అచకాసత్
కాసృ-శబ్దకుత్సాయామ్.ఋు.భ్వా.ఆ.అక. సే. కాసతే।అకాసిష్ట।కాసఃి
కి-జ్ఞానే.జు.ప.స.అని.చికేతి।కేతా।అకైషీత్।కితవఃి
కిట-త్రాసే.భ్వా.ప.అక. సే. కేటతి।అకేటీత్।కృ॥కిటిఃి
కిత-నివాసేరోగాపనయేసంశయేచ.భ్వా.ప.అక.స. సే.చికిత్సతి (౪౫)
కిల-శైత్యక్రీడనయోఃి.తు.ప.స,అక. సే.కిలతి।అకేలీత్।కిలతేహరిరిత్యపి
కిల-శ్లేషే.చు.ప.స. సే. కేలయతి।అచికేలత్।కిల.కిలాసమ్
కిష్క-హింసాయామ్.చు.ఆ.స. సే.కిష్క-యతే।అచికిష్క-త।కిష్క-ఃి
కీట-వర్ణే.చు.ఉ.స. సే.కీటయతి-తే।అచీకిటత్-త।కీటఃి
కీల-బన్ధనే.భ్వా.ప.స. సే.కీలతి।కీలితా।అకేలీత్।కీలా-కీలకఃి
కు-శబ్దే.అ.ప.స.అనిట్.కౌతి।కోతా।అకౌషీత్।కుఃి
కుక-ఆదానే.భ్వా.ఆ.స. సే.కోకతే।అకోకిష్ట।కోకఃి
కుఙ్-శబ్దే.భ్వా.ఆ.స.అని.కవతే।కోతా।అకోష్ట।కువమ్
కుఙ్ శబ్దే.తు.కు.ఆ.స.అని.కువతే।కుతా।అకుత।
కుచ-శబ్దైతాత్రే.భ్వా.ప.అక. సే.కోచతి।కోచితా।అకోచీత్
కుచ-సమ్పర్చనాదౌ.భ్వా.ప.స. సే. కోచతి।అకోచీత్।కుచఃి,సజోక్-చఃి
కుచ-సజోక్-చనే.కు.తు.ప.అక. సే.సఙ్కు-చతి।కుచితా।అకుచీత్
కుజి-అవ్యక్తేశబ్దే.ఇ.భ్వా.ప.అక. సే.కుఞ్జతి।అకుఞ్జీత్।కుఞ్జఃి
కుజు-స్తేయకరణే.భ్వా.ఉత్.ప.స. సే.కోజతి।అకోజీత్।కోజనమ్
కుష్-శబ్దే.షిత్.క్రా.ఉ.స.అని.కునాతి,కునీతే।కోతా
కుట-కౌటిల్యే.తు.కు.ప.స. సే.కుటతి।కుటితా।అకుటీత్। కుటఃి-కుటిలఃి
కుటి-ప్రతాపనే.చు.ఆ.స. సే.కోటయతే।అచూకుటత।కోటఃి-కోటిఃి
కుటి-వైకల్యే.భ్వా.ఇ.ప.అక. సే.కుణ్టతి।అకుణ్టీత్।కుణ్టఃి॥
కుటుమ్బ-ధృతౌపరివారేచ.చు.ఆ. సే.కుటుమ్బయతే।అచుకుటుమ్బత

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కుట్ట-ప్రతాపనే.చు.ఆ.స.సే.కుట్టయతే।అచుకుట్టత।కుట్టకః
కుట్ట-చ్ఛేదనభర్త్సనయోఃచు.ఉ.స.సే.కుట్టయతి-తే।కుట్టనీ
కుఠ-చ్ఛేదనే.సౌత్రఃప.స.సే.కోఠతి।అకోఠీత్।కుఠారః
కుఠి-ఆలస్యేప్రతిఘాతేచ.భ్వా.ఇ.ప.అక.సే.కుణ్ఠతి।అకుణ్ఠీత్।కుణ్ఠితః
కుడ-బాల్యే.తు.క.ప.అక.సే.కుడతి।కుడితా।అకుడీత్
కుడి-దాహే.భ్వా.ఆ.స.సే.ఇ.కుణ్డతే।అకుణ్డిష్ట।కుణ్డః
కుడి-వైకల్యే.భ్వా.ప.అక.సే.ఇ.కుణ్డతి।అకుణ్డీత్।కుణ్డలమ్
కుడి-రక్షణే.చు.ఉ.స.సే.ఇ.కుణ్డయతి-తే।అచుకుణ్డత్-త।కుణ్డికా
కుణ-శబ్దోపకరణయోఃతు.ప.స.సే.కుణతి।కోణితా।అకోణీత్।కోణఃకుణ-ఆమన్త్ర్యణే.అచు.ఉ.స.సే.కుణయతి-తే।అచుకుణత్-త।కుణిఃకుత్స-అవక్షేపణే.చు.ఆ.స.సే.కుత్సయతే।అచుకుత్సత।కుత్సా,కుత్సకుథ-పూతీభావే.ది.ప.అక.సే.కుథ్యతి।అకోథీత్।కుథఃకుథా [తఃకుథి-హింసాసన్క్లేశనయోఃభ్వా.ప.స.సే.ఇ.కున్థతి।అకున్థీత్।కున్థితఃకుద్ర-మిథ్యాభాషణే.చు.ఇ.ప.అక.సే.కున్ద్రయతి।అచుకున్ద్రత్।కున్థ-సంశ్లేషణే.క్ర్యా.ప.స.సే.కున్థ్నాతి।కున్థితా।అకున్థీత్।కున్థన్కుప-కోపే.ది.ప.అక.సే.వు.కుప్యతి।కోపితా।అకుపత్।కోపఃకుప-ద్యుతౌ,భాషార్థే.చు.ఉ.అక.సే.కోపయతి।అచూకుపత్-త।కోపికుపి-ఆచ్ఛాదనే.వాచు.ఉ.స.సే.ఇ.కుమ్పయతి-తే।అచుకుమ్పత్-త।పక్షే-కుమ్పతి-అకుమ్పీత్
కుబి-ఆచ్ఛాదనే.వాచు.ఉ.స.సే.ఇ.కుమ్బయతి-తే।పక్షే-కుమ్బతి।
కుభి-పిధానే.చు.ప.స.సే.ఇ.కుమ్భయతి।అచుకుమ్భత్। కుమ్భఃకుమార(ల)-క్రీడాయామ్.అచు.ఉ.అక. సే.కుమారయతి। అచుకుమార
కుర-శబ్దే.తు.ప.అక.సే.కురతి।అకోరీత్।కురక-కురలఃకుర్ద-క్రీడాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.సే.కూర్దతే।అకూర్దిష్ట।కూర్దనమ్
కుల-సంస్త్యానేబన్ధుమచ.భ్వా.ప.అక.సే.కోలతి।అకోలీత్।కులమ్
కుశ-శ్లేషే.ది.వు.ప.స.సే.కుశ్యతి।అకుశత్।కుశఃకుశలమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కుశి-శబ్దోపకరణయోః.ఇ.తు,చు.కుంశతి।కుంశయతి-తే (కుసీతికేచిత్)
కుష-నిష్కర్షే.క్ర్యా.ప.సే.కుష్ణాతి।అకోషీత్।(పు॥౮౦)కుష్టమ్
కుషుభ-క్షే పే.క.కుషుభ్యతికన్దుకంవిలాసీ.కుషుభాః
కుస-సంశ్లేషణే.ది.ప.స.సే.కుస్యతి।వు-అకుసత్।కుసుమమ్
కుస్మ-గన్ధేదశ్చ నేచ.చు.ఆ.స.సే.కుస్మయతే।అచుకుస్మత।
కుహ-విస్మాపనే.అచు.ఆ.స.సే.కుహయతే।అచుకుహత।కుహకః
కూ-శబ్దే.క్రా.అక.ఉ.సే.ప్వాదిః.కునాతి।కునీతే।అకావీత్,అకవిష్ట
కూజ్-ఆర్తస్వరే.తు.ఉ.ఆ.అక.సే.కువతే।అకువిష్ట
కూజ-అవ్యక్తేశబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.కూజతి।అకూజీత్।కూజన్,కూజితః
కూట-అప్రదానే.చు.ఆ.స.సే.కూటయతే।కూటః
కూట-దాహేమన్త్రణేచ.అచు.ఉ.స.సే.కూటయతి-తే।అచుకూటత్।
కూడ-ఘనీభావేభక్షణేచ.తు.ప.సే.కూడతి।అకూడీత్।కూడక
కూణ-సఙ్కోచే.చు.ఆ.అక.సే.కూణయతే।అచూకుణత।కూణిః
కూప-దౌర్బల్యే.అచు.ఉ.సే.కూపయతి-తే।అచుకూపత్-త।కూపః
కూల-ఆవరణే.భ్వా.ప.స.సే.కూలతి।అకూలీత్।కూలమ్।కూలకః
కృఞ్-కరణే.త.ఉ.స.అని.కరోతి,కురుతే।అకార్షీత్,అకృత।ణిచి-కారయతి.అచీకరత్।కర్మ-క్రియతే-అకారి।కృ॥కరణమ్,కృతిః।కుర్వ
కృశ్-హింసాయామ్.ఇత్.స్వా.ఉ.స.అని.కృణోతి,కృణుతే।
కృడ-ఘనత్వే.తు.ప.అక.సే.కృడతి।అకర్డీత్।
కృతీ-ఛేదనే.ఈ.తు.ప.స.సే.కృన్తతి।అకర్తీత్।కృత్తిః,కృత్తమ్
కృతీ-వేష్టనే.రు.ప.స.సే.కృణత్తి।అకర్తీత్।కృత్తికా
కృప-దౌర్బల్యే.అచు.ఉ.అక.సే.కృపయతి-తే।కృపా. [ప్తుః
కృపూ-సామర్థ్యే.భ్వా.ఆ.అక.వే.ఊ.కల్పతే।అక్ఋపత్-అకల్పిష్ట।క్ఋ
కృవి-హింసాకరణయోశ్చ.ఇ.భ్వా.స.సే.కృణోతి(పు॥౭౯)
కృశ-తనూకరణే.ది.ప.స.సే.కృశ్యతి।వు-అకృశత్।కృశః
కృష-విలేఖనే.తు.ఉ.స.అని.కృషతి-తే।(పు॥౩౪-౫౬)కృషిః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కృష-విలేఖనే.భ్వా.ప.స.అని.కర్షతి। అక్రాక్షీత్,అకార్క్షీత్,అకృక్ష
కృ-విక్షేపే.తు.ప.స.సే.కిరతి।అకారీత్।వికిరణమ్ [త్।కర్షకః
కృ-విజ్ఞానే.చు.ఆ.స.సే.కారయతే।అచీకరత।వికిరః [రి(రీ)ష్ట,కిరిః.
కృష్-హింసాయామ్.క్ర్యా.ఉ.స.సే.కృణాతి,కృణీతే।అకారీత్,అక
కీర్త-సంశబ్దే.చు.ఉ.స.సే.కీర్తయతి-తే।అచికీర్తత్-త।కీర్తిః [తనమ్
కేత-శ్రావణేనిమన్త్రణే.అచు.ఉ.స.సే. కేతయతి-తే।అచికేతత్-త।కే
కేపృ-కమ్పనేగతౌచ.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.కేపతే।అకేపిష్ట।కేపః
కేలా-విలాసే.క.కేలాయతి విలాసీ కామాత్।కేలా
కేల్-చలనే.భ్వా.ప.స.సే.ఋు.కేలతి।అకేలీత్।కేలిః
కేవృ-సేవనే.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.కేవతే।అకేవిష్ట।కేవలమ్.కేవికా
కై-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.అని.కాయతి।అకాసీత్।కాయః
క్నథ-హింసాయామ్.వాచు.ఉ.పక్షే.భ్వా.ప.స.సే.ఘు. క్నథయతి-తే।
అచిక్నథత్-త॥క్నథతి।అక్నాథీత్।క్నాథః (క్నస్తః
క్నసు-కౌటిల్యే.ది.ప.అక.సే.ఉత్.క్నస్యతి।అక్నాసీత్।క్నసనమ్।
క్నసు-దీప్తౌ.ఉత్.వాచు.ఉ.క్నసయతి-తే। అచిక్నసత్-త। పక్షే-
క్నసతీత్యాది [ష్ట।క్నాతిః
క్నూష్-శబ్దే.క్ర్యా.ఉ.స.సే. క్నూనాతి-క్నూనీతే।అక్నావీత్-అక్నవి
క్నూయీ-శబ్దేఉన్దనేచ.భ్వా.ఆ.ఈ.క్నూయతే।అక్నూయిష్ట।క్నూతః।
క్మర-హవార్చనే.భ్వా.ప.అక.సే.క్మరతి।అక్మారీత్।క్మరః [క్రథమ్
క్రథ-హింసాయామ్. భ్వా.ప.స.సే.క్రథతి।అక్ర (క్రా) థీత్।ఘు-క్రథం
క్రథ-ప్రతిహ్వాళే.చు.ఉ.స.సే.క్రాథయతి-తే।అచిక్రథత్-త।క్రథనమ్
క్రద-వైక్లవ్యే.భ్వా.ఆ.అక.సే.క్రదతే।అక్రదిష్ట।ఘు-క్రన్దతే
క్రది-ఆహ్వానేరోదనేచ.భ్వా.ప.స.సే.ఇ.క్రన్దతి।అక్రన్దీత్।క్రన్దనమ్
క్రన్ద-సాతత్యేశబ్దే. చు. ఉ. అక. ప్రాయేణాజ్వార్వాం.ఆక్రన్దయతి-తే।
అచక్రన్దత్-త।ఆక్రన్దనమ్ [క్రపయతి।అచిక్రపత్
క్రప- కృపాయాంగతౌ. భ్వా. ఆ. అక. సే.ఘు.క్రపతే।అక్రపిష్ట।ణిచి-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

क्रम-पादविक्षेपे.भ्वा.प.स.से.क्राम्यति,क्रामति। अक्रमीत्। ऊत्
क्रस-शब्दे.भ्वा.प.स.से.क्रसति।क्रासः,क्रसितः [क्रान्तः,क्रमः.
क्रीञ्-द्रव्यविनिमये.क्र्या.उ.स.अनि.क्रीणाति,क्रीणीते।विक्रीणनम्,क्रेता
क्रीड-विहारे.भ्वा.प.अक.से.क्रीडति।अक्रीडीत्।क्रीडा
क्रुञ्-शब्दे.तु.आ.स.अनि.क्रुवते।अक्रविष्ट।क्रुतः
क्रुञ्च-गतिकौटिल्ययोः.भ्वा.प.क्रुञ्चति।क्रौञ्चः
क्रुड-निमज्जने.तु.आ.अक.से.क्रुडते।अक्रोडिष्ट।क्रोडः
क्रुध-कोपे.दि.प.अक.अनि.क्रुध्यति।वु-अक्रुधत्।क्रोधः
क्रुश-आह्वानेरोदनेच.भ्वा.प.स.अनि.क्रोशति।अक्रुशत्।क्रोशः
क्लथ-हिंसायाम्.भ्वा.प.से.क्लथति। घ-क्लथंक्लथम्,क्लाथं क्लाथम्
क्लद-वैक्लव्ये.भ्वा.आ.अक.से.क्लदते।अक्लदिष्ट।घ-क्लदयति-अचिक्लदत्
क्लिद-आह्वानेरोदनेच.इ.भ्वा.घ.आ.स.से.क्लेदते।अक्लेदिष्ट
क्लृप-व्यक्तायांवाचि.अचु.ऊ.अक.से.क्लपयति।अचक्लपत्
क्लम-ग्लानौ.दि.प.अक.से.ऊत्.क्लाम्यति,क्लामति।अक्लमत्.क्लान्तः
क्लिद-परिदेवने.भ्वा.ऊ.अक.से.इ.क्लेदते-ति।अक्लेदीत्,अक्लेदिष्ट
क्लिदू-आर्द्रीभावे.ऊ.दि.प.अक.वे.क्लिद्यति।वु-अक्लिदत्।क्लिन्नम्-क्लेदः
क्लिश-उपतापे.ऊत्.दि.आ.अक.से.क्लिश्यते।अक्लेशिष्ट।क्लिष्टः,क्लेशः
क्लिशू-विबाधने.ऊ.क्र्या.प.स.वे.क्लिश्नाति।अक्लेशीत्,अक्लिक्षत्।क्लेशिता
क्लीब-मदे.भ्वा.आ.अक.से.क्लीबते।अक्लीबिष्ट।क्लीबः [क्लेष्टा
क्लृप्-गतौ.भ्वा.आ.स.अनि.क्लवते।अक्लविष्ट।विक्लवः
क्लेश-वधे,अव्यक्तायांवाचि.भ्वा.आ.स.से.क्लेशते।अक्लेशिष्ट।क्लेशितः
क्वण-शब्दे.भ्वा.प.अक.से.क्वणति।अक्वणीत्,अक्वाणीत्।क्वणः,क्वाणः
क्वथे-निष्पाके-भ्वा.प.स.से.वै.क्वथति।अक्वथीत्।क्वाथः.क्वथितः
क्वेल्-गतौ.भ्वा.प.स.से.क्वेलति।अक्वेलीत्।क्वेलितः
क्षज-हिंसायाम्.भ्वा.आ.स.से.क्षजते।अक्षजिष्ट।घ-क्षजयति
क्षजि-गतिदानयोः.भ्वा.आ.स.से.इ.क्षञ्जते।अक्षञ्जिष्ट।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఋజి-కృచ్ఛ్రజీవనే.ఇ.చు.ఉ.అక.సే.ఋజ్జయతి-తే|అచఋజ్జత్-త
ఋణు-హింసాయామ్.ఉత్.త.ఉ.స.సే.ఋణోతి,ఋణుతే|ఋణః
ఋద-భక్షణే.సౌత్రః.ఆ.స.సే.ఋదతే|(అఋదిష్ట,అఋత్త)
ఋప-క్షేపణే.చు.ఉ.స.సే.ఋాపయతి-తే|అచిఋపత్-త.ఋపణః
ఋప-క్షేపే.అచు.ఉ.స.సే.ఋపయతి-తే|అచఋపత్|ఋపా
ఋపి సహనే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.ఋమ్పయతి-తే|అచఋన్పత్-త|
ఋమూ-సహనే.ఊ.ది.ప.స.వే.ఋామ్యతి|వు-అఋమత్|ఋాన్తిః
ఋమూష్-సహనే.ఊ.భ్వా.ఆ.స.వే.ఋమతే|అఋమిష్ట,అఋంస్త|ఋమూ
ఋర-సఞ్చలనే.భ్వా.ప.అక.సే.ఋరతి|అఋారీత్|ఋరః
ఋల-శాచే.చు.ఉ.స.సే.ఋాలయతి-తే|అచిఋలత్-త|ఋాలితః
ఋల-చలనే.భ్వా.ప.సః.సే.ఋలతి|అఋాలీత్|ఋలితః
ఋీ-ఋయే.భ్వా.ప.అక.ఈని.ఋయతి|అఋైషీత్|ఋయః,ఋీణః
ఋీ-హింసాయామ్.స్వా.ప.స.అని.ఋీణోతి|ఋీతః-ఋేతా
ఋీ-నివాసగత్యోఃతు.ప.అక.అని.ఋీయతి|ఋేతా|ఋీతిః
ఋీ-హింసాయామ్.క్ర్యా.ప.స.అని.ఋీణాతి|అఋైషీత్ [ఋీత,అఋేణిష్ట
ఋీణు-హింసాయామ్.ఉత్.త.ఉ.స.సే.ఋీణోతి,ఋీణుతే| అఋేణీత్-అ
ఋీప-క్షేపణే.వి.ప.స.అని.ఋీష్యతి|ఋేప్తా|అఋైప్సీత్|ఋేపణం,విఋేపః
ఋీప-క్షేపణే.తు.ఉ.స.అని.ఋీపతి-తే|అఋైప్సీత్,అఋీప్త|ఋేపకః
ఋీవు-నిరసనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.ఋేవతి|అఋేవీత్|ఋేవకః
ఋీవు-నిరసనే.ది.ప.స.సే.ఉత్.ఋీవ్యతి|అఋేవీత్|ఋేవితా
ఋీ-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.అని.ఋయతి|ఋేతా|అఋైషీత్|ఋయః
ఋీజ-అవ్యక్తేశబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.ఋీజతి|అఋీజీత్|ఋీజనమ్
ఋీబృ-మదే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.ఋీబతే|అఋీచిష్ట|ఋీబః,ప్రఋీచితః
ఋీష్-హింసాయామ్.షిత్.క్ర్యా.ప.సః.అని.ఋీణాతి|ఋేతా| అఋైషీత్|
ఋు-శబ్దే.అ.ప.అక.సే.ఋౌతి|ఋవితా|అఋావీత్|ఋుతః.ఋుయథుః
ఋుదిర్-సమ్పేషణే.ఇర్.రు.ఉ.స.అని.ఋుణత్తి-ఋుత్తే| అఋుదత్,అఋౌ
త్సీత్-అఋుత్త|ఋోత్తా ఋోదః-ఋుణ్ణః [ఋుధితః
ఋుధ-బుధఋౌయామ్.ది.ప.అని.ఋుధ్యతి|ఋోద్ధా|వు- అఋుధత్|ఋుత్-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

क्षुभ-सञ्चलने.भ्वा.आ.स.सेक्षोभते।क्षोभिता।अक्षोभिष्ट।क्षोभः
क्षुभ-सञ्चलने.दि.प.स.सेक्षुभ्यति। वु-अक्षुभत्।क्षुब्धः-क्षुभ्यत्
क्षुभ-सञ्चलने.क्र्या.प.स.सेक्षुभ्नाति।अक्षोभीत्।क्षोभणम्
क्षुर-विलेखने.तु.प.स.सेक्षुरति।क्षोरिता।अक्षोरीत्।क्षुरम्
क्षेड-भक्षणे.अचु.उ.स.सेक्षेडयति-ते।अचिक्षेडत्-त।
क्षेवृ-निरसने.भ्वा.प.स.सेक्षेवति।क्षेविता।अक्षेवीत्।क्षेवनम्
क्षैत्र्-क्षये.भ्वा.प.अक.अनि.क्षैयति।क्षैता।अक्षैसीत्।क्षैमः
क्षोट-क्षेपे.अचु.उ.स.सेक्षोटयति-ते।अचुक्षोटत्-त।क्षोटः
क्ष्णु-तेजने.अ.प.स.सेक्ष्णौति।क्ष्णविता।अक्ष्णौषीत्।क्ष्णवितः [ता
क्ष्म्यै-विधूनने.ई.भ्वा.आ.स.सेक्ष्म्यायते। अक्ष्म्यायिष्ट।क्ष्म्यायि
क्ष्मील-निमेषणे.भ्वा.प.अक.सेक्ष्मीलति।अक्ष्मीलीत्।क्ष्मीलनम्
क्ष्वेड-स्नेहे.भ्वा.आ.अक.सेक्ष्वेडते।अक्ष्वेडिष्ट।क्ष्वेडितः, क्ष्वेडः
(षी)क्ष्वेदा- स्नेहनमोचनयोः. षित्।आत्.भ्वा.आ.सेक्ष्वेदते।
अक्ष्वेदत-अक्ष्वेदिष्ट।क्ष्वेदः।प्रक्ष्वेदितः(दि—क्ष्वेद्यतीति केचित्)
(षी)क्ष्वेदा- अव्यक्तेशब्दे. षित्.आत्.भ्वा.प.क्ष्वेदति।अक्ष्वेदीत्।क्ष्वे
क्ष्वेल्-गतौ.इ.प.स.सेक्ष्वेलति।अक्ष्वेलीत्।क्ष्वेला [स्नुः

ख.

खक्ख(ख्ख)-हसने.भ्वा.प.अक.सेखक्खति।अकक्खीत्।खक्खनम्
खच-बन्धने.अचु.उ.स.सेखचयति-ते।अचखचत्-त।खचितः
खच-भूतप्रादुर्भावे.क्र्या.प.अक.सेखच्नाति।अखा(ख)चीत्
खज-मन्थे.भ्वा.प.स.सेखजति।अखा(ख)जीत्।खजः, खाजः
खजि-गतवैक्लव्ये.इ.भ्वा.प.अक.सेखञ्जति।अखञ्जीत्।खञ्जः
खट-काङ्क्षायाम्.भ्वा.प.स.सेखटति।अखा(ख)टीत्।खटी, खट्वा.
खट्ट-संवरणे.चु.उ.स.सेखट्टयति-ते।अचखट्टत्-त।खट्टिका
खड-भेदे.चु.उ.स.सेखाडयति-ते।अचीखडत्-त।खडः, खड्गः
खडि-मन्थे.इ.भ्वा.आ.स.सेखण्डते।अखण्डिष्ट।खण्डितः, खण्डः

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఖడి-భేదనే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.ఖణ్డయతి-తే।అచఖణ్డత్-త।ఖణ్డనమ్
ఖద-స్థైర్యేహింసాయాఞ్చ.భ్వా.ప.స.సే.ఖదతి।అఖా(ఖ)దీత్।ఖదనమ్
ఖద-సంవరణే.చు.ఉ.స.సే.ఖాదయతి-తే।అచీఖదత్-త [ఖననమ్
ఖను-అవదారణే.ఉత్.భ్వా.ఉ.స.సే.ఖనతి-తే। అఖా(ఖ)నీత్, అఖనిష్ట।
ఖర్జ- పూజనేవ్యథనేచ.భ్వా.ప.స.సే.ఖర్జతి।అఖర్జీత్।ఖర్జనమ్
ఖర్ద-దన్దశూకే.భ్వా.ప.స.సే.ఖర్దతి।అఖర్దీత్।ఖర్దనమ్
ఖర్భ(ర్వ)-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ఖర్భతి।అఖర్భీత్
ఖర్వ-చర్వే.భ్వాప.స.సే.ఖర్వతి।అఖర్వీత్।ఖర్వః,ఖర్వటః
ఖల-సఞ్చలనే.భ్వా.ప.స.సే.ఖలతి।అఖాలీత్।ఖలః
ఖవ-భూతప్రాదుర్భావే.క్ర్యా.ప.స.సే.ఖౌనాతి।అఖా(ఖ)వీత్
ఖష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.ఖషతి।అఖా(ఖ)షీత్
ఖాదృ.భక్షణే.ఋు.భ్వా.ప.స.సే.ఖాదతి।అఖాదీత్।ఖాదకః
ఖట-త్రాసే.భ్వా.ప.అక.సే.ఖెటతి। అఖేటీత్।ఖేటకః,ఆఖేటః
ఖద-ద్వైర్యే.ది.ఆ.అక.అని.ఖద్యతే।అఖత్త।ఖద్యక్,ఖిన్నః
ఖద-పరిఘాతే.తు.ప.అక.అని.ఖిన్దతి।ఖేత్తా।అఖైత్సీత్।ఖిన్దక్
ఖద-ద్వైర్యే.రు.ఆ.అక.అని.ఖిన్తే-ఖిన్దాతే-ఖిన్దతే।అఖత్త।ఖేదః
ఖల-ఉఞ్ఛే.తు.ప.స.సే.ఖలతి।ఖేల్తా।అఖేలీత్।ఖలమ్
ఖుఞ్-శబ్దే.జిత్.భ్వా.ఆ.అక.అని.ఖవతే।అఖోష్ట।ఖోతా
ఖుజు-స్తేయకరణే.భ్వా.ప.స.సే.ఉత్.ఖోజతి।అఖోజీత్।ఖోజకః
ఖుడ-సంవరణే.తు.ప.స.సే.ఖుడతి।అఖోడీత్।ఖోడః
ఖుడ-భేదనే.చు.ఉ.స.సే.ఖోడయతి-తే।అచుఖోడత్-త।
ఖుడి-ఖణ్డనే.ఇ.వాచు.ఉ.పక్షే.భ్వా.ప.స.సే.ఖుణ్డయతి-తే।ఖుణ్డతి।
ఖుర-చ్ఛేదనే.తు.ప.స.సే.ఖురతి।ఖోరితా।అఖోరీత్।ఖురః,ఖురలీ
ఖుర్ద-క్రీడాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.సే.ఖూర్దతే।అఖూర్ది ష్ట।ఖూర్దనమ్
ఖెట-(డ)భోజనేఅచు.ఉ.స.సే.ఖేటయతి-తే।అచిఖెటత్-త।ఖేటః
ఖేల-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ఖేలతి।అఖేలీత్।ఖేలనమ్
ఖెవృ-సేవనే.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.ఖెవతే।అఖెవిష్ట।ఖెవితః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ಖೈ -ಖೇದನೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಅನಿ.ಖಾಯತಿ।ಖಾತಾ।ಅಖಾಸೀತ್।ಖಾತಃ

ಖೋಟ-(ಡ)ಖ್ಯೈ ಪೇ.ಅಚು.ಉ.ಸ.ಸೇ.ಖೋಟಯತಿ-ತೇ।ಅಚುಖ್ಯೋಟತ್-ತ।ಖೋಟಃ

ಖೋಟೃ-ಗತ್ಯಾಘೂತೇ.ಋು.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಖೋಟತಿ।ಅಖೋಟೀತ್।ಖೋಟಕಃ

ಖೋರೃ-ಗತಿಪ್ರತಿಘಾತೇ.ಋು.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಖೋರತಿ।ಅಖೋರೀತ್।ಖೋರಃ

ಖೋಲೃ ಗತಿವೈಕಲ್ಯೇ.ಋು.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಖೋಲತಿ।ಣಿಚಿ-ಅಚುಖೋಲತ್।

ಖ್ಯಾ- ಪ್ರಕಥನೇ. ಅ. ಪ. ಸ. ಸೇ.ಖ್ಯಾತಿ।ಖ್ಯಾತು।ಅಖ್ಯಾತ್।ಖ್ಯಾಯಾತ್,ಖ್ಯೇಯಾತ್।ಅಯಂಧಾತುರಾರ್ಧಧಾತುಕೇನಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ

ಗ.

ಗಗ್ಲು-ಹನನೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಗಗ್ಲುತಿ।ಅಗಗ್ಲೀತ್।ಗಗ್ಲನಮ್

ಗಜ-ಮಜೇಶಬ್ದೇಚಭ್ವಾ.ಪ.ಅಕ,ಸ.ಸೇ.ಗಜತಿ।ಅಗಾ(ಗ)ಜೀತ್।ಗಜಃ

ಗಜಿ-ಶಬ್ದೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಇ.ಗಞ್ಜತಿ।ಅಗಞ್ಜೀತ್।ಗಞ್ಜಃ,ಗಞ್ಜಾ

ಗಡ-ಸೇಚನೇ.ಭ್ವಾ.ಘು.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಗಡತಿ।ಅಗಾಡೀತ್,ಅಗಡೀತ್।ಗಡುಃ

ಗಡಿ-ವದನೈಕದೇಶೇ.ಇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಗಣ್ಡತಿ।ಅಗಣ್ಡೀತ್।ಗಣ್ಡಃ [ಗಣಃ

ಗಣ- ಸಙ್ಖ್ಯಾನೇ. ಅಚು. ಉ.ಸ.ಸೇ.ಗಣಯತಿ-ತೇ।ಅಜೀಗಣತ್,ಅಜಗಾಣತ್-ತ।

ಗದ-ವ್ಯಕ್ತಾಯಾಂವಾಚಿ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಗದತಿ।ಗದಃ,ಗದಿತಃ

ಗದ-ಶಬ್ದೇ.ಅಚು.ಉ.ಅಕ.ಸೇ.ಗದಯತಿ-ತೇ।ಅಜಗದತ್-ತ।ಗದಾ

ಗದ್ಗದ-ವಾಕ್ಸ್ಖಲನೇ.ಕಣ್ಡ್ವಾದಿ।ಗದ್ಗದ್ಯತಿ।ಗದ್ಗದಃ

ಗನ್ಧ-ಅರ್ದನೇ.ಚು.ಆ.ಸ.ಸೇ.ಗನ್ಧಯತೇ।ಅಜಗನ್ಧತ।ಗನ್ಧಃ-ಗನ್ಧನಮ್

ಗಮ್ಲೃ-ಗತೌ.ೃ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಅನಿ.ಗಚ್ಛತಿ।ಗನ್ತಾ।ಗಮಿಷ್ಯತಿ।ಅಗಮತ್।ಗಮಃ

ಗರ್ಹು-ಗತೌ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಗರ್ಹುತಿ।ಅಗರ್ಹೀತ್।ಗರ್ಹುರಃ

ಗರ್ಜ-ಶಬ್ದೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಅಕ.ಸೇ.ಗರ್ಜತಿ।ಅಗರ್ಜೀತ್।ಗರ್ಜನಮ್-ಗರ್ಜಿತಃ

ಗರ್ಜ-ಭ್ವನೌ.ಚು.ಉ.ಅಕ.ಸೇ.ಗರ್ಜಯತಿ-ತೇ।ಅಜಗರ್ಜತ್-ತ

ಗರ್ದ-ಶಬ್ದೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಅಕ.ಸೇ.ಗರ್ದತಿ।ಅಗರ್ದೀತ್।ಗರ್ದನಮ್,ಗರ್ದಭಃ

ಗರ್ದ-ಶಬ್ದೇ.ಚು.ಉ.ಅಕ.ಸೇ.ಗರ್ದಯತಿ-ತೇ।ಅಜಗರ್ದತ್-ತ।ಗರ್ದಿತಃ

ಗರ್ಧ-ಅಭಿಕಾಙ್ಕ್ಷಾಯಾಮ್.ಚು.ಉ.ಗರ್ಧಯತಿ-ತೇ।ಅಜಗರ್ಧತ್-ತ।ಗರ್ಧನಮ್

ಗರ್ಬ-ಗತೌ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಗರ್ಬತಿ।ಅಗರ್ಬೀತ್

ಗರ್ವ-ದರ್ಪೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಅಕ.ಸೇ.ಗರ್ವತಿ।ಜಗರ್ವ।ಅಗರ್ವೀತ್।ಗರ್ವಃ-ಗರ್ವಿತಃ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గర్వ-మానే.అచు.ఆ.అక.సే.గర్వయతే।అజగర్వత।గర్వః
గర్హ-(ల్హ)కుత్సాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే.గర్హతే। అగర్హిష్ట।గర్హణమ్
గర్హ-నిన్దనే.వాచు.ఉ.పక్షే.భ్వా.గర్హయతి- తే।అజగర్హత్-త॥గర్హితః
గల-భక్షణే.భ్వా.ప.స.సే.గలతి।అగాలీత్।గలః
గల-ప్రస్రవణే.చు.ఆ.అక.సే.గాలయతే।అజీగలత।గళితః
గల్భ-ధార్ష్ట్యే.భ్వా.ఆ.స.సే.గల్భతే।అగల్భిష్ట।ప్రగల్భః
గవేష-మార్గణే.అచు.ప.స.సే.గవేషయతి।అజగవేషత్।గవేషణా
గహ-గహనే.అచు.ఉ.స.సే.గహయతి-తే।అజగహత్-త।గహనమ్
గా-స్తుతౌ.జు.(వై.)ప.స.అని.జిగాతి।జగౌ।అగాసీత్
గాఙ్-గతౌ.జిత్.భ్వా.ఆ.స.అని.గాతే।జగే।అగాస్త।గాతా
గాత్ర-శైథిల్యే.అచు.ఆ.అక.సే.గాత్రయతే।అజగాత్రత।గాత్రమ్
గాధృ-ప్రతిష్ఠాలిప్సయోర్గ్రన్థే చ.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.గాధతే।అగాధిష్ట
గాహూ-విలోడనే.ఊ. భ్వా.ఆ. స.వే. గాహతే। అగాహిష్ట,అగాఢ
గు-పురీషోత్సర్గే.తు.ప.అక.అని.కు.గువతి।గుతా।అగుత (వు॥౪-౨)
గుఙ్-అవ్యక్తశబ్దే.జిత్.భ్వా.ఆ.అక.అని.గవతే।గోతా।అగోష్ట
గుజ-శబ్దే.తు.ప.స.సే.కు.గుజతి।గుజితా।అగుజీత్
గుజ-కూజనే.భ్వా.ప.అక.సే.గోజతి।గోజితా।అగోజీత్।గోజనమ్
గుఞ్జి-అవ్యక్తశబ్దే.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.గుఞ్జతి।అగుఞ్జీత్।గుఞ్జా
గుణి-వేష్టనే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.గుణ్ఠయతి-తే।అజుగుణ్ఠత్-త।గుణ్ఠితః
గుడ-రక్షణే.తు.ప.స.సే.కు.గుడతి।గుడితా।అగుడీత్।గుడః
గుడి-వేష్టనే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.గుణ్డయతి-తే।అజుగుణ్డత్-త।గుణ్డనమ్
గుణ-ఆమన్త్రణే.అచు.ఉ.స.సే.గుణయతి-తే।అజుగుణత్-త।గుణః
గుద-(ధ)క్రీడాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.సే.గోదతే।అగోదిష్ట।గోదః
గుధ-రోషే.క్ర్యా.ప.అక.సే.గుధ్నాతి।గోధితా।అగోధీత్।గోధః
గుధ-పరివేష్టనే.ది.ప.స.సే.గుధ్యతి।గోధితా।అగోధీత్।గుధ్యన్ [౪౪)
గుప-గోపనేనిన్దనేచ.భ్వా.ఆ.స.సే.నిన్దార్థే-జుగుప్సతే।అజుగుప్సిష్ట(వు॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గుప-వ్యాకులత్వే.ది.ప.స.సే.గుప్యతి। గోపితా।వు—అగుపత్।గోపితః
గుప-భాషాకర్మే.చు.ప.స.సే.గోపయతి।అజూగుపత్।గోపయక
గుపూ-రక్షణే.ఊ.భ్వా.ప.స.వే.గోపాయతి।(వు॥ఆర్)అగోపాయీత్
గుఫ-గ్రన్థే.తు.ప.సే.గుఫతి।అగోఫీత్ [అగోపిత్,అగౌప్సీత్।గుప్తః
గుమ్ఫ-గ్రన్థే.తు.ప.స.సే.గుమ్ఫతి।అగుమ్ఫీత్।గుమ్ఫనమ్.గుమ్ఫః
గురీ-ఉద్యమనే.తు.ఆ.అక.సే.కు.ఈ.గురతే।అగురిష్ట।గురితా
గుర్ద-క్రీడాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.సే.గూర్దతే।అగూర్దిష్ట।గూర్దనమ్
గుర్ద-నికేతనేకుర్దనేచ.చు.ఉ.సే.గూర్దయతి-తే। అజుగూర్దత్-త।
గుర్వీ-ఉద్యమనే.భ్వా.ప.అక.సే.ఈ.గూర్వతి।అగూర్వీత్।గూర్ణః
గుహూ-సంవరణే.భ్వా.ఉ.స.వే. ఊ. గూహతి-తే। గోహితా,గోఢా
(వు॥౪౬)గూహితాత్వా,గూఢ్వా.గూఢః-గుహ్యమ్
గూరీ-ఉద్యమనే.చు.ఆ.అక.సే.ఈ.గూరయతే।అజూగురత।గూర్ణః
గూరీ-హింసాగత్యోః.ఈ.ది.ఆ.స.సే.గూర్యతే।అగూరిష్ట।గూర్ణః
గృ-సేచనే.భ్వా.ప.అక.అని.గరతి।గరితా।అగార్షీత్।గరః,గరణమ్
గృజ-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.గర్జతి।అగర్జీత్। ణిచి-గర్జయతి। అజీగృజత్,
గృజి-శబ్దే.ఇ.భ్వా.ప.సే.గృజ్జతి।అగృజ్జీత్ [అజగర్జత్-గర్జనమ్
గృధు-అభికాఙ్క్షాయాం.ఉత్.ది.ప.స.సే.గృధ్యతి।వు-అగృధత్।గృధ్నుః
గృహ-గ్రహణే.అచు.ఆ.అక.సే.గృహయతే।అజగృహత।గృహమ్
గృహూ-గర్హణే.ఊ.భ్వా.ఆ.స.వే.గర్హతే।అగర్హిష్ట,అఘృక్షత। గర్హా
గ్లా-నిగరణే.తు.ప.స.సే.గరతి,గిలతి।అగారీ(లీ)త్।గిలనమ్
గ్లా-శబ్దే.క్ర్యా.ప.స.సే.గృణాతి।గరి(రీ)తా।అగారీత్।గృణన్
గ్లా-విజ్ఞానే.చు.ఆ.స.సే.గారయతే।అజీగరత। గారయన్
గేపృ-చలనే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.గేపతే।అగేపిష్ట।ణిచి-అజిగేపత్ [నమ్
గేవృ-సేవనే.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.గేవతే।అగేవిష్ట।ణిచి- అజిగేవత్। గేవ
గేష్ఫృ-అన్విచ్ఛాయామ్.ఋు.భ్వా.ఆ.సే.గేషతే।అగేషిష్ట।అజిగేషత్
గ్లై-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.గాయతి।గాతా।అగాసీత్। గాయకః,గాయక

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గోమ-ఉపలేపనే.అచు.ఉ.స.సే.గోమయతి-తే।ఆజుగోమత్-త।గోమకః
గోష్ట-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ఆ.అక.సే.గోష్టతే।అగోష్టిష్ట।గోష్టితా
గ్రథ-కౌటిల్యే.సన్దర్భే.చ.భ్వా.ఆ.అక.సే.గ్రథతే।అగ్రథిష్ట।గ్రథనమ్
గ్రథి-కౌటిల్యే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.గ్రన్థతే।గ్రన్థితా।అగ్రన్థిష్ట।గ్రన్థః
గ్రన్థ-సన్దర్భే.క్ర్యా.ప.స.సే.గ్రథ్నాతి।గ్రథ్యాత్।అగ్రాన్థీత్ [గ్రన్థిః
గ్రన్థ-బన్ధనే.వాచు.ఉ.స.సే. గ్రన్థయతి-తే। అజిగ్రన్థత్-త।పక్షే-గ్రన్థతి।
గ్రసు- అదనే. ఉత్. భ్వా. ఆ. స. సే. గ్రసతే। అగ్రసిష్ట। గ్రసితా,
గ్రస్తా-గ్రస్తుం [గ్రసతి।అగ్ర(గ్రా)సీత్।గ్రాసః
గ్రస- గ్రహణే.వాచు.ఉ.పక్షే.భ్వా.సే.గ్రాసయతి-తే। అజిగ్రసత్-త॥
గ్రహ- ఆదానే.వాచు.ఉ.పక్షే.భ్వా.ప.స.సే.గ్రాహయతి- తే। అజిగ్ర
హత్-త।గ్రహతి।గ్రహః [హీష్ట।గృహీతః
గ్రహ-ఉపాదానే.క్ర్యా.ఉ.స.సే.గృహ్ణోతి,గృహ్ణీతే। అగ్రహీత్, అగ్ర
గ్రుచు-స్తేయకరణే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.గ్రోచతి।అగ్రుచత్, అగ్రోచీత్
గ్లసు-అదనే.ఉత్.భ్వా.ఆ.స.సే.గ్లసతే।అగ్లసిష్ట।గ్లస్తుం
గ్లహ-ఆదానే.వాచు.ఉ.స.సే.గ్లాహయతి-తే।పక్షే.భ్వా.గ్లహతి।గ్లహః
గ్లుచు-స్తేయకరణే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.గ్లోచతి।అగ్లుచత్, అగ్లోచీత్
గ్లుఞ్చు-గతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.గ్లుఞ్చతి।అగ్లుచత్, అగ్లుఞ్చీత్
గ్లేపృ-ధైర్యే.బు.భ్వా.ఆ.స.సే.గ్లేపతే।అగ్లేపిష్ట।గ్లేపనమ్
గ్లేవృ-కమ్పనే.బు.భ్వా.ఆ.స.సే.గ్లేవతే।అగ్లేవిష్ట।గ్లేవితః
గ్లేష్ప-అస్విచ్ఛాయామ్.బు.భ్వా.ప.స.సే.గ్లేషతే।అగ్లేషిష్ట
గ్లై-హర్షక్షయే.భ్వా.ప.అక.అని.గ్లాయతి।గ్లాతా।అగ్లాసీత్।గ్లానిః

ఘు.

ఘుఘు(గ్ఘు)-హసనే.భ్వా.ప.అక.సే.ఘుఘుతి।అఘుఘీత్, అఘూఘీత్
ఘుట-చేష్టాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.సే.ఘు.ఘుటతే।అఘుటిష్ట।ణిచి-ఘుటయతి
అజీఘుటత్-త।కర్మ-ఘుట్యతే-అఘూ(ఘు)టి। ఘుటఙ్ఘుటమ్, ఘూటఙ్ఘూటమ్
ఘుట-సఙ్ఘాతే.చు.ఉ.అక.సే.ఘూటయతి-తే।అజీఘుటత్-త।ఘుటా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఘట- ద్యుతౌభాషార్థేచ. వాచు.ఉ.పక్షేభ్వా.ప.ఘాటయతి-తే।ఘటతి-
అఘూ(ఘు)టీత్।ఘటనమ్,ఘటః

ఘటి-భాషార్థే.ఇ.చు.ఉ.అక.సే.ఘణ్టయతి-తే।అజఘణ్టత్-త।ఘణ్టో

ఘట్ట-చలనే.భ్వా.ఆ.స.సే.ఘట్టతే।అఘట్టీష్ట।ఘట్టితః-ఘట్టః

ఘట్ట-చలనే.చు.ఉ.స.సే.ఘట్టయతి-తే।అజఘట్టత్-త-ఘట్టనమ్ [ణిష్ట

ఘణు-దీప్తౌ.ఉత్.త.ఉ.అక.సే.ఘణోతి,ఘణుతే। అఘూ(ఘు)ణీత్, అఘు

ఘమ్చ(ర్చ)-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ఘమ్చతి।ఘర్చతి [తన్మతేఘషతే

ఘుషి- శుద్ధౌ. ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే. ఘుంషతే। అఘుంషిష్ట। ఘుషేతికేచిత్-

ఘస్ఌ-అదనే.ఌ.భ్వా.ప.స.అని.ఘసతి।అఘసత్।ఘస్తా.ఘాసః

ఘిణి-గ్రహణే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.ఘిణ్ణతే।అఘిణ్ణిష్ట।ఘిణ్ణనమ్

ఘుఙ్-శబ్దే.జిత్.భ్వా.ఆ.అక.అని.ఘవతే।ఘోతా।అఘోష్ట [ఘోటకః

ఘుట- పరివర్తనే. భ్వా. ఆ. స. సే. ఘోటతే। ఘోటితా।అఘోటిష్ట.

ఘుట-ప్రతిఘాతే.తు.కు.ఉ.స.సే.ఘుటతి।ఘుటితా।అఘుటీత్.ఘుటః

ఘుడ-వ్యాఘాతే.తు.కు.ప.స.సే.ఘుడతి।ఘుడితా।అఘుడీత్

ఘుణ-భ్రమణే.భ్వా.ఆ.అక.సే.ఘూణతే।అఘూణిష్ట।ఘూణా।ఘూడుః

ఘుణ-భ్రమణే.తు.ప.అక.సే.ఘుణతి।ఘూణితా।అఘూణీత్।ఘుణిః

ఘుణి-గ్రహణే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.ఘుణ్ణతే।అఘుణ్ణిష్ట [ఘోరః

ఘుర- భీమార్తశబ్దయోః. తు.ప.అక.సే.ఘురతి। ఘూరితా। అఘూరీత్

ఘుషి-కాన్తికరణే.ఇ.భ్వా.ఆ. స.సే. ఘుంషతే।అఘుంషిష్ట [ఘూషః

ఘుషిర్-అవిశబ్దనే.భ్వా.ప.స.సే.ఇర్.ఘూషతి। అఘుషత్, అఘూషీత్।

ఘుషిర్-విశబ్దనే.వాచు.ఉ.పక్షేభ్వా.ప.ఘూషయతి-తే।అజూఘుషత్-త

ఘూరీ- హింసావయోహాన్యోః. ఈ.ది.ఆ.సే.ఘూర్యతే।అఘూరిష్ట।ఘూ

ఘూర్ణ-భ్రమణే.భ్వా.ఆ.స.సే.ఘూర్ణతే।అఘూర్ణిష్ట।ఘూర్ణితః [ర్ణః

ఘూర్ణ-భ్రమణే.తు.ప.స.సే.ఘూర్ణతి।అఘూర్ణీత్।ఘూర్ణనమ్

ఘృ-క్షరణదీప్త్యోః.జు.వై.ప.అక.అని.జిఘర్తి।అఘార్షీత్।ఘృతమ్

ఘృ-సేచనే.భ్వా.ప.స.అని.ఘరతి।ఘర్తా।అఘార్షీత్।ఘర్మః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఘృ-ప్రస్రవణే.చు.ఉ.స.సే.ఘారయతి-తే।అజీఘరత్-త।ఘారితః
ఘృణి-గ్రహణే.ఇ.భ్వా.ఆ.సే.ఘృణ్ణతే।అఘృణ్ణిష్ట।ఘృణ్ణితః (ఘృణిః
ఘృణు-దీప్తౌ.ఉత్.త.ఉ.అక.సే. ఘృణోతి,ఘుర్ణోతి। ఘృణుతే,ఘుర్ణుతే।
ఘృష-సఙ్ఘర్షే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.ఘర్ష్టి।అఘర్ష్టీత్। ఘర్షణమ్,ఘృష్టిః
ఘూష-అసనే.చు.ప.స.సే.ఘూషయతి-తే।అజుఘూషత్-త।ఘూషితః
ఘ్రా-గన్ధోపాదానే. భ్వా.ప.స.అని. జిఘ్రతి।ఘ్రాతా।అఘ్రాత్,అఘ్రా [సీత్ ।ఘ్రాణః

ఙ.

ఙిజ్-శబ్దే.జిత్.భ్వా.ఆ.అక.అని.జవతే।జోతా।అజవిష్ట।జవః

చ.

చక-తృప్తౌ.ప.అక.సే.చకతి।అచాకీత్,అచకీత్।ఘ-చకయతి।చకితః
చక-తృప్తౌ ప్రతిఘాతేచ.భ్వా.ఆ.అక,స.సే.చకతే।అచకిష్ట।చకోరః
చకాస్-దీప్తౌ.ఋు.అ.ప.అక. సే.చకాస్తి। చకాసితా। అచకాసీత్।చ
చకి-భ్రాన్తౌ.ఇ.సౌత్రః.ప.అక.సే.చఙ్క-తి। అచఙ్కీత్ [కాసితః
చక్క-వ్యథనే.చు.ఉ.స.సే.చక్క-యతి-తే। అచచక్కత్-త।చక్కితః
చఙ్కీఙ్-వ్యక్తాయాంవాచి.ఇజేత్.అ.ఆ.స.సే.చఙ్కీ। వు॥౬౭ ఆచఙ్కీణః
చఙ్-చపేటాదానే.(వై)స్వా.ప.స.సే.చఙ్నాతి।అచాఙ్ఘీత్,అచఙ్ఘీత్
చఙ్క్ష-గతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.చఙ్క్షతి।అచఙ్క్షీత్।చఙ్క్షా,చఙ్క్షుః
చట-భేదనే.చు.ఉ.స.సే.చాటయతి-తే।అచీచటత్-త।చటకః,చటుః
చటీ-వర్షావరణయోఃఏ.భ్వా.ప.స.సే. చటతి।అచటీత్॥చాటుః-చటు
చడి-కోపే.భ్వా.ఆ.అక.సే.ఇ.చణ్డతే।అచణ్డిష్ట।చణ్డః,చణ్డీ [లః
చడి-కోపే.చు.ఉ.అక.సే. చణ్డయతి-తే।అచచణ్డత్-త।చణ్డయక్
చణ-దానే(గతౌ).భ్వా.ప.చణతి।అచ(చా)ణీత్॥ఘు.చణయతి।చణకః
చతే-యాచనే.భ్వా.ఉ.ద్వి.సే.ఏ. చతతి-తే।అచతీత్-అచతిష్ట।చతురః
చది-ఆహ్లాదనేదీప్తౌచ.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.చన్దతి।అచన్దీత్।చన్దనః,చన్ద్రః
చదే-యాచనే.భ్వా.ఉ.ద్వి.సే.ఏ. చదతి-తే। అచదీత్-అచదిష్ట।చదనమ్
చన-హింసాశబ్దయోఃభ్వా.ప.సే.చనతి।అచా(చ)నీత్।ఘు—చనయతి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చన-శ్రద్ధోపహననయోఃి.వాచు.ఉ.అక.సే.చానయతి-తే|అచీచనత్-త|
చప-సాన్త్వనే.భ్వా.ప.స.సే.చపతి|అచా(చ)పీత్॥చపేటఃి,చాపఃి
చప-పరికల్కనే.చు.ప.స.సే.ఘు—చపయతి|అచీచపత్॥చపలఃి
చపి-గతౌ.చు.ఉ.స.సే.ఇ.చమ్పయతి-తే|అచచమ్పత్-త॥చమ్పకఃి
చము-అదనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.చమతి,ఆచామతి|ఆచమీత్|ఆచమనమ్
చము-భక్షణే.వై.స్వా.ప.స.సే.ఉత్.చమ్నోతి|అచమీత్|చమసఃి;చమి
చమ్చ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.చమ్చతి|అచమ్చీత్ [త్వా,చాన్త్వా
చయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.చయతే|అచయిష్ట|చయమానఃి
చర-గతిభక్షణయోఃి.భ్వా.ప.స.సే.చరతి|అచారీత్|చరఃి,చారఃి,చరకఃి
చర-సంశయే.చు.ఉ.స.సే.చారయతి-తే|అచీచరత్-త॥విచారణా
చరణ-గతౌ.క.చరణ్యతి॥*॥చర్ఖ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.చర్ఖతి|అచర్ఖీత్
చర్చ-పరిభాషణహింసాతర్జనేషు.భ్వా.ప.చర్చతి|అచర్చీత్|చర్చితఃి
చర్చ-అధ్యయనే.చు.ఉ.స.సే.చర్చయతి-తే|అచచర్చత్-త|చర్చా
చర్వ-గతౌభక్షణేచ.వాచు.ఉ.స.సే.చర్వయతి-తే|పక్షే-చర్వతి|చర్వితఃి
చల-కమ్పనే.భ్వా.ప.స.సే.చలతి|అచాలీత్|ఘు—చలయతి|చలనమ్
చల-భృతౌ.చు.ఉ.స.సే.చాలయతి-తే|అచీచలత్-త|చాలనమ్
చల-విలసనే.తు.ప.అక.సే.చలతి|చలితా|అచాలీత్|చలఃి,చలితఃి
చష-భక్షణే.భ్వా.ఉ.స.సే.చషతి-తే|అచా(చ)షీత్-అచషిష్ట|చషకఃి
చష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.చషతి|చషితా॥చషఃి,చషాలఃి
చహ-పరికల్కనే.భ్వా.ప.స.సే.చహతి|అచసీత్|ఘు—చహయతి|
చహ-పరికల్కనే.అచు.ఉ.చహయతి-తే|అచచహత్,త [అచాయిష్ట
చాయృ-పూజానిశామనయోఃి.ఋు.భ్వా.ఉ.చాయతి-తే|అచాయీత్,
చిఙ్-చయనే.ఙిత్.స్వా.ఉ.ద్వి.అని.చినోతి-చినుతే|చయనమ్(వు॥౨౨)
చిఙ్-చయనే.ఙిత్.వాచు.ఉ.ద్వి.అని.చపయతి,చయయతి-తే॥పక్షే-
చయతి-తే|అచైషీత్-అచేష్ట [చిక్క-ణమ్
చిక్క—పీడాయామ్.చు.ఉ.స.సే.చిక్కయతి-తే|అచిచిక్కత్-త|

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చిట-పరిపేషే్యే.భ్వా.ప.స.సే.చేటతి।అచేటీత్॥చేటితా,చేటః-చేటకః

చిట-పరిపేషే్యే.చు.ఉ.స.సే.చేటయతి-తే।అచీచిటత్-త॥చేటీ

చిత-సఞ్చేతనే.చు.ఆ.స.సే.చేతయతే।అచిచేతత॥చేతనః [చిన్తా

చితి-స్మృత్యామ్.ఇ.చు.ఉ.స.సే.చిన్తయతి-తే।అచిచిన్తత్-త॥చిన్తకః,

చితీ-సంజ్ఞానే.ఈ.భ్వా.ప.స.సే.చేతతి।చేతితా।అచేతీత్॥చిత్తమ్,చేతః

చిత్ర-చిత్రీకరణే. అచు.ఉ.స.సే.చిత్రయతి-తే।అచిచిత్రత్-త॥చిత్రమ్-

చిరి-హింసాయామ్.స్వా.ప.స.సే.చిరిణోతి।అచిరాయీత్

చిల-వసనే.తు.ప.స.సే.చిలతి।అచేలీత్॥చేలితా,చేలమ్ [చిల్లి

చిల్ల-శైథిల్యేభావకరణేచ.భ్వా.ప.అక.సే.చిల్లతి।అచిల్లీత్॥చిల్లితా,

చిహ్న-లక్షణే.అచు.ఉ.సే.చిహ్నయతి-తే।అచిచిహ్నత్-త॥చిహ్నమ్

చీక-మర్షణే.వాచు.ఉ.స.సే.చీకయతి-తే।ప,ఈభ్వా.ప.చీకతి।అచీకీత్

చీభృ-కత్థనే.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.చీభతే।అచీభిష్ట॥ణిచి-చీభయతి-అచిచీ

చీవ-భాషార్థే.చు.ప.స.సే.చీవయతి।అచిచీవత్।చీవయక [భత్

చీవృ-ఆదానసంవరణయోఃఋు.భ్వా.ఉ.చీవతి-తే।అచీవీత్,అచీవిష్ట

చుక్క-వ్యథనే.చు.ఉ.స.సే.చుక్కయతి-తే।అచుచుక్కత్-త॥చుక్కితః

చుచ్య-అభిషవే.భ్వా.ప.స.సే.చుచ్యతి।అచుచ్యీత్।చుచ్యితా

చుట-ఛేదనే.చు.ఉ.స.సే.చోటయతి-తే।ఆచూచుటత్-త॥చోటయక

చుట-ఛేదనే.తు.కు.ప.స.సే.చుటతి।చుటితా।అచుటీత్॥ఋటః

చుట-అల్పీభావే. భ్వా.ప.అక.సే.చోటతి।చోటితా।అచోటీత్॥చోటః

చుటి-ఛేదనే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.చుణ్టయతి-తే।అచుచుణ్టత్-త॥చుణ్టనమ్

చుటి-అల్పీభావే.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.చుణ్టతి।అచుణ్టీత్॥చుణ్టః

చుట్ట-అల్పీభావే.చు.ఉ.అక.సే.చుట్టయతి-తే।అచుచుట్టత్-త॥చుట్టః

చుడ-సంవరణే.తు.ప.స.సే.కు.చుడతి।చుడితా।అచుడీత్॥చుడః

చుడి-అల్పీభావే.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.చుణ్డతి।అచుణ్డీత్॥చుణ్డితః

చుడి-ఛేదనే.చు.ఉ.స.సే.చుణ్డయతి-తే।అచుచుణ్డత్-త

చుడ్డ-భావకరణే.భ్వా.ప.అక.సే.చుడ్డతి।అచుడ్డీత్।చుడ్డితా।చుడ్డః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(చుణ-)విభాగే.తు.(కు.)ప.స.సే.చుణతి।చుణితా।అచుణీత్।చుణిః
చుద-సఞ్ఛోదనే.చు.ఉ.స.సే.చోదయతి-తే।అచూచుదత్-త।చోదయన్
చుప-మన్దాయాంగతౌ.భ్వా.ప.అక.సే.చోపతి।అచోపీత్॥చోపనమ్
చుబి-వక్త్రీసంయోగే.ఇ.వా.చు.ఉ.స.సే.చుమ్బయతి-తే।అచుచుమ్బత్-
త॥పక్షే భ్వా-చుమ్బతి।అచుమ్బీత్॥చుమ్బనమ్।చుమ్బితః [చోరః
చుర-స్తేయే.చు.ఉ.సే. చోరయతి-తే।అచూచురత్-త॥చోరతీతి కేచిత్॥
చురణ-చౌర్యే. క. చురణ్యతి [చోళీ, చులకః
చుల-సముచ్ఛ్రాయే.చు.ఉ.స.సే.చోలయతి-తే।అచూచులత్-త॥చోలః
చులుమ్ప-కర్తనే(లోపే)భ్వా.ప.స.సే.చులుమ్పతి।అచులుమ్పీత్
చల్ల-భావకరణే.భ్వా.ప.అక.సే.చుల్లతి।అచుల్లీత్॥చుల్లిః,చుల్లీ
చూణ-సఙ్కోచే.చు.ఉ.స.సే.చూణయతి-తే।అచుచూణత్-త॥చూణితః
చూరీ-దాహే.ఈ.ది.ఆ.స.సే.చూర్యతే।చూరితా।అచూరిష్ట॥చూర్ణః
చూర్ణ-పేషణేసఙ్కోచేచ.చు.ఉ.స.సే.చూర్ణయతి-తే।అచుచూర్ణత్-త॥
చూష-పానే.భ్వా.ప.స.సే.చూషతి।చూషితా।అచూషీత్॥చూషణమ్
చృత-సన్దీపనే.వాచు.ఉ.స.సే. చర్తయతి-తే।అచీచృతత్,అచచర్తత్॥
చృతీ-హింసాగ్రన్థనయోః.ఈ.తు.ప.సే. చృతతి।చర్తితా।అచర్తీత్॥చృ
చృప-సన్దీపనే.వాచు.ఉ.సే.చర్పయతి-తే।అచచర్పత్-త॥చర్పతి [త్తః
చేల్-చలనే. ఋు.భ్వా.ప.స.సే. చేలతి।చేలితా।అచేలీత్॥అచిచేలత్-
చేల్ల-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.చేల్లతి।చేల్లితా।అచేల్లీత్॥చేల్లితః-చేల్లనమ్
చేష్ట-చేష్టాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.సే.చేష్టతే।అచేష్టిష్ట॥చేష్టా [చ్యవత్
చ్యు-హసనసహనయోః. చు.ఉ.అని. చ్యావయతి-తే।అచుచ్యవత్,అచి
చ్యుజ్-గతౌ.ఇత్.భ్వా.ఆ.స.అని.చ్యవతే।చ్యోతా।అచ్యోష్ట॥చ్యుతిః
చ్యుతిర్-క్షరణే.ఇర్.భ్వా.ప.అక.సే.చ్యోతతి।అచ్యుతత్,అచ్యోతీత్॥
చ్యుస-హసనే.చు. ఉ.స.సే. చ్యోసయతి-తే।అచుచ్యుసత్-త॥చ్యోసః

ఛ.

ఛద- అపవారణే. భ్వా.ఉ.సే.ఛదతి-తే।అచ్ఛదీత్,అచ్ఛాదీత్-అచ్ఛదిష్ట

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఛద-సంవృతౌ.అచు.ఉ.స.సే.ఛదయతి-తే|అచచ్ఛదత్-త॥ఛదః,ఛదిః
ఛది- సంవరణే. ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.ఛన్దయతి-తే| అచచ్ఛన్దత్- త|పక్షే
భ్వా.—ఛన్దతి-తే|అచ్ఛన్దీత్-అచ్ఛన్దిష్ట|ఛన్దః [ద్మ
ఛదిర్-ఊర్జనే.ఇర్.భ్వా.ప.అక. సే.ఘు. ఛదతి|అచ్ఛదత్,అచ్ఛాదీత్|ఛ
ఛపి-గతౌ. ఇ.వాచు.ఉ.సే.ఛమ్పయతి-తే|అచచ్ఛమ్పత్-త|పక్షే-ఛమ్పతి
ఛము-అదనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.ఛమతి|చమితా|అచ్ఛమీత్॥ఛాన్తః
ఛర్ద-వమనే.చు.ఉ.స.సే.ఛర్దయతి- తే|అచచ్ఛర్దత్-త|ఛర్దిః,ఛర్ది కా
ఛష-హింసాయామ్.భ్వా.ఉ.స.సే.ఛషతి- తే|అచ్ఛా(చ్ఛ)షీత్-అచ్ఛషిష్ట
ఛిదిర్-ద్వైధీకరణే.ఇర్.రు.ఉ.స.అని.ఛినత్తి-ఛిన్తే| ఛేత్తా|ఛేత్స్యతి-తే|
అచ్ఛిదత్,అచ్ఛైత్సీత్-అచ్ఛిత్త-ఛిదా-ఛేదః-ఛిత్తిః
ఛిద్ర-భేదనే.అచు.ఉ.స.సే.ఛిద్రయతి- తే|అచిచ్ఛిద్రత్-త|ఛిద్రమ్
ఛుట-ఛేదనే.తు.కు.ప.స.సే.ఛుటతి|ఛుటితా|అచ్ఛుటీత్॥ఛుటః
ఛుట-ఛేదనేసంహతౌచ.చు. ఉ.స.సే.ఛోటయతి-తే|అచుచ్ఛుటత్-త|
ఛుడ-సంవరణే.తు.కు.ప.స.సే.ఛుడతి|ఛుడితా|అచ్ఛుడీత్|ఛుడః
ఛుప-స్పర్శే.తు.ప.స.అని.ఛుపతి|ఛోప్తా|అచ్ఛౌప్సీత్॥ఛుపః|ఛుప్తః
ఛుర-ఛేదనే.తు.కు.ప.స.సే.ఛురతి|ఛురితా|అచ్ఛురీత్॥ఛురః
(ఉ)ఛృదిర్-దీప్తిజీవనయోఃి. ఉత్. ఇర్.రు.ఉ. అక.సే.ఛృణత్తి-ఛృన్తే|
అచ్ఛృదత్,అచ్ఛర్దీత్-అచ్ఛర్దిష్ట॥ణిచి-ఛర్దయతి|అచీచ్ఛృదత్,అచచ్ఛర్దత్
ఛృదీ-సన్దీపనే.ఈ.వాచు.ఉ.సే.ఛర్దయతి-తే|పక్షేభ్వా-ఛర్దతి-అచ్ఛర్దీత్
ఛృప-సన్దీపనే. వాచు.ఉ.స.సే.ఛర్పయతి-తే|అచీచ్ఛృపత్,అచచ్ఛర్పత్-
ఛేద-ద్వైధీకరణే.అచు.ఉ.స.సే. ఛేదయతి-తే|అచిచ్ఛేదత్-త| [త
ఛో-ఛేదనే.ది.ప.స.అని.ఛ్యతి|ఛాతా|అచ్ఛాత్,అచ్ఛాసీత్|ఛాతః,ఛితః

జ.

జక్ష-భక్షహసనయోఃి.అ.ప.స,అక.సే.జక్షితి|జక్షితా|అజక్షీత్|జక్షణ
జజ-యుద్ధే.భ్వా.ప.అక.సే.జజతి|జజితా|అజాజీత్,అజజీత్ [మ్
జజి-యుద్ధే.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.జఞ్జతి|అజఞ్జీత్॥జఞ్జనమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జట-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ప.అక.సే. జటతి।జటితా।అజాటీత్,అజటీత్।జటా
జన-జననే.జు.వై.ప.అక.సే. జజన్తి-జజాతఃి-జజ్ఞతి।అజానీత్,అజనీత్
జనీ-ప్రాదుర్భావే.ఈ.ది.ఆ. అక. సే.జాయతే।జనితా।అజని,అజనిష్ట।
ణిచ్-జనయతి-అజీజనత్॥కృ॥జాతమ్,జాతిఃి-జననమ్-జనిఃి
జప-మానసే,వ్యక్తాయాంవాచి.భ్వా.ప.స. సే.జపతి।జపితా।అజాపీత్,
అజపీత్।కర్మ-జప్యతే-అజాపి।కృ॥జపఃి-జప్తమ్-జపక
జబి-(వి)ప్రకాశే.చు.ఇ.ఉ.అక.సే.జమ్బయతి-తే।(జంబయతి)జమ్బాలఃి
జభ-గాత్రవినామే.భ్వా.ఆ.సే.జమ్భతే।జమ్భితా।అజమ్భిష్ట।జమ్భఃి
జభి-నాశనే.ఇ.ఉ.స.సే.జమ్భయతి-తే।అజజమ్భత్-త॥జమ్భితఃి
జము-అదనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.జమతి।జమితా।ఏ—అజమీత్॥ జమనమ్
జర్చ(ర్జ) (ర్ఛ)-పరిభాషణహింసాతర్జనేషు.తు.ప.స.సే.జర్చతి।అజర్చీ
జర్స-భర్సనే.భ్వా.ప.స.సే.జర్సతి।అజర్సీత్॥జర్సనమ్ [త్
జల-అపవారణే.చు.ఉ.స.సే.జాలయతి-తే।అజీజలత్-త॥జలమ్
జల-ఘాతనే.భ్వా.ప.స.సే.జలతి।జలితా।అజాలీత్॥జాలమ్ [నమ్
జల్ప- వ్యక్తాయాంవాచి. భ్వా.ప.స.సే.జల్పతి।జల్పితా।అజల్పీత్॥జల్ప
జష-హింసాయామ్.భ్వా.ఉ.స.సే.జషతి-తే।అజా(జ)షీత్-అజషిష్ట
జసి-రక్షణే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.జంసయతి-తే।అజజంసత్-త॥జంసితఃి
జసు-హింసాయామ్.ఉత్.చు.ఉ.స.సే.జాసయతి-తే।అజీజసత్-త
జసు-మోక్షణే.ఉత్.ది.ప.స.సే.జస్యతి।జసితా।వు-అజసత్।జస్తఃి
జాగృ- నిద్రాక్షయే.అ.ప.అక.సే.జాగర్తి।జాగరితా।అజాగరీత్।జాగ
జి-జయే.భ్వా.ప.అక.అని.జయతి।జేతా।అజైషీత్॥జయఃి [రూకఃి
జీ-అభిభవే.భ్వా.ప.స.అని.జయతిశత్రూక॥జితఃి,జిత్వా-జేయఃి
జిమ-అదనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.జేమతి।జేమితా।అజేమీత్।జేమనమ్
జిరి-హింసాయామ్.స్వా.ప.స.సే.జిరిణోతి।అజిరాయీత్।జిరయితా
జివి(బి)-ప్రీణనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.జింవతి,జిమ్బతి।అజిమ్బీత్।జిమ్బితఃి
జిష-సేచనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.జేషతి।జేషితా।అజైషీత్।జిష్టన్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జుగి-వర్జనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.జుజ్గతి।జుజ్గే-తా।అజుజ్గీత్।జుజ్గనమ్
జుడ-ప్రేరణే.చు.ఉ.స.సే.జోడయతి-తే।అజూజుడత్-త।జోడః
జుడ-గతౌ బన్ధనేచ.తు.ప.స.సే.జుడతి।కు-జుడితా।అజుడీత్॥జుడః
జుతృ-భాసనే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.జోతతే।అజోతిష్ట॥జోతనమ్
జున-గతౌ.తు.ప.స.సే.జునతి।జోనితా।అజోనీత్।జునక
జుల-పేషణే.చు.ఉ.స.సే.జోలయతి-తే।అజూజులత్-త। [షమ్
జుష- పరితర్కణే.వాచు.ఉ.స.సే.జోషయతి-తే॥పక్షే భ్వా-జోషతి।జో
జుషీ-ప్రీతి సేవనయోఃఈ.తు.ఆ.అక,స.సే.జుషతే।అజోషిష్ట॥జోషా
జూరీ- హింసావయోహానోర్యోఃడి.ఆ.సే.జూర్యతే।అజూరిష్ట।బూర్తిః
జుర్వ-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.జూర్వతి।అజూర్వీత్।జూర్తః
జూష-హింసాయామ్.భ్వా.ఉ.స.సే.జూషతి-తే।అజూషీత్-అజూషిష్ట.
జృ-న్యక్కారే.భ్వా.ప.స.అని.జరతి।జర్తా।అజార్షీత్॥జృతమ్ [మ్
జృభి- గాత్రవినామే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.జృమ్భతే।అజృమ్భిష్ట॥జృమ్భణ
జృభీ-జృమ్భాయామ్.ఈ.భ్వా.ఆ.అక.సే.జర్భతే।అజర్భిష్ట।జర్భణమ్
జృ-వయోహానౌ.క్ర్యా.ప.సే.జృణాతి।జరీ(రి)తా।అజారీత్।జీర్ణః
జృ-వయోహానౌ.చు.ఉ.అక.సే.జారయతి-తే।అజీజరత్-త॥జీర్ణిః
జృష్-వయోహానౌ.షిత్.ది.ప.అక.సే.జీర్యతి।అజరత్,అజారీత్।జరా
జేషృ-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.జేషతే।జేషితా।అజేషిష్ట॥జేషణమ్
జేహృ-ప్రయత్నే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.జేహతే।జేహితా।అజేహిష్ట
జ్ఞా-ఉత్పత్తౌ.భ్వా.ప.అక.అని.జాయతి।జాతా।అజానీత్।జానిః
జ్ఞప-జ్ఞాపనేజ్ఞానేచ.చు.ఉ.స.సే.జ్ఞపయతి-తే।అజీజ్ఞపత్-త।జ్ఞపితః
జ్ఞా-అవబోధనే.క్ర్యా.ప.స.అని.జానాతి।జ్ఞాతా।అజ్ఞాసీత్।జ్ఞానమ్
జ్ఞా-నియోగే.చు.ఉ.స.అని.జ్ఞాపయతి-తే।అజీజ్ఞపత్-త॥అజ్ఞా-జ్ఞాపిః
జ్ఞా-మారణతోషణనిశామనేషు.భ్వా.ఘు.జ్ఞపయతి-తే।జ్ఞప్తిః
జ్యా-వయోహానౌ.క్ర్యా.ప.అక.అని.జినాతి।అజ్యాసీత్॥జ్యానిః-జీనః
జ్యుజ్-గతౌ.జిత్.భ్వా.ఆ.స.అని.జ్యవతే।జ్యోతా।అజ్యోష్ట॥జ్యవనమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

జ్యుత్య-దీప్తౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.జ్యోతతే।అజ్యోతిష్ట॥జ్యోతిః
జ్రి-అభిభవే.భ్వా.ప.స.సే.।జయతి।జేతా.అజైషీత్॥జ్రితః
జ్రీ-వయోహానౌ.వాచు.ఉ.అని.।జ్రాయయతి-తే।పక్షే।క్ర్యా.।జినాతి
జ్వర-రోగే.భ్వా.ప.అక.సే.జ్వరతి।జ్వరితా।అజ్వారీత్॥జ్వరః
జ్వల- దీప్తౌ. భ్వా.ప.అక.సే.జ్వలతి।జ్వలితా।అజ్వాలీత్ ।ఘు-జ్వలయతి।
జ్వలనః,జ్వలః

ఝ.

ఝట-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ప.అక.సే.ఝటతి।అఝాటీత్, అఝటీత్॥ఝటః
ఝమ-అదనే.ఉత్.భ్వా.ప.సే.ఝమతి।అఝమీత్ ।ఝమిత్వా, ఝాన్త్వా
ఝర్ఝ్(ర్జ)(ర్చ)-పరిభాషణతర్జనయోఃతు.ప.స.సే.ఝర్ఝ్తి।ఝర్ఝనమ్
ఝష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.ఝషతి।అఝా(ఝ)షీత్ ।ఝషః
ఝష-ఆదానసంవరణయోఃభ్వా.ఉ.సే.ఝషతి-తే।అఝషిష్ట।ఝషితః
ఝ్యూ-వయోహానౌ.క్ర్యా.ప.అక.సే.ఝ్యూణాతి।ఝ్యూనీ(రి)తా।అఝ్యూరీత్
ఝ్యూష్-వయోహానౌ.షిత్ .ది.ప.అక. సే.ఝ్యూష్యతి।అఝ్యూరీత్ ।ఝ్యూరా
ఝు(ఝ్యు)-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.అని.ఝువతి।(ఝ్యువతి) అఝావీత్ ।ఝువః

ట.

టకి-బన్ధనే.చు.ఉ.స.సే.టజ్క-యతి- తే।అటటజ్క-త్-త।టజ్క-ః-టజ్కితః
టల-వైక్లబ్యే.భ్వా.ప.అక. సే.టలతి।టలితా।అటాలీత్ ।టలః-టలకః
టిక్-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.స. సే. టేకతే।అటేకిష్ట॥ టేకయతి-అటిటేకత్
టిప-క్షేపే.చు.ఉ.స. సే. టేపయతి- తే।అటీటిపత్ -త॥ టేపితః-టిప్పనీ
టీక్-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.స. సే.టీకతే।అటీకిష్ట॥అటిటీకత్ ॥టీకా
ట్వల-వైక్లబ్యే.భ్వా.ప.అక. సే.ట్వలతి।అట్వాలీత్॥ట్వలితః

డ.

డప-సఙ్ఘాతే.చు.ఆ.అక. సే.డపయతే।అడీడపత॥డపః [ఆడమ్బరః
డపి(బి)-సఙ్ఘాతే.ఋ.చు.ఆ.అక. సే.డమ్ప(మ్బ)యతే। అడడమ్ప(మ్బ)త॥
డిప-క్షేపే.చు.ఉ.స. సే. డేపయతి- తే।అడీడిపత్ -త। డేపితః
డిప-క్షేపే.తు.కు.ప.స. సే.డిపతి।డిపితా।అడిపీత్ ।డిపః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

డిప-క్షేపే.ది.ప.స.సే.డిప్యతి।డేపితా।వు—అడిపత్॥డిప్యక్
డిబి(భి)(పి)-సంహతౌ.వా.చు.ఉ.డిమ్బయతి-తే।డిమ్బతి।డిమ్భతి।డిమ్భ్యః
డిమ-హింసాయామ్.సౌ.ప.స. సే.డేమతి।డేమితా।అడేమీత్।డిమః,
డీఙ్-విహాయసాగతౌ.జిత్.భ్వా.ఆ.అక.సే.డయతే।డయితా।అడయిష్ట
డీఙ్-విహాయసాగతౌ.జిత్.ది.ఆ.అక.సే.డీయతే॥డీయమానః.ఉడ్డీనః

ఢ.

ఢుఢి-అన్వేషణే.భ్వా.ప.స.సే.ఢుణ్ఢతి।అఢుణ్ఢీత్॥ఢుణ్ఢిః(ఢుఢీతికేచిత్)
ఢౌకృ-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.స. సే.ఢౌకతే।అఢౌకిష్ట॥అఢుఢౌకత్

ణ.

ణఋ-గతౌ.భ్వా.ప.సే.ణర్ఋతి। అనర్ఋీత్।ప్రణర్ఋక్(సూ॥౮౦-౮౧)ఏవం
ణఖ-గతౌ.భ్వా.ప.సే.ణఖతి।అనా(న)ఖీత్।ణ్ణఖః [ణాదిషూవ్యమ్
ణఖి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ణఖ్ఖతి।అణఖ్ఖీత్।ప్రణఖ్ఖితః
ణట-నృత్తౌ.భ్వా.ప.అక.సే.ణటతి।అనా(న)టీత్।ఘ-ణటయతి।నాట్యమ్
ణద-అవ్యక్తేశబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.ణదతి।అనా(న)దీత్।ప్రణాదః
ణద-భాషాయామ్.చు.ఉ.స.సే. నాదయతి-తే।అణీనదత్-త॥నాదయక్
(ణప)-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.ణపతే।అనా(న)పీత్।నాపితః
ణభ-హింసాయామభావేచ.భ్వా.ఆ.స. సే.ణభతే।ద్యు—అణభత్,అణ
ణభ-హింసాయామ్.ది.ప.స.సే.ణభ్యతి।అణభత్।ణభ్యన్ [భిష్ట॥
ణభ-హింసాయామ్.క్ర్యా.ప.స.సే.ణభ్నాతి।అనా(న)భీత్॥ణభః
ణమ-ప్రహ్వత్వేశబ్దే.భ్వా.ప.స.అని.ణమతి।ణన్తా।అణంసీత్॥ప్రణామః
ణయ-గతౌరఙ్ణేచ.భ్వా.ప.సే.ణయతి।ణయితా।అణయీత్॥ప్రణయః
ణర్ద-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే. ణర్దతి।ణర్దితా।అణర్దీత్॥ప్రణర్దః, పరిణర్దనమ్
ణల-బన్ధనే.భ్వా.ప.స.సే.ణలతి।ణలితా।అణాలీత్॥పరిణాలః [శః
ణశ-అదర్శనే.ది.ప.అక.సే.ప్రణశ్యతి।ణశితా,ణంష్టా। వు-అణశత్॥ నా
ణస-కాటిల్యే.భ్వా.ఆ.అక.సే.ణసతే।ణసితా।అణసిష్ట॥ప్రణసః
ణహ-బన్ధనే.ది.ఉ.అని.ణహ్యతి-తే।ణద్ధా। అణాత్సీత్,అణద్ధ॥పరిణాహః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ణాసృ-శబ్దే.ఋు.భ్వా.ఆ.సే.నాసతే।అనాసిష్ట।ణిచ్-అనినాసత్॥నాసా
ణిక్ష-చుమ్బ నే.భ్వా.ప.స.సే.నిక్షతి।నిక్షి తా।అనిక్షీత్॥ప్రణిక్షణమ్
ణిజ-శుద్ధా.ఇ.అ.ఆ.స.సే.ప్రణిక్ష్వే-నిక్ష్టా।అనిక్ష్టిష్ట॥ప్రణిక్ష్టితః
ణిజిర్-శౌచపోషణయోఃఇర్.జు.ఉ.అని.నేనే క్తీ-నేని క్తే।నేక్తా।అనిజత్,
అనైక్షీత్-అని క్త॥కర్మ-నిజ్యతే॥ణిచ్-నేజయతి-అసీనిజత్।నిర్ణేజకః
ణిది-కుత్సాయామ్.ఇ.భ్వా. ప.స.సే.ప్రణిన్దతి।నిన్ది తా।అనిన్దీత్॥నిన్దా
ణిదృ-కుత్సాసన్నికర్షయోఃఋు.భ్వాఉ.స.సే.నేదతి-తే।అనేదీత్-అనే
ణిల-గహనే.తు.ప.స.సే.నిలతి।అనేలీత్॥ప్రణేలితః [ఢిష్ట॥ప్రణేదః
ణివి(బి)-నేచనే.భ్వా.ప.స.సే.నింవతి(నిమ్బతి)।అనింవీత్॥ప్రణిమ్బ్యః
ణిశ-సమాధా.భ్వా.ప.స.సే. నేశతి।నేశితా।అనేశీత్॥పరిణేశః
(ణిష)-సేకే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.నేషతి।అనేషీత్॥ప్రణేషితా।ప్రణిష్టమ్
ణిసి-చుమ్బ నే.ఇ.అ.ఆ.స.సే.ప్రణింస్తే।నింసితా।అనింసీత్॥ప్రణింసనమ్
ణీఞ్-ప్రాపణే.ఖిత్.భ్వా.ఉ.ద్వి.అని.ప్రణయతి-తే।నేతా।అనైషీత్॥ప
ణీల-వర్ణే.భ్వా.ప.స.సే.ప్రణీలతి।నీలితా।అనీలీత్॥నీలః [రిణయః
ణీవ-స్థౌల్యే.భ్వా.ప.స.సే.ప్రణీవతి।నీవితా।అనీవీత్॥ప్రణీవః
ణు-స్తుతౌ.అ.ప.స.సే.నౌతి।నీవితా।అనావీత్॥ప్రణుతిః [నోదనమ్
ణుద-ప్రేరణే. తు.ఉ.స.అని.ప్రణుదతి-తే।నోత్తా।అనౌత్సీత్-అనుత్త॥
ణూ-స్తవనే.తు.కు.ప.స.సే.నువతి।నువితా।అనువీత్॥పరిణూతః
ణేదృ-కుత్సాసన్నికర్షయోఃఋు.భ్వా.ఉ.సే. ప్రణేదతి- తే।అనేదీత్-అ
ణేషృ-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.సే.ప్రణేషతే।అనేషిష్ట॥పరిణేషితః [నేదిష్ట

త

తక(క్క)-హసనే.భ్వా.ప.అక.సే.తకతి।తకితా।అతా(త)కీత్॥తకనమ్
తకి-కృచ్ఛ్రజీవనేగతౌచ.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే. తఙ్కతి।తఙ్కి తా।అతఙ్కీత్।
తక్ష-త్వచనే.భ్వా.ప.సే.తక్షతి।తక్షితా।అతక్షీత్॥తక్షా [ఆతక్షకః
తతూ-తనూకరణే.ఉ.భ్వా.ప.వే.తక్ష్ణోతి,తక్షతి। తక్షితా, తష్టా।పు॥
తగి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.సే.తఙ్గతి।తఙ్గి తా।అతఙ్గీత్॥తఙ్గనమ్ [వెంతక్షకః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తక్షి-భూషణే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.తక్ష్ణుయతి-తే।అతతక్ష్ణుత్-త॥తక్ష్ణా
తక్ష్చు-గతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.తక్ష్చతి।అతక్ష్చీత్॥తక్ష్చీ తా
తక్ష్చు(క్ష్ణూ)-సక్ష్చోచనే.ఊ.రు.ప.స.వే.తన క్తి।తక్ష్చీ తా, తక్ష్ణూ-।
తట-ఉచ్చ్రాయే.భ్వా.ప.స.సే.తటతి।అతాీ(త)టీత్॥తటః
తట-ఆఘూతే.చు.ఉ.స.సే.తాటయతి-తే।అతీతటత్-త॥తాటకా
తడ-ఆఘూతే.చు.ఉ.సే.తాడయతి-తే।అతీతడత్-త॥తాడితః, తాడనమ్
తడి-భాషార్థే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.తణ్డయతి-తే।అతతణ్డత్-త॥తణ్డకః వితణ్డా
తడి-తాడనే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.తణ్డతే।అతణ్డిష్ట॥తణ్డులః
తత్రి-కుటుమ్బ్చధారణే.ఇ.చు.ఆ.సే.తన్త్రయతే।అతతన్త్రిత॥తన్త్రిమ్
తద్రి-మోహే.ఇ.సౌ.ప.అక.సే.తన్ద్రయతి।అతన్ద్రీత్॥తన్ద్రాళుః
తను-విస్తారే.ఉత్.త.ఉ.స.సే.తనోతి-తనుతే।(వు॥౭౬)తనుః, తన్వక-
తను-శ్రద్ధోపకరణయోః.ఉత్.వాచు.ఉ.స.సే.తానయతి-తే।అతీతనత్-
త॥పక్షే.భ్వా.ప.తనతి।అతాీ(త)నీత్॥తానః-తాతః-తస్తుః [పనః
తప-నన్తాపే.భ్వా.ప.స.అని.తపతి।తప్తా।తప్స్యతి।అతాప్సీత్॥తపః-త
తప-ఐశ్వర్యే.ది.ఆ.అక.అని.తప్యతే।తప్తాసే।అతప్త॥తపనీయమ్
తప-దాహే.వాచు.ఉ.సే.తాపయతి-తే।అతీతపత్-త॥పక్షే-తపతి
తబి(వి)-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.తమ్బతి(తన్వతి)।అతమ్బీత్॥తమ్బితః
తము-కాఙ్క్షాయామ్.ఉత్.ది. ప.స.సే. తామ్యతి।తమితా।వు-అతమత్।
తయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.తయతే।తయితా।అతయిష్ట॥తయనమ్
తరణ-గతౌ.క.తరణ్యతి [తర్క-తః-తర్కః
తర్క-దీప్తైభాషార్థేచ.చు.ఉ. అక.సే.తర్కయతి-తే।అతతర్కత్-త॥
తర్జ-భర్త్సనే.భ్వా.ప.స.సే.తర్జతి।తర్జితా।అతర్జీత్॥తర్జనమ్
తర్జ-భర్త్సనే.చు.ఆ.స.సే.తర్జయతే।అతతర్జత॥తర్జయక.తర్జనీ
తర్ద-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స. సే.తర్దతి।తర్దితా।అతర్దీత్॥తర్దనమ్.
తర్వ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే. తర్వతి।తతర్వ।తర్వితా। అతర్వీత్॥తర్వణమ్
తల-ప్రతిష్ఠాయామ్.వాచు.ఉ.స. సే.తాలయతి-తే।అతీతలత్-త।తలతి।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తసి-అలక్ష్యే.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.అవతంసయతి-తే। అవాతతంసత్-త।
పక్షే భ్వా—ప.అవతంసతి।అవాతంసీత్॥అవతంసః-అవతంసితః
తసు-ఉపక్షయే.ఉత్.ది.ప.స. సే.తస్యతి।తసితా। వు—అతసత్॥తస్తుః
తాయృ-సన్తానేపాలనేచ.ఋు.భ్వా.ఆ.తాయతే।అతాయి,అతాయిష్ట
తిక-ఆస్కన్దనేగతౌచ.స్వా.ప.స.సే.తినోతి।తేకితా।అతేకీత్॥
తిక్ష-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.సే.తేకతే।అతేకిష్ట॥ణిచ్-అతితేకత్-త।తేకనమ్
తిగ(ఘ)-గతావాస్కన్దనేచ.స్వా.ప.స.సే.తిగ్నోతి।తేగితా।అతేగీత్॥
తిజ-క్షమాయామ్.భ్వా.ఆ.సే.స్వార్థేసన్.తితితిక్షతే।అతితితిక్షిష్ట॥తితిక్షా
తిజ-నిశానే.చు.ఉ.స.సే.తేజయతి-తే।అతీతిజత్-త।తేజః,తేజనమ్
తిప్ప-క్షరణే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.అని.తేపతే।తేప్తా।అతిప్త॥తిప్తః
తిమ-ఆర్ద్రీభావే.ది.ప.సే.తిమ్యతి।తేమితా।అతేమీత్॥తేమనమ్-(తేమ
తిరస్-అన్తర్ధా.క.తిరస్యతి [తీతిభ్వాదా)ఇతికేచిత్
తిల-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.తేలతి।తేలితా।అతేలీత్॥తేలితః [తిలః
తిల-స్నేహే.వాచు.ఉ.స.సే.తేలయతి-తే।అతీతిలత్-త॥పక్షే-తు-తిలతి।
తిల్ల-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.తిల్లతి।తిల్లితా।అతిల్లీత్॥తిల్లిః
తీక్ష-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.తీకతే।తీకితా।అతీకిష్ట॥అతితీకత్-త।
తీమ-ఆర్ద్రీభావే.ది.ప.స.సే.తీమ్యతి।తీమితా।అతీమీత్॥తీమ్యక్
తీర-కర్మసమాప్తౌ.చు.ఉ.అక.సే.తీరయతి-తే।అతితీరత్-త॥తీరమ్
తీవ-స్థౌల్యే.భ్వా.ప.అక.సే.తీవతి।తీవితా।అతీవీత్॥తీవ్రమ్
తు-గతివృద్ధిహింసాసు.సౌ.అ.ప.స.అని.తౌతి,తవీతి।తోతా।అతౌషీత్॥
తుజ-హింసాయామ్.భ్వా.ప.సే.తోజతి।తుతోజ।తోజితా।అతోజీత్
తుజి-హింసాబలాదాననికేతనేషు.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే. తుఞ్జయతి-తే।అ
తుతుఞ్జత్-త॥పక్షే-భ్వా.ప.తుఞ్జతి।అతుఞ్జీత్॥తుఞ్జనమ్
తుట-కలహకర్మణి.తు.ప.అక.సే.తుటతి।కు-తుటితా।అతుటీత్॥తుటః
తుడ-తోడనే.తు.ప.స.సే.తుడతి।కు-తుడితా।అతుడీత్॥తుడనమ్
తుడి-నిష్పీడనే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.తుణ్డతే।అతుణ్డిష్ట॥తుణ్డమ్.తుణ్డిః
తుడు-తోడనే.ఋు.భ్వా.ప.సే.తోడతి।అతోడీత్॥ణిచ్-అతుతోడత్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

తుడ్డ-అనాదరే.భ్వా.ప.స.సే.తుడ్డతి।అతుడ్డీత్॥తుడ్డితః-తుడ్డనమ్
తుణ-కౌటిల్యే.తు.ప.అక.సే.తుణతి।తోణితా।అతోణీత్॥తుణిః
తుత్థ-అచ్ఛాదనే.అచు.ఉ.స.సే.తుత్థయతి-తే।అతుతుత్థత్-త।తుత్థః
తుద-వ్యథనే.తు.ఉ.స.అని.తుదతి-తే।తోత్తా।అతౌత్సీత్,అతుత్త॥తోదః
తుప(ఫ)-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.తోప(ఫ)తి।అతోపీ(ఫీ)త్॥
తుప(ఫ)హింసాయామ్.తు.ప.స.సే.తుప(ఫ)తి।అతోపీ(ఫీ)త్॥తుపన్
తుబి-అర్దనే.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.తుమ్బయతి-తే।అతుతుమ్బత్-త॥ తుమ్బ
తుభ-హింసాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే.తోభతే।అతోభిష్ట।తోభనమ్ [తి
తుభ- హింసాయామ్. ది.క్ర్యా.ప.స.సే.తుభ్యతి,తుభ్నాతి।అతోభీత్॥
తుమ్ప-హింసాయామ్.భ్వా.తు.ప.స.సే.తుమ్పతి।అతుమ్పీత్॥తుమ్పితః
తుమ్ఫ-హింసాయామ్.భ్వా.తు.ప.స.సే.తుమ్ఫతి।అతుమ్ఫీత్॥తుమ్ఫః
తుర-త్వరణే.జు.ప.అక.సే.తుతోర్తి।తోరితా।అతోరీత్॥తురమ్
తురణ-త్వరాయామ్.క.ప.తురణ్యతి॥ [త్॥ తూర్వణమ్
తుర్వీ- హింసాయామ్.ఈ.భ్వా.ప.స.సే.తూర్వతి।తూర్వితా।అతూర్వీ
తుల-ఉన్మానే.చు.ఉ.స.సే.తోలయతి-తే।అతూతులత్-త।పక్షే-తోలతి॥
తుష-తుష్టౌ.ది.ప.అక.అని.తుష్యతి।తోష్టా।వు—అతుషత్॥తుష్యన్-తో
తుస-శబ్దే.భ్వా.ప.సే.తోసతి।అతోసీత్॥తూస్తమ్ [షః-తుష్టిః
తుహిర్-అర్దనే.భ్వా.ప.స.సే.తోహతి। ఇర్- అతుహత్, అతోహీత్।
తూడృ-అనాదరే.ఋు.భ్వా.ప.సే.తూడతి।అతూడీత్॥ అతుతూడత్
తూణ-పూరణే.చు.ఉ.స.సే.తూణయతి-తే।అతూతుణత్-త॥ తూణః,
తూరీ-హింసాగత్యోఃి.ఈ.ది.ఆ.స.సే.తూర్యతే।అతూరిష్ట॥తూర్ణః
తూల-నిష్కర్షే.భ్వా.ప.స.సే.తూలతి।తూలితా।అతూలీత్॥తూలః
తూష-తుష్టౌ.భ్వా.ప.స.సే.తూషతి।అతూసీత్॥తూష్ణీమ్
తృక్ష-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.తృక్షతి।తృక్షీతా।అతృక్షీత్॥తార్క్ష్యః
తృణు-అదనే.ఉత్.త.ఉ.స.సే.తృణోతి,తృర్ణోతి-తృణుతే,తర్ణుతే। తర్ణి
తా।అతర్ణీత్-అతర్ణిష్ట॥కర్మ-తృణ్యతే।తర్ణితా,తృణ్ధ్వా-తృణమ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఉ)తృదిర్-హింసానాదరయోః.ఉత్.ఇర్.రు.ఉ.స.సే.తృణత్తి-తృత్తే। అతృదత్, అతర్దీత్- అతర్దిష్ట॥ తర్ది త్వా, తృత్వా [ణమ్

తృప-ప్రీణనే.ది.ప.స.సే.తృప్యతి। (వు॥౪౧) వు-అతృపత్॥తృప్తిః-తర్ప

తృప-తృప్తౌసన్దీపనేచ.వాచు.ఉ.సే.తర్పయతి-తే।అతీతృపత్, అతతర్ప

తృప-ప్రీణనే.స్వా.ప.స.సే.తర్ప్నోతి।అతర్పీత్॥తర్పితా।తర్పకః [త్

తృప(ఫ)-తృప్తౌ.తు.ప.స.సే.తృప(ఫ)తి।అతర్పీత్॥తృపత్

తృమ్ప(మ్ఫ)తృప్తౌ.తు.ప.స.సే.తృమ్పతి।తృప్యాత్।అతృమ్పీత్

(ఋ)తృషా-పిపాసాయామ్.ఋత్.ఆత్.ది.ప.స.సే.తృష్యతి।తర్షి తా।వు-

అతృషత్॥ ణిచ్-తర్ష యతి।అతీతృషత్, అతతర్షత్॥తృట్- తృషితః-

తృష్ణా. తృషా. తృషిత్వా, తర్షి త్వా [ర్షత్॥తర్షితః

తృహ-హింసాయామ్.యఙ్లుక్స.సే.తృణేఢి(వు॥౭౬)అతీతృహత్, అతత

తృహూ-హింసార్థే.ఊ.తు.ప.స.వే.తృహతి।తర్ష్టా తా, తర్ద్ధా।అతర్ష్టీత్

అతృక్షత్॥తర్ష్టా త్వా,తృఢ్వా-తృఢః [(వు॥౮౬)

తృంహూ-హింసనే.ఊ.తు.ప.వే.తృంహతి। అతృంక్షీత్, అతార్జ్జీత్

తృ-ప్లవనతరణయోః.భ్వా.ప.స.సే.తరతి।తరి(రీ)తా।అతారీత్॥తీర్ణః

తేజ-పాలనేనిశానేచ.భ్వా.ప.స.సే.తేజతి।తేజితా।అతేజీత్॥ తేజనమ్

తేపృ-క్ష్యతౌకమ్పేచ.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.తేపతే। అతేపిష్ట॥ ణిచి-తేప

యతి।అతితేపత్-త॥ తేపితః [తేవత్।తేవితా, తేవకః

తేవృ-దేవనే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.తేవతే। అతేవిష్ట॥ణిచి-తేవయతి।అతి

తోడృ-అనాదరే.ఋు.భ్వా.ప.స.సే.తోడతి।అతోడీత్॥అతుతోడత్-త॥

త్యజ-హానౌ.భ్వా.ప.అని.త్యజతి।త్యక్తా।అత్యాక్షీత్॥ త్యాగః, త్యక్తమ్

త్రఖ(క)-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.త్రఖతి।త్రఖితా।అత్రాఖీత్(త్ర)॥త్రఖితః

త్రఖి(గ)-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.త్రఙ్ఖతి।అత్రఙ్ఖీత్(త్రఙ్గతి)॥ త్రఙ్ఖితః

త్రడి-చేష్టాయామ్.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.త్రన్డతి।తత్రన్డ।అత్రన్డీత్॥త్రన్డితః

త్రపూష్-లజ్జాయామ్.షిత్.ఊ.ఆ.అక.వే.త్రపతే(౪౨వు॥)త్రపా.

త్రస-భృతౌగ్రహేచ.చు.ఉ.సే.త్రాసయతి-తే।అతిత్రసత్-త॥త్రసితః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్రసి-భాషార్థే.ఇ.వాచు.ఉ.సే.త్రంసయతి-తే।అతత్రంసత్ త। త్రంసతి
త్రసీ-ఉద్వేగే.ఈ.ది.ప.అక.సే.త్రస్యతి,త్రసతి।అత్రా(త్ర)సీత్।త్రస్తః
త్రుట-చ్ఛేదే.తు.ప.స.సే.త్రుట్యతి,త్రుటతి। కు- త్రుటితా। అత్రుటీత్।
త్రుట-చ్ఛేదనే.చు.ఆ.సే.త్రోటయతే।అతుత్రుటత॥త్రోటకః [త్రుటితః
(త్రుప(ఫ)(మ్ప,మ్ఫ)వధే.భ్వా.ప.త్రోపతి(త్రుమ్పతి,త్రుమ్ఫతి) [మ్.
త్రై ర్‌జ్-పాలనే.జీత్.భ్వా.ఆ.అని.త్రాయతే।త్రాతా। అత్రాస్త॥త్రాణ
త్రాకృ-గతౌ.ఋ.భ్వా.ఆ.స. సే.త్రాకతే।అత్రాకిష్ట॥ణిచ్-అఋత్రాకత్
త్వక్షూ-తనూకరణే.ఊ.భ్వా.ప.వే.త్వక్షతి।(వు॥ఆర్)త్వష్టా,త్వష్టితా
త్వగి-గతికమ్పనయోః.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.త్వఙ్గతి।అత్వఙ్గీత్॥త్వఙ్గితః
త్వచ-సంవరణే.తు.ప.స.సే. త్వచతి।అత్వాక్షీత్(త్వ)చీత్॥త్వక్,త్వచనమ్
త్వష్ఛు- గతౌ. ఉత్.భ్వా.ప.స. సే. త్వచ్ఛతి।అత్వచ్ఛీత్।త్వచ్ఛిత్వా,
త్వక్త్వా-త్వక్తః [యతి॥అతత్వరత్।త్వరా-తూర్ణగతిషు-త్వరితః
(ఋ)త్వరా-సమ్భ్రమే.ఆత్.భ్వా.ఆ.అక. సే.త్వరతే।అత్వరిష్ట॥ఘ-త్వర
త్విష-దీప్తౌ.భ్వా.ఉ.అక.అని.త్విషతి-తే।అత్విక్షత్-త।త్వేష్టా.త్విట్
త్వర-చ్ఛద్మగతౌ.భ్వా.ప.సే.త్వరతి।తత్వార। త్వరితా।అత్వారీత్॥ త్వ

థ.

[రుః
థుఞ-సంవరణే.తు.ప.స.సే.థుడతి।కు-థుడితా।అథుడీత్॥థుడితః
థుర్వీ-హింసాయామ్.ఈ.భ్వా.ప.స.సే.థూర్వతి। అథూర్వీత్।థూర్ణః

ద.

దక్ష-వృద్ధ్యాశీఃస్థూర్థేచ.భ్వా.ఆ. అక.సే.దక్షతే। అదక్షిష్ట॥దక్షుః.దక్షిణః
దఘ-ఘాతనేపాలనేచ.వై.స్వా.ప.స.సే.దఘ్నోతి।అదా(ద)ఘీత్॥దా
దఘి-త్యాగే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.దఙ్ఘతి।దఙ్ఘితా।అదఙ్ఘీత్॥దఙ్ఘుః [ఘుః
దణ్డ-దణ్డనిపాతనే.అచు.ఉ.స.సే.దణ్డయతి-తే।అదదణ్డత్-త॥దణ్డః
దద-దానే.భ్వా.ఆ.స.సే.దదతే।దదదే।దదితా సే।అదదిష్ట।దదనమ్
దధ-ధారణే.భ్వా.ఆ.స.సే.దధతే।దధితా సే।అదధిష్ట।దధనమ్.దధి
దభ-ప్రేషణే.అచు.ఉ.సే.దభయతి-తే।అదదభత్-త (అనద న్తఇత్యేకే)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దభి-ప్రేరణే.ఇ. చు. ఉ. స. సే. దమ్భయతి-తే।అదదమ్భత్-త॥దమ్భితః
దమ్భు-దమ్భనే.ఉత్.స్వా.ప.అక.సే.దభ్నోతి।అదమ్భీత్॥దబ్ధుః
దము-ఉపశమే.ఉత్.ది.ప.సే.దామ్యతి।దమితా।వు-అదమత్।దాన్తః
దయ-దానగతిరక్షణహింసాదానేషు.భ్వా.ఆ.స.సే.దయతే।అదయిష్ట
దరిద్రా-దుర్గతౌ.అ.ప.అక.సే.దరిద్రాతి।దరిద్రితా। (౬౫౫వ॥) దరిద్రః
దల-విశరణే.భ్వా.ప.స.సే.దలతి।అదాలీత్॥దలితా।దళమ్
దల-విదారణే.చు.ఉ.స.సే.చాలయతి-తే।అదీదలత్-త॥దళితః
దవి-ప్రజే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.దన్వతి।అదస్వీత్।దస్వితః [దష్టః
దంశ-దశనే.భ్వా.ప.స.అని.దశతి।దదంశ।దంష్టా। అదాక్షీత్।దంష్టా)-
దశి-దంశనేదీప్తౌచ.ఇ.చు.ఉ.సే.దంశయతి-తే।అదదంశత్-త।దంశితః
దసి-భాషాస్థే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.దంసయతి-తే।అదదంసత్-త।దంసితః
దసు-ఉపక్షయే.ఉత్.చి.ప.స.సే. దస్యతి।వు—అదసత్।దసిత్వా,దస్త్వా
దహ-భస్మీకరణే.భ్వా.ప.అని.ఢ్రహతి।దగ్ధా।అధాక్షీత్॥దహనః-దగ్ధః.
దహి-దాహేదీప్తౌచ.ఇ.చు.ఉ.స. సే. దంహయతి-తే।అదదంహత్-త।
(౫౫) దాఞ్-దానే.ఖిత్.ద్విత్.జ.ఉ.అని.దదాతి-దత్తే।దాతా(౭౧వ)
దాణ్-దానే.ణిత్.భ్వా.ప.స.అని.యచ్ఛతి।దాతా।అదాత్॥దత్తమ్
దాన-ఖణ్డనే.భ్వా.ఉ.సే.ఆర్ధధాతుకేఽర్థేసన్. దీదాంసతి-తే। అదీదాంసీత్-
అదీదాంసిష్ట(౫౫వ॥)ఖణ్డనార్థే-దానయతి-తే॥దానయన్
దాప్-లవనే.పిత్.అ.ప.స.అని.దాతి-దాతః। అదాసీత్॥ దాతః-దాత్ర
దామృ-దానే.చు.ఆ.స.సే.దామయతే।ఋు-అదదామత॥దామా [మ్
(దాయృ-దానే.భ్వా.ఆ.సే.దాయతే।అదాయిష్ట॥ఋు.అదదాయత్)
దాశృ-హింసాయామ్.ఋు-వ్రై.స్వా.ప.సే.దాశ్నోతి। అదాశీత్॥దాశః
దాశృ-దానే.చు.ఉ.స.సే.దాశయతి-తే।ఋు-అదదాశత్-త॥దాశితః
దాస్-(శృ) దానే.ఋు.భ్వా.ఉ.స.సే.దాసతి-తే।అదాసీత్-అదాసిష్ట॥
దిభి-(పి)ప్రేరణే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.దిమ్భయతి-తే।అదిదిమ్భత్-త॥దిమ్భః
దివ-మర్దనే.చు.ఉ.స.సే.దేవయతి-తే।అదీదివత్-త॥దేవితః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దివి-ప్రీణనే-ఇ.భ్వా.ప.స.సే.దిన్వతి|దిన్వితా|అదిన్వీత్||దిన్వనమ్-
దివు-క్రీడావిజిగీషావ్యవహారద్యుతిస్తుతిమోదమదస్వప్నకాన్తిగతిషు. ఉత్.ది.ప.ఆక.స.సే.దీవ్యతి(వు॥౪౯) దేవితా|దివ్యాత్|దివ్యాత్|దివ్యతమ్.
దివు-పరికూజనే.ఉత్.చు.ఆ.స.సే.దేవయతే|అదిదేవత॥ [దేవనమ్.
దిశ-అతిసర్జనే.తు.ఉ.అని.దిశతి-తే|దేష్టా|అదిక్షత్-త॥దిష్టమ్.దేశనమ్.
దిహ-ఉపచయే.అ.ఉ.స.అని.దేగ్ధి-దిగ్ధే(౭౮.వు॥)అదిగ్ధ, అదిక్షత్-త॥ దేదీఙ్-క్షయే.జిత్.ది.ఆ.అక.అని.దీయతే(వు॥౭౩)అదాస్త॥దీనమ్. [హనమ్.
దీక్ష-మౌణ్డ్యే.జ్యోపనయనియమవ్రతాదేశేషు.భ్వా.ఆ.సే.దీక్షతే॥దీక్షా.
దీఙ్షీఙ్-దీప్తిదేవనయోఃజిత్.వై.అ.ఆ.అక.సే.దీధీతే|దిధితా|అదీధిష్ట.
దీపీ-కిప్తౌ.ఈ.ది.ఆ.అక.సే.దీప్యతే|దీపితా|అదీపి,అదీపిష్ట|దీప్తిః.
దు-గతౌ.భ్వా.ప.స.అని.దవతి|దోతా|అదావీత్॥దవః.దావః.
(టు)దు-ఉపతాపే.స్వా.ప.స.అని.దునోతి|కర్మ-కూయతే|దవథుః.
దుల-ఉత్క్షేపే.చు.ఉ.స.సే.దోలయతి-తే|అదూదులత్-త॥ దులిః.దోలా.
దుష-వైకృత్యే.ది.ప.అక.అని.దుష్యతి| దోష్టా| దోష్యతి| వు-అదుషత్॥ కర్మ-దుష్యతే|అదోషి॥కృ॥దూష్యమ్- దూషణమ్-దుష్టిః.దోషః|
దుహ ప్రపూరణే.అ.ఉ.ద్వి.అని.గాం దోగ్ధి-దుగ్ధేవాపయోగోపః| దోగ్ధా|ధోక్ష్యతి-తే|అధుక్షత్-త,అదుగ్ధ|ణిచ్-దోహయతి-తే| సన్-దుధుక్షతి-తే|కర్మ-దుహ్యతే॥దుగ్ధమ్. [హితః.
దుహిర్-అర్దనే.ఇర్.భ్వా.ప.స.సే.దోహతి|అదుహత్, అదోహీత్॥ దుదూఙ్-పరితాపే.జిత్.చి.ఆ.అక.సే.దూయతే|దుదువే|దవితా|అదవిష్ట
ణిచ్-చావయతి-తే|అదూదువత్-త|కర్మ-దూయతే-అదావి| సన్-దుదూషతే॥కృ॥దూనః-దూతిః. [విచారకః.
దృ-హింసాయామ్.వై.స్వా.ప.స.అని.దృణోతి|దర్తా| అదార్షీత్॥దరః,
దృఙ్-ఆదరే.జిత్.తు.ఆ.స.అని.ఆజ్ఞూర్వ్వః-ఆద్రియతే|ఆదద్రే|ఆదర్తా|
ఆదృత॥ణిచ్-ఆదారయతి-తే-ఆదీదరత్-త॥సన్-ఆదిదరిషతే| కర్మ-ఆద్రియతే-ఆదారి॥ఆదృత్య-ఆదృతః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

దృప-హర్ష మోహనయోః-ది.ప-అక.వే-దృప్యతి-దర్పితా, దర్త్వా,ప్రదృప్తా అదృపత్,అదర్పీత్,అద్రాప్సీత్,అదార్ప్సీత్-ణిచ్ - దర్పయతి- తే। ఆదీదృపత్ అదదర్పత్ -త॥దర్పిః,దృప్తః- (తే-అదర్పి॥

దృప-(ఫ)ఉత్క్లేశే-శే.తు-ప.స-సే-దృపతి-దర్పితా। అదర్పీత్॥కర్మ-దృప్యతే దృప-సన్దీపనే-వాచు-ఉ.స-సే-దర్పయతి-తే।అదీదృపత్, అదదర్పత్ -త॥ పక్షె-దర్పతి।అదర్పీత్(దృపీఙ కేచిత్)

దృభి-(మ్భ)ఉత్క్లేశే-శే.తు-ప.స-సే-ఇ-దృమ్భతి।అదృమ్భీత్॥దృమ్భితా.

దృభీ-భయేసన్దర్భేచ-తు-వాచు-ఉ.స-సే-దర్భయతి-తే।అదీదృభత్, అదదర్భత్ -త।పక్షె-భ్వా-ప-దర్భతి।అదర్భీత్॥దర్భః-దృబ్ధః.

దృభీ-గ్రన్థే-ఈ.తు-ప-స-సే-దృభతి।దర్భితా।అదర్భీత్॥ దృభ్యతే-దృబ్ధః.

దృశిర్-ప్రేక్షణే-ఇర్-భ్వా-ప-స-అని-పశ్యః(వు॥౩॥అదర్శత్,అద్రాక్షీత్॥ణిచ్-దర్శయతి- తే।అదదర్శత్,అదీదృశత్- త। సన్- దిదృక్షతే। కర్మ-దృశ్యతే।అదర్శి॥దృష్టమ్-దృష్టిః-దృష్ట్వా-ప్రదృశ్యం

దృహ-వృద్ధౌ-భ్వా-ప-అక-సే-దర్హతి।అదర్హీత్॥దర్హితః॥ (హితః.

దృహి-వృద్ధౌ-ఇ-భ్వా-ప-అక-సే-దృంహతి।దదృంహ। ఆదృంహీత్। దృం

దృ-భయే-భ్వా-ప-అక-సే-ఘ-దరతి।అదారీత్॥దరయతి-అదదరత్॥దీర్ణః

దళ-విచారణే-క్ర్యా-ప-స-సే-దృణాతి। దదార-దద్రతుః,దదరతుః।దరీతా,దరీతా॥కర్మ-దీర్యతే-అదారి॥దీర్ణః.

దేఙ్-రక్షణే-జిత్-భ్వా-ఆ-స-అనిట్-దయతే।దిత్యే।దాతా।అదిత(౪౦॥వు)॥ ణిచ్-దాపయతి- తే॥సన్-దిత్సతే॥కర్మ-దీయతే-అదాయి॥దత్తః.

దేవృ-దేవనే-భ్వా-ఆ-అక-సే దేవతే।అదేవిష్ట॥దేవితః॥ఋు-అదిదేవత్

ద్రైప్-శోధనే-పిత్-భ్వా-ప-స-అని-దాయతి। దదౌ।దాతా। అదాసీత్।కర్మ-దాయతే-అదాయి॥దాతః-అవదాతః,

దో-అవఖణ్డనే-ది-ప-అని-ద్యతి-దదౌ।దాతా।అదాత్॥దానమ్-దాత్రమ్

ద్యు-అభిగమనే-ఆ-ప-అని-ద్యోతి-ద్యోతా।అద్యౌషీత్॥కర్మ-ద్యూయతే

ద్యుత-దీప్తౌ-భ్వా-ఆ-స-సే-ద్యోతతే।దిద్యుతే।ద్యు- అద్యుతత్, అదీద్యుతి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ష్టఃకర్మ-ద్యుత్యతే।ణిజన్తాత్తు.ద్యోత్యతే।ద్యుతిః. (తఙ్.
ద్యై-న్యక్క-రణే.భ్వా.ప.స.అని.ద్యాయతి।ద్యాతా। అద్యాసీత్॥ ద్యా
ద్రమ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ద్రమతి।ద్రమితా।ప-అద్రమీత్॥ద్రమ్మఃమాన
ద్రవన్-పరితాపే.క.ద్రవస్యతి॥ (భేదః.
ద్రా-కుత్సాయామ్.అ.ప.అక.అని.ద్రాతి।దద్రౌ। ద్రాతా। అద్రాసీత్॥
నిద్రా-ద్రాక్-నిద్రాళుః. (జ్ఞితః.
ద్రాక్షీ-కాఙ్క్షాయాంశబ్దేచ.ఇ.భ్వా.ష.స.సే.ద్రక్ష్యతి।అద్రాక్షీత్॥ద్రా
ద్రాఖృ శోషణాలమర్థయోఃి.ఋు.భ్వా.ప.స.సే.ద్రాఖతి।అద్రాఖీత్॥ ణి
చ్-అదద్రాఖత్॥ద్రాఖితః. (ద్రాఖీతఃి.
ద్రాఘృ-శక్తిభ్రీమాయామేమ.ఋు.భ్వా.ప.స.సే.ద్రాఘతి। అద్రాఘీత్.
ద్రాడృ-విశరణే.భ్వా.ఆ.స.సే.ద్రాడతే।అద్రాడిష్ట॥ ఋు-అదద్రాడత్॥
ద్రాహృ-నిద్రాతృయే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే.ద్రాహతే।అద్రాహిష్ట।
ద్రు-అనుతాపే.వై.భ్వా.స్వా.ద్రవతి,ద్రుణోతి।అద్రాప్సీత్.ఇతికేచిత్.
ద్రు-గతౌ.భ్వా.ప.స.అని.ద్రవతి।ద్రోతా।అపద్రవత్॥ద్రవఃద్రవ్యమ్-
ద్రుడ-మజ్జనే.భ్వా.ప.ద్రోడతి॥తుం-కుం-ద్రుడతి-ఇతిబోపదేవఃి.
ద్రుణ-హింసాగతికౌటిల్యేషు.తుం.ప.స.సే.ద్రుణతి।అద్రోణీత్॥ద్రోణఃి.
ద్రుహ-జిఘాంసాయామ్.ది.ప.స.వే.ద్రుహ్యతి।ద్రోహితా;ద్రోద్ధా,ద్రో
ఢా(వు॥౪౧)।ద్రోహఃి. (వీత్,అద్రవిష్ట।
ద్రూఙ్-హింసాయామ్.ఙిత్.క్ర్యా.ఉ.స.సే.ద్రుణాతి ద్రుణీతే।అద్రా
ద్రేకృ-శబ్దోత్సాహయోఃి.భ్వా.ఆ.సే.ద్రేకతే।అద్రేకిష్ట॥ అదిద్రేకత్.
ద్వై-స్వప్నే.భ్వా.ప.అక.అని.ద్రాయతి।ద్రాతా।అద్రాసీత్॥నిద్రా-
ద్విష-అప్రీతౌ.అ.ఉ.స.అని.ద్వేష్టి-ద్విష్టే (౬౭-వు॥) ద్వేష్టుమ్-ద్విష్టఃి-
ద్వృ-సంవరణే.భ్వా.ప.అని.ద్వరతి।అద్వార్షీత్॥ద్విఃి-ద్వారమ్.ఇతిబోప
దేవఃి.)

ధ.

ధక్క-(క)-నాశనే.చు.ఉ.స.సే.ధక్కయతి-లే।అదధక్కత్-త॥ధక్కితఃి.
ధణ (న) శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.ధణతి।అధాణీత్॥ధణితఃి.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ಧನ-ಧಾನ್ಯೇ.ವೈ.ಜು.ಪ.ಸೇ.ದಧತಿ ದಧತಃ-ದಧನತಿ।ಅಧಾ(ಧ)ಸೀತ್ ॥ಧನಮ್
(ಧನ್ಯ. ಗತೌ-ಜ್ಞಾನೇಚ.ಸೌತ್ರಃ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಧನ್ವತಿ।ದಧನ್ವ॥ ಧನ್ವನ್ತರಿಃ.)
ಧಮ-ಧ್ವಾನೇ.ಸೌ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಧಮತಿ।ಏ-ಅಧಮೀತ್ ॥ಧಮನಮ್-ಧಮನಿಃ.
ಧವಿ ಗತೌ-ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಇ.ಧವ್ಯತಿ।ಅಧವ್ಯೀತ್ ॥ಧವ್ಯತಃ.
(ಧು)ಧಾಙ್-ಧಾರಣಪೋಷಣಯೋಃ.ದ್ವಿತ್.ಇತ್.ಜು.ಉ.ಸ.ಅನಿ.ದಧಾತಿ-ಧತ್ತೇ।
ಧಾತಾ।ಅಧಾತ್-ಅಧಿತ (೭೧ನೇ ಪು) ಣಿಚ್-ಧಾಪಯತಿ।ಸನ್-ಧಿತ್ಸತಿ-ತೇ।ಕ
ರ್ಮ-ಧೀಯತೇ॥ಕೃ॥ಹಿತಃ ಹಿತ್ವಾ-ನಿಧಾಯ-ಆಧಾನಮ್-ಧಾತಾ-ಧತ್ರಿಮ
ಮ್-ವಿಧಿಃ-ವಿಧಾಯಕಃ,ಧಾತ್ರೀ.

ಧಾವು-ಗತಿಶುದ್ಧ್ಯೋಃ.ಉತ್.ಭ್ವಾ.ಉ.ಅಕ.ಸೇ.ಧಾವತಿ-ತೇ।ಧಾವಿತಾ।ಧಾವನಮ್-
ಧಿ-ಧಾರಣೇ.ತು.ಪ.ಸ.ಅನಿ.ಧಿಯತಿ।ಧೇತಾ।ಅಧೈಷೀತ್।ಧಿಯಃ. (ಧೇತಃ.
ಧಿಷ-ಸನ್ದೀಪನಕ್ಲೇಶನಜೀವನೇಷು.ಭ್ವಾ.ಆ.ಸೇ.ಧಿಷ್ಟತೇ।ಅಧಿಷ್ಟಿಷ್ಟ॥ಧಿಷ್ಟಿತಃ.
ಧಿವಿ-ಪ್ರೀಣನೇ.ಇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಧಿನೋತಿ।(೪೮ನೇ ಪು.)।ಧಿನ್ವಿತಃ-ಧಿನ್ವನ್.
ಧಿಷ-ಶಬ್ದೇ.ವೈ.ಜು.ಪ.ಸ.ಸೇ.ದಿಧೇಷ್ಟಿ-ದಿಧಿಷ್ಟಃ।ಅಧೇಷೀತ್.

ಧೀಙ್-ಆಧಾರೇ.ಜಿತ್.ದಿ.ಆ.ಸ.ಅನಿ.ಧೀಯತೇ।ಧೇತಾ।ಅಧೇಷ್ಟ॥ಧೀನಃ. (ಧೀರ್ಯ.
ಧೀರ-ಅವಜ್ಞಾಯಾಮ್.ಅಚು.ಉ.ಸ.ಸೇ.ಅವಧೀರಯತಿ-ತೇ।ಅವಾದಿಧೀರತ್-ತ್ ॥ಅವ
ಧುಷ ಸನ್ದೀಪನೇ.ಭ್ವಾ.ಆ.ಸ.ಸೇ.ಧುಷತೇ।ಧುಷ್ಟಿತಾ।ಅಧುಷ್ಟಿಷ್ಟ॥ಧುಷ್ಟಿತಮ್.
ಧುಷ್-ಕಮ್ಪನೇ.ಷಿತ್.ಸ್ವಾ.ಉ.ಸ.ಅನಿ.ಧುನೋತಿ-ಧುನುತೇ(೬೩ನೇ ಪು)ಧುತಃ.
ಧೂರ್ವೀ-ಹಿಂಸಾಯಾಮ್.ಈ ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಧೂರ್ವತಿ।ಅಧೂರ್ವೀತ್ ॥ಧೂರ್ತಃ.
ಧೂ-ವಿಧೂನನೇ.ತು.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಧುವತಿ।ಧವಿತಾ।ಅಧಾವೀತ್ ॥ಧುವಕ.
ಧೂಷ್-ಕಮ್ಪನೇ.ಷಿತ್.ಸ್ವಾ,ಕ್ರ್ಯಾ.ಉ.ಸ.ವೇ. ಧೂನೋತಿ-ಧುನಾತಿ। ಧವಿತಾ,
ಧೌತಾ॥ಚು-ಧೂನಯತಿ,ಧಾವಯತಿ,ಧವತಿ-ತೇ(೬೦ನೇ ಪು)ಧೂತಃ,ಧೂಮಃ
ಧೂಪ-ಸನ್ತಾಪೇ.ಭ್ವಾ.ಪ.ಸ.ಸೇ.ಧೂಪಾಯತಿ।ಅಧೂಪಾಯೀತ್,ಅಧೂಪೀತ್॥
ಕರ್ಮ.ಧೂಪ್ಯತೇ-ಅಧೂಪಿ।ಧೂಪಃ-ಧೂಪಾಯಿತಃ-ಧೂಪಿತಃ.
ಧೂಪ-ದೀಪ್ತೌ-ಭಾಷಾರ್ಥೇಚ.ಚು.ಉ.ಅಕ.ಸೇ.ಧೂಪಯತಿ-ತೇ। ಅದೂಧುಪತ್-ತ॥
ಧೂರ್ವೀ-ಹಿಂಸಾಗತ್ಯೋಃ.ಈ.ದಿ.ಆ.ಸ.ಸೇ.ಧೂರ್ಯತೇ।ಅಧೂರಿಷ್ಟ॥ಧೂರ್ತಃ.
ಧೂಸ(ಶ,ಷ)ಕಾನ್ತಿಕರಣೇ.ಚು.ಉ.ಸ.ಸೇ.ಧೂಸಯತಿ-ತೇ। ಅದೂಧುಸತ್-ತ॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధృ-ధారణే.చు.ఉ.అని.ధారయతి- తే|అదీధరత్-త|ధారణా-ధారా.
ధృఙ్-అవధ్వంసనే.జిత్.భ్వా.ఆ.అని.ధరతే| దధ్రే| ధర్తా.సే| అధృత॥
ధృజ్-అవస్థానే.జిత్.తు.ఆ.స.అని.ధ్రియతే|అధృత|ధ్రియా.ధృతః.
ధృష్-ధారణే.ఇత్.భ్వా.ఉ.స.అ.ధరతి-తే|అధార్షీత్,అధృత|ధృతిః
ధృజ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ధర్జతి|దధర్జ|అధర్జీత్॥ధృజితః.
ధృజి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ధృఙ్జతి|అధృఙ్జీత్॥ధృఙ్జితః.
ధృష-ప్రసహనే.వాచు.ఉ.స.సే.ధర్షయతి-తే| అదీధృషత్-అదధర్షత్-త|పక్షే.భ్వా.ప.ధర్షతి|అధర్షీత్॥ధర్షిః-ధర్షితః|ధర్ష ణమ్.
(ఋ)ధృషా-ప్రాగల్భ్యే.ఇత్.ఆత్.స్వా.ప.అక.సే. ధృష్ణోతి|అధృర్షీత్॥
ణిచ్-ధర్షయతి- తే|అదీధృషత్,అదధర్షత్-త|ధృష్టః|ధృష్ణుః.
ధేట్-పానే.టిత్.భ్వా.ప.స.అసే.ధయతి|ధాతా|అధాత్॥స్తనన్ధయః.
ధోరృ-గతిచాతుర్యే.ఋు.భ్వా.ప.అక.సే.ధోరతి| అధోరీత్| ణిచ్- అదు ధోరత్॥ధోరణమ్. (త్॥నాడిన్ధమః
ధ్మా-శబ్దాగ్నిసంయోగయోః.భ్వా.ప.స.అని.ధమతి| ధ్మాతా| అధ్మాసీ
ధ్యై-చిన్తాయామ్.భ్వా.ప.స.అని.ధ్యాయతి|ధ్యాతా|అధ్యాసీత్॥ధ్యానమ్.ధ్యాత్వా.నిధ్యాయ.ధ్యాతః.
ధ్రాజ(జి)-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ధ్రాజతి(ధ్రాఙ్జతి)॥ధ్రాజితః.
ధ్రాణ-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.ధ్రాణతి|అధ్రాణీత్(ధ్రాణీత్)॥ధ్రాణితః.ధ్రాణిః.
(ఉ)ధ్రాస-ఉత్క్షేపే.ఉత్.కా ర్యా.ప.స.సే.ధ్రాస్నోతి(ఉధ్రాస్నోతి)ధ్రాస్తుః
(ఉ)ధ్రాస-ఉత్క్షేపే.చు.ఉ.స.సే.(ఉ)ధ్రాసయతి-తే,అదిధ్రసత్.త|
ధ్రాక్ష్-కాఙ్క్షాయాఞ్ఛోరవాసితేచ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే. ధ్రాక్షతి| అధ్రాక్షీత్|ధ్రాక్షితః. (ధ్రాక్షత్.
ధ్రాఖృ-శోషణాలమర్థయోః.ఋు.భ్వా.ప.స.సే. ధ్రాఖతి| ణిచ్- అద
ధ్రాఖృ-సామర్థ్యే.ఋు.భ్వా.ఆ.సే.ధ్రాఖతేలధ్రాఖిష్ట|అదధ్రాఖత్.
ధ్రాడృ-విశరణే.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.ధ్రాడతే,అధ్రాడిష్ట|అదధ్రాడత్.
ధ్రీజ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ధ్రీజతి|అధ్రీజీత్॥ధ్రీజితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ధృ-స్థైర్యే.భ్వా.ప.అక.అని.ధ్రువతి।అధ్రావీత్॥ధ్రుతః.ధ్రుత్వా.

ధృ-గతిస్థైర్యయోః.తు.ప.స.అని.ధ్రువతి।కు.ధ్రుతా॥అధ్రైషీత్॥ధ్రుతిః

ధృష-గతిస్థైర్యయోః.తు.ప.స.సే.ధృష్వతి।ధృష్వితా।అధృష్వీత్

ధ్రేకృ-శబ్దోత్సాహయోః.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.ధ్రేకతే।అధ్రేకిష్ట॥ణిచ్

ధ్రేకయతి-తే।అనుధ్రేకత్.త।ధ్రేకితః.

ధ్రై-తృప్తౌ.భ్వా.ప.అక.అని.ధ్రాయతి।ధ్రాతా।అధ్రాసీత్॥ధ్రాయక

ధ్వజ గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ధ్వజతి।అధ్వా(ధ్వ)జీత్॥ధ్వజితః,ధ్వజిః.

ధ్వజి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.ధ్వఞ్జతి।అధ్వఞ్జీత్॥ధ్వఞ్జితః. (ధ్వఞ్జిః.

ధ్వన(ణ).శబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.ధ్వనతి।అధ్వా(ధ్వ)నీత్॥ఋు ధ్వనయతి॥

ధ్వన శబ్దే.అచు.ఉ.స.సే.ధ్వనయతి-తే।అదధ్వనత్-త।ధ్వాన్తమ్.ధ్వానః

ధ్వంసు-అవస్రంసనేగతౌచ.ఉత్.భ్వా.ఆ.అక.సే.ధ్వంసతే।అధ్వసత్,

అధ్వంసిష్ట॥ధ్వస్తః. (త్॥ధ్వాఙ్క్షిః.

ధ్వాఙ్క్ష-కాఙ్క్షాయాఙ్గోరవాసితేవ.ఇ.భ్వా.ప.సే.ధ్వాఙ్క్షతే।అధ్వాఙ్క్షీత్

ధ్వృ-హూర్ఛనే.భ్వా.ప.అక.అని.ధ్వరతి।ధ్వర్తా।అధ్వార్షీత్॥ధ్వరః.

న

నక్క-నాశనే.చు.ఉ.స.సే.నక్కయతి-తే।అననక్కత్-త॥నక్కితః.నక్కనమ్

నఖ-నఖ్వాణే.భ్వా.ప.స.సే.నఖతి।అనాఖీత్,అనఖీత్॥నఖతః,నఖిః.

(ఒ)నజీ-లజ్జాయామ్.ఈు.భ్వా.ఆ.అక.సే.నజతే।అనజిష్ట॥నగ్నః.నగ్నికా

నట-నృత్తేహింసనేచ.భ్వా.ప.స.సే.పరినటతి।అనా(న)టీత్॥నాట్యమ్.

నట-అవస్పన్దనే.చు.ఉ.స.సే.నాటయతి-తే।అనీనటత్-త॥నాటకమ్.

నడ-భాషార్థే.చు.ఉ.స.సే.నాడయతి-తే।అనీనడత్-త॥నాడీ. (కః.

(టు)నది-సమృద్ధ్యాహ్వ్యోత్.ఇ.భ్వా.ప.అక.సే.నన్దతి అనన్దీత్॥నన్దథుః-నన్ద

నమ్బ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.నమ్బతి।అనమ్బీత్।నమ్బితః॥

(నయ-గతౌ.భ్వా.ఉ.స.సే.నయతే। అనయిష్ట)ఇతినాదీనాం కేచిత్పఠన్తి.

నర్ద-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.నర్దతి।అనర్దీత్॥నర్దితా। నర్దకః. (నాలీ.

నల-ప్రకాశేబన్ధనేచ.చు.ఉ.స.సే.నాలయతి-తే। అనీనలత్-త॥నాలిః,

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

నాథృ-యాచ్ఞోపతాపైశ్వర్యాశీష్షు.ఋు.భ్వా.ప.సే.నాథతి। అనాథీత్।
ఆశిషి-ఆ.నాథతే।అనాథిష్ట॥ణిచ్-నాథయతి-తే। అననాథత్-త। నాథః
నాధృ యాచ్ఞోపతాపైశ్వర్యాశీష్షు.ఋు.భ్వా.ప.స.సే.నాధతి।అనాధీత్
నివాస-ఆచ్ఛాదనే.అచు.ఉ.స.సే.నివాసయతి-తే।అనినివాసత్-త॥నివా
నిష్క--పరిమాణే.చు.ఆ.స.సే.నిష్కయతే।అనినిష్కత-త। నిష్కిః. (స్నుః
నీల-వర్ణే.భ్వా.ప.స.సే.నీలతి।నీలితా।అనీలీత్॥నీలః.(కేచిణ్ణాదాపఠన్తి)
నుడ-హింసాయామ్.తు.ప.స.సే.నుడతి।కు-నుడితా।అనుడీత్ నుడకః.
నూష-హింసనే.సౌ.భ్వా.ప.స.సే.నూషతి।అనూషీత్॥నూషితః.
నృతీ-గాత్రవిక్షేపే.ఈ.ది.ప.అక.సే.నృత్యతి(ఋం।వు)ణిచ్-నర్తయతే-
అనన్నర్తత,అనీనృత్తత॥కర్మ-నృత్యతే-అనర్తి।కృ॥నృత్యన్-నృత్తమ్.
నృ-నయే.భ్వా.ప.స.సే.నరతి।అనారీత్॥ఘ్ణ-నరయతి-తే।నరః।నరకః
నృ-నయే.క్ర్యా.ప.స.సే.నృణాతి।అనారీత్॥ణిచ్-నారయతి-తే॥నారీ

ప.

పక్ష-పరిగ్రహే.చు.ఉ.స.సే.పక్షయతి-తే। అపపక్షత్-త॥పక్షిః,పక్షితః
పక్ష-పరిగ్రహే.భ్వా.ప.స.సే.పక్షతి। అపక్షీత్।అయమదన్తచురాదా.
(డు)పచమ్-పాకే.ద్విత్.షిత్.భ్వా.ఉ.స.అని.పచతి-తే। పక్తా।పక్ష్యతి-
తే,అపాక్షీత్-అపక్త॥ణిచ్-పాచయతి-తే। సన్-పిపక్షతి-తే।కర్మ-
పచ్యతే-అపాచి॥కృ॥పచనమ్-పాకః-పక్వమ్-పక్తిమమ్. (వు॥౪౬)
పచి-వ్యక్తీకరణే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.పఞ్చతే।అపపఞ్చిష్ట॥పఞ్చితః-పఞ్చ
పచి-విస్తారవచనే.ఇ.చు.ఉ.స.సే.పఞ్చయతి-తే। అపపఞ్చత్-త॥ప్రప
పజి-ఆవరణే.ఇ.సౌ.భ్వా.ప.స.సే.పఞ్జతి।అపఞ్జీత్॥పఞ్జితః (ఞ్ఫ)
పట-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.పటతి।పటితా।అపాటీత్,అపటీత్॥పటిః.
పట-భాషార్థే.చు.ఉ.స.సే.పాటయతి-తే।అపీపటత్-త॥పాటీ-పాటలిః
పట-వేష్టనే.అచు.ఉ.స.సే.పటయతి-తే।అపపటత్-త॥పటలిః పటీరః
పత-వ్యక్తాయాంవాచి.భ్వా.ప.సే.పతతి।పతితా।అపా(ప)తీత్॥పతనమ్.
పది-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.పణ్డతే।అపణ్డిష్ట॥పణ్డితః-పణ్డిః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పడి-సంహతౌ.ఇ.వాచు.ఉ.సే.పణ్డయతి-తే। అపపణ్డత్-త॥పణ్డ్-పణ్డతి
పణ-వ్యవహారేస్తుతౌచ.భ్వా.ఆ.స. సే.పణతే అపణిష్ట(౯౯॥ వు)స్వార్థే
ఆ.ఞప్రత్యయః-ప.పణాయతి।పణాయితా,పణితా।అపణాయీత్
ప.కి,పణనమ్. (తి,పతతి-

పత-గతౌ.వా.అచు.ఉ.స.సే.పతయతి-తే। అపపతత్-త॥ఫక్కి-పాతయ
(పత-ఐశ్వర్యే.ది.ఆ.అక.సే.పత్యతే.అపతిష్ట)ఇతిపాఠాన్తరమ్.(పాతః
పత్ఌ.గతౌ.ఌ.భ్వా.ప.సే.పతతి।పతితా।అపప్తత్॥ పతితః-పతిత్వా-
పథ-(భ)ప్రక్షేపే.చు.ఉ.స.సే.పాథయతి।అపీపథత్(పథీతికేచిత్-తన్మ
తేతు-పన్థయతి) (థ్యమ్-
పథే- గతౌ.ఏ.భ్వా.ప.స.సె.పథతి। అపథీత్॥ పన్థాః. పథిః.పథితః. ప
పద-గతౌ.ది.ఆ.స.అని.పద్యతే।పత్తా।అపాది(౪౩॥ వు)పన్నః.పత్త్వా.
ప్రపద్య-పత్తుమ్. (తిభ్వాదిరితికేచిత్)

పన-గతౌ.అచు.ఆ.స.సే.పనయతే।అపపనత॥పనమ్-పనవీ-పన్మ-(ఇదితీ
పన-వ్యవహారేస్తుతౌచ.పనతే.పనాయతీత్యాదిసర్వంపణవత్-
పమ్ఫున్-దుర్గన్ధే.క.పమ్ఫస్యతి॥పమ్ఫా-
పయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సె.పయతే।అపయిష్ట॥పయితః-పయనమ్-
పయున్-ప్రసృతౌ.క.పయస్యతి॥పయః-పయస్యమ్-
పర్ణ-హరితభావే.అచు.ఉ.స.సె.పర్ణయతి-తే। అపపర్ణత్- త॥ పర్ణమ్-

పర్ద-కత్సితశబ్దే.భ్వా.ఆ.అక.సె.పర్దతే అపర్దిష్ట॥పర్దితః-పర్దః
పర్వ గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.పర్వతి।పర్వితా।అపర్వీత్॥పర్వమ్-పర్వటః
పర్వ-(ర్భ)పూరణేగతౌచ.భ్వా.ప.స.సె.పర్వతి।పర్వితా।అపర్వీత్॥పర్వ-
పల,పల్ల-గతౌ.భ్వా.ప.స. సె.పలతి।అపాలీత్,పల్లతి॥పలమ్,పల్లః-పల్లీ
పల్వాల-లవనభవనయోః అచు.ఉ.పల్వాలయతి-తే। అపపల్వాలత్-త
పశ(ష)బన్ధనే.చు.ఉ.సె.పాశయతి-తే।అపీపశత్-త॥ (వాచు-పశతీతి
పష(స)-గతౌ.అచు.ఉ.సె.పషయతి-తే।అపపషత్-త॥ కేచిత్)
పసి(శి)-నాశనే.ఇ.వాచు.ఉ.స.సె.పంసయతి.తే।అపపంసత్-త॥పంసతి-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పా-పానే.భ్వా.ప.స.అని.పిబతి(౩౧వు)ణిచ్-పాయయతి॥సన్-పిపాసతి॥యఙ్-పేపీయ్యతే॥కర్మ-పీయతే-అపాయి॥కృ॥ పీతమ్.పీత్వా.ప్ర పాయ్య.పాతా.పాతుమ్-పానమ్ పిబన్.

పా-రక్షణే.అ.ప.స.అని.పాతి(౬౩వు)ణిచ్-పాలయతి॥కర్మ-పాయతే

పార-కర్మసమాప్తౌ.అచు.ఉ.స.సె.పారయతి-తే॥అపపారత్-త॥

పాల-రక్షణే.చు.ఉ.స.సె.పాలయతి-తే॥అపీపలత్-త॥పాలకః-పాలితః

పి-గతౌ.తు.ప.అని.పియతి॥పేతా॥అపైప్రీత్॥పియ్య (కేచిత్

పిచ్ఛ(చ్ఛ)-కుట్టనే.చు.ఉ.సె.పిచ్ఛయతి-తే॥ అపిపిచ్ఛత్-త॥తు. పిచ్ఛతి

పిజి-హింసాబలాదానని కేతనేషు.ఇ.చు.ఉ.సె.పిఞ్జయతి-తే(పేఞ్జయతి)

పిజి వర్ణే.ఇ.ఆ.స.సె.పిఞ్జ్-పిఞ్జీతా॥అపిఞ్జీష్ట॥పిఞ్జః పిఞ్జరః

పిట-శబ్దసఙ్ఘాతయోః.భ్వా.ప.స.సె.పేటతి॥అపేటీత్॥పేటకః,పేటీ

పిఠ-హింసాసఙ్క్లేశనయోః.భ్వా.ప.స.సె.పేఠతి॥అపేఠీత్॥పిఠరః

పిడి-సఙ్ఘాతే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సె.పిణ్డతే॥అపిణ్డిష్ట॥పిణ్డితః-పిణ్డిః

పిడి-సంపర్తౌ.ఇ.చు.ఉ.స.సె పిణ్డయతి-తే॥అపిపిణ్డత్-త॥పిణ్డయన్

పిల-ప్రేరణే.చు.ఉ.స.సె.పేలయతి-తే॥అపీపిలత్-త॥పేలకః-పేలితః

పివి-సేచనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సె.పిన్వతి॥పిన్వితా॥అపిన్వీత్॥పిన్వన్.

పిశ-అవయవే.తు.ప.స.సే.(౫౬వు॥)పింశతి॥పేశితా॥అపేశీత్॥పిశితమ్.

పిష-హింసాయాఙ్గతౌచ.భ్వా;చు.ప.స.సే.పేషతి;పేషయతి॥పేషకః.

పిష్ఌ సఞ్చూర్ణనే.ఌరు.ప.అని.పినష్టి(౭౫వు) పిష్టమ్-పేష్టుమ్-పిష్ట్వా

పిసి-గతౌ-భాషార్థేచ.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.పింసయతి-తే॥పింసతి॥పింసితః.

పిసృ-గతౌ.బు.వాచు.ఉ.స.సే.పేసయతి-తే॥అపిపేసత్-త॥పేసతి॥

పీఙ్-పానే.ఙిత్.ది.ఆ.అని.పీయతే॥పేతా॥అపేష్ట॥పీతం.పీత్వా:పీయ

పీడ అవగాహనే.చు.ఉ.సే.పీడయతి-తే॥అపీపిడత్,అపిపీడత్-త॥పీడా.

పీయ-ప్రీణనే.సౌ.ప.స.సే పీయతి॥అపీయీత్॥పీయూషమ్.

పీల-ప్రతిష్టమ్భే.భ్వా.ప.స.సే.పీలతి॥అపీలీత్॥పీలుః-పీలితమ్.

పీవ-స్థౌల్యే.భ్వా-ప.అక.సే.పీవతి॥పీవితా॥అపీవీత్॥పీవః-పీవితమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization; eGangotri.

పుచ్ఛ-ప్రమా(ణే)దే.భ్వా.ప-అక.సే.పుచ్ఛతి|అపుచ్ఛీత్||పుచ్ఛం-పుచ్ఛీ.
పుట-సంశ్లేషణే.తు.ప.సే.పుటతి|ఈ-పుటితా|అపుటీత్||పుటమ్.పుటితః.
పుట-(ట)భాషార్థే.వాచు.ఉ.సే.పోటయతి.తే|అపూపుటత్-త(ర్ణ్యయ
పుట-సంసర్గే.అచు.ఉ.సే.పుటయతి-తే|అపుపుటత్-త||[తి)పోటా
పుట్ట-అల్పీభావే.చు.ఉ.స.సే.పుట్టయతి-తే|అపుపుట్టత్-త||పుట్టనమ్-
పుడ-ఉత్సర్గే.తు.ప.స.సే.పుడతి|పోడితా|అపోడీత్||పోడనమ్.పుడితః.
పుడి-మర్దనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.పుండతి|పుణ్డితా|అపుణ్డీత్||పుణ్డిః.
పుణ-కర్మణిశుభే.తు.ప.సే.పుణతి|పోణితా| అపోణీత్||నిపుణః,పుణ్యమ్
పుథ-హింసాయామ్.వి.ప.స.సే.పుథ్యతి|పోథితా|అపోథీత్||పుథ్యక్.
పుథ-భాషార్థే.చు.ఉ.స.సే.పోథయతి-తే|అపూపుథత్-త||పోథః.
పుణ్ఠి-హింసాసక్లేశనయోఃఇ.భ్వా.ప.స.సే.పుణ్ఠతి| అపుణ్ఠీత్||పుణ్ఠితః
పుర-అగ్రగమనే.తు.ప.స.సే.పురతి|పోరితా|అపోరీత్||పురమ్.పురా.
పుర్వ-(ర్బ)పూరణే.భ్వా.ప.సే.పూర్వతి|పూర్వితా|అపూర్వీత్||పూర్వః
పుల-మహత్వే.భ్వా.ప.సే.పోలతి(తు-పులతి)అపోలీత్|| పులినమ్.పులకః
పుల-మహత్వే.చు.ఉ.సే.పోలయతి-తే|అపూపులత్-త|| పాలిః.పులాకః.
పుష-పుష్టౌ.భ్వా.ప.సే.పోషతి(౨౧వు||)కర్మ-పుష్యతే అపోషి|| పోషణమ్.
పుష-పుష్టౌ.ది.ప.స.అనిపుష్యతి(౪౧వు||)అపుషత్|పుష్టిః.పుష్టిః.పుష్యన్
పుష-పుష్టౌ.క్ర్యా.ప.స.సే.పుష్ణాతి|పోషితా|అపోషీత్||పుషితః.
పుష-ధారణే.చు.ఉ.సే.పోషయత్యాభరణమ్|అపూపుషత్-త|| పోషితః.
పుష్ప-వికసనే-ది.ప.అక.సే.పుష్ప్యతి|పుష్పితా| అపుష్పీత్||పుష్పమ్.
పుంస-అభివర్ధనే.చు.ఉ.సే.పుంసయతి-తే|అపుపుంసత్-త|పుంసితమ్.
పుస్త-ఆదరానాదరబన్ధేషు.చు.ఉ.స.సే.పుస్తయతి-తే|అపుపుస్తత్-త||
పూజ్-పవనే.జిత్.భ్వా.ఆ.స.సే.పవతే(వు||౪౦)||ణిచ్-పావయతి-తే|
అపీపవత్-త||కర్మ-పూయతే-అపావి||పూతమ్.పవమానః.
పూజ్-పవనే.జిత్.ని.ఆ.సే.పూయతే|అపవిష్ట||పవిత్రమ్.పూయమానః
పూజ-పూజనే.చు.ఉ.స.సే.పూజయతి-తే|అపూపూజత్-త||పూజితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పూష్-పవనే.ఇత్.ఉ.స.సే.పువతి-పుష్టే(పు॥౭౯)పువన్-పువానః.
పూణ-సఙ్ఘాతే.చు.ఉ.స.సే.పూణయతి-తే|అపూపుణత్-త॥పూణితః.
పూయీ-విశరణేదుర్గన్ధేచ.ఈ.ది.ఆ.సే.పూయతే| అపూయిష్ట॥పూయమ్.పూతిః. (ర్ణమ్.పూరణమ్.
పూరీ-ఆప్యాయనే.ఈ.ది.ఆ.స.సే.పూర్యతే (పూ॥౩౬) పూర్తమ్.పూ
పూరీ-ఆప్యాయనే.ఈ.వాచు.ఉ.స.సే.పూరయతి-తే|పూరతి॥పూరితమ్.
పూర్ణ-సఙ్ఘాతే.చు.ఉ.స.సే.పూర్ణయతి-తే|అపుపూర్ణత్-త॥ ఇతికేచి
పూర్వ(ర్బ)-నివాసే.వాచు.సే.ఉ.పూర్వయతి-తే|పూర్వతి. (త్
పూల-సఙ్ఘాతే.వాచు.ఉ.పఠన్తి.భ్వా.పూలయతి-తే|పూలతి| అపూలీత్॥
పూష-వృద్ధౌ.భ్వా.ప.అకే.సే.పూషతి|అపూషీత్॥పూషా.పూషితమ్.
పృ-ప్రీతౌ.స్వా-ప.స.అని.పృణోతి|పర్తా|అపార్షీత్॥పృతః.
పృ-పాలనపూరణయోః.జు.ప.అని.పిపర్తి-పిపృతః-పిప్రతి|అపార్షీత్.
పృజ్-వ్యాయామే.జిత్.తు.ఆ.అని.వ్యాప్రియతే|వ్యాపృత॥ వ్యాపారః.
పృచ-సంయమనే.వాచు.ఉ.స.సే.పర్చయతి-తే|అపీపృచత్,అపపర్చత్-
త|పఠన్తి-పర్చతి|అపర్చీత్॥సమ్పర్క-ఇ-సమ్పర్చనమ్
పృచీ-సమ్పర్చనే.ఈ.అ.ఆ.అక.సే.పృక్తే|పర్చితా|అపర్చిష్ట॥పృక్తః.
పృచీ-సమ్పర్కే.ఈ.ప.అక.సె.పృణక్తి|పర్చితా|అపర్చీత్॥ సమ్పృక్తః.
పృజీ-సమ్పర్కే.ఈ.అ.ఆ.అక.సే.పృక్తే|వర్ణితా|అపర్జిష్ట॥పృక్తమ్.
పృడ-హర్షే.తు.ప.స.సె.పృడతి|అపర్డీత్॥ణిచి-అపీపృడత్,అపపర్డత్-త
పృణ-ప్రీణనే.తు.ప.స.సె.పృణతి|అపర్ణ|పర్ణితా|అపర్ణీత్॥పర్ణనమ్.
పృథ(ధ)-ప్రక్షేపే.చు.ఉ.స.సె.పర్థయతి-తే| అపీపృథత్,అపపర్థత్-త॥
పృషు.సేచనే.ఉత్.భ్వా.ప.సే.పర్షతి అపర్షీత్॥పర్షిత్వా.పృష్ట్వా.పృష్టః
పృ-పాలనపూరణయోః.జు.ప.స.సె.పిపర్తి(వు॥౩౦) [పూరితః,పూర్తః.
పృ-పాలనపూరణయోః. క్ర్యా.ప.స.సె.పృణాతి| అపారీత్॥పూర్ణః,
పృ-పూరణే.వ్యాచు.ఉ.స.సే.పారయతి-తే|అపీపరత్-త॥పఠన్తి పరతి॥
పేల్బ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.పేలతి|అపేలీత్|బ్లు.ఆపిపేలత్-త|

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పేవృ-సేవనే.భ్వా.ఆ.సే.పేవతే।పిపేవే।అపేవీత్ ॥బు-అపిపేవత్-త.
పేసృ-గతౌ.భ్వా.ప.సే.పేసతి।అపేసీత్ ॥బు-అపిపేసత్-త॥పేసితః.
పైఙ్-శోషణే.భ్వా.ప.స.అని.పాయతి।పాతా।అపాసీత్ ॥పాయుః.
పైణృ-గతిప్రీతణశ్లేషణేషు.భ్వా.ప.సే.పైణతి।అపైణీత్ ॥ బు-అపిపైణత్
ప్యాయీ-వృద్ధౌ.ఈ.ఓ.భ్వా.ఆ.సే.ప్యాయతే(౮౨వు॥)పీనః,ప్యానః
ప్యైఙ్-వృద్ధౌ.జిత్.భ్వా.ఆ.అని.ప్యాయతే।పప్యే।ప్యాతా।అప్యాస్త॥
ప్రచ్ఛ-జ్ఞీప్సాయామ్.తు.ప.ద్వి.అని.పృచ్ఛతి।ప్రష్టా।అపాక్షీత్ ॥పృష్టః
ప్రథ-ప్రఖ్యానే.భ్వా.ఆ.స.సే.ప్రథతే।అప్రథిష్ట।ఘు-ప్రథయతి॥ప్రథా.
ప్రథ-ప్రఖ్యానే.చు.ఉ.స.సే.ప్రాథయతి-తే।అపప్రథత్-త॥ప్రథితః.
ప్రస-విస్తారే.భ్వా.ఆ.ప.సే.ప్రసతే।అప్రసిష్ట॥ఘు-ప్రసయతి॥ప్రసితః.
ప్రా-పూరణే.అ.ప.స.అని.ప్రాతి।ప్రాతా।అప్రాసీత్ ॥ప్రాతమ్.
ప్రీఙ్-ప్రీతా.జిత్.ది.ఆ.అక.అని.ప్రీయతే।ప్రీతా।అప్రేష్ట॥ప్రియమాణః
ప్రీఞ్-తర్పణకాన్తిచ.ఖిత్.క్ర్యా.ఉ.స,అక.అని.ప్రీణాతి-ప్రీణీతే।ప్రే
తా.సి-సే।అప్రైష్మీత్-అప్రేష్ట॥ప్రీణక,ప్రీణానః-ప్రియః.ప్రీత్వా.
ప్రీఞ్-తర్పణే.ఖిత్.వాచు.ఉ.స.అని.ప్రీణయతి-తే,ప్రాయయతి-తే।అపి
ప్రయత్-త।పక్షే.ప్రయతి-తే। కర్మ-ప్రీయతే-అప్రాయి॥ప్రీతః.
వృక్-వరణే.జిత్.భ్వా.ఆ.స.అని.ప్రవతే।ప్రోతా।అప్రోష్ట॥వృక్తిః.
వృఞ-స్నేహనే.క్ర్యా.ప.స.సే.వృష్ణాతి।అప్రోష్ణీత్ ॥వృష్ణక.వృషితః
వృఞ-చాహే.భ్వా.ప.సే.ప్రోణతి।ప్రోషితా।అప్రోష్ణీత్ ॥ఉత్-ప్రుష్టమ్.
ప్రేఙ్ఖోల-దోలనే.చు.ఉ.స.సే.ప్రేఙ్ఖోలయతి-తే। అపిప్రేఙ్ఖోలత్-త.
ప్రేఙృ-గతౌ.బు.భ్వా.ఆ.స.సే.ప్రేషతే।ప్రేషితా।అప్రేషిష్ట॥ప్రేషితః.
ప్రోథృ-పర్యాప్తౌ.బు.భ్వా.ఉ.అక.సే.ప్రోథతి తే।అపోథీత్-అప్రోథిష్ట॥
ణిచి-ప్రోథయతి-తే।అప్రుహోథత్-త॥ప్రోథః-ప్రోథితః.
ప్లకృ-భక్షణే.భ్వా.ప.స.సె.ప్లకతి।అప్లక్షీత్ ॥ప్లకణమ్.ప్లక్తుః.
ప్లిహ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.ప్లేహతి।ప్లేహితా,అప్లేహీత్ ॥ప్లీహా.
ప్లీఞ-గతౌ.క్ర్యా.ప.స.అని.ప్లీనాతి।ప్లేతా।అప్లేషీత్ ।ప్లీతః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప్లుఙ్-గతౌ.జిత్.భ్వా.ఆ.అక.అని.ప్లవ తే|ప్లోతా|అప్లోష్ట|ప్లుతః-ప్లవః.
ప్లుష-స్నేహ-నే.క్ర్యా.ప.సె.ప్లుష్ణాతి|ప్లోషితా|అప్లుక్షీత్|ప్లుష్టః.
ప్లుష-దాహే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.ప్లోషతి|ప్లుష్ట్వా,ప్లోషిత్వా-ప్లుష్టః.
ప్లుష-చాహే.పి.ఐ.స.సె.ప్లుష్యతి|ప్లోషితా| వు.ఆప్లుషత్|ప్లుష్యక్॥అత్ర
ప్లుస-చాహే,ప్లేవ-నేత్యపి కేచిత్కథయన్తి.తన్న్యాలంవ్యమ్
ప్స్నా - భక్షణే.అ.ప.స.అని.ప్స్నాతి|ప్స్నాతా.అప్స్నాసీత్॥ప్స్నాతమ్.

ఫ.

ఫక్క-నీచైర్గతౌ.భ్వా.ప.అక.సే.ఫక్కతి|ఫక్కితా|అఫక్కీత్॥ఫక్కితా
ఫణ-గతౌ.భ్వా.ప.సే.ఫణతి|అఫా(ఫ)ణీత్॥ఘ-ఫ(ఫా)ణయతి-తే|ఫణా
ఫల-నిష్పత్తౌ.భ్వా.ప.అక.సే.ఫలతి|అఫాలీత్॥ఫలితః.ఫాలః.ఫలమ్.
(భీ)ఫలా-విశరణే.ఆత్.స్నే.భ్వా.ప.సే.ఫలతి|బఫాల-ఫేలతుః|ఫుల్లుః|ప్ర
ఫుల్ల-వికసనే.భ్వా.ప.అక.సే ఫుల్లతి|అఫుల్లీత్॥ఫుల్లితః. [ఫుల్తః.
ఫేల్బ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.ఫేలతి|అఫేలీత్॥ఫేలితః॥బు.అపిఫేలత్.

బ.

బణ-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.బణతి|అబా(బ)ణీత్॥బణితః.బాణః.
బద-స్థైర్యే.భ్వా.ప.స.సె.బదతి|బబ్దితా|అబా(బ)దీత్॥బదః.
బద-వ్యక్తాయాంవాచి.చు.ఉ.సే.బాదయతి-తే|అబీబదత్-త॥బాదనమ్.
బధ-బన్ధనే(పు॥ ౪౪)భ్వా.ఆ.స.సె.స్వార్థేసన్-బీభత్స తే| బీభత్సితా|అ
బీభత్సిష్ట|కర్మ-బీభత్స్యతే॥కృ॥ బీభత్సితమ్.బీభత్సా.బీభత్సుః.
బధ-సంయమనే.చు.ఉ.స.సే.బాధయతి-తే|అబీబధత్-త॥
బన్ధ,బద్ధనే.క్ర్యా.ప.స.అని.బధ్నాతి|(రం॥)ణిచ్-బన్ధయతి-తే|అబబన్ధ
త్-త|సన్-బిభ త్స్యతి|యఙ్-బాబధ్యతే॥కర్మ-బధ్యతే-అబన్ధి॥బద్ధః.
బన్ధ-సంయమనే.చు.ఉ.సే.బన్ధయతి-తే|అబబన్ధత్-త॥బన్ధయక.బన్ధనమ్
బభ్రీ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.బభ్రీతి|బభ్రీతా| అబభ్రీత్॥బభ్రీణమ్.బభ్రుః
(బమ్బ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.బమ్బతి|బమ్బితా) అయంక్వాచిత్కః.
బర్బ గతౌ.భ్వా.ప.సే.బర్బతి|బర్బితా|అబర్బీత్॥ బర్బటః॥ రాజమాషః

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

బర్హ్-ప్రాధాన్యపరిభాషణహింసాచ్ఛాదనేషు.భ్వా.ఆ.స.సే.బర్హ్తే।
అబర్హ్తిష్ట॥బర్హ్తామ్-బర్హ్తితః. (సాయామపి.

బర్హ్-భాషార్థేచు.ఉ.స.సే.బర్హ్యయతి-తే।అబబర్హ్యత్-త॥ అయంహింస

బల-ప్రాణనేధాన్యావరోధేచ.భ్వా.ప.అక.సె.బలతి।అబాలీత్॥బలమ్.

బల-పరిభాషణహింసాదానేషు.భ్వా.ఆ.స.సే.బలతే।అబలిష్ట॥బలిః.

బల-ప్రాణనేశుచుఉ.స.సే.బలయతి-తే।అబీబలత్-త॥బలయక్.

బల్హ-ప్రాధాన్యపరిభాషణహింసాచ్ఛాదనేషు. భ్వా.ఆ.స.సే బల్హతే।

బల్హ-హింసాయాంభాషార్థేచ చు.ఉ.స.సే.బల్హయతి-తే।అబబల్హత్-త

బస్త అర్దనే.చు.ఆ.స.సే.బస్తయతే।అబబస్తత॥బస్తః=ఛాగః.

బహి-వృద్ధౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.బంహతే।అబంహిష్ట॥బంహితమ్.

బాడృ-ఆప్లాప్యే.భ్వా.ఆ.స.సె.బాడతే।అబాడిష్ట॥ఋు.అబబాడత్-త।

బాధృ-విలోడనే.భ్వా.ఆ.స.సే.బాధతే। అబాధిష్ట॥ఋు.అబబాధత్-త।

బాహృ-ప్రయత్నే.భ్వా.ఆ.సె.బాహతే।అబాహిష్ట॥ఋు-అబబాహత్-త

బిట-ఆక్రోశే(శబ్దే)భ్వా.ప.స.సే.బేటతి।బేటితా।అబేటీత్॥బేటనమ్.

బిది-అవయవే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.బిన్దతి।బిన్దితా।అబిన్దీత్॥బిన్దుః.

బిల-చ్ఛేదనే.తు.ప.స.సే.బిలతి।బేలితా।అబేలీత్॥బిలమ్.బేలనమ్.

బిల-భేదనె.చు.ఉ.స.సే.బేలయతి-తే।అబీబిలత్-త॥కర్మ-బేల్యతే-అబేలి

బిస-ప్రేరణె.ది.ప.సే.బిస్యతి। బేసితా।వు-అబిసత్॥బిస్యక్.బేసితః.

బీజ-గతౌ.క్షేపేచ.భ్వా.ఆ.స.సే.బీజతే।బీజితా।అబీజిష్ట॥బీజమ్.

బుక్క-భషణె.భ్వా.ప.సే.బుక్కతి।బుక్కితా।అబుక్కీత్॥బుక్కమ్.

బుక్క-భాషణెచు.ఊ.సే.బుక్కయతి-తే।అబుబుక్కత్-త।బుక్కయక్

బుగి-వర్జనె.భ్వా.ఇ.ప.స.సె.బుజ్గతి। బుజ్గితా। అబుజ్గీత్-బుజ్గితః-బుజ్గనమ్

బుట-హింసాయామ్.వాచు.ఉ.స.సె.బోటయతి-తే॥ పక్షె.భ్వా.బోటతి॥

బుడ-ఉత్సర్గేసంవరణెచ.తు.ప.సే.బుడతి।కు-బుడితా।అబుడీత్॥బుడనమ్

బుధ-అవగమనె.భ్వా.ప.స.సె.బోధతి।బోధితా।అబోధీత్॥బుధితమ్.

బుధ-అవగమనె.ది.ఆ.స.అని.బుధ్యతే। అబోధి;అబుద్ధ(వు॥ఋర) బుద్ధమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

బుధిర్-బోధనే.ఇర్.భ్వా.ఉ.స.సే.భోధతి-తే|బోధితా|అబుధత్,అబోధీత్-అబోధిష్ట||సిచ్-బోధయతి-తే|అబూబుధత్-త||భోధితవ్య.

(ఉ)బున్దిర్-నిశామనే.ఉత్.ఇర్.భ్వా.ఉ.స.సే.బున్దతి-తే|అబుబత్,అబున్దీత్-అబున్దిష్ట(చు-బున్ధిర్ ఇతి కేచిత్-కర్మ-బుధ్యతే-ఆబుద్ధ||బున్ధితః)

బుల(ళ)-మజ్జనే.చు.ఉ.అక.సే.బోలయతి-తే|అబూబులత్-త||బోళనమ్

బుస-ఉత్సర్గే.ది.ప.సే.బుస్యతి|బోసితా|పు-అబుసత్||బుసమ్. బుసితమ్

బుస్త-ఆదరే.నాదరేచ.చు.ఉ.సే.బుస్తయతి-తే|అబుబుస్తత్.బుస్తమ్

బృహ-వృద్ధౌ.భ్వా.ప.అక.సే.బర్హతి|బర్హితా|అబర్హీత్||బర్హణమ్,చురాదౌ-దీప్త్యర్థకః-ఉ.బర్హయతి-తే|అబబర్హత్-త||

బృహి-వృద్ధౌ.శబ్దే.ఇ.భ్వా.ప.సే.బృంహతి|అబృంహీత్||బృంహితమ్.

బృహిర్-శబ్దే.ఇర్.భ్వా.ప.సే.బర్హతి|అబృహత్,అబర్హీత్||బర్హితా.

బేహృ-ప్రయత్నే.భ్వా.ఆ.సె.బేహతే|అబేహిష్ట||ఋ-అవిబేహత్-త||

బ్రూఞ్-వ్యక్తాయాంవాచి.ఞిత్.అ.ఉ.ద్వి.సె.బ్రవీతి,ఆహ-బ్రూతే(ఋ||౬౯)ఉవాచ-ఊచే|వక్తాసి-సె|వక్ష్యతి-తే|.ఉచ్యాత్-వక్షీష్ట|ఆవోచత్-త||ణిచి-వాచయతి-తే|అవీవచత్||కర్మ-ఉచ్యతే||ఉక్తిః-ఉక్తమ్.

బ్రూస(శ)-హింసాయామ్.వాచు.ఉ.స.సె.బ్రూ(శ)సయతి-తే|అబుబ్రూసత్-త||వక్ష్యతి-బ్రూసతి-అబ్రూసీత్||బ్రూసితః||బ్రూసయ.

భ.

భక్ష-అదనే.చు.ఉ.స.సె.భక్షయతి-తే|భక్షయితా|అబభక్షత్-త||భక్షణమ్-భక్షః|కర్మ-భక్ష్యతే|నఞ-బిభక్షీషతి||అస్యభ్వాదిత్వమేకేవదన్తి-

భజ-సేవాయామ్.భ్వా.ఉ.స.అని.భజతి-తే|భక్తా|అభాక్షీత్-అభక్త(ఠ౭౮పు||)ణిచి-భాజయతి-తే|అబీభజత్-త|| సని-బిభక్షతి-తే|యఙి-బాభజ్యతే||కర్మ-భజ్యతే||భక్త్వా-విభజ్య-భక్తిః.భజ్ఞ-భజమానః||

భజ-విశ్రాణనేపాకేచ.చు.ఉ.స.సె.భాజయతి-తే|అబీభజత్-త||

భజి-వీప్త్యో.ఞి.చు.ఉ.అక.సే.భఞ్జయతి-తే|అబభఞ్జత్-త|భఞ్జయ.

భఞ్జో-ఆమర్దనే.ఓ.రు.ప.స.అని.భనక్తి|భఙ్క్తా|అభాక్షీత్||భగ్నమ్-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

భజ్గిః-భజ్జకః.భజ్జుం-భక్త్వా భక్త్వా-ప్రభజ్య-
భట-భృతౌ.భ్వా.ప.స.సే.భటతి।భటితా।అభా(భ)టీత్॥భటిః.
భట-పరిభాషణే.భ్వా.ప.సె.భటతి॥ఘ-భటయతి-ఆబీభటత్॥ భటిత్రమ్
భటి-ప్రతారణే.ఇ.చు.ఉ.స. సే.భణ్టయతి- తె।అబభణ్టత్-త॥భణ్టకః.
భడి-పరిభాషణే.ఇ.భ్వా.ఆ.స. సె.భణ్డతె।అభణ్డిష్ట॥భణ్డిః,భణ్డకః.
భడి-కల్యాణే.ఇ.చు.ఉ.స. సె.భణ్డయతి- తె।అబభణ్డత్-త॥ భణ్డయక్.
భణ-శబ్దే.భ్వా.ప.స. సె.భణతి।భణితా।అభా(భ)ణీత్।ణిచ్-భాణయతి
-తె।అబీభణత్-త,అబభాణత్-త॥భణితిః,భాణిః,భణకః-
భద్-కల్యాణెసుఖేచ.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సె.భన్దతె।అభన్దిష్ట॥భన్దమానః.
భది-శుభే.ఇ.చు.ఉ.స. సె.భన్దయతి- తె।భన్దయితా।అబభన్దత్-త।
భర్త్స-సన్తర్జనె.చు.ఉ.సె.భర్త్సయతి-తె।అబభర్త్సత్-త॥భర్త్సనమ
(భర్భ్(ర్వ)-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సె.భర్భతి।భర్భితా।అభర్భీత్॥)
భల-పరిభాషణహింసాదానెషు.భ్వా.ఆ.సె.భలతె।అభలిష్ట॥భలమానః
భల-ఆభణ్డనె(నిరూపణె)చు.ఆ.స.సే.భాలయతె।అబీభలత॥ భాలితమ్.
భల్ల-పరిభాషణహిం,సాదానెషు.భ్వాప.సే।భల్లతి।భల్లితా।అభల్లీత్॥
భష-భర్త్సనె.భ్వా.ప.స.సే।భషతి।భషితా।అభాషీత్,అబభీత్॥
భస-భర్త్సనదీప్త్యోఃజు.వై.ప.సే.బభస్తి-బబ్ధుం-బప్సతి। అభాసీత్.
భా-దీప్తౌ.అ.ప.అక.అని.భాతి।భాతా।అభాసీత్॥ వ్యతిపూర్వశ్చేత్తద్-
పరస్పరభానె-వ్యతిభాతె.వ్యతిబభే॥భానం-భాతుం,భాత్వా-విభాయ
భాజ-పృథక్కర్మణి.అచు.ఉ. సే.భాజయతి-తె।అబభాజత్-త।భాజనమ్
భామ-క్రోధే.భ్వా.ఆ.అక.సే.భామతె।భామితాసే। అభామిష్ట॥భామః.
భామ-క్రోధే.ణిప్రత్యచ.అచు.ఉ.అక.సే.భామయతి-తే।అబభామత్.త॥
భాష-వ్యక్తాయాంవాచి. భ్వా.ఆ.ద్వి.సే.భాషతె।భాషితా।అభాషిష్ట॥ ణి
చి భాషయతి-తే।అబీభషత్,అబభాషత్-త॥భాషితమ్,అభాషా॥
భాస్-దీప్తౌ.భ్వా.ఆ.సే.భాసతె।అభాసిష్ట॥ఋు-అబీభసత్,అబభాసత్।
భిక్ష-భిక్షాయాంలాభేలాభేచ.భ్వా.ఆ.ద్వి.సే.భిక్షతే।భిక్షితా।అభిక్షిష్ట॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

భిది-అవయవే(అంశకరణే).ఇ.భ్వా.ప.స.సే.భిన్దతి।భిన్న్దా।అభిన్దీత్॥
భిదిర్-విదారణే.రు.ఉ.స.అని.భినత్తి (వు॥౭౪)-భిన్నే। ఇర్-అభినత్, అ
భైత్సీత్-అభిత్త॥ణిచి-భేదయతి-తే।కర్మ-భిద్యతే-అభేది॥కృ॥భిన్నః.
భేదః.భిదా-భిదురః-భేదకః.భిన్దక-భిన్నానః-భేత్స్యక-భేత్స్యమానః
భేత్తవ్యం-భేదనీయం-భేత్తుం-భిత్త్వా-నిర్భిద్య-భేదమ్భేదమ్.భేద్యః.
భిష-రోగప్రతీకారే.సా.భ్వా.ప.స.సే.భేషతి।అభిషీత్॥భేషజమ్.
భిషజ్-చికిత్సాయామ్;భిక్షజ్-ఉపసేవాయామ్.కం.భిషజ్యతి;భిక్షజ్యతి॥
(ఇ)భీ-భయే.జు.ప.అక.ఆ.బిభేతి(వు॥౭౦)అభైషీత్।భయమ్.భీ:.భీతః
భుజ-పాలనాభ్యవహారయోః.రు.ప.స.అని.భునక్తి।భోక్తా।భోక్ష్యతి। అ
భౌక్షీత్॥భక్షణార్థేతజ్-భుజ్తే-ఒన్నమ్।అభుక్త॥ణిచి-భోజయతి-
తే।సక-బుభుక్షతి-తే।కర్మ-భుజ్యతే-అభోజి॥కృ॥భోజనమ్.భుక్తిః
భుజో-కౌటిల్యే.ఓ.తు.ప.స.అని.భుజతి।భోక్తా।అభౌక్షీత్॥భుగ్నః.
భూ-సత్తాయామ్.భ్వా.ప.అక.సె.భవతి-(వు॥౧౯)।భవనమ్-భూతిః
భూ-ప్రాప్తౌ.వాచు.ఆ.స.సే.భావయతే।భావయాఞ్చక్రే।భావయితా
సే.అబీభవత॥పక్షే-భవతే-అభవిష్టేత్యాదిణిచ్సన్నియోగపీవేత్యకే.
భూ-అవకల్కనే.చు.ఉ.స.సే.భావయతి-తే।అబీభవత్-త॥భావ:.
భూష-అలఙ్కారే.వాచు.ఉ.స.సే.భూషయతి-తే।అబూభుషత్-త॥పక్షే
భ్వా.భూషతి।అభూషీత్॥భూషణమ్-భూషా-భూషితః.
భృజీ-భర్జనే.ఈ.భ్వా.ఆ.స.సే.భర్జతే।భర్జితా।అభర్జిష్ట॥భృక్తః.
భృఞ్-భరణే.ఞిత్.భ్వా.ఉ అని.భరతి-తే।భర్తా।అభార్షీత్-అభృత॥
(డు)భృఞ్-ధారణపోషణయోః.ఞిత్.జు.ఉ.స.అని.బిభర్తి-బిభృతే(వు॥
౭౧)బిభరాఞ్చకార-చక్రే-బిభరామ్బభూవ-(సూ౩౨)బిభ్రోత్.
భృశి-దీప్తౌ.ఇ.వాచు.ఉ.సే.భృంశయతి-తే।పక్షే-భృంశతి।భృంశనమ్
భృశు-అధఃపతనే.ఉత్.ది.ప.అక.సే.భృశ్యతి।బభర్శ।భర్శితా।లు-అభృ
శత్॥భృశ్యక్-భృశం.భృశిత్వా.భర్శిత్వా.భృష్ట్వా.సమ్భృశ్య.భృష్టమ్
భృఞ్-భర్త్సనేభరణేచ.క్రీ.ప.సే.భృణాతి।భరితా।అభార్షీత్॥భృణక్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

भेषृ-भये.भ्वा.उ.से.भेषति-ते।अभेषीत्-अभेषिष्ट॥ङु-अभिभेषत्-त
भ्यस-भये.भ्वा.आ.अक.से.भ्यसते।भ्यसिता।अभ्यसिष्ट॥भ्यसनम्.
भ्रक्ष-अदने.भ्वा.उ.स.से.भ्रक्षति-ते।अभ्रक्षीत्-अभ्रक्षिष्ट॥भ्रक्षणम्
भ्रण-शब्दे.भ्वा.प.से.भ्रणति.भ्रणिता।अभ्राणीत्,अभ्रणीत्॥भ्रणितम्
भ्रमु-चलने.उत्.भ्वा.प.से.भ्रमति,भ्रम्यति।अभ्रमीत्॥भ्रान्तः-
भ्रमु-अनवस्थानेऽउत्.दि.प.से.भ्राम्यति वु-अभ्रमत्॥भ्राम्यन्.
भ्रंशु(स)-अवस्रंसनेऽउत्.भ्वा.आ.अक.से.भ्रंश(स)ते।द्यु-अभ्र
श(स)त्-अभ्रंशि(सि)ष्ट॥भ्रश्यते-अभ्रंशि॥भ्रंशः-भ्रष्टः.
भ्रंशु-अधःपतनेऽउत्.दि.प.अक.से.भ्रश्यति।भ्रंशिता।वु-अभ्रशत्
भृज्ज-पाके.तु.प.अनि.भृज्जति-ते।(वु॥××)भृष्ट.भृज्जमानः.भृष्टः
भ्राज-दीप्तौ.भ्वा.आ.अक.से.भ्राजते।अभ्राजिष्ट॥ङु-(वु॥८३)
(टु)भ्राज-दीप्तौ.ङु.भ्वा.आ.से.भ्राजते।बभ्राजे,बभ्राजे॥भ्राजथुः.
(टु)भ्राश(स)-दीप्तौ.ङु.भ्वा.आ.अक.से.भ्राश(स)ते-भ्राश्यते।
बभ्राशे,बभ्राशे।अभ्राशिष्ट॥भ्राश(स)मानः.भ्राशथुः॥चजिनभ्रस्वः
भी-भये.क्र्या.प.अक.भरणे.स.अनि.भिनाति।भेता।अभैषीत्॥भीः
भुज(ण)-संवरणे.तु.प.स.से.भुजति।अभुजीत्(क्वचित्कयम्)
भूरिण.आशाविशब्दयोः.चु.आ.स.से.भूरिणयते।अबुभूरिणत॥
भेजृ-धीप्तौ.भ्वा.आ.अक.से.भेजते।अभिजिष्ट॥भेजमानः.[भूरिणः
भेष्म,भ्लेष्म-गतौ.भ्वा.उ.स.से.भेष्मति-ते,भ्लेष्मति-ते॥(चजिनभ्रस्वः)
भ्लक्ष-अदने.भ्वा.उ.स.से.भ्लक्षति-ते।अभ्लक्षीत्-अभ्लक्षिष्ट॥भ्लक्षणम्.
(टु)भ्लाश्-दीप्तौ.भ्वा.आ.अक.से.भ्लाशते,भ्लाश्यते।बभ्लाशे,बभ्लाशे।अभ्लाश
शिष्ट॥ङु-अबभ्लाशत्-त॥भ्लाश(श्य)मानः.भ्लाशथुः.भ्लाशितम्.

म.

मकि-मण्डनेगतौ च.इ.भ्वा.आ.स.से.मञ्चक्-ते।मञ्चिक्-ता-सै।अमञ्चिक्-ष्ट॥
कर्म.मञ्च्यते।अमञ्चि॥मञ्चितः.मञ्चकः.मञ्चमानः.मञ्जुरः=आदर्शः
मक्ष-गतौ.भ्वा.आ.स.से.मक्षते।अमक्षिष्ट॥मक्षलम्=शीघ्रम्

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మఱ్-సఙ్ఘాతే॰ పే॰ చ.భ్వా.ప.సే.మఱ్నుతి|మఱ్నీతా|అమఱ్నీత్॥మఱ్నీతా.

మఖ-గతౌ.భ్వా.ప.సే.మఖతి|మఖితా|అమఖీ(మ)ఖీత్|మఖిః.మఖితః

మఖ-గతౌ.భ్వా.ఇ.ప.స.సే.మఙ్ఖతి|మఙ్ఖితా|అమఙ్ఖీత్|మఙ్ఖు=ఆశు.

మగధ-పరివేష్టనే సీచదాస్యేచ.కం.మగధ్యతి నీచః.

మగి-సర్వణే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.మఙ్గతి|మఙ్గితా|అమఙ్గీత్॥మఙ్గలః.

మఘి-గత్యాక్రోశేషైతవేచ.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.మఙ్ఘతే|అమఙ్ఘిష్ట|

మఘి-మణ్డనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.మఙ్ఘతి|అమఙ్ఘీత్॥మఙ్ఘకా.మఙ్ఘితః.

మచ-కల్కనే.భ్వా.ఆ.అ.సే.మచతే బాలిశః|అమచిష్ట॥మచమానః.

మచి-ధారణోచ్ఛ్రాయపూజనేషు.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.మఞ్చతే|అమఞ్చిష్ట

మఞ్జ-మార్జనేశబ్దేచ.భ్వా.ప.స.సే.మఞ్జతి|అమఞ్జీత్॥మఞ్జు.మఞ్జరీ.

మట-సాదనే.భ్వా.ప.స.సే.మటతి|అమా(మ)టీత్॥మటచీ=శిలావృష్టిః

మఠ-మదనివాసయోః.భ్వా.ప.స.సే.మఠతి|అమాఠీత్,అమఠీత్॥మఠః.

మఠి-శోకే.ఇ.భ్వా.ఆ.సే.మణ్ఠతే|మణ్ఠితా|అమణ్ఠిష్ట॥మణ్ఠనమ్=ఆధ్యానం

మడి-విభాజనే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.మణ్డతే|అమణ్డిష్ట॥మణ్డమ్.మణ్డకః.మ్]

మడి-భూషాయాంహర్షేచ.ఇ.చు.ఉ.సే.మణ్డయతి-తే|అమమణ్డత్-త.

మణ-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.మణతి|అమా(మ)ణీత్॥నుణితమ్.మణిః.

మత్రి-గుప్తభాషణే.ఇ.చు.ఆ.స.సే.మన్త్రయతే|అమమన్త్రిత॥మన్త్రితం

మథి-హింసాసఙ్క్లేశనయోః.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.మన్థతి|అమన్థీత్॥ [మ్

మథె-విలోడనే.ఏ.భ్వా.ప.సే.మథతి|అమథీత్॥మథితమ్.మథః,మాథః॥

మద-తృప్తియోగే.చు.ఆ.సే.మాదయతే|అమీమదత॥మాదనం-మాదః.

మది-స్తుతిమోదమదస్వప్నకాన్తిగతిషు.ఇ.భ్వా.ఆ. యథాయథం-సక,

అక.సే.మన్దతే|మన్దితా|అమన్దిష్ట॥మన్దనం.మన్దమానః. [మదయతి.

మదీ-హర్షగ్లేపనయోః.ఈ.భ్వా.ప.అక.సే.మదతి| అమా(మ)దీత్॥ఘు-

మదీ-హర్షేగ.ఈ.ది.ప.అక.సే.మాద్యతి|మదితా|ఘు-అమదత్॥మత్తః.మా

మన-స్తమ్భే.చు.ఆ.సే.మానయతే|అమీమనత॥మానయమానః. (ద్యక.

మన-జ్ఞానే.ది.ఆ.స.అని.మన్యతే|మన్తా|అమంస్త॥మన్యమానః(౫ రకము)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మను-అవబోధనే.ఉత్.త.ఆ.స.సే.మనుతే।మనితా॥౭౯౫।)మన్వానః.
మన్థ-విలోడనే.భ్వా.ప.స.సే.మన్థతి।మథ్యాత్।అమన్థీత్।కర్మ-మథ్యతే.
అమన్థి॥ కృ॥మథితః.మథిత్వా,మన్థిత్వా-ప్రమథ్య-మన్థనమ్- మన్థః.
మన్థ-విలోడనే.క్ర్యా.ప.ద్వి.సే.మథ్నాతి।మమన్థ।మన్థితా।అమన్థీత్॥ మ
మభ్-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.మభ్యతి।అమభీత్॥మభీతః. [థ్నన్.
మయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.మయతే।మయితా।అమయిష్ట॥మయ్యః.
మర్క-గతౌ.భ్వా.సౌ.ప.సే.మర్కతి।మర్కితా।అమర్కీత్॥మర్కటః.
మర్చ-శబ్దార్థే.చు.ఉ.సే.మర్చయతి-తే।అమమర్చత్ (క్వచిన్నదృశ్యతే)
మర్చ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.మర్చతి।అమర్చీత్॥మర్చితః.
మర్వ-పూరణే.భ్వా.ప.స.సే.మర్వతి।అమర్వీత్॥మర్వితః.మర్వకః.
మల-ధారణే.భ్వా.ఆ.స.సే.మలతే।అమలిష్ట॥మలిః.మలితః.మలమానః -
మల్ల-ధారణే.భ్వా.ఆ.సే.మల్లతే।అమల్లిష్ట॥మల్లిః.మల్లీ. (మలినమ్.
మవ-బన్ధనే.భ్వా.ప.స.సే.మవతి।మమావ-మేవతుః।అమా(మ)వీత్॥ మ
మవ్య-బన్ధనే.భ్వా.ప.సే.మవ్యతి।మమవ్య।అమవ్యీత్॥మవ్యితః. (నితః.
మశ-శబ్దోపణేచ.భ్వా.ప.స.సే.మశతి-మశితా।అమా(మ)శీత్॥మశకః.
మష-హింసామూమ్.భ్వాప.సే.మషతి।అమా(మ)షీత్॥మషణమ్.మషీ.
మసీ-పరిణామే.ఈ.ది.ఘ.స.సే.మస్యతి।మసితా।పు-అమసత్॥ మస్తమ్-
మస్క-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.మస్కతే।అమస్కిష్ట॥మస్కరిః-మస్కరీ. (మస్తు
(టు)ష్టుభో.శుద్ధా-ఓ.తు.ప.అక.అని.మజ్జతి(౫౮।పు)అమా జ్ఞీత్॥మగ్నః
మహ పూజాయామ్.భ్వా.ప.సే.మహతి। అమహీత్॥మహితః. మహత్.
మహ పూజాయామ్.అచు.ఉ.స.సే. మహయతి.తే । అమమహత్-త॥
మహి-వృద్ధౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.మంహతే । మంహితా । అమంహిష్ట॥
మహి-దీప్తౌ.ఇ.చు.ఉ.అక.మంహయతి-తే।అమమంహత్-త॥మంహితః.
మా-మానే.అ.ప.స.అని.మాతి।మాతా।అమాసీత్।ణిచి - మాపయతి-
తే।అమీమపత్-త॥ సక-మిక్ష్యతి ॥కర్మ-మీయతే-అమాయి॥మితః-
మిత్వా-ప్రణిమాయ. (ప్రమాణమ్.
మాఙ్-మా నేశబ్దేచ.జిత్.జు.ఆ.స.అని.ప్రణిమీమీతే।అమాస్త॥ప్రమితిః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మృజ్-మార్జనే.జిత్.ది.ఆ.స.అని.మార్ష్టి|మమే|మార్జా|అమార్క్షీత్|మి
మార్క్షీ-కాఙ్క్షాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.మార్క్షతి|అమార్క్షీత్|
మథి-హింసాయామ్.భ్వా.ప.సే.మన్థతి.అమన్థీత్.కేచిదిమంనపఠన్తి
మన-పూజాయామ్.వాచు.ఉ.స.సే.మానయతి-తే|ఆమీమనత్-త||
పక్షే.భ్వా.మనతి||మాన్యః.అమానిత్ [సితా|అమీమాంసిష్ట.
మాన-జిజ్ఞాసాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే.స్వార్థేసన్.మీమాంసతే| మీమాం
(మార్గ-నఁసాక్-రగత్యోః.చు.ఉ.సే.మార్గయతి-తే|అమమార్గత్-త||)
మార్గ-అన్వేషణే.వాచు.ఉ.స.సే.మార్గయతి-తే||పక్షే.భ్వా.మార్గతి-అ
మార్గీత్||మార్గణమ్.మార్గిశమ్.మార్గయన్.మారయన్.ణిః|| భ్వా
దావుభయపదీ.క్యేకే-మార్గన్,మార్గమాణః. [మ్ల
మార్జ-మార్జనే.చు.ఉ.స.సే.మార్జయతి-తే|ఇతికేషాంచిత్పఠన్తి|మార్జిత
మహృ(తృ)మూనే.బ్ధి.భ్వా.ఉ.స.సే.మహతి-తే| అమాహీత్-అ
మూహిష్ట||ణిచి-అమమాహత్-త.మాహితః.
మిచ్ఛ-ఉల్లేఖనే.తు.ప.స.సే.మిచ్ఛతి|అమిచ్ఛీత్||మిచ్ఛక.మిచ్ఛితః.
మిజి-భాషార్థః.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.మిజ్ఞయతి-తే|మిజ్ఞతి|అమిమిజ్ఞత్-త||
(డు)మిష్-ప్రక్షేపణే-షోత్.స్వా.ఉ.స.అసి.మినోతి-మినుతే|మమా-మి
మ్యతుః.మిమ్యుః.మిష్యే| మూతా|ఆమాసీత్-అమూస్త||ణిచ్-మూప
యతి-తే||సక-మిత్సతి-తే||మితః.మిక్షమ్.మిక్షః.
మిధృ-ఘేధాహింసనయోః.భ్వా.ఉ.స.సే.మేధతి-తే|అమేధీత్.అమేధిష్ట
ఙ్యు-ఆమిమేధత్-త|మిధకః. [దిష్ట||మిన్నమ్.
(ఖి)మిదా-స్నేహనే.ఆత్.భ్వా.ఆ.అక.సే.మేదతే|ద్యు-అమిదత్-అమే
(ఖి)మిదా-స్నేహనే.ఆత్.ది.ప.అక.సే.మేద్యతి|వు-అమిదత్ ||ప్రమేది
తమ్.మిన్నమ్.మేదురః. [మిన్దీత్.
మిది-స్నేహనే.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.మిన్దయతి లే| అమిమిన్దత్-త|మిన్దతి|అ
మిధృ(ధృ)మేధాహింసనయోః.ఙు.భ్వా.ఉ.స.సే.మేధతి-తే||మేధ్యమ్.
మిల-శ్లేషణే.తు.ప.సఙ్గమే.ఉ.సే.మిలతి-తే|అమేలీత్-ఆమేలిష్ట||మిళితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మివి-సేచనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.మిన్వతి|అమిస్వీత్॥మిస్వితః.

మిశ-శబ్దేరోషణేచ.భ్వా.ప.అక.సే.మేశతి|అమేశీత్॥మిశితః. [తః.

మిశ్ర(స్)సమ్పర్కే.అచు.ఉ.స.సే.మిశ్రయతి-లే|అమిమిశ్రత్-త॥మిశ్రి

మిష-స్పర్ధాయామ్.తు.ప.స.సే.మిషతి అమేషీత్॥మిషితః.మిషమ్.

మిషు-సేచనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.మేషతి|మేషితా|అమేషీత్॥మిష్టమ్.

మిహ-సేచనే.భ్వా.ప.స.అని.మెహతి|మెఢా|అమిక్షత్॥మేఢుం,మీఢ్వా

మీ-గతౌ.వాచు.ఉ.స.అని.మాయయతి-తే॥పచ్ఛే-భ్వా.మయతీత్యాది.

మీఙ్-హింసాయామ్.జీత్.ది.ఆ.అని.మీయతే|మేతా|అమేష్ట॥మీనః.

మీఞ్-హింసాయామ్.ఞిత్.క్యా.ఉ.స.అని.మీనాతి.మీనీతే|మమౌ

మిచ్యతుః-మిమ్యే|మాతాసి-సే|అమాసీత్-అమాస్త॥కర్మ-మీయ

తే-అమాయి॥ప్రమీతః. [త॥మీమితః.

మీమృ-గతౌశబ్దేచ.భ్వా.ప.స.సే.మీమతి|అమీమీత్॥ బు-అమిమీమత్-

మీల-నిమేషణే.భ్వా.ప.అక.సే.మీలతి|అమీలీత్(ర 3 వు)మీలనం-మీలితం

మీవ-స్థౌల్యేమున్ద్రీభావేచ.భ్వా.ప.అక.సే.మీవతి|అమీవీత్|మీవితమ్.

ముచ-ప్రమోచనేప్రమోదనేచ.చు.ఉ.స.సె. మోచయతి-లే| అమూమూ

చత్-త॥మోచితః.మోచనమ్.మోచకః.

ముచి-కల్క-నే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సె.ముఙ్చ్ఛతే|మఙ్క్షీతా|అముక్షీష్ట॥ముక్ష

మాణః(అనిదిత్వాత్ఛేవోపదేవేనమోచతే-అమోచిష్టేత్యాద్యుక్తం.)

ముచ్ఌ-మోక్షణే.ఌ.తు.ఉ.స.అని.ముఞ్చతి-తే(వు౫౬)అముచత్-అము

క్త॥ణిచ్-మోచయతి-తే|అమూముచత్-త(ర ౬౬॥వు) ముముక్షతి|

కర్మ-ముచ్యతే.అమోచి॥ముక్తః.ముక్త్వా-ప్రముచ్య.

ముజ-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.సే.మోజతి|మోజితా|అమోజీత్॥మోజనమ్.

ముఞ్జి-శబ్దే.ఇ.భ్వా.ప.అక.సె.ముఞ్జతి|అముఞ్జీత్॥ముఞ్జితమ్.ముఞ్జః.

ముజ-ముఞ్జి-ధాతూనికల్పనచారాదికావికిపోపదేవః.మోజయతీత్యాది

ముట-(టి)వర్దనే.భ్వా.ప.సె.మోటతి|మోటితా|అమోటీత్॥మోటకః.

ముట ఆక్షేపప్రమర్దనయోఃతు.ప.స.సె.ముటతి|ముటితా|అముటీత్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ముట-సఙ్కోచనే.చు.ఉ.సే.మోటయతి-తే|అమూముటత్-త॥మోటితః
మ ఠి-పాలనే.భ్వా.ఆ.స.సె.మణ్ఠతే|మణ్ఠితా|అమణ్ఠిష్ట|మణ్ఠితః.
ముడి-ఖణ్డనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.మణ్డతి|అమణ్డీత్|మణ్డనమ్.మణ్డితః.
ముడి-మూర్ఖనే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.మణ్డతే|అమణ్డిష్ట|మణ్డిః-మణ్డకః.
✓ ముణ-ప్రతిజ్ఞానే.తు.ప.స.సె.మణతి|మోణితా|అమోణీత్॥మణకా.
✓ ముద-హర్షే.భ్వా.ఆ.అక.సె.మోదతే|మోదితా|అమోదిష్ట|మోదితః.
✓ ముద-సంసర్గే.చు.ఉ.స.సే.మోదయతి-తే|అమూముదత్-త॥మోదితః.
(ముస్థ-గతౌహింసాయాఞ్చ.భ్వా.ప.స.సె.ముస్థతి|అముస్థీత్॥)ముస్థా.
ముర-సంవేష్టనే.తు.ప.స.సె.మురతి|మోరితా|అమోరీత్|మురః-మోర
టమ్=ఇతుమూలకమ్. [మూర్ఛిత్॥మూర్తమ్-మూర్ఛితమ్.
✓ ముర్ఛా-మోహసముచ్ఛ్రాయయోఃఆత్.భ్వా.ప.స.సే.మూర్ఛతి|అ.
✓ మూర్వీ బన్ధనే.ఈ.భ్వా.ప.స.సె.మూర్వతి|అమూర్వీత్॥మూర్తః.
✓ ముష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.మోషతి|అమోషీత్॥మోషణమ్.
✓ ముష-స్తేయే.క్ర్యా.ప.ద్వి.సే.ముష్ణాతి|మోషితా|అమోషీత్॥ముష్ణక్.
ముషితః.ముష్టిః.
✓ ముస-ఖణ్డనే.ది.ప.స.సే.ముస్యతి|మోసితా|వ్ర-అముసత్॥ముసలః.
✓ ముస్త-సఙ్ఘాతే.చు.ఉ.స.సె.ముస్తయతి-తే|అమముస్తత్-త॥ముస్తకః.
✓ ముహ-వైచిత్యే.ది.ప.అక.వే.ముహ్యతి|మోహితా,మోద్ధా,మోఢ్వా॥
మోహిష్యతి,మోత్స్యతి|వు-అముహత్|ణిచ్-మోహయతి-తే-అమూ
ముహత్-త॥ముగ్ధః,మూఢః,మోహితః.
✓ మూఙ్-బన్ధనే.జిత్.భ్వా.ఆ.స.సే.మవతే|మవితా|అమవిష్ట॥మూతకః. [మూకః.
మూత్ర-ప్రస్రవణే.అచు.ఉ.అక.సె.మూత్రయతి-తే|అముమూత్రత్-త॥
మూల-ప్రతిష్ఠాయామ్.భ్వా.ఉ.అక.సె.మూలతి-తే॥మూలమ్-మూలకం
మూల-రోహణే.చు.ఉ.స.సె.మూలయతి-తే|అమూమూలత్-త॥ఉన్మూ
లితమ్.(ముల్లతి కేచిత్-తన్మతే మోలయతి-తే॥ఇత్యాది)మూల్యమ్.
మూష-స్తేయే.భ్వా.ప.సె.మూషతి|మూషితా|అమూషీత్॥మూషకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

मृष-सङ्घाते.भ्वा.प.अक.से.मृषति।मृषिता।अमृषीत्॥मृषक्ष
मृग-अन्वेषणे.चु.आ.स.से.मृगयते।मृगयाञ्चक्रे.आस-बभूव
व।मृगयिता।अमृमृगत॥मृगः.मृगयमाणः.मृगतम्.
मृग-अन्वेषणेयाचनेच.क.मृग्यति॥तारानाथेनदिवादावपाठि.
मृज्-प्राणत्यागेजेत्.तु.आ.ोटिलुटिलृटिलृजेचपरस्मैपदमितिविशे
षः.अक.अनिट्.क्रियते।ममार।मर्तासि। मरिष्यति।मृष्टः।अमृत।
अमरिष्यत्॥णिच्-मारयति-ते।ससन्-ममार्ष्टि॥ मृतः.मारः.
मृच्च-म्लक्ष्णनेचु.ऊ.अक.से.मृच्छयति-ते।(इतिकाशिप्रस्तकपाठः)
मृजा-शौचालङ्कारयोः.अदा.वाचु.उ.स.वे.मार्ज्यति-ते। मार्ज
यिता।अमीमृजत्,अममार्जत्-त॥पक्षेभ्वा.प.मार्जति,मार्जन्ति
मृजा-शुद्धौ.अदा.अ.प.स.से-मार्ष्टि.मृष्टः.मृजन्ति, मार्ज्जन्ति (वृ॥८र)
अमार्ज्जीत्,अमार्क्षीत्॥ णिच्-मार्ज्जयति-ते सन्-मिमृक्षति-मि
मार्ज्जिषति॥कर्म्म-मृज्यते।अमार्जि॥मृष्टः.
मृड सुखनेतु.प.स.से.मृडति।मर्डिता।अमर्डीत्॥मृडः.मृडानी.
मृड-क्रीडेसुखेच.क्र्या.प.स.से.मृणाति।मृणातु मृडान॥[लम्
मृण-हिंसायाम्.तु.प.स.से.मृणति।ममर्ण-ममृणतुः॥मृणा
मृद-क्षोदे.क्र्या.प.स.से.मृद्नाति। मृद्नातु-मृदान।मर्दिता।
मृधु-उन्धनेउदित्.भ्वा.उ.स.से.मर्धति-ते। अमर्धीत्-अमर्द्धिष्ट॥मृद्धः
मृश-आमर्शनेतु.प.स.अनि.मृशति।मर्ष्टा,म्रक्षति।मर्क्ष्यति,म्रक्ष्यति
अम्राक्षीत्,अमार्क्षीत्,अमृक्षत्।णिच्-मर्शयति-ते।अममर्श
त्,अमीमृशत्-त।कर्म्म-मृश्यते-अमर्शि॥मृशः.मृष्टः.मर्शनम्
मृष-तितिक्षायाम्.चुरा.उ.स.से.मर्षयति-ते। अमीमृषत्,अम
मर्षत्-त॥बोप्पदेवस्तस्यदस्तचुरादौपपाठतन्मतेमृषयति-
ते।अममृषत्-त.इति॥वस्तुतोभ्वा.उ.मृष्यति-ते अमर्षीत्.अमर्षिष्ट
मर्षणः(मर्षितः.) [ता॥मृष्यः,मृष्यमाणः.
मृष-तितिक्षायाम्.दि.उ.स.से.मृष्यति-ते।ममर्ष-ममृक्षे। मर्षि

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

మృషు-సేచనేసహనేచ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.మర్షతి। మర్ష్టా। అమర్షీత్॥
మృష్టః.మృషిత్వా,మర్షిత్వాఃమృష్ట్వా.మర్షణీయమ్.మర్షితుమ్.
మృ-హింసాయామ్.క్ర్యా.ప.స.సే.మృణాతి।మమార।మరితా,మరీతా
మేజ్-ప్రణిదానే.జిత్.భ్వా.ఆ.న.అని.మయతే।మమే।మాతా।అమాస్త॥
మేటృ(డృ)-ఉన్మాదే.ఋు.ప.సే.మేటతి।అమేటీత్।ణిచి-అమిమేటత్-త.
మేధృ(ధృ)(ధృ)మేధాహింసనయోఃమేధృ-సఙ్గమేచ.భ్వా.ఉ.స.సే.మే
ధతి-తే।ఽమేధీత్-అమేధిష్ట॥ ణిచి-అమిమేధత్-త॥ మేధికా.మేడకఃమే
మేధా-అశుగ్రహణే.క.మేధాయతి॥మేధా. (మేధ్యమ్.మేదురఃమే
మేపృ-గతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.స.సే.మేపతే।అమేపిష్ట॥ణిచి-అమిమేపత్-త॥
మేవృ-సేవనే.భ్వా.ఆ.స.సే.మేవతే।అమేవిష్ట॥ ఋు- అమిమేవత్-త॥
మోక్షు-అసనే.వాచు.ఉ.స.సే.మోక్షయతి-తే।అముమోక్షత్.త।పక్షే
భ్వా.ప.మోక్షతి।అమోక్షీత్॥మోక్షుఃమోక్షకఃమోక్షణమ్.
మ్నా-అభ్యాసే.భ్వా.ప.న.అని.మనఃత(వు।౩-౫)అమ్నాసీత్॥మ్నాపయ
[తి-తే।అమిమ్నపత్-త॥సని-మిమ్నాసతి॥కర్మ.మ్నాయతే।మ్నాతఃమ్నా
మ్రక్ష-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ప.స.సే.మ్రక్షతి। అమ్రక్షీత్ ॥ చురాదౌమ్లేచ్ఛనే-
మ్రక్షయతి-తే॥ మ్రక్షితఃమ్లక్షేతికేచిత్.మ్రజేత్యన్యే.మ్లజేత్యపరే.
ఔత్తరాహాస్త్వేతేవికల్పాదృశ్యన్తే. [మ్రాదంమ్రాదమ్.
మ్రద-మర్దనే.భ్వా.ఆ.సే.మ్రదతే।అమ్రదిష్ట॥ఘు-మ్రదయతి।మ్రదంమ్రదం
మ్రుచు-గతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.మ్రోచతి।అమ్రుచత్,అమ్రోచీత్.
మ్రుళ్చు-గతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.మ్రుళ్చతి।అమ్రుళ్చీత్॥మ్రుక్తః.
మ్లేటృ(మ్లేడృ)-ఉన్మాదే.భ్వా.ప.సే.మ్లేటతి॥ఋు-అమిమ్లేటత్-త.
మ్లుచు-గతౌ.ఉత్-భ్వా.ప.సే.మ్లోచతి।అమ్లుచత్,అమ్లోచీత్॥మ్లుక్తః॥
మ్లుళ్చు-గతౌ.ఉత్.భ్వా.మ్లుళ్చతి।అమ్లుళ్చీత్॥మ్లుళ్చిత్వా,మ్లుక్త్వా.
మ్లేచ్ఛ-అవ్యక్తేశబ్దే.భ్వా.ప.సే.మ్లేచ్ఛతి।మ్లేచ్ఛితా।అమ్లేచ్ఛీత్॥ మ్లేచ్ఛః
మ్లేచ్ఛ-అవ్యక్తాయాంవాచి.చు.ఉ.స.మ్లేచ్ఛయతి.తే।అమిమ్లేచ్ఛల్.త.
మ్లేవృ-సేవనే.భ్వా.ఆ.స.సే.మ్లేవతే।అమ్లేవిష్ట॥ఋు-అమిమ్లేవత్-త॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ష్లై-హర్షక్షయే.భ్వా.ప.అక.అని.ష్లాయతి।మష్లాష్లాతా।అష్లాసీత్ ॥
ణిచి-ష్లాపయతి-తే॥సని-మిష్లాసతి-ష్లానమ్.ష్లానిః.ష్లాయక.
[క్తీతః.

య.

యక్ష-పూజాయామ్.చు.ఆ.స.సే.యక్షయతే।అయియక్షత॥యక్షిః.య
యజ-దేవపూజాసఙ్గతికరణదానేషు.భ్వా.ఉ.స.అని.యజతి-తే। య-ఇ
యాజ-ఈజే(వు।౪౭-౪౯)యష్టాసి-సే॥ణిచి - యాజయతి-తే॥సని.
యియక్షతి-తే॥కర్మ-ఇజ్యతే-అయాజి॥ యజనమ్.యష్టుమ్-యజమా
నః.ఇష్ట్వా.ఇష్టిః.ఇష్టమ్. [త॥యతితః.
యత-నికారోపస్కారయోః.చు.ఉ.స.సే.యాతయతి-తే।అయీయతత్-
యతి-ప్రయత్నే.ఈ.భ్వా.ఆ.అక.సే.యతతే।అయతిష్ట॥ఆయత్తః.
యత్రి-సజ్జీకరణే.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.యన్త్రయతి-తే। అయయన్త్రిత్-
త॥పక్షే-యన్త్రతి-అయన్త్రీత్॥యన్త్రమ్.యన్త్రితః.
యభ-మైథునే.భ్వా.ప.స.అని.యభతి।యబ్భా।అయాప్సీత్ ॥యబ్ధిః.
యమ-ఉపరమే.భ్వా.ప.స.అని.యచ్ఛతి।యత్తా।అయంసీత్ ॥ యచ్ఛక.
యమ-పరివేషణే.చు.ఉ.స.సే.చన్ద్రీయమయతి-తే।వాఘు-యామయతి-
తే।అయీయమత్,అయయామత్-త॥యమః. [త్॥యత్తమ్.
యసు-ప్రయత్నే.ఉత్.ది.ప.అక.సే.యస్యతి,యసతి (౪౩వు॥) ఆయస
యా-ప్రాపణే.అ.ప.స.అని.యాతి(వు॥౬౩)అయాసీత్॥యాతః యానమ్
(టు)యాచృ-యాచ్ఞాయామ్.ట్విత్.భ్వా.ఉ.ద్వి.సే. యాచతి-తే।యాచి
తా।అయాచీత్-అయాచిష్ట॥బు-అయయాచత్-త॥యాచనమ్.
యు-మిశ్రణామిశ్రణయోః.అ.ప.స.సే.యౌతి-యుతః-యువన్తి। యవి
తా।అయావీత్।ణిచి-యావయతి-తే।అయీయవత్-త॥కర్మ-యూయ
తే-అయావి॥యుతః-యవః. [యవనాః.
యుజు-బొగుప్సాయామ్.చు.ఆ.స.సే.యావయతే। అయీయవత॥ యావ
యుక్ష్-బన్ధనే.క్షిత్.క్ర్యా.ఉ.అని.యునాతి-యుక్షితే। అయాక్షీత్-అ
యుగి.వర్జనే.ఇ.భ్వా.ప.సే.యుఞ్జతి'అయుఙ్క్షీత్॥యుఙ్క్షితః. [యోక్త

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యుచ్ఛ-ప్రమాదే.భ్వా.ప.స.సే.యుచ్ఛతి।అయుచ్ఛీత్॥యుచ్ఛితః.
యుజ-సమాధా.ది.ఆ.అక.అని.యుజ్యతే।యోక్తా।అయుక్త॥యుక్తిః.
యుజ-సంయమనే.వాచు.ఉ.స.సే.యోజయతి-తే।అయూయుజత్-త॥
పక్షే-భ్వా.ప.అని.యోజతి।అయూక్షీత్॥యోజితః.యోజనమ్.
యుజిర్-యోగే.ఇర్.రు.ఉ.స.అని.యున క్తి-యుఙ్క్తే-(౫ × ॥ వు)అయుజత్,అయూక్షీత్-అయుక్త॥యుక్తః.యోగః.యుగ్మమ్.యుక్త్వా.
యుజు-జుగుప్సాయామితిబొప్పదేవః.చు.ఆ.యోజయతే॥ఉత్-యుక్తమ్
యుతృ-భాసనే.భ్వా.ఆ.సే.యోతతే।అయోతిష్ట॥బు-అయుతోతత్.
యుధ-సమ్పహారే.ది.ఆ.స.అని.యుధ్యతే।యోద్ధా।అయుద్ధ॥యుద్ధమ్.
యుపు-వి మోహనే.ఉత్.ది.ప.సే.యుప్యతి।యోపితా।పు-అయుపత్॥
యుష-సేవాయామ్.సౌ.ప.స.సే.యోషతి।అయోషీత్॥యోషిత్।
యూష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.సే.యూషతి।అయూషీత్॥యూషితః.
యేమృ-ప్రయత్నే.భ్వా.ఆ.అక.సే.యేమతే॥బు-అయియేమత్-త॥యేమిః
యోటృ(డృ)-బన్ధనే.భ్వా.ప.సే.యోటతి॥బు.అయుయోటత్:[తమ్.

ర.

రక(గ)(ఖు)-ఆస్వాదనే.చు.ఉ.సే.రాకయతి-తే।అరీరకత్-త॥రాకితః
రక్ష-పాలనే.భ్వా.ప.స.సే.రక్షతి।రక్షీతా।అరక్షీత్॥రక్షణమ్.రక్షకః
రఖ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.రఖతి।రఖితా।అరాఖీత్.అరఖీత్॥రఖితః.
రఖ-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.రఙ్ఖతి।అరఙ్ఖీత్॥రఙ్ఖితః.
రగి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.సే.రఙ్గతి।రఙ్గితా।అరఙ్గీత్॥రఙ్గః.రఙ్గితః.రఙ్గణమ్.
రగే-శఙ్కాయామ్.ఏ.భ్వా.ప.స.సే.రగతి।అరగీత్॥ఘ-రగయతితే॥
రఘి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.రఙ్ఘతే।అరఙ్ఘిష్ట।రఙ్ఘితః.(రగితః.
రఘి-భాషార్థః.వాచు.ఉ.సే.రఙ్ఘయతి-తే।అరరఙ్ఘత్-తః।పక్షే-రఙ్ఘతి.
రచ-ప్రతియత్నే.అచు.ఉ.స.సే.రచయతి-తే।అరరచత్-త॥రచనా.
రఞ్జ-రాగే.భ్వా.ఉ.స.అని.రజతి-తే(౪౭వు॥)అరాఞ్జీత్-అర జ్ఝ॥క
ర్మ-రజ్యతే.అరఞ్జి॥రఞ్జనమ్.రక్తమ్.రక్తిః.రాగః.రక్త్వా.రక్తా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రజ్జు-రాగే.ది.ఉ.అని.రజ్యతి-తే(xxవు)రజ్యక్-రజ్యకు-నః.అరక్తః.
రట-రవ-పరిభాషణే.భ్వా.ప.సే.రటతి-రటతః|అరా(ర)టీత్॥రటక్.
రణ-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.రణతి|రణతా|అరా(ర)ణీత్॥రణనం,రణః.
రణ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.రణతి|అరా(ర)ణీత్॥ఘు-రణయతి-తే॥ రణితః.
రద-విలేఖనే.భ్వా.ప.సే.రదతి|రదితా|అరా(ర)దీత్॥రదనం,రదః.
రధ-హింసాసంరాధ్యోః.ది.ప.వే.రధ్యః(xxవు)రధితా,రద్ధా|అరధత్॥
రప-వ్యక్తాయాంవాచి.భ్వా.ప.స.సే.రపతి|రపితా|అరాపీత్,అరప్పీత్॥
రఫ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.రఫతి|రఫితా|అరాఫీత్,అరఫ్ఫీత్॥రఫితః.
రభి-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.రమ్భతి|రమ్భితా|అరమ్భీత్|రమ్భణమ్.
రభి(బ్ధ)-శబ్దే.భ్వా.ఇ.ఆ.అక.సే.రభ్యతే|రరబ్ధే|రబ్ధితా|అరబ్ధ|త్॥
రభ-రాభస్యే.భ్వా.ఆ.అక.అజుూర్వస్సకర్మకః.అ.రభతే(రంవు॥)
రబ్ధా|అరబ్ధ॥ణిచి.రవ్భయతి-తే|అరరమ్భత్-త॥సని.రిప్సతే॥కర్మ-ఆ
రభ్యతే॥ఆరబ్ధమ్.ఆరమ్భః. [రంసీత్॥రతః-రతిః-రామః-
రమ-క్రీడాయామ్.భ్వా.ఆ.అక.అని.రమతే:(రం,గంటవు) అరంస్త-వ్య
రయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.సె.రయతే|రయితా|అరయిష్ట॥రయః.రయమాణః.
రవి-గతౌ.భ్వా.ఇ.ప.స.సె.రణ్వతి|రణ్వీతా|అరణ్వీత్॥రణ్వక్.
రశ-శబ్దే.సౌ.ప.అక.సె.రశతి|రశితా|అరశీత్,అరాశీత్॥రశనా.
రస-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సె.రసతి|రసితా|అరా(ర)సీత్॥రసః.రసనా.రసా.
రస-ఆస్వాదనస్నేహనయోశ్చ.ఉ.స.సే.రసయతి-తే|అరరసత్-త॥
రహ-త్యాగే.భ్వా.ప.సే.రహతి|రహితా|ఏ-అజహీత్॥రహః.రహితః.
రహ-త్యాగే.ఆచు.ఉ.సే.రహయతి-తే|అరరహత్-త(అరీరహదిత్యేకే)
రహి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.రంహతి|అరంహీత్॥ణిచ్-రంహయతి-తే|
అరరంహత్-త.కేచిద్రంహేతిచురాదౌపఠన్తి॥ రంహితః.రంహాః,
రా-దానే(గ్రహణేచ)అ.ప.అని.రాతి|రాతా|అరాసీత్॥రాపయతి తే
రాధ్-శోషణాలమర్థయోః.భ్వా.ప.స,అక.సే.రాధ్నోతి|అరాధీత్॥ బు-
అరరాధత్-త॥రాధితః-రాధణమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రాధృ-సాపుర్త్యే.భ్వా.ఆ.స.సే.రాధ్నుతే।అరాధిష్ట॥బు.అరరాధ్నుత్-త॥రాధితః. [రాజత్-త॥రాజితమ్.

రాజృ-దీప్తౌ.భ్వా.ఉ.అక.సే.రాజతి-తే। అరాజీత్-అరాజిష్ట। బు-అర

రాధ-సంసిద్ధౌ(వధే)స్వా.ప.స.అసె.రాధ్నోతి(వు॥౭౩)రరాధ.రేధతుః।

రాద్ధా।అరాత్సీత్॥రాధనమ్.రాద్ధమ్_రాద్ధిః.

రాధ-వ్యద్ధౌ.ని.ప.అక.అని.రాధ్యతి(వు॥౫౦)రరాధ.రరాధతుః॥అపరాధః।రాద్ధమ్ జిచి.రాధయతి-తే।అరీరధత్-త।సన-అరిరాత్సతి(హింసాయాంరిత్సతి)రాద్ధ్యక. [రాసితమ్.

రాసృ(శ్)-శబ్దే.భ్వా.ఆ.అక.సే.రాసతే।అరాసిష్ట।బు.అరరాసత్-త॥

రి-గతౌ.తు.ప.స.అని.రియతి। రేతా।అరైషీత్॥ణిచి-రాయయతి-తే.

రి-హింసాయామ్.స్వా.వై.ప.స.అని.రిణోతి।రేతా।అరైషీత్॥రిణ్వక

రిఖ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.రేఖతి।రేఖితా।అరేఖీత్॥రేఖణమ్.రేఖతః.

రిగి(ఖి)-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.రిఙ్గతి(రిఙ్ఖతి) అరిఙ్గీత్॥రిఙ్గణమ్(రిఙ్ఖణమ్)

రిచ-వియోజనసమ్పర్చనయోః.వాచు.ఉ.స.సే.రేచయతి-తే।అరీరిచత్-త

పక్షే-రేచతి-అరేచీత్॥రేచనమ్-రేచకః,రేచయక,రేచయమానః.

రిచిర్-విరేచనే.ఇర్.రు.ఉ.అని.రిణక్తి-రిఙ్క్తే। రేక్తా।అరిచత్, అరైక్షీ

(రిజ-ఋజధాత్వర్థేఽప్యేకే.రేజతే।అరేజిష్ట) [త్-అరిక్త॥రేచకః.

రిఫ-కత్థనయుద్ధనాహింసాదానేషు.తు.ప.అక,స.సే.రిఫతి। అరేఫీత్.

రిఫ-ఉత్సర్గే.సౌ.ప.సే.రేఫతి।అరేఫీత్।(రిమ్ఫ,రిభ,రిబి,ఇకారశీపాఠః)

రివి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.రిణ్వతి।రిణ్వితా।అరిణ్వీత్॥రిణ్వక.

రిశ-హింసాయామ్.తు.ప.స.అని.రిశతి। రేష్టా। రేక్ష్యతి।అరిషత్।రిష్టమ్.

రిష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.సే. రేషతి। రేషితా, రేష్టా।అరైషీత్(వు౩౦)

రిష-హింసాయామ్.ది.ప.స.సే.రిష్యతి। రేషితా, రేష్టా(౩౦॥వు)వు-అరి

రిహ-వధే.భ్వా.ప.సే. రేహతి।అరేహీత్॥రిహక. [షత్.

రీ-గతిరేషణయోః.క్యా.ప.స.అని.రిణాతి। రేతా।అరైషీత్॥రిణక.

రీఙ్-స్రవణే.జిత్.ది.ఆ.అక.అని.రీయతే।శేతా।అరేష్ట॥రీణిః.రీఢిః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(రీఙ్-గ్రహణేసంవరణేచ.భ్వా.ఉ.స.సే.వీవతి-తే॥) అయంశ్వాచిత్కఃి.
రుశబ్దే.అ.ప.అక.సే.రౌతి(వు॥౬౭)రవితా॥రుతమ్.రవఃి.రుతిఃి.
రుడ్-శబ్దే.భ్వా.ఆ.స.సే.రవతే.రురువే.రవితా.అరవిష్ట॥రావఃి.
రుచ-దీప్తావభిప్రీతౌచ.భ్వా.ఆ.అక.సే.రోచతే.రోచితా.ద్యు-అరుచత్
అరోచిష్ట॥ణిచ్-రోచయతి-తే.అరూరుచత్-త॥రుచిఃి.రోచనమ్.
రుజ-హింసాయామ్.చు.ఉ.స.సే.రోజయతి-తే.అరూరుజత్-త॥రుజా.
రుజో.భఙ్గే.ఓ.కు.ప.స.అని.రుజతి.రోక్తా.రోక్ష్యతి.అరౌక్షీత్॥రుగ్ణఃి.
రుట(ఠ)-ప్రతిఘాతే.భ్వా.ఆ.అక.సే.రోటతే.ద్యు-అరుటత్,అరోటిష్ట.
రుట-దీప్తౌ.చు.ఉ.అక.సే.రోటయతి-తే.అరూరుటత్-త॥రోటితఃి.
రుటి(ఠి).స్తేయే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.రుణ్టతి.రుణ్టితా.అరుణ్టీత్॥రుణ్టితఃి.
రుష-ఉపఘాతే.భ్వా.ప.స.సే.రోషతి.రోషితా.అరోషీత్॥రుషితఃి.
రుదిర్-అశ్రువిమోచనే.ఇర్.అ.ప.అక.సే.రోదితి(వు॥౬౪)రుదితమ్,
రుధ-కామే.ది.ఆ.అక.అని.ప్రాయేణఃఅనుపూర్వఃి.అనురుధ్యతే.అనురో
ద్ధా.అనురోత్స్యతే.అన్వరుద్ధ॥అనురోధఃి.అనురుధ్యమానఃి.
రుధిర్-ఆవరణే.ఇర్.రు.ఉ.స.అని.రుణద్ధి-రున్ద్ధే(వు॥౭౪)రుద్ధఃి.రోధనమ్.
రుపు-వి మోహనే.ఉత్.ది.ప.సే.రుప్యతి.రోపితా.పు-అరుపత్॥రుప్తమ్
రుశ-హింసాయామ్.తు.ప.స.అని.రుశతి.రుష్టా.రోక్ష్యతి.అరుక్షత్.
రుశి-భాషార్థే.ఇ.వాచు.ఉ.సే.రుంశయతి-తే-అరురుంశత్-త॥రుంశతి.
రుష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.రోషతి.అరోషీత్.(వు॥౩౦)రుష్టఃి.రు
రుష-హింసాయామ్.ది.ప.స.సే.రుష్యతి.పు-అరుషత్॥రుష్యక.[షితఃి
రుహ-రోషే.చు.ఉ.అక.సే.రోహయతి-తే.అరూరుహత్-త॥రుట్.రోషఃి.
రుహ-భీజజన్మనిప్రాదుర్భావే.భ్వా.ప.అక.అని.రోహతి.రోఢా.రో
ఢ్యతి.అరుక్షత్.ణిచ్-రోహయతి-తే.రోపయతి-తే.రూఢఃి.రూఢిఃి.
రూక్ష-పారుష్యే.అచు.ఉ.సే.రూక్షయతి-తే.అరురూక్షత్-త॥రూక్షఃి.
రూప-రూపక్రియాయామ్.అచ్.ఉ.సే.రూపయతి-తే.అరురూపత్-త॥
(రూష-భాషాయామ్,మిశ్రీకరణేచేతి కేచిదదన్తచురాడాపఠన్తి)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రేకృ-శఙ్కాయామ్.ఋు.భ్వా.ఆ.సే. రేకతే|అరిరేకిష్ట॥ణిచ్-అరిరేకత్-త
రేఖా-శ్లాఘాసాదనయోఃక. రేఖాయతియాచఞోధనవస్తమ్. [తఃక.
రేజృ-దీప్తౌ.ఋు భ్వా.ఆ.అక.సే. రేజతే|అరిరేజిష్ట॥ణిచ్-అరిరేజత్॥ రేజి
రేటృ-పరిభాషణే|భ్వా.ఉ.స.యాచనేద్వికర్మకః. రేటతి-తే| అరిరేటీత్-అరిరేటి
ష్ట॥ఋు-రేటయతి-తే|అరిరేటత్-త॥రేటితః. రేటకః, రేటనమ్.
రేపృ(భృ)-శబ్దే.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే. రేపతే, రేభతే|అరిరేపి(భి)ష్ట॥ణిచ్-
అరిరేప(భ)త్-త॥ [త్-త॥రేపతః.
రేవృ(బృ)-ప్లవగతౌ.ఋు.భ్వా.ఆ.అక.సే. రేవతే|అరిరేవిష్ట॥ణిచి-అరిరేవ
రేషృ-ఆపక్తేశబ్దే.భ్వా.ఆ.అక.సే. రేషతే|అరిరేషిష్ట॥ఋు-అరిరేషత్-త.
రై-శబ్దే.భ్వా.ప.అక.అనిం.రాయతి|రాతా|రాస్యతి|అరాసీత్॥రాయక
రోడృ-ఉన్మాదే.భ్వా.ప.సే.రోడతి|అరోడీత్॥ఋు-అరురోడత్-త॥
రౌటృ(డృ)-అనాదరే.భ్వా.ప.సే.రౌటతి|అరౌటీత్॥ ఋు-అరురౌట-త్.

ల.

లకృ(గృ,ఋు)-ఆస్వాదనే|ప్రాప్తౌచ.చు.ఉ.స.సే-లాకయతి-తే|అలీలకత్-
త|ఏవంలాగయతి,లాఘయతి॥లాకితః,లాగితః,లాఘితః.
లక్ష-దర్శనాఙ్కనయోఃచు.ఉ.సే.లక్షయతి-తే|అలలక్షత్-త॥లక్షకః.
లఖ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.లఖతి|లఖతా|అలా(ల)ఖీత్॥లఖితః.
లఖి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.లఙ్ఖతి|అలఙ్ఖీత్॥లఙ్ఖితః.
లగి-గతిఖఞ్జనయోఃఇ.భ్వా.ప.స.సే.లఙ్గతి|అలఙ్గీత్॥లఙ్గితః.లఙ్గనమ్.
లగే-సఙ్గే.భ్వా.ప.సే.లగతి|ఏ-అలగీత్॥ఘ-లగయతి-తే॥లగితమ్.
లఘి-గతావభోజనేవ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.లఙ్ఘతే|అలఙ్ఘిష్ట ,,కల్లోలిన్యవ
ల్లభముల్లలఙ్ఘే,, ॥లఙ్ఘనమ్.లఙ్ఘితః. [పక్షే-లఙ్ఘతి.
లఘి-భాషార్థేదీప్తౌచ.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.లఙ్ఘయతి-తే| అలలఙ్ఘత్-త॥
లచ-లక్ష్మణే.భ్వా.ప.స.సే.లచ్ఛతి|లచ్ఛితా|అలచ్ఛీత్॥లచ్ఛనమ్.
లజ-భర్త్సనే.భ్వా.ప.స.సే.లజతి|అలా(ల)జీత్॥ ఇదిదప్యయమ్-లజ్జతి-
అలజ్జీత్॥లజితః,లజ్జితః.లజనమ్.లజ్జనమ్.లజ్జకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లజ.ప్రకాశనే.అమ.ఉ.స.సే.లజయతి-తే|అలలజత్-త॥ఇదిత్వాత్సే-లజ్జయతి-తే॥లజ్జాపయతీతి కేషాఞ్చిన్మతమ్. [పక్షే-లజ్జతి.

లజి-వీప్తౌ భాషార్థేచ.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే.లజ్జయతి-తే|అలజ్జత్-త॥

(ఓ)లజీ-వ్రీడాయామ్.ఓ.ఈ.తు.ఆ.అక.సే.లజతే|అలజిష్ట॥లగ్నమ్.

లట-దాల్యే.భ్వా.ప.స.సే.టతి|లటితా|అలా(ల)టీత్॥లటనమ్.

లడ-విలాసే.భ్వా.ప.అక.సే.లడతి|లడితా అలా(ల)డీత్॥లడనమ్.

లడ-ఉపసేవాయామ్.చు.ఉ.స.సే.లాడయతి-తే|అలీలడత్-త॥

(ఓ)లడి-ఉన్మత్తభావే.వాచు.ఉ.స.సే.ఓ.లణ్డయతి-తే॥ పక్షే-లణ్డతి॥ ఓకారాదిరితిపక్షే-ఓలణ్డయతి॥ఉకారాదిరితిమతే-ఉలణ్డయతీత్యన్యే.

లడి-భాషణేభాసనేచ.ఇ.వాచు.ఉ.స.సే లణ్డయతి-తే| అలలణ్డత్-త॥ప

లత-ఆఘూతే.సౌ.ప.స.సే.లతతి|అలాతీత్,అలతీత్॥లతా. [పక్షే-లణ్డతి॥

లప-వ్యక్తాయాంవాచి.భ్వా.ప.సే.లపతి|లపితా|అలా(ల)పీత్॥ఆలాపః

లబి-శబ్దేఽవసర్జనేచ.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.లమ్బతే|అలమ్బిష్ట॥లమ్బనమ్

(డు)లభష్-ప్రాప్తౌ.భ్వా.ఆ.స.అని.లభతే|లబ్ధా|అలబ్ధ॥ణిచి-లమ్భయతి

తే-అలలమ్భత్-త॥ సని-లిప్సతే-లిప్సా-లిప్సుః॥కర్మ-లభ్యతే-అలాభి,

అలమ్భి॥లబ్ధమ్ లబ్ధుమ్-లబ్ధ్వా-ఉపలభ్య-సులభః,దుర్లభః-లాభః.

లభి-శబ్దే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.లమ్భతే|అలమ్భిష్ట॥లమ్భనమ్.

లయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సేట్.లయతే|అలయిష్ట॥లయితః.లయిః.

లర్బ(ర్వ)గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.లర్బతి|అలర్బీత్॥లర్బితః.

లల-ఈప్సాయామ్.చు.ఆ.స.సె.లాలయతే|అలీలలత॥ లాలనమ్.అదన్త

చురాదిరితికేచిత్.తన్మతే.లలయతి|అలలలత్॥లలితమ్.లలనా.

లష-కాన్తౌ.భ్వా.ది.ఉ.స.సె.లష్యతి-తే,లషతి తే అలా(ల)షీత్-అలషిష్ట॥

లషితః.లామకః.లష్యక్,లషక్.లష్యమాణః,లషమాణః.

లస-శ్లేషణక్రీడనయోః.భ్వా.ప.సే.లసతి|అలా(ల)సీత్॥లసితమ్.విలాసః.

లస(శ) శిల్పయోగే.చు.ఉ.స.సే.లాసయతి-తే|అలీలసత్-తః లాస్యమ్.

(ఓ)లజ్జీ-వ్రీడాయామ్.ఓ.ఈ.తు.ఆ.అక.సే.లజ్జతే|అలజ్జిష్ట॥లజ్జా-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ला-आदाने.अ.प.अनि.लाति।लातः।अलासीत्॥णिच्-लापयति-ते. [त्
लाभृ-शोषणालमर्थयोः. भ्वा.प.से.लाभति।अलाभीत्॥ भु-इललाभ
लाभृ-सामर्थ्ये.भ्वा.आ.अक.से.लाभते।अलाभिष्ट॥भु-अललाभत्
लाछ लक्षणे.इ.भ्वा.प.से.लाञ्छति।अलाञ्छीत्॥लाञ्छनं-लाञ्छितं.
लाज भर्जनेभर्त्सनेच.भ्वा.प.स.से.लाजति। अलाजीत्॥ लाजाः.लाजि
लाज-जीवने.क.लाज्यति॥ [तः.
लाजि-भर्जनेभर्त्सनेच.इ.भ्वा.प.स.से.लाञ्जति।अलाञ्जीत्॥ लाञ्जनम्.
लाभ(ड)-प्रेरणे.अचु.उ.स.से.लाभ(ड)यति-ते।अलालाभत्-त॥
लिख-अक्षरविन्यासे.तु.प.से.लिखति।लेखः तः।अलेखीत्॥ लिखितम्.लेखः
लिखि(गि)-गतौ.इ.भ्वा.प.स.से.लिङ्क्ति।अलिङ्क्षीत्॥लिङ्कनम्.(अलिङ्गनम्.)
लिगि-चिह्नीकरणे.वाचु.उ.स.से.लिङ्गयति-ते।अलिलिङ्गत्-त। पक्षे-लिङ्गति॥
लिट-अल्पीभूतत्वनयोः.कण्ड्वादिः.नित्यति॥ [लिङ्गम्.
लिप-उपदेहे.तु.उ.स.अनि.लिम्पति-ते(xउभ॥) लेप्ता।लेप्स्यति-ते।अ
लिपत्-(सू॥xउ)अलिपत,अलिप्त॥कर्म-लिप्यते-अलेपि॥लिप्तं-लेपः
लिश-अल्पीभावे.दि.आ.अक.अनि.लिश्यते। लेष्टा।लेक्ष्यते।अलिष्ट॥लेशः.
लिश-गतौ.तु.प.स.अनि.लिशति।अलिक्षीत्॥लिष्टः. [लीढः-लेहः.
लिह-आस्वादने.अ.उ.अनि.लेढि-लीढे(उभ॥)कर्म-लिह्यते-अलेहि॥
ली-द्रवीकरणे.वाचु.उ.स.से.(वृ॥उ३)लाययति-ते।अलीलयत्-त॥
पक्षे.भ्वा.अनि.लयति।लेता।अलैप्सीत्॥लायय-(मानः)लयक
ली-श्लेषणे.क्र्या.प.अनि.लिनाति।लेता,लाता(वृ॥उ०)आलानम्.
लीङ्-श्लेषणे.दि.आ.अक.अनि.लीयते(वृ॥x३)लीनः-लीयमानः. [लुञ्छति
लुञ्छ-हिंसाबलादाननिकेतनेषु.इ.वाचु.उ.से.लुञ्छयति-ते॥पक्षे-
लुञ्छ-अपनयने.भ्वा.प.स.से.लुञ्छति।अलुञ्छीत्॥लुञ्छितः [त्.
लुट(ड)-विलोडने.भ्वा.दि.प.से.लोटति।अलोटीत्; लुट्यति।पु-अलुट
लुट(ठ)-संश्लेषणे.तु.प.स.से.लुटति।कु-लुटितः।अलुटीत्॥लुठनम्.
लुट-भाषार्थे.चु.उ.स.से.लोटयति-ते।अलूलुटत्-त॥लोटितः.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

लुटि(ड्)-स्तैये.इ.भ्वा.प.स.से.लुण्टति।अलुण्टीत्॥लुण्टाकः,लुण्टितः.
लुट;लुठ-प्रतिघाते.भ्वा.आ.स.से.लोटते;लोठते॥ द्यु-अलुटत्,अ
लोटिष्ट;अलुठत्,अलोठिष्ट;लुटि(ठि)तः.लोठनम्.
लुठ-उपघाते.भ्वा.प.स.से.लोठति।अलोठीत्॥ [ण्टकः.
लुडि-आलस्ये;प्रतिघाते;गतौ.स्तैये च.भ्वा.प.से.इ.लुण्डति।अलुण्डीत्॥लु
लुण्ट-अवज्ञायां चौर्ये;लुण्ट-स्तैये.इडितु;राद्यौ केचित्पठन्ति.
लुभि-हिंसासङ्क्लेशनयोः.इ.भ्वा.प.स.से.लुन्धति।अलुन्धीत्॥लुन्धः
लुप-विमोहने.उत्.दि.प.अक.से.लुप्यति।लोपिता।अलुपत्॥लुप्तः.
लुप्ऌ-छेदने.ऌ.तु.उ.अनि.लुम्पति-ते।अलुपत्-अलुप्त(वत्)॥(५)
लुबि-अर्दने(अदर्शने च).इ.वाचु.ऊ.से.लुम्बयति-ते॥पक्षे-लुम्बति.
लुभ-विमोहने.तु.प.अद.से.लुभति।लोभिता, लोद्धा।लोभिष्यति।अ
लोभीत्॥लुभत्-लुभितः.लोभितुम्,लोद्धुम्.लोभः
लुभ-गार्ध्ये.न्य.दि.प.स.से.लुभ्यति(वत्)॥(७)पु-अलुभत्॥ लुब्धः.लुभ्य
त्.भ्वादेराकृतिगणत्वाल्लोभतीति केचित्पठन्ति.तन्मते-लोभत्.
लुल-विमर्दने.सौ.प.स.से.लोलति।अलोलीत्॥लुलितम्.
लूष्-क्षेदने.क्षीत्.क्र्या.उ.स.से.लुनाति-लुनीते।लविता।अलावीत्-
अलविष्ट॥णिच्-लावयति-ते।अलीलवत्-त॥लूनम्.लवित्रम्.लवः-
लुष-हिंसायाम्.सौ.प.से.लोषति।अलोषीत्॥लुषितः. [लावः
लूष-भूषायाम्.भ्वा.प.स.से.लूषति।अलूषीत्॥लूषितः.
लूष-हिंसायाम्.चु.उ.स.से.लूषयति-ते।अलूलुषत्-त-
लृ-लाभेसेफ्फलनेच;लेट्-धार्ष्ट्येस्वप्नेच.कं.लेखायति;लेट्यति
लेख्-गतौ.भ्वा.आ.स.से.लेपते।अलेपिष्ट॥ब्रु-अलिलेपत्-त॥लेपितः.
लेप-दिग्धौ.क.लेलायति॥ [लोकः.लोकितः.
लोक्-दर्शने.भ्वा.आ.स.से.लोकते।अलोकिष्ट॥ब्रु-अलुलोकत्-त॥आ
लोक्(च्)-भाषार्थे.चु.उ.स.से.लोकयति-ते(लोचयति-ते)लोकः.
लोड्(च्)-उन्माथे.भ्वा.प.से.लोडति।अलोडीत्॥ब्रु-अलुलोढत्-त

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

లోట్-ధాత్వేపూర్వభావేచ.క.లోట్యతి|లోటితా.
లోష్ట-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ఆ.స.సే.లోష్టతే అలోష్టిష్ట||లోష్టః.

వ.

వకి-కాటిల్యేగతౌచ.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.వఙ్కతే|అవఙ్కిష్ట||వఙ్కితః.వ
వక్క-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.వక్కతే|అవక్కిష్ట||వక్కితః. [బక్కిః
వక్ష-రోషే(సఙ్ఘాతేచ)భ్వా.ప.స.సే.వక్షతి|అవక్షీత్||వక్షితః.
వఖ,వఖి-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.వఖతి,ఇదితః-వఙ్ఖతి||వఖితః,వఙ్ఖితః.
వగి-గతౌ(ఖఞ్జే)-ఇ.భ్వా.ప.స.సే.వఙ్గతి|అవఙ్గీత్||వఙ్గితః.
వఞ్చి-గత్యాక్షేపే.ఇ.భ్వా.ఆ.సే.వఞ్చతే|అవఞ్చిష్ట||వఞ్చనమ్.వఞ్చితః.
వచ-పరిభాషణే.వాచు.ఉ.సే.వాచయతి-తే|అవీవచత్-త|| వచతి-వాచ
వచ-పరిభాషణే.అ.ప.ద్వి.అని.వక్తి(వు||౬౭౩)వచఃఉక్తమ్-ఉక్తిః. [కఃక
వజ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.వజతి|అవా(వ)జీత్||వ్రజః.
వజ-మార్గసంస్కారగత్యోఃచు.ఉ.స.సే.వాజయతి-తే|అవీవజత్-త||
వఞ్చు-గతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.వఞ్చతి|అవఞ్చీత్||వక్తుఃవఞ్చనమ్
వఞ్చు-(ప్రలమ్భనే.ఉత్.వాచు.ఆ.సే.వఞ్చయతే|అవవఞ్చత||వఞ్చతి|
వట-వేష్టనే.భ్వా.ప.సే.వటతి|అవా(వ)టీత్||వటకఃవ [వష్టితఃవక్తృ
వట-పరిభాషణే.భ్వా.ప.స.సే.వటతి|అవా(వ)టీత్||ఘు-వటయతి.
వట విభాజనే.అదు.ఉ.వటయతి-తే|అవవటత్-త|వటీతిపక్షే-వణ్టయతి,
వఠ-స్థౌల్యే.భ్వా.ప.అక.సే.వఠతి|అవా(వ)ఠీత్||వఠరఃవ [వణ్ఠయతి
వఠి-ఏకచర్యాయామ్.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.వణ్ఠతే|అవవణ్ఠిష్ట||వణ్ఠ-ఖర్వఃఖ.
వడ-ఆరోహణే.సౌ.ప.స.సే.వడతి|అవా(వ)డీత్||వడభిః. [రాదావపి.
వడి-విభాజనే.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.వణ్డతే|అవణ్డిష్ట||వణ్డితఃవణ్డిఃఅయంచు
వణ-శబ్దే.భ్వా.ప.స.సే.వణతి|అవా(వ)ణీత్||వణితమ్-వణనమ్. [మ్.
వద-వ్యక్తాయాంవాచి.భ్వా.య.ప.సే.వదతి|అవా(వ)దీత్||వదక-ఉచిత
వద-సన్దేశవచనేచు.ఉ.సే.వాదయతి-తే|అవీవదత్-త|వాదనమ్.వాదఃవ
వది-అభివాదనస్తుత్యోఃఇ.భ్వా.ఆ.సే.వన్దతే|అవన్దిష్ట||వన్దితఃవన్దనమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వన-సంభక్తౌ.భ్వా.ప.స.సె.వనతి।అవా(వ)సీత్॥వనమ్.వనితః.
(వన ఉపతాపేశబ్దేచ.వాచు.ఉ.వానయతి-తే।వనతి॥)ఇతికేచిత్.
వను-యాచనే.ఉత్.త.ఆ.స.సె.వనుతే।అవనిష్ట,అవత॥వతః.వన్వానః.
వస-వ్యాపారే.ఉత్.భ్వా.ఋ.ప.సె.వనతి।వనయతి॥వానః,వనితా.
(వప్)కవ్-బీజసన్తానే.ద్విత్.భ్వా.య.ఉ.స.అసె.వపతి-తే(ప్త॥కర్మ)కర్మ-
ఉప్యతే।అవాపి॥ఉప్తమ్.ఉప్తిమ్.వపనమ్.వపా-వపుః-వాపః.
వభ్)గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.వభ్రతి।అవభ్రీత్।వభ్రితః. [ఋః-వామః.
(టు)వమ-ఉద్గిరణే.ట్విత్.ఉత్.భ్వా.ప.స.సె.వమతి।వీ-అవమీత్॥ వమ
వయ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సె.వయతే।అవయిష్ట॥వయితః.
వర-ఈప్సాయామ్.అచు.ఉ.స.సె.వరయతి-లే।ఔవవరత్-తాం।వరయ్య.
వరణ-గతౌ.కణ్డ్వాదిః.వరణ్యతి॥ [నాః.
వర్చ-దీప్తౌ.భ్వా.ఆ.అక.సె.వర్చతే।అవర్చిష్ట॥ వర్చాః.వర్చితమ్.వర్చమా
వర్ణ-వర్ణనే.చు.ఉ.స.సె.వర్ణయతి-తే।అవవర్ణత్-త॥ వర్ణ-వర్ణక్రియాని
స్తారగుణవచనేష్వీశ్యదన్తచురాదౌ.వర్ణాః-వర్ణితాః-వర్ణనమ్.
వర్ధ-ఛేదనేపూరణేచ.చు.ఉ.స.సె వర్ధయతి-తే।అవవర్ధత్-త॥
వర్ష-స్నేహనే.భ్వా.ఆ.స.సె.వర్షతే।అవర్షిష్ట॥వర్షమ్ వర్షితః.
వల,వల్ల-సంవరణేసఞ్చలనే.భ్వా ఆ.స.సె.వలతే,వల్లతే॥ వలధాతు
ర్ఘటాదౌ.వలయతి॥వలితమ్,వల్లితమ్.వలయాః-వల్లీ.వలనమ్.
వల్క-పరిభాషణేచు.ఉ.సె.వల్కయతి-తే।అవవల్కత్-త॥వల్కనమ్
వల్గ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.వల్గతి।అవల్గీత్॥వల్గితమ్.వల్గు.
వల్గు-పూజాసు-ధుర్యయోగేకం.వల్గూయతిద్విజం.
వల్భ-భోజనే.భ్వా.ఆ.స.సె.వల్భతే।అవల్భిష్ట॥వల్భితమ్.
వశ-కాన్తౌ.అ.ప.స.సే.వష్టి-ఉష్టః-ఉశన్తి।వక్షి,ఉష్టాత్-ఉడ్ఢి,ఉష్టాత్-
వశాని। అవట్-ఔష్టామ్-ఔశన్।ఉశ్యాత్-ఉశ్యాతామ్। ఉవాశ.
ఊశతుః।వశితా।వశిష్యతి।ఉశ్యాత్-ఉశ్యాస్తామ్।అవా(వ)శీత్।అవ
శిష్యత్॥కర్మ-ఉశ్యతే-అవాశి।ఉష్టమ్.వశః.వశా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వష-హింసాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే.వషతే।అవా(వ)షీత్ ।వషితః.
(వష్క--గతౌ.భ్వా.ఆ.దర్శనే.చు.ఉ.వష్కయ-తే।వష్కయతి-తే)వష్కయణీ.
వస-ఆచ్ఛాదనే.అ.ఆ.స.సే.వస్తే।వసితా।అవసిష్ట॥ వసనమ్.వసా.వస్,
వస-నివాసే.భ్వా.ప.స.అని.వసతి।వస్తా।అవాత్సీత్॥ఉషితః.వస్తు.
వస-స్నేహచ్ఛేదాపహరణేషు.చు.ఉ.సే.వాసయతి-తే। అవీవసత్-త॥
వస-నివాసే-అచు.ఉ.సే.వసయతి-తే।అవవసత్-త॥వసితమ్.వాసః.
వసు-స్తమ్భే.ఉత్.ది.ప.స.సే.వస్యతి।వు-అవసత్॥వసిత్వా,వస్త్వా.
వస్క--గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.వస్క-తే।అవస్కిష్ట।వస్కితః.
వస్త-అర్దనే.చు.ఉ.స.సే.వస్తయతి-తే।అవవస్తత్-త॥వస్తిః.
వహ-ప్రాపణే.భ్వా.ఉ.ద్వి.అని.వహతి-తే(వు॥౪౯)ఊఢః.వాహః.
వా-గతిగన్ధనయోః.అ.ప.స.అని.వాతి వాతః-వాన్తి।అవాసీత్॥వాతః.
(వా-సుఖాప్తిగతిసేవాసు.చు.ఉ.స.సే.వాపయతి-తే।)క్వాచిత్క్యోయమ్.
వాఞ్ఛ(ఙ్ఛి)-ఇచ్ఛాయామ్.భ్వా.ప.సే.వాఞ్ఛతి।అవాఞ్ఛీత్॥వాఞ్ఛా.
వాత-సుఖసేవనయోః.అచు.ఉ.స.సే.వాతయతి-తే।అవవాతత్-త॥
వావృతు-వర్తనే.ఉత్.ది.ఆ.స.సే.వావృత్యతే।అవావర్తిష్ట ॥ తతోవా
వృత్యమానాసారామశాలాన్యవీక్ష్యతేభట్టిః.వావృత్తః.
వాశృ-శబ్దే.ఋు.ది.ఆ.అక.అహ్వనే.స.సే.వాశ్యతే। అవాశిష్ట॥ణిచ్_అవ
వాశత్-త॥వాశితమ్. ''ఉద్వాశ్యమానగ్గపితరమితిభట్టిః.,,
వాస-ఉపసేవాయామ్.అచు.ఉ.స.సే.వాసయతి-తే।అవవాసత్-త॥
విచిర్-పృథగ్భావే.ఇర్.రు.ఉ.అక.అని.విన క్తి-విఙ్క్తే-।అవిచత్,అవైక్షీత్-అవిక్త॥వివేచనమ్.వివిక్తమ్.అయంజనోవాత్యాదాఽపీత్యేకే.
విచ్చ-గతౌ.తు.ప.స.సే.విచ్ఛతి।అవిచ్ఛీత్॥స్వార్థేఆయప్రత్యయః-విచ్ఛాయతి।విచ్ఛాయిష్ట,విచ్ఛిత్సతేత్యాది।(వు॥౨౯)॥గుపూవత్.
విచ్ఛ-భాషార్థః.చు.ఉ.స.సే.విచ్ఛయతి-తే।అవివిచ్ఛత్-త॥విచ్ఛితః.
విజిర్-పృథగ్భావే.ఇర్.జు.ఉ.అక.అని.వేవే క్తి-వేవిక్తే। వేక్తాసి-సే। వేక్ష్యతి తే।అవివిజత్,అవైక్షీత్-అవిక్త॥వివిక్తమ్-వివేకః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(ఓ) విజీ-భయచలనయోఃి.ఓ.ఈ.తు.ఆ.సే.(వు॥౪౯)ఉద్విజతే॥ఉద్వేగః
(ఓ) విజీ-భయచనయోఃి.ఓ.ఈ.రు.ప.అక.సే. వినక్తి-విక్తః-విక్తవ్తి।
విజితా।అవైజీత్॥వేజనమ్.వేగః.విగ్నః.నిజులఃి-కన్దవిశేషః.
విట(డ)-ఆక్రోశే.భ్వా.ప.స.సే.వేటతి।అవేటీత్॥విటఃి.విటపఃి.
విత్త-సముత్సర్గే.అచు.ఉ.స.స్థే.విత్తయతి.తే।అవివిత్తత్-త॥విత్తితఃి.
విధృ-యాచనే.భ్వా.ఆ.స.సే.వేధతే(వు॥౩౮.)॥ఋు అవివేధత్-త॥
విద-జ్ఞానే.అ.ప.స.సే.వేత్తి,వేద(వు॥౬౪.)॥విదితమ్.వేదితా.విదన్.
విద-సత్తాయామ్.ది.ఆ.అక.అని.విద్యతే(వు॥౪౪)విద్యమానఃి.విత్తమ్.
విద-విచారణే.రు.ఆ.స.అని.విన్తే।వేత్తా।అవిత్త॥వేదనమ్.విన్నమ్. [నఃి.
విద-చేతనాఖ్యాననివాసేషు.చు.ఆ.సే.వేదయతే।అవీవిదత॥వేదయమా
విద్ఌ-లాభే.ఌ.తు.ఉ.(సవ్యాఖ్)భూత్యాదిమతేసేట్కఃి.భాష్యాదిమ
తేఽనిట్కఃి.విన్దతి-విన్దతే(వు॥౪౬)వేదితా,వేత్తా॥విన్దక్,విన్దమానఃి.
విధ-విధానే.తు.ప.స.సే.విధతి।వేధితా।అవైధీత్॥విధఃి.విధా.
విప-క్షేపే.చు.ఉ.స.సే.వేపయతి-తే।అవీవిపత్-త॥వేపితఃి.
విల-సంవరణే.తు.ప.స.సే.విలతి।వేలితా।అవైలీత్॥విలమ్.
విశ-ప్రవేశనే.తు.ప.స.అని.విశతి।వేష్టా।వేక్ష్యతి।అవిక్షత్॥శిచ్-వేశయ
తి-తే।అవీవిశత్-త॥కర్మ-విశ్యతే।అవేశి॥ప్రవేశఃి-ప్రవిష్టఃి.
విష-విప్రయోగే.క్రీ.ప.అక.అని.విష్ణాతి।వేష్టా।అవిక్షత్॥విషమ్.
విసు-సేచనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.అని.వేసతి।అవిక్షత్॥విష్టిఃి.వేషణమ్.
విష్ఌ-వ్యాప్తౌ.ఌ.జు.ఉ.స.అని.వేవేష్టి-వేవిష్టే।వేష్టాసి-సే।అవిషత్-
అవిక్షత॥కర్మ-విశ్యతే-అవేషి॥వేషఃి.విష్టమ్.విషమ్.విష్ణుఃి.
విష్క-హింసాయామ్.చు.ఆ.స.సే.విష్కయతే। అవివిష్కత॥ దర్శనే-
అచు.ఉ.విషయతి-తే-ఇత్యాది.విష్కితఃి. [వీతఃి
వీ-గతివ్యాప్తిప్రజనకాన్త్యసనఖాదనేషు.అ.ప.అని.వేతి(వు॥౬౩)వీతిఃి.
వీజ-వ్యజనే.అచు.ఉ.స.సే.వీజయతి-తే।అవీవిజత్-త॥వీజనమ్.
వీర-విక్రాన్తౌ.అచు.ఆ.స.సే.వీరయతే।అవివీరత॥వీరఃి.వీరణమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata: Digitization: eGangotri.

(వృట-వృధి-హింసాయామ్.చు.ఉ.వోటయతి,వుద్ధయతి-తే)ఇత్యేకే.
వూష-హింసాయామ్.చు.ది.స.సే.వూషయతి-తే॥క్వాచిత్కోయమ్.
వృక-ఆదానే.భ్వా.ఆ.స.సే.వరక్-తే।ఆవరిక్-క్ష్ట॥వృకః.
వృక్ష-వరణేసఙ్ఘాతేచ.భ్వా.ఆ.స.సే.వృక్షి-తే।అవృక్షిష్ట॥వృక్షితః.
వృజ్-సమ్పృక్తౌ.జిత్.క్ర్యా.ఆ.స.సే.వృణీ-తే (వ్ర॥౮౦)వృణానః.
వృజీ(చీ)-వర్జనే.ఈ.రు.ఉ.స.సే.వృణ-క్తి।వర్జి(ర్చి)తా॥వృజనమ్.వృక్తః
వృజీ-వర్జనే.ఈ.ఙాచు.ఉ.స.సే.వర్జయతి-తే।అవవర్జత్,అవీవృజత్-త॥
పక్షే-భ్వా.ప.వర్జతి।అవర్జీత్॥వర్జనమ్.వృక్తః.
వృజీ-వర్జనే.ఈ.అ.ఆ.సే.వృక్తే-వృజానే-వృజతే।అవర్జిష్ట॥వృక్తః॥ఇది
దితిమతే-వృక్షే-వృక్షాతే-వృక్షతే।అవృక్షిష్ట॥వృక్షితః,వృక్షనమ్.
వృష్-వరణే.ఔత్.స్వా.ఉ.సే.వృణోతి-వృణుతే(వు॥౭౩)వృతః.వృతిః.
వృష్-ఆవరణే.ఔత్.వాచు.ఉ.సే.వారయతి-తే।అవీవరత్-త॥ఫక్షే-భ్వా
వరతి-తే।అవారీత్-అవరి(రీ)ష్ట॥వారకః.వారణమ్.వరః.వారితమ్
వృడ-సంవరణే.తు.ప.స.సే.వృడతి।ఈ-వృడతి॥బ్రుడేత్యేకే.
వృణ-ప్రీణనే.తు.ప.స.సే.వృణతి।వర్ణి॥అవర్ణీత్।వృణితమ్.
వృతు-వర్తనే.ఉత్.భ్వా.ఆ.అక.సే.వర్తతే (వు॥౮౩)వృత్తమ్.వృత్తిః.
వృతు-వరణే.ఉత్.ది.ఆ.స.సే.వృత్యతే।అవర్తిష్ట॥వర్తనమ్.
వృతు,వృధు భాషార్థేదీప్తౌచ.ఉత్.వాచు.ఉ.సక.సే.వర్తయతి,వర్ధ
యతి-తే।అవీవృతత్,అవవర్తత్-త॥సక్షే-వర్తతి,వర్ధతి.
వృధు-వృద్ధౌ.భ్వా.ఆ.అక.సే.వర్ధతే।అవృధత్-అవర్ధిష్ట॥వృద్ధిః.
వృశ-వరణే.ది.ప.స.సే.వృశ్యతి।వర్శి॥అవృశత్॥వృశః.
వృషు-శక్తిబన్ధనే.చు.ఆ.అక.సే.వర్షయతే।అవీవృషత,అవవర్షత।వృషః.
వృషు-సేచనే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.వర్షతి।అవర్షీత్॥వృష్టః-వృష్టిః.
వృహా-ఉద్యమనే.ఊ.తు.ప.అక.వే.వృహతి।అవర్హీత్, అవృహత్॥బృ
హాఇతి కేచిత్।అత్రవృహవృహీఇతిభ్వాదావుదాహరన్తి.
వృఞ్,వృఞ్ష్-వరణే.క్ర్యా.ప్వాదిః.ఉ.స.సే.వృణాతి-వృణీతే(వు॥౭౩)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వేష్-తన్తుసన్తానే.షిత్.భ్వా.య.ఉ.స.అని.వయతి-తే(వు॥౪౯)

వేణృ(నృ)-గతిజ్ఞానచిన్తానిశామనవాదిత్రగ్రహణేషు.భ్వా.ఉ.స.సే.వేణ(న)తి-తే।అవేణీత్-ఆవేణిష్ట॥బు.అవివెణత్-త॥వేణుః।వేణీ.

వెథృ-యాచనే.భ్వా.ఆ.స.సే.వెథతే।అవెథిష్ట॥ బు.అవివెథత్-త॥ వేథి

వెద-ఛార్త్యేస్వప్నేచ.క.వెద్యతి. [తః-వేథమానః.

(టు)వెపృ-కమ్పనే.ట్విత్.బు.భ్వా.ఆ.అక.సే.వెపతే।అవెపిష్ట॥ జిచి-వెపయతి-తే।అవివెపత్-త॥వెపనమ్.వెపథుః.వెపితః-వెపమానః.

వెల-కాలోపదేశే.అచు.ఉ.స.సే.వెలయతి-తే।అవివెలత్-త॥వెలా.

వేల్ృ-చలనే.భ్వా.ప.స.సే.వెలతి।అవెలీత్॥బు.అవివెలత్-త॥వెలితః

వేల్ల-చలనే.భ్వా.ప.స.సే.వెల్లతి।అవెల్లీత్।వెల్లనమ్.వెల్లితమ్.

వేపీఙ్-వీధాత్వర్థే.వై.అ.ఆ.స.సే.వేవీతే।అవెవిష్ట॥వెవితా.

వేష్ట-వేష్టనే.భ్వా.ఆ.స.సే.వేష్టతే।వేష్టితా।అవేష్టిష్ట॥ వేష్టితః.అత్ర.వేసృగతావితి కేచిత్పఠన్తి-వేసనవేసరాదిశబ్దాస్తన్నిష్పన్నాఇతి.

వేహృ-ప్రయత్నే.బు.భ్వా.ఆ.అక.సే.వేహతే।అవేహిష్ట॥చ్ఛిన్హ్రస్వః. అనివేహత్-త॥అత్రవేస్సగతావితిపేఠుస్తారానాథాదయః.

(ఓ)వై-శోషణే.ఓ.భ్వా.ప.స.అని.వాయతి।వాతా।అవాసీత్॥వానః.

వ్యచ-భక్ష్మకరణేసమ్బన్ధేచ.తు.ప.సె.విచతి(వు) ౪౬)అవ్య(వ్యా)చీత్.

వ్యథ-భయసఞ్చలనయోః.భ్వా.ఋ.ఆ.అక.సె.వ్యథతే।అవ్యథిష్ట॥ వ్యథా.

వ్యధ-తాడనే.ది.ప.స.అని.విధ్యతి।విధ్యాత్-వివిధతుః-వివిధుః-విధ్వ,వివ్యధిథ।వ్యద్ధా।వ్యత్స్యతి। విధ్యాత్।అవ్యత్సీత్-అవ్యద్ధామ్-అవ్యత్సుః॥కర్మ-విధ్యతే।విద్ధః.వ్యాధః.విధ్యత్.

వ్యయ-విత్తసమున్నర్గే.అచు.ఉ.స.సె.వ్యయయతి-తే।అవవ్యయత్-త॥అత్రవ్యప-ఋయేవ్యాపయతీతికేచిద్వదన్తి-।వ్యయాఃవ్యయితః.

వ్యయ-గతౌ.భ్వా.ఉ.స.సె.వ్యయతి-తే।అవ్యయీత్-అవ్యయిష్ట॥

వ్యుష-చాహో.ది.ప.స.సె.వ్యుష్యతి।వువోష।అవ్యోషీత్॥వుషాదావిభాగార్థకఃఅవ్యుషత్॥ వ్యుసేత్యేకే-ఇమంచురాదాకేచిత్పఠన్తి.అవ్యసురాదావిత్యపరే॥వ్యోషఃవ్యుషితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

व्येञ्-संवरणे.क्षीत्.भ्वा.प.स.अनि.व्यय॑ति-ते(वु॥४८४)वीतः.
व्रज-गतौ.भ्वा.प.स.से.व्रजति।अव्राजीत्॥व्रजः-व्रजनम्.
व्रज-मार्गसंस्कारगत्योः.चु.उ.से.व्राजयति-ते।अविव्रजत्-त.
व्रण-शब्दे.भ्वा.प.अक.से.व्रणति।अव्राण(व्र)ीत्।व्रणशम्. [व्र.
व्रण-गात्रविचूर्णने.अचु.उ.स.से.व्रणयति-ते.अव्रणत्-त॥व्रण
(पे)व्रश्च्-छेदने.भ्वा.प.स.वे.वृश्च॑ति(वु॥४८)व्रश्चनम्.
व्री-वरणे.क्र्या.प.स.अनि.व्रिणाति(व्रीणाति)अव्रै)षीत्॥व्रीणः.
व्रीड्-वृतौ.जित्.वि.आ.स.अनि.व्रीय॑ते।विव्रिये।अव्रेष्ट॥व्रीयमाणः.
व्रीड-चोदनेलज्जायाम्.इ.वि.प.स,अक.से.व्रीड्य॑ति।अव्रीडीत्॥व्रीडा.
व्रीण(स)-हिंसायाम्.वाचु.उ.स.से.व्रीण॑यति-ते॥पक्षे-व्रीणति॥
व्रु(ब्रु)ड-संवरणे.तु.क.प.स.से.व्रुड॑ति।व्रुडितः।व्रुडितवान्॥
व्ली-वरणे-क्र्या.प.स.अनि.व्लिनाति।व्लेता।अव्लेषीत्॥व्लीतः.

श.

शक-मर्षणे.चि.उ.से.मतान्तरेअनिट्.शक्य॑ति-ते।शशाक-शेकिथ,शशक्थ
शेके।शक्ता(शकिता)।वु-अशकत्-अशक्त(अशकिष्ट) [शः-शङ्खः.
शकि-शङ्कायांक्रान्तौसेच.इ.भ्वा.आ.से.शङ्क॑-ते। अशङ्किष्ट॥शङ्कि-
शक्ल्-शक्तौ.इ.स्वा.प.अक.अ.शक्नो॑ति।शक्नुतः।शक्नुवन्ति।शक्ता। अ
शकत्।अशक्यत्।शक्तिः-शक्नुवन्-शक्तः।शाकः।शक्यम्.शक्रः.
शच-व्यक्तायांवाचि.भ्वा.आ.स.से.शच॑ते।अशचिष्ट॥शचितः।शची।शचि-
गता॥तिकेचित्-तन्मते-शङ्क्ष्यते. [शटतः-शटः.
शट-रुजाविशरणगत्यवसादनेषु.भ्वा.प.स.से.शट॑ति।अशा(श)टीत्॥
शठ-श्लाघायाम्.चु.आ.स.से.शाठय॑ते।अशीशठत॥शाठी.
शठ-(अ)सम्यग्भावणे.अचु.उ.स.से.शठयति-ते।अशशठत्-त॥
शठ-असंस्कारगत्योः.चु.उ.से.शाठय॑ति-ते।अशीशठत्-त॥शठः.
शर-कैतवेश्लेषेच.भ्वा.प.अक.से.शरति।अशा(श)रीत्॥शार्यम्.
शडि-रुजायांसङ्घातेच.इ.भ्वा.आ.अक.से.शण्ड॑ते।अशण्डिष्ट॥शण्डः.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శణ-దానే.భ్వా.ప.స.సే.శణతి।అశాణీత్॥శణిః.శణనమ్.

శద్ఌ-శాతనే.ఌ.భ్వా.ప.స.సే.శీయతే(వు॥౩౭)। అశదత్. అయంతు దాచావపి.రూపాణితుభౌవాదికవత్.స్వరేభేదః. [వ్య॥శాపః.

శప-ఆక్రోశే.భ్వా.ఉ.అని.శపతి-తే।శప్తా।శప్స్యతి-తే।అశాప్సీత్-అశ

శప-ఆక్రోశే.ది.ఉ.అని.శప్యతి-తే॥శప్యక్-శప్యమానః-శప్తమ్.శపథః.

శబ్ద-శబ్దకరణే.అచు.ఉ.స.సే.శబ్దయతి-తే।అశశబ్దత్-త॥శబ్దః.శబ్దితః.

శమ-ఆలోచనే.చు.ఆ.స.సే.శామయతే।అశీశమత్.త॥శామయమానః.

శము-ఉపశమే.ఉత్.వి.ప.అక.సే.శామ్యతి(౪౧)।అశమత్॥ఘు-దర్శనభి

న్నార్థేశమయతి-దర్శనేతు-నిశామయతిరూపమ్॥శమః.శాన్తిః.శాన్తః

శమ్బ-గతౌ.భ్వా.సమ్బన్ధార్థే-చు.ఉ.సే.శమ్బతి।శమ్బయతి-తే॥శమ్బరమ్

శర్వ(ర్భ)-గతౌహింసాయాఞ్చ.భ్వా.ప.సే.శర్వతి।అశర్వీత్॥శర్వః.

శల చలనసంవరణయోఃి.భ్వా.ఆ.స.సే.శలతే। అశలిష్ట॥శలకః.శలాకా.

శల-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.శలతి।అశాలీత్॥జ్వలాదిః-శాలః.

శల్భ-కత్థనే.భ్వా.ఆ.స.సే.శల్భతే।అశల్భిష్ట॥శల్భమానః.శల్భితః.

శల్ల-గతౌ.సౌ.భ్వా.ప.స.సే.శల్లతి।అశల్లీత్॥శల్లమ్.శల్లకః.

శవ-గతౌవికారేచ.భ్వా.ప.స.సే.శవతి.ప్రశాన్(శ)వీత్॥శవః.

శశ-ప్లుతగతౌ.భ్వా.ప.స.సే.శశతి।అశాన్(శ)శీత్॥శశః.

శష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.సే.శషతి। అశాప్సీత్-అశప్సీత్॥శషితః.

శసు(శ)-వధే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.శసతి।అశాన్(శ)సీత్॥విశసనం.శస్త్రం.

శంసు-స్తుతౌ.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.శంసతి।అశంసీత్(వు॥౩౫)శంసా.

శసి-ఇచ్ఛాయామ్.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.ఽశంసతే।ఆశంసిష్ట॥శంసితః.

శాఖృ-వ్యాప్తౌ.భ్వా.ప.సే.శాఖతి।అశాఖత్॥ఋు-అశశాఖత్-త॥

శాడృ-శ్లాఘాయామ్.భ్వా.ఆ.స్మ.సే.శాడతే।అశాడిష్ట॥ఋు-అశశాడత్.

శాన-తేజనే.భ్వా.ఉ.స.సే.స్వార్థేసన్.(వు॥౪౪)శిశాంసతి-తే।శిశాంసి

తాసి-సే।అశిశాంసీత్-అశిశాంసిష్ట॥శిశాంసితమ్.

శాలృ-శబ్దనే.భ్వా.ఆ.స.సే.శాలతే।అశాలిష్ట॥ఋు-అశశాలత్-త॥శాలా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శాసు-ఇచ్ఛాయామ్.ఉత్.అ.ఆ.స.సే.ప్రాయేణాఽఽర్ష్వ్యః.ఆశాస్తే ఆశాసాతే ఆశాసతే।ఆశాసిష్ట॥ఆశీఃఆశాసనమ్. [శిష్యః.శిష్టః.

శాసు-అనుశిష్టౌ.ఉత్.అ.ప.స్వ.సే.శాస్తి(వు॥౬౬)శాస్తా.శాస్త్రమ్.

శిక్ష-విద్యోపాదానే.భ్వా.ఆ.స.సే.శిక్షతే।అశిక్షిష్ట॥శిక్షితః-శిక్షా.

శిఖ-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.శిఖ్యతి।అశిఖ్యీత్॥శిఖ్యితః.

శిఙ్-ఆఘ్రాణే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.శిఙ్ఘతి।అశిఙ్ఘీత్॥శిఙ్ఘాణమ్.

శిజి-అవ్యక్తేశబ్దే.ఇ.అ.ఆ.సే.శిఞ్జ్క్రా।శిఞ్జితా।అశిఞ్జిష్ట॥శిఞ్జితమ్.ఞిజ్ఞా-శిఞ్జినీ.“శేచిదిమంభ్వావౌచురాదౌచపఠన్తి,,ఞిజ్ఞతీత్యాది.

శిక్ష్-నిశానే.ఋిత్.స్వా.ఉ.అని.శినోతి-శినుతే।అశైషీత్-అశైష్ట॥నిశిత

శిట-అనాదరే.భ్వా.హ్రస.సే.శేటతి।అశేటీత్॥శిటితః. [క్ష.

శిల-ఉఞ్ఛే.తు.ప.స.సే.శిలతి।శేలితా।అశ్లేలీత్॥శిలమ్.శిలా.

శిష-హింసాయామ్.భ్వా.ప.స.అని.శేషతి।శేష్టా।అశిషత్॥శిష్టః.

శిష-అసర్వోపయోగే.వాచు.ఉ.స.సే.శేషయతి-తే।అశీశిషత్-త॥పక్షే-శేషతీత్యాది॥శేషితః.నిశేషః.నిశేషణమ్.శేషః.

శిష్ఌ-శేషణే.రు.ప.స.అని.శినష్టి శింష్టః-శింష్తి। శేష్టా। ఌ-అశిషత్॥కర్త్ర-శిష్యతే-అశేషి॥శిష్టమ్.శిష్టిః.శేషకః.శింష్ట.

శీక-ఆమర్శనేఽప్యేతౌచ.వాచు.ఉ.స.అక.సే.శీకయతి-తే। అశీశికత్-త॥పక్షే-భ్వా.ప.శీకతి।అశీకీత్॥శీకరః.

శీ(స్రీ)కృ-సేచనే.భ్వా.ఆ.స.సే.శీకతే।అశీకిష్ట॥ఋు-అశీశికత్-త.శీకితః.

శీఙ్-స్వప్నే.జిత్.అ.ఆ.అక.సే.శేతే(౬౬వు॥)॥శయితః.శయ్యా.

శీభృ-కత్థనే.భ్వా.ఆ.స.సే.శీభతే।అశీభిష్ట॥ఋు-అశీశీభత్-త॥శీభితః.

శీల-సమాధౌ.భ్వా.ప.అక.సే.శీలతి।అశీలీత్॥శీలితః.పరిశీలనమ్.

శీల-ఉపధారణే.అచు.ఉ.స.సె.శీలయతి-తే।అశీశిలత్-త॥శీలమ్.

శుక-గతౌ.భ్వా.ప.స.సె.శోకతి।అశోకీత్॥ శుకః॥తు.శుకతి-శునేత్యేకే.

శుచ-శోకే.భ్వా.ప.స.సె.శోచతి।అశోచీత్॥శుచితః-శుచిఃశోకః.

(ఋు)శుచిర్-పూతీభావే.ఈ.ఇర్.ది.ఉ.అక.సె.శుచ్యతి-తే। అశుచత్, అశోచీత్-అశోచిష్ట।(శుచ-ప్రక్షేపూతే.భ్వా.ఇత్యేకే.)

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

शुच्य-अभिषवे.भ्वा.प.स.से.शुच्यति।अशुचीत्॥शुच्यितः.
शुठ.आलस्ये.चु.उ.स.से.शोठयति-ते। अशूशुठत्-त॥ गतिप्रतिघा
तार्थे.भ्वा.प.शोठ।अशोठीत्॥शोठनम्.
शुठि-शोषणे.इ.वाचु.उ.स.से.शुण्ठयति-ते॥पक्षे-भ्वा.शुण्ठि॥
शुध-शौचे.दि.प.अक.अनि.शुध्य्॥प्र-अशुधत्॥शोद्धा शुद्धः.शुद्धिः-शो
शुन-गतौ.तु.प.स.से.शुनति।अशोनीत्॥शुनकिः-शुनिः;शुनी. [धनम्.
शुन्ध-शुद्धौ.भ्वा.प.अक.से.शुन्धति।अशुन्धीत्. [न्धति-ते.
शुन्ध-शौचकर्मणि.वाचु.उ.स.से.शुन्धयति-ते अशुशुन्धत्-त॥पक्षे-शु
शुभ,शुम्भ-दीप्तौ.तु.प.अक.से.शुभति,शुम्भति॥शुभम्.
शुभ-दीप्तौ.भ्वा.द्युआ.अक.से.शोभते।अशुभत्,अशोभिष्ट॥शोभा.
शुभ;शुम्भ-भाषणेभासनेचधैर्यचेच.भ्वा.प.स, अक.से.शोभति। अशोभी
त्;शुम्भति।अशुम्भीत्।शोभनम्.शोभत्;शुम्भत्.
शुल्क-अतिसर्जनेकथनेचेच.चु.उ.स.से. शुल्कयति-ते। अशुशुल्कत्-
त॥शुल्कः-शुल्किः तम्. [शुल्बम्.शुल्बितम्.
शुल्ब(ल्ब)-मूनेदानेचेच.चु.उ.न.से.शुल्बयति-ते। अशुशुल्बत्-त॥
शुष-शोषणे.दि.प.स.अनि.शुष्यति।शोष्टाशोषु-अशुषत्॥शुष्मः-शुष्मम्.
शूर-विक्रान्तौ.अचु.आ.स.से.शूरयते।अशुशूरत॥शूरः.
शूर्-हिंसाप्रस्रवणयोः.ईदि.आ.स.से.शूर्यते। अशूरिष्ट॥शू
शूर्प-सूनेचु.उ.स.से.शूर्पयति-ते॥शूर्पः. [र्पणः.
शूल-रुजायांसङ्घातेचेच.भ्वा.प.अक.से.शूलति।अशूलीत्॥शूलः.
शूष-प्रसवे भ्वा.प.स.से.शूषति।अशूषीत्॥शूषितः.
शृधु-शब्दकुत्सायाम्.ऊदित्.भ्वा आ.अक.से.शर्धते।द्युअशृधत्, अ
शर्धिष्ट(ल्रु ४३)॥शर्धमानःशृद्धम्. [शर्धित्वा.
शृधु-उद्दनसे.ऊदित्.भ्वा.उ.स.से.शर्धति-ते।शर्धिता।अशर्धीत्॥शृधित्वा,
शृधु-प्रसहनेहनसनिक्ष्वेडेवाचु.उ.न.से.शर्धयति-ते। अशीशृध
त्,अशशर्धत्-त॥पक्षे-भ्वा.शर्धति।शर्धः—अपानशब्दः.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శృ-హింసాయామ్. క్ర్యా.ప.సే.శృణాతి|అశారీత్॥శీర్ణః(వు॥౭౯)
శేల్-గతౌ. భ్వా.ప.స.సే.శేలతి|అశేలీత్॥ఖి-ఆశిశేలత్-త॥శేలుః.
శేవృ-సేవనే. శేలృవత్.సకా.దిసుద్రష్టవ్యః.
శ్రైపాకే.భ్వా.ప.స.అని.శ్రాయతి|శ్రాతా|అశ్రాసీత్॥శ్రాతమ్.
శో-తనూకరణే.ది.ప.స.అని.శ్యః(వు౫౦)॥నిశాతమ్,నిశితమ్.[శోణిః.
శోణృ-వర్ణగత్యోఃభ్వా.ప.సే.శోణతి|అశోణీత్॥ఋు-అశుశోణత్-త॥
శౌట్-గర్వే.భ్వా.ప.సే.శౌటతి|అశౌటీత్॥ఋు.అశుశౌటత్-త॥శౌటీరః
శ్చుతిర్;శ్చ్యుతిర్-క్షరణే.ఇర్.భ్వా.ప.అక.సే.శ్చోతతి|అశ్చుతత్,అ
శ్చోతీత్;ఏవంశ్చ్యోతతీత్యాది.శ్చోతనమ్.శ్చుతిరః.
శ్లీల-నిమేషణే.భ్వా.ప.అక.సే.శ్లీలతి|అశ్లీలీత్.శ్లీలనమ్.
శ్వైఙ్-గతౌ.భ్వా.అ.స.అ.ని.శ్యాయతే|శ్యాతా|అశ్యాస్త॥శ్యానమ్.
శ్రకిఃశ్రగి-గతౌ.భ్వా.ఇ.ప.స.సే.శ్రథ్-తిఃశ్రథ్నిఃశ్రథీ-తఃశ్రథ్నితః
శ్రణ-దానే.భ్వా.ప.స.సే.శ్రణతి|అశ్రా(శ్ర)ణీత్॥ఋు-శ్రణయతి-తే॥
శ్రణ-దానే.చు.ఉ.స.సే.శ్రాణయతి-తే|అశిశ్రణత్-త॥విశ్రాణనమ్.
శ్రథ హింసాయామ్.భ్వా.ప.సే.శ్రథతి|అశ్రథీత్॥శ్రథనమ్.
శ్రథ-డాగ్బల్యే.అచు.ఉ.అక.సే-శ్రథయతి-తే|అశశ్రథత్-త।
శ్రథ-యత్నవధమోహహర్షేషు.వాచు.ఉ.స.సే.శ్రాథయతి-తే|అశిశ్రథ
త్-త॥విశ్రాథనమ్॥పయే-భ్వా.శ్రథతీత్యాది|శ్రథితః.
శ్రథి-శైథిల్యే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.శ్రన్థతే|అశ్రన్థిష్ట॥శ్రన్థితమ్.
శ్రన్థ-సన్దర్భేవధేచ.వాచు.భ్వా.ప.స.సే.శ్రన్థయతి-తే॥శ్రన్థతి.
శ్రన్థ-విమోచనహర్షసన్దర్భేషు.క్ర్యా.ప.స.సే.శ్రథ్నాతి(వు॥౫౦)|శ్రన్థి
తా|అశ్రన్థీత్॥శ్రథితమ్.శ్రన్థనమ్.
శ్రమ-తపసిఖేదేచ.ఉత్.ది.ప.అక.సే.శ్రామ్యతి(వు॥౫౧)|శ్రమితా|వు-
అశ్రమత్॥శ్రమిత్వా,శ్రాన్త్వా.శ్రాన్తమ్.శ్రమః.
శ్రమ్భు-ప్రమాదే.ఉత్.భ్వా.ఆ.అక.సే.శ్రమ్భతే|అశ్రమ్భిష్ట॥శ్రమ్భనే
శ్రా-పాకే.అ.స.స.అని.శ్రాతి|శ్రాతా|అశ్రాసీత్॥ఋు-శ్రపయతి.పాక

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

ఖిన్నాశ్థేశ్రాపయతి=స్వేదయతి॥శృతమ్.ఏవంశ్రై॥ఇత్యస్యాపి.
శ్రామ-ఆహ్వానే.అచు.ఉ.స.సే.శ్రామయతి-తే॥శ్రామణమ్.
శ్రిష్-సేవాయామ్.ఖిత్.భ్వా.ఉ.స.సే.శ్రయతి-తే(వు॥౪౬)॥శ్రితః.
శ్రిసు-చాహే.ఉత్.భ్వా.ప.స.సే.శ్రేషతి।అశ్రైషీత్॥శ్రిష్టః.
శ్రీఞ్-పాకే.ఖిత్.క్యా.ఉ.స.సే.శ్రీణాతి-శ్రీణీతే॥ఇత్యాదిక్ర్యాత్(వు॥
౭౮)॥శ్రీతః((శ్రీఞ్-తర్పణేఇతిభ్వాదావుదాదావపఠన్త్యేకే.)
శ్రు-శ్రవణే.భ్వా.ప.స.అని.శృణోతి(వు॥౫౭)కర్మ.-శ్రూయతే-అశ్రావి॥
శ్రుతమ్.శ్రుతిఃశ్రోతవ్యమ్.శ్రవణీయమ్॥(శ్రు-గతౌ.భ్వాదిఃస్వాది
శ్చేచిబాప్పదేవఃతన్మతేశ్రవతీతి.)
శ్లై-పాకే.భ్వా.ప.స.అని.శ్లాయతి।(సూ॥౭౪)సర్వంశ్రావత్.
శ్రోణృ-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ప.అకే.సే.శ్రోణతి।అశ్రోణీత్॥ఋు-అశుశ్రోణత్॥
శ్లేకి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.శ్లేజ-తే।అశ్లేజ్ఞ-ష్ట॥ [శ్రోణీ.శ్రోణిః.
శ్లేగి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.శ్లేగ్లతి।అశ్లేగ్లీత్॥శ్లేగ్లితః.
శ్లేథ-దార్ఢ్యే.ఉ.అచు.స.సే.శ్లేథయతి-తే।అశశ్లేథత్-త॥శ్లేథః.
శ్లేష్ఖృ-వ్యాప్తౌ.భ్వా.ప.సే.శ్లేఖతి।అశ్లేఖీత్॥ఋు-అశశ్లేఖత్-త॥
శ్లేష్ఖృ-శ్లేఖనే.భ్వా.ఆ.స.సే.శ్లేఖతే।అశ్లేఖిష్ట॥ఋు-అశశ్లేఖత్-త॥ శ్లే
ఖా.శ్లేఖ్యమ్.శ్లేఖితః. [నాలిఙ్గనే-అశ్లేషత్॥ఆశ్లేషఃశ్లేష్టః.
శ్లిష-ఆలిఙ్గనేసంసర్గేచ.ది.ప.స.అని.శ్లిష్యతి।వు-అశ్లిక్షత్।(వు॥౫౧)అ
శ్లిష-శ్లేషణే.చు.ఉ.స.సే.శ్లేషయతి-తే।అశిశ్లిషత్-త॥శ్లేషితః.
శ్లిసు-చాహే.ఉత్.భ్వా.ప.న.సే.శ్లేషతి।అశ్లేప్సీత్॥శ్లిష్టమ్.శ్లేష్మా.
శ్లోకృ-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ఆ.స.సే.శ్లోకతే।అశ్లోకిష్ట॥ఋు-అశుశ్లోకత్-త॥ శ్లో
కఃశ్లోకితఃశ్లోకమానః. [ణితః.
శ్లోణృ-సఙ్ఘాతే.భ్వా.ప.స.సే.శ్లోణతి।అశ్లోణీత్॥ఋు-అశుశ్లోణత్-త॥శ్లో
శ్వకి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.శ్వజ-తే।అశ్వజ్ఞ-ష్ట॥శ్వజ్ఞితః.
శ్వచ-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.శ్వచతే।అశ్వచిష్ట॥శ్వచితః.
శ్వచి-గతౌ.ఇ.భ్వా.ఆ.స.సే.శ్వచ్ఛతే।అశ్వచ్ఛిష్ట॥శ్వచ్ఛితః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శ్వథ-అసంస్కారగత్యోః.చు.ఉ.న.సే.శ్వాథయతి- తే| అశిశ్వథత్-త॥
ఇదిత్వాత్తే.శ్వణ్థయతి- తే॥దుర్వచనార్థే-ఆచు-శ్వథయతి- తే॥
శ్వభ్రిఃశ్వ ర్త-గతౌ.చు.ఉ.సే.శ్వభ్రయతి- తే|శ్వ ర్తయతి- తే॥శ్వభ్రమ్.
శ్వ లఃశ్వల్ల-ఆశుగమనే.భ్వా.ప.అక.సే.శ్వలతి|అశ్వాలీత్|శ్వల్లతి|అ
శ్వల్లీత్॥శ్వలికఃశ్వల్లికః. (ల్క-నమ్.శ్వలిక-తః.
శ్వల్క-పరిభాషణే.చు.ఉ.స.సే.శ్వల్కయతి- తే|అశశ్వల్కత్- త॥శ్వ
శ్వస-ప్రాణనే.అ.ప.సే.శ్వసితి|అశ్వసీత్(ప॥౬౪)శ్వసితమ్.
(టుఓ)శ్వి-గతివృద్ధ్యోఃఓ.ట్వితో.భ్వా.య.ప.స, అక.సే.శ్వయతి (వు॥
౩౫.)॥శూనఃశ్వయథుః. [౯౩.) శ్వేతఃశ్వి త్రమ్.
శ్వితా-వర్ణేఆత్.భ్వా.ఆ.స.సె.శ్వేతతే|ద్యు-అశ్వితత్-అశ్వేతిష్ట| (వు॥
శ్విది-శైత్యేఖి.భ్వా.ఆ.అక.సే.శ్విన్దతే|అశ్విన్దిష్ట॥శ్విన్దితమ్.

ష.

షగే-సంవరణే.ఏ.భ్వా.ప.స.సె.సగతి|అసగీత్॥ఘ-సగయతి॥
షఘు-హింసాయామ్.స్వా.ప.స.సె.సఘ్నోతి|అసా(స)ఘీత్॥సఘితః.
షచ-సేవనేసెచనేచ.భ్వా.ఆ.స.సె.సచతే|అసచిష్ట॥సచితః.
షచ-సమవాయే.భ్వా.ప.స.సె.సనతి|అసా(స)చీత్|సచక.
షజ్జ-సక్లేభ్వా.ప.స.అని.సజతి|సక్తా|అసాక్షీత్॥సక్తిఃఅత్రషఙ్ఘ-క
తావితిచకేచిదాహుఃతన్మతే-సఙ్ఘతీత్యాది.
షట-అవయవే.భ్వా.ప.స.సె.సటతి|అసా(స)టీత్॥సటితఃసటా.
షట్ట-హింసాయామ్.చు.ఉ.స.సె.సట్టయతి-తె|అససట్టత్-త॥సట్టకః.
షణ-సమ్భక్తౌ.భ్వా.ప.స.సె.సనతి|అసా(స)నీత్|సనితఃవు॥౬౬)
షణు-దానే.ఉత్.త.ఉ.స.సె.సనోతి-సనుతె(వు॥౭౭)అసా(స)సీత్-అస
త,అసనిష్ట॥ఆశీర్లిఙి-సాయాత్,సన్యాత్॥సతః. [ఆసాత్సీత్.
షద.గతౌ.వాచు.ఉ.స.సె.ఆసాదయతి-తె॥ఆసీషదత్-త॥పక్షే-అసీదతి-
షద్ఌ-విశరణగత్యవసాదనేషు.భ్వాఃతు.ప.స.అసీదతి (౩౩వు)॥సీష
షప-సమవాయే.భ్వా.ప.స.సె.సపతి|అసా(స)పీత్॥సపితఃణ్ణిః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

షమ-అవైక్లవ్యే.భ్వా.ప.అక.సే.షమతి।ఘు-షమయతి-తే।సమః-సమితిః.

షచ్-సప్తనే.భ్వా.ప.స.సే.సక్ష్యతి।అసక్ష్యీత్ ॥సక్ష్యితః.

షర్జ-అర్జనే.భ్వా.ప.స.సే.సర్జతి।అసర్జీత్ ॥సర్జితః.సర్జకః.

షచ్-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.సర్చతి।అసర్చీత్ ॥షడ్వ్యో కే.సర్వ్యః.

షల-గతౌ భ్వా.ప.స.సే.సలతి।అసాలీత్ ॥సలితః.

షస-స్వప్నే.భ్వా.ఆ.స.సే.అ ప.స.సే.స స్తి-స స్తుః-అసా(స)సీత్ ॥

షస్జ-గతౌ.భ్వా.ఉ.స.సే.సజతి-తే।అసజీత్-అసస్జీత్।సజ్జితః.సజ్జకః.

షహ-మర్షణే.భ్వా.ఆ.స.సె.సహతె।సెహే।సోఢా,సహితా।అసహిష్ట

షహ-మర్షణే వాచు.ఉ.స.సె.సాహయతి-తే।అసీసహత్-త ॥ పక్షే-స

హతి-తే। ,,సపేవాయంనాగస్సహతికలభేభ్యఃపరిభవమ్,, సహః-

షహ-తృప్తౌ.చి.ప.స.సె.సహ్యతి।అసహీత్ ॥సహ్యాక్. [సహసా.

షిఞ్-బన్ధనే.ఘ్రిక్.స్వా.ఉ.స.అని.సినోతి-సినుతె।సేతాసి-సె।అసైష్మీత్

అసేష్ట।అయంక్యా)చావపి.సినాతి-సినీతె॥సేతుః.సితః.

షిచ-క్షరణె.తు.ఉ.స.అని.సిఞ్చ(వు।x-)తే। సేక్తా। అసిచత్.సూ॥

x౭.)అసిక్త సేకః.సిక్తిః.పరిషేచనమ్.సిఞ్చక్,సిఞ్చమానః.

షిట-అనాదరే.భ్వా.ప.స.సేటతి।అసేటీత్ ॥సేటనమ్.సిటితః.

షిధ-గత్యామ్.భ్వా.ప.స.సే.సేధతి।(వు।౩౦) అసేధీత్ ॥నిషేధః.

షిధు-సంరాద్ధౌ.ఉత్.ఏ.ప.అ.అసి.సిధ్య్।సేద్ధా।సేత్స్యతి।వు-అసిధ

త్ ॥డిచ్-సాధయతి(వు।౨౪)॥సిద్ధమ్.సిద్ధిః.సిధ్యక్. [తా.

షిధూ శాస్త్రే)మాఙ్గల్యేచ.ఉ.భ్వా.ప.స.సే.సేధతి(వు।౩౩)సేద్ధా,సేధి

షిష్ణు-హింసాయామ్.ఉత్.భ్వా.ప.సె.సీష్ణుతి। అసీష్ణీత్ ॥సీష్ణనమ్.

(షిమ(భ)-హింసాలాభప్రక్రమశేషు.భ్వా.సె.సేషతి-సేభతి త్యాది.)

షిల-ఉఞ్ఛే.తు.స.స.సె.సిలతి।అసేలీత్ ॥సిలమ్. [సూక్ష్మాక్షి-

షీవు-తన్తుసన్తానే.ఉత్.ది.ప.స.సె.సీవ్యతి।అసేవీత్ ॥సీవనమ్.సూత్రమ్

షు-ప్రసవైశ్వర్యయోః.భ్వా.అ.ప.స.అసి.సవతి।సోతా।అసావీత్ ॥ఏదా

దా.సాతీతి విశేషః-శేషంభాదికవత్ ॥సవనమ్.సుతః.సవః.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

षुष्-अभिषवे.क्षीत्.स्वा.उ.स.अनि.सुनोति-सुनुते। सोता। असावीत्-असोष्ट।(वु॥४७)॥सुन्वक-सुन्वानः।

षुट्ट-अनादरे.चु.उ.स.सेसुट्टयति-ते।असुषुट्टत्-त॥सुट्टितः।

षुम्भ-भावणहिंसाप्रकाशेषु.भ्वा.प.सेसुम्भति।असुम्भीत्॥

षुर-ऐश्वर्यदीप्त्योः.तु.प.स.सेसुरति।अशीर्लि-सूर्यात्॥सुरः।

षुह-तृप्तौ.दि.प.स.सेसुह्यति।सोहिता।असोहीत्॥सुहितः।

षू-प्रेरणे.तु.प.स.सेसुवति।सविता।असावीत्॥सुवक-सुषवक्।

षूङ्-प्राणिप्रसवे.जित्.दि.आ.स.वेसूयते।सुषुवे। (वु॥४७)

षूङ्-प्राणिगर्भविमोचने.जित्.अ.आ.स.वेसूते।वु॥६।प्रसूः।

षूद-क्षरणे.भ्वा.अ.अक.सेसूदते।असूदिष्ट॥सिषूदनम्।

षूद-क्षरणेनिवासेचनेचु.उ.से.सूदयति-ते।असूषुदत्-त॥

षूर्क्ष-आदरे.भ्वा.प.स.सेसूर्क्षति।असूर्क्षीत्॥सूर्क्षणम्।

(षूष(ऊ)ष-प्रसवे.भ्वा.प.स.सेसूषति।असूषीत्॥सूषणम्।)

सृभृ-सृम्भृ-हिंसार्थाः.उत्.भ्वा.प.स.सेसर्भृति-सृम्भृति॥

सेवृ-सेवनेभ्वा.आ.स.सेसेवते।असेविष्ट।बु-असिसेवत्-त॥अस्त्र

सेल्-सेकृञिति केचित्पठन्तिसेस्तूलंमृग्यम्।

स्त्रै-क्षये.भ्वा.प.अक.अनि.स्त्यायति।स्तास्ता।असास्त्यीत्॥ स्त्रास्त्र

स्त्रो-अवकर्षणे.दि.प.अक.अनि.स्त्यायति।स्तास्ता।असास्तीत्,असास्त्रीत्॥सदम्-

स्तृक-प्रतिघाते.भ्वा.प.स.सेस्तृकति।घ-स्तृकयति-ते॥स्तृकितः।

स्तृगे-संवरणे.ए.भ्वा.प.स.सेस्तृगति।अस्तृगीत्।घ-स्तृगयति॥

स्तृन-शब्दे.भ्वा.प.स.सेस्तृनति।अस्तृ(स्तृ)नीत्॥घ-स्तृनयति॥स्तृनितम्।

स्तृभि-प्रतिबन्धेइ.भ्वा.आ.स.सेस्तृम्भते।अस्तृम्भिष्ट॥स्तृम्भनम्।केचि

दस्यटकारोपदेशिकमिच्छन्तिअतःतस्मैस्तृम्भते-षस्तृम्भे।

स्तृम-अवैक्लव्ये.भ्वा.प.स.सेस्तृमति।एअस्तृमीत्।अचु-इत्येके।

स्तृह्-आस्कन्दनेस्वा.आ.स.सेस्तृह्णुते।अस्तृहिष्ट॥अस्तृहिष्ट॥

स्तृपृ-क्षरणेभ्वा.आ.अक.सेस्तृपते।अस्तृपिष्ट॥बु-अस्तिस्तृपत्-त॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ష్టీమ;ష్టీమ-ఆర్ద్రీభావే.ది.ప.అక.సే.స్టిమ్యతి;స్టీమ్యతి॥స్తిమితమ్.
ష్టుఙ్-స్తుతౌ.ఖిత్.అ.ఉ.స.అని.స్తౌతి,స్తవీతి-స్తుతే,స్తవీతే|అస్తావీత్-
ష్టుఞ్-స్తుత్యామ్.యు.జే.అస్తావి॥స్తుతిః-స్తవః-స్తుతిః.స్తోతా.స్తావకః
ష్టుచ-ప్రాణనే.భ్వా.ఆ.అక.సే.స్తోచతే|అస్తోచిష్ట|స్తోచమానః.
ష్టుభు-స్తేభృ.ఉత్.భ్వా.ఆ.స.సే.స్తోభతే,అస్తోభిష్ట॥స్తోభనమ్.
ష్టూప-సముచ్ఛ్రాయే.ది.ప.స.సే.స్తూప్యతి|చు రా.ధిరితి కేచిత్॥స్తూపః.
ష్టృఞ్-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.స్తృతతి|అస్తృతీత్॥స్తృతీతః
ష్టేపృ-క్షరణే.భ్వా.ఆ.అక.సే.స్తేపతే|అస్తేపిష్ట|ఋు.అతిస్తేపత్-త॥
ష్టై-శేష్టనే.భ్వా.ప.స.అని.స్తాయతి|స్తాతా|అస్తాసీత్॥

ష్టై ల-శబ్దసఙ్ఘాతయోః.భ్వా.ప.స.అని.స్త్యాయతి అస్త్యాసీత్|స్త్యానమ్.
ష్ఠగే-సంవరణే.భ్వా.ఋు.స్థగతి|స్థగితః॥ష్ఠసనిరాసే.ది.స్థస్యతీత్యేకే|క్వచిద్ధృ
ష్ఠల-స్థానే.భ్వా.ప.అక.సే.స్థలతి|అస్థాలీత్॥స్థలమ్. [శ్యతే.
ష్ఠా-గతినివృత్తౌ.భ్వా.ప.అక.అని.తిష్ఠతి|అస్థాత్(వు॥౩౭)॥స్థితిః-
ష్ఠివు నిరసనే.ఉత్.భ్వా.ప.సే.ష్ఠీవతి|తిష్ఠేవ(టిష్ఠేవ)(వు॥౩౮)ష్ఠీవ్యతీ
తిదివాదిరిత్యేకే॥నిష్ఠీవనమ్.ష్ఠేవనమిత్యపి.నిష్ఠ్యూతమ్.
ష్ణసు-నిరసనే ఉత్.ది.ప.స.సే.స్నస్యతి|సస్నాస|స్నస్తమ్.
ష్ణా-శౌచే.అ.ప.అక.అని.స్నాతి|స్నాతా|అస్నాసీత్॥స్నాతమ్.
ష్ణిహ-ప్రీతౌ.ది.ప.అక.వే.స్నిహ్యతి|స్నేహితా,స్నేద్ధా,స్నేఢా|వు-
అస్నిహత్॥చు రా.దా.స్నేహయతీతి॥స్నేహ;స్నిగ్ధమ్.
ష్ణు-ప్రస్రవణే.అ.ప.అక.సే.స్నాతి|సుష్ణావ|స్నవితా|అస్నావీత్॥
ష్ణుచ-శౌచే.సేచనే.భ్వా.ఆ.సే.స్నోచతే|అస్నోచిష్ట|త్యేకే.
ష్ణుసు-అదనే.ది.ప.స.సే.స్నుస్యతి|అస్నోసీత్॥స్నుస్తమ్.
ష్ణుహ-ఉద్గిరణే.ది.ప.స.వే.స్నుహ్యతి|స్నోహితా,స్నోద్ధా,స్నోఢా,
స్నోహిష్యతి,స్నోక్ష్యతి|వు అస్నుహత్॥స్నోహనమ్.స్నుహీ.
ష్ణై-శేష్టనేదిత్త్వాచ.భ్వా.ప.స.అని.స్నాయతి|అస్నాసీత్॥నిష్ణాతమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ష్మిఙ్-ఈషద్ధసనే.బిల్.భ్వా.ఆ.అక.అని.స్మయతే।సిస్మ్యే।అస్మేష్ట॥ ఏ
ష్వక్క(ష్వ్క్)-గతౌ.భ్వా.ఆ.స.సే.ష్వక్కతే।అష్వక్కిష్ట॥ [స్మితమ్
ష్వద-ఆస్వాదనే.భ్వా.ఆ.స.సే.స్వదతే।అస్వదిష్ట॥చు.రా.దా.స్వాదయతి-
తే।అసిష్వదత్-త॥స్వదితమ్.స్వాదః.స్వదనమ్.ఆస్వాదనమ్.
ష్వఞ్జ-పరిష్వఙ్గే.భ్వా.ఆ.స.అని.పరిష్వజతే।పర్యష్వక్త॥పరిష్వఙ్గః.
(ఇ)ష్వప్-శయే.అ.ప.అక.అని(వు॥౬౪)స్వపితి అస్వాప్సీత్॥స్వాపః.
(ఇ)ష్విదా-స్నేహనమోచనయోః.భ్వా.ద్యు.ఆ.స.సే.స్వేదతే।అస్విదత్,అస్వేదిష్ట॥దివా.చా-స్విద్యతి-వు-అస్విదత్॥స్వేదః।స్వన్నమ్.

స.

సఙ్కిత్-ఆమన్త్రణే.అచు.ఉ.స.సే.సఙ్కితయతి-తే॥సఙ్కితమ్.
సఙ్గ్రామ-యుద్ధే.అచు.ఆ.సే.సఙ్గ్రామయతే।అససఙ్గ్రామత॥సఙ్గ్రామః.
సత్ర-సత్యాన్నక్రియాయామ్ అచు.ఆ.సత్రయతే।అససత్రత॥సత్రమ్.
సభాజ-ప్రీతిదర్శనసేవనేషు.అచు.ఉ.సే.సభాజయతి-తే॥సభాజనమ్.
సమ్బ-గతౌ సమ్బన్ధే చ.భ్వాఽచు-సమ్బతి;సమ్బయతీతి కేచిత్.
సమ్బర-సంవరణేలజ్జాయాఞ్చ.క.సమ్బర్యతిగురుదర్శనాద్వధూః.
సమూఢ్యస్-ప్రభూతఖాదే.క.సమూఢ్యస్యతివారిణాపయఃపూరః.
సర్జ-అర్జనే.భ్వా.ప.స.సే.సర్జతి।అసర్జీత్॥సర్జితః.సర్జనమ్.
సర్వ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.సర్వతి।అసర్వీత్॥సర్వః. [పీతిబోపదేవః.
సాఞ-సంసిద్ధౌ.స్వా.ప.స.అని.సాఞ్నోతి।అసాఞ్సీత్॥ అయందివాదావ
సామ-సాన్త్వప్రయోగే.ఉ.స.సే.సామయతి-తే। అససామత్-త॥అత్ర
సాన్త్వ-అనుకూల్యకరణే,సాట-ప్రకాశే,సాత-సుఖే.ఇతికేచిత్పఠన్తి
సార-డౌర్బల్యే.అచు.ఉ.స.సే.సారయతి-తే।అససారత్-త॥
సిక-సేచనే.సౌ.భ్వా.ప.స.సె.సేకతి।అసేకీత్॥సీకరాసిక్యమ్.
సుఖ-తర్కియాయామ్.అచు.ఉ.సుఖయతి-తే।అసుసుఖత్-త॥సుఖమ్.
సూచ-పైశున్యే.అచు.ఉ.సూచయతి-తే।అసుసూచత్-చ॥సూచనమ్.
సూత్ర-వేష్టనే.అచు.ఉ.స.సే.సూత్రయతి-తె॥సూత్రమ్. [ణఋ.
సూర్ఛ్(ర్ఛ్ఛ్)-అనాదరే(ఈర్ష్యాయామ్.)భ్వా.ప.సె.సూర్ఛతి॥ సూర్ఛా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

સૃ-ગતૌ.ભ્વા.પ.સ.અનિ.ધાવતિ-સરતિ ઇત્યાદિ(વુ॥૩૬)સંસૃતિઃ.
સૃ-ગતૌ.જુ.ઉભ.પ.અનિ.સસર્તિ સસૃતઃ સસ્રતિ॥સરણમ્-સરિઃ.
સૃજ-વિસર્ગે.દિ.આ.અક.અનિ.સૃજ્યતે(વુ॥૪૬)સર્ગઃ.સૃષ્ટિઃ,
સૃજ-વિસર્ગે.તુ.પ.સ.અનિ.સૃજતિ(સ્રષ્ટા॥વુ॥૪૬)॥સૃષ્ટમ્.
સૃપ્લૃ-ગતૌ.ભૂ.ભ્વા.પ.સ.અનિ.સર્પતિ।અસૃપત્(ત્વુ॥૩૬)સર્પઃ.
સેકૃ-ગતૌ.ભ્વા.આ.સ.સે.સેકતે।અસેકિષ્ટ॥ ઋુ-અસિસેકત્-ત॥
સ્કન્દિર્-ગતિશોષણયોઃ.ઇર્.ભ્વા.પ.સ.અનિ.સ્કન્દતિ। સ્કન્ત્વા। અ
સ્કાન્ત્સીત્(વુ॥૩૬)॥વિસ્કન્નઃ-પરિસ્કન્ણઃ,પરિસ્કન્નઃ.
સ્કભિ-પ્રતિબન્ધે.ઇ.ભ્વા.આ.સ.સે.સ્કમ્ભતે।અસ્કમ્ભિષ્ટ. [ષ્ટ્વઃ.
સ્કન્ભુ-પ્રતિઘાતે.સૌ.ક્ર્યા.સ્વા.પ.સ.સે.સ્કભ્નાતિ,સ્કભ્નોતિ॥ વિ
સ્કુષ્-આપ્રવણે.ઇત્.ક્ર્યા.સ્વા.ઉ.સ.અનિ.સુનાતિ,સુનોતિ.સ્કુ
નોતિ,સ્કુનુતે।અસ્કાપ્સીત્,અસ્કોષ્ટ।સ્કુતઃ.
સ્કુદિ-આપ્રવણે.ઇ.ભ્વા.આ.સ.સે.સ્કુન્દતે।અસ્કુન્દિષ્ટ।સ્કુન્દનમ્.
સ્કુન્ભુ-રોધને.ઉત્.સૌ.ક્ર્યા.સ્વા.પ.સે.સ્કુભ્નાતિ,સ્કુભ્નોતિ।
સ્ફુદ-વિદારણે.ભ્વા.ઘુ.આ.સે.સ્ફુદતે।અસ્ફુદિષ્ટ॥દિ.સ્ફુદ્યતે।ઇતિ કેચિત્.
સ્ફુલ-સઞ્ચલને.ભ્વા.પ.સ.સે.સ્ફુલતિ।અસ્ફોલીત્॥ઘુ-સ્ફોલયતિ॥સ્ફુલિતઃ.
સ્ફુર-શબ્દે.ઉચુ.ઉ.સ.સે.સ્ફુરયતિ.લે।અત સ્ફુરત્-ત॥ સ્ફુરિતમ્.
સ્ફુલ્-રોધને.ઉત્.સૌ.ક્ર્યા,સ્વા.પ.સે.સ્ફુભ્નાતિ, સ્ફુભ્નોતિ॥ સ્ફુ
સ્ફુન્ભુ-રોધને.સ્ફુન્ભવત્. (મ્ભઃ.સ્ફુમ્ભનમ્.સ્ફુબ્ધઃ.અસ્ફુબ્ધમ્ભઃ.
સ્ફુષ્-આચ્છાદને.ઇત્.સ્વા.ઉ.અનિ.સ્ફુણોતિ-સ્ફુણુતે(વુ॥૪૬)
સ્ફુહા-હિંસાયામ્.ઊ.તુ.પ.સે.સ્ફુહતિ।અસ્ફોર્હીત્.અસ્ફુ
સ્ફુહ્-આચ્છાદને.ઇત્.ક્ર્યા.ઉ.સ્ફુણાતિ-સ્ફુણીતે॥ [ષ્ટુત્
સ્ફેન-ચા ર્યે.અચુ.ઉ.સ.સે.સ્ફેનયતિ-તે.અતિસ્ફેનત્-ત॥સ્ફેનઃ.
સ્ફોમ-શ્લાઘાયામ્.અચુ.ઉ.સ.સે.સ્ફોમયતિ-તે॥સ્ફોમઃ-સ્ફોમઃ.
સ્ફ્યૈ-શબ્દસઙ્ઘાતયોઃ.ભ્વા.પ.આ.સ્ફ્યાયતિ।આસ્ફ્યાસીત્.સ્ફ્યાનમ્.
સ્ફુડ-સંવરણે.તુ.પ.સ.સે.સ્ફુડતિ।અસ્ફુડીત્॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

స్థూల-పరిబృంహణే.అచు.ఉ.స.సే.స్థూలయతి-తే।అతుస్థూలత్-త।స్థూ
స్పది-శిఘ్చ్చలనే.ఇ.భ్వా.ఆ.అక.సే.స్పన్ధతే।అస్పన్దిష్ట।స్పన్దనమ్. [లమ్
స్పర్ధ-సఙ్ఘర్షే.భ్వా.ఆ.అక.సే.స్పర్ధతే।అస్పర్ధిష్ట।(వ్ర॥౪౦)స్పర్ధా.
స్పర్శ-గ్రహణే.చు.ఉ.స.సే.స్పర్శయతి-తే।అపస్పర్శత్-త।స్పర్శ:.
స్పశ-బాధనస్పర్శనయో:.భ్వా.ఉ.స.సే.స్పశతి-తే॥స్పశ:. [తమ్.
స్పృ-ప్రీతౌ.రఙ్గేచ.స్వా.ప.(వై).స.అని.స్పృణోతి అస్పార్ష్టీత్॥స్పృ
స్పృశ-సంస్పర్శనే.తు.ప.స.అని.స్పృశతి।స్ప్రష్టా,స్పష్టా।(వు॥౪౮.)
స్పృహ-ఈప్సాయామ్.అచు.ఉ.సే.స్పృహయతి-తే॥స్పృహయాళు:.
స్ఫుట(డ)-విశీర్ణతాయామ్.భ్వా.ప.స్ఫుటతి।ఇ.స్ఫుణ్ణతీత్యేకే॥స్ఫుటా.
స్ఫుర(ల)-సఞ్చలనే.తు.ప.సే.స్ఫురతి.అస్ఫార్షీత్॥స్ఫురణమ్.
స్ఫాయీ-వృద్ధౌ.ఈ.భ్వా.ఆ.అక.సే.స్ఫాయతే॥స్ఫీత:.స్ఫిర:.స్ఫార:.
స్ఫుట-విశసనే.భ్వా.ఆ.అక.సే.స్ఫోటతే। అస్ఫోట్ట।తుదాదౌ-స్ఫుటతి-
తు.స్ఫుటితా।చు.స్ఫోటయతి-తే॥స్ఫుటమ్.స్ఫోటక:.
స్ఫుటిర్-విశరణే.ఇర్.భ్వా.ప.స.సే.స్ఫోటక:।అస్ఫుటత్,అస్ఫోటీత్॥ఇది
త్వయ్ధే-స్ఫుణ్ణతీత్యాది।చు.స్ఫుణ్ణయతి- తే॥ అచు- స్ఫుటయతీత్యేకే॥
హింసాయామపూర్వ:.చు.ఆస్ఫోటయతి-తే।ఆస్ఫోటనమ్.
స్ఫుడ-సంవరణే.తు.కు.ప.సే.స్ఫుడతి। అస్ఫుడీత్॥ వికాసే- భ్వా.ఇ.ఆ.
స్ఫుణ్ణతే॥పరిహసే-చు.ఉ.స్ఫుణ్ణయతి-తే॥అవుస్ఫుణ్ణత్-త॥
స్ఫుర(ల)-స్ఫురణేచలనేచ-తు.క.ప.సే.స్ఫురతి-స్ఫులతి॥స్ఫురణమ్.
స్ఫూర్ఛ-విస్మృతౌ.ఆత్.భ్వా.ప.స.సే.స్ఫూర్ఛతి॥స్ఫూర్త:-స్ఫూర్తి:.
(టుఓ)స్ఫూర్జా-వజ్రనిర్ఘోషే.ఆత్.ట్వితో.ఓ.భ్వా.ప.అక.సే.స్ఫూర్జతే।
అస్ఫూర్జీత్॥స్ఫూర్జథు:.స్ఫూర్ణ:.స్ఫూర్జనమ్.
స్మిట-అనాదరే.చు.ఉ.స.సే.స్మేటయతి-తే।అసిస్మిటత్-త॥
స్మృ-ఆధ్యానే.భ్వా.ప.స.అని.స్మరతి।అస్మార్షీత్॥స్మరణమ్.స్మర:.
స్మృ-ప్రీతిపాలనయో:.వై.స్వా.ప.అని.స్మృణోతి।స్మృతమ్.స్మృతి:
స్యన్ద-ప్రస్రవణే.ఓ.భ్వా.ఆ.అక.వే.స్యన్దతే। ద్యు(వు॥౪౩)స్యన్దనమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

स्यम-वित र्क्के.चु.उ.से.स्यामयति-ते।असिस्यमत्-त॥अचु-इ त्येके.
स्यमु-शब्दे.उत्.भ्वा.प.अक.से.स्यमति।अस्यमीत्॥स्यान्तः.
स्रंकि(गि)-गतौ.इ.भ्वा.आ.स.से.स्रंबृ-ते।अस्रंबिष्ट॥ [ष्ट्व॥विस्रंब्धः.
स्रंभ्व-विश्वासे.उत्.भ्वा.आ.स.से.स्रंभ्व-ते।द्य्- अस्रंभत्,आस्रंभ्वि
स्रंसु-अवस्रंसनेे.उत्.भ्वा.आ.अक.से.स्रंसते। द्य्- अस्रसत्,अ
स्रंसिष्ट॥नास्रसत्-रिणांन्गै)वमितिरघुवंशे।स्रस्तम्.स्रंसनम्.
स्रिवु-गतिशोषणयोः.उत्.दि.प.से.स्रिव्यति।अस्रैवीत्॥
स्रु-गतौ.भ्वा.प.स.अनि.स्रवति।स्रोतो।असुस्रुवत्॥स्रुतिः- (वु॥३र॥
स्रैकृ-गतौ.भ्वा.आ.न.से.स्रैकते।अस्रैकिष्ट॥ब्रु-अस्रिस्रैकत्-त॥
स्वञ्जि-गतौ.भ्वा.प.स.से.स्वञ्जति।अस्वञ्जीत्॥स्वञ्जितः.
स्वन-शब्दे.भ्वा.प.स.से.स्वनति।अस्वा(स्व)नीत्॥ स्वानः॥ अदन्तश्चुरा
दौ.स्वनयति-ते स्वनितम्.स्वनः.स्वान्तम्.
स्वर-आक्षेपे.अदु.उ.स.से.स्वरयति-ते।अससस्वरत्-त॥
स्वर्द-आस्वादने.भ्वा.आ.स.से.स्वर्दते।अस्वर्दिष्ट॥स्वर्दितम्.
स्वाद-आस्वादने.भ्वा.आ.से.स्वादते॥स्वादः.स्वादयति-ते असिस्वद
स्वृ-शब्दोपतापयोः.भ्वा.प.स.वे.स्वरति(वु॥३र)स्वरः. [त्-त॥

ह.

हट-दीप्तौ.भ्वा.प.अक.से.हटति।अहाट्(ह)टीत्॥हाटकं-हट्टः.
हठ-स्नुतिशठत्वयोः.भ्वा.प.अक.से.हठति।अहाठ्(ह)ठीत्॥हठः.
हद-पुरीषोत्सर्गे.भ्वा.आ.अक.से.हदते।अहदिष्ट॥हदितः.
हन-हिंसागत्योः.अ.प.स.अनि.हन्ति।अवधीत्(वु॥६।१) हतः.हन
हम्म-गतौ.भ्वा.प.स.सेे.हम्मति।अहम्मीत्॥ [नम्.
हय-गतौ.भ्वा.प.स.से.हयति।ए-अहयीत्।हयः.
हर्य-गतिकान्त्योः.भ्वा.प.स.से.हर्यति।अहर्यीत्॥हर्यितः.
हल-विलेखने.भ्वा.प.स.से.हलति।अहालीत्॥हलः.
हल्ल-विक्रान्तौ.भ्वा.प.अक.वे.हल्लति।अहल्लीत्॥हल्लकम्.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

హసే-హసనే.ఏ.భ్వా.ప.అక.సే.హసతి।అహసీత్॥హసితః-హసనం.
(ఓ)హాక్-త్యాగే.ఓ.కిత్.జు.ప.స.అని.జహాతి(వు॥౬౦)॥ హానిః.హానమ్.
(ఓ)హాఙ్-గతౌ.ఓ.ఙిత్.జు.ఆ.స.అని.జహీతే.అహాస్త।(వు॥౬౧)హీనమ్
హి-గతౌవృద్ధౌచ.స్వా.ప.ఆని.హినోతి।అహైషీత్।(వు॥౭౩)హితః.
హిక్క-అవ్యక్తేశబ్దే.భ్వా.ఉ.అక.సె.హిక్కతి-తే॥వధేచు-హిక్కయతి
హిడి-గత్యనాదరయోః.ఇ.భ్వా.ఆ.సె.హిణ్డతే।అహిణ్డిష్ట॥ [లే.హిక్కా.
హిల-భావకరణే.తు.ప.అక.సె.హిలతి।అహైలీత్॥హేలా.
హిల్లోల-దోలనే.అచు.ఉ.స.సే.హిల్లోలయతి-తే।హిల్లోలనమ్.
హివి-ప్రీణనే.ఇ.భ్వా.ప.స.సే.హిన్వతి।అహిన్వీత్।హిన్వనమ్.
హిసి-హింసాయామ్.ఇ.రు.ప.స.సె.హినస్తి।హింసితా।అహింసీత్.
చురాదా-హింసయతి-హింసతీత్యాది।హింసా.హింసనమ్.హింసితః.
హు-దానాదనయోః.జు.ప.స.అని.జుహోతి। అహౌషీత్ (వు॥-గ.)
హుడి-వరణెసఙ్ఘాతేచ.ఇ.భ్వా.ఆ.సె హుణ్డతే।అహుణ్డిష్ట॥ [హుణ్డనమ్.
హుడృ-గతౌ.భ్వా.ప.సె.హోడతే।అహోడిష్ట॥ఋు-అజుహోడత్.
హురర్చా-కౌటిల్యే.భ్వా.ప.స.సె.హుర్వర్చతి।హుర్వర్చనమ్.హుర్వర్తమ్.
హుల-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.హోర్ఖలతి।జుహోలతి।అహులీత్।హులనమ్.
హూడృ-గతౌ.భ్వా.ప.స.సే.హోహూడతి।ఋు-అజుహూడత్-త॥
హృ-బలాత్కారహరణే.జు.నై.ప.స.అని.జహార్తి.అహార్షీత్॥హరణం.
హృక్ష్-హరణే.ఇత్.భ్వా.ఉ.స.అని.హరతి-తే(వు॥౪౬)హరిః.హృతమ్.
హృష-తుష్టౌ.ది.ప.అక.సె.హృష్యతి।వు-అహృషత్॥ హృష్యత్.
హృష-అలీకే.ఉత్.భ్వా.ప.సె.హర్షతి।అహర్షీత్॥హర్షః.హర్షమ్.
హేఠ-విబాధాయామ్.భ్వా.ఆ.స.సే.హేఠతే।అహేఠిష్ట॥భూత ప్రా
దుర్భావె.క్రి-హేఠ్ఠాతి।హిడీతిపక్షే.హిణ్డాతి॥హేఠితః.
హేడ-వేష్టనే.భ్వా.ఘు.ప.స.సె.హేడతి।అహేడీత్।హేడనమ్.
హేడృ,హోడృ-అనాదరే.ఋు.భ్వా.ఆ.సె.హేడతే,హోడతే॥
హేష్య,హ్రేష్య-శబ్దే.భ్వా.ఆ.సె.హేషతే,హ్రేషతే॥హేషా.హ్రేషా.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

హ్నుఙ్-అపనయనే.జేత్.ఆ.స.అని.హ్నుతే। ఽహ్నాతా।అహ్నోష్ట॥
హ్మల-చలనే.భ్వా.ఘు.ప.అక.సె.హ్మలతి.అహ్మోలీత్॥హ్మలనమ్.
హ్రగ్స్లగే-సంవరణే.ఏ.భ్వా.ఘు.ప.స.సె.హ్రాగతి,హ్లగతి। [త్-త॥
హ్రప(హ్లప)-వ్యక్తాయాంవాచి.చు.ఉ.స.సె.హ్రాపయతి.తే। అజిహ్రప
హ్రస(హ్లస) శబ్దే.భ్వా.ప.సె.హ్రసతి।అహ్రా(హ్ర)సీత్।హ్రాసం.హ్రాస్వాం
హ్రాద-అవ్యక్తేశబ్దే.భ్వా.ఆ.స.సె.హ్రాదతే।అహ్రాదిష్ట॥హ్రాదిస్.
హ్రీ-లజ్జాయామ్.జు.ప.అక.అని.జిహ్రేతి(వుఃఒం)॥హ్రీః.హ్రీణాః.
హ్రీచ్ఛ-లజ్జాయామ్.భ్వా.ప.అక.సె.హ్రీచ్ఛతి।అహ్రీచ్ఛీత్॥హ్రీచ్ఛితమ్
హ్లోది-సుఖేశబ్దేచ.ఈ.భ్వా.ఆ.సే.హ్లోదతే।అహ్లోదిష్ట।హ్లోన్నః.
హ్వల-చలనే.భ్వా.ఘు.ప.సె.హ్వలతి।అహ్వోలీత్॥హ్వలయతి.
హ్వృ-కాటిల్యే.భ్వా.ప.స.అని.హ్వరతి।హ్వర్తా।అహ్వర్షీత్॥హ్వరణమ్
హ్వేష్-స్పర్ధాయాంశబ్దేచ.ఇత్.భ్వా.య.ఉ.అని.(వు।రఁ).హ్వేషయతి-
తే।అహ్వేషత్.అహ్వేషత,ఆహ్వేష్ట।అహ్వేషః.అహ్వేషనమ్.

ఏవేషామేవధాతూనా ముత్తరార్ధే సవిస్తరం వ్యుత్పాదనం
సర్వాణి రూపాణి ప్రదర్శయిష్యన్త ఇతి శమ్.

ఇత్థం శ్రీతిమ్మణాచార్య సూనునా కృష్ణ శర్మణా ॥
ధాతురత్నానుక్రమణీ సమగ్రాహి సతాంముదే॥

ఇతిధాత్వనుక్రమణీ శాస్త్రసమ్పూర్ణా.

యే తెరు శ్శబ్దశాస్త్రాబ్ధి మమల బుద్ధ్యానావా సమస్తం
సమ్పాద్యపుశ్శబ్దరత్నానిచ మమసతతం తెభ్య ఏష ప్రణామః॥
నానార్యేషాతదర్థంకృతి రకృతగురూపాసనానాంస్వబుద్ధ్యా
జిజ్ఞాసూనా ముపక్రమకృతె స్యాన్నమైష ప్రయత్నోఽ॥

ఇతి శ్రీ ధాతురత్నావళ్యామ్.
పూర్వార్ధస్సమాప్తఃఽ.
శివమస్తు.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

శమ్భ్వాఖ్యాన్మే.

ధాతురత్నావళ్యా ఉత్తరార్ధస్య

ప్రకాశికేయమ్.

అథేదానీముత్తరార్ధే పూర్వార్ధోక్త ధాత్వనుక్రమణికాగతానాంధాతూనాం సర్వేషామపి కర్తరి, కర్మణి, భావే, జిచి, సని, యఙి, యఙ్లుకి, కృత్సు, ఉపసర్గయోగేచ, యథాసమ్భవం సర్వలకారేష్వపి ప్రాయశః ఋ సర్వాణిరూపాణి, లోకానుపయుక్తద్విత్వనిబద్ధరూపాణిచినా క్వచిత్ ప్రత్యయమూలాకలితాని, శిష్యబుద్ధినైశద్యార్థం క్వచిత్తద్ధితాన్తాని, స్త్రీప్రత్యయాన్తాని, ధాతూనామపసర్గయోగేనార్థవిశేషాన్, తేషామభిధాన శిష్టప్రయోగాదీంశ్చ యథాశాస్త్రం సవిస్తరం ప్రదర్శయిష్యామః.

ప్రదర్శితానాం రూపాణాం పూర్వార్ధోక్త విధ్యనుసారేణైవ సామాన్యతః ప్రక్రియావిజ్ఞేయా. విశేషత స్తత్తత్ర తిఙన్తేషు కృదన్తేషుచ అస్యధాతోరస్మిన్ప్రత్యయే పరే ఇదం రూపంభవేదిత్యధీతశాస్త్రేర్థపి ఝడితి బోద్ధుమశక్యం స్యాత్. అత స్తత్పరిజ్ఞానాయ తత్తద్రూపోపయోగి పాణినీయసూత్రం క్వచిత్తదర్థశ్చాధోభాగే సూత్రాఙ్కైర్జిజ్ఞాసు జనతోషాయ ప్రదర్శయిష్యతే.

తథాసతి స్థూలదృశాపి గ్రన్థసఙ్ఖ్యాతు పఞ్చవింశతిసహస్రీ మతిక్రామ్యతి. ముద్రాఙ్కైస్తస్పష్టీకాశనం బహుధనలభ్యమేవ. తచ్చవ్యష్టిప్రసఙ్గనరూప వాణిజ్యా పరపర్యాయాశ్రయమ్ నాదరా నవిద్యతేఽన్యద్ధి

---

* తత్రాప్రసిద్ధానాం గర్ధ్యస్పృణిఖర్వాదీనాం, క్వచిత్కానాం, వైదికానాం, శాస్త్రాణాం, ఋతాస్తగస్థానాచ్చధాతూనాంకర్త్రాదిమ ప్రతిలకారమ నైకరూప క్రమేణేతిబోధ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పశ్చాత్తత్పుస్తకా విష్కరణేహి. అతర్గ ప్రథమంతజ్జిఘృక్షుభి రాస
ఞాస్తైః (౭) సత్వరూపాప్యణి చాపయితవ్యాని. సమ్పూర్ణముద్రణా
నన్తరన్తు ద్వాదశరూప్యమూల్యచానేనైవ లభ్యంస్యాత్. ద్రవిణసాల
భ్యాత్పూర్వం తత్పుస్తకార్థిన స్సర్వేపి నిజనామస్థలాదిప్రదర్శక మే
కం పత్రమితర్గప్రభృతి మానచతుష్టయా త్పూర్వమేవాస్మద్దత్తికం నయ
న్తు. తతోవయం నామగ్రహణపట్టికాయాం తత్తన్నామాదికం లిఖన్త
స్తథా సమాగతానాం నామ్నాం త్రిశతవర్యాత్పూర్వనన్తరం ప్రథమస
ఞ్చికాం చత్వారింశ త్పార్శ్వపరిమితాం ముద్రాఙ్కైరఙ్కయిత్వా
తత్తత్సకాశంసమ్ప్రేష్య తేభ్యోరూప్యాణి తదాగ్రహిష్యామః. తత్పూ
ర్వాయక పత్రఞ్చార్పయిత్వా తత్తన్నామానిచ తత్సమ్పూర్తౌ
ప్రకటీకరిష్యామః. పశ్చాత్పుస్తకమాస మథవా గ్రన్థసమాప్త్యనన్తరం
తత్తదిష్టానుసారేణతే యథాయోగ్యం మూర్ధభృతి (పోస్టేజ్) దాన
ద్వారా సమగ్రమపి పుస్తకం సమ్పద్యేరక్. సచగ్రన్థః హాయనద్వయా
త్పూర్వమేవ పూర్ణతామశ్నుత ఇతిభాతి. తావన్నాలసిలమ్బోఽవశ్యం
తన్తవ్యఏవసజ్జిదఫలార్థిభిః.

కిఞ్చ - సాధాతురత్నావలీ కీదృశీ? కథంవర్తతేవా? తామనా
లోక్యావిచారైవ్యవ కథంవాధనం దేయమితి విచికిత్సామాభూదితి తద్గ
తమేకం ధాతురత్నమాదాయ ప్రేషితమేత త్పుస్తకటనపత్రికా మజ్జూ
షాస్త్రన్నిహితం సమర్థంచకాస్తి. ఏవమేవ సాసమ్పూర్ణా వరీవర్తి.
తస్తోత్సన్నో సుజైకపక్షపాతిన స్తత్సంవీక్ష్య పరీక్ష్యచ నిజాసాధారణో
దారతామావిష్కుర్వన్తో ఽస్తాసుచప్రసన్నతాం ప్రకాశయన్త్విత్యా
ద్యర్థయామహే.

పార్థివాశ్వినేమాసి
విజయదశమ్యా
మాదిత్యవాసరే.

సజ్జనవిధేయః
గరణే-వైయాకరణకృష్ణాచార్యః.
కర్ణాటకోపాధ్యాయః.
మదరాస్ క్రిశ్చియన్ కాలేజ్
నామకపాఠశాలాయామ్

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(డు) కృఞ్-కరణె.ఙ్విత్.ఞిత్.తనాదిఃఉభయపదీ.సకర్మకఃఅని
ట్॥క ర్తరిలటి-(పర)కరోతి కురుతఃకుర్వన్తి-కరోషి కురుథఃకురుథ-
కరోమి కుర్వఃకుర్మఃకుర్మ; (ఆత్మ)కురుతే కుర్వాతే కుర్వతే కురుషే
కుర్వాథే కురుధ్వే-కుర్వే కుర్వహే కుర్మహే॥లోటి-కరోతు;కురుతాత్
కురుతామ్ కుర్వన్తు- కురు, కురుతాత్ కురుతమ్ కురుత- కరవాణి కర
వావ కరవామ; కురుతామ్ కుర్వాతామ్ కుర్వతామ్-కురుష్వ కుర్వా
థామ్ కురుధ్వమ్-కరవై కరవావహై కరవామహై॥ లఙి-అకరోత్ అ
కురుతామ్ అకుర్వన్-అకరోఃఅకురుతమ్ అకురుత- అకరవమ్ అకుర్వ
అకుర్మ;అకురుత అకుర్వాతామ్ అకుర్వత-అకురుథాఃఅకుర్వాథామ్
అకురుధ్వమ్-అకుర్వి అకుర్వహి అకుర్మహి॥విధిలిఙి-కుర్యాత్ కుర్యా
తామ్ కుర్యుఃకుర్యాఃకుర్యాతమ్ కుర్యాత-కుర్యామ్ కుర్యావ కుర్యా
మ; కుర్వీత కుర్వీయాతామ్ కుర్వీరన్-కుర్వీథాఃకుర్వీయాథామ్ కుర్వీ
ధ్వమ్-కుర్వీయ కుర్వీవహి కుర్వీమహి॥లిటి-చకార చక్రతుఃచక్రుఃచక
ర్థ చక్రథుఃచక్ర-చకార, చకర చకృవ చకృమఃచక్రే చక్రాతే చక్రిరే-
చకృషే చక్రాథే చకృఢ్వే-చక్రే చకృవహే చకృమహే॥ లుటి- కర్తా
కర్తారౌ కర్తారఃకర్తాసి కర్తాస్థఃకర్తాస్థ-కర్తాస్మి కర్తాస్వఃకర్తాస్మఃక;
కర్తా కరారౌ కర్తారఃకర్తాసే కర్తాసాథే కర్తాధ్వే-కర్తాహే కర్తాస్వ
హే కర్తాస్మహే॥ లృటి - కరిష్యతి కరిష్యతఃకరిష్యన్తి-కరిష్యసి కరిష్య
థఃకరిష్యథ కరిష్యామి కరిష్యావఃకరిష్యామఃక; కరిష్యతే కరిష్యేతే క
రిష్యన్తే-కరిష్యసే కరిష్యేథే కరిష్యధ్వే-కరిష్యే కరిష్యావహే కరిష్యా
మహే॥ఆశీర్లిఙి-క్రియాత్ క్రియాస్తామ్ క్రియాసుఃక్రియాఃక్రియా స్తమ్

---

* ఆతఉత్సార్వధాతుకే॥౬-౪-౧౧౦॥ఉప్రత్యయాత్పరకృఞోఽకారస్య
ఉత్సార్వధాతుకేకితిజితిథపరసామ్మధ్యస్యసగుణస్య.

** నిత్యంకరోతేః॥ ౬-౪-౧౦౮॥ కృఞాతోరుకారప్రత్యయస్య వమ
యోర్లుప్తఃనిత్యంలోపోభవతి. ఉదాహరణమ్॥ కుర్వఃకుర్మఃక.

*** యేచ॥౬-౪-౧౦౯॥యకారాదౌప్రత్యయేపరే కృఞఉప్రత్యయస్య
లోపఃఉదా॥ కుర్యాత్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

క్రియాస్త-క్రియాసమ్ క్రియాస్వ క్రియాస్మ; కృషీష్ట కృషీయాస్తామ్ కృషీరన్-కృషీష్ఠాః కృషీయాస్థామ్ కృషీధ్వమ్-కృషీయ కృషీవహి కృషీమహి॥ లుజి అకార్షీత్ అకాష్టామ్ అకార్షుః-అకార్షీః అకాష్టమ్ అకాష్ట-అకార్షమ్ అకార్ష్వ అకార్ష్మ; అకృత అకృషాతామ్ అకృషత-అకృథాః అకృషాథామ్ అకృఢ్వమ్- అకృషి అకృష్వహి అకృష్మహి॥ లృజి-అకరిష్యత్ అకరిష్యతామ్ అకరిష్యన్త-అకరిష్యసి అకరిష్యథస్ అకరిష్యథ-అకరిష్యామి అకరిష్యావ అకరిష్యామ; అకరిష్యత అకరిష్యేతామ్ అకరిష్యన్త-అకరిష్యథాః అకరిష్యేథామ్ అకరిష్యధ్వమ్- అకరిష్యే అకరిష్యావహి అకరిష్యామహి॥

కర్మణిలటి—క్రియతే క్రియేతే క్రియన్తే క్రియసే క్రియేథే క్రియధ్వే-క్రియే క్రియావహే క్రియామహే॥ లోటి- క్రియతామ్ క్రియేతామ్ క్రియన్తామ్- క్రియస్వ క్రియేథామ్ క్రియధ్వమ్- క్రియై క్రియావహై క్రియామహై॥ లజి.—అక్రియత అక్రియేతామ్ అక్రియన్త-అక్రియథాః అక్రియేథామ్ అక్రియధ్వమ్-అక్రియే అక్రియావహి అక్రియామహి॥ విధిలి జి-క్రియేత క్రియేయాతామ్ క్రియేరన్- క్రియేథాః క్రియేయాథామ్ క్రియేధ్వమ్. క్రియేయ క్రియేవహి క్రియేమహి॥ లిటి-చక్రే చక్రాతే చక్రిరే-చకృషే చక్రాథే చకృఢ్వే-చక్రే చకృవహే చకృమహే॥ లుటి-కారితా, కర్తా కారితారౌ, కర్తారో కారితారః, కర్తారస్ కారితాసే, కర్తాసే కారితాసాథే,కర్తాసాథే కారితాధ్వే,కర్తాధ్వే-కారితాహే, కర్తాహే కారితాస్వహే, కర్తాస్వహే కారితాస్మహే, కర్తాస్మహే॥ లృటి-కారిష్యతే,కరిష్యతే కారిష్యేతే,కరిష్యేతే కారిష్యన్తే,కరిష్యన్తే-కారిష్యసే, కరిష్యసే కారిష్యేథే,కరిష్యేథే కారిష్యధ్వే, కరిష్యధ్వే-కారిష్యే, కరిష్యే కారిష్యావహే,కరిష్యావహే కారిష్యామహే,కరిష్యామహే॥ ఆశీర్లి జి.—కారిషీష్ట,కృషీష్ట కారిషీయాస్తామ్,కృషీయాస్తామ్ కారిషీరన్,కృషీరన్-కారిషీష్ఠాః,కృషీష్ఠాః కారిషీయాస్థామ్,కృషీయాస్థామ్ కారిషీధ్వ(ధ్వ)మ్, కృషీధ్వమ్ కారిషీయ, కృషీయ కారిషీవహి,కృషీవహి కారిషీమహి, కృషీమహి॥ లుజి—అకారి

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

అకారిషాతామ్,అకృషాతామ్ అకారిషత,అకృషత అకారిష్ఠాః, అకృ
ష్ఠాఃఅకారిషాథామ్,అకృషాథామ్అకారి(ధ్వ)ఢ్వమ్,అకృఢ్వమ్-అకారి
షిఅకృషిఅకారిష్వహి,అకృష్వహిఅకారిష్మహి,అకృష్మహి॥ృలి-అకా
రిష్యత,అకరిష్యత అకారిష్యేతామ్,అకరిష్యేతామ్ అకారిష్యన్త,అకరి
ష్యన్త-అకారిష్యథాః,అకరిష్యథాః అకారిష్యేథామ్,అకరిష్యేథామ్
అకారిష్యధ్వమ్,అకరిష్యధ్వమ్-అకారిష్యే,అకరిష్యే అకారిష్యావహి,
అకరిష్యావహి అకారిష్యామహి,అకరిష్యామహి॥

ణిజన్తాత్క-ర్తరియథా- లటి- కుర్వన్తంప్రేరయతీత్యర్థే=కార
యతి కారయతః కారయన్తి - కారయసి కారయథః కారయథ-
కారయామి కారయావః కారయామః కారయతే కారయేతే కారయన్తే-కారయసే కారయేథే కారయధ్వే-కారయే కారయావహై కార
యామహై॥లోటి కారయతు, కారయతాత్ కారయతామ్ కారయన్తు-
కారయ,కారయతాత్ కారయతమ్ కారయత-కారయాణి కారయావ
కారయామ; కారయతామ్ కారయేతామ్ కారయన్తామ్- కారయస్వ
కారయేథామ్ కారయధ్వమ్ - కారయై కారయావహై కారయామ
హై॥లఙి-అకారయత్ అకారయతామ్ అకారయన్-అకారయ: అకా
రయతమ్ అకారయత-అకారయమ్ అకారయావ-అకారయామ; అకా
రయత అకారయేతామ్ అకారయన్త- అకారయథా: అకారయేథామ్
అకారయధ్వమ్-అకారయే అకారయావహి అకారయామహి॥విధిలిఙ్-
కారయేత్ కారయేతామ్ కారయేయు:- కారయే: కారయేతమ్ కార
యేత-కారయేయమ్ కారయేవ కారయేమ;కారయేత కారయేయాతా
మ్ కారయేరన్-కారయేథా: కారయేయాథామ్ కారయేధ్వమ్- కార
యేయ కారయేవహి కారయేమహి॥ లిటి-కారయాఞ్చక్ర కారయా
ఞ్చక్రతు: కారయాఞ్చక్రు:- కారయాఞ్చకర్థ కారయాఞ్చక్రథు: కార
యాఞ్చక్ర-కారయాఞ్చకార, కారయాఞ్చకర కారయాఞ్చకృవ కా
రయాఞ్చకృమ। కారయామ్బభూవ కారయామ్బభూవతు: కారయా
మ్బభూవు:- కారయామ్బభూవిథ కారయామ్బభూవథు: కారయామ్బ

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

భూవ- కారయాంచక్రే కారయాంచక్రాతే కారయాంచక్రిరే కారయాంచక్రిధ్వే కారయాంచక్రే కారయాంచక్రివహే కారయాంచక్రిమహే కారయాంబభూవ- కారయామాసేత్యాదిపూర్వవత్ ॥ లుటి- కారయితా — కారయితారౌ — కారయితారః కారయితాసి — కారయితాస్థః కారయితాస్థ — కారయితాస్మి కారయితాస్వః కారయితాస్మః ॥ లృటి- కారయిష్యతి — కారయిష్యతః — కారయిష్యంతి కారయిష్యసి — కారయిష్యథః — కారయిష్యథ కారయిష్యామి కారయిష్యావః కారయిష్యామః ॥ ఆశీర్లిఙి- కార్యాత్ కార్యాస్తాం కార్యాసుః కార్యాః — కార్యాస్తం కార్యాస్థాం కార్యాస్త కారయిషీష్ట కారయిషీయాస్తాం కారయిషీరన్ కారయిషీష్ఠాః — కారయిషీయాస్థాం కారయిషీధ్వం కారయిషీయ ॥ లుఙి- అచీకరత్ అచీకరతాం అచీకరన్ అచీకరః — అచీకరతం అచీకరత అచీకరం అచీకరావ అచీకరామ అచీకరథాః — అచీకరేథాం అచీకరధ్వం ॥ లృఙి- అకారయిష్యత్ — అకారయిష్యతాం అకారయిష్యన్ అకారయిష్యః — అకారయిష్యతం అకారయిష్యత అకారయిష్యం అకారయిష్యావ అకారయిష్యామ ॥

ణిజంతాత్కర్మణి- కార్యతే కార్యేతే కార్యంతే కార్యసే కార్యేథే కార్యధ్వే కార్యే కార్యావహే కార్యామహే ॥ లటి- కారయితా — కారయితారౌ — కారయితారః కారయితాసి — కారయితాస్థః కారయితాస్థ — కారయితాస్మి కారయితాస్వః కారయితాస్మః ॥ లృటి- కారయిష్యతే — కారయిష్యేతే — కారయిష్యంతే కారయిష్యసే — కారయిష్యేథే — కారయిష్యధ్వే కారయిష్యే కారయిష్యావహే కారయిష్యామహే ॥ ఆశీర్లిఙి- కారయిషీష్ట కారయిషీయాస్తాం కారయిషీరన్ కారయిషీష్ఠాః — కారయిషీయాస్థాం కారయిషీధ్వం కారయిషీయ ॥ లుఙి- అచీకరత అచీకరేతాం అచీకరంత అచీకరథాః — అచీకరేథాం అచీకరధ్వం ॥ లృఙి- అకారయిష్యత — అకారయిష్యేతాం అకారయిష్యంత అకారయిష్యథాః — అకారయిష్యేథాం అకారయిష్యధ్వం ॥

సన్నంతాత్కర్తరియథా.— లటి- కర్తుమిచ్ఛతి — చికీర్షతి చికీర్షతః చికీర్షంతి చికీర్షసి చికీర్షథః చికీర్షథ చికీర్షామి చికీర్షావః చికీర్షామః చికీర్షతే చికీర్షేతే చికీర్షంతే చికీర్షసే — చికీర్షేథే — చికీర్షధ్వే చికీర్షే చికీర్షావహే చికీర్షామహే ॥ లోటి- చికీర్షతు చికీర్షతాత్ — చికీర్షతం చికీర్షతాత్ — చికీర్షంతు చికీర్షతాం — చికీర్షతాం చికీర్షంతాం — చికీర్షస్వ — చికీర్షేథాం — చికీర్షధ్వం ॥ లఙి- అచికీర్షత్ — అచికీర్షతాం అచికీర్షన్ అచికీర్షః — అచికీర్షతం అచికీర్షత అచికీర్షం అచికీర్షావ అచికీర్షామ ॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

చికీషతత—అచికీషతథాః—అచికీషే॥ విధిలిజి-చికీషేత్—చికీషేతాం—చికీషేయుః;చికీషేథాః—చికీషేయాథాం;చికీషేధ్వం—చికీషేయ॥ లిటి-చికీషాంచక్రే—చికీషాంబభూవ—చికీషాంబభూవతుః;చికీషాంచక్రాతే—బభూవతుః—ఆస॥లుటి- చికీషితాసి—చికీషితాస్థే॥లృటి-చికీషిష్యతి;చికీషిష్యతే ॥ ఆశీర్లిజి-చికీషాస్తాత్ చికీషాస్తాం;చికీషిషీష్ట చికీషిషీయాస్తాం ॥ లుజి - అచికీషీత్ అచికీషిష్టాం అచికీషిషుః-అచికీషీతాం—అచికీషిష్టం;అచికీషిష్ట అచికీషిషాథాం అచికీషిఢ్వం-అచికీషిషం-అచికీషిష్వ॥ లృజి - అచికీషిష్యత్;అచికీషిష్యత॥

సన్నన్తాతకర్తరి.—చికీర్షతే।చికీర్షతాం।అచికీర్షత।చికీర్షేత।చికీర్షేతాం।చికీర్షేరన్, చికీర్షాంబభూవే,చికీర్షాంచక్రే।చికీషితాసే।చికీషిష్యతే।చికీషిషీష్ట।అచికీషిత-అచికీషితాం॥అచికీషిషత-అచికీషిష్థాః।అచికీషిష్యత॥

యజ్ఞన్తాతకర్తరి.—లటి వునర్లవునరతిశయేనవాకరోతీత్యర్థే-చేక్రీయతే చేక్రీయేతే చేక్రీయన్తే చేక్రీయసే చేక్రీయేథే చేక్రీయధ్వే-చేక్రీయే చేక్రీయావహే చేక్రీయామహే॥ లోటి-చేక్రీయతాం—చేక్రీయస్వ—చేక్రీయైథాం॥లఙి-అచేక్రీయత—అచేక్రీయథాః—అచేక్రీయేథాం॥ విధిలిజి-చేక్రీయేత—చేక్రీయేథాః—చేక్రీయేయాథాం॥లిటి-చేక్రీయాంచక్రే-చేక్రీయాంబభూవ-చేక్రీయామాస॥లుటి-చేక్రీయితాసే॥లృటి-చేక్రీయిష్యతే॥ ఆశీర్లిజి-చేక్రీయిషీష్ట—చేక్రీయిషీష్ఠాః—చేక్రీయిషీయాస్థాం ॥ లుజి- అచేక్రీయిష్ట—అచేక్రీయిష్ఠాః—అచేక్రీయిషి ॥ లృజి- అచేక్రీయిష్యత ॥

యజ్ఞన్తాతకర్మణి-వునర్లవునరతిశయేనవాక్రియతే-చేక్రీయ్యతే॥చేక్రీయ్యేతాం॥అచేక్రీయ్యత।చేక్రీయ్యేత।చేక్రీయాంచక్రే,చేక్రీయాంబభూవే,చేక్రీయామాసే। చేక్రీయితాసే। చేక్రీయిష్యతే। చేక్రీయిషీష్ట।అచేక్రీయి-అచేక్రీయిషాతాం।అచేక్రీయిష్యత॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యజ్లుగన్తాత్క-క్తరి.—పునర్గపుచరతిశయేనవాకరోతీత్యర్థే-లట్ చర్క-రీతి,చరికరీతి,చరీకరీతి,చర్క-ర్తి,చరిక ర్తి, చరీక ర్తి-చర్క్కృతః,చరికృతః,చరీకృతః-చర్క-ర్తి,చరిక్రతి,చరీక్రతి-చర్క-రీషి, చరికరీషి,చరీకరీషి,చర్క-షిత,చరికషిత, చరీకషిత-చర్క్కృతః, చరికృతః, చరీకృతః-చర్క్కృత,చరికృత,చరీకృత-చర్క-రీమి,చరికరీమి,చరీకరీమి,చర్క-ర్మి,చరిక ర్మి,చరీకర్మి-చర్క్కృవః,చరికృవః,చరీకృవః, చర్క్కృమః, చరికృమః,చరీ కృమః॥లోటి-చర్క-రీతు,చరికరీతు, చరీకరీతు,చర్క-ర్తు, చరిక ర్తు, చరీక ర్తు,చర్క్కృతాత్,చరికృతాత్,చరీకృతాత్-చర్క్కృతామ్,చరికృతామ్ చరీకృతామ్-చర్క-ర్తు, చరిక్రతు, చరీక్రతు-ఏవం-చర్క్కృహి 3-చర్క-రాణి 3।అచర్క-రీత్ 3-అచర్క-రిం 3-అచర్క-రీః 3-అచర్క-రిం-అచర్క-రమ్ 3।విధిలిజి-చర్క్కృయాత్ 3-చర్క్కృయాం 3- చర్క్కృయామ్ 3।లిటి-చర్క-రాఞ్చకార 3, చర్క-రామ్బభూవ 3, చర్క-రామాస 3।లుటి-చర్కరితాసి 3।లృటి-చర్కరిష్యతి 3।ఆశీర్లిజి-చర్కి్రయాత్ 3-చర్కి్రయాం 3-చర్కి్రయాసమ్ 3।లుఙి-అచరాకరీత్ 3- అచరాకరీం 3-అచరాకరిషమ్ 3।లృజి-అచర్కరిష్యత్ 3॥

యజ్లుగన్తాత్కర్మణి- పునర్గ పునరతిశయేనవాక్రియతే=చర్కి్రయతే,చరిక్రియతే,చరీక్రియతే,చర్కి్రయతామ్ 3। అచర్కి్రయత 3। చర్కి్రయేత 3।చర్క-రాఞ్చక్రే 3,చర్క-రామ్బభూవే 3, చర్క-రామాసే 3।చరాకరితా, చర్కరితా 3।చరాకరిష్యతే, చర్కరిష్యతే 3।చరాకరీష్ట,చర్కరిషీష్ట 3।అచరాకరి 3 అచరాకరిషాతామ్ 3, అచర్కరిషాతామ్ 3॥ అచరాకరిష్యత 3 ఆచర్కరిష్యత॥ ఏవమూహ్యమ్. ప్రయోగప్రాచుర్యాభావాత్నమత్యేపి॥

ణిజన్తాత్తద్ధితాన్తాయథా—కరోతితరామ్-కరోతితమామ్-కురుతేతరామ్-కురుతేతమామ్=అతిశయేనకరోతీత్యర్థః॥ప్రశస్తంకరోతి=కరోతిరూపమ్ కురుతేరూపమ్। ఈషదూనంకరోతి=కరోతికల్పమ్-కురుతేకల్పమ్।ఏవమ్-కారయతితరామ్,కారయతితమామ్-చికీర్షతితరామ్, తమామ్।క్రియతేతరామ్, తమామ్-ఇత్యాదిసర్వలకారేష్వప్యూహ్యమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

కృత్సుయథా—కృత్యాః;—కర్తవ్యమీ - కరణీయమ్ - (౧) కృత్యమ్- కార్యమ్ । ణ్వుల్ - కారకః - కారికా - కారకమ్ । తృచ్ - యజ్ఞస్య కర్తా - కర్త్రీ - కర్తృ । అణ్ - (౨) కుమ్భంకరోతీతి కుమ్భ కారః - ఏవం శబ్దకారాః శ్లోకకారాః కలహకారాః గాథాకారాః వైర కారాః చాటుకారాః సూత్రకారాః మన్త్రీకారాః పదకారాః (౩) కర్మ కారాఃభృతకార్థేతు కర్మకరాః (౪) స్తమ్బకారాః శకృత్కారాః, స్తమ్బకరిర్వీహిః - శకృత్కరిర్వత్సః - (చఛ్వోభాగవతే శకృ త్కరిపరంపరాం సురభిపాలదాలావలిః॥)(౫)టః—త్రపాకరః - య శస్కరః-శ్రాద్ధకరః-వచనకరః-స్త్రీ యామ్-యశస్కరీ-క్లీబే-యశస్క రమ్(ధర్మ్యాసుకామార్థంఽశస్కరీమ్వితిభట్టిః)(౬)దివాకరః విభాకరః నిశాకరఃప్రభాకరఃభాస్కరఃఅన్తకరః (అహమన్తకరోనూనంధ్వాన్త స్యేవదివాకర ఇతిభట్టిః) అనన్తకరః ఆదికరః బహుకరః,(బహుక రా)నాడీకరః కిఙ్కరః, (కిఙ్కరా, కిఙ్కరీ)లిపికరః లిపికరః (అవి ద్యావైడెహీశతలిపికరీణాంమమధియేతిమురారిః) బలికరః భక్తికరః కర్తృకరః చిత్రకరః త్రైత్రకరః సఙ్ఖ్యాకరః (ఏకకరః ద్వికరః) జ ఙ్ఘాకరః బాహుకరః అహస్కరః యత్కరా తత్కరా ధనుష్క రః అరుష్కరః (సతామరుష్కరం వక్షీ వైరకారంనదాశినం। హ

---

(౧) విభాషాకృవృషోః3-౧ ౧౩౦। కాకృవస్యాత్ పక్షేణ్యత్॥(౨)నశబ్ద శ్లోకకలహగాథావైరచాటుసూత్రమన్త్రీపదేషు 3-౨-౨౩। ఏషూపపదేషుకృఞ్ హేత్వాదిషుప్రాప్తః టప్రత్యయోనస్యాత్ కిన్తుఆణేవ॥(౩)కర్మణి భృతౌ 3-౨ ౨౧।కర్మశబ్దేఉపపదేభృత్యర్థేకృఞాతోష్టస్స్యాత్, ఆన్యత్రాణ్॥ (౪) స్తమ్బ శకృతోరిన్ 3-౨-౨౪ । ప్రీహివత్సయోరర్థయోః క్రమాదిక్, ఆన్యత్రాణ్॥ (౫) కృఞో హేతుతాచ్ఛీల్యానులోమ్యేషు 3-౨-౨౦ ! ఏష్వర్థేషుద్యోత్యేషు కృఞాతోష్టస్స్యాత్॥ (౬) దివాభాభానిశాప్రభాభాస్కరాన్తానన్తదివాబహునాడీకిం లిపి లిపి బలి భక్తి కర్తృ చిత్ర త్రైత్ర సఙ్ఖ్యా జిఙ్ఘా బాహ్వాహార్థ తత్కధనురరుష్క 3-౨-౨౧। ఆహేత్వాదావప్యేషూపపదేషు కృఞస్టస్స్యాత్। కిం యత్తద్బహు ష్కృఞ్ఞోఽజ్విధానమితివార్తికమ్। అజన్తాత్ స్త్రియాంటాప్। టాన్తాత్తు టిడ్ఢా ణితిజీప్రబోధ్యః।కిఙ్కరఃకిఙ్కరా,కిఙ్కరీతిలిపుంసోగేజేవ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

వాక్యజ్ఞకారః ఏవమ్ ఈషదాభ్యజ్ఞకారః స్వాభ్యజ్ఞకారః (సనువ్యాపేష గ్రహణం దుష్కరంయదతోపివేతిజానకీపరిణయే। ఈషదాభ్యజ్ఞరో ప్యేవమితిభట్టిః) ॥క్త్వా—కృత్వాలకృత్వాల్యప్—ప్రకృత్య। ణముల్—కారజ్ఞకారమ్=కృత్వాకృత్వాప్రణామంవ్రజతి॥(౩)చోరజ్ఞకారమాక్రోశతి = చోరశబ్దముచ్చార్యేత్యర్థః [ధిగపసరసిచోరజ్ఞకారమాహ] శ్యామాసః, ఇతిమురారిః] (౪) అస్వాద్వీం స్వాద్వీజ్ఞకృత్వా భుఙ్క్తే = స్వాదుజ్ఞకారంభుఙ్క్తే ఏవం సమ్పన్నజ్ఞకారమ్ లవణజ్ఞకారమ్ - పక్షేస్వాదుజ్ఞకృత్వేత్యాద్యపి (౫) అన్యథాకారమ్పవజ్ఞకారమ్కథజ్ఞకారమ్ఇత్థజ్ఞకారంభుఙ్క్తే=ఇత్థంభుఙ్క్తే ఇత్యర్థః (ఇత్థజ్ఞకారంరహసికల్పితేకైతవదురోధ్వే ఇత్యనన్తభట్టః) (౬) యథాకారమహం, తథాకారంవా భోక్ష్యే కిన్తవానేన(౭) అకృతకారజ్ఞకారోతి(౮) ఉచ్చైర్ఘటకృత్వా , ఉచ్చైర్ఘటకృత్య, ఉచ్చైర్ఘటకా

ఖనుభూత్థేమూపపదెషుభావెకర్మణిచఖల్యాత్। అత్రక్తల్యుట్తుమున్ఖలర్థేషు వా నరూపవిధిర్నాస్తీత్యుక్తత్వాత్ న్యాదయోనకర్తృకర్తృణోశ్చభూకృభోః3-3-౧౩౭।ఈషదాదిషూపపదెషుఖల్యాత్, కర్తృకర్మణోశ్చార్థయోరితివాచ్యమ్ నూత్రేయథానజ్ఞ్యనియమెన. కర్తృకర్మణీవభాతోరప్యవధానెనప్రయోజ్యే. ఈషదాదయస్తుతత్ప్రయోగితిజ్ఞేయమ్।యథా-అనాధ్య మధ్యేసుఖేన కరోతీత్యస్వాభ్యజ్ఞకారః॥ (౩)కర్మణ్యాక్రోశేకృఞ్ఖమురుఞ్ 3-౪-౩౫ । కర్మణ్యుపపదేఆక్రోశేగమ్యేకృఞ్ఖమురుఞ్ స్యాత్ ॥ (౪)స్వాదుమిణముల్-3-౪-౩౬।స్వాద్వర్థేమకృభోణముల్యాచెకర్తృకయోఃపూర్వకాలే- పూర్వపదస్యమూన్తకర్మణిపాతృతేసమ్పన్నలక్షణాచ్చాస్వాదుపర్యాయా ॥ (౫)అన్యథైవంకథమిత్థంసుసిద్ధాప్రయోగశ్చేత్-3-౪-౩౭। కృఞ గ్రప్రయోగేతుశరోఽన్యథాకృత్వాభుఙ్క్తెఇత్యేవ॥(౬) యథాతథయోరసూయాప్రతివచనె 3-౪-౩౮। ప్రష్టుఃసూనహంస్కయదిపృచ్ఛతితదైతదుక్తమ్ వాసరూపవిధినాసత్త్వే క్త్వా చ-యథాకృత్వేత్యాది ॥(౭)సమూలాకృతజీవేషుహంకృష్ణగ్రహః3-౪-౩౬।విషుర్మృషక్రమూర్ణాముల్న్యాల్। యథా-సమూలఘాతంహన్తి,అకృతికారజ్ఞరోతి, జీవగ్రాహంగృహ్ణాతి= జీవన్తంగృహ్ణాతీత్యర్థః-(౮)అవ్యయేయథాభిప్రేతాభ్యాంనానాసమాసప్రియస్యాచ్చెగప్రియస్యాచ్చైథనమ్।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

రం, వా అప్రియమూచ ప్టైనీచైర్గికృత్వా,నీచైర్గికృత్య,నీచైర్గికారంవాప్రి
యంబ్రూతే(1) తిర్యక్కృత్వా,తిర్యక్కృత్య,తిర్యక్కారంవాగతః =
సమూప్యగతఇత్యర్థఃఁ(2) ముఖతర్గికృత్వా,ముఖతర్గికృత్య, ముఖతర్గి
కారంవాగతః (3) అనానా నానాకృత్వా=నానాకృత్య,నానాకార
మ్-వినాకృత్వా,వినాకృత్య, వినాకారమ్ ; అనేకంద్రవ్యమేకంకృత్వా
ఏకధాకృత్య,ఎకధాకారమ్ ; ఏవం ద్వేధాకృత్యేత్యాదిధార్థఁ నా
థఁకానాం యోగేబోధ్యమ్ (ద్వేధాకృత్యచకామ్యకంరణమఖి ఖ
తిజానకీపరిణమే) (4) ఊరీకృత్య ఊరీకృత్య ఆనిష్కృత్య స్వాఘ
కృత్య; శుక్లీకృత్య ; పటుపటూకృత్య- కారికాకృత్య (5) ఖాట్కృ
త్య -సత్కృత్య, అసత్కృత్య-అలజ్కృత్య-పురస్కృత్య అదర్గికృత్య
తిరర్గికృత్య,తిరర్గికృత్వా, తిరస్కృత్య , తిరస్కృతమ్- ఉపాజేకృత్య
ఉపాజేకృత్వా ; అన్వాజేకృత్య , అన్వాజేకృత్వా= దుర్బలస్యబ,
లమూఢా యేత్యర్థఃఁ। సాత్మాత్కృత్య , సాత్మాత్కృత్వా ; లవణ
జ్కృత్య:లవణంకృత్వా,నమస్కృత్య(త్వా),మిథ్యాకృత్య(త్వా)అర్థేకృ
త్య(త్వా) అద్ధాకృత్య (త్వా) బలాత్కృత్య (త్వా)హఠాత్కృత్య

---

(1) తిర్యచ్యపవర్గేషి- 4-2-0 । తిర్యక్ప్రభృతిభ్యఃక్త్వాణమూలా
స్తైనమూప్తైగత్యాయాం।అనమూప్తైమతిర్యక్కృత్వాఖాత్మంగతఃఁ (2) స్వాజేశ
స్పీత్యేకృభ్వోఃఁ3-4-62। క్త్వాణమూలాస్తఃఁ. (3)నానాహ్నాప్రభృత్యేష్వర్థేఁ3
4-6-3-చ్వర్థవిషయే నా,ధా,ర్థప్రత్యయాన్తేఉపపదేకృభ్వోఃక్త్వాణమూలాస్తఃఁ.
ప్రత్యయగ్రహణేనహిరుక్కృత్వాపృథగ్భూత్వాఖాస్యేవ (4) ఊర్యాచ్విడాచార
1-4-61-ఊర్యాదయఃఁ,చ్వి, డాచ్, ప్రత్యయాస్తైచ క్రియాయోగేగతిసఞ్జ్ఞా
స్యుఃఁ.గతిస జ్ఞయాఁఽనుగతిస్సాదయ,,ఇతితత్పురుషసమాసస్తైఁ-తేనఁఽనమాసేఽనిష్
వూర్వేక్తో వ్యల్వి,,ది ల్యభాదేశ్చబోధ్యఃవివమ్తుత్రత్ర।కారికాశబ్దస్యేపసర్జ్జన
మి (5) అనుకరణశ్ఛాన్తిపరమ్1-4-72 ।ఛన్తిపరమిత్యుక్త్వాత్ ఖాదికృ
త్వానిష్ఠీదిత్యత్రన।ఆదరానాదరయోస్సదసతీ-1-4-34। భూషణేఽలమ్1-4-
64। అనుకరణమిత్యాదిత్రిసూత్రీస్వభావాత్కృఞ్యోపయా - భూషణభిన్నార్థేషు
అలజ్కృత్వోదనర్హతఃఁ పర్యాప్తంకృత్వేత్యర్థఃఁ। పురోఽవ్యయం1-4-64ఆదోఽన
పదేశే1-4-80। పరంప్రత్యుపదేశేతుఅవర్గికృత్వా। తిరోఽన్తర్ధా1-4-91।విభా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(క్త్వా) ఇత్యాదయః[తదూరీకృత్య కృతిభిర్వాచస్పత్యం ప్రతాయతేఅ
ద్ధాకృతెవమిత్యాసరసిస్వలఙ్కృమ్-ఇతిగణరత్నమహోదధౌ। శ్యామీ
కృత్యావనేన్దుమితి , తృణమివతిరస్కారవిషయఇతిచమద్రారాతుసే।
సాఙ్కృత్యాభిమన్యేహం - సజూర్ణకృత్యరతింవసెత్ ఇతిచభట్టిః]
(౧)శరసికృత్య(క్త్వా) = అభ్యుపగమ్యేత్యర్థఃమనసికృత్య (క్త్వా)
నిశ్చిత్యేత్యర్థః। మధ్యేకృత్య (క్త్వా) పదేకృత్య (క్త్వా)వచనెకృ
త్య) (క్త్వా)= వాచంనియమ్యేత్యర్థఃహస్తేకృత్య, పాణౌకృత్య=
ఉపయమ్యేత్యర్థః [సన్తోమసికృత్వైవ,మధ్యేకృత్యఘనంధినోతిజలధేః
పాణౌకృత్యపురవ్యవధ్వజభసురితిచమురారిః । తాంహస్తెకృత్యపూ
శ్వసీరితిభట్టిః] (౨)ప్రాధ్వఙ్కృత్య=బద్ధనైన ఆనుకూల్యం కృత్వేత్యర్థః।
3) జీవికామివకృత్వాజీవికాకృత్యః ఉపనిషదమివకృత్వాఉపనిషత్కృ
త్య—అసాదృశ్యేతుజీవికాంకృత్వా,ఉపనిషత్కృత్వేత్యేవ। (ర)[ఉణా
దిషు— కరోతీతికారుఃస్త్రియాంకారూఃచక్రుఃకర్తా(ఋ) మరుఃక్రతుః (ఒ)
క్రతుః (ఒ) =యజ్ఞఃపూతక్రతుర్నిన్ద్యఃతస్యస్త్రీత్యర్థేపూతక్రతా
యీ [పూతక్రతాయీమన్వేతీతిభట్టిః] (ఆ) కరణ్డఃకరణ్డీకరణ్డికా=

మకృఞో౧-౪-౭౨।ఉపాజేఽన్వాజే౧-౪-౭౩॥సాఙ్కాత్పూర్వీభూతీచ౧-౪-౭౪=
కృఞోవాగతిసంజ్ఞాస్యుఃవ్యర్థఇతివాచ్యమ్-స్వాహా,స్వధా,హఠాత్,బలాత్, ఆ
విఃప్రాదురిత్యాదయఃఆకృతిగణోఽయమ్.

(౧) అనత్యాధానఉరసిమనసీ ౧-౪-౭౫। అత్యాధానమపహ్నవేణం తత్ర
నేత్యర్థఃఉరసికృత్వాపాణింశేతే।మధ్యేపదేఽవచనేచ౧-౪-౭౬- ఏతేకృఞోవాగ
తిసంజ్ఞాస్యుర్నత్వాధానే।నిత్యంహస్తేపాణావుపయమనే౧-౪-౭౭-(ఒ)ప్రాధ్వం
బద్ధనే౧-౪-౭౮। ప్రాధ్వమిత్యవ్యయం-ప్రార్థనాదినా ఆనుకూల్యకరణేతు ప్రాధ్వం
కృత్వేత్యేవ।(3) జీవికోపనిషదావౌపమ్యే౧-౪-౭౯।(ర) కృవాపాజిమిస్వదిసా
ధ్యశూభ్యఉణ్ । (ఋ) కుర్భ్యశ్చ । (ఎ)కృగ్రోరుచ్చ । (ఏ) కృఞఃకతుః ।
(ఆ)అణ్డన్కృసృభృవృభ్యఃకరణ్డికరణ్డికాకరణ్డాఃపూతక్రతోరైచ౪-౧-3౬ । అస్యస్త్రియామైఙా
రాజోశోజీప్చ । యయూతు క్రతవఃపూతాఃపూతక్రతుశ్చైవసా।

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

పుష్పభేదోభాణ్డభేదశ్చ (౧) కరేణుః [కరేణురిభ్యాంస్త్రీ నేభేభిత్యమరః] (౨) కరోటీతికృత్నుఃశిల్పీ (3) కర్కఃఃధవళఘోటకః (కర్క-ఏకర్కెతనేవహాన్నాళుక్లాశ్వేదర్పణేషుచెభితివిశ్వః] (౪) కృసరః [కృసరస్స్యాత్తిలోదనభితిహారావళీ] (౫) కర్కరీకాగళస్థిగా (౬) శురీరమ్మైథునమ్ (౭) కృవిఃతస్తువాయుద్రవ్యమ్. (౮) కరటఃగజగణ్డఃకరటీహస్తీకరమ్భమ్వ్యామిశ్రమ్ (౯) కారిఃశిల్పీ (౧౦) క్రియతఇతికర్మకార్మణమ్ కర్మణ్యమ్ కార్మ్మకమ్ ఇత్యాదయస్తద్ధితాన్తాఃనిర్వ్యాయకార్మణమృచామఘమర్షణీనామితిశుక్లారిః] (౧౧) కరకఃకరకస్తుపుంస్యపిక్షీవిశేషేదాడిమేపిచ । ద్వయోర్న్యేఘోపలేనస్త్రీకరజేచకమణ్డులౌ, ఇతిమేదినీకోశే] (౧౨) కార్పాసఃసస్యభేదఃకార్పాసమ్ఃపత్రమ్,

ణ్యన్తాతకృత్సు— కారయితవ్యమ్ కారణీయమ్ - కారయితా-కారయిత్రీ-కారయితృ - కారకఃకారితమ్. కారితవాక్-కారయక్-కారయమాణఃకారయిష్యక్ కారయిష్యమాణఃక్తిన్నాస్తి-యుచ్ కారణా-ల్యుట్ కారణమ్ - కారయితుమ్ కారయితాఆధికార్యేత్యాది.

సన్నన్తాతకృత్సు— చికీర్షితవ్యమ్ చికీర్షణీయమ్ - చికీర్షితాచికీర్షకఃచికీర్షితమ్ - చికీర్షితవాక్ - చికీర్షక్ - చికీర్షమాణఃచికీషిష్యక్ - చికీషిష్యమాణఃచికీషణమ్ - చికీషితుమ్ - చికీషిత్వా - ఉపచికీష్యక్; క్విపి - చికీఃచికీషాక్ చికీషఃఃఉఃచికీర్షుఃఃఅజ్ - చికీర్షా.

---

(౧) కృహృభ్యామేణుఃఃఅకృహఃభ్యాంక్నుఃఃకృదాధారార్చికలిభ్యోణ్డకఃబాహులకాన్న కస్యేస్సంజ్ఞా (౪) కృధూమదిభ్యోణ్డికిచ్ (౫) పర్వరీకాదయశ్చ (౬) కృఖడిచ్చ (౭) కృవిభృవ్యోపఞ్చకిక్తిచిదివి (౮) శకాదిభ్యోఽటక్-కృకడికడికటిభ్యోఽబ్చ్ (౯) కృఖడుదిచాంకారుమ (౧౦) సర్వధాతుభ్యోఽసిన్ (౧౧) కృఘాదిభ్యస్సంజ్ఞాయామ్. (౧౨) కృఖఃపాసఃఃః

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

యజ్ఞన్తాత్ :యజ్ఞగన్తాచ్చ కృత్సు—చేక్రీయితవ్యమ్ - చేక్రీయణీయమ్ - చేక్రీయితా - చేక్రీయకః - చేక్రీయితమ్ - చేక్రీయితవాక్ - చేక్రీయమాణః - చేక్రీయ్యమాణః - చేక్రీయితుమ్ - చేక్రీయిత్వా - ఉపచేక్రీయ్య - అచ్. చేక్రీయః; చరీకరితవ్యమ్ - చరికరితవ్యమ్ - చరీకరితవ్యమ్ - ఏవం చర్కరణీయమ్ ౩ - చర్కరితా ౩ - చర్కరితుమ్ ౩ - చర్కరిత్వా ౩ - ఉపచర్కర్యే ౩ .త్యాది

నామధాతుషు— కరకమాత్మన ఇచ్ఛతీత్యర్థేభ్యచ్.— కరకీయతి కరకీయతః కరకీయన్తి .కరకీయాఞ్చకారేత్యాదిసిజన్తకృధాతువత్ |కరకఞ్చలచరతీత్యర్థేక్యఙ్వా.—కరకాయతే కరకాయేతే కరకాయన్తే. ఇత్యాది । పక్షేష్వివ,— కరకతి కరకతః కరకన్తీత్యాది । కరకంకరోతి, ఆచష్టేవేత్యర్థే ణిచ్.— కరకయతి, కరకయతే. ఇత్యాదివిశేషఃపూర్వార్ధోక్తనామధాతుప్రకరణప్రకారేణజ్ఞేయాః.

ఉపసర్గయోగేన పదభేదో ఽర్థభేదశ్చ— (ప్ర + కృ) అనేనయోగేఽపస్తావే = ప్రకరోతి - ప్రకురుతే। (౧) పరదారాన్న ప్రకురుతే= నైషుసహసాప్రవర్తతే । శతంప్రకురుతే= థర్త్వార్థంవినియుఙ్క్తే । గాథాఽగ్రప్రకురుతే= ప్రకథయతి ॥ ప్రకరణమ్-ప్రకరః= సమూహః - ప్రకారః= భేదస్సాదృశ్యఞ్చ, ప్రకృతమ్= ఆరబ్ధమ్ప్రకరణప్రాప్తఞ్చ, ప్రకృతిః= స్వభావః ; [ప్రకృతిస్త్వాంనియోక్ష్యతీతిగీతా] జగదారమ్భకే సత్త్వరజస్తమోఽపగుణత్రయాత్మకేసాఙ్ఖ్యమతసిద్ధేప్రధానే ఉపాదానకారణేచ ; స్వామ్యాదౌరాజ్యాఙ్గే [స్వామ్యమాత్యసుహృత్కోశరాష్ట్రదుర్గబలానిచ । రాజ్యాఙ్గాన్యప్రకృతయఃపౌరాణాంశ్రేణయోపిచేత్యమరః ॥ నృపతిర్ధప్రకృతీరవేక్షితుం, రాజాప్రకృతిరఞ్జనాదితిచకాలిదాసః]; ప్రత్యయోత్పత్తినిమిత్తేవ్యాకరణోక్తశబ్దభేదేఽపిఏకవింశత్యుత్తరపాదకేచ్ఛన్దోభేదే। ప్రక్రియా[ఐశ్వర్యప్రక్రియామాత్రకృతార్థాస్సన్తుహేతయఃఇతిమురారిః] అధికారేచ ॥ ౬ ॥

+చిహ్నమేతదుపసర్గయోగంధాతూనాంద్యోతయతీతిజ్ఞేయమ్.

(౧) గన్ధనావక్షేపణసేవనసాహసిక్య ప్రతియత్న ప్రకథనోపయోగేషు కృఞ: ॥ ౧-3-3౭। ఏష్వర్థేషుతజ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

(పరా + కృ) నిరాకరణే (౧) పరాకరోతి - పరాకుర్వన్ పరాకృతిః, [పరాకుర్వన్నుచ్ఛిష్ట్యేత్యనన్తభట్టః] ॥ ఫ ॥ (అప + కృ) అనిష్టోత్పాదనే అపకరోతి అపకురుతే। అపకారః అపకృతిః అపక్రియా [రిపౌసాన్త్వమపక్రియేతిమాఘః, భర్తనంత్వపకారగీరిత్యమరః, (అప+ఆ)అపాకరిష్యన్ననపత్యభావమపత్యభావం భువనంకరిష్యన్నిత్యనన్తభట్టః] మూరీకరణే [కోపమపాచకార]। భ ॥ (సమ్ + కృ) సంస్కారే, సమ్యగర్థే, ప్రకర్షే, శోభనే, సముచ్చయే, భూషణేచ. సుడాగమః (౨) సంస్కరోతి సంస్కురుతే। లిటి- సస్కార సస్కరతుః సస్కరుః - సస్కరిథ సస్కరథుః సస్కర. సస్కార, సస్కర సస్కరివ సస్కరిమ. ఏవం సస్కరే సస్కరాతే సస్కరిరే— సస్కరిషీ। సంస్కర్తాసి - సే। సంస్కరిష్యతి - తే। సంస్కృయాత్ - సంస్కృషీష్ట। సమస్కార్షీత్ సమస్కార్ష్టామ్- సమస్కార్ష్టుః సమస్కృత సమస్కృషాతామ్। సమస్కరిష్యత్-త ॥ ణిచి,సంస్కారయతి-తే।సమచీస్కరత్-త॥సని- ఫక్ఫిస్కీర్షతి - తే॥ యజి- సస్కేస్కీర్యతే-సమచేస్కీర్యత॥ యఙ్లుకి- సస్కర్స్కరీతి, సస్కరిస్కరీతి, సస్కరీస్కరీతి॥ సంస్కారః=స్మృతిహేతా అనుభవజన్యే ఆత్మవృత్తి

---

(౧) అనుపరాభ్యాంకృఞాః౧-౭. ౭౯। కర్తృగామిఫలే గర్హనాదౌచ పరస్మైపదమ్. అనుకరోతి. (౨) సంపరిభ్యాంకరోతౌభూషణే, సమవాయేచ ౬-౧-౧౩౭,౧౩౮। సంపరిపూర్వస్యకరోతేస్సుట్ స్యాత్ భూషణే సఞ్జ్ఞాయాంచ। సుటాకార్త్స్న్యపూర్వః, అడభ్యాసవ్యవాయేపి ౬-౧-౧౩౫ ,౧౩౬। కృసృభృవృస్తుదిసూచిఖిదిభిదిచ్ఛిదిరుజిపుష్టిభ్యోధారణ్వాప్యేష్వితినాత్రేభుఃకృఞోనుటఇతివక్తవ్యమ్,,క్త్వాక్తల్వోర్లసుట ౧౮ పరస్య ఇడాగమోభవతి।సఞ్జస్కరిథ- సంస్కృతం భవాఞ్ఞితి ఞ్ఞిత్వాత్ సమ్పూర్వస్యక్వచిదభూషణేపిసుట్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

గుణభేదే ; సంస్కరణమ్- విప్రాదీనాంవైదికకర్మార్హసాధనే, గర్భాధానాది క్రియాకలాపే, పాకేచ [యత్పూర్వసంస్కరణ మాసవపానమూహచరిత్యనన్తభట్టాః] నతోగుణాన్తరాధానే ప్రతియత్నే = సంస్కృతమ్. [పరికలయితుమిష్టంనామసాంస్కారికంవా , ఇతిమురారిః- అసంస్కృతిర్మమసంవ్యానాతిభట్టిః] ॥౫॥ (అను+కృ) సాదృశ్యేవిడప్యనేచ, అనుకరోతి [శైలాధిపస్యానుచకారలక్ష్మీమితికాళిదాసః]॥ఊతుస్తేవిధాంవానుపూర్వీథాఇతి,ఇతిభోజప్రయోగర్గకథనసర్జచ్ఛతేః అనుపరాభ్యాంకృఞ్ఇతిపరస్మైపదవిధానాత్॥ అనుకారః, అనుకరణమ్,అనుకృతిః, దేశభాషావయవాదిభిఃసదృశీకరణమ్ - అనుపూర్వక. ॥౬॥ (అవ+కృ) అనాదరే. అవక్షరోతి అవకురుతే= పరిభవతీత్యర్థః ॥౭॥ (నిర్+ఆ+కృ) నిషేధే. నిరాకరోతి నిరాకురుతే । నిరాకరిష్ణుఃనిరాకృతిః ॥౮॥ (నిస్+కృ) నివారణే, పాపాదుద్ధారేచ. నిష్కరోతి నిష్కురుతే । నిష్కారణమ్ - నిష్కృతిఃకృతఘ్నోనాస్తినిష్కృతిరితిస్మృతిః]॥విపత్తిర్నిష్ప్రతిక్రియే,,తిభోజః॥౯॥ (దుస్(ర్)+కృ)దుష్టే, దుర్లభే, నిన్దాయామ్, నిషేధేచ.దుష్కరోతి దుష్కురుతే । దుష్కరః; దుష్కర్మ, దుష్కృతమ్, [సుకృతందుష్కృతంలోకేగచ్ఛన్తమనుగచ్ఛతీతిస్మృతిః]॥౧౦॥(వి+కృ)స్థితస్యగతిశ్చాన్యథాభావేవిశేషే-స్వీకారేచ (౧)=ఉచ్చారయతి. ఛాత్రాఃవికుర్వతే=వికారంలభన్తే. వాయుర్వికురుతేస్వయమ్ । అశబ్దకర్మకాత్తు పరస్మైపదమ్. చిత్తంవికరోతికామః । వికృతిః వికమ=నిన్దితాచారః, వికారః, విక్రియా, [కింజాతావిక్రియావురేతిభోజః] ॥(వి+ప్ర+కృ)ఉపద్రవే- [తస్మిన్విప్రకృతాగ్నికాలే, కమపరమవశంనవిప్రకుర్యురితిచభారవిః] విప్రకారః= అపకారః। (వి+ఆ+కృ) ప్రకాశనే, వ్యాఖ్యానేచ.వ్యాకరోతి వ్యాకురుతే । వ్యాక్రియన్తే= వ్యు

---

(౧) వైశ్శబ్దకర్మకాణాం , అకర్మకాచ్చ- ౧-3- ౩౪, ౩౫ । శబ్దకర్మకాత్కృఞ్ఞాత్మనేపదమ్.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్వాద్యన్తేశబ్దాయేనేతివ్యాకరణమ్. వ్యాకృతిః (వ్యాక్రియావ్యజ్ఞపీయా వేతి భర్తృహరిః- "నామరూపెవ్యాకరవాణీ,, తిశ్రుతిః - యథా శ్రుతం వ్యాక్రియతామితి వ్యాహృత్యాన్తరధాదితిభోజః) వ్యాకృతిః వ్యాకరణమ్=నిరాకరణమ్ ॥౫॥ (ఆఙ్+కృ) వ్యాప్తౌ సముచ్చయే. ఆకీర్యతే వ్యజ్యతేజాతిరనయేతిఆకృతిః. ఆకారః- ఆకుర్వన్తి సఙ్ఘీభవన్త్యత్రేతి ఆకరః, తత్రనియుక్తః (ఠక్) ఆకరికః. ఆహ్వానే ఆకారయతి-తే- ఆకారణమ్- ఆకారణా [సమ్భూయకారితైరివేతిమురారిః]॥౫॥ (నిఃకృ) పరిభవే. నిఃకారః నీకారః నికృతిః= శాఠ్యమ్. నికరః=సమూహః . నికృతమ్=వఞ్చితమ్, పరిత్యాఖ్యాతఇచ్ఛ॥౫॥ (అధి+కృ) ఔరమ్భ్యే, ఆధారే; అధికరోతి అధికురుతే. ఈశ్వరో విభవయోస్తజేవ (౭) శత్రుమధికురుతే= ఐశ్వర్యతి అభిభవతీతివా. । అధికారః అధికరణమ్ = ఆధారః , అధికారీ = ఆయవ్యయాధ్యవేక్షకో ఽధ్యక్షః . అధికృతమ్ [శిథిలీకృతే ఽధికృతకృత్యవిధౌ, ఇతిభారవిః] (అపి+కృ)నిన్దాయామ్ , ప్రశ్నేచ - అపికురుతేః ; అపిక్రియా = గర్హితంకర్మ॥౫॥ (అతి+కృ) అతికృతిః= ఛన్దోభేదః, వ్యతికరః = వ్యసనంసన్నహ్యన్నశ్చ॥౫॥ (సు+కృ) పూజాయామ్ , అకృచ్ఛ్రేచ . సుకరోతి సుకురుతే. సుకరః = సుఖసాధ్యః . సుకృతమ్= పుణ్యమ్ . ['భర్తుర్భ్రాత్రేశ్వరాయేపిపూర్వం సుకృతాసఙ్గేననిస్సఙ్గయా , ఇతిముద్రారాక్షసే] సుకృత్, సుకృతీ = ధన్యః - సుకమ్। 'సూ,ఇత్యవ్యక్తశబ్దం కరోతీతి సూకరః = వరాహః ॥ ౫ ॥ (ఉత్+కృ) సూచనే . ఉత్కురుతే । ఉత్కృతిః=షడ్వింశత్యక్షరపాదకః ఛన్దోభేదః। (ఉత్+

---

(౭) అధేర్గ్రహనాత్- ౧- 3- ౩౩ । గ్రహనమ్ తు మూఅభిభవశ్చ. అత్రాక్షేపపూర్వకస్వకృతిః శఙ్క.

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ఆ+కృ)ఉదాకురుతే= భర్త్సనయతీత్యర్థః- అజ్ఞీకారే [తపోమన్త్ర
ర్చాస్తూణమచ్చకారేతిమురారిః] ॥*॥ (అభి+కృ) అభికృతిః = ప
ఞ్చవింశత్యక్షరపాదకః ఛన్దోభేదః ॥ * ॥ (ప్రతి+కృ) విరుద్ధప
క్షావలమ్బే, ప్రతికరోతి ప్రతికురుతే [పటలంరుచితిప్రతికరోతీతిము
రారిః] ప్రతిక్రియా ప్రతికారః, పరీతికారః-సాదృశ్యేప్రతినిధౌచప్ర
తికృతిః.ప్రతికర్మ= ప్రసాధనమ్॥ * (పరి+కృ)భూషణే, కణ్ఠిచ్ఛ్వే
కారంప్రాప్తే,సంస్కారే(౧) పరిష్కరోతిఃపరిష్కురుతే।పరిచస్కార
పరిచస్కరతుః- పరిచస్కరిథఃపరిచస్కరే-సరిచస్కరిషే। పరిష్కృ
-యాత్ఃపరిష్కృషీష్ట। పర్యస్కార్షీత్,పర్యస్కార్షీత్ఃపర్యష్కృ
త,పర్యస్కృత।పర్యష్కరిష్యత్-త।పర్యస్కరిష్యత్-త॥పరిష్కృతమ్ప
రిష్కారఃపరిష్కృయాపరికర్మ= కుఙ్కుమాద్యఙ్గోద్వర్తనీయద్రవ్యమ్
పరికరఃసమూహఃకిరణఃకిరణాఃకిరణాఃకిరణా

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

షితా। ఉపస్కృతాద్విజాః=సమృద్ధితాః। ఉపస్కరః=గృహోపకరణభూతదృషదులూఖలాదిః వ్యంజనాదిసంస్కారకపిష్టధాన్యాకహరిద్రాదిశ్చ ॥ అనుమాల్యసమ్మాదనే= ఉపకృతమ్ ఉపకృతిః ఉపకారః [మాకస్యచిదు పస్కృథాః, ఉపకుర్వన్త మత్యథక మితిభట్టిః- ఏతస్మిన్నుపకుర్వతిప్రథమతః ఇతిజానకీపరిణయే]. ఉపకరణమ్ = స్నానానులేపనభోజనశయనాదీనాంసాధకంవస్తుజాతమ్। ఉపకారకః ఉపకర్తా. ఉపకారికా, ఉపకార్యా= పటగృహమ్.- ఉపకుర్వాణః= వేదాధ్యయనార్థంకఞ్చిత్కాలంబ్రహ్మచర్యవ్రతధారీ॥ ఉప+ఆ+కృ) = ఉపాకరణమ్, ఉపాకర్మ = శ్రావణ్యాం కర్తవ్యవైధకర్మవిశేషః। ఉపాకృతః= యజ్ఞోపనయనార్థం కృతసంస్కారఃపశుః। ఉపాకృతమ్=ఆరబ్ధఞ్చ॥

(మిథ్యా + కృ) (౫) పదంమిథ్యాకారయతే॥ కృఞోయాశ్చ్వి) (౧) .—అకృష్ణన్నికృష్ణ స్సమ్పద్యతే తత్కరోతి = కృష్ణీకరోతి ఏవం గుణీకరోతి శుచీకరోతి లఘూకరోతి। మాత్రీకరోతి - అత్రరీగాగమః ॥ (౨) అహూకరోతి, ఉన్మనీకరోతి, ఉచ్చభూకరోతి, విచెతీకరోతి, విరహీకరోతి, విరజీకరోతి ॥ సాతిః.—(3) అగ్నిసాత్కురుతే = భస్మీకురుతే - రాజసాత్కురుతే = రాజాధీనంకురుతే॥ (౪) విప్రాధీనందెయం కరోతి = విప్ర

---

(౫) మిథ్యోపపదాత్కృఞోఽభ్యాసాచ్చ।౮-3-౭౧। మృన్తాత్కృఞస్తబ్। ఆభ్యాసాచ్చసకృత్పదంమిథ్యాకారయతి। మిథ్యోపపదాభావేపదం(మిథ్యాభూతమ్)సుబ్లుకారయతి.(౧)కృభ్వస్తియోగేసమ్పద్యకర్తరిచ్విఃగ.౪-౫౦।అభూతతద్భావే। చ్వాచేతిపూర్వద్రీఘఃరీఙృతఇతిరీగాగమః॥ (౨)ఆరుమనశ్చభూకృఞోర్లోపశ్చ। రజసాంలోపశ్చగ.౪-౫౧।ఏషాంలోపస్సృతేచ్విశ్చ ॥ (3) విభాషాసాతికార్త్స్న్యే ౨౬।౪౭।అభిధాసమ్పదాదగ3।తదధీనవచనై,౪౪ ॥ [౪] దెయేత్రా

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

త్రాక్షీకరోతి, విప్రసాత్కరోతి॥ (౫) డాచ్.—పటపటాకరోతి = ద్విశీయాకరోతి= ద్వితీయఙ్కర్ణంకరోతి, ఏవం తృతీయాకరోతి। శమ్బాకరోతి=అనులోమేనకృష్టంక్షేత్రంపునర్లఙ్ప్రతిలోమంకర్షతి,బీజాకరోతి = బీజేనసహాకర్షతి॥ (౬) ద్విగుణాకరోతిక్షేత్రమ్ = క్షేత్రకృష్ణంద్విగుణకర్షణంకరోతి॥ (౭) సమయాకరోతి = కాలంయాపయతి॥ (౮) సపత్రాకరోతిమృగమ్= సపుఙ్ఖశరప్రవేశేనసపత్రంకరోతి। నిష్పత్రాకరోతి= సపుఙ్ఖశరస్యాపహాస్యేనిర్గమనాన్నిష్పత్రంకరోతి। నిష్కులాకరోతిదాడిమమ్ = అన్తరవయవసమూహంబహిర్లఙ్కరోతి। (౯) సుఖాకరోతి, ప్రియాకరోతి= అనుకూలాచరణేనానన్దయతి। (౧౦) దుర్లభాకరోతి = పీడయతి॥(భూయోపిలోకంసుమనీచకారఇతి భట్టిః, లఘూకరివ్యస్నివభారభఙ్గురామితిమాఘః, యమసాచ్చక్రతుర్విహో, జ్యోతిస్నాతుర్వతీంవనమ్-ప్రియాకర్తుం ప్రియంవదేతిచభట్టిః-నిష్పత్రీకురుతాసురానపి సురాన్నారస్యపత్రాకరో దప్యస్యా నిహనిష్కులాకృతరామితి మాధవః - దుర్లభాకరోతివునరేషమమార్థవాదఇతిమురారిః-)శూలాకరోతిమాంసం= శూలేనపచతి। సత్యాకరోతి భాణ్డంవణిక్ = క్రేతవ్యమితితథ్యంకరోతి। మద్రాకరోతి, భద్రాకరోతి = మాఙ్గల్యమున్నయనేనసంస్కరోతి॥ అముణ్డనార్థేతు మద్రంకరోతి భద్రంకరోతీత్యేవ = శివఙ్కరోతీత్యర్థః॥ఇతికృధాతురత్నమ్॥శ్రీః॥

చ,౫౫,(౫)అవ్యక్తానుకరణాద్వ్యజవరార్ధాదనితౌడాచ్, ౫౭। కృఞోద్వితీయతృతీయశమ్బబీజాత్కృషేః,౫౮।విభ్వాడాచ్స్యాత్ ।(౬) సఙ్ఖ్యాయాశ్చగుణాన్నాయాంః,౫౯॥(౭)సమయాచ్చయాపనాయామ్,౬౦॥(౮) సపత్రనిష్పత్రాదతిపృచ్ఛనే,౬౧।నిష్కులాన్నిష్కోషణేః౬౨ ॥ (౯) సుఖప్రియాదానులోమ్యే, ౬౩॥(౧౦)దుర్లభాద్యాత్యితిలోమ్యే,౬౪ । శూలాత్పాకే౬౫।సత్యాదశపథేషు౬౬ మద్రాద్భద్రాచ్చవాహనే౬౭-౬౮॥భద్రాచ్చేతివక్తవ్యమ్॥శ్రీఃః॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri.

ప్రాసాదికాశుద్ధిశోధనమ్.

పుట	పఙ్క్తి	అసాధు.	సాధు.
౧౦-	౮-	తృప్,	తృప్, దృప్
	౧౩.	దుధువిథ.	దుధువివ.
౧౧-	౬-	(౪౬-౪౭-)	(౪౭.)
౧౩-	౨౨.	ధాఞ్-	ధాఞ్ ధేట్, జేఞ్
౧౪-	౨౬-	దువర్ణా-	దసంయోగపూర్వకోవర్ణా.
౧౯-	౧౬-	తాస్మ-	తాస్మః.
౨౯-	౧౨-	గోప్యాత్-	గుప్యాత్.
౩౦-	౧౦-	గతా.సక॥	గతా.అక॥
౩౧-	౯-	ప్రదర్శ్యాస్తే.	ప్రదర్శయిష్యన్తే.
౩౪-	౨-	ఉచ్యతే.	వక్ష్యతే.
౪౬-	౧౯-	అఘుఙౌతా{మ్-అఘుఙ్తా}	అఘుఙౌతామ్ అఘుఙ్న్తా.
౬౩-	౧౬-	అవేయమ్.	అవయమ్.
౬౯-	౧౪-	లీఙ్శే.	లిఙ్శే
౭౧-	౪.	—	లుజి ఆరత్ ఇతివిశేషః.
౭౩-	౬-	మమతుః.	మిమ్యతుః.
,,	౨౪-	యయత్	యియత్.
		యయత్	యియత్.
౮౩-	౩-	భీషయతే,అన్యత్రభాపయతే{}	భీషయతె,భాపయతే-అన్యత్రభాయయతి{}
౮౪-	౪-	సనపూ.	సనన్లపూ
౮౪-	౨౭-	వసేవఙ్ష్య	వసేవచ్య
౧౦౧-	౨౩-	అస్వాద.	ఆస్వాద.
౧౦౩-	౪-	శేషోవ్ర-	శేషన్లవ్ర-

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

౧౭౯-	౬-	ముద్రాత్రర్గి-	ముద్రాత్రయ:
౧౭౫-	౧౯-	దర్శనే.	దర్శనే.
,,	౨౩-	దీపా-	దీపా.
౧౩౧-	౨౩-	తుక-	తున.
౧౩౫-	౫.	ఉన్మాదే-	ఉన్మానే.
	౬-	రోషణే.	రోపణే.
౧౩౬-	౧౧-	భషణే.	భాషణే.
,,	౨౦	హచ్ఛే-	హచ్ఛే-
,,	,,	సఞ్చయే.	సంశయే.
౧౩౯-	౧౩-	గద్దగ-	గద్దద.
౧౪౮-	౨౧-	ఆథ-	అథ.
౧౫౩-	౨	సజ్ఞా-	సఞ్జ్ఞా
,,	,,	సజ్ఞా-	సఞ్జ్ఞా
౧౫౫-	౨౬-	బన్ధనే-	బన్ధనే.
౧౫౬-	౯-	ఆమమ-	ఆమిమ
౧౬౦-	౨౬-	(పు॥౯౫)	(పు౫॥)
౧౭౬-	౧౪-	అఘుడీత్	అఘుడీత్। ఘోడశి.
,,	౧౫-	ఘోణా। ఘోడశి.	ఘోణా.
౧౮౫-	౨౧	ప. సే. నయతి। అనయాత్	ఆ. సే. నయతే। అనయిష్ట
౧౮౬-	౧౬-	వీవితా-	నవితా.
౨౨౧-	౧౮-	యుద్ధనినా-	యుద్ధనిన్దా

యదహ్నరాదిష్టలితం ప్రమాదేన భ్రమేణవా॥
ముద్రాపితమశుద్ధంచ సన్తస్సంశోధయన్తుతత్॥

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

the I. C. S. never taught Milver to part his hair or stop biting his nails; seventeen years of India never taught Cotts to look like anything but a hen that has hatched its first egg and is devilish proud of it. If Milver had been a hen he would rather have hatched a boa constrictor.

Throughout the years they met, separated, passed, jostled, met again, feigned intimacy and fled as Civilians in seventeen years of service do. But not so much as most Civilians for their ways were normally apart. Cotts gravitated naturally to the Secretariat—I will be excused from detailing the reasons why. Milver, spitting fire and venom and writing caustic ten-page letters over his Annuity Deductions, gravitated as naturally from one hot and undesirable corner of the Presidency to another. I will again be excused from stating why this was so; it ought to be as obvious as the other. But in any case their mutual opinion of one another, formed in that initial clash at Burlington House, never altered. Cotts had the poorest opinion of Milver and Milver of Cotts. They lampooned one another—both were talented with the pen; we are getting warm now—from Club to Club and district to district. The odds in this contest were against Cotts for whereas his own name lent itself to innumerable *facetiæ*—"X Cotts," "Spring Cotts" and so on forgotten in a month, and Milver went quietly on in the God-forsaken taluks of the worst district in the Presidency. Of all the literary shells that ever were fired, never fell there such a dud.

But there was one person, and one only, who took *Sham* seriously and that was Mamul Cotts. Cotts was shocked, horrified; for a time he was almost rendered unconscious. It was Cotts, immaculate soul, who carried a copy of *Sham* in a pair of tongs through the lounge of the Ootacamund Club and deposited it in the fire; the only drawback to this gesture being that none present realised what he was doing. It was Cotts who in the course of one impassioned sitting evolved a parody of *Sham* which for sheer viciousness amply outdid the model; the only drawback to this was that hardly anyone privileged to see the parody had read the original. It was Cotts who wrote a violent article on *Sham* for *The Morning Post* full of telling phrases about "nest-foulers" and "snakes in the grass," the only drawback this time being that they didn't publish it. It was Cotts, and Cotts alone, who credited *Sham* with any importance, any public or any sales. And it was Cotts, rosy, prim, respectable little Cotts who determined that something must be done to wipe out the horrible impression of us all that in time, and because he really was good, reliable, mamul little man, he was taken to headquarters and put on special duty to reorganise the working of Takkavi. He wrote no more novels and his opinion of imaginative literature and the writers thereof was not enhanced.

The only moral of this tale appears to be what I said at the outset—that journalism is a low pursuit and better avoided. If this cannot be and if the *cacoethes* is irresistible, then do not write with a purpose or at any rate not with a purpose for good. Or if you cannot restrain yourself even from this last, then expect no thanks and look out for what's coming to you.

REZA SHAH

PARSEES' CONGRATULATIONS

(REUTER'S AGENCY.)

LONDON, July 9.

The Persian *Charge D'Affaires*, Prince Arasteh, was the principal guest at a reception by the Parsee Association of Europe held at Hotel Victoria Sir Mancharjee Bhownaggree presiding. The Prince warmly ed the illuminated conveying

CC-0. Bhagavad Ramanuja National Research Institute, Melukote Collection.

Funding: Tattva Heritage Foundation,Kolkata. Digitization: eGangotri

except the same enquiry only.

Another matter to consider was the meeting was convened, was to consider about the situation created by the notice of dismissal of women workers in Buckingham and Carnatic Mills. The enquiries carried on by Mr. B. Shiva Rao and others had revealed the great hardships under which those women workers were suffering. The [illegible] had happened subsequently rendered it unnecessary to place the resolution on the subject before the meeting. A deputation on behalf of the women workers waited on the Mill authorities this morning and as a result of the conversations, the authorities had cancelled the notice of dismissal served on them.

It was very good of them to have done so, and he thanked the mill authorities and Mr. B. Shiva Rao for what they had done.

The Chairman then called upon Lady Sadasiva Aiyar to move the following resolution:

"That this meeting calls on the members of the Madras Legislative Council to pass the resolution which comes before them this session for the

---

palayam mail. No doubt third class passengers to stations between Podanur and Salem junctions are prohibited from travelling by the mail, but it is a poor remedy applied to relieve congestion. Anybody who has seen Podanur station platform nowadays would be convinced of the cruelty which passengers are subjected to. Through passengers with ladies and children are stranded at an alien place waiting to travel by the next train which starts at dead of night. It is a pity that the railway administration is not alive to the difficulties and inconveniences of such passengers. The only remedy is to restore the old state of things or to arrange to run at least a fast express train between Mangalore and Jalarpet to have connection with the Bangalore Express. When the M.S.M. Railway is running an express between Bangalore and Madras in addition to the Bangalore mail and when S. I. R. is running two expresses between [illegible] and Trivandrum and Egmore and Rameswaram over the metre guage section, one fails to see why similar expresses cannot be run between Mangalore and [illegible]. Such an arrange-

which will make commercialised immorality illegal."

In moving the resolution, Mrs. Cousins said that the Women's Indian Association were in touch with the conditions of Indian woman-life in the city and the mofussil. One fundamental reform which must be urgently undertaken was to afford greater facilities for giving better education to them. The Association had been doing splendid work in that direction. The Association also stood for giving power to women to help men in getting greater reforms in all directions. That was why they were asking the Government to grant power to women to be in the Councils and help men in framing the laws of the country.

She believed that woman working side by side with men would be able to do more than men single-handed. It was their belief that the burdens of life must be much more evenly shared by men and women for only in that way would they give the best results. Another problem which the Women's Indian Association was tackling was the improvement of the physique of the Indian women. In this connection they had to fight against the custom of early marriages. Mrs. Cousins then pleaded that the age of consent should be raised to 16. They press for the raising of the age by law. It would be difficult for a single individual to go against the custom of the country but if there was a law, they would willingly allow the girls to continue their education until they were sixteen. The speaker believed that the girls would be able to manage their households and even their husbands better, if the consummation marriage was done after 16 years of age. The Association was standing for the sisterhood of womanhood. As women's cause was men's cause, she appealed to the men to help the association in all ways.

In conclusion Mrs. Cousins said that the Association supported the activities of the Madras Vigilance Association, which was doing splendid work in the way of removing commercialised immorality in the city. She also hoped that the members of the Council would induce the Government to bring forward the Bill drafted by the Vigilance Association and pass the same.

Mr. S. V. Arya, in seconding the re-

CC-0. Bhagavan Ramana National Research Institute, Melukote Collection